Jaargang 21/ nummer 1/ 6 januari 1988.

DEMOCRAAT

D66 DEMOCRATEN

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

PARTIJNIEUWS

OVER DE DISCUSSIE PARTIJSTRUCTUREN

Beste democraten,
In de Democraat van 16 december 1987 heeft het Hoofdbestuur aangegeven welke procedure zal worden gevolgd ten aanzien van de in de partij gevoerde discussie over de eventuele vernieuwing van de partijstructuren. Daarbij werd aangegeven dat op het voorjaarscongres, a.s. 5 en 6 februari 1988, ruimte wordt ingelast op de agenda voor een algemene gedachtenwisseling tussen de aanwezige leden, zonder het oogmerk van besluitvorming. Het is de bedoeling van het Hoofdbestuur om na het voorjaarscongres, aan de hand van de voorstellen van de adviesgroep partijstructuren, de schriftelijke reacties daarop en de resultaten van de gedachtenwisseling tijdens het congres, nadere voorstellen te ontwikkelen. Deze zullen dan op het najaarscongres, oktober 1988, ter besluitvorming worden voorgelegd.

Op 10 december 1987 sloot de inzendingstermijn voor schriftelijke reacties op het rapport van de adviesgroep partijstructuren. Vele reacties kwamen er de laatste dagen daarvoor en zelfs nog na deze datum binnen.
Uit reacties bleek niet alleen dat de voorstellen een omvangrijke en kwalitatief hoogstaande discussie in de partij hebben losgemaakt, maar ook dat er zeer verschillend wordt gedacht over de noodzaak en wenselijkheid van eventuele vernieuwingen in onze partij-organisatie. Daarom is het goed om, vòòrdat het komt tot door het Hoofdbestuur uitgewerkte en ter kennisname aangeboden voorstellen, met elkaar een open discussie te voeren over de wijze waarop de partijorganisatie nu functioneert, de knelpunten daarin en over de verschillende richtingen waarin oplossingen kunnen worden gevonden.

Samen met de schriftelijke reacties zal de discussie en de daaruit blijkende meningsvorming voor het Hoofdbestuur richtinggevend zijn voor de uitwerking van definitieve voorstellen.
Op deze manier wordt iedereen in de gelegenheid gesteld om over partijstructuren mee te praten en elkaars opvattingen te horen. Om de discussie op het voorjaarscongres enigszins te structureren heeft het HB samen met twee leden van de adviesgroep partij-

Sluitingsdata Democraat

Februarinummer 1988
Verschijningsdatum: 17/2
Kopij sluit: 3/2

Maartnummer 1988
Verschijningsdatum: 16/3
Kopij sluit: 2/3

Agenda ALV-46

5 en 6 februari 1988 – FLINT - AMERSOORT

vrijdag 5 februari

20.00 uur	Opening partijvoorzitter
20.05 uur	Benoeming notulen-, stemcommissie
20.10 uur	Toelichting stemprocedure
20.15 uur	Financiën – contributieregeling 1989
	– regiobijdrage 1989
20.45 uur	Ouderenbeleid
22.00 uur	Schorsing

zaterdag 6 februari

10.00 uur	Heropening
10.10 uur	Presentatie kandidaten
	Opening stembussen
10.25 uur	Europa – resolutie m.b.t. Europese verkiezingen 1989
10.30 uur	Ouderenbeleid (vervolg)
11.30 uur	Discussie partijstructuren
	Eerste ronde
12.30 uur	Toespraak partijvoorzitter
12.45 uur	LUNCH
	lunchbijeenkomst GPO*
	sluiting stembussen
13.30 uur	Discussie partijstructuren
	Tweede ronde
15.00 uur	Toespraak fractievoorzitter Tweede Kamer
15.30 uur	Actuele Politieke Moties
16.00 uur	Sluiting partijvoorzitter

„en marge" van het congres zullen op zaterdag 6 februari twee fringe-meetings worden georganiseerd:
- door Gerrit Jan Wolffensperger over MEDIABELEID;
- door Maarten Engwirda over SOCIAAL ECONOMISCH BELEID.

*In de lunchpauze zal, door de commissie gemeentelijk en provinciaal overleg (onder voorzitterschap van Sander Brugman), een bijeenkomst worden belegd voor raads- en statenleden van D66.
Het onderwerp zal zijn: Intensivering Samenwerking Politie (ISP).
Vanuit diverse invalshoeken zal nader op dit onderwerp worden ingegaan, waarbij één spreker zal worden gevraagd uit de kring van burgemeesters en één spreker uit de kring van raadsleden.
Het onderwerp zal in verband worden gebracht met de invloed van raadsleden op het politiebeleid, waarbij een deskundige op het gebied van Intensivering Samenwerking Politie (ISP) zal worden betrokken.

structuren, Wim Vrijhoef en Michel Jager, bijgaande notitie opgesteld. Hierin wordt een analyse gegeven van de belangrijkste knelpunten in onze partijorganisatie, zoals deze naar voren zijn gekomen uit de schriftelijke reacties op het rapport van de adviesgroep. Tevens zijn in een tweetal opties de belangrijkste oplossingsrichtingen weergegeven.
Het HB zal zelf de aftrap geven voor de discussie op 6 februari. Het is daarna aan u om vrijelijk te discussiëren over de partijstructuren – zij het binnen de marges van de spreektijd – waarbij bijgaande notitie leiddraad kan zijn.
Zoals eerder al aangegeven is het niet de bedoeling om op het voorjaarscongres op een of andere wijze tot beslissingen te komen. Daarvoor is het in deze vrije gedachtenwisseling nog te vroeg. Het is dan ook niet mogelijk om moties of amendementen in te dienen. Op het najaarscongres 1988, wanneer eventueel uitgewerkte voorstellen aan de orde zijn, bestaat deze mogelijkheid natuurlijk wel.
Een bundeling van de ontvangen reacties is, op verzoek, per afdeling te verkrijgen op het landelijk secretariaat.
Behalve de HB-notitie over de partijstructuur treft u in deze mailing ook een bijgestelde agenda voor het voorjaarscongres aan, alsmede informatie over de en marge van het congres te houden fringe-meetings en een bijeenkomst voor raadsleden, georganiseerd door de commissie Gemeentelijk en Provinciaal Overleg (GPO).

Wij hopen u in groten getale te kunnen begroeten op 5 en 6 februari aanstaande in Amersfoort. Wij wensen iedereen een goed en in persoonlijk èn politiek opzicht voorspoedig 1988 toe.

Het Hoofdbestuur

PROGRAMMACOMMISSIE – VACATURES

Drukke werkzaamheden elders hebben Arthie Schimmel en Henk Hoen doen beslissen zich terug te trekken uit de programmacommissie.
Naast de reeds in de december Democraat gemelde vacatures zijn er nu twee nieuwe vacatures ontstaan.
Voor deze vacatures kunnen kandidaatstellingsformulieren worden aangevraagd op het landelijk secretariaat. Inzendtermijn sluit op 15 januari a.s. om 12.00 uur.

Vacature Dagelijks Bestuur

Zoals reeds is aangekondigd in Democraat nummer 9, 1987, komt de functie van vicevoorzitter politiek reglementair vacant. Olga Scheltema stelt zich voor deze functie herkiesbaar. Eventuele tegenkandidaten kunnen kandidaatstellingsformulieren aanvragen op het landelijk secretariaat. De ingevulde en ondertekende formulieren dienen uiterlijk op 22 januari aanstaande om 12.00 uur op het landelijk secretariaat binnen te zijn.

Notitie hoofdbestuur

DISCUSSIE PARTIJSTRUCTUUR

Op 16 september stond het advies van de adviesgroep partijstructuren in de Democraat, met daarbij een begeleidend schrijven van het hoofdbestuur. De kwaliteit van de reacties, die tot 10 december zijn binnengekomen toont ondubbelzinnig aan, dat het advies van de commissie als katalysator heeft gewerkt voor het bewust maken van een aantal onvolkomenheden in de partijorganisatie, en zeker in de werkwijze van de partij.
De commissie heeft daarmee ruimschoots aan haar opdracht voldaan. Voor die waardevolle bijdrage aan de discussie zijn wij de commissie dan ook veel dank verschuldigd. Hetzelfde geldt voor de reacties van afdelingen, regio's, partij-organen, commissies en individuele leden.
Voor wat betreft de bespreking van de inhoud van de reacties wil het hoofdbestuur globaal de opzet van het advies van de commissie volgen zonder daarmee te pretenderen dat zij alle reacties volledig weergeeft.

1. Analyse

Voordat de commissie toekomt aan een opsomming van tekortkomingen in het functioneren van de partij wordt een korte analyse gegeven van het belang van D66 als organisatie, haar partij-cultuur en politieke doeleinden.
Over het algemeen wordt die analyse door de leden die reageerden gedeeld, sommigen menen echter dat de commissie niet consequent is door aan de ene kant de organisatie ondergeschikt te maken aan de politieke discussie en besluitvorming om vervolgens de oplossing toch te zoeken in (een zware) structuur-verandering, dat wil zeggen verandering van bevoegdheden en samenstelling van een aantal organen van de partij. Zij vinden, dat er juist nu geen structuur-discussie moet worden gevoerd, dat in de structuur de problemen ook niet liggen.
Sommigen formuleren het zo:
het beter uitwerken van de organisatie en communicatie binnen de bestaande (hoofd)-structuur, met de nadruk op meer participatie. Die leden die geïnteresseerd zijn, moeten daarin ondersteund worden: het blijft uiteindelijk mensenwerk, de informatiestroom en de planning van discussie en besluitvorming kan beter. Geen verandering zover van de organisatie, doch van het organiseren.
Fundamenteel stelt één reactie dat de Algemene Ledenvergadering niet erg deelnemersvriendelijk is geworden door de onzorgvuldige voorbereiding. Een discussie over detailpunten op de ALV tussen specialisten is niet de oorzaak van het probleem, maar een gevolg van de te onzorgvuldige voorbereiding. Als we ons beter aan afspraken en planning houden, dan is structuurverandering niet nodig. Velen leggen in hun reactie de nadruk op het vermijden van teveel buffers in de discussie tussen partij-leden en haar bestuur en vertegenwoordigers. Zo wordt bij de opsomming van de partijfuncties door de commissie de aantekening gemaakt dat voor D66 toch ook essentieel is de participatiefunctie en de toegankelijkheid voor alle leden. Dit geldt niet alleen op het niveau van de ALV, het HB en de fractie, maar op alle niveaus. We moeten niet naar een getrapt systeem toe, maar naar directe confrontatie, discussie en besluitvorming. In vrijwel alle reacties komt naar voren dat er minder „vrijblijvendheid" moet zijn in het functioneren van de partij. Ook hier weer wordt veel waarde gehecht aan verbeterde communicatie van boven naar beneden en omgekeerd, waarbij de „afstand" kleiner moet worden. Elke elite-vorming moet worden vermeden, maar betere ondersteuning van leden die tijdelijk bestuursfuncties vervullen is noodzakelijk. Tenslotte wordt verwoord dat de decentralisatie, die D66 politiek hoog in het vaandel voert, ook in de organisatie, het functioneren van de partij, tot uitdrukking moet komen.

2. Knelpunten (tekortkomingen)

De door de commissie genoteerde knelpunten worden in het algemeen onderschreven. Men gaat daarbij voornamelijk uit van de huidige structuur maar wenst dus nadrukkelijk verbeteringen aan te brengen. De ALV functioneert niet goed, de oorzaak daarvan is dat – zo wordt gesteld – het HB de politieke discussie niet goed organiseert. Evenzo wordt de discussie niet tijdig genoeg gestart, waardoor de functie van lokale en regionale vergaderingen niet tot haar recht komt.
ALV's zouden een strakker, voortijdiger schema moeten hebben. De positie van de regio-HB leden wordt – in de huidige situatie – door velen niet optimaal bevonden.
Het afschaffen echter stuit op veel verzet, mede vanwege het dan ontberen van de regionale component in het hoofdbestuur. De terugkoppeling naar de achterban wordt als een probleem ervaren. De informatiekloof tussen hoofdbestuur en basis wordt onderkend, en verbreed tot het probleem van interne communicatie.
De afbakening van de politieke visie van partij en fractie worden mede gesignaleerd, maar als een natuurlijk spanningsveld beschouwd.

3. Uitgangspunten

De uitgangspunten van de commissie worden in veel reacties onderschreven, met dien verstande dat punt c. en punt f. (met betrekking tot de politieke koers en de kwaliteitsbewaking van vertegenwoordigers namens de partij) niet als zodanig beschouwd dienen te worden. Deze punten geven een mogelijke oplossing aan en behoren niet onder het kop-

je uitgangspunten.
Duidelijk is dat een groot aantal reacties uitgaat van c.q. toewerkt naar oplossingsmodellen binnen de huidige structuur.
Ook wordt een aantal nieuwe ideeën naar voren gebracht. Deze zullen bij de uitwerking wellicht aan de orde komen. Eenieder onderschrijft dat de besluitvorming over politieke standpunten op een brede basis moet steunen.
De discussie moet beter gestructureerd, bijvoorbeeld door verandering van de vergaderorde of door tevoren een fringemeeting te houden over het onderwerp van het volgende congres. De voorbereiding van de besluitvorming mag niet leiden tot een bijna als vanzelfsprekende overname (geheel of gedeeltelijk) van die besluitvorming.
Partijleden, gekozen in partijfuncties, moeten gecontroleerd kunnen worden door hun achterban, maar meer nog bestaat er behoefte aan actieve participatie vooraf.

4. Voorstellen adviesgroep
De adviesgroep heeft een betrekkelijk omvangrijk pakket aan voorstellen gepresenteerd. Een groot gedeelte van de reacties richtte zich dan ook op de inhoud van deze voorstellen. De voorstellen moeten – althans deels – in samenhang met elkaar worden bezien.
Vanuit de door de adviesgroep gewenste taak en positie van de ALV komt de commissie tot de door haar gewenste omvang, samenstelling en taken van het hoofdbestuur en de instelling van een – nieuw – vertegenwoordigend orgaan; het „ledencollege".
Min of meer samenhangend met de verhouding tussen deze partij-organen doet de adviesgroep het voorstel om het beleidsprogramma, als politieke basis, te vervangen door de combinatie verkiezingsprogramma en door het congres aangenomen beslispunten op beleidsonderdelen. Bij dit pakket hoort ook de vervanging van de huidige programmacommissie door projectcommissies. Als afzonderlijke voorstellen zijn te beschouwen de opvattingen van de adviesgroep over SWB en PSVI.
De kritiek uit de schriftelijke reacties op de voorstellen, voorzover niet reeds samenvallend met kritiek op de analyse van de adviesgroep van de knelpunten in de partijstructuur, richt zich vooral op de kern daarvan: het verdwijnen van de regio-HB leden (het hoofdbestuur wordt rechtstreeks door de ALV gekozen), en het creëren van een ledencollege, dat deels de functie van de regio-HB leden, deels de huidige taken van de Adviesraad zou overnemen en tevens enkele gedelegeerde bevoegdheden van de ALV zou uitoefenen.
De kritiek kan worden onderscheiden in een stroming die zich verzet tegen het verdwijnen van de huidige organen en functies en een stroming die op zich de structuurwijziging bespreekbaar acht, maar bezwaren heeft tegen onderdelen als bijvoorbeeld de gedeeltelijke bevoegdheidsoverdracht van ALV aan ledencollege. Andere kritiekpunten zijn de geformaliseerde „zeeffunctie" van het ledencollege met betrekking tot de aan de ALV aan te bieden voorstellen, moties en amendementen, de mandaatsverhouding tussen leden van het ledencollege en haar achterban of het ontbreken van een rechtstreekse lijn tussen ledencollege en Tweede en Eerste Kamerfracties.
Gesignaleerd wordt dat het ontbreken van een regionale component in het hoofdbestuur leidt tot „verrandstedelijking" van de partijtop, terwijl andere reacties blijk geven van de vrees voor een zekere „elitevorming" in de partij door de instelling van het ledencollege. Terwijl de adviesgroep haar voorstellen mede heeft willen baseren op de stelling dat de lijn van basis/kader van de partij richting hoofdbestuur moet worden verstevigd, spreekt uit diverse reacties de verwachting dat juist het gemiddelde lid minder mogelijkheden krijgt om zich in de partij te manifesteren. Verschillende reacties die positief zijn over de hoofdlijn van de voorstellen geven alternatieven voor taken, bevoegdheden en onderlinge relaties tussen ALV, HB en ledencollege. De wijze van samenstelling van een ledencollege – door de adviesgroep niet uitgewerkt – roept bij veel inzenders vragen op. Verschillende inzenders die zich keren tegen de afschaffing van de regionale component in het hoofdbestuur doen voorstellen om de regio-HB leden een duidelijke achterban te geven en een heldere en consistente taak.

5. Opties
Uit de vele schriftelijke reacties op het rapport van de adviesgroep partijstructuren, alsmede uit de bijeenkomsten die op regionaal en afdelingsniveau zijn gehouden over de voorstellen, komen, grofgeschetst twee stromingen binnen de partij naar voren.
Deze stromingen laten zich vertalen in een tweetal opties ten aanzien van de weg die verder moet worden bewandeld.

OPTIE 1.
Uit een deel van de reacties kan de optie worden afgeleid om in beginsel de huidige partijstructuur in stand te laten.
In bijzonder betekent dit:
het in stand houden van de huidige partij-organen alsmede de huidige taken en bevoegdheden en de onderlinge relaties. Voorzover vernieuwingen wenselijk zijn moeten deze worden gezocht in verbetering van de werkwijze, verandering van ingesleten culturen, en mogelijk in duidelijker en beter omschreven relaties tussen organen. Consequentie hiervan kan zijn dat op een enkel punt structuuraanpassing nodig is.

OPTIE 2.
De tweede (tegenover 1. staande) optie is dat de gesignaleerde knelpunten in de partij-organisatie alle reden geven tot vernieuwing van de partijstructuur, in die zin dat het behoud van bestaande organen en bevoegdheden ter discussie staat. Binnen deze optie liggen de voorstellen van de adviesgroep partijstructuren, maar tevens varianten daarop, alternatieve of minder ingrijpende structuurwijzigingen.

In december heeft het Dagelijks Bestuur van D66 besloten tot een uitbreiding van het aantal medewerkers op het landelijk secretariaat.

Om tijdig in contact te komen met belangstellenden wordt hier melding gemaakt van de vacatures.
Vooralsnog betreft het part-time functies (ca. 30 uur)

Gezocht wordt naar:

***EEN POLITIEK INHOUDELIJK MEDEWERKER (M/V)**
met als voornaamste taken:

- ondersteuning van het bestuur door het uitwerken van stukken en het maken van analyses,
- het voorbereiden van de politieke discussie met oog op het HB-vergaderingen en congressen.

***EEN PUBLICITAIR-ORGANISATORISCH MEDEWERKER (M/V)**
met als voornaamste taken:

- ondersteuning van publicitaire activiteiten (ledenwerving en -opvang) en het ontwikkelen van bijbehorend materiaal,
- ondersteuning van bestuur en commissies ter optimalisering van de interne communicatie.

Voor meer gedetailleerde informatie kan vanaf 6 januari contact worden opgenomen met Veronie Smeulders, 070-858303 (buiten kantooruren 070-899886).

REGIO-BIJDRAGE 1989 EN CONTRIBUTIEREGELING 1989

In verband met de behandeling van het agendapunt FINANCIËN op het congres op 5 en 6 februari 1988, heeft het Hoofdbestuur de volgende voorstellen:

REGIO-BIJDRAGE 1989
In de bestaande regeling wordt één wijziging aangebracht: het minimumbedrag wordt verhoogd van *f* 2.000,– naar *f* 2.500,–.
Verder blijft de regeling ongewijzigd, dwz. *f* 10,– per betalend lid.

CONTRIBUTIEREGELING

1. Wanneer contributie betalen?
U ontvangt uw acceptgirokaart voor contributiebetaling vóór aanvang van het jaar.
U wordt verzocht uw betaling per omgaande te verrichten. De contributie dient uiterlijk op 1 februari te zijn voldaan.

2. Basiscontributie
De hoogte van de contributie is afhankelijk van het belastbaar inkomen en wel volgens de volgende schaal (per jaar):

belastbaar inkomen	verschuldigde contributie
tot en met *f* 25.000,–	*f* 60,–
boven *f* 25.000,–	*f* 80,–
f 35.000,–	*f* 110,–
f 45.000,–	*f* 130,–
f 55.000,–	*f* 170,–
f 65.000,–	*f* 210,–
f 75.000,–	*f* 250,–
f 85.000,–	*f* 290,–

(Per *f* 10.000,– meer inkomen, *f* 40,– meer contributie.)

3. Uitzonderingen op de basiscontributie
Wie zich naar zijn/haar eigen oordeel in een moeilijke financiële positie bevindt, kan desnoods een contributie van minimaal *f* 40,– betalen.
Indien ook *f* 40,– een te hoog bedrag vormt, en de moeilijke financiële positie van tijdelijke aard is, kan op eigen beslissing van het lid een contributie van *f* 25,– worden betaald. Dit mag maximaal drie jaar achtereen, daarna moet minimaal *f* 40,– worden betaald.
Indien ondanks de minimumcontributie en de uitzonderingen daarop de contributie niet kan worden opgebracht, kan men zich schriftelijk (en vertrouwelijk) wenden tot de penningmeester van het Hoofdbestuur. Deze kan vermindering of ontheffing verlenen voor een of meerdere jaren.
Samenwonende D66-leden kunnen, na hiervan schriftelijk bericht te hebben gestuurd aan D66, *f* 30,– aftrekken van de basiscontributie van één van de beide leden. Beide leden houden hun volledige rechten als lid. Bij informatieverzendingen wordt volstaan met één exemplaar (bijvoorbeeld de Democraat).

4. Proeflidmaatschap
Er bestaat een proeflidmaatschap. De bijbehorende contributie bedraagt *f* 10,– (voor een welkomstpakket en twee publicaties) of *f* 25,– (voor een welkomstpakket en één jaargang Democraat).
Men kan maximaal 12 maanden proeflid zijn. Als proeflid heeft men wel spreekrecht, doch geen stemrecht op D66 vergaderingen.

5. Nieuwe leden
Nieuwe leden betalen alle nog komende kwartalen van het lopende jaar.
Voor elk kwartaal is een kwart van de contributie verschuldigd.
Minimaal is men *f* 20,– verschuldigd.

6. Betaling in termijnen
De betaling van de contributie kan in termijnen plaatsvinden op voorwaarde, dat door het lid een ondertekende verklaring wordt afgegeven dat de contributie zal worden voldaan door een machtiging tot periodieke overboeking van een rekening bij de Postbank of bij een bank.

7. Contributiejaar
Het contributiejaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Agenda ALV-47

zaterdag 29 oktober 1988 FLINT – AMERSFOORT

09.30 uur	Opening partijvoorzitter
09.35 uur	Benoeming notulen, – stemcommissie
09.40 uur	Toelichting stemprocedure
09.45 uur	Financiën – jaarreking 1987
	– Begroting 1989
10.00 uur	Presentatie kandidaten
	opening stembussen
10.15 uur	Verkeer - Vervoer
11.45 uur	Toespraak partijvoorzitter
12.15 uur	Verkeer - Vervoer
12.45 uur	LUNCH
	sluiting stembussen
13.15 uur	Partijstructuur
	(n.a.v. discussie op voorjaarscongres 1988)
15.00 uur	Toespraak voorzitter Tweede Kamerfractie
15.30 uur	Actuele Politieke Moties
	aansluitend sluiting door partijvoorzitter

Tijdens dit congres zullen over nog nader te bepalen onderwerpen fringe-meetings worden georganiseerd. In ieder geval één bijeenkomst zal een onderwerp met een Europese dimensie hebben.

Resolutie Europa

De ALV van D66, in vergadering bijeen op 5 en 6 februari 1988 te Amersfoort
OVERWEGENDE
- dat D66 sinds haar oprichting steeds groot belang heeft gehecht aan de verdere uitbouw van de samenwerking op het niveau van de Europese Gemeenschap;

- dat het Europese Parlement een wezenlijke rol dient te vervullen bij de versterking van de democratische controle van de Europese samenwerking;

- dat in mei/juni 1989 opnieuw verkiezingen voor het Europees Parlement zullen worden gehouden;

- dat het van groot belang is dat D66 in het nieuw te kiezen Europees Parlement vertegenwoordigd zal zijn;

- dat met het oog daarop tijdig de interne kandidaatstelling dient te worden geopend;

- dat de ALV ten nauwste dient te worden betrokken bij de verkiezing van de lijstrekker;

BESLUIT
- dat D66 zal deelnemen aan de verkiezingen van het Europees Parlement, die in 1989 zullen worden gehouden;

- dat de interne kandidaatstellingsprocedure afgerond zal worden met de verkiezing van de lijsttrekker op de ALV van 17 en 18 februari 1989, welke vergadering tevens het Europese Programma vaststelt.

Feest

Na afloop van de eerste congresdag op vrijdag 5 februari zal er als vanouds een feest zijn. Lokatie: DERK's Restaurant Het Tabakshuys, op 3 minuten loopafstand van De Flint (Weversingel 2). Toegang gratis.

Jaargang 21 / nummer 2 / 17 februari 1988

DEMOCRAAT

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Partijvoorzitter uit kritiek op milieubeleid

ONDANKS ALARMFASE TE WEINIG ACTIE

„Ondanks alle mooie woorden van verantwoordelijke bewindslieden heb ik het idee dat nationaal van te weinig actie sprake is. Zoals de individuele burger zich niet persoonlijk verantwoordelijk voelt voor het milieu, zo schuift ieder individueel land de verantwoordelijkheid voor het milieu af op internationale samenwerking. Iedereen en alles wacht op iedereen en alles."

Partijvoorzitter Saskia van der Loo. Foto: D. Sies

Partijvoorzitter Saskia van der Loo karakteriseerde in haar congresrede op zaterdag 6 februari in Amersfoort de afwachtende opstelling van burgers en verantwoordelijke overheden als „de sneeuwklok in de lawine, die zich ook niet verantwoordelijk voelt".
Van der Loo kondigde aan dat het milieu voor D66 een belangrijk onderwerp bij de Europese verkiezingen in 1989 zal zijn, maar waarschuwde dat aandringen op internationale actie zonder zelf de handen uit de mouwen te steken geen soelaas zal bieden voor de groeiende milieuproblematiek.
Met name ten aanzien van de verzuring zal het milieubeleid een breder draagvlak in de samenleving moeten krijgen, aldus Van der Loo. „Niet alleen de auto, of alleen de boer met zijn mest, of alleen het buitenland zijn boosdoeners. Een breder draagvlak is nodig in Nederland en ook in Europa. Wij zijn met z'n allen boosdoeners. De overheid dient dan ook krachtiger op te treden en iedere burger, consument en producent, dient ervan doordrongen te raken dat er echt iets moet gebeuren, dat wij langzamerhand in een noodsituatie zitten, om niet te spreken van een alarmfase."

Bedrog

De partijvoorzitter van D66 hekelde in haar rede het „publicitaire" milieubeleid van de bewindslieden Nijpels en Smit-Kroes, die „de indruk wekken dat we ons geen zorgen hoeven te maken over het milieu omdat zij het wel klaren". „Niets is echter minder waar", hield Van der Loo haar gehoor voor. Op het terrein van het energiebeleid „blijven we om de hete brij heen lopen", worden er nieuwe kolencentrales gebouwd, zonder een geïntegreerde visie op „de organisatie van productie en distributie, de milieurandvoorwaarden, de alternatieve energiebronnen en de noodzaak van kernenergie of het ontbreken daarvan" en heeft energiebesparing een veel te lage prioriteit gekregen.
De enthousiaste berichtgeving van minister Smit-Kroes over de internationale afspraken ter opschoning van de Rijn en de Noordzee grenst volgens Van der Loo aan bedrog. „De uitkomsten van de internationale ministersconferentie over de Noordzee en het Rijnactie-plan gaan veel minder ver dan gesuggereerd."

Overleven

Ook van het terugdringen van de zure regen is nog weinig terecht gekomen, concludeerde Van der Loo. „Ook hier veel publiciteit en nog onvoldoende concrete maatregelen." De uitdaging voor D66 bij het terugdringen van de verzuring ligt in het bedenken van maatregelen die ingrijpen in het gedrag van de burgers. Zo zal de auto-mobiliteit – en daarmee de verzurende uitstoot – verminderd moeten worden door ingrijpende maatregelen als het afschaffen van fiscale voordelen van woon-werkverkeer, het afschaffen van de autokostenvergoeding, het verhogen van de benzineprijs in plaats van de wegenbelasting of de motorrijtuigenbelasting en het handhaven van een maximum snelheid van 100 km per uur.
De ernst van de wereldwijde milieuproblematiek vraagt volgens de partijvoorzitter om ingrijpende maatregelen en het afstaan van een deel van onze welvaart. „Ook in Europees kader mogen we niet blijven steken in vrijblijvende, dus nietszeggende, uitspraken. We moeten bindende keuzes maken. De kans dat we de milieuproblematiek overleven neemt dan toe."

Meer congresnieuws op pagina 3, 4 en 5
op de Binnenhofpagina's

Inhoud

Congres:
Impressies
Fringe-meetings
D66 presenteert nota
Het triale bestel
■
Agenda
■
Partijnieuws:
Meesterklas PSVI
Symposium SWB
Verkiezingen Adviesraad
Emancipatiedag PEAC
■
Portret:
Seth Gaaikema
■
Serie:
Jan Vis,
De democratisering voorbij
■
Adviesraad
■
Binnenhof:
Van Mierlo over koers VVD
Engwirda over kanonnen
Groenman over Aids
Nypels over ziekenhuizen
Eisma over De Peel
■
Achterpagina
■

Colofon

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Redactieraad: Bob van den Bos, Jos Campman, Peter van Eijk, Eduard Groen, Lennart van der Meulen, Marie-Louise Tiesinga, Irma van Scheijndel, Stijn Verbeeck, Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen.

Correspondentie richten aan het redactiesecretariaat:
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verschijningsdata Democraat
maartnummer
verschijnt 16-3-1988
kopij sluit 2-3-1988

aprilnummer
verschijnt 13-4-1988
kopij sluit 30-3-1988

Oplage: 8.000 ex.

Druk: Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat D66
Bureau SWB D66
Bureau PSVI D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
giro 1477777

Secretariaat Tweede Kamerfractie
Telefoon: 070-183066.

De Volkspartij en het „verrekte goeie" rapport

Waar zou toch die recente onbedwingbare behoefte aan ideologische herbezinning van de drie grootste partijen vandaan komen? Het ene rapport is nog niet besproken of het volgende is al weer verschenen. Natuurlijk moeten grondslagen telkens getoetst worden aan de maatschappelijke veranderingen. Er is evenwel nog een andere verklaring waar tot nu toe weinig aandacht aan besteed is: het sterk afgebrokkelde vermogen van deze partijen om *de pretentie van volkspartij op te houden.* Om zoveel mogelijk stemmen te winnen zeggen deze partijen op te komen voor brede lagen van de bevolking. Daar zijn bovenal aansprekende voorlieden die eenvoudige taal uitslaan voor nodig. Voorwaarde is echter ook dat de belangen en opvattingen van de verschillende groepen die men pretendeert te vertolken onderling niet al te tegenstrijdig zijn. En juist daar zit nu het probleem. Daarom moet het bindmiddel tussen de beoogde aanhangers een nieuwe ideologische injectie krijgen. En dat leidt tot de rapportenmanie.

De bloedgroepenproblemen van het CDA zijn wellicht nog het meest in het oog gesprongen. Christen Democraten hebben echter ook een lange traditie in het verenigen van het onverenigbare en zijn daar nu verhoudingsgewijs meesters in. Bijbelse abstrakties, een hoge organisatiegraad, en een voortdurend gecultiveerd vaag groepsbesef moeten als wondermiddel dienst doen. De verantwoordelijke samenleving is het overkoepelend etiket. De PvdA kampt in verhevigde mate met dit zelfde probleem. Lag de kracht van de arbeidersbeweging vroeger vooral in het mobiliseren van de homogene massa van arbeiders, de huidige „zwakken" in de samenleving zijn onderling sterk verdeeld. De tegenstellingen zijn steeds moeilijker te camoufleren: werkenden/werklozen, geschoolden/ongeschoolden ambtenaren/werknemers uit het bedrijfsleven, vrouwen/mannen, Nederlanders/buitenlanders, alleenstaanden en voordeurdelers etc. Natuurlijk lijdt niet alleen de PvdA onder dit verschijnsel, maar de gehele rode familie, van de vakbeweging tot en met de VARA. De reden van bestaan van de PvdA ligt in het opkomen voor de zwaksten in de maatschappij. Wanneer deze niet meer onder één noemer te brengen zijn wordt deze partij in haar wortels aangetast.

Maar ook de VVD wil al vanaf Oud een volkspartij zijn, hoe weinig volks de woordvoerders ook mogen schijnen. Overigens kreeg de partij pas met Wiegel en Nijpels een brede aanhang. Aan de zegekar die Wiegel vooral met platitudes en rechtse clichés had volgepraat bond Nijpels aanvankelijk ook nog de zogenoemde Veronica jongeren alsmede wat echte liberalen. Dit monsterverbond nu was te veel van het goede. De zaak ontplofte dan ook door onderlinge tegenstellingen. Sindsdien is de VVD op zoek naar rust en eenheid in de gelederen. Een nieuw bindmiddel moest de achterban weer motiveren. De rapporten Liberaal Bestek '90 en „Liberalisme" van de Telderstichting zouden als zodanig moeten fungeren. Beide rapporten hebben inmiddels de onrust vergroot en de verdeeldheid aangewakkerd. De reden hiervoor is dat de geventileerde ouderwets rechtse opvattingen de moderne jongeren en sociaal-liberalen op een onthutsende wijze van zich vervreemden.

De door deze rapporten in verlegenheid gebrachte Voorhoeve rest slechts om, na van Mierlo's congresopmerkingen hierover, deze verrechtsing tegen beter weten in te ontkennen. Hij had immers openlijk verkondigd zijn partij naar links te willen sturen en het een sociaal liberaal stempel te geven. In het (volgens onderzoek) zichzelf rechts noemende kader van de partij werd Liberaal Bestek echter een „verrekte goed" rapport genoemd. En dat spreekt boekdelen.
De VVD zal moeten kiezen tussen rechts „koers houden" (Wiegel) of voortdurende onenigheid. Dat wordt dus waarschijnlijk het eerste.

D66 zal nooit een volkspartij worden. Dat beperkt de macht om onze ideeën te verwezenlijken. Maar het bespaart ons de ellende van het niet kunnen waar maken van pretenties. Het biedt meer mogelijkheden om een eerlijke en geloofwaardige politiek te voeren. En om sociaal liberalen niet in de kou te laten staan.

Bob van den Bos

Congresimpressies

OUDER WORDEN IN OPTIE 2

Geconcentreerd volgen de congresdeelnemers de stemmingen over de beslispunten Ouderenbeleid, de hoofdmoot van het D66-voorjaarscongres. Foto: D. Sies

Mijn vorige impressies besloot ik met een verzoek aan één van de jonge democraten om een uitspraak – over het mogelijk verdwijnen van intellect uit de partij – nog eens voor te lezen op een congres in het jaar 2012. De dan 81-jarige Van Mierlo, schreef ik, zal zachtjes grommen in zijn grijze baard... En zie, prompt behandelt de partij op haar volgende congres het ouderenbeleid. Het vragenuurtje van de kamerleden, waarvoor op het vorige congres nog een half uurtje was uitgetrokken, had ik in mijn impressies zodanig gerelativeerd dat het nu helemaal is verdwenen. Geen mens, zelfs geen kamerlid stelde er vragen over aan het hoofdbestuur. Maar het doet me genoegen dat er toch nog een beetje naar me wordt geluisterd!

Of u dit verhaal nou uitleest of niet, als u een bijdrage wilt leveren aan de ledenwerving voor de partij, dan moet u met de congresrede van Hans van Mierlo iets ondernemen in de richting van een VVD-lid, van wie u het vermoeden hebt dat zij of hij een échte liberaal is. Die moeten toch na „Liberaal Bestek '90", na het winderige verhaal van Wiegel in Breda en vooral na de publikatie van de liberale filosofie door de Teldersstichting „rijp" zijn voor D66; en te plukken als ze de afgewogen toespraak van Van Mierlo tot zijn congres lezen. Het mooie is dat we allemaal wel één of twee van die echte liberalen weten te zitten. Deze werving is niet kostbaar en het kan leuk aantikken of, beter gezegd, aandikken. Als u uw successen meldt aan de redactie, houden wij de stand bij op onze achterpagina. Vandaag staat daar al het eerste verhaal.

Te snelle reactie

En dan nu het congres. De kranten van maandag hadden hun stukje pas zondag geschreven, ná het wat al te haastige commentaar van Joris Voorhoeve op de uitspraak van onze politiek leider. De meeste koppen vonden de ontkenning van Voorhoeve belangrijker dan de signalering van de verrechtsing door Hans van Mierlo. Alleen Kees van der Malen in de NRC wijdde een aparte analyse aan het feit dat Voorhoeve zo snel en zo heftig reageerde: „De luxe om kritiek dood te zwijgen kan VVD-fractieleider Voorhoeve zich op dit moment kennelijk niet meer permitteren."
Op de voorpagina van deze Democraat leest u meer over de redes die op het congres zijn uitgesproken. En, u weet het, wilt u die teksten integraal horen, dat kan, maar dan moet u naar het congres komen. Als was het maar om dat staaltje van perfecte regie mee te maken: toen Hans sprak over PvdA's „Schuivende panelen", begonnen prompt op het balkon boven zijn hoofd de panelen te schuiven!

Hulde

Behalve fractievoorzitter en partijvoorzitter kwamen er nog heel veel andere partijleden aan het woord. Om te beginnen de congresvoorzitters. Machteld Versnel, Hessel van Dijk en Jan Dirk van Ketwich Verschuur zaten er weer bij met gezichten van „we hebben er weer zin in!" Echt moeilijk hadden ze het ook niet – er werd niet één keer schriftelijk gestemd – en iemand die een motie van orde wil indienen naar aanleiding van de vraag of een andere motie van orde in stemming moet komen, die krijgt van achter de groene tafel gewoon de mededeling: „Daar beginnen we niet aan!" Neen het enige waar ze het echt moeilijk mee hadden waren de stukken. Iedereen die roept (en het waren er nogal wat) dat dit congres niet goed was voorbereid, die heeft misschien gelijk, maar die weet ook niet waar hij over praat. Het programmapunt „ouderenbeleid", de hoofdmoot van het conges, was zeer goed voorbereid. Hulde aan de commissie, dit waren heel andere beslispunten dan op de beide voorgaande congressen. Hulde aan de leden die er met al hun commentaar nog een handvol beslispunten aan toevoegden. Hulde ook aan rapportage- en programmacommissie voor de overzichtelijke clustering. Maar waarom dan toch problemen met de stukken? Omdat krap drie maanden absoluut te kort is om het allemaal rond te breien.

Ingetrokken

Voorbeeldje? De afdeling Eindhoven had een voorstel om ergens vier woordjes te schrappen. Amendent ingediend. Stond keurig in het congresboek op bladzijde 6, beslispunt 2d. Tijdens het congres zei de vertegenwoordiger van Eindhoven dat het amendement was ingetrokken ten gunste van een ander amendement. Rapportagecommissie: „Daar weten

wij niets van."
Eindhovenaar: „We hebben het doorgegeven."
Congresvoorzitter: „Waarom weten wij dat dan niet?"
Eindhovenaar: „Kijkt u maar in de aanvulling op het congresboek op bladzijde 16 in het midden, daar staat het."
En het stond er. Maar dan blijken er ineens twee versies van de aanvulling te zijn. De zaal heeft de laatste, maar de congresvoorzitters hebben bij hun voorbereiding een eerdere versie moeten gebruiken. Conclusie: drie maanden is echt te krap!
Maar we leren er van. En dat is belangrijk, want in de discussie over de partijstructuren werd al enkele malen geroepen dat structuren vaststellen zonder op de procedures te letten een onvruchtbare bezigheid is. Bent u daar nog? Wat een partij niet?

Brinkhorst
Vrijdagavond bracht ik door in de wandelgangen, zoals u weet – of tenminste zou moeten weten – de gezelligste plek van het congres.
Ik was met goede moed aan het hoofdstuk financiën begonnen, maar toen ik iemand hoorde praten over de regiobijdrage van 1979 in plaats van 1989, zonk mij de moed in de bejaarde schoenen. En naarmate het ouderenbeleid vrijdagavond voortkroop voelde ik mij steeds ouder worden.
Nadat we bij Derk op de Weverssingel met alle Utrechtse vrienden bijna door de zoldervloer waren gezakt, hoorden we in ons hotel dat voor de daar heersende bruiloft honderdvijftig mensen waren uitgenodigd, maar er waren er maar honderdachttien verschenen. Ik vond dat een mooi resultaat. Voor onze ontmoeting waren 8700 mensen uitgenodigd en daar was nog geen tien procent van komen opdagen. Maar wie er ook niet was, Wim Lampe was er, al kon hij zijn paard nauwelijks meer kwijt op de parkeerplaats. Laurens Jan was er ook. En dat ging zo:
„Mag ik uw lidmaatschapskaart even zien?", vroeg het vriendelijke meisje achter de balie. Maar L. J. B. had die kaart niet bij zich. „Mag ik dan uw naam even?"
„Brinkhorst."
„Wilt u dat even spellen?" vroeg het meisje al bladerend in de ledenlijst. Enfin, toen het allemaal voorbij was en Laurens Jan zijn stemkaart had ontvangen, informeerde hij voorzichtig:
„Hoe lang ben je al lid van de partij?"
Tot zijn opluchting was dat pas een paar maanden. „Je moet daar niet zo zwaar aan tillen", zei Maarten Engwirda, die ook zijn naam had moeten spellen, „er gaat nou eenmaal altijd iets fout." Dat bleek de volgende dag bij de behandeling van amendement 010. Olga Scheltema maakte de congresleiding attent op een kleine tekstwijziging, een drukfoutje noemde ze het verontschuldigend. Jan van Ketwich even later: „Dit kleine typefoutje, waardoor totaal andere tekst is ontstaan..." Die Olga! Voor de voortzetting van haar eigen vice-voorzitterschap was zij – en dat vind ik haar ook – een enige kandidaat. Wat dat betreft was het overigens weer „armoe troef"! Voor elke functie één kandidaat, behalve voor de programmacommissie. Daar waren er vijf voor vier stoelen. Laat nou Hans Strijers zich terugtrekken. Waar zijn de tijden toen er nog nek-aan-nek gestreden werd om een functie in de partij? Toen de lobby in de wandelgangen heftiger was dan de discussie in de vergaderzaal?

Nuloptie
Er was een aanzet tot discussie over de partijstructuren. „We willen die discussie niet monopoliseren, alleen enigszins structureren, zei het H.B. bij monde van Thom de Graaf. Een open discussie was het allesbehalve. Het gesprek bleef zich toespitsen op de beide opties, grof gezegd: 1. De huidige structuur handhaven, maar optimaal gebruiken en 2. Partijstructuur vernieuwen met behoud van het goede uit de oude structuur. „Gedachtenwisseling zonder het oogmerk van besluitvorming" schreef het H.B. in de Democraat. Maar wat wil je, als je die twee opties afdrukt en je zet er bij dat ze tegenover elkaar staan? Dan kun je tijdens de discussie wel komen vertellen dat de opties elkaar absoluut niet uitsluiten en dat je nu geen besluiten uit wilt lokken om de discussie niet voortijdig in een bepaalde richting te sturen. Maar dan moet je aan het eind ook niet met een voorstel komen

Wim Dik:

Aan het werk met een basisinkomen

„Veel nuttig, maar laagbetaald werk in Nederland blijft nu liggen. Misschien kan je met een soort basisinkomen zorgen dat (een deel van) dat werk toch gedaan wordt. Mensen met een uitkering die er iets bij doen zouden dan een toeslag van bijvoorbeeld 30-40% kunnen krijgen".
Wim Dik heeft deze suggestie op het Congres „voorzichtig" gedaan in een „kringgesprek" (fringe meeting) over sociaal-economische politiek. Hij verwacht er niet „alle heil" van, maar vindt wel dat D66 er serieus over moet nadenken.
Maarten Engwirda had een andere oplossing om meer mensen aan het werk te krijgen. Hij vindt dat het rijk meer moet investeren om de economische groei te bevorderen. „De overheid moet verdere loonmatiging in combinatie met een winstdelingsregeling stimuleren en eventueel met lastenverlichting, de koopkracht op peil houden".
Het kabinet slaagt er naar zijn mening steeds minder in om de overheidsuitgaven te beheersen. Onderwijs, het milieu en justitie moeten volgens hem worden ontzien, terwijl er juist bezuinigd zou kunnen worden op de vut, de wir (dit jaar 2,7 miljard overschrijding!) en een aantal landbouw- en volkshuisvestingssubsidies.
Na de inleidingen van Engwirda en Dik had er een discussie moeten ontstaan, maar daar was nauwelijks tijd voor. Congresvoorzitter Machteld Versnel was onverbiddelijk en ontnam Dik het laatste woord.

Wim Dik en Maarten Engwirda discussiëren over werkgelegenheidsbeleid. Jan van Loon kijkt toe. Foto: D. Sies

Met het congres herdacht Hans van Mierlo aan het begin van zijn rede kort de man 'die van alle politici buiten D66 het dichtst met zijn neus op de geschiedenis van D66 heeft gestaan': Joop den Uyl.

„Op 24 december overleed Joop den Uyl.
Dat is een verlies voor iedereen. Ook voor D66.
Een keer heeft hij ons congres toegesproken.
Dat deed hij beter dan ik zelf.
Dat kwam omdat hij als vreemde de juiste toonhoogte wist te vinden.
En dat kwam weer omdat hij zich geen echte vreemde voelde,
hoewel wij duidelijk anders waren dan zijn partij.
En dat was omdat hij diep in z'n hart vond,
dat we er eigenlijk niet hadden mogen zijn.
Dat dat niet nodig geweest had moeten zijn.
Of hij daar gelijk in had doet er niet toe.
Maar dat gevoel was zijn band met D66.
En het was een van de banden, die ik met hem had.
Zijn idealisme maakte hem vaak tot een pragmaticus,
vooral tijdens zijn Minister-Presidentschap.
Hij wilde dat er na hem meer gerechtigheid zou zijn – en een beetje meer gelijkheid.
Dat stak achter al z'n handelen.
Over zijn dood is gezegd: ook het einde van een tijdperk.
Laten we hopen van niet."

om toch maar even te peilen. Neen, peilen is heel iets anders dan stemmen. Maar dat liet de vergadering zich dankzij een ordevoorstel van Joke Jorritsma niet wijsmaken. Er werd niet gepeild!
En de discussie gaat door. Discussie over hoe we de partij weer interessant kunnen maken voor gewone (?) leden, over het congres dat vergeleken werd met een mooie chaos, un beau désordre (wat iemand eens ooit van mijn werktafel zei) waar toch nog van alles uit te voorschijn komt. Discussie over de discussie. „Er is geen nul-optie!" zei partijgenoot Hasselaar tot hilariteit van het congres. „Laat de discussie duren", stelde Aad Karsen het hoofdbestuur voor. En Ingrid van Engelshoven zei me na afloop: „Je moet nooit proberen de elementen van een discussie afzonderlijk vast te leggen. Je hebt niet aan de ene kant „ingesleten cultuur en werkwijze" en daartegenover „vernieuwing van partijstructuur". Je moet de problemen analyseren en dan oplossingen zoeken die – zoals Bart Robbers het zei – op die problemen aansluiten". We houden er nooit meer over op.

Klimaat

De algemene politieke moties waren de uitsmijter. Drie van de vijf werden bij acclamatie aangenomen. Uit een motie van het hoofdbestuur over hulp aan Suriname werden de overwegingen geschrapt, maar de adder zat onder een tekst van Gerdjan Hoekendijk die de partij opriep „zich krachtig in te (blijven) zetten voor de bestrijding van anti-semitisme, hetgeen in het bijzonder betekent de handhaving van het voor deze bestrijding noodzakelijke geestelijke en culturele klimaat".Betty Groen wilde weten wat hij daarmee bedoelde, maar dat stond duidelijk in de overwegingen: Géén toneelstukken verbieden, géén tentoonstellingen voortijdig sluiten en geen symposia van agenda wijzigen. De vraag is of de vrijheid van meningsuiting niet wordt misbruikt voor het verspreiden van gedachten, die aller afkeuring zouden moeten verdienen. En de vraag daarachter is: wie bepaalt dat laatste? Het antwoord daarop luidt: de rechter achteraf. Wie daar aan gaat morrelen, morrelt aan het geestelijk en culturele klimaat. Zo niet D66. Een ordevoorstel om de motie niet in stemming te brengen werd verworpen. Daarna werd de motie, na terechte verwijdering van wat minder beheerste woorden, door het congres aangenomen. Maar het werd wél bijna schriftelijk stemmen. In het zicht van de pils wilde de stemcommissie wel zorgvuldig koppen tellen. Met het vingertje.
Toen ik met de dochter van Gulpener aan de Heineken zat, bedacht ik dat Limburg – ondanks de herhaalde oproepen – niet meer gekomen was om zijn gemeentelijke verzorgingstehuizen te verdedigen. Maar ik kan de regio geruststellen: Hoewel het amendement is verworpen, is de intentie ervan door het H.B. mee naar huis genomen. Je weet dus waar je het terug kunt halen.

Stijn Verbeeck

Harry Minderop, Gerrit Jan Wolffensperger en Albert van der Heuvel tijdens de fringe-meeting media. Foto: D. Sies

D66 presenteert het triale bestel

„Van Martin Luther King bestaan geen televisiebeelden. Hij weigerde pertinent op te treden op een medium dat als laatste essentiële functie het aanbieden van een produkt aan een zo groot mogelijk publiek heeft. „Mijn boodschap hoort daar niet thuis" was Kings steevaste uitleg van zijn weigering."

Albert van der Heuvel, oud-voorzitter van de VARA en huidig voorzitter van de NOS, meed de sentimenten niet in zijn gloedvolle betoog voor het behoud van een publiek televisiebestel in Nederland. Met TROS-voorzitter Harry Minderop discussieerde hij onder leiding van D66-mediaspecialist Wolffensperger over de toekomst van de Nederlandse omroep. Volgens Van der Heuvel kan het huidige bestel de concurrentie met buitenlandse (commerciële) zenders met wat meer financiële armslag, door uitbreiding van de STER-zendtijd en een kleine verhoging van de kijk- en luistergelden, gemakkelijk aan. „Invoering van een commercieel net dwingt ook de publieke netten tot programmering gericht op zo groot mogelijke kijkersgroepen. Daarmee wordt het publieke bestel als instrument om vrijheid van informatie te garanderen en recreatieve informatie en Nederlandse cultuur te bieden aangetast. De BBC is ons wat dat betreft voorgegaan in de malaise."

Soundmixshow

Minderop verkondigde een mening die lijnrecht tegenover die van Van der Heuvel stond. Hij wees op de toenemende concurrentie van commerciële (satelliet)zenders en de onmogelijkheid het Nederlandse bestel tegen die invloeden te beschermen. Van de oorspronkelijke pluriformiteit van het omroepbestel is volgens Minderop niets anders overgebleven dan de „Soundmixshow" van de KRO, „Zeg eens AA" van de VARA en de „Frank en vrij show" van de NCRV. Vervlakking dus, die alleen tegen te gaan is door het ontvlechten van publieke omroep en commercie en het ruimte bieden aan levensbeschouwelijke omroepen zonder de druk van permanente kijkersjacht op een geprofileerd net, aan de NOS en de kleine zendgemachtigden op een algemeen net en aan de algemene omroepen op een commercieel net. Minderop klonk weinig hoopvol over de mogelijke sturing door politiek Den Haag van de invoering van commerciële televisie in Nederland. „Wetgeving kost twee jaar en die tijd is ons niet gegeven want de zakenman loopt kilometers vooruit op de ambtenaar."

SWB-nota

Aanleiding voor de discussie over de toekomst van het Nederlandse televisiebestel tijdens de fringe-meeting op het D66-congres was juist die noodzaak van een politiek antwoord op de ontwikkelingen in medialand. Dat was ook de reden voor de D66-fractie om een actuele politieke visie op het omroepbestel te presenteren in de nota „Het Triale Bestel", die tijdens de media-discussie werd aangekondigd en enige dagen later werd gepresenteerd in Nieuwspoort. De nota biedt een toetsingskader voor de plannen van omroepen en uitgevers met betrekking tot commerciële televisie, een financiële doorberekening en een overzicht van de politieke keuzes en besluiten die invoering van een „triaal bestel" vergen.
Uitgaande van het bestaande bestel staat D66 een televisiestructuur voor ogen met een geprofileerd, een algemeen en een commercieel net. Het geprofileerde net wordt gevuld door omroepen die programma's presenteren vanuit een specifieke visie, het algemene net biedt een breed en volledig programma en vervult een „spreekbuisfunctie" voor kleine maatschappelijke groeperingen. Op het commerciële net worden omroepen toegelaten die hun programma financieren uit reclame-uitingen. De programma's zullen waarschijnlijk grotendeels gericht zijn op grote publieksgroepen. De zendtijd op alle netten wordt verdeeld door het verlenen van concessies. Voorgesteld wordt de financiering van publiek en commercieel gedeelte van het bestel te scheiden. De publieke netten worden dan betaald uit omroepbijdragen en beperkte STER-opbrengsten, het commerciële net uit commerciële exploitatie. Doordat door het commerciële net meer reclamegelden gegenereerd worden is volgens het in de nota gepresenteerde rekenmodel een gezonde financiering van zowel het commerciële als de publieke netten te verwachten.
De nota is te verkrijgen door *f* 7,50 over te maken op girorekeningnr. 3322213 ten name van SWB D66 Den Haag, onder vermelding van bestelcode nr. 69.

Woensdag 17 februari
Om 15.00 uur, praten journalisten en politici over „de mogelijkheden voor import uit frontlijnstaten." Hanneke Gelderblom is aanwezig bij deze start van een Europese Actie, in Perscentrum Nieuwspoort in Den Haag.

Maandag 22 februari
De afdeling Hilversum ontvangt Gerrit Jan Wolffensperger om 20.45 uur, in Hotel Hilfertsom, Koninginneweg 28.
Hij spreekt over het mobiliteitsscenario en verkeersproblematiek.

Het Centrum Informatie en Documentatie Israel (CIDI) organiseert een forum over „40 jaar Israel en de Kerken". Hanneke Gelderblom voert het woord namens D66. Plaats: Vrije Universiteit in Amsterdam. Aanvang 20.00 uur.

Aad Nuis spreekt over „het belang van plaatselijke en regionale politiek" tijdens de AAV Veenendaal e.o. Aanvang 20.00 uur, Rest. La Montagne, Hoek Kerkewijk/Cuneraweg in Veenendaal.

Dinsdag 23 februari
„Glasnost" en „Perestroika" zijn de onderwerpen op de AAV-Eindhoven.
Spreker is Oud Eerste-Kamerlid Bob van den Bos. Aanvang: 20.00 uur, in de Stadsherberg aan de Paradijslaan.

Donderdag 25 februari
De Afd. Leeuwarden organiseert een werkbezoek met o.a. 2e kamerlid Gerrit Jan Wolffensperger.
Om 17.00 uur begint een openbare bijeenkomst in zalen Onder de Luifel. Stationsweg 6, Leeuwarden.
Info: Bernard Postumus, 058-130970
's Avonds spreekt Wolffensperger over „mensenrechten" en asielbeleid in Nederland en Europa" in Hardegarijp (Fr)
Info: Amnesty International; 050-603263

Zaterdag 27 februari
Aad Nuis doet mee aan een „Quiz voor politici" in Utrecht. Organisator is het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap; 020-277716

Maandag 29 februari
De VVD-jongeren in Wassenaar hebben Maarten Engwirda in hun midden. Hij spreekt over „privatisering".
Info: Marin Voorn; 01751-17191

M. Smits (CDA), R. Hummel (PvdA), A. van Erp (VVD) en voor D66 Louise Groenman nemen deel aan een forum tijdens de Algemene vergadering van de Vereniging voor de Ambulante Handel.
Onderwerp is „het Midden- en Kleinbedrijf".
Plaats: De Martinihal in Groningen. Aanvang 14.00 uur

Woensdag 2 maart
Dick Tommel spreekt over „visie op de toekomst" in Drachten, voor een kadercursus van de KNLC.
Info: Jurriën Kingma, 058-133441

Donderdag 3 maart
„Milieubeleid" is het thema op de AAV van Wageningen e.o. Spreker: Doeke Eisma
Info: Jan Muntinga, 08370-20677.

Hans van Mierlo spreekt voor de Afdeling Amsterdam over o.m. internationale politieke ontwikkelingen.
Plaats: Café Eik en Linde, Plantage Middenlaan 22 te Amsterdam. Aanvang: 20.15 uur.

Zaterdag 5 maart
Bij de oprichtingsvergadering van de Jonge Democraten van Zwolle e.o. 's Middags, om 14.00 uur zal Marie Louise Tiesinga D66 vertegenwoordigen, 's avonds om 20.00 uur is dat Erwin Nypels. Plaats: overdag „De Buitensocieiteit", Stationsweg 4, Zwolle.
's Avonds: „Het eigen Gebouw", Badhuiswal, in Zwolle.
Van 10.00 uur tot 12.30 uur, zit Dick Tommel in een forum over „mensenrechten en ontwikkelingsbeleid", in de Jaarbeurs in Utrecht.

Fraktiedag voor D66-raadsleden in Noord-Holland. Onderwerpen: Bezuinigingen in het Sociaal Cultureel Werk en: Het Tweede Afvalstoffenplan.
In de Slof te Beverwijk, aanvang 10.00 uur.

Dinsdag 8 maart
Dick Tommel is gastspreker tijdens de AAV van Almelo.
Onderwerp is „De parlementaire enquête".

Vrijdag 11 maart
Doeke Eisma spreekt in Capelle over Algemene Politiek. Aanvang 20.00 uur.

Dinsdag 15 maart
ARV Noord-Holland, in Café Eik en Linde, Plantage Middenlaan 22, Amsterdam, aanvang 20.00 uur.
Na een korte jaarvergadering spreken: de heer J. Glaubitz, secretaris van de Kamer van Koophandel van het Noordhollandse Noorderkwartier en Frans Baas, van de Landelijke Macro-economische Werkgroep over: Regionaal Sociaal Economisch Beleid.

De SWB-werkgroep Macro-economie houdt een bijeenkomst over Werkloosheidsbestrijding, tweedeling en de paradox van arbeidsduurverkorting.
Loet Jansen zal een toelichting geven op zijn notitie waarin zowel voor de lange als korte termijn concrete voorstellen staan ter bestrijding van de langdurige werkloosheid en flexibilisering van de arbeidsmarkt.
Plaats: Tweede Kamer, Binnenhof 7
Aanvang: 20.00 uur.
Belangstellenden kunnen zich aanmelden en de notitie opvragen bij het SWB-bureau (Corrie Hupkes, 070-858303, tussen 9.00 en 14.00).

Donderdag 17 maart
ARV-Flevoland in „Don Quichotte", Agorahof in Lelystad. Gerrit Jan Wolffensperger praat over „Actuele politiek" en „Verkeer en Vervoer". Het begint om 20.00 uur.

Louise Groenman is aanwezig op de vergadering van D66-Rotterdam. Onderwerp: Algemene Politiek.

Zaterdag 19 maart
Het Nederlands Genootschap van Leraren heeft Aad Nuis uitgenodigd als forumdeelnemer op de MAVO-dag in „het Haarhuis in Arnhem. Aanvang: 10.00 uur.

In memoriam Harry Scholsz

Enkele dagen voor Kerstmis bereikte ons het schokkende bericht van het plotseling overlijden tengevolge van een ongeval bij het zeilvliegen van Harry Scholsz, oud 46 jaar, gemeenteraadslid voor D66 in Capelle aan den IJssel.
Naast zijn werk als leraar dat hij met grote inzet en idealisme deed was hij sinds de zeventiger jaren aktief binnen D66. Kenmerkend voor zijn optreden was dat men in moeilijke situaties nimmer tevergeefs een beroep op hem deed. Zo fungeerde hij eerst als voorzitter van de sub-regio Rijnmond. Daarna was hij in een zeer moeilijke periode bereid om voorzitter te worden van de afdeling Capelle aan den IJssel. Vervolgens stelde hij zich beschikbaar als lid van de gemeenteraad, een functie die hij vervulde van het voorjaar 1986 tot zijn overlijden.
Om Harry te kunnen waarderen moest men hem wat beter kennen. Hij was namelijk bepaald niet het type van de politicus die door gladde praatjes en een vlotte babbel kans ziet om anderen voor zijn karretje te spannen.
Integendeel, naast een grote intelligentie en een gezonde dosis realisme was hij bovenal een idealist die bereid was zich volledig in te zetten. Hij eiste daarbij veel van anderen maar vooral van zichzelf, soms teveel waardoor hijzelf in de problemen raakte.
Ook bij andere politieke partijen bleek men waardering te hebben voor zijn duidelijke politieke stellingname namens D66. D66 is hem hiervoor veel dank verschuldigd.
Wij wensen zijn nabestaanden veel sterkte.

Wim Schuiten

PARTIJNIEUWS
D66
DEMOCRATEN

Jubileum PSVI:

Meesterklas op 5 maart

Het Politiek Scholings- & Vormings Instituut van de Partij bestaat tien jaar, en organiseert daarom een groot debat in heel nieuwe vorm: een meesterklas. U kunt daarbij zijn wanneer u tijdig reserveert.
Toegang op zaterdag 5 maart in Theater De Balie in Amsterdam voor ƒ 15,–.

Een debat is hét instrument voor de politicus om zijn kunst mee te beoefenen. Naar het voorbeeld van de Muzikale Masterclass brengt het PSVI daarom vier zeer ervaren debaters van D66 elk in contact met drie leden van de jongere garde. De „junior" poneert zijn of haar stelling, de master reageert erop en samen bespelen zij hun thema, onder debat-leiding van JOHN JANSEN VAN GALEN. In een rijk programma ontspinnen zich gesprekken die nu eens niet gehinderd worden door compromis-dwang of omzichtigheid, maar waarin D66-talent vrij varieert rond vier belangrijke onderwerpen. In de finale gaan de vier masters een forumdebat aan met elkaar en met **U**, in de zaal. Mits...u tijdig een plaats heeft gereserveerd!

Het programma:

09.30 Zaal open
09.50 Welkomstwoord PSVI-voorzitter Machteld Versnel

10.00 **EUROPA**
met HANS VAN MIERLO
junioren: Peter Steenwijk (Rijswijk, vakbondsbestuurder)
Elmer Klaassen (Utrecht, hoofdredacteur DEMO)
Steven Pieters (Groningen, ex-voorzitter Jonge Democraten)

11.00 **CULTUUR-POLITIEK**
met JAN VIS
junioren: Hans van Oerle (raadslid Nijmegen)
Koosje van Doesen (fractie-voorzitter Prov. Staten Groningen)
Else Rose kuiper (Amsterdam, ex-KKN en ex-voorz. Adviesraad)

12.00 LUNCH-PAUZE, tevens muzikaal intermezzo

13.00 **POLITIEKE BESLUITVORMING**
met JAN GLASTRA VAN LOON
junioren: Albertine van Vliet (Apeldoorn, fractie-assistent)
Magda Berndsen (raadslid Boskoop)
Nicky van 't Riet (raadslid Utrecht)

14.00 **PLAATS PARLEMENT IN DE OVERHEIDSTAAK**
met INEKE LAMBERS-HACQUEBARD
junioren: Simon Minks (fractievoorzitter Velsen)
Erik Hordijk (voorzitter JD)
Marjan Louppen (lid P.S. Gelderland)

15.00 THEE-PAUZE tevens muzikaal intermezzo

15.30 **FINALE**
vrije forumdiscussie tussen de vier „masters" onderling en de zaal, geleid door John Jansen van Galen, naar aanleiding van het voorgaande

16.30 SLUITING door Machteld Versnel

Plaatsen in de zaal worden gereserveerd in volgorde van aanmelding; de toegang kost ƒ 15,–. Aan de zaal zijn alleen kaarten verkrijgbaar wanneer de voorverkoop die nog overliet. Er wordt pers uitgenodigd, verder is de bijeenkomst besloten vanwege het beperkte aantal plaatsen.

RESERVEER TIJDIG: Bureau PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, tel. 070-858303.

De actieve overheid

SYMPOSIUM
WOENSDAG 23 MAART 1988
NEDERLANDS CONGRESGEBOUW
'S-GRAVENHAGE

Sprekers:
Prof. Mr. J. F. GLASTRA VAN LOON
De plaats van de overheid in de samenleving
Coreferent: Prof. Dr. H. P. M. Adriaansens
PROF. MR. M. SCHELTEMA
Effecten van de actieve overheid op de bureaucratie
Coreferent: Prof. Dr. H. R. van Gunsteren
PROF. MR. J. J. VIS
Effecten van de actieve overheid op politiek en staatsrechtelijk bestel
Coreferent: Mr. H. D. Tjeenk Willink
PROF. DR. M. R. VAN GILS
Effecten van de actieve overheid op de samenleving
Coreferent: Prof. Dr. J. Soetenhorst-de Savornin Lohman

m.m.v. Dr. H. J. Aquina, Drs. A. W. M. Brugman, Dr. A. W. H. Docters van Leeuwen, Mr. TH. C. de Graaf, Drs. H. ten Houten, Dr. P. H. M. van Hoesel, Drs. D. A. van der Hoeven, Mw. Dr. W. Jansen, Drs. J. F. Jeekel, Prof. Dr. J. Lambooy, Drs. P. J. Langenberg, Mw. Mr. L. C. Verstegen, Prof. Dr. F. A. van Vught, Dr. W. C. L. Zegveld.

Inschrijving en kosten
Inschrijving is mogelijk door opvraging van aanmeldingsformulieren bij de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66.
De kosten bedragen ƒ 90,– per deelnemer. Deze kunnen worden voldaan met de acceptgirokaart die u wordt toegezonden na inzending van de inschrijfkaart.

Symposiumbundel
De bijdrage van de sprekers en workshophouders worden gebundeld; deze bundel wordt twee weken van tevoren toegezonden aan de deelnemers.

Nadere informatie
In te winnen bij: Stichting Wetenschappelijk Bureau D66 (Mw. C. Hupkes), Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ 's-Gravenhage, telefoon 070-858303 (tussen 9 en 14 uur).

Verkiezingen Adviesraad

In het decembernummer van de Democraat meldde de landelijke verkiezingscommissie de verkiezingen van dit jaar voor een nieuwe adviesraad.
Hierbij wordt de verdeelsleutel voor het aantal zetels per regio afgedrukt, zoals geregeld in het Huishoudelijk Reglement art. 111.1.
De adviesraad bestaat uit 50 leden; elke regio heeft tenminste twee zetels in de Raad. De overige zetels worden toegedeeld aan de regio's, naar evenredigheid van het aantal leden in de regio.
Als basis hiervoor is gebruikt de verdeelsleutel van de regio-afdracht.

Aantal zetels te verdelen	50
vast per regio 2	24
Naar evenredigheid te verdelen	26

	aantal leden	zetels afgerond	totaal zetels
Groningen	289	1	3
Friesland	215	1	3
Drenthe	200	1	3
Overijssel	399	1	3
Gelderland	829	3	5
Utrecht	723	3	5
N-Holland	1.429	5	7
Z-Holland	1.770	7	9
Zeeland	120	0	2
N-Brabant	683	3	5
Limburg	232	1	3
Flevoland	105	0	2
	6.994	26	50

Als u zich wilt kandideren voor de Adviesraad kunt u daarvoor een formulier aanvragen op het landelijk secretariaat van D66, op werkdagen van 09.00 uur tot 17.00 uur te bereiken op 070-858303.

Op **vrijdag 26 februari 1988 om 12.00 uur** moet uw ingevulde en ondertekende kandidaatstellingsformulier op het landelijk secretariaat aanwezig zijn.
Zo spoedig mogelijk hierna wordt een kandidatenlijst in de Democraat gepubliceerd en krijgen alle leden die aan hun contributieverplichting hebben voldaan een stembiljet toegezonden.

In een nog vast te stellen vergadering hierop volgend zal de landelijke verkiezingscommissie de uitslag van de verkiezingen vaststellen en de samenstelling van de nieuwe Adviesraad publiceren.

In mei aanstaande zal de Adviesraad in een nieuwe samenstelling aan weer een zittingsperiode van twee jaar beginnen.
Het presidium van de Adviesraad roept een ieder op zich (weer) kandidaat te stellen voor de nieuwe Raad, die een belangrijke plaats zal innemen in deze tijd van mogelijke organisatorische veranderingen.

Waarom zich juist nu kandidaat te stellen?
Naast alle onderwerpen die de Raad behandelt – lees er de laatste Democraten maar op na! – zijn in het kader van de HB-plannen met betrekking tot de herziening van de partijstructuur, de plaats en bevoegdheden van de Adviesraad zelf onderwerp van gedachtenwisseling. Een belangrijk item om over mee te praten dus.
Bellen voor inlichtingen kan met de leden van het presidium van de Adviesraad: Herman Frentz, 080-239359; Hans Strijers, 071-895036; Joke Jorritsma, 01180-27239; Elske Schreuder, 010-4657200.

Maar, waar zijn ze dan mee bezig?

D66 heeft er een zeer actule nieuwsbron bij. Een korte brief, die u elke twee weken in het politieke seizoen op de hoogte houdt van met name het werk van de Tweede Kamerfractie: de **standpuntenbrief**.
Alle belangrijke teksten worden er kort in samengevat, zodat u kunt beslissen of u ze wilt bestellen. Reacties op wetsvoorstellen, kamervragen, partij-toespraken: in originele tekst voor u beschikbaar via de Standpuntenbrief, een gezamenlijke uitgave van PSVI, partij en Tweede Kamerfractie. Een abonnement kost per jaar ƒ 50,–. Inlichtingen bij het PSVI; Maarten Brackel. Opgave bij de partij. Beide: Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070-858303.

Besluitvorming voorjaarscongres

De teksten van de aangenomen beslispunten ouderenbeleid, moties op dit stuk en de actuele politieke moties zijn te bestellen bij het Documentatie en Informatie Centrum op het partijsecretariaat.
Trefwoord ALV-46, nummer 6034.

SWB

Stichting Wetenschappelijk Bureau D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

7 mei: studiedag verkeersbeleid

Op het komende najaarscongres zal het thema Verkeer & vervoer aan de orde komen.
SWB en PSVI organiseren een studiedag hierover op zaterdag 7 mei '88.
Aan de orde komen bijvoorbeeld: gemeentelijk verkeersbeleid; de relatie met ruimtelijke ordening en milieu, maar ook TGV, mobiliteits-scenario en tolheffing.

Deze dag kan beschouwd worden als inhoudelijke voorbereiding op de behandeling van het congresthema op regio- en afdelingsvergaderingen.
In de komende Democraat volgt meer informatie over sprekers, agenda, plaats en prijs. Houd 7 mei vrij; voorlopige aanmelding bij bureau SWB; 070-858303 (tussen 9 en 14 uur).

De Stichting Wetenschappelijk Bureau D66 organiseert dit jaar een lezingencyclus over het thema:

VERANDERINGEN IN LEVENSSTIJL EN DE GEVOLGEN VOOR DE POLITIEK

Er zijn inmiddels al twee lezingen geweest, (H. K. Boswijk: "Trends en Trendbreuken" en Prof. Dr. C. J. Zwart: „New Age"). Het overige programma luidt als volgt:

dinsdag 8 maart:
Mw. Prof. Dr. J. Soetenhorst-de Savornin Lohman „emancipatie"

dinsdag 12 april:
Prof. Dr. P. van Schilfgaarde „nieuwe arbeidsverhoudingen"

dinsdag 10 mei:
Mw. Prof. Dr. C. J. Weeda „relaties"

U bent van harte welkom in theater De Balie, Kleine Gartmanplantsoen 10, Amsterdam. Aanvang: 20.00 uur. Toegang: ƒ 5,–.
Verdere informatie is te verkrijgen bij de SWB (mw. C. Hupkes), tel. 070-858303.

PSVI
Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon 070-85 83 03
Postgiro 3909120
tnv PSVI D66 Den Haag

Voorjaars-bijeenkomsten

5 maart: meersterklas; groot jubileum-debat
Een openbare debat-oefening van 12 „jong-talent"-D66-ers met 4 ervaren debaters: Hans van Mierlo, Jan Vis, Jan Glastra van Loon en Ineke Lambers. Aanleiding: 10 jaar PSVI. Toegang voor *f* 15,– in Theater De Balie, Amsterdam. Zie de uitvoerige toelichting elders in dit nummer en reserveer tijdig!!

19 maart: Kennismakingsdag D66
Bijeenkomst voor nieuwe leden en mensen die hun kennis van de partij willen verdiepen. Gesprek over het ontstaan en de geschiedenis van D66 aan de hand van een videoband, aandacht voor de opbouw van de partij en de hoofdlijnen van beleids- en verkiezingsprogramma's. Datum: zaterdag 19 maart 1988. Plaats: partijpand in Den Haag. Prijs: *f* 15,– (inclusief documentatie). Inschrijving voor 3 maart.

26 maart: training spreken in het openbaar
Oefening in kleine kring met video-ondersteuning, in het openbaar spreken. Het accent ligt op presentatie-techniek (monoloog), *niet* zozeer op het omgaan met interrupties en onverwachte vragen (forum-techniek). De training vindt plaats in het partijpand in Den Haag (om kosten te drukken) en kost *f* 30,–. Datum: zaterdag 26 maart 1988. Sluiting inschrijving: 8 maart. Wanneer de groep te groot wordt krijgen raads- of statenleden voorrang en wordt een extra training georganiseerd.

16 april: workshop omgaan met macht
Bijeenkomst voor mensen met enige politieke ervaring, die zich willen verdiepen in de ethiek en praktijk van machtsuitoefening in het politieke bedrijf. De gesprekken vinden plaats aan de hand van een set documentatie. In dit nummer van de Democraat eindigt een artikelenserie over „macht" die zijn idee en opzet ontleende aan deze workshop.
Datum: zaterdag 16 april 1988. Sluiting inschrijving: maandag 21 maart. Plaats: nader te bepalen; centraal in het land. Prijs: *f* 25,–.

Meer informatie over deze bijeenkomsten? Bel dan het PSVI-bureau, Maarten Brackel: 070-858303.

Deelname te duur?

Voor sommige mensen blijken de kosten een bezwaar voor deelname te vormen. De PSVI-produkten worden voor kostprijs of minder aangeboden, maar de combinatie met reiskosten maakt deelname voor sommigen onmogelijk. Voor hen is een regeling getroffen: op verzoek neemt het PSVI (een deel van) de reiskosten over en (in bijzondere gevallen) ook van de deelnamekosten. De (terug-)betaling vindt dan achteraf plaats, na gebleken deelname. Een en ander gebeurt in overleg met de penningmeester, via het bureau.

Raads- & statenpolitiek? Zaterdag 24-9-1988

Op 10 oktober organiseerde het PSVI samen met de Commissie Advies Raads en Statenleden CAR (inmiddels opgevolgd door de cie. GPO: Gemeentelijk & Provinciaal Overleg) de Kamertjesdag. Deze congresdag voor raads- en statenpolitiek trok in 1987 veel bezoekers: zo'n 150. De GPO heeft de datum voor dit jaar vastgesteld: reserveer nu reeds **zaterdag 24 september 1988.**

Voor de D'Raad

Eind februari verschijnt nummer 1 van de zesde jaargang van het D66-blad voor raads- en statenpolitiek. Deze keer aandacht voor onder meer privacy, ouderenbeleid, lokale enquêtes, emancipatie, en energiebezuiniging.

Het extra dikke decembernummer van 1987 is ter kennismaking nog gratis verkrijgbaar! De complete jaargang 1987 kost nu *f* 25,–, losse nummers *f* 5,– (exclusief porti). Een abonnement kost per 1-1-1988 *f* 40,– voor een jaargang met 5 nummers van ruim 16 pagina's.

Werkgelegenheids-projecten: actuele brochure

In het najaar 1987 hebben twee stagiaires bij het PSVI een inventarisatie gemaakt van werkgelegenheidsprojecten: welke regelingen bestaan er, wat is de betrokkenheid van lagere overheden dan het rijk, hoe zijn de reacties van bijvoorbeeld arbeidsbureaus? Kortom: waar liggen mogelijkheden voor D66-ers om voorstellen te doen of te controleren op zinvolheid? Het werkgelegenheidsbeleid verandert voortdurend, zodat veel wegwijzers al weer verouderd bleken. Zonder volledigheid te kunnen claimen, hebben Jenny van Poortvliet en Petra van Gelderen echter een zeer actueel en overzichtelijk overzicht kunnen maken. Van de soorten projecten, de rol van de lagere overheid, het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen, de effectiviteit van maatregelen. In de bijlagen een actuele opsomming van regels, wetten en subsidies, van ondersteunende instanties en en literatuuropgave met korte inhoudsweergave per titel.
Wanneer u zich mee verantwoordelijk voelt voor de aanpak van werkloosheid, dan kan hun stage-verslag (32 pagina's) een waardevolle brochure voor u zijn. Te bestellen bij het PSVI voor *f* 4,– exclusief porti.

Antwoordbon PSVI

Februari 1988. Noteer mijn naam op de klantenlijst van wat ik aankruis:
- ☐ Meesterklas, Jubileumdebat PSVI: zaterdag 5-3, *f* 15,– (toegangskaarten zijn te reserveren zolang de voorraad strekt).
- ☐ Kennismakingsdag D66: zaterdag 19-3, *f* 15,– (sluiting 3-3).
- ☐ Training spreken in het openbaar: zaterdag 16-3, *f* 30,– (sluiting 8-3).
- ☐ Workshop Omgaan met macht: zaterdag 16-4, *f* 25,– (sluiting 21-3).
- ☐ Brochure Werkgelegenheidsprojecten: *f* 4,– + *f* 1,75 porti.
- ☐ Voor de D'raad abonnement: noteer mijn naam voor 1988 à *f* 40,–; ik abonneer me tot wederopzegging.
- ☐ Voor de D'Raad; zend mij: (prijzen exclusief porti)
  - ☐ heel 1985 voor *f* 10,–
  - ☐ heel 1986 voor *f* 10,–
  - ☐ heel 1987 voor *f* 25,–
  - ☐ een gratis kennismakingsnummer

Naam : _____
Adres : _____
Postcode, plaats : _____
Telefoon (eventueel) : _____

Opsturen naar PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.
Telefonisch kan ook: 070-858303.

Stichting Vrouwennetwerk bezoekt PEAC

Netwerk(en) en emancipatie

Op 8 december jl. was drs. Ada Vermeer de gastspreker op de bijeenkomst van het Emancipatie Netwerk. Ada is enthousiast D66-er en lid van de financiële commissie van de partij. Maar we hadden haar uitgenodigd in haar kwaliteit van penningmeester van de Stichting Vrouwennetwerk Nederland, en gevraagd bij ons te komen praten over netwerken in het algemeen en de obstakels die je daarbij overwinnen moet. In ons eigen Emancipatie Netwerk is tenslotte een beetje de klad gekomen.

Binnen het PEAC zoeken we naar een nieuwe vorm en naar mensen die in de regio's aan emancipatienetwerken binnen D66 willen bijdragen. De behoefte is er: D66 raads- en statenvrouwen her en der uit het land hebben laten weten, dat ze wel degelijk om steun zitten te springen.

Het is een gezellige bijeenkomst – weliswaar in kleine kring – geworden. December is eenmaal een drukke maand en – laten we eerlijk zijn – D66-ers zijn in het algemeen niet altijd even gedisciplineerde bijeenkomstenbezoekers. Ada vertelde over de in 1980 opgerichte Stichting Vrouwennetwerk, voortgekomen uit bijeenkomsten in De Baak waar vrouwen die daar managementcursussen volgden, tot de ontdekking kwamen, dat ze vrij geïsoleerd in hun bedrijven functioneerden. Het klikte zogezegd. Het Vrouwennetwerk heeft sindsdien een enorme vlucht genomen. Er zijn nu 2000 geregistreerde belangstellenden. Daarnaast groeide de behoefte aan deelnetwerken in de regio. Er zijn er momenteel 40 tot 50. De Stichting Vrouwennetwerk verkeert nu in een overgangsfase. Zolang men kleiner was, kon het wat informeler, maar nu het gaat om een grote organisatie is gebleken dat die 40 tot 50 informele samenwerkingsverbanden toch een formeler structuur behoeven wil de zaak verantwoord en plezierig blijven draaien. De organisatie geeft een blad uit, de behoefte aan een professioneel secretariaat groeide, er moesten afspraken worden gemaakt. Bovendien was de algemene klacht dat er in de netwerken te veel verloop zat en dat de zaak als los zand aan elkaar hing. Er moest iets gebeuren, maar dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Losse verbanden in een formeel kader gieten, wordt vaak als bemoeizicht ervaren. Vanuit de eigen positie ziet men daar niet zo gauw de noodzaak van in. Het bestuur van de Stichting is inmiddels geheel vernieuwd en men heeft het gevoel dat men nu op de goede weg is.
De organisatie van de Stichting Vrouwennetwerk is weliswaar een wat andere dan wat ons voor het D66-Emancipatienetwerk voor ogen staat. Een heleboel practische problemen zijn echter hetzelfde. En het doel stemt overeen. Zij: solidariteit, hulp en steun tussen vrouwen in hogere functies bevorderen. Wij: hetzelfde tussen D66-vrouwen (en mannen) rond de noemer emancipatie. Hoe dat straks bij ons vorm krijgt, daar is het PEAC nog niet uit. Mocht u ideeën/wensen hebben, dat horen wij dat graag.

Ada Vermeer wees ons overigens op een heel aardig onderzoek naar vrouwennetwerken, dat is uitgevoerd door vier doctoraalstudentes Sociale en Organisatie Psychologie aan de Rijksuniversiteit te Leiden.
Er is een jounalistiek verslag van dit onderzoek beschikbaar. Daarin wordt een korte samenvatting gegeven van het onderzoek naar netwerken van vrouwen in hogere en leidinggevende functies. Het onderzoek behelst overigens niet alleen netwerken die bij de Stichting Vrouwennetwerk zijn aangesloten.

De onderzoekers Juul Belien, Yolanda van Doeveren, Christel van Eynatten en Astrid van Koppen, stellen dat het verschijnsel „vrouwennetwerken" in de afgelopen zes à zeven jaar sterk is gegroeid en steeds meer in de publiciteit komt. Naar aanleiding van deze groeiende belangstelling trachten zij vragen te beantwoorden als: „Wat zijn vrouwennetwerken nu eigenlijk" en „wat gebeurt er in vrouwennetwerken". Zij gaan uit van het idee, dat vrouwennetwerken mogelijk een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van knelpunten, die vrouwen in hogere en leidinggevende functies in hun werksituatie kunnen ondervinden en geven aan, hoe vrouwennetwerken een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van die knelpunten. Zeer aan te bevelen!
Dit journalistieke verslag van het onderzoek kan men bestellen door overmaking van *f* 2,50 op bankrekening 48.32.82.219 t.a.v. C. van Eynatten te Leiden.

Marie-Louise Tiesinga

4 juni 1988:

Landelijke emancipatiedag

PEAC organiseert op 4 juni 1988 een emancipatiedag. De dag heeft als thema: „1990". Alweer zo'n magisch jaartal in het kader van de eeuwwisseling? Alweer een bespiegeling over wat hadden we allemaal niet en wat moeten we allemaal nog?

Nee, in 1990 dient zich een heel concreet beleidsvoornemen van de regering aan: iedereen wordt geacht vanaf zijn of haar achttiende levensjaar economisch zelfstandig te functioneren. Op zich een maatregel waar D66 met haar individualiseringsuitgangspunt bepaald niet tegen is.

MAAR, aan welke voorwaarden moet voldaan worden om deze maatregel een positieve kans van slagen te geven?
Eén ding staat vast: de kostwinnerstoeslagen zullen verdwijnen. En de rest?
Hoe worden met name meisjes in het onderwijs voorbereid op deze maatregel?
Wat wordt er gedaan aan herverdeling van arbeid, opdat een ieder een redelijke kans op betaalde arbeid heeft?
Heeft een ieder, ongeacht samenlevingsvorm, recht op een uitkering?
Hoe zit het met de secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals kinderopvang?
Over al deze aspecten hult de regering zich tot nu toe in een pleonastisch stilzwijgen. 1990 heeft de hand op de deurknop en in die hand zit tot nu toe alleen maar een bezuinigingsmaatregel: de kostwinnerstoeslagen!
Daarom staan „meisjesbeleid, arbeid, uitkeringen, inkomensoverdrachten en kosten van zorg" centraal op de landelijke emancipatiedag. Wij zullen met elkaar de voorwaarden met de financiële consequenties moeten formuleren, om de economische zelfstandigheid van iedereen in 1990 ook werkelijk te garanderen.

RESERVEER IN IEDER GEVAL 4 JUNI IN JE AGENDA. Meer gedetailleerde informatie volgt in de aprildemocraat.

Irma van Scheijndel
Voorzitter PEAC

Seth Gaaikema:

POLITIEK ZIT VERLEGEN OM VISIE EN IDEALISME

SETH GAAIKEMA, geboren op 11 juli 1939 te Uithuizen als zoon van een doopsgezinde dominee. Drs. in de Nederlandse taal en letterkunde. Begaafd tekstschrijver en vertaler van o.a. succesvolle musicals. Beroepscabaretier sinds 1966. Met het wikken en wegen van Wim Kan en de ongecompliceerde levensblijheid van Toon Hermans. Docent aan de Rijksuniversiteit te Groningen, waar hij promoveert bij prof. Dorleijn. Trekt met een one-man-show door het land, waarin hij een schets geeft van deze tijd.
Een schets van Seth.

Hoe ziet een week van Seth Gaaikema er doorgaans uit?
„Als die van een topsporter. 's Avonds voorstellingen, vijf per week. Overdag is het dan low profile geblazen. Vooral niet opwinden, dat knabbelt af van de explosie waar het publiek recht op heeft. 's Middags een dut. Naarmate ik ouder word, heb ik daar meer behoefte aan. 's Morgens schrijven aan mijn proefschrift over de kleinkunst."
(Verder heeft hij onlangs twee videobanden van zijn conferences gemaakt, die dit voorjaar onder de titel „10 Jaar Nederland te kijk" verschijnen. Opbrengst: Amnesty International. MLT).

Je shows zijn een mengeling van twijfel en zekerheid, van spontaniteit en bedachtzaamheid, scherpe kritiek (Waldheim en de Paus) en idealisme (The United States of Europe). Is je karakter ook zo?
„Iemand heeft eens over mij gezegd: Als de zaal nog op weg is naar een lach, is Seth al weer op weg naar een traan. En zo voel ik het ook, een pendulebeweging. Dat zit inderdaad in mijn karakter. Ik vind het leuk om mensen op het verkeerde been te zetten. In mijn show in '85 zat een liedje met als refrein: Van Aardenne krijgt de schuld. En dan ineens er tussendoor: Als Ajax verliest... van Aardenne krijgt de schuld. Eigenlijk: Barbertje moet hangen. Maar ik dacht: als Van Aardenne de schuld krijgt, dan hebben anderen die ook. Je dwingt het publiek naar zo'n tweede gedacht. Dat vind ik leuk."

„Laat ons land een proeftuin zijn van idealen, die het in het grote buitenland niet halen", zei je in je vorige show. Nu ga je weer een stapje verder. Wat vind je van het INF-akkoord?

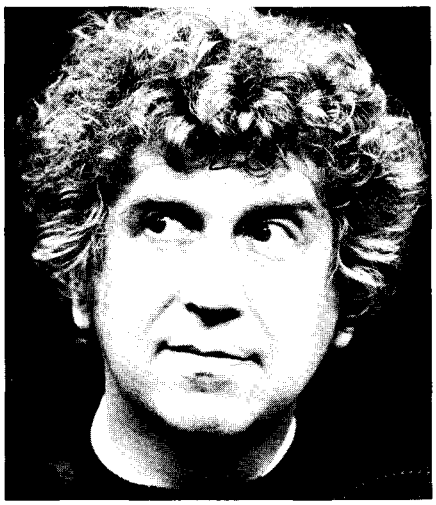

Seth Gaaikema: „Een cabaretier is een individualist en dat individualisme herken ik in D66". Foto: Jan Swinkels

„Het heeft enorme conseqenties. Dat het nu kon gebeuren, komt door een samenloop van omstandigheden. Gorbatsjov wilde een extra goed debuut, Reagan een grand sortie. Maar we hebben het gewild en met elkaar moeten we er de verantwoordelijkheid voor nemen. Europa zal nog een harde dobber krijgen. Het komt op zichzelf te staan en dat gaat veel harder dan we denken. Van groot belang is ook wie er na Reagan komt. Voor een enorme t.v.-persoonlijkheid als hij is, heeft hij niet te veel misbruik gemaakt van de massacommunicatiemogelijkheden. Maar je moet je niet voorstellen dat hij wordt opgevolgd door een t.v.-dominee. Zoiets is niet denkbeeldig. Volgens mij heeft Lubbers het ook gewonnen met een evenwichtig no-nonsense-optreden. Nu hij er eenmaal zit, kan hij het ook niet waarmaken."

Je oefent je beroep uit sinds 1966, het jaar waarin D66 ontstond. Je hebt je sympathie voor de partij nooit onder stoelen of banken gestoken. Wordt je dat wel eens verweten?
„Nee, en ik ervaar het ook niet als een nadeel. Als cabaretier moet je een programma maken dat veel mensen aanspreekt, maar toch in het geheel jezelf zijn. En daardoor een beetje omstreden blijven. Een cabaretier is gesteld op z'n onafhankelijkheid en kan daarom geen partijlid zijn. Hij ziet het anders dan een ander, feller. Voor hem is het onvoorstelbaar, dat een minister Van Dijk praat over klokgebeier op zondag, op dezelfde dag dat Philips bekend maakt bij keuring op aids te testen. Cabaretiers gaan met humor om. Mensen zijn zoveel verder als ze om zichzelf kunnen lachen. Een cabaretier is een individualist. En dat individualisme herken ik in D66.
Het goede van D66 vind ik het begrip voor anderen en de nuance. Het nadeel de slapheid waarmee ze indertijd in het kabinet zijn blijven zitten. Dan wordt genuanceerdheid slapheid. Je kunt ook te veel begrip voor anderen hebben. Dat tast je eigen identiteit aan. Maar als ik Van Mierlo hoor praten, dan denk ik: daar staat een mens te praten, in al z'n tegenstrijdigheid. Dat is zeldzaam in de Nederlandse politiek. Zeker nu Den Uyl is heengegaan. Ik vind D66 een buitengewoon sympathieke en onmisbare partij. Het is belangrijk dat de vierde stroming in de Nederlandse politiek een kans krijgt."

Je bent in je nieuwe show heel negatief over de Nederlandse politiek. Wat moet er naar jouw mening gebeuren?
„Dit kabinet zit te lang. Het vertoont alle tekenen van een t.v.-serie die gaat vervelen. Het is allemaal al 1000 keer gezegd. Men is als een boekhouder bezig te zeggen wat niet kan, maar laat na te zeggen hoe het wel moet. Politici zijn zo gedeformeerd geraakt, dat ze het contact met de basis hebben verloren. De Tweede Kamer isoleert zich en weet eigenlijk niet wat er bij gewone mensen omgaat. En gewone mensen houden niet meer van de politiek. Toch is de opdracht van de politiek om de interesse erin levendig te houden. In gewoon Nederlands. Anders spreekt het niet aan. Dat is heel belangrijk. Politici verdedigen immers de democratie!"
„Wat er moet gebeuren? Partijprogramma's moeten geen verzameling zijn van wensen en klussen; er moet visie in zitten. Elke keer een stukje afleggen van de lange weg die je wilt gaan. Bereik je iets, dan ben je weer een meter verder op die weg."
„Het idealisme moet terug in de politiek. Bezieling is heel belangrijk. Daar is bij jonge mensen veel behoefte aan. Je mag er tegenwoordig goddank weer voor uitkomen dat je daar behoefte aan hebt."

Marie-Louise Tiesinga

Jan Vis:

DE DEMOCRATISERING VOORBIJ

De Nederlandse samenleving is de laatste 21 jaar een stuk democratischer geworden... En toch is het niet alles goud wat er blinkt. Nieuwe problemen doemen op. De bureaucratie viert hoogtij, het vertrouwen in de politiek houdt niet over. Martin Voorn interviewt de voorzitter van de Eerste Kamerfractie van D66, Jan Vis over democratisering vanaf het midden van de jaren zestig tot en met 1987 en de rol van D66 daarin.

Foto H. de Kruijf.

De autoriteiten zijn toegankelijker, maar tegelijkertijd is de bureaucratie veel groter. Veel maatregelen zijn ten opzichte van elkaar inconsistent. Mensen snappen niet hoe het in elkaar zit. De afstand tussen burger en bestuur is heel groot, heet het dan.

„Nederland was een beetje eerder dan de rest van Europa. De verloving van Beatrix heeft in dat verband als een katalysator gewerkt", vertelt Jan Vis en hij schetst in rap tempo („opa vertelt uit de oude doos") een aantal achtergronden van de democratiseringsgolf van de 60'er jaren.
„Demonstraties werden met harde hand neergeslagen en de regenten waren ontoegankelijk. Door de komst van de tv kon iedereen zien hoe de politie, op bevel van de regenten, optrad. En de mensen waren het gedrag, de houding en het vergaderen achter gesloten deuren van de regenten beu".

Slaperig

„Politieke partijen lieten een slaperige indruk achter, wat opviel was de afwezigheid van politieke discussie. De regenten deden daar niet aan mee. De regenten wisten ook helemaal niet hoe ze moesten omgaan met tv.
In die tijd gingen mensen op de fiets naar het stadhuis om te trouwen. De Beatles hebben ook een belangrijke rol gespeeld. Je had de Bestorming van het Telegraaf-gebouw en de bouwvakkers kwamen in opstand.
Je kon je ook onderscheiden door lang haar te dragen. De Vietnam-demonstraties, de komst van de PSP, alles speelde toen. De opkomst van provo, de ecologische beweging, flower power, de – inmiddels geradicaliseerde – krakersbeweging.

De Democraat start met een nieuwe serie over democratisering, inspraak en medezeggenschap in verschillende sectoren van de samenleving. Aan bod komen onder meer: Onderwijs, gezondheidszorg en bedrijfsleven. In dit nummer een interview met Jan Vis over de vruchten van 20 jaar democratisering.

Eindelijk ging het weer eens ergens om. En de mensen konden het zich veroorloven, er was geld en een veel hoger ontwikkelingspeil. De overheid reageerde stuntelig op de gebeurtenissen en werkte in feite de democratisering in de hand".

Fenomenaal

„Sinds die tijd zijn de veranderingen fenomenaal geweest. De mogelijkheden tot inspraak en medezeggenschap zijn sterk vergroot. Nu mag je autoriteiten niet alleen toespreken, je krijgt ook nog antwoord. De rechtsbescherming is veel beter en er is een ombudsman voor klachten van burgers.
De democratisering ervoer is enorm vergroot; iedereen heeft een auto. De democratie van de informatie idem, kijk maar naar alle nieuwe media. Vrije tijd, daar is meer van en de mogelijkheden om vrije tijd te besteden zijn enorm geworden. De koopkrachtstijging is enorm geweest, de huisvesting is enorm verbeterd".
„Er wordt vaak afgegeven op de verzorgingsstaat en of we er gelukkig door zijn geworden is een andere vraag, maar we hebben wel van alles meer gekregen. Misschien niet beter, er zijn nieuwe bedreigingen, waaronder de eindigheid van het milieu."

Hoe groot is de invloed van D66 op het democratiseringsproces geweest?
„Die invloed is niet te onderschatten. Dat is nogal wat. Een kleine vernieuwingsbeweging kan de politieke agenda dicteren. De klimaatsverandering op het gebied van inspraak en democratisering komt voor een groot deel door D66. D66 heeft dit soort zaken op de politieke agenda gezet.
D66 krijgt natuurlijk niet altijd zijn zin, maar na jarenlange discussie worden veel zaken wel door andere partijen overgenomen. En ja, als andere partijen dat gedrag gaan overnemen, dan ga je op die andere partijen lijken. Dat is een probleem".

En wat moet D66 nu dan doen?
„Het milieu moet weer opgepikt worden. Dat is een beetje in de vergeethoek geraakt. Het is iets van ons oude erfgoed. En Nederland is de grote vervuiler van Europa, kijk maar naar het probleem van onze landbouw, met al z'n mest. Het milieu moet in Europees verband worden aangepakt. D66 moet ook het thema Europa daarom blijven benadrukken.
Daarnaast moet de bestuurlijke reorganisatie naar mijn mening een D66-thema zijn. We moeten echter niet weer de gekozen minister-president, de gekozen burgemeester en het districtenstelsel naar voren schuiven. Daarvoor is bij lange na geen tweederde meerderheid.
D66 moet vooral hameren op een andere stijl van besturen, van regeren, een andere houding in de politiek. De politiek moet steeds

zorgvuldig nagaan wat de effecten van besluiten zijn. Zie de tweeverdienerswet, de voordeurdelersregeling, daar is het tegendeel gebeurd.
De problemen als gevolg van politieke beslissingen worden nu voortdurend ontkend. Dat moet veranderen. Het is niet voor niks dat D66 kwaad is dat Deetman blijft zitten, ondanks alle ellende met de studiefinanciering. Het is geweldig voor het politieke klimaat als eens gezegd wordt: Er is een fout gemaakt, datgene die verantwoordelijk is moet weg".

Hoe kun je de Nederlandse samenleving nog democratischer maken? Of is er al genoeg gedemocratiseerd?
„Dat is moeilijk te zeggen. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld heb je voor alles en nog wat verkiezingen. Maar om nu te zeggen dat het daar voor wat betreft de democratisering nu allemaal zo geweldig gaat... En voor wat betreft het politieke fatsoen in de VS weet ik het ook nog zo net niet".

Decentralisatie
„Decentralisatie kan wel bijdragen tot de democratisering. Maar dan moeten we er eerlijk bijzeggen dat de ene gemeente heel andere prioriteiten heeft dan de andere. Dan kun je grote verschillen krijgen, de ene gemeente kan veel voor ouderen doen, de andere juist niet.
We moeten nu de prioriteiten anders stellen. Ouders roepen niet om meer inspraak, maar om goed onderwijs. De belangstelling van het publiek voor medezeggenschap is niet zo groot. Het wordt als onpraktisch ervaren, een hoop gedoe, waar veel tijd mee verloren gaat.
Ja, ouderen hebben te weinig te vertellen. Die zouden een eigen positie in pensioenfondsen moeten krijgen. Maar het is begrijpelijk dat ouderen hun situatie met die van vroeger vergelijken. Toen was het allemaal veel slechter dan nu".

Ondanks alle verbeteringen op het gebied van democratisering en inspraak hebben veel mensen bepaald niet het gevoel dat ze meedoen.
„De autoriteiten zijn in zekere zin toegankelijker, maar tegelijkertijd is de bureaucratie nu veel groter. Het is een soort oerwoud geworden. De overheid heeft geen greep meer op wat ze beheert. Er is in Nederland eigenlijk niemand die weet hoe het allemaal in elkaar zit, nee, ook Lubbers niet".

Chaos
„Het is soms een chaos, de ministeries snappen het zelf ook niet. Veel maatregelen zijn ten opzichte van elkaar inconsistent. Mensen snappen niet hoe het in elkaar steekt. Dat leidt tot frustraties. Ze komen er niet doorheen. De afstand tussen burger en bestuur is heel groot, heet het dan.
Decentralisatie en privatisering zijn wel oplossingen, maar niet 1, 2, 3. En omdat het niet snel gaat verliezen mensen hun vertrouwen. Dan krijg je dat ze zeggen: „Ik kan wel naar de stembus gaan, maar het maakt toch eigenlijk niks uit".

Is er nu, ondanks de democratisering, eigenlijk ook niet sprake van een slaperige toestand?
„Ik denk dat dat wel meevalt. Er is geen algemene matheid, zoals voor 1966. Organisaties als Amnesty International en de milieubeweging hebben ieders sympathie. Op het Binnenhof is het wat minder, maar dat kan echt morgen weer veranderen. Het is toch een beetje als het Hollandse weer".

De laatste jaren had het idee postgevat dat alles van het bedrijfsleven moest komen. Het paard achter de wagen. Maar sinds de beurskrach weten we dat het antwoord op de problemen niet van de marktsector komt. De politiek krijgt dan toch meer ruimte, en er ontstaat meer belangstelling voor politiek.

De computer lost wel problemen op, maar creëert ook nieuwe problemen. Daar moet de politiek zich mee bezighouden. Werk is bijvoorbeeld ook een politiek probleem: het werk is er, het geld is er, alleen beslist de politiek nu dat het financieringstekort voorop staat".

Martin Voorn

ADVIESRAAD

Partijstructuur tweede ronde
Als vervolg op de novemberdiscussie heeft de AR in zijn vergadering van 23 januari een advies aan het hoofdbestuur vastgesteld.
De AR onderschrijft dat een partijstructuur geen eeuwigheidswaarde heeft en van tijd tot tijd getoetst moet worden op effectiviteit.
De toetsing door de commissie Vrijhoef heeft aangetoond, dat er feilen in de organisatie zijn. Uit de vele reacties komt ook sterk naar voren, dat er eveneens procedurele problemen zijn.
De AR adviseert het HB:

De huidige partijstructuur te handhaven en, gelet op de reacties over het functioneren van regio-HB- en Adviesraadsleden, uit de binnengekomen reacties voorstellen te doen om de regionale binding te versterken.
Daarbij wordt gedacht aan terugkoppeling naar de regionale organen en het toewijzen van een aantal afdelingen aan elk lid van de AR.
De Adviesraad moet blijven bestaan.

Met voorstellen te komen tot procedurele verbeteringen, waardoor de gesignaleerde tekortkomingen in de besluitvormingsstrategie ondervangen worden.
De AR denkt daarbij o.a. aan:
Een strakke planning van en procedure voor voorstellen; goede en open informatie-overdracht van DB naar HB en andere partij-instituties, een open contact met gekozen partijvertegenwoordigers, en optimale benutting van „human capital" in de partij.

Voor een zodanige planning te zorgen, dat HB en AR op weloverwogen wijze tot besluitvorming kunnen komen, verbeteringsvoorstellen op het najaarscongres in 1988 behandeld kunnen worden en de eventuele statutaire wijzigingen op het voorjaarscongres in 1989.

Justitie voert celtekort zelf op
Volgens de Adviesraad wordt het instrument van de voorlopige hechtenis oneigenlijk gebruikt waardoor het Openbaar Ministerie het celtekort kunstmatig opvoert en zo de druk vergroot op de minister.
Daarnaast spannen het Openbaar Ministerie en minister Korthals Altes zich onvoldoende in om de indruk te vermijden dat het wegzenden van mensen uit voorlopige hechtenis hetzelfde zou zijn als ontslag van rechtsvervolging. Op deze wijze wordt de angst voor criminaliteit aangewakkerd juist nu uit cijfers een lichte afname van de criminaliteit valt te bespeuren.
De AR sprak zich met algemene stemmen uit tegen plaatsing van meer dan een gedetineerde in een cel.
De AR adviseerde de Tweede Kamerfractie alternatieven te onderzoeken en uit te werken op het gebied van:
- beheerstechnische optimalisering;
- beperking van subsidiaire hechtenis;
- alternatieve straffen en boetes;
- striktere toepassing van de wet bij voorlopige hechtenis;
- elektronisch huisarrest;
- het doorstromings- en invrijheidsstellingsbeleid.

Antisemitisme
Naar aanleiding van recente problemen met betrekking tot de opvoering van Fassbinders toneelstuk „Het vuil, de stad en de dood", een tentoonstelling over de schrijver Huysmans en een symposium over de filosoof Heidegger heeft de AR als zijn mening uitgesproken:
„dat bestrijding van anti-semitisme krachtig moet worden ondersteund en ook moet worden gericht op het verdiepen en verbreiden van kennis en oorzaken en niet alleen op uitingen van anti-semitisme".
Hiervoor is een geestelijk en cultureel klimaat vereist, waarin ruimte bestaat voor onderzoek, analyse, discussie en zelfstandige oordeelsvorming.
De Raad doet een oproep aan alle D66-ers tot krachtige bestrijding van anti-semitisme en in het bijzonder voor handhaving van het daarvoor noodzakelijke geestelijke en culturele klimaat.

Henk Bleumink

Meer nieuws over de AR op pagina 8

Van Mierlo over nieuwe VVD-koers:

HET WORDT WEER STILLER IN HET MIDDEN

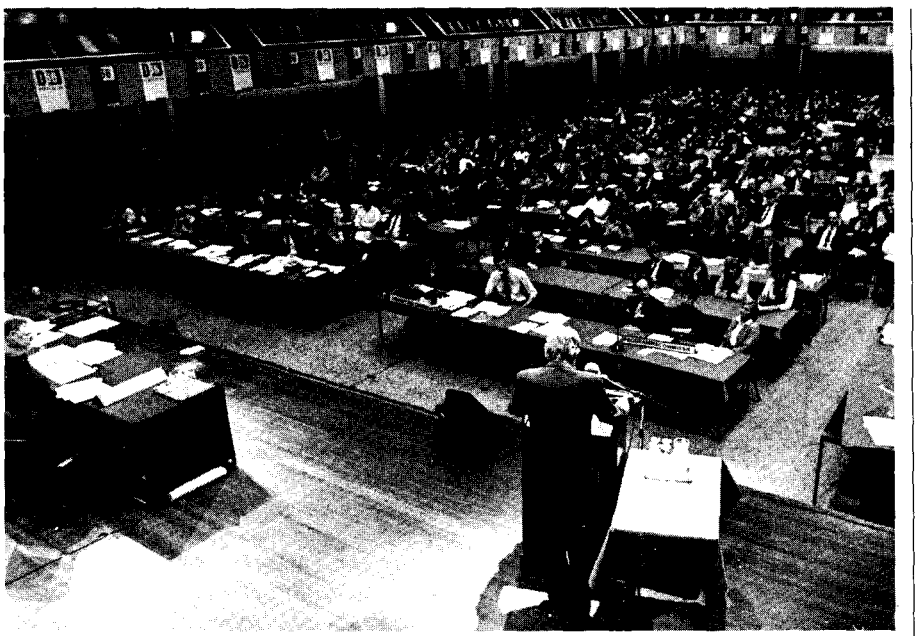

Hans van Mierlo spreekt het D66-congres toe in De Flint te Amersfoort. Het wordt zelfs stil in de wandelgangen. Foto: D. Sies

Scherpe kritiek, lichte ironie, maar toch ook teleurstelling viel te besluisteren in de beschouwing van Hans van Mierlo over de koers van de VVD. Die teleurstelling klonk vooral door omdat het door D66 zo wenselijk geachte alternatief voor een regering zonder het CDA gezien de ontwikkelingen binnen de VVD verder uit zicht lijkt te raken. „Ik wil heel eerlijk zijn over de partijpolitieke betekenis voor D66 wanneer de VVD ideologisch en praktisch naar rechts beweegt. Voor onze herkenbaarheid en identiteit is dat alleen maar gunstig", betoogde de politieke leider, maar voegde daaraan toe: „Maar voor het zo snel mogelijk bereiken van onze doelstellingen om tot politieke vernieuwing te komen is het minder gunstig."

„Ik heb liever een moeilijke verkiezingsstrijd met een VVD, die aanspreekbaar is voor een denkbaar alternatief met de Partij van de Arbeid en D66, dan een veel gemakkelijker strijd, met een VVD die zich uit dat bereik heeft verwijderd." Haast met spijt moest Van Mierlo dan ook constateren „dat het weer wat stiller wordt in het politieke midden."

De kritiek van Van Mierlo richtte zich niet alleen op het onlangs verschenen Liberaal Bestek, dat hij als „een recht toe recht aan rechts stuk" betitelde, maar met name op de filosofische onderbouwing van deze praktische VVD-politiek voor de jaren negentig. Hij verweet de VVD „terug te grijpen op oude ideeën uit de onbezorgde kindertijd van voor 1840" bij de keuze binnen het liberalisme voor het utilitarisme, dat de mens ziet „als een wezen dat zijn nut wil maximaliseren, dat niet een bepaald levenspad heeft af te leggen, maar steeds streeft naar wat hem van moment tot moment leuk, handig, aangenaam of plezierig lijkt" in tegenstelling tot het ontplooiingsperspectief.
Van Mierlo betreurde het dat het antithetisch denken door dit mensbeeld als uitgangspunt van het politiek handelen te nemen in verhevigde vorm terug lijkt te keren in de politiek. „En daarmee polariseert de VVD niet alleen met de anderen, en met het mensbeeld zoals dat in ons land voorwerp voor politiek handelen is, maar ook met zichzelf. Want de liberalen binnen de VVD wordt voor de eerste keer om een principiële ideologische keuze gevraagd en dat geeft aan het rapport een schismatiek aspect", aldus Van Mierlo.

D66 wil meer geld voor rioleringen

Als het Rijk het de gemeenten nu niet financieel mogelijk maakt rioleringen te vernieuwen, zullen de problemen voor milieu en volksgezondheid binnen twintig jaar onaanvaardbaar zijn. Zonder die steun zijn gemeenten niet in staat renovatieplannen te ontwikkelen, laat staan ze uit te voeren.

Aldus Doeke Eisma namens de D66-fractie in debat met VVD-minister Nijpels van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu.

Volgens Eisma signaleert de minister terecht dat de problemen enorm zijn en dat snel maatregelen gewenst zijn, maar onderbouwt hij dat niet met guldens.
„Teveel wordt de verantwoordelijkheid gelegd bij de gemeenten zelf. Deze zijn natuurlijk in eerste instantie verantwoordelijk voor het achterstallig onderhoud, maar hadden en hebben daarvoor geen geld door de enorme kortingen van de laatste jaren op het gemeentefonds."
Eisma herhaalde de opvatting van de D66-fractie in de Tweede Kamer, dat de centrale overheid voor dit soort investeringen geld moet uittrekken ondanks het financieringstekort. „Doen we dat niet, dan schuiven we de problemen naar de toekomst en kost het oplossen daarvan ons dan nog veel meer geld."

advertentie

müller
reklame
technieken
westeinde 35 G
2512 GT den haag
ontwerpwinkel
☎ 070-654433

Maarten Engwirda forceert meerderheid

Atoomkanonnen snel weg

Het kabinet moet zich binnen de Navo sterk maken voor onderhandelingen op korte termijn met het Warschaupact over de verwijdering van de atoomkanonnen. Tegen de zin in van minister Van den Broek – en geforceerd door een motie van Maarten Engwirda – dringt een grote Kamermeerderheid daarop aan bij de regering.

Met D66 vinden PvdA en ook CDA – de partij van de minister – dat met onderhandelen over de kanonnen niet gewacht hoeft te worden tot een akkoord is bereikt over de vermindering van de overmacht aan manschappen en gewone artillerie van het Warschaupact. Over beide systemen zou gelijktijdig gesproken moeten worden.

Overmacht
Volgens Van den Broek moet eerst duidelijk zijn in hoeverre de overmacht van het Oostblok kan verminderen, voordat het westen van het atoomgeschut verantwoord afscheid kan nemen.

Volgens Engwirda – gesteund door PvdA en CDA – moet echter rekening worden gehouden met de Westduitse vrees dat de atoomkanonnen als enig korte drachtwapen in Europa overblijft.

CDA-woordvoerder De Boer was de motie Engwirda „uit het hart gegrepen". De minister noemde deze echter „onuitvoerbaar".

Controle
Engwirda vroeg het kabinet tijdens de behandeling van de Navo-begroting in de Tweede Kamer in Europees verband de samenwerking te bevorderen op het gebied van controlemogelijkheden in verband met toekomstige akkoorden over wapenvermindering.
Hij bepleitte een eigen Europees instrumentarium, bijvoorbeeld in de vorm van een eigen waarnemingssatelliet.

Louise Groenman

D66 wil breed overleg over aids-testen

D66 wil dat de Tweede Kamer zo snel mogelijk met het kabinet komt tot een breed overleg over de rechten van werknemers en sollicitanten waar het gaat om aids-testen. Louise Groenman en Erwin Nypels hebben daartoe een verzoek ingediend bij de voorzitters van de Kamercommissies voor Sociale Zaken, Justitie en Volksgezondheid.

Begin maart staat het onderwerp Aids op de agenda van de Tweede Kamer. Los daarvan wil D66 – naar aanleiding van de inmiddels opgeschorte testen bij Philips – praten over de arbeidsrechtelijke kanten van bedrijfsonderzoeken.
Volgens Groenman is dat nodig omdat het gaat om een „belangrijk en verstrekkend onderwerp dat niet in de zijlijn van andere aspecten van Aids mag worden behandeld."

Code nodig bij fusies ziekenhuizen

Bij fusies van streekziekenhuizen is een landelijke code nodig om te voorkomen dat de bevolking in een regio slechts aangewezen is op een instelling van christelijke signatuur. Namens de D66-fractie heeft Erwin Nypels staatssecretaris Dees van Volksgezondheid gevraagd daartoe het voortouw te nemen.

Volgens Nypels heeft de fusie van drie ziekenhuizen in de regio Ede-Wageningen tot ernstige problemen geleid waarbij een aantal principiële zaken aan de orde waren. Het ging om twee kleine ziekenhuizen van levensbeschouwelijk neutrale signatuur die opgingen in een groter orthodox-christelijk ziekenhuis. De houding van dat laatste ziekenhuis op het gebied van abortus, euthanasie en inseminatie werd opgelegd aan de fusiepartners.

Nypels vind dat bij de aanwezigheid van slechts een ziekenhuis in een streek, dit eigenlijk een neutrale signatuur behoort te hebben. Is dat niet het geval, dat zou op zijn minst moeten worden voldaan aan minimale eisen van pluriformiteit. Die eisen moeten landelijk worden vastgelegd.

Erwin Nypels

Steuntje in de rug van Nypels

De organisaties van ouderen en gepensioneerden in ons land eisen van de Tweede Kamer het recht op vertegenwoordiging in de besturen van pensioenfondsen. Daarmee ondersteunen ze het initiatiefwetsontwerp van de D66'er Erwin Nypels ter democratisering van de pensioenfondsbesturen.

De organisaties – met in totaal ruim een half miljoen leden – claimen hun recht in een verzoekschrift. Ze doen met name een beroep op CDA en VVD, die zich in hun verkiezingsprogramma's uitspraken voor participatie van ouderen in de besturen.
Tot nu toe hebben deze fracties het initiatief van Nypels nog niet omarmd, omdat ze de vertegenwoordiging van gepensioneerden liever overlieten aan vrijwillige afspraken tussen werkgevers- en werknemersorganisaties.

Volgens de ouderenorganisaties is dat overleg op niets uitgelopen en kan alleen een wettelijke regeling uitkomst bieden. Om dat te bereiken is het nodig dat CDA en VVD het D66-voorstel steunen, dat deze maand plenair wordt behandeld in de Tweede Kamer.

PEEL – D66 wil dat de minister van Landbouw de Natuurbeschermingswet zo snel mogelijk van toepassing verklaart voor De Groote Peel. Volgens Doeke Eisma wordt het natuurgebied in oprichting ernstig bedreigd door de toenemende drainage van de omliggende landbouwgronden. De minister zou zich ook meer zorgen moeten maken over het bosbouwkundig verval. Volgens D66 moeten in het algemeen strengere eisen worden gesteld aan de mestverwerking.

Motivatie

De D66-fractie in de Tweede kamer zal sinds kort met een extra stukje motivatie opereren in de discussie rond de kleine criminaliteit.
Groot is de verontwaardiging bij de democraten op het Binnenhof over de ontvreemding van de videorecorder van de fractie uit de kamer van voorlichter Jos Campman.
Groot is ook de financiële strop, want de inboedel van overheidsgebouwen is per definitie niet verzekerd.
De recorder moet 's nachts gestolen zijn tussen 22.00 en 9.00 uur, als slechts één ingang van het kamercomplex is geopend. Omdat de dienstdoende bewakers die nacht niets vreemds hebben opgemerkt, wordt aangenomen dat de dader met zijn buit is ontsnapt via 'een raam.
Bij de politie is aangifte gedaan van de ontvreemding, maar een nader onderzoek werd door Hermandad uitgesloten: Had de deur van de voorlichtingskamer maar op slot moeten zitten. Die zat niet op slot, omdat in het oude kamergebouw alle deuren altijd open moeten zijn in verband met de brandvoorschriften.
Overigens, de dader zal weinig plezier hebben van de recorder. Hij liet de afstandsbediening achter, zonder welke de video niet is te gebruiken.

Opschuiven naar het midden

Zijn vader is makelaar en hij (29) is het aan het worden. Rooms van huis uit en politiek onder dak bij de VVD. Min of meer toevallig woont hij een bijeenkomst van de Jonge Democraten bij en raakt toevallig na afloop met mij aan de praat. We hebben het over huizen, over voetballen (hij blijkt een Feyenoord-fan) en natuurlijk over de politiek. Drie weken later kom ik hem tegen en hij vertelt mij triomfantelijk: ik ben een partijgenoot van je geworden. Als ik hem vraag naar de oorzaak van die ommezwaai, zegt hij: ik was al lang ontevreden over al dat geharrewar, maar die avond bij jullie was de druppel in de volle emmer. Er zijn nog veel meer van die emmers! Druppeltje erbij!

Ommen

Vrij naar Herman Finkers: Dan springt het verkeerslicht op rood en dan weer op groen. In Ommen is altijd wel wat te doen.
Twee keer per jaar trekt de Tweede Kamerfractie van D66 zich terug om in alle rust de lijnen uit te stippelen voor de komende periode en aan het eind van het kerstreces was daarvoor uitgekozen het prachtig aan de Oude Vecht gelegen hotel-restaurant De Zon in Ommen. In Ommen zou niets het overleg van de Haagse politici storen...
Oké, een paar jaar geleden meldde De Telegraaf groot op de voorpagina dat bij De Zon een haai was aangespoeld, maar dat bleek niet meer dan een geslaagde 1-aprilgrap van eigenaar Theo Bakker. Nee, was de fractie gegarandeerd, Ommen staat garant voor rust.
De D66'ers reden het dorp echter nog niet binnen of het ANP-nieuws liet weten dat Ommen op z'n kop stond vanwege de aanhouding van een oorlogsmisdadiger. En de vergadering was pas een paar uur oud toen een regelrechte bestuurscrisis uitbrak die leidde tot het opstappen van alle Ommense wethouders.

Goed nieuws was er gelukkig ook: Halverwege de vergadering bood De Zon champagne aan in verband met de net gepubliceerde Tros-peiling waarin D66 twaalf zetels kreeg toebedeeld. In Ommen is altijd wel wat te doen...

Levensmiddelen

Staatssecretaris Dees van Volksgezondheid moet waterdichte maatregelen treffen om te voorkomen dat levensmiddelen niet meer in „vuile" containers of vrachtwagens worden vervoerd. Louise Groenman en Erwin Nypels verdenken transportondernemingen er nog steeds van dat zij bijvoorbeeld vanuit West-Duitsland chemische stoffen invoeren en met diezelfde wagen levensmiddelen naar West-Duitsland vervoeren. De controle op deze zogenaamde wisseltransporten moet veel beter, aldus de twee D66'ers in een brief aan de staatssecretaris.

Oplossing Democryptogram

Het cryptogram in de Democraat van december 1987 was blijkbaar te moeilijk voor de lezers, want slechts twee democraten hebben een foutloze oplossing ingestuurd. Het zijn
- F. Th. Ter Haar uit Winterswijk en
- M. den Dunnen uit Leerdam.

Beide partijleden worden door de redactie van harte gefeliciteerd en weten intussen al dat zij voor 1988 een jaarabonnement op het SWB-tijdschrift IDEE 66 cadeau krijgen.
De oplossing luidde:

Horizontaal:
5. KVP
6. Ast
9. Partijstructuur
12. Lotto
13. USSR
14. Schijnhandeling
16. Rel
17. Troonopvolgers
19. Onno
20. Defensieparagraaf
22. Idee
23. Gene
24. Sterrenglans
25. ICI
26. Streekje
27. Luis
28. Kiezers
29. Medestander
31. SER
32. NOS

Verticaal:
1. Kunstzij
2. Oppositieleiders
3. Heren-overeenkomst
4. Terug
5. Katholieken
6. AR
7. Tij
8. Scheelogigheid
10. Schoolparlement
11. Urinekanaal
15. Hoofs
18. Sofisticated
21. Iet
24. Sisser
30. SOL

Vacature emancipatiewerker

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de D66-aanvraag voor het project emancipatie-werker gehonoreerd. Het Hoofdbestuur wenst zo spoedig mogelijk over te gaan tot het benoemen van een emancipatiewerker die met hulp van een nog in te stellen begeleidingsgroep het hieronder aangegeven project gaat trekken.

Doelstelling van het project
a. Vergroting van het aantal vrouwen op verkiesbare plaatsen bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1990;
b. tot stand brengen van een draaiboek en een handleiding ten behoeve van deze, maar ook latere verkiezingen;
c. vergroting van het aantal vrouwen in partij-organen;
d. opzetten van een talentenbank van vakdeskundige en emancipatiedeskundige vrouwen.

Duur van het project
1 april/1 mei 1988 – 31 december 1989

Omvang functie
25 uur per week

Salaris
Op basis van 25 uur maximaal
ƒ 2800,— bruto per maand.

Heb je belangstelling voor deze functie, dan zijn werkplan, profielschets en sollicitatieprocedure op te vragen bij Veronie Smeulders, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ DEN HAAG, tel. 070-858303.

Jaargang 21 / nummer 3/ 16 maart 1988

DEMOCRAAT

D66 DEMOCRATEN

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

Eerste reactie D66 op rapport Enquêtecommissie Bouwsubsidies

RAPPORT VAN BELANG VOOR GEHELE RIJKSDIENST

Vlak voor het ter perse gaan van deze Democraat heeft de Tweede Kamerfractie van D66 in een eerste reactie haar waardering uitgesproken voor het werk van de Enquêtecommissie Bouwsubsidies. Volgens de fractie zijn de resultaten van het onderzoek van betekenis voor de gehele rijksdienst.
De enquêtecommissie, waarin Dick Tommel namens de D66-fractie zitting had, presenteerde haar bevindingen op dinsdag 8 maart. Het lijvige rapport en de bijbehorende bijlagen is het resultaat van een onderzoek dat verleden jaar tijdens het zomerreces van de Kamer van start is gegaan.

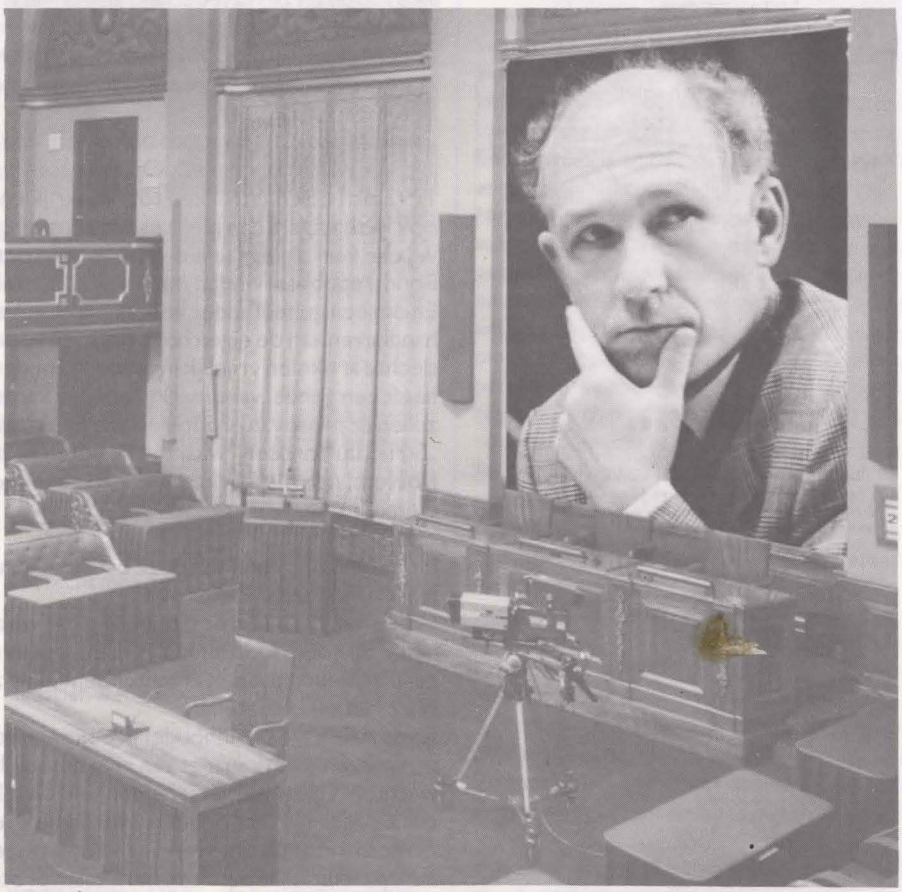

Namens D66 nam Dick Tommel deel aan de enquêtecommissie Bouwsubsidies.

De D66 fractie onderschrijft de belangrijkste bezwaren van de onderzoekscommissie tegen gehanteerde subsidieregelingen. Het onderzoek heeft overtuigend aangetoond dat de termijn van de subsidieperiodes, in beginsel 50-jaar, te lang is om te kunnen overzien, en voor verstarring zorgt van de manoevreerruimte van regering en Kamer.
Het rapport van de parlementaire Enquêtecommissie Bouwsubsidies behandelt niet alleen de gang van zaken in de gesubsidieerde huursector gedurende de laatste 20 jaar maar gaat bovendien in op een aantal terreinen die niet specifiek zijn voor het volkshuisvestingsbeleid zoals het omgaan met regels, controle, en de positie van een staatssecretaris met een „zware" portefeuille. Daarom is volgens D66 een langere periode van studie noodzakelijk voor een gefundeerd commentaar op onderdelen.

Fouten

D66 constateert dat het rapport een weinig fraai beeld schildert van 20 jaar volkshuisvestingsbeleid; administratief en organisatorisch is er reden tot ernstige kritiek. Dit geldt ook voor de wijze waarop in meerdere gevallen met regels is omgegaan. Er zijn in de verschillende fases van de bestudeerde periode onmiskenbaar beleids- en beoordelingsfouten gemaakt, weliswaar met het oog op het belang van een goede volkshuisvesting, maar met vaak nadelige effecten.
Volgens D66-woordvoerder Gerrit Jan Wolffensperger is voor een politiek oordeel over het fuctioneren van de verantwoordelijke bewindslieden een langere periode van studie op het rapport noodzakelijk en doet de gelegenheid tot politieke oordeelsvorming zich voor bij de komende Kamerdebatten over het rapport. „Het parlement dient als controlerend orgaan zeer kritisch te staan ten aanzien van de interpretatie van de beleidsruimte die ministers zich toe hebben gemeten", aldus Wolffensperger.

Vervolg op pagina 14

Inhoud

Serie:
Democratisering
Pensioenfondsen
■
Reportage:
Meesterklas PSVI
■
Agenda
■
Partijnieuws:
SWB-Congres over de actieve overheid
PSVI
PEAC
■
Portret:
Wim Dik
■
Opinie:
Doping in de sport
■
Binnenhof:
Reactie D66 op enquête bouwsubsidies
Winkelsluitingswet Groenman
Engwirda over de WIR
Mik even terug in Kamer
■
Achterpagina
■

Colofon

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Redactieraad: Bob van den Bos, Jos Campman, Peter van Eijk, Eduard Groen, Lennart van der Meulen, Marie-Louise Tiesinga, Irma van Scheijndel, Stijn Verbeeck, Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen.

Correspondentie richten aan het redactiesecretariaat:
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verschijningsdata Democraat
aprilnummer
verschijnt 20-4-1988
kopij sluit 6-4-1988

meinummer
verschijnt 18-5-1988
kopij sluit 4-5-1988

Oplage: 8.000 ex.

Druk: Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat D66
Bureau SWB D66
Bureau PSVI D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
giro 1477777

Secretariaat Tweede Kamerfractie
Telefoon: 070-183066.

Is D66 grenzeloos Europees?

Met het slagen van de recente Europese topconferentie is de weg vrij voor de totstandkoming van de zogenoemde interne markt in 1992.
In dat jaar moeten de binnengrenzen van de Europese gemeenschap zijn verdwenen en zal er volgens afspraak een vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal mogelijk zijn. Of dit lukt is overigens nog zeer de vraag. Er moet nog over zo'n 130 belangrijke onderwerpen („dossiers") overeenstemming bereikt worden. Het gaat bovendien om een politiek en bestuurlijk zeer ingrijpende operatie waarbij niet alleen nationale belangen en waarden botsen, maar regeringen ook eigen zeggenschap moeten inleveren. Het hoofddoel is om de economische groei te bevorderen met het oog op de concurrentiepositie van Europa, vooral ten opzichte van de VS en Japan. Nevendoel is om de lidstaten beleidsmatig breder aan elkaar te klinken.

D66 is vanaf de oprichting een sterk Europees gezinde partij geweest. De voltooiing van de interne markt – als essentieel onderdeel van integratie – vindt dan ook in onze partij een warme pleitbezorgster. Tegelijkertijd geeft D66 echter ook steeds de hoogste prioriteit aan de kwaliteit van de samenleving in sociaal en immaterieel opzicht. Goede sociale voorzieningen, liberale wetgeving in de persoonlijke sfeer, hoge normen aan milieu en volksgezondheid, maar ook aan bijvoorbeeld rechtshandhaving, en open politieke besluitvorming golden voor ons als bepalende factoren voor het nivo van onze beschaving.

Het wezenlijke politieke probleem voor D66 is nu dat een geharmoniseerd Europa met een open markt juist op deze punten niet aan onze maatstaven dreigt te voldoen. Want D66 en zelfs Nederland als geheel is hoe dan ook veelal aanzienlijk vrijzinniger dan de rest van Europa. Naarmate beleid meer op Europees nivo concreet geharmoniseerd wordt stuit D66 daarom op fundamentele dilemma's: moeten we onze eigen hoge criteria blijven hanteren of flink wat water bij de wijn doen terwille van het Europese ideaal?
Een voorproef van wat ons ook op andere terreinen te wachten staat vormt het „Akkoord van Schengen". Op grond hiervan zullen de open Benelux-grenzen vanaf 1992 zich ook uitstrekken tot Frankrijk en de Bondsrepubliek. Omdat behalve u en ik ook misdadigers dan niet aan de grens aangehouden kunnen worden, betekent dit dat wij een vervolgingsbeleid moeten gaan ontwikkelen samen met Frankrijk en de Bondsrepubliek, landen met minder liberale justitiële normen en gewoontes dan wij. En om een geheel ander voorbeeld te geven van een gevolg van de interne markt: het handhaven van de eigen hoge normen voor consumentenartikelen haalt niets uit als slechte artikelen vrijelijk ingevoerd zouden kunnen worden. Ook in sociaal opzicht heeft een geheel vrije markt nadelige kanten. De economisch sterkere gebieden zullen er meer van profiteren dan de zwakkere. Het aanzienlijk verhogen van de „Structuurfondsen" waartoe besloten is, zal dit nadeel niet kunnen compenseren. Kortom, de vrije markt is niet een ééndimensionaal groot goed. Ook niet voor ons Democraten.

Moet D66 op grond van deze overwegingen haar principiële Europese gezindheid maar laten varen? Zeker niet.
Wel is het van het grootste belang dat we als partij de Europese dilemma's voor de jaren '90 goed doordenken. Op Europees nivo moeten we zo veel mogelijk met gelijkgezinden tot een krachtenbundeling zien te komen, om ons gedachtengoed waar kan veilig te stellen.
Soms zullen we om inhoudelijk politieke redenen ons Europees ongeduld moeten bedwingen. Men kan niet van elke lidstaat het zelfde tempo van ontwikkeling verwachten. Culturele verscheidenheid blijft bovendien op zich zelf van grote waarde, zolang deze niet tot ongelijkwaardigheid leidt. Anders gezegd: als er ergens politieke moed en doorzettingsvermogen onontbeerlijk is dan is het wel bij de eenwording van Europa. Het is immers een moeizaam proces om zoveel landen onder één noemer te brengen, zonder dat hun essentiële verworvenheden worden aangetast.

Bob van den Bos

D66-er Nypels versus pensioenfondsen

INSPRAAK OUDEREN IS DEMOCRATISCH RECHT

De opvattingen over inspraak zijn in de loop der jaren nogal veranderd. Het lijkt er echter op dat die opvattingen aan het bolwerk van de pensioenfondsen voorbij zijn gegaan. Een steeds grotere groep van ouderen en gepensioneerden wil medezeggenschap in de besturen van pensioenfondsen, maar werknemers en werkgevers in de fondsen hebben dat tot nu toe met groot succes tegengehouden.

Het gevolg daarvan is dat in slechts twee van de 1050 (!) bedrijven een gepensioneerde deel uitmaakt van het fondsbestuur. Tweede-Kamerlid Erwin Nypels heeft op 8 maart een door de Raad van State „goedgekeurd" initiatief-wetsontwerp ingediend, waarin het recht op vertegenwoordiging van gepensioneerden in pensioenfondsen wordt geregeld. De politiek is verdeeld.

Nypels: „Het gaat er hier om wie wat beheert en waarom. Dat is de inzet. Wie heeft macht en invloed. Welnu: het principe om gepensioneerden een stem te geven in pensioenfondsen is zo logisch en helder. Ik ben verbaasd dat dat nog steeds niet geregeld is. Dit had allang opgelost moeten zijn. Het is onverteerbaar dat de sociale partners dit zolang tegenhouden. Absurd, belachelijk, idioot."

Pensioenbolwerk

Erwin Nypels trekt al 18 jaar ten strijde tegen de nog steeds niet (helemaal) gelijmde pensioenbreuk. Nog langer is hij al bezig met de pensioenfondsen. Pakweg 20 jaar geleden is er door gepensioneerde ambtenaren van het spoorwegpensioenfonds al een claim gelegd op vertegenwoordiging in het fonds. D66 heeft dat verzoek ondersteund en zo'n beetje elke twee jaar herhaald.

In de particuliere sector speelt het al een jaar of vijf. Vooral de werknemers, FNV, CNV en de centrale voor Middelbaar en Hoger Personeel (MHP) houden het tegen. Nypels: „Het is een achterhoedegevecht, een belangenstrijd. De werknemers zijn bang invloed te verliezen. En de werkgevers zeggen: „Het is gecompliceerd, laten we het maar niet doen. Maar het eerste voorlopige bresje in het pensioenbolwerk is dat de Centrale voor Hoger Personeel, de NCHP, om is."

Het is onverteerbaar dat de sociale partners de vertegenwoordiging van ouderen in de pensioenfondsen tegenhouden.

Vreugde

Belangrijker is echter hoe de politiek erover denkt. Wat dat betreft zijn er meer bresjes, maar of het genoeg is... De ouderenorganisaties constateerden twee jaar geleden verheugd dat CDA en VVD in hun verkiezingsprogramma schreven dat gepensioneerden het recht moesten krijgen deel te nemen in besturen van pensioenfondsen. Inmiddels is die vreugde echter nogal getemperd. Het CDA is bij nader inzien toch niet van plan het initiatief-wetsontwerp van Nypels te volgen.

De christen-democraten hebben hun oren toch maar weer laten hangen naar de sociale partners, die in de Sociaal-Economische Raad een vertegenwoordiging van ouderen en gepensioneerden in de pensioenfondsen ongewenst vonden. Dit zou de besluitvorming in het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen de sociale partners maar doorkruisen. De SER werd in die opvatting gesteund door staatssecretaris De Graaf (sociale zaken), oud-vakbondsman.
Nypels' wetsontwerp kan wel rekenen op de steun van klein links en klein rechts, terwijl ook de VVD positief lijkt. De PvdA is (was?) nog verdeeld, maar woordvoerder Alders heeft al gezegd: „Als de ouderen zo graag een vertegenwoordiging in de pensioenfondsen willen, wie zijn wij dan dat we dat moeten tegenhouden?" Nypels zelf is het daar van harte mee eens: „Essentieel voor een Democraat is dat betrokkenen zelf uitmaken wie hen vertegenwoordigt."

Belangen

Ouderenbonden en gepensioneerdenverenigingen, die samen meer dan 550.000 leden hebben, willen voor hun eigen belangen opkomen. Daarom vinden zij een wettelijke regeling waarin staat dat vertegenwoordigers van gepensioneerden in de besturen van pensioenfondsen een zetel kunnen krijgen belangrijk. Het beginsel van democratisch recht op medezeggenschap staat voor hen centraal. En volgens Nypels ook de vrijheid van vakvereniging.
Nypels legt uit waarom hun wens gerechtvaardigd is: „Het is redelijk en logisch dat gepensioneerden als direct belanghebbenden en mede-eigenaren mee mogen bepalen wat er met hun pensioenen gebeurt. Uit democratisch oogpunt is het ongelooflijk dat gepensioneerde belanghebbenden niet zijn vertegenwoordigd in de fondsbesturen. Mijn voorstel betekent ook min of meer een erkenning van ouderen als volwaardige leden van de maatschappij en als volwaardig deelgerechtigden van hun fonds."
Naast de principiële kant is er ook een materiële; de aanwending van de beleggingsopbrengst van pensioenfondsen ligt namelijk niet vast in de wet. Er zijn de laatste jaren flinke „overwinsten" en die kunnen gebruikt worden voor:
1. verlaging van de werkgeverslasten; 2. lagere premies; 3. hogere pensioenen.
Volgens Nypels blijven de koopkrachttoeslagen voor gepensioneerden achter bij de ontwikkeling van de welvaart. Met andere woorden: ze krijgen te weinig, ook al omdat werkgevers en werknemers eenzijdig voor hun eigen belangen kunnen kiezen.

Erwin Nypels tenslotte: „Dit is een typisch D66-wetsontwerp; het betekent herverdeling van macht tussen actieven en niet-actieven. Bovendien geeft de potentiële belangentegenstelling tussen enerzijds werkgevers en werknemers en anderzijds de gepensioneerden de noodzaak van dit wetsontwerp eens te meer aan."

Martin Voorn

Viering van tien jaar PSVI

AAN 'S MEESTERS VOETEN

Vier doorgewinterde debaters zitten in de aanslag om de „junioren" van repliek te dienen. Vlnr: Jan Glastra van Loon, Hans van Mierlo, Jan Vis, Ineke Lambers en John Jansen van Galen, die het forum leidde. Foto's: Dennis Sies.

Het idee was van Erno Maas, Maarten Brackel werkte het uit en het grootste compliment kwam van voorzitter John Jansen van Galen . Aan het slot van de ochtendzitting formuleerde hij een eigen stelling: „Als D66 net zoveel electorale aantrekkingskracht bezat als politiek talent, dan was zij de grootste partij van Nederland."

Het PSVI wilde zijn tiende verjaardag op een originele manier vieren en organiseerde daarom een meesterklas in debat. Het debat is immers hét instrument van de politicus om zijn kunst mee te beoefenen. Vier doorgewinterde politici uit de partij waren bereid de degens te kruisen met telkens drie leden van de jongere garde.
Er waren vier onderwerpen: Hans van Mierlo debatteerde over Europa, Jan Vis over cultuurpolitiek, Jan Glastra van Loon over politieke besluitvorming en Ineke Lambers over de plaats van het parlement in de overheidstaak. De juniores poneerden stellingen rond deze onderwerpen en openden het debat met een korte verdediging van hun stelling. De meesters gaven hun reactie en nagenoeg zonder ingrijpen van de voorzitter ontstond daarna telkens een levendige discussie.

In het perfect verzorgde programmaboekje had het PSVI al geschreven: „....kunnen zich gesprekken ontspinnen die nu eens niet gehinderd worden door compromisdwang of omzichtigheid..." John Jansen van Galen vertaalde dat in zijn inleiding op zijn manier: „Het gaat vandaag om overtuigen op basis van argumenten en we doen dus niet aan politiek!"
Het PSVI had de gelukkige gedachte om de hele dag op beeld en geluidsband vast te leggen, vooral om daarmee zijn politiek vormende taak te kunnen voortzetten. Het nageslacht zal daarmee nog in lengte van jaren van deze discussie-op-hoog-niveau kunnen genieten. Wie er niet bij was had, als zo dikwijls, ongelijk en moet het doen met deze zwart-op-wit neerslag, die per definitie alle warmte en kleur van toon en timbre mist. Om van de grijns en de schaterlach van het publiek nog maar niet te spreken.

Grenzeloos

Pieter Steenwijk beet het spits af met zijn stelling: „Een verenigd Europa is onwerkelijk en onwenselijk". Hij vond dat er in veertig jaar niets is bereikt, behalve een Euro-songfestival en een UEFA-cup. Het nationalisme viert hoogtij en het trage tempo van eenwording is niet tijdelijk maar structureel. Hans van Mierlo vond dat Pieter als historicus meer begrip voor het trage tempo moest opbrengen. Na 2000 jaar veldslagen is dit de eerste echte poging en die mag even duren.

Elmer Klaasen stelde dat voor een democratisch Europa een tweekamerstelsel onmisbaar is. Hij zag een kamer op basis van politieke stromingen samengesteld en daarnaast een senaat op basis van nationaliteiten. Het behoud van ieders cultureel erfgoed zag hij daarbij in het geding. Van Mierlo reageerde bedachtzaam: „Ik heb wel eens gedacht: als we straks een Verenigd Europa hebben en we moeten gaan decentraliseren, geven we dan een eigen parlement aan bijvoorbeeld Nederland, België etc.?"
De stelling van *Steven Pieters* dat externe factoren doorslaggevend zullen zijn voor een verenigd maar cultureel divers Europa, ontlokte HAFMO een herformulering: Externe factoren zullen doorslaggevend zijn voor het vinden van welke politieke oplossing dan ook. Steven pleitte voor een grenzeloos denken, maar zag de externe dreigingen zwaarder wegen dan de ideologieën. Van Mierlo zag twee soorten politieke beslissingen, de ene om de bedreiging van het bestaande weg te nemen, de andere ter verbetering van het bestaande. Politici zouden twintig jaar vooruit moeten kunnen kijken om een ramp te voorkomen, maar nemen doorgaans beslissingen om de gevolgen van een Tsjernobil af te wenden.

Bevoogden

„De huidige cultuurpolitiek is bevoogdend en dus verwerpelijk", luidde de stelling van *Marian Louppen*. Een smalle bovenlaag bepaalt wat kunst is en de overheid neemt dat in haar beleid over. Adviseurs zijn beoefenaren en belanghebbenden. Naast de morele is er ook financiële bevoogding. Dat is verwerpelijk, want mist respect voor de keuze van de ander. Jan Vis wierp alleen maar vragen terug: Is niet alle politiek bevoogdend? Wat is cultuur? Valt onderwijs daar ook onder? Is er wel een andere opstelling mogelijk? En is cultuur wel een overheidstaak? Marian bleef het eigen oordeel heel belangrijk vinden, maar er is geen mecenaat meer en daarom wel een taak voor de overheid. Jan Vis zou ruimte willen

Albertine van Vliet, Nicky van 't Riet en Magda Berndsen in discussie met Jan Glastra van Loon over de politieke besluitvorming. Gelachen werd er ook.

blijven geven aan vreemde experimenten en Marian hield meer van kamermuziek dan van Lee Towers. Deze discussie liep zo hoog op dat Hans van Mierlo om stemming vroeg, maar Jansen van Galen wees op het programmaboek, waarin hij las dat de traditionele debatvorm van „verdediging tegen aanval" ook een „samen zoeken" mocht worden naar verdere onderbouwing en uitwerking.
Hans van Oerle vond ons overwegend monoculturele cultuurbeleid te weinig geënt op onze multi-culturele samenleving en raakte daarmee slaags met Jan Vis over kwesties als de grenzen van je sociale verantwoordelijkheid en de subsidie op het behoud van de folklore van etnische minderheden. Jan Glastra van Loon deed nog een poging om er een echt probleem van te maken door ons te wijzen op het onderscheid tussen klassieke en avant-garde kunst. Toen hoorde ik achter mij iemand Verlaine citeren: Et tout le reste est littérature!

Sturen

Jan Glastra van Loon was het in zoverre eens met de stelling van *Magda Berndsen:* „Het Sturingscentrum van de samenleving ligt niet meer bij de volksvertegenwoordiging maar nergens", dat hij vond dat er Uberhaupt geen sturingscentrum bestond en dat het dus ook nergens lag. Magda stelde dat politici de maatschappij moeten sturen en dat daarvoor eisen moeten gesteld aan integriteit, het hebben van visie, kunnen luisteren en om kunnen gaan met regels van democratische inspraak. Jan Glastra acht het bijna onmogelijk om te anticiperen in de politiek. Je kunt ongelukken voorkomen, of zorgen dat ze een tweede keer niet gebeuren, je kunt corrigeren achteraf. De kwaliteit van de politiek verhogen door méér stuurvermogen, daar gelooft Jan van Loon niet in. Sterker nog, je moet bij elke stap die je zet in welke richting ook, oog hebben voor de onbedoelde neveneffecten. Dat is beter dan vooraf kwaliteitseisen stellen. Later viel nagenoeg de hele vergadering over hem heen. Als je geen richting bepaalt, dan kun je wel stappen zetten, maar corrigeren kan al niet meer, want je hebt geen referentiepunt. Jan bleef erbij dat sturen een illusie is en dat beslissingen in de realiteit tot stand komen na lange diffuse processen.
Henri Faas had het ooit geschreven en *Nicky van 't Riet* verdedigde het: „De taak van een journaliste is aantasting van de macht. „John Jansen van Galen zat met gespitste oortjes te luisteren. Nicky's pleidooi was in feite gericht tegen de persconcentratie (ze noemde zelfs V.N.U./Audet) waardoor de macht van die pers te groot wordt. Glastra had ook bezwaar tegen het intern Haags circuit van politici en journalisten, maar dat was allemaal naast de stelling. Hans van Mierlo mengde zich in de discussie „als één van die journalisten die indertijd de partij hebben opgericht" (stem uit het publiek: O, was jij dat?). Hij stelde voor de stelling om te bouwen tot: „De taak van de journalist is het verschaffen van informatie, ook al heeft dat de aantasting van de macht tot gevolg". En die bijzin werd nog enkele malen uitgebouwd tot „ook al bevestigt dat de macht", of „ook al vernietigt het de macht" en zelfs „ook al kost het de journalist zijn kop!" Maar Nicky bleek tegen macht en daarover gaat het in de volgende PSVI-meesterklas.
En toen kwam het natuurtalent *Albertine van Vliet.* Ik doe niemand te kort als ik zeg dat zij de vogel heeft afgeschoten. Niet dat ze haar stelling. „Het besluitvormingsproces is zo complex als een DNA-streng en wordt daarom ook religieus benaderd" zo goed verdedigde, maar ze trok wel iedereen naar het puntje van de stoel. Ze eiste en passant even vijf minuten, waar haar collga's het met drie hadden moeten doen. Het religieuze aspect in de politiek beluistert zij als Van Mierlo de mensen iets hogers voorhoudt, iets beters, maar wat is dat betere waar wij met zijn allen naar moeten streven? Interruptie van Hans: „Staat in het verkiezingsprogramma!" Albertine: het zingevingselement van de religie vind je ook terug in de politiek. Zelfs de offers horen erbij, al zijn het slachtoffers. De rituelen, de taal, de kleding en of je het leuk vindt of niet, ook de werklunch als eucharistie. En zo ging het maar door. Jan van Loon, specialist in het geestelijk leven, wilde ook vijf minuten, maar vooral door de vele interrupties werd het meer duiden dan argumenteren.
Gelachen werd er wel!

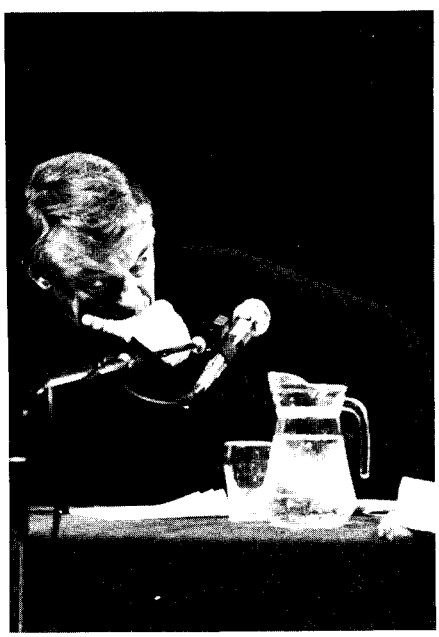

Concentratie bij de senioren Jan van Loon en Hans van Mierlo.

Globaliseren

Erik Hordijk had het zich moeilijk gemaakt met zijn stelling „Parlementariërs zullen met creatievere oplossingen moeten komen". Nu de uitvoerende macht beleidsmacht is geworden is het vertrouwen in de politiek verdwenen. Ineke Lambers begreep het idee van de meesterklas in de gezamenlijke ontvouwing van een idee. Daarmee viel de harde discussie

weg en bléef de quatre-mains van samenkomen-we-er-wel-uit.
Conclusie: er is genoeg creativiteit, maar binnen de heersende politieke verhoudingen wordt die geen realiteit.
„Individualisering vraagt om deregulering als proces van algemenere regelgeving en verplaatsing van de macht" luidde de stelling van *Koosje van Doesen*. Legitimatie is de kurk waar de macht op drijft. Er is een oorlogssituatie tussen parlement en publiek. Van meedenken, laat staan meedoen is geen sprake. Beknotte en onderdrukte burgers doen niet mee. Vraag, zowel voor Koosje als voor Ineke: hoe geef je de burger meer verantwoordelijkheid? Jan Vis deed een poging de term dereguleren te vervangen door „globaliseren".

HAFMO cunctator

Tijdens de meesterklas in de Balie werd onderstaande volzin genoteerd:
„Ik denk niet dat we er over moeten gaan praten, maar áls we er over gaan praten, dan denk ik, dat ik er – vanuit mijn bescheiden ervaring – op dit moment niet direct voor zou kunnen zijn..."

Simon Minks had de ondankbare taak het hek te sluiten. Maar hij had er een puntige stelling voor meegebracht: „De tweede kamer moet belast worden met de aanstelling en het ontslag van hoge ambtenaren." De vierde macht als tweede viool, noemde hij het zelf. Ineke Lambers vond het beter om de ministeriële verantwoordelijkheid weer op niveau te brengen. Hans van Mierlo gaf als zijn mening dat de Nederlandse ambtenaar buitengewoon loyaal is. Wij hebben alleen goede en slechte ambtenaren, zei hij, mensen mét en zonder hersens en de laatsten moeten geweerd worden, maar het is vraag of dat bij het invoeren van de stelling gebeurt. De minister is een passant, zijn ambtenaren zijn de deskundigen.

Na de thee kwam er nog een finale, waaraan de zaal enthousiast deelnam. Daarna was het tijd voor bedanken en cadeaus, waarbij het hoofdbestuur het PSVI een mobiel katheder aanbood. Machteld Versnel sloot de bijeenkomst met het uitspreken van de verwachting dat het PSVI met de ervaring van deze dag nog heel veel zal kunnen doen. Het was ook een creatief en spiritueel gebeuren. Ik heb er zeer van genoten.

Stijn Verbeeck

Zaterdag 19 maart
Aad Nuis houdt een inleiding op de MAVO-dag van het Nederlands Genootschap van Leraren. In het Haarhuis te Arnhem. Aanvang: 10.00 uur.

Zondag 20 maart
De schouwburg te Eindhoven organiseert het praatprogramma „theater en sponsoring". Voor D66 is Aad Nuis aanwezig. Aanvang van het forum: 14.00 uur.

Maandag 21 maart
Doeke Eisma is deelnemer aan een forum over milieu. In hotel de la Station in Heerlen.

Gerrit Jan Wolffensperger is gast tijdens de afdelingsvergadering van D66-Breda. Het thema is „verkeer en vervoer". Info: Rob van den Bosch. 076-710261.

Woensdag 23 maart
De Jonge Democraten, regio Midden-Holland, ontvangen Doeke Eisma op hun ARV om 19.30 uur in Leiden. Info: Karin Overre, 079-316191.

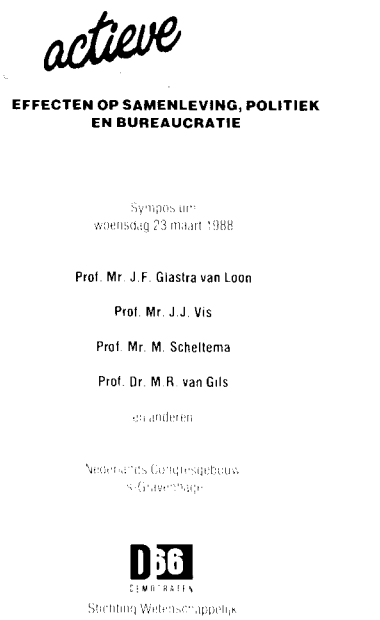

Maandag 28 maart
De AAV van Walcheren, in Hotel Piccard in Vlissingen. Aanvang: 20.00 uur. Gast is Dick Tommel, die zal spreken over de 4e nota Ruimtelijke Ordening.

Dinsdag 29 maart
„Nederland, het milieu en de EG" is het onderwerp van een forum waaraan voor D66 Doeke Eisma deelneemt.
In het Barbizon Hotel, in Capelle a/d IJssel. Organisator is het Nederlands Studie Centrum.

Vrijdag 8 april
Bob van den Bos spreekt in Zwolle over de rapporten „Liberaal Bestek" van de VVD en „Schuivende Panelen" van de PvdA. Voor meer informatie is hij te bereiken op tel.nr. 070-524486.

Zaterdag 16 april
De VVAO heeft Louise Groenman uitgenodigd deel te nemen aan een forum getiteld „vrouwenbeweging 2000". Info: Ine van Hoorn, 070-614371.

Maandag 18 april
Louise Groenman spreekt de afdelingsvergadering van de Bijlmermeer, Amsterdam, toe. Belangstellenden kunnen contact opnemen met de 2e Kamerfractie: 070-183066.

Dinsdag 19 april
Doeke Eisma spreekt over de mestproblematiek tijdens de ARV N-Brabant, in Tilburg. Organisator is het regio-bestuur aldaar.
D66 afdeling Weesp/Nederhorst den Berg organiseert een forumavond **Milieu**, waarop aan de orde zullen komen industriële, agrarische en huishoudelijke afvalstromen en de gevolgen daarvan voor het milieu.
Het forum wordt voorgezeten door Thom Vermeulen, statenlid in Noord-Holland.
Voor het forum zullen worden uitgenodigd vertegenwoordigers van: agrariërs, het zuiveringschap, milieugroepen, de Weesper industrievereniging, verenigingen van huisvrouwen en plattelandsvrouwen, het polderschap Drecht en Vecht, het ministerie van VROM en de commissie voor de Vecht.
De avond wordt gehouden in de voormalige stationsrestauratie van Weesp, Stationsplein (boven het station) en vangt aan om 20.00 uur. Informatie: Hans Douma, tel: 02940-12271 (in de avonduren).

Woensdag 20 april
Hans van Mierlo is in Rijswijk in Herberg Vlietzicht. Om 20.00 uur begint daar het Politiek Café, georganiseerd door de D66-afdeling.

D66-Heerhugowaard vergadert en praat met Louise Groenman over actuele politiek en emancipatie. In het ontmoetingscentrum „De Schakel", aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 23 april
Doeke Eisma is aanwezig op de Regio-vergadering van Gelderland. Voor meer informatie is de 2e-Kamerfractie bereikbaar op nr. 070-183066.

De werkgroep Kinderopvang Nederland heeft Louise Groenman gevraagd een inleiding te houden. Aanvang om 11.00 uur. In Krasnapolsky te Amsterdam.

De Regio Gelderland organiseert een themadag over „Individualisering: Een bijdrage aan emancipatie, democratie en internationalisering?" Aanvang: 10.15 uur. Sluiting: 15.30 uur. Plaats: Hotel Het Haarhus, Arnhem (tegenover het station). Sprekers: mevr. J. van Doorne, Louise Groenman, Herman Schaper en Leo de Graaf.

PARTIJNIEUWS
D66
DEMOCRATEN

SWB D66 symposium over:

De actieve overheid

De rol van de overheid in de samenleving is sinds de Tweede Wereldoorlog enorm gegroeid. Dit heeft de verhouding tussen politiek en bureaucratie beslissend veranderd. Een aantal factoren in dit proces wordt kort genoemd.

1. De rol van de overheid op *sociaal-economisch terrein* is sterk toegenomen. Dit hangt samen met de Keynesiaanse economische politiek. Deze staat in essentie nog stevig in de steigers. Door gerichte bestedingsimpulsen stimuleert de overheid de effectieve vraag. In de loop van de tijd krijgt de bemoeienis van de overheid een steeds minder globale karakter. Directe ingrepen in de marktverhoudingen, eerst door steun aan industrietakken, later door steun aan industrieën, worden regel. Met zijn financiële macht beheerst de overheid hele sectoren van het maatschappelijk verkeer (dienstverlening, bouw).
2. Door elkaar versterkende processen van welvaartsontwikkeling en individualisering wordt de *zorg voor elkaar* steeds meer onttrokken aan de persoonlijke sfeer. Verzorging en hulp worden steeds meer het werkterrein van professionele organisaties, die zelf in steeds sterkere mate de financiële steun van de overheid nodig hebben. De overheid krijgt daardoor op de vormgeving van verzorging en hulp steeds meer invloed.
3. Met name in de zestiger jaren groeit het inzicht, dat bepaalde, *algemeen gewenste goederen* onvoldoende door het marktproces geleverd kunnen worden (merit goods). Soms is de oorzaak daarvan dat de goederen zich door hun aard aan het marktproces onttrekken (schone lucht), soms dat de individuen te weinig instrumenten hebben om zulke goederen te produceren (recreatievoorzieningen), soms dat zij bij een ongesubsidieerde prijs te weinig van het betreffende goed afnemen (kunst). De overheid stelt zich tot taak, de voorziening met zulke merit goods op een maatschappelijk aanvaardbaar peil te houden.

Log
Het hier geschetste beeld stemt ongeveer overeen met de situatie in het begin van de jaren '70. De nadelen van een groot overheidsapparaat beginnen rond die tijd voelbaar te worden. De reactie daarop vormt aan het eind van de jaren '80 onderdeel van het probleem.
De bezwaren tegen de grote en invloedrijke overheid worden aanvankelijk geformuleerd als bezwaren tegen zijn *logheid*. Dat leidt tot acties die de overheid moeten stimuleren tot een *actiever* en *flexibeler* opstelling in de samenleving:
– het economische stimuleringsbeleid ontwikkelt zich van generiek naar specifiek; in de loop der jaren wordt steeds dieper in het economisch verkeer ingegrepen, het verstrekken van risicodragend kapitaal door de overheid is geen uitzondering meer;
– er vindt een proliferatie plaats van subsidies en doeluitkeringen vanuit het landelijk overheidsapparaat, alle bedoeld om gericht ontwikkelingen te stimuleren;
– deze tendens wordt in de jaren '80 overgenomen door de lagere overheden: provincies en grotere gemeenten ontwikkelen elk hun eigen marketingbeleid voor het aantrekken van industrie, gemeenten gaan een eigen actief werkgelegenheidsbeleid voeren ter bestrijding van de opgekomen werkloosheid, etc.

Rechtsstaat
Een actieve overheid komt met zichzelf en de burgers in conflict bij het handhaven van de rechtsstaat. Deze is immers gebaseerd op vaste regels waar-

De actieve overheid

SYMPOSIUM
WOENSDAG 23 MAART 1988
NEDERLANDS CONGRESGEBOUW
'S-GRAVENHAGE

Sprekers:
Prof. Mr. J. F. GLASTRA VAN LOON
De plaats van de overheid in de samenleving
Coreferent: Prof. Dr. H. P. M. Adriaansens
PROF. MR. M. SCHELTEMA
Effecten van de actieve overheid op de bureaucratie
Coreferent: Prof. Dr. H. R. van Gunsteren
PROF. MR. J. J. VIS
Effecten van de actieve overheid op politiek en staatsrechtelijk bestel
Coreferent: Mr. H. D. Tjeenk Willink
PROF. DR. M. R. VAN GILS
Effecten van de actieve overheid op de samenleving
Coreferent: Prof. Dr. J. Soetenhorst-de Savornin Lohman

m.m.v. Dr. H. J. Aquina, Drs. A. W. M. Brugman, Dr. A. W. H. Docters van Leeuwen, Mr. TH. C. de Graaf, Drs. H. ten Houten, Dr. P. H. M. van Hoesel, Drs. D. A. van der Hoeven, Mw. Dr. W. Jansen, Drs. J. F. Jeekel, Prof. Dr. J. Lambooy, Drs. P. J. Langenberg, Mw. Mr. L. C. Verstegen, Prof. Dr. F. A. van Vught, Dr. W. C. L. Zegveld.

Inschrijving en kosten
Inschrijving is telefonisch nog mogelijk bij de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66.
De kosten bedragen ƒ 90,– per deelnemer. Deze kunnen worden voldaan met de acceptgirokaart die u wordt toegezonden.

Symposiumbundel
De bijdrage van de sprekers en workshophouders worden gebundeld; deze bundel wordt twee weken van tevoren toegezonden aan de deelnemers.

Nadere informatie
In te winnen bij: Stichting Wetenschappelijk Bureau D66 (Mw. C. Hupkes), Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ 's-Gravenhage, telefoon 070-858303 (tussen 9 en 14 uur).

SWB
Stichting Wetenschappelijk Bureau D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

op een ieder zijn gedrag kan afstemmen, en overigens non-interventie van de overheid. Tegenwoordig kan het voorkomen, dat EZ een industrie naar Nederland haalt en zodanige toezeggingen doet, dat de provincie niet meer vrij is bij het verlenen van milieuvergunningen, en aan de burgers in wezen hun recht op inspraak bij het verlenen van die vergunningen ontnomen wordt.
Dit proces kan ook worden beschreven als een *instrumentalisering van het recht*. De overheid laat zich bij zijn handelen meer leiden door de doeleinden van het beleid dan door zijn taak als handhaver van recht. De middelen waarover de overheid beschikt (waaronder het recht) worden instrumenten ten behoeve van het bereiken van die doeleinden. (Als gevolg daarvan wordt rechtsbescherming tegen de overheid een dringender politieke opgave).
Door deze ontwikkelingen raken beleidsvorming, besluitvorming en beleidsuitvoering onontwarbaar met elkaar verweven. Over beleidskwesties wordt in het parlement vaak gedebatteerd aan de hand van uitvoeringsproblemen. Bij een feitelijke analyse van de besluitvorming op landelijk niveau zou heel goed kunnen blijken, dat er tegenwoordig weinig verschil in functioneren bestaat tussen beleidsambtenaren en kamerleden, terwijl ook de ambtelijke opstelling van sommige ministers opmerkelijk is.

Onderhandelen
De taakopvatting van beleidsambtenaren verandert sterk. Uitdrukkelijk formuleren zij dat hun werk „effect" moet hebben, zij zijn er om de wereld te veranderen. Dit laatste was nu juist een zaak die aan de politiek voorbehouden was. Politiek en bureaucratie zijn in de jaren '80 niet meer helder te onderscheiden. Vanuit de ambtelijke top bezien, is de Kamer niet meer dan een actor onder vele. De relatie tussen politiek en bureaucratie kan nu worden gekenschetst als onderhandelingsproces.
Het is van belang, de verstrengeling van beleidsvorming, besluitvorming en beleidsuitvoering te onderzoeken en de oorzaken hiervan te formuleren. De volgende elementen kunnen een rol spelen:

– Een strategische opstelling van de overheid zoals geschetst, kan alleen functioneren wanneer het eigenbelang van de overheidsorganisatie als zodanig mede wordt gediend door het gevoerde beleid. Daarbij past het slecht dat een extern orgaan (het parlement, de politieke top van het departement) de doeleinden van de organisatie zou bepalen. Het handelen van departementen kan worden beschreven in termen van het medeplichtig maken van ministers en Kamer aan het gevoerde beleid. Een min of meer bewuste vermenging van beleidsvorming en -uitvoering omwille van het handhaven van een ambtelijke machtspositie vindt vaak plaats, ook waar dat niet doelmatig is (bijvoorbeeld wanneer organen „op armlengte" worden geschapen, die toch met een „ijzeren vuist" aan de centrale overheid geklonken blijven).
– De enorme toename van het volume van overheidshandelen, maakt beheersing door een klein besluitvormend orgaan onmogelijk. Boven de zeer uitgedijde departementen staat nog steeds één minister, terwijl een politieke staf nodig zou zijn om het beleid inhoudelijk, al was het maar steekproefsgewijs, te controleren. De ondersteuning van kamerleden is onvoldoende in het licht van de omvang van de departementen.
– Kamerleden hebben vaak meer aandacht voor uitvoeringskwesties, voor zover die door pers en publiek worden gesignaleerd, dan voor besluitvorming, en versterken daarmee dit proces.
In principe zijn drie reacties mogelijk op deze stand van zaken:
1. de bestaande situatie als gegeven aanvaarden, en verder gaan met wellicht wat minder hooggespannen verwachtingen van het politieke proces *(besluitvorming als onderhandelingsproces)*;
2. streven naar een situatie waarin het democratische element overheerst in de besluitvorming, en de rechtsstaat als ideaal wordt gehandhaafd *(primaat van de politiek)*;
3. *pragmatisch handelen)*, waarbij niet wordt uitgegaan van een vooraf bepaald beeld van de overheid in de samenleving, maar waarbij het democratisch ideaal al naar gelang de stand van zaken wordt aangepast of ingeruild voor een meer corporatistisch model.

Erik van der Hoeven

Een mooie herinnering

Ongeveer 3000 leden hebben sinds kort een mooie herinnering: of u uw contributie 1988 even aandacht wilt geven.
Eigenlijk: betalen voor 1 februari. Maar goed, ik begrijp het wel, gewoon vergeten. Niets aan de hand, gewoon direct betalen, praten we nergens meer over. S.v.p.?!

Tom Kok
penningmeester

Hélène Broer - Perin

is sinds 18 januari jl. werkzaam op het landelijk secretariaat van D66.
Aldaar verricht zij werkzaamheden ten behoeve van de ledenadministratie en streeft er naar het ledenbestand voortdurend up-to-date te houden.

Voor vragen met betrekking tot de ledenadministratie en/of het bestellen van adresssenetiketten en overzichten kunt u dagelijks (m.u.v. de vrijdagmiddag) met Hélene contact opnemen.

Besluitvorming voorjaarscongres

De teksten van de aangenomen beslispunten ouderenbeleid, moties op dit stuk en de actuele politieke moties zijn te bestellen bij het Documentatie en Informatie Centrum op het partijsecretariaat.
Trefwoord ALV-46, nummer 6034.

7 mei: studiedag verkeersbeleid

Op het komende najaarscongres zal het thema Verkeer & vervoer aan de orde komen.

SWB en PSVI organiseren een studiedag hierover op zaterdag 7 mei '88. Aan de orde komen bijvoorbeeld: gemeentelijk verkeersbeleid; de relatie met ruimtelijke ordening en milieu, maar ook TGV, mobiliteits-scenario en tolheffing.

Deze dag kan beschouwd worden als inhoudelijke voorbereiding op de behandeling van het congresthema op regio- en afdelingsvergaderingen.
In de komende Democraat volgt meer informatie over sprekers, agenda, plaats en prijs. Houd 7 mei vrij; voorlopige aanmelding bij bureau SWB; 070-858303 (tussen 9 en 14 uur).

PSVI
Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon 070-85 83 03
Postgiro 3909120
tnv PSVI D66 Den Haag

Maar... waar zijn ze dan mee bezig?

Dàt weet u pas goed met een abonnement op ons nieuwe D66-periodiek: de STANDPUNTENBRIEF. Een korte brief die u elke twee weken in het politieke seizoen op de hoogte houdt van met name het werk van onze Tweede Kamerfractie. (Rond een kamerreces minder frequent.) Alle belangrijke teksten worden er kort in samengevat, zodat u kunt beslissen of u de volledige tekst wilt bestellen.
Reacties op wetsvoorstellen, kamervragen, partij-toespraken, fractie-initiatieven, algemene beschouwingen: in originele vorm voor u beschikbaar via deze thuisbezorgde catalogus.
De STANDPUNTENBRIEF is een gezamenlijke uitgave van PSVI, partij en Tweede Kamer-fractie. Een abonnement tot eind 1988 kost vanaf 1 april ƒ 35,–. (Hele jaargang: ƒ 50,–.) Oude nummers worden niet nageleverd, maar u kunt wel een gratis kennismakings-exemplaar bestellen.

Zaterdag 16 april: Workshop omgaan met macht

Bijeenkomst voor mensen met enige politieke ervaring, die zich willen verdiepen in de ethiek en praktijk van machtsuitoefening in het politieke bedrijf. De gesprekken vinden plaats aan de hand van een set documentatie. In het programma is een klein rollenspel opgenomen. In de voorgaande nummers van de Democraat verscheen een artikelen-serie over „macht" die zijn idee en opzet ontleende aan deze workshop.
Datum: zaterdag 16 april '88. Sluiting inschrijving: maandag 28 maart. Plaats: nader te bepalen; centraal in het land. Prijs: ƒ 25,00. (excl. lunch). Meer informatie? Bel dan het PSVI-bureau, Maarten Brackel: 070 - 858303.

Raads- & Statenpolitiek Zaterdag 24-9-'88!

Jaarlijks organiseert het PSVI samen met de Commissie GPO: Gemeentelijk & Provinciaal Overleg (voorheen de CAR: Cie. Advies Raads- en Statenleden) de **Kamertjesdag.** Deze congresdag voor raads- en staten-politiek trok in 1987 veel bezoekers: zo'n 150. Zowel 's ochtends als 's middags worden vier verschillende thema's tegelijk besproken. Daardoor is het programma voor een grote groep mensen interessant. De GPO heeft de datum voor dit jaar vastgesteld: reserveer nu reeds **zaterdag 24 september 1988.**

Voor de d'raad: vraag eens een gratis nummer!

Begin maart verscheen nummer 1 van de zesde jaargang van het D66-blad voor raads- en statenpolitiek, met onder meer privacy, ouderenbeleid, lokale enquêtes, emancipatie, en energiebezuiniging. Nummer twee verschijnt eind april. Het extra dikke decembernummer van '87 is ter kennismaking nog gratis verkrijgbaar! De complete jaargang 1987 kost nu ƒ 25,00. Een abonnement kost sinds 1-1-'88 ƒ 40,00 voor een jaargang met 5 nummers van ruim 16 pagina's.

Werkgelegenheids-projecten: Actuele brochure

In het najaar van '87 hebben twee stagiaires bij het PSVI een inventarisatie gemaakt van werkgelegenheidsprojecten: welke regelingen bestaan er, wat is de betrokkenheid van lagere overheden dan het rijk, hoe zijn de reacties van bijvoorbeeld arbeidsbureaus? Kortom: waar liggen mogelijkheden voor D66-ers om voorstellen te doen of te controleren op zinvolheid? Het werkgelegenheidsbeleid verandert voortdurend, zodat veel wegwijzers al weer verouderd bleken. Zonder volledigheid te kunnen claimen, hebben Jenny van Poortvliet en Petra van Gelderen echter een zeer actueel en overzichtelijk overzicht kunnen maken. Van de soorten projecten, de rol van de lagere overheid, het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen, de effectiviteit van maatregelen. In de bijlagen een actuele opsomming van regels, wetten en subsidies, van ondersteunende instanties en een literatuur-opgave met korte inhoudsweergave per titel. Jenny en Petra doen geen voorstellen voor nieuw beleid, maar brengen de bestaande mogelijkheden en moeilijkheden in kaart.

Wanneer u zich mee verantwoordelijk voelt voor de aanpak van werkloosheid, dan kan hun stage-verslag (32 pagina's) een waardevolle brochure voor u zijn.
Te bestellen bij het PSVI voor ƒ 4,00 exclusief ƒ 1,75 porti.

Antwoordbon PSVI

Maart '88. Noteer mijn naam op de klantenlijst van wat ik aankruis:

- ☐ Workshop Omgaan met macht: zaterdag 16-4, ƒ 25,00 (sluiting 21-3)
- ☐ Brochure Werkgelegenheidsprojecten: ƒ 4,00 + ƒ 1,75 porti
- ☐ Standpuntenbrief: ik abonneer me per april, zodat ik (per acceptgiro) voor de rest van 1988 ƒ 35,– (heel jaar was ƒ 50,–)
- ☐ Standpuntenbrief: zend mij een gratis kennismakingsnummer.
- ☐ Voor de D'Raad abonnement: noteer mijn naam voor 1988 à ƒ 40,–; ik abonneer me tot wederopzegging.
- ☐ Voor de D'Raad; zend mij: (prijzen exclusief porti)
- ☐ heel 1985 voor ƒ 10,–
- ☐ heel 1986 voor ƒ 10,–
- ☐ heel 1987 voor ƒ 25,–
- ☐ een gratis kennismakingsnummer

Naam: _____

Adres: _____

Postcode, Plaats _____

PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag. Per telefoon: 070-858303.

Peac zoekt nieuwe bestuursleden

Werk aan de winkel voor D66-vrouwen

Naast adviseren van fractie en hoofdbestuur manifesteert het PEAC zich naar buiten door afvaardiging van vertegenwoordigers naar bijeenkomsten van diverse overkoepelende vrouwenorganisaties en evenementen in den lande. Zo zit het PEAC in o.a. Politiek Vrouwen Overleg (PVO), Nederlandse Vrouwenraad (NVR), Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid en Landelijk Platform tegen Seksueel Geweld. Door vaste portefeuilles groeit een deskundigheid bij de verschillende leden van het PEAC, die weer resulteert in verslagen en rapportjes als bepaalde zaken binnen de fractie of HB actueel worden. Op die manier kwamen in de afgelopen periode adviezen inzake het rapport van de cie.Dekker over de gezondheidszorg, burgemeestersbenoemingen, vrouwenhandel en belastingherziening Commissie Oort tot stand en is een rapport over kinderopvang in voorbereiding.

Consensus
In de diverse bovengenoemde organisaties brengt PEAC het D66-geluid op emancipatiegebied in, zodat dat meetelt in de besluitvorming; ook de andere politieke partijen hebben hierin vertegenwoordigers zitten en het is verrassend te ervaren hoe vaak in de besluiten een consensus bereikt wordt: vrouwenzaken blijken door de partijen heen in elk geval door de vrouwen gelijkelijk te worden beoordeeld. CDA-vrouwen hebben nogal eens de neiging eerst de achterban te willen raadplegen (op zich niet onbegrijpelijk), maar kunnen zich ter vergadering behoorlijk assertief opstellen. Naast vertegenwoordigers uit de politiek zitten in de belangengroepen ook vrouwen uit b.v. Man-Vrouw-Maatschappij (MVM), Plattelandsvrouwen, etc., die vanuit hun achtergrond vrouwenzaken bij de discussie betrekken.

Vrouwengeluid
Alles bij elkaar leeft en bruist er heel wat aan vrouwenorganisaties in ons kleine landje en het is ook dringender dan ooit: wijzigingen in de gezondheidszorg, die op stapel staan, vallen in de praktijk zeer ongunstig uit voor vrouwen, kinderopvang gaat straks voor jaren geregeld worden, het belastingstelsel (hoewel in de voorstellen van de Commissie Oort meer op het individu gericht) bevat nog steeds kostwinnerstoeslagen, die anti-emancipatoir werken, en – last but not least – de 1990 maatregel, die emancipatorische eisen dreigt te gaan stellen aan meisjes die nog helemaal niet daarop zijn voorbereid, evenmin trouwens als de maatschappij in zijn geheel en de arbeidsmarkt in het bijzonder. Nu, meer dan ooit, is het tijd om door alle partijen en stromingen heen het vrouwengeluid te laten horen: wat eenmaal vast ligt, wordt niet snel meer teruggedraaid. Gelukkig bestaan er richtlijnen binnen de EG, waar alle landen zich aan te houden hebben: op dit moment spelen er processen, waarin vrouwen het alleenrecht van kostwinners op toeslagen betwisten, omdat dit indirect mannen bevoordeelt en dus in strijd is met de 3e EG-richtlijn (art. 4, lid 1). De Centrale Raad van Beroep heeft al een eerste, voor de betreffende vrouw gunstige uitspraak gedaan! In nog op stapel staande toeslagen-regelingen zal de regering hier wel degelijk rekening mee gaan houden.

Onderbezetting
Politiek gezien kan D66 met emancipatiepunten dus zeker gaan scoren; uiteindelijk zijn er volgend jaar verkiezingen voor het Europese Parlement en veel, zo niet de meeste, kiezers zijn vrouwen.
In dit kader is het dubbel jammer dat juist nu het PEAC geplaagd wordt door onderbezetting: er bestaan twee vacatures, maar ook voor meer mensen zou er binnen het team genoeg interessant en hoogst actueel werk kunnen worden verzet.
Het is op dit moment gelukkig zo goed als zeker, dat wij toestemming krijgen van DCE (Directie Coördinatie Emancipatiebeleid) om een betaalde emancipatiewerkster aan te stellen, die allerlei zaken zal kunnen gaan coördineren en organiseren, maar het „veldwerk", de vertegenwoordigingen en de uitwerking daarvan, zal toch door de PEAC-leden moeten blijven geschieden. Laat derhalve ieder, die de emancipatie een goed hart toedraagt en zich realiseert hoe nodig stellingname op dit moment is, zich bij het PEAC melden als kandidaatbestuurslid;

Mirjam Hommes
lid PEAC

4 juni 1988:

Landelijke emancipatiedag

PEAC organiseert op 4 juni 1988 een emancipatiedag. De dag heeft als thema: „1990". Alweer zo'n magisch jaartal in het kader van de eeuwwisseling? Alweer een bespiegeling over wat hadden we allemaal niet en wat moeten we allemaal nog?

Nee, in 1990 dient zich een heel concreet beleidsvoornemen van de regering aan: iedereen wordt geacht vanaf zijn of haar achttiende levensjaar economisch zelfstandig te functioneren. Op zich een maatregel waar D66 met haar individualiseringsuitgangspunt bepaald niet tegen is.

MAAR, aan welke voorwaarden moet voldaan worden om deze maatregel een positieve kans van slagen te geven?
Eén ding staat vast: de kostwinnerstoeslagen zullen verdwijnen. En de rest?
Hoe worden met name meisjes in het onderwijs voorbereid op deze maatregel?
Wat wordt er gedaan aan herverdeling van arbeid, opdat een ieder een redelijke kans op betaalde arbeid heeft? Heeft een ieder, ongeacht samenlevingsvorm, recht op een uitkering? Hoe zit het met de secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals kinderopvang? Over al deze aspecten hult de regering zich tot nu toe in een pleonastisch stilzwijgen. 1990 heeft de hand op de deurknop en in die hand zit tot nu toe alleen maar een bezuinigingsmaatregel: de kostwinnerstoeslagen!
Daarom staan „meisjesbeleid, arbeid, uitkeringen, inkomensoverdrachten en kosten van zorg" centraal op de landelijke emancipatiedag. Wij zullen met elkaar de voorwaarden met de financiële consequenties moeten formuleren, om de economische zelfstandigheid van iedereen in 1990 ook werkelijk te garanderen.

RESERVEER IN IEDER GEVAL 4 JUNI IN JE AGENDA. Meer gedetailleerde informatie volgt in de aprildemocraat.

Irma van Scheijndel
Voorzitter PEAC

Wim Dik:

D66 MOET WILLEN REGEREN

Geboren in 1939 te Rotterdam. Getogen in Gouda. Studeerde in Delft electrotechniek. Ging in 1963 als „computeringenieur avant la lettre" in militaire dienst. Solliciteerde daarna bij Unilever waar hij inmiddels 24 dienstjaren – met een korte onderbreking – en een niet alledaagse loopbaan achter zich heeft liggen: van assistent-bedrijfsleider tot directeur Nederland.
Hoewel hij het daarin uitstekend naar zijn zin heeft, verruilt hij deze positie binnenkort voor een andere hoge post: Wim Dik wordt de nieuwe topman van de PTT.
Al eerder maakte hij een weinig voorkomende overstap: in 1981 aanvaardde hij een staatssecretariaat. Over de verhouding bedrijfsleven-politiek, zijn voorkeur voor D66 en het feit dat de partij zo snel mogelijk weer moet gaan regeren, sprak Peter van Eijk met Wim Dik: Een portret van een beta-man wiens kracht ligt in het stimulerend omgaan met mensen.

„Ik ben al vrij lang met veel plezier actief in de politiek. Van alles heb ik gedaan; binnen D66 varieerde dat van afdelingsvoorzitter tot vice-voorzitter politiek. Ook ben ik jarenlang lid geweest van het SWB-bestuur."
„Hoewel de politiek me niet loslaat, ambieer ik het niet om beroepspoliticus te zijn. Ik ben anders gebouwd: het bedrijfsleven vind ik prachtig en de politiek vind ik één van de mooiste hobby's. Mijn huidige baan bij Unilever, maar zeker ook mijn nieuwe functie bij de PTT, is me dan ook op het lijf geschreven: met één stevig been in het bedrijfsleven en met het andere middenin de sociaal-politieke gebeurtenissen in Nederland."
„Ja, ik ben een tijdje full-time politicus geweest. De verklaring daarvoor schuilt in de post die mij werd aangeboden. Als ondernemer vond ik Exportbevordering een bijzonder waardevolle zaak. En als D66-er dacht ik daaraan een goede invulling te kunnen geven. Maar het heeft slechts 14 maanden mogen duren. Aangezien ik met Unilever een „Gentleman Agreement" had, ben ik gewoon teruggekeerd."

Overstap bedrijfsleven-politiek
„Jammer genoeg zijn er niet veel mensen uit het bedrijfsleven bereid over te stappen naar de politieke wereld. Dit heeft te maken met het feit dat politiek bij de meeste bedrijven nog ligt in de sfeer van „daar doen wij niet aan mee". Alsof je daarvoor zou kunnen kiezen. Het besef dat de politiek zich sowieso met de

Wim Dik: „Het is schadelijk voor de democratie als er nauwelijks mensen uit de particuliere sector meedoen."

onderneming bemoeit, of je dat nu wilt of niet, is bij velen nog onvoldoende aanwezig. De laatste 20 jaar heb ik nogal wat tijd gestoken in het overtuigen van ondernemers op dit punt. En vandaag de dag doe ik dat nog, omdat het voor de democratie schadelijk is als er nauwelijks mensen uit de particuliere sector op verschillende niveau's structureel meedoen."
„Kijk, als je een klein bedrijf hebt wordt het aanvaarden van een raadslidmaatschap natuurlijk moeilijk. Dat combineer je niet. Maar je kan natuurlijk wel lid worden van een politieke partij en in een afdeling iets gaan doen. Ook dat gebeurt te weinig."
„Nu weet ik wel dat bijvoorbeeld dienstverlenende bedrijven problemen kunnen ondervinden wanneer personeelsleden zich politiek profileren. Wat dit betreft verschilt Nederland van andere westerse democratieën. Zo zal een democraat in de Verenigde Staten niet snel zeggen: „ik koop niet bij een republikein. Bij ons ligt dit nog steeds anders. Gelukkig slijt het wel, maar we zijn er nog niet vanaf. We hebben de tijd gehad dat het een taboe was om iemand naar zijn politieke voorkeur te vragen. Tegenwoordig kan je daarover toch redelijk open praten."

Regeringspartij
„Ik ben een D66-er van het eerste uur, maar ik hoor niet tot de groep van oprichters. Vanaf het begin vond ik dat D66 gelijk had met de constatering dat we onze democratie als een grote verworvenheid moeten zien die we continu alert moeten bewaken. Wanneer je dat namelijk niet doet heeft het systeem vanzelf de neiging minder democratisch te worden. Helaas moet je vaststellen dat andere partijen daarvoor, tot op de dag van vandaag, onvoldoende oog hebben."

„Het bewaken van de band burger-bestuur, het ophouden van besluitvormingsprocessen en het toezien op de zorgvuldigheid van beslissen bij meerderheid, zijn thema's die nog niets aan actualiteitswaarde hebben verloren. Zeker, ik hoor vaak zeggen: „weten jullie langzamerhand niets anders". Vol overtuiging is mijn antwoord daarop: neen. Want we zijn nog lang niet zover, dat ook de kleinste burger met de zachtste stem het gevoel heeft dat zijn mening is gehoord en dat er, naar vermogen, rekening mee wordt gehouden."
„Kortom, het uitbouwen van de democratie is een actuele boodschap. Alleen, een boodschap zonder getal heeft in de politiek geen zin. Je moet zoveel mogelijk mensen voor je verhaal winnen. En vervolgens moet je – als je tenminste wilt regeren – ook bereid zijn om compromissen te sluiten. Dit laatste is voor veel D66-ers een moeilijk punt gebleken."

„Een politieke partij, dus ook D66, moet als doelstelling hebben: „Wij willen regeren". De waslijst met programmapunten volgt daarna. Punten waarover je moet willen onderhandelen. Want als ik A wil en jij B, dan zullen wij in de Nederlandse verhoudingen noch op A noch op B uitkomen, maar ergens er tussen in. Vanzelfspekend doe ik mijn uiterste best zo dicht mogelijk bij A uit te komen, maar blijf ik op mijn strepen staan, dan val ik buiten de boot."
„Ofschoon D66-ers het pragmatisme hoog in het vaandel hebben, is in onze korte geschiedenis al vaak naar voren gekomen dat zij moeite hebben om dit gegeven te accepteren. Neem de regeerperiode waar ik bij betrokken was. In ons programma stond: geen kernafval in de Noordzee. Daaraan mocht vervolgens absoluut niet worden getornd ook al konden we het afval op dat moment nergens anders kwijt en ook al werd daarover binnen de coalitie verschillend gedacht. Van enige flexibiliteit of van pragmatisme was toen binnen D66 geen sprake. Onze eigen en voortreffelijke staatssecretaris Ineke Lambers is toen in eerste instantie publiekelijk aangevallen door partijgenoten; dit tot grote vreugde van onze politieke tegenstanders. Mochten wij opnieuw gaan regeren – naar ik hoop zo spoedig mogelijk – dan zullen wij de eigen bewindslieden meer ruggesteun en vertrouwen moeten geven dan voorheen."

Peter van Eijk

Dopingbeleid hypocriet en willekeurig

DOORBREEK TABOE OP DOPINGGEBRUIK IN SPORT

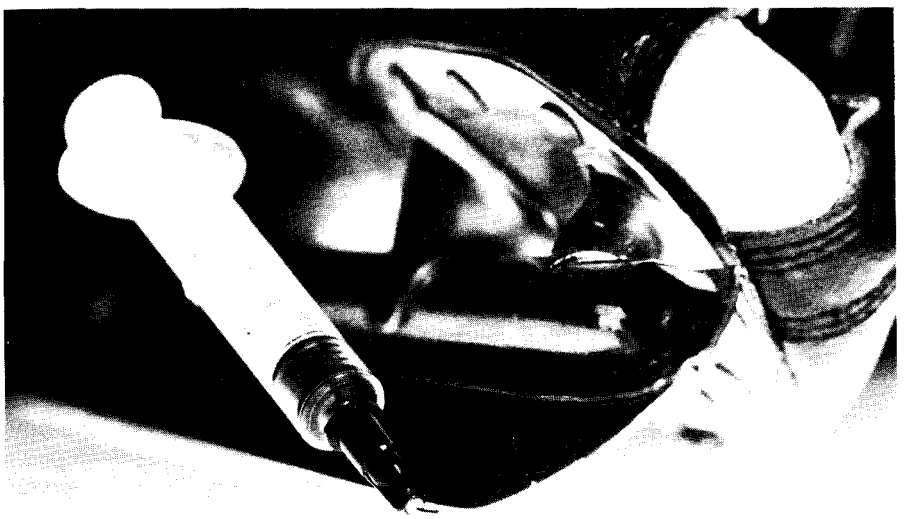

Rijden sporters die doping gebruiken een scheve schaats of hoort doping – gedoseerd – bij topsport? Willem Jan Roelofs, beleidsmedewerker van de D66-Tweede Kamerfractie bepleit een andere benadering van het doping-vraagstuk.
Foto: Henk de Kruijf

Begin dit jaar is de internationale schaatswereld in rep en roer. Europees- en wereldkampioen allround-schaatsen Nikolaj Guljajew speelt zijn Noorse collega's een pakketje toe met een explosieve inhoud: doping. De Russische schaatscoach wordt de laan uitgestuurd en de deelname van Guljajew aan de Olympische winterspelen in Calgary staat ter discussie. Tijdens diezelfde winterspelen is het een maand later weer raak. Dopinggebruik maakt opnieuw krantekoppen en staat in het middelpunt van de belangstelling. Dit maal wordt een Poolse ijshockeyspeler betrapt op gebruik van doping en voor achttien maanden geschorst. Ook bij het skilopen gaan geruchten dat de winnaar zijn overwinning mede te danken heeft aan een prestatieverhogend middel: bloeddoping.

De reacties op dergelijke dopingaffaires zijn langzamerhand vertrouwd. De betrokkene ontkent categorisch of blinkt uit in onwetendheid terwijl insiders verklaren dat dopinggebruik in de desbetreffende tak van sport in meer of mindere mate is ingeburgerd. Het hoogtepunt bereikt de affaire doorgaans wanneer de bij de dopingcontrole positief bevonden sportman of sportvrouw publiekelijk aan de schandpaal wordt genageld en mikpunt is van een ware volkshetze. Het slachtoffer kan rekenen op breed uitgemeten aandacht van de media en een forse bestraffing door de sportorganisatie. Het gebruik van doping in de sport is immers oneerlijk en slecht.

Willekeur

Al ruim twintig jaar wordt via reglementen van nationale en internationale sportorganisaties het gebruik van doping verboden. Aan de hand van lijsten met chemische preparaten, waarvan men vermoedt dat ze leiden tot een verhoging van de sportprestatie, wordt dopinggebruik gecontroleerd en strafbaar gesteld. Het doel is dopinggebruik in de sport te beperken, maar de praktijk blijkt hier sterker dan de leer. De regelmaat waarmee dopingaffaires de publiciteit halen, de farmacologische kennis van de mogelijkheden om controles te omzeilen en de toename van het aantal preparaten op de dopinglijsten doen sterk vermoeden dat het dopinggebruik in de sport is toegenomen. Wat in ieder geval is toegenomen, en terecht, is de kritiek op het dopingbeleid.

Er is sprake van onduidelijkheid en willekeur bij het hanteren van de dopingdefinitie want dopinglijsten zijn vaak op onwetenschappelijke gronden samengesteld en deels historisch, deels toevallig bepaald. Ook is de controle in hoge mate frusterend en kan leiden tot een onaanvaardbare inbreuk op de privacy van de sporter. Daarnaast roepen zowel de rechtsbescherming als de strafmaat vraagtekens op en zijn de rechtsgronden voor strafbaarstelling discutabel zolang de rechtspositie van de sporter in het geding is.

Taboe

Door het gevoerde beleid is doping in de sport verworden tot iets wat het daglicht niet kan verdragen en roept associaties op met obscure achterkamertjes en louche handel. Kortom, doping in de sport is een taboe. Het dopingvraagstuk vraagt daarom om een andere benadering en een andere aanpak, gericht op het doorbreken van dit taboe en het bespreekbaar maken van het onderwerp. De uitgangspunten van het beleid zijn dringend aan herziening toe want zowel het gezondheidsargument (doping is slecht voor de gezondheid van de sporter) als het ethisch-morele argument (doping is oneerlijk) zijn ter verdediging van een verbod op dopinggebruik zeer discutabel en bovendien in hoge mate hypocriet.

Is topsport niet per definitie ongezond? Een aantal jaren presteren op topsportniveau betekent een forse aanslag op de fysieke conditie van iedere sporter en kan leiden tot blijvende schade aan bijvoorbeeld spieren en gewrichten. Daarnaast is de schadelijke invloed op de gezondheid van een groot aantal middelen die tot doping gerekend worden op z'n minst twijfelachtig. Sterker, in bepaalde situaties zoals bijvoorbeeld overtraining, kan juist het onthouden van dergelijke middelen een gezondheidsrisico voor de sporter bete-

kenen. Toegegeven, bij een aantal middelen en in een hoge dosering bestaat er gevaar voor de gezondheid maar dergelijke risico's zijn niet alleen verbonden aan doping en zijn ook niet uniek voor de sport. Bovendien zijn dopingmiddelen voornamelijk farmaceutische preparaten die, althans in Nederland, onder de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening en de Opiumwet vallen. Schadelijke effecten voor de gezondheid kunnen dus via controle op de naleving van deze wetten worden tegengegaan zodat het gezondheidsargument als motief voor het verbod op doping zoals dat thans wordt gebruikt, gekunsteld en overbodig is.

Concessies

Dat het dopingbeleid niet vrij is van een aanzienlijke dosis hypocrisie blijkt wel uit het feit dat alleen bij dopinggebruik de gezondheidsaspecten een prominente rol zijn toebedacht. Maar wat te denken van de blessure problematiek die voortvloeit uit de vaak onverantwoord hoge eisen die aan topsporters worden gesteld. Onder druk van commerciële belangen moeten topprestaties beter, sneller en mooier en worden concessies gedaan aan de gezondheid van de sporter. Niemand stelt hier de vraag of dit medisch nog wel verantwoord is, terwijl dopinggebruik ongezond is en moet worden verboden. Ook de controle op dopinggebruik brengt gezondheidsrisico's met zich mee. In de race om de dopingcontrole voor te blijven zal de sporter steeds eerder geneigd zijn naar middelen te grijpen waarvan de schadelijke werking niet of niet afdoende is vastgesteld.

Ook het argument dat dopinggebruik oneerlijk zou zijn is verre van overtuigend. Bij iedere vorm van competitie, en dus ook bij topsport, gaat het juist om het creëren van ongelijkheid. Veelal gebeurt dit door beter materiaal, betere trainingsfaciliteiten of betere trainingsmethoden. Waarom zouden deze mogelijkheden om de kans op een goede prestatie te vergroten oneerlijker zijn dan

het gebruik van doping? Bovendien is er onvoldoende onderzocht hoe en in welke mate het gebruik van doping van invloed is op de sportprestatie. Waarom dan wel een verbod op dopinggebruik en geen reglementering voor andere mogelijkheden tot prestatieverhoging?

Sporter centraal

In de andere benadering van het dopingvraagstuk dient de persoonlijke vrijheid van de sporter uitgangspunt te zijn. Dit betekent dat in beginsel alleen het toedienen van die middelen verboden moet worden waarvan met zekerheid vaststaat dat ze schadelijk zijn voor de gezondheid of gevaar opleveren voor derden. Bovendien moet het gebruik van dergelijke middelen onomstotelijk kunnen worden aangetoond. Het toedienen van een kleine therapeutische dosis als aanvulling moet mogelijk zijn omdat dit kan bijdragen aan een optimale medische begeleiding van de topsporter. Dit dient verantwoord, dat wil zeggen binnen de medisch-ethische gedragsregels, te gebeuren. Voorwaarden daarbij zijn openbaarheid en openheid als het gaat om middelen, dosering en methoden. Daarnaast is goede voorlichting en gedegen onderzoek naar de effecten van doping absoluut noodzakelijk.

In 1985 heeft het SWB de nota „Doping in de Sport" uitgebracht die toen betrekkelijk weinig aandacht kreeg maar in de huidige discussie nog steeds zeer actueel is. In de lijn van die nota heeft D66-sportwoordvoerder Doeke Eisma vorig jaar een motie ingediend die door de Tweede Kamer is aangenomen. Hierin wordt de oprichting van een landelijk dopingcentrum afgewezen omdat beheersing en beperking van het dopinggebruik in de sport niet is gediend met een blijvende en verruimde toepassing van het dopingcontrolesysteem. De financiële middelen kunnen beter worden besteed aan voorlichting en onderzoek in plaats van uitbreiding van controles. Samen met een betere bescherming van de rechten van de sporter in het dopingvraagstuk draagt dit bij aan het bespreekbaar maken van het dopinggebruik en wordt een optimale medische begeleiding mogelijk. Wijzigt onze houding ten aanzien van doping zich niet dan zullen sportieve evenementen blijvend ontsierd worden door dopingaffaires. De Tour de France, Seoul en de wereldkampioenschappen atletiek zullen dan naast sportieve hoogtepunten nieuwe dopingaffaires aan het licht brengen. De topsport zal het allemaal weinig goed doen.

Willem Jan Roelofs
beleidsmedewerker WVC
Tweede Kamer fractie D66

Ik vind

Collectief leden werven

Met enig ophef hebben de dagbladen eind februari gewag gemaakt van een initiatief om belangstelling te wekken voor „de" politiek in het algemeen. Daarbij zouden dan instituten worden ingeschakeld als de Stichting Burgerschapskunde en/of Postbus 51. Deze belangstelling zou kunnen culmineren in het via één centraal adres aanvragen van gegevens over het lidmaatschap van een of meer in het parlement vertegenwoordigde partijen. Om een reeks redenen zou het op de weg moeten liggen van alle betrokken partijen, en zeker van D66, een dergelijk initiatief van harte te ondersteunen. Enige van die redenen zijn:

- politieke partijen hebben gemeen dat zij burgers zo veel mogelijk bij het bestuur willen betrekken. Een streven dat slechts kan worden toegejuicht
- het „aan politiek doen" behoort tot de zinvolle vormen van vrijetijdsbesteding en pleegt betrokkenen veel voldoening te verschaffen, ongeacht het niveau waarop dit geschiedt
- in de strijd tegen verschijnselen als ongemotiveerd schimpen op „de" politiek en het mijden van de stembus bestaat geen effectiever middel dan het toegankelijker maken van „de" politiek.

Alle aanleiding, kortom, het initiatief met open armen te ontvangen!

P. Hans Frankfurther

Europese Politiek?

Premier Lubbers is in 24 uur omgezwaaid en doet alsof hij de EG heeft gered! Bondskanselier Kohl lacht in zijn vuistje, zijn kiezersschare is gered! (Een stap op weg naar een Europese politiek?)
De kleinere boeren mogen een uitzondering blijven binnen de EG, ze hoeven zich niet aan te passen. Impopulaire maatregelen zijn uitgesteld, een stap op weg naar een Europese politiek?

De redelijkheid heeft 't verloren van de dommekracht. De euro-aanhangers zetten uit zelfbehoud hun blik op oneindig onder 't motto „een Europese politiek moet er komen!"
Premier Lubbers doet me denken aan Neville Chamberlain, „de EG is gered ", een moedig man.
Het zou niet de eerste keer zijn dat mensen verliezen wat ze proberen vast te houden. Misschien vergaat 't ons straks zoals vele Duitsers nu, „frag mich bloß nicht wer ich bin!"

Otto Bernsen, Hilversum

PARLEMENTAIRE ENQUÊTE BOUWSUBSIDIES

RAPPORT VAN DE COMMISSIE

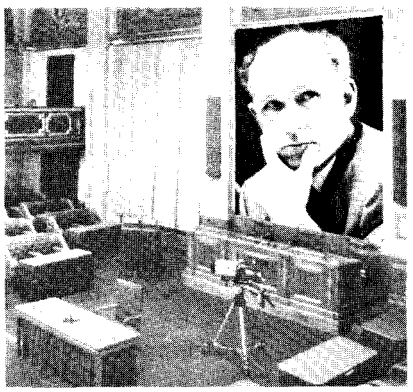

Eerste reactie D66 op rapport enquêtecommissie

Vervolg van pagina 1

Zowel de Tweede Kamer als de Algemene Rekenkamer hebben naar de mening van D66 hun controlerende taak onvoldoende uitgeoefend en te traag of zelfs in het geheel niet gereageerd op signalen die er op wezen dat in de gang van zaken zou moeten worden ingegrepen. De fractie tekent daarbij wel aan dat de situatie bij het ministerie van VROM in vele opzichten sinds kort aanzienlijk is verbeterd, en dat verdere verbeteringen binnen afzienbare tijd zullen worden doorgevoerd. Evenmin als de enquêtecommissie kan de fractie beoordelen of en in hoeverre de geconstateerde tekortkomingen specifiek zijn voor (een deel van) het ministerie van VROM, dan wel meer algemeen van toepassing zijn op de rijksdienst. Overleg met de regering zal er mede op moeten worden gericht hierin inzicht te krijgen.

Prijs

Opvallend is het alles dominerende gewicht dat gedurende de hele bestudeerde periode door regering en parlement is gehecht aan de kwantitatieve aspecten in het opheffen van het woningtekort.
Dit op zichzelf bekende feit blijkt grote consequenties te hebben gehad in die zin dat voortdurend aan de wensen van beleggers tegemoet moest worden gekomen. De prijs die hiervoor is betaald is zeer hoog geweest.

Bedenkelijk noemt de D66-fractie de gang van zaken rond de financiering van de huursector. Om optische bezuinigingen te bereiken werd gekozen voor een zeer dure wijze van financiering (via de kapitaalmarkt), die in de negentiger jaren aanzienlijke extra kosten met zich mee zal brengen. De fractie meent dat een diepgaande discussie met het kabinet over de wijze hoe investeringen tegen zo laag mogelijke kosten kunnen worden gefinancierd en op welke wijze de benodigde financiële middelen moeten meetellen in het financieringstekort, meer dan ooit nodig is.

Winkelsluiting

STEUN VOOR D66-PLAN NEEMT TOE

De politieke steun neemt toe voor het D66-wetsvoorstel dat winkeliers de mogelijkheid wil geven hun winkel tot zeven uur 's avonds open te houden. Indienster Louise Groenman heeft goede hoop dat de Kamerfracties van PvdA en VVD het plan dezer dagen aan een meerderheid helpen.

De VVD-fractie heeft tijdens de laatste vergadering van de Commissie voor het Midden- en Kleinbedrijf voorafgaande aan de plenaire behandeling van het voorstel voor het eerst nadrukkelijk uitgesproken een verruiming van de winkelopeningstijden voor ogen te hebben.
„Het is de hoogste tijd dat we beseffen dat wij met z'n honderdvijftigen niet moeten uitmaken op welk tijdstip elke zelfstandige zijn klanten moet bedienen", aldus woordvoerder Van Erp.
Deze houding van de VVD mondt uit in steun voor het idee van VVD-staatssecretaris Evenhuis om onderscheid te maken tussen ochtend-middagwinkels en middag-avondwinkels. Maar Van Erp acht de kans zeker aanwezig dat zijn fracie in afwachting van zo'n wetsvoorstel van het kabinet – dat minstens nog een half jaar op zich zal laten wachten – als stap in de goede richting akkoord gaat met de D66-wet.
Ook PvdA-woordvoerder Schaeffer heeft zich in die richting uitgelaten.

Woede

Staatssecretaris Evenhuis heeft zich met zijn standpunt overigens de woede op de hals gehaald van het CDA. De christendemocraat Schartman verweet hem tijdens de commissievergadering „in strijd te denken" met het Regeerakkoord. Volgens het CDA moet deze overeenkomst tussen de regeringspartijen zo worden uitgelegd dat de openstelling alleen verruimd kan worden als de standsorganisaties dat zelf voorstellen.
Van Erp – zelf oud-middenstander – bestreed dat. Hij onderschreef de opvatting van D66 dat de politiek ook rekening moet houden met de gewijzigde behoefte van veel consumenten. Of, zoals Groenman het stelde „we moeten onder ogen zien dat nu al de meeste huishoudens niet meer bestaan uit een werkende vader, een moeder die overdag boodschappen kan doen en twee standaard-kinderen".

Louise Groenman

Voordelig

Het D66-voorstel wil winkeliers de mogelijkheid geven in te spelen op de wens van alleenstaanden en tweeverdieners om na afloop van de werkdag nog verse levensmiddelen te kopen. Dat kan voor zo'n winkelier voordelig zijn, omdat zijn klanten nu eenmaal in de week groots inslaan bij de supermarkt.
Het plan van de staatssecretaris – de keuze van een dag of avondwinkel – voorziet volgens Groenman niet in die geconstaterde behoefte: De omzetstijging die de winkelier er 's avonds bij krijgt, moet hij 's ochtends inleveren. Het voorstel-Evenhuis is volgens haar alleen aantrekkelijk voor bijvoorbeeld meubelzaken en tv-handelaren.

Eenvoudig

„Kortom", aldus Groenman, „D66 staat sympathiek tegenover het kabinetsplan. Maar er zitten veel juridische haken en ogen aan en het kan mede daardoor nog lang duren voordat het wordt omgezet in een wet. Het D66-voorstel bijt dat van het kabinet niet en voorziet in een betrekkelijk eenvoudige wetswijziging. Niets kan die wijziging dan ook meer in de weg staan."

Mediaraad

Het oud-Kamerlid voor D66 Elida Wessel-Tuinstra is lid geworden van de nieuwe Mediaraad. Dit adviescollege van de regering houdt zich bezig met alles wat te maken heeft met pers, radio en televisie.
Wessel hield zich in de Tweede Kamer ook bezig met mediazaken, maar kreeg vooral bekendheid door het inmiddels door Jacob Kohnstamm overgenomen initiatief-wetsvoorstel euthanasie. In de Mediaraad gekozen is ook oud-hoofdbestuurslid Theo van Eupen.

Engwirda diende al in 1983 motie in

D66: WIR TE LAAT AFGESCHAFT

Vijfentwintig miljard gulden belastinggeld had effectiever kunnen worden besteed en een budgetoverschrijding van zes miljard gulden was voorkomen. Als de Tweede Kamer in oktober 1983 de motie Engwirda had aangenomen ter afschaffing van de Wet Investerings Regeling (WIR).

Maarten Engwirda

De toenmalige WIR-motie van D66 werd gesteund door klein links, toen nog inclusief de EVP. Niet alleen de regeringspartijen CDA en VVD stemden tegen. Ook de PvdA verzette zich tegen het afschaffen van de WIR, een maatregel die de sociaal-democraten nu van harte toejuichen.
„De beslissing van het kabinet is een verstandige", reageert Engwirda. „Maar die beslissing is veel te laat gekomen."

Extraatje
Al direct na invoering van de WIR werd het Maarten Engwirda duidelijk dat de regeling niet voldeed: „Dat leerde ik uit gesprekken met ondernemers. Onder vier ogen gaven ze ruiterlijk toe dat subsidie op investeringen geen extra investeringen tot gevolg had. Ze zagen het als een extraatje, dat zeker in die tijd – toen de meeste bedrijven een slechte vermogenspositie hadden – zeer welkom was."

Alternatief
Als D66-fractievoorzitter bood Engwirda de Kamer in oktober 1983 een alternatieve begroting aan, waarin het afschaffen van de WIR een van de opvallende punten was.
Volgens de democraten was het WIR-geld beter te besteden in de vorm van gerichte uitkeringen voor het midden- en kleinbedrijf, milieuvriendelijke investeringen en het verlagen van de werkgeverspremies.

Open einde
Later wees Engwirda als voorzitter van de Vaste Kamercommissie ook op het gevaar van grote budgetoverschrijdingen, omdat de WIR een zogenaamde open einde regeling is. Nog maar drie maanden geleden ontkende het kabinet tijdens een door D66 aangevraagde interpellatie dat sprake was van feitelijke overschrijdingen. Minister Ruding liet weten dat het slechts ging om „boekhoudkundige overschrijdingen".

D66 blij met besluit over plan Dekker

De D66-fractie in de Tweede Kamer is blij dat het kabinet eindelijk in principe heeft besloten tot invoering van de basisverzekering voor de gezondheidszorg, zoals voorgesteld in het plan Dekker.
Een definitief oordeel geven de democraten pas nadat het kabinet met een uitgewerkt plan naar buiten komt. Van belang is daarbij vooral de verwachting ten aanzien van de koopkrachteffecten, alsmede de manier waarop het kabinet deze wil compenseren.
Woordvoerder Erwin Nypels vindt het positief dat het kabinet de kosten voor gezins- en bejaardenzorg in het basispakket wil opnemen.

Postbus 51

Met spotjes via de tv-uitzendingen in het kader van Postbus 51 is – zoals CDA, VVD en PvdA beogen – de afnemende belangstelling voor de politiek geen halt toe te roepen. Het ware beter als genoemde partijen de oorzaken van die afnemende belangstelling onder ogen zouden zien en de hand in eigen boezem steken.
Aldus de reactie van D66-voorlichter Jos Campman op het ledenwervingsplan van de drie grootste partijen. In een mededeling aan de pers zei hij verder te betreuren dat de „postbus 51-partijen" geen overleg hebben gezocht met de andere politieke groeperingen. „Als Postbus 51 al het juiste kanaal zou zijn om aan ledenwerving te doen, zou dat vanwege het algemene en objectieve karakter van deze uitzendingen namens alle partijen moeten gebeuren."
D66 wijst gezamenlijke actie overigens niet af. Dat zou kunnen gebeuren via de Stichting Burgerschapskunde.

Gerrit Mik met plezier even terug in Kamer

Met plezier was oud-volksvertegenwoordiger Gerrit Mik in februari weer even terug in de Tweede Kamer. Met plezier niet alleen omdat hij met succes mede het initiatief-wetsvoorstel Jeugdhulpverlening verdedigde, maar ook omdat hij zich „weer even in de warmte kon koesteren van het Binnenhof".

De aanwezigheid van Mik in 's lands vergaderzaal had te maken met het feit dat hij ruim voordat hij de politiek in 1986 verliet, samen met PvdA-collega's Worrell en Haas-Berger een wetsvoorstel indiende om meer samenhang te brengen in de jeugdhulpverlening. Als mede-indiener kon hij nu niet achter de regeringstafel zitten, wel als adviseur.

Tot het laatst toe was onduidelijk of het wetsvoorstel een meerderheid zou krijgen. Minister Korthals zette de CDA-fractie onder grote druk om niet in zee te gaan met de oppositie. Maar uiteindelijk – na het aanbrengen van enkele wijzigingen – gaven de christen-democraten hun fiat. Tot – we stelden het al – groot plezier van Mik, die zich al jaren binnen en buiten het parlement sterk maakt voor deze wetgeving.

Het debat dat Mik bijwoonde gaf hem de kans weer even de – volgens velen overigens muffe – geur op te snuiven van het Binnenhof. Mik: „Het klinkt misschien gek. Maar ik voelde me direct weer thuis, weer geborgen. Het heeft iets gezelligs, iets warms als je al die mensen weer treft."

„Wat me opvalt is dat je in al die jarén in het Kamergebouw toch met veel mensen een vriendschapsrelatie opbouwt. Dat loopt door alle partijen heen: Kamerleden, fractiemedewerkers – maar ook het personeel van de Kamer."

In de schorsingen van het debat heeft Mik met veel oude kennissen bij kunnen praten. Steeds maar kort overigens, want – concludeerde Mik – in tegenstelling tot wat in het land wel wordt gedacht, wordt er hard gewerkt. Hard gewerkt in het belang van het land, de partij en misschien soms ook wel alleen maar in het belang van het kamerlid zelf.

Eerlijk

CDA-minister Jan de Koning heeft een heldere kijk op de politiek. In NRC Handelsblad kwamen we van hem het volgende citaat tegen, dat we de Democraatlezers niet willen onthouden:
Joop den Uyl zei voorjaar 1986 tegen mij: „D66 heeft zijn grote klapper gehad en de VVD heeft zijn grote klapper gemaakt, de PvdA heeft een keer een grote klapper in neerwaartse richting gemaakt, dus nu is het CDA aan de beurt." Hij zei: „Er is een floating vote die goed is voor zo'n zetel of acht à tien en ieder wint die eens een keer en verliest die eens een keer. Dat is ons allemaal overkomen, dus nu zijn jullie aan de beurt." Ik heb toen gezegd: „Joop, dat zou waar zijn als het eerlijk ging, maar het gaat niet eerlijk."

Junioren

In de sport wil een 17-jarige nog wel eens dispensatie krijgen om uit te mogen komen bij de senioren. Zo kan het gebeuren dat een speler als Brian Roy de sterren van de hemel speelt in Ajax I. In de politiek mag je vanaf je 18de jaar meedoen, dispensatie is niet mogelijk. Tegen de zin van D66 dat voorstander is van het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd naar 16 jaar. Jongeren zijn immers mondig genoeg en zonder jeugd is er geen toekomst. Dat moet ook het PSVI gedacht hebben bij het organiseren van haar 10-jarig jubileum en het verzon een Meesterklas, waarbij analoog aan de muzikale Masterclass, vier ervaren sprekers een debat aangingen met enkele leden van de jonge D66 garde, de junioren. De Meesterklas werd een hoogtepunt uit het bestaan van het PSVI (zie ook pagina 4) maar bij de uitwerking van de oorspronkelijke opzet van de dag moeten de organisatoren op problemen zijn gestoten bij de selectie van de jeugdige tegenhangers van de ras-politici Van Mierlo, Vis, Van Loon en Lambers. Vooral over de vraag hoe jong een politieke junior is. Jonge Democraten kwamen natuurlijk voor het spektakel in aanmerking: de voorzitter, de oud-voorzitter en de hoofdredacteur van de DEMO mochten de degens kruisen met de Haagse eminences grises. In de partij zelf werd de selectie lastiger, want wie vertegenwoordigden onder meer de aanstormende jonge garde van D66 in de PSVI-meesterklas? Hans van Oerle, bezig aan zijn tweede periode als raadslid in Nijmegen, 33 jaar oud, Marian Loupen, Provinciale Statenlid Gelderland, 37 jaar, Nicky van 't Riet, raadslid in Utrecht, 39, Magda Berndsen, Boskoops raadslid, 37 en Koosje van Doesen, 37-jarig fractievoorzitter van de D66-Statenfractie van Groningen. De gemiddelde leeftijd van de junioren kwam daarmee op 31 jaar. Maar de inbreng ws er niet minder briljant om.

Kopij

Het blijft kwakkelen met de informatieverstrekking van de partij-burelen aan de Bezuidenhoutseweg. En dat ondanks de toezegging van het DB aan de redactie van de Democraat om de D66-leden en Democraat-lezers maandelijks op de hoogte te houden van de activiteiten van het hoofdbestuur.
Ook dit nummer zag de redactie zich genoodzaakt op het allerlaatste moment alternatieve kopij te verzorgen om de voor het DB gereserveerde pagina te vullen. Een toegezegd verslag van de besprekingen tussen partij-voorzitter Van der Loo en VS-ambassadeur Shael werd niet op het redactie-secretariaat aangetroffen. Of de besprekingen het stempel „confidential" droegen of dat andere bestuurstaken prioriteit verdienen is vooralsnog onduidelijk.

„Parlementariërs zullen met creatievere oplossingen moeten komen", poneerde Erik Hordijk als stelling tijdens het PSVI-debat. De aanwezige volksvertegenwoordigers ondernamen direct een poging. Van Mierlo peinst, Jan van Loon lacht in z'n vuistje.
Foto: Dennis Sies

Het meisje achter de congresbalie

Mieke van den Berg (21) is sinds kort telefoniste/receptioniste op het Partijsecretariaat aan de Bezuidenhoutseweg. Zij is lid van D66 sinds juli 1987 en trad in september van dat jaar als part-time administratief medewerkster bij het SWB in dienst. Ze schoof door naar de ledenadministratie en werd in december de stem van D66 voor een ieder die 070-858303 belt.
Mieke van den Berg is ook het meisje achter de congresbalie dat Laurens Jan Brinkhorst vroeg z'n naam te spellen omdat hij zonder lidmaatschapskaart het voorjaarscongres wilde bijwonen. (Zie de congresimpressies in de vorige Democraat)
In haar funktie kent zij veel leden van horen en schrijven, maar niet van zien. Dat kan natuurlijk ook niet na 5 maanden werken op het Landelijk Secretariaat en 8 maanden lidmaatschap. Maar het wordt tijd dat de partij weet wie zij aan de lijn krijgt in Den Haag. Daarom dit bericht.

CLOSED CIRCUIT PROJEKTEN

Op 15 september 1966 presenteerde Hans van Mierlo met enkele andere oprichters van D66 het „Appèl": een oproep tot vernieuwing van de democratie.
Sindsdien is er veel gebeurd met de beweging die uitgroeide tot de vierde politieke partij van Nederland.
De bijna één uur durende film van Cees Spigt **Twintig jaar optimisme!** geeft een goed chronologisch beeld van die ontwikkeling. Een historisch document, gemaakt bij gelegenheid van het twintigjarig jubileum van de partij. Het PSVI maakt er in de Basiscursus D66 dankbaar gebruik van.
Cees Spigt maakte ook nog de film „Een reden van bestaan", met beelden van de rede van Hans van Mierlo bij de aanbieding van het stuk, afgewisseld met interviews met kamerleden. Elk van deze films is te huur voor ƒ 25,– (exclusief verzendkosten) of te koop voor de kostprijs van reproductie (nu nog: ƒ 60,– + 20% BTW = ƒ 72,– exclusief verzendkosten) bij:
het Politiek Scholings- & Vormingsinstituut D66.
Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070 - 85.83.03.
giro: 3909120.
Vermeld bij de bestelling welk systeem u wenst: VHS, Beta of Vcc2000.

Jaargang 21/nummer 4/20 april 1988

DEMOCRAAT

D66 DEMOCRATEN

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

D66: Investeringsimpuls overheid noodzaak; geen kortingen OS

UITKOMST PAASDEBAT IN ROOKGORDIJN VERHULD

In de week voorafgaande aan het debat over wat „Het Paaspakket" is gaan heten zag het er even naar uit dat de Kamer haar tanden zou laten zien en het kabinet in het stof zou moeten bijten. Maar in de laatste ronde van het debat, woensdagavond 30 maart in de Tweede Kamer, bleef D66-woordvoerder Hans van Mierlo niets anders over dan het parlementaire treffen tussen Kamer en kabinet te vergelijken met een zeventiende eeuwse zeeslag tussen de Hollanders en de Engelsen. De belangrijkste kenmerken van zo'n zeeslag: Grote kogels van langszij, veel manoeuvreren, veel kruit en een afloop die strandt in kruitdampen en rookwolken zo dicht dat niemand nog een hand voor ogen kan zien. Van Mierlo: „En vervolgens voer iedereen terug naar huis en zeiden ze allemaal dat zij gewonnen hadden."

Drie dagen debatteerde de Kamer over het „Paaspakket" van de regering. Van Mierlo en Kok waren veelvuldig bij de interruptiemicrofoon te vinden. Foto: Stokvis.

Drie dagen trok de Kamer uit voor de discussie met de regering over de verdeling van de WIR-gelden; de belastingmeevaller en de invulling van een nieuwe bezuinigingsronde van ƒ 3,5 miljard. Het Paasreces werd er zelfs voor verkort. De spanning rond het treffen was de laatste dagen voor het debat flink opgelopen. Na de monstersessie in het Kabinet die uiteindelijk tot een „minimumpakket" aan bezuinigingen had geleid en een voorstel tot verlaging van de vennootschap- en de inkomstenbelasting, reageerde het CDA ongekend afwijzend op een aantal voorstellen van Lubbers c.s.

Tot een aanvaring met de regering leidde de opstelling van de coalitie uiteindelijk niet, wel tot een aantal wijzigingen. De inbreng van de regeringspartijen was er een van meedenken, die van het kabinet van meegaand. De korting van de vervolguitkering WW strandde op een Kamerbreed „nee". De coalitiepartijen sleutelden aan sommige maatregelen – de belastingverlaging, het minimumloon voor jongeren – en schoven moeilijke beslissingen op de lange baan – het woonlandbeginsel, verlaging van de uitkeringen aan jongeren –. De oppositie beet de tanden stuk op een aantal principiële besluiten, maar deed eigenlijk slechts weer voor de haar bekende spek en bonen mee. De PvdA zag haar vier moties weggestemd. Een gemeenschappelijke motie van D66 en PvdA om de korting op ontwikkelingssamenwerking ongedaan te maken onderging hetzelfde lot. D66 kreeg geen steun van de regeringspartijen voor een motie om de overheidsinvesteringen te verhogen.

Infrastructuur

„Pover en kortzichtig", noemde Van Mierlo de afwijzende houding van het kabinet ten aanzien van een verhoging van de overheidsinvesteringen. Het ontbreken van een extra investeringsimpuls door de overheid in het pakket van voorstellen van de regering was een van de belangrijkste kritiekpunten van de D66-fractie op de door het kabinet voorgestelde verdeling van de belastingmeevaller en de gelden uit de WIR. Juist omdat het kabinet de voorstellen in het licht van de totstandkoming van de interne markt in 1992 stelde, zou volgens D66 geld uitgetrokken moeten worden voor noodzakelijke infrastructurele investeringen.

vervolg op pagina 14

Inhoud

Reportage:
SWB op zoek naar taakverdelding politiek en ambtenarij
■
Ik Vind
■
Column:
Ornstein over de bouwenquête
■
Agenda
■
Partijnieuws:
D66 in Polen
VS-ambassadeur op bezoek bij DB Discussiedag Verkeer en Vervoer PSVI
Congresreglement
■
Portret:
Hayo Apotheker
■
Serie:
Bedrijfsdemocratisering
■
Adviesraad
■
Binnenhof:
Het Paasdebat
Tommel over 4de nota RO
Eisma over Groote Peel
■
Achterpagina
■

Colofon

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Redactieraad: Bob van den Bos, Jos Campman, Peter van Eijk, Eduard Groen, Lennart van der Meulen, Marie-Louise Tiesinga, Irma van Scheijndel, Stijn Verbeeck, Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen.

Correspondentie richten aan het redactiesecretariaat:
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verschijningsdata Democraat
mei-nummer
verschijnt 18-5-1988
kopij sluit 4-5-1988

juninummer
verschijnt 22-6-1988
kopij sluit 8-6-1988

Oplage: 8.000 ex.

Druk: Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat D66
Bureau SWB D66
Bureau PSVI D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
giro 1477777

Secretariaat Tweede Kamerfractie
Telefoon: 070-183066.

De democratische pretenties van D66: Noblesse Oblige

Een zeer belangrijke taak van elke politieke partij is om haar meest geschikte mensen in politieke functies gekozen of benoemd te krijgen. De intèrne kandidaatstelling is evenwel nergens geheel gevrijwaard van het nodige gekrakeel. De reden hiervan is dat een ideale procedure niet bestaat, althans niet in de praktijk.

D66 is opgericht met als centrale doelstelling „radicale democratisering". Besluitvorming moet optimaal beïnvloedbaar zijn door diegenen voor wie zij is bedoeld. Dat is niet alleen goed voor de (ontplooiing van) betrokkenen maar ook voor het besluit. Het impliceert bovendien een zo intensief mogelijke band tussen de (te kiezen) besluitvormer de de kiezer. Dit uitgangspunt is vrij ver doorgetrokken in de organisatiestructuur van onze partij. De formele drempels om aan de interne besluitvormingen verkiezingen deel te nemen zijn uitgesproken laag. Voor functieopeenstapeling zijn we statutair vastgelegd allergisch. Op papier gaat alles heel democratisch, maar was de werkelijkheid daar altijd mee in overeenstemming?

Nou, nee, dat kunnen we moeilijk volhouden. In de praktijk vertilden we ons aan de democratische theorie waardoor soms het tegendeel werd bereikt van wat werd beoogd. Schijndemocratische wanvertoningen waren dan het noodlottige gevolg. Zo kwam het bestuur eens op het luminieuze idee om tientallen Tweede-Kamerkandidaten op een congres welgeteld één vraag te stellen, terwijl de toehoorders met het formulier op de schoot klaar zaten om hun weloverwogen democratisch oordeel te vellen. Ook de zogenoemde „Presentatiebijeenkomsten" liepen nogal eens uit op genante demonstraties van democratisch onvermogen: het merendeel der aanwezigen bestond uit de kandidaten zelf, aangevuld met wat tenenkrommende familieleden en soms een gniffelende journalist. Uit angst voor ondemocratisch door te gaan durfden zelfs prominente zittende Kamerleden geen bericht van verhindering te sturen.
Ook bleken we twee jaar terug een adviescommissie kandidaatstelling nodig te hebben. Deze werd ingesteld omdat veel (vooral nieuwe?) leden niet wisten op wie ze moesten stemmen. Dat werd ze toen dus maar even verteld. En wel door een aangestelde groep die verder geen verantwoording verschuldigd was aan de leden. Het is een vorm van „geleide democratie", van democratische onvolwassenheid eigenlijk, die slecht te rijmen is met onze traditionele uitgangspunten en pretenties.

Voorwaarde voor elk goed functionerend democratisch systeem is een hoge graad van geïnformeerdheid: de functionaris dient uitvoerig verantwoording af te leggen, de kandidaat-functionaris moet alles uit de doeken doen wat relevant is voor zijn toekomstig politiek handelen. Maar dat is nog niet voldoende. Op de *kiezer* berust de verantwoordelijkheid zich bij voortduring op de hoogte te stellen. Informatie vlak voor verkiezingen over kandidaten kan nooit meer zijn dan een marginale aanvulling op de kennis die in de jaren daarvoor beschikbaar kwam: een serieuze kandidaat om D66 te vertegenwoordigen is immers per definitie langere tijd actief voor de partij. Voorzover er – ondanks de lage drempels – toch nog een informatie probleem is, over „verborgen talent" moet de oplossing dus gezocht worden in de langere periode tùssen verkiezingen.
Concreet betekent dit dat het HB veel meer dan tot nu toe een structureel *wervings-* en *stimuleringsbeleid* dient te voeren. En dit in zeer nauwe samenwerking met fracties, regio's, en vooral ook het PSVI. Tegen verkiezingstijd kunnen vervolgens serieuze kandidaten uitgenodigd worden door afdelingen, regio's, etc. om uitgebreid van gedachten te wisselen. Vanzelfsprekend blijft het daarbij aan ieder volledig vrij om zich als kandidaat op te werpen. Het HB moet bovenal de *voorwaarden* creëren voor een verantwoorde keuze uit goede kandidaten. Niet meer, maar ook niet minder. We hebben een Democratische stand op te houden: noblesse oblige.

Bob van den Bos

SWB op zoek naar taakverdeling politiek en ambtenarij

WAAR LIGT HET PRIMAAT

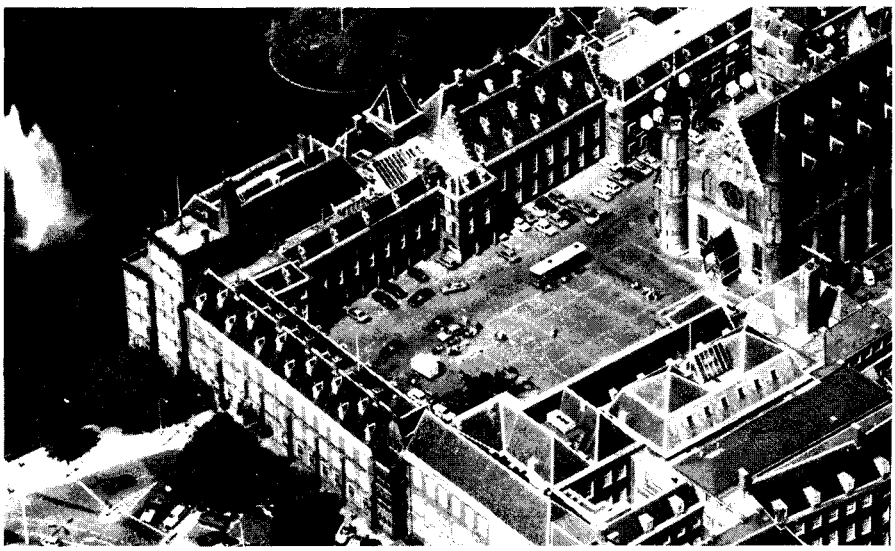

Herstel van het primaat van de politiek is alleen mogelijk door gerichte maatregelen als het ontwikkelen van contra-expertise door het Parlement en het doorbreken van het partijpolitieke monisme door de kiezer twee stemmen te geven.

Wat zijn de kerntaken van de overheid? Op welke wijze kan de politiek weer leiding gaan geven aan het ambtelijk apparaat nu de uitvoering vaak het primaat heeft boven de besluitvorming? In hoeverre dient de ambtelijke aanspreekbaarheid te moeten worden uitgebreid? Dit waren slechts enkele van de vele actuele en klemmende vragen die aan de orde kwamen op het door de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66 georganiseerde symposium „De ACTIEVE OVERHEID: effecten op samenleving, politiek en bureaucratie" in het Congresgebouw te Den Haag op 27 maart.

Deze goed bezochte dag bestond uit een ochtendgedeelte van vier plenaire inleidingen met co-referenten (Glastra van Loon/Adriaansens, Scheltema/van Gunsteren, Vis/Tjeenk Willink, van Gils/Soetenhorst de Savornin Lohman) en een middaggedeelte, waar iedere deelnemer aan twee van de 14 'workshops' kon deelnemen. Een gedegen voorbereiding op dit symposium was mogelijk gemaakt door de tijdige toezending van de voortreffelijke, liefst 182 bladzijden dikke symposiumbundel (hier moet toch een uitgever voor te vinden zijn!) waarin alle inleidingen en workshoppapers waren opgenomen.

Onpersoonlijk

Glastra van Loon beet de spits af door een analyse te geven van wat hij een al langer durende cultuurcrisis noemde. De huidige rol en betekenis van de overheid achtte hij onlosmakelijk verbonden met een welvaartsopvatting, die voornamelijk inhoud krijgt door het produceren van onpersoonlijke goederen en diensten. Hiervan onderscheidde hij persoonsgebonden goederen en diensten, waarbij het genot afhangt van de persoonlijke relatie met de producent. Hij betoogde, dat een samenleving, opgebouwd rond de voortbrenging van onpersoonlijke goederen en diensten kampt met coördinatieproblemen, waarop noch de markt, noch een bureaucratisch opererende overheid, noch een corporatisch opererende overheid, greep krijgt. De centrale vraag, volgens Glastra van Loon, is hoe zowel door overheidsorganen als door particuliere organisaties de zorg voor de persoonsgebonden waarden moet worden georganiseerd en hoe de organisatie van die activiteiten en activiteiten gericht op de verwerkelijking van onpersoonlijke waarden op elkaar moeten worden afgestemd. Co-referent Adriaansens stelde hiertegenover dat men niet opnieuw alle heil van een reorganisatie van het overheidsapparaat moest verwachten, maar dat het falen van de overheidsorganisatie waarschijnlijk juist wordt veroorzaakt door het ontbreken van elementaire voorwaarden (bijvoorbeeld werkgelegenheid) voor een effectief beleid. Succesvol overheidsbeleid is volgens Adriaansens alleen mogelijk als deze elementaire voorwaarden zijn vervuld. Alleen dan kan het de stroom der maatschappelijke gebeurtenissen corrigeren en kanaliseren, daarbij overigens dankbaar van de stroomrichting gebruik makend.

Primaat

Scheltema betoogde in zijn inleiding over de bureaucratie dat de ministeriële verantwoordelijkheid alleen moet bestaan voor datgene, wat primair tot de taak van de regering behoort: het maken van de politieke keuzes waarnaar alle bestuursorganen zich moeten richten in het bepalen van de hoofdlijnen van het beleid. Voor de meer uitvoerende bestuurstaken achtte hij de ministeriële verantwoordelijkheid ongewenst. Hij pleitte ondermeer voor het nadrukkelijker aanspreken van ambtenaren op hun deskundigheid, een veelvuldiger gebruik van zelfstandige bestuursorganen en het toekennen van medeverantwoordelijkheid aan maatschappelijke organisaties.

Een vurig pleidooi voor een herstel van het primaat van de politiek werd vervolgens door Vis gehouden. De ontwikkeling van de verzorgingsstaat in de jaren zestig en zeventig heeft er volgens hem toe geleid dat de overheidsadministratie dominant is geworden ten opzichte van de politieke beleidsvorming. In de dagelijkse politieke praktijk, buiten de kabinetsformaties, heeft zo de beleids-uitvoering het primaat boven de besluitvorming verkregen. Vis betoogde dat het herstel van de leiding van de politiek slechts mogelijk is door gerichte maatregelen, zoals het ontwikkelen van contra-expertise door het parlement, een betere betaling van Kamerleden en het doorbreken van het partijpolitiek monisme door de kiezer twee stemmen te geven: één voor de macht en één voor controle. Co-referent Tjeenk Willink meende dat het primaat van de politiek alleen inhoud kan herkrijgen door meer aandacht voor de maatschappelijke effecten van het beleid. Niet onvermeld mag blijven de laatste stelling van Tjeenk Willink: „Om af te kunnen treden moeten ministers goed zijn."

In de laatste ochtendinleiding ging Van Gils in op de effecten van de actieve overheid op de

samenleving. Hij bepleitte een veel groter vertrouwen in het probleemoplossend vermogen van de samenleving dan doorgaans door de overheid wordt tentoongespreid. De overheid dient actief te zijn in het signaleren en stimuleren van veranderingen in de samenleving, met name het zelforganiserend vermogen van de samenleving.
Soetenhorst-de Savornin Lohman verweet alle inleiders dat geen van hen bij de discussie over de kerntaken van de staat uitgaat van de positie van hen die afhankelijk zijn van die staat, zoals jongeren, werklozen, verzorgden en gevangenen.

Ambtelijke aanspreekbaarheid
's Middags nam ondergetekende deel aan workshops over de ministeriële verantwoordelijkheid en de roep om 'sterke managers' ter versterking van de bureaucratie. In de eerste workshop werd gediscussieerd over de ideeën van Langenberg om de ministeriële verantwoordelijkheid aan te vullen met het instellen van een ambtelijke aanspreekbaarheid. In navolging van Britse ontwikkelingen bepleitte hij dat de Kamer o.a. zaken zou kunnen regelen als het recht om zonder ministeriële toestemming ambtenaren te horen, het recht om zelf te bepalen welke ambtenaren zij wenst te horen en het recht om, voorzover dit niet in strijd komt met het belang van de staat, alle feitelijke informatie die betrekking heeft op beleidskeuzes te verkrijgen.

Jansen verdedigde in de tweede workshop de stelling dat het aanstellen van „sterke" managers in de overheidsorganisatie de verkokering alleen maar zal versterken, omdat deze nog sterker voor de eigen toko zullen opkomen dan voorheen het geval was. Om uit dit dilemma te raken verdiende het volgens haar aanbeveling de formele scheiding tussen politiek en ambtelijk management op te heffen. Daarnaast moet bij de selectie van ambtelijke managers met name op eigenschappen worden gelet, die bijdragen tot een goede vervulling van de verbindende en informatieverspreidende/communicatieve rollen.

Het gehele symposium heeft duidelijk de behoefte aan een follow-up doen ontstaan. Richtinggevend hiervoor kunnen de door Van der Hoeven in de inleiding van de symposiumbundel geïnventariseerde vragen voor nader onderzoek zijn. De meest belangrijke vraag in dit verband is en blijft:

„WAT ZIJN DE KERNTAKEN VAN DE OVERHEID?"

Cees Homan

D66 anno '88: gecapituleerd
Bij de aanstaande behandeling van het ontwerp voor een nieuwe kieswet in de Tweede Kamer zal D66 nog even lippendienst bewijzen aan de oude idealen van hervorming van het staatsrechtelijk bestel en de politieke cultuur. Na de achterban gerustgesteld te hebben en voor de marginale wijzigingen die de nieuwe kieswet biedt te hebben gestemd, zal D66 overgaan tot de orde van de dag: auto's van ministers, pensioenen van „oorlogsslachtoffers", de vernieuwing van paspoorten, kortom de maatschappelijke aardverschuivingen die zich aandienen.
Men kan zich echter afvragen wat D66 nog doet aan die gekozen premier die er moet komen, de democratisering van het burgemeestersambt, dat districtenstelsel. Als een staatscommissie (de zoveelste) onder antirevolutionair voorzitterschap zich unaniem voor de invoering van een correctief wetgevingsreferendum uitspreekt slaagt de partij er alleen in dit te ondersteunen zolang er een onderzoek komt bij welke decentrale beslissingen het invoeren van een referendum uit het oog van politieke effectiviteit gewenst is. Niet meer de verandering van de politieke cultuur is belangrijk, doch het verhogen van de politieke effectiviteit. Niet meer de explosie van het staatsbestel, maar „Andere Politiek". En zelfs dan nog: wat wordt hier eigenlijk nog mee gedaan?
D66 anno '88 is het beeld van een machteloze partij die zich heeft geconformeerd aan de huidige politieke cultuur en voor het bestaande staatsrechtelijk bestel gecapituleerd heeft. De partij probeert alleen nog een zeker plaatsje te verwerven tussen de andere partijen. Op alle punten van beleid wil men de eigen stem laten horen en door harde en noeste arbeid aanzien en respect te verwerven in het kleine Haagse regenten-wereldje, met de ijdele hoop bij de volgende verkiezingen er een paar zetels bij te krijgen, of er in ieder geval niet op achteruit te gaan. Van onze ideeën moeten we het niet meer hebben, vlotte lijsttrekkers willen nog wel eens helpen. Hoe gewoon zijn we geworden.
Juist nu de politieke apathie tot een ongekend dieptepunt is gestegen en de consensus over het sociaal-economisch beleid buitengewoon groot is en bijna als vanzelfsprekend wordt aangezien, wordt duidelijk hoe drukkend, demotiverend en vervlakkend de almacht van het Haagse partijensultanaat en de bijbehorende mentaliteit, zeker als deze niet meer bestreden worden, zijn. D66 heeft hier een rol, of eerder: een opdracht. Of liever nog een schuld ten opzichte van de geëmancipeerde, vooruitstrevende achterban. Het paradoxale is echter dat terwijl de politieke cultuur almaar verloedert en meer frustreert, ministers niet meer aftreden voor liegen en bedriegen, brede maatschappelijke discussies, petitionnementen en unanieme adviezen van staatscommissies worden genegeerd, de politieke partijen gezamenlijk via Postbus 51 de boer op willen om hun electorale machtsbasis te versterken, kortom de arrogantie en het cynisme van de macht de overhand hebben gekregen, D66 zich steeds minder hierom druk maakt, ja zich zelfs thuis voelt in deze omgeving. Indien dit zo blijft zal de partij de vaderlandse politieke geschiedenis ingaan als een lieve, naïeve papieren tijger, die langzaam maar zeker (uit de Kamers) wegvloeit, als een (vierde) stroming na de (spraak)waterval.
„Zo'n capitulatie voor het bestel levert wellicht winst op aan gemoedsrust en aan duidelijkheid in de gangbare zin, maar wel ten koste van de wezenlijke bestaansredenen als politieke partij. Het valt niet goed in te zien wat de onmisbaarheid is van een partij die slechts een subtiele schakering vertegenwoordigt in het bekende ideologische kleurengamma. Wil D66 de moeite van het bestaan waard blijven, dan moet het blijven kiezen voor een moeilijker weg". Aldus „De reden van bestaan". Men is het alweer vergeten. De hervormingen stonden nog wel in de strooifolders van de vorige landelijke campagne. Dikgedrukt zelfs, maar onderaan. Symbolischer kan het bijna niet. Natuurlijk, er is altijd het dilemma, de dialectiek tussen de idealen en de macht. Tweeëntwintig jaar en ontelbare verkiezingsbeloften dienen echter voldoende te zijn om dat dilemma te doorbreken en tot een keuze te komen. Indien men de strijd tegen de politieke cultuur opgeeft, dient men er ook geen verkiezingssuccessen te halen.
Als het in 1988 voor D66 nog niet mogelijk is om met een initiatief-wetsvoorstel ter invoering van het referendum te komen en de grove verwaarlozing van de eigen uitgangspunten common practice wordt, is het tijd voor bezinning. Indien de overvolle agenda's van onze vertegenwoordigers zelfs dat niet toelaten, is D88 misschien een redelijk alternatief.

E. M. Tersmette
Secretaris SWB-werkgroep Staatsrecht & Biza
J. A. Nieland

Postbus 51
In tegenstelling tot P. Hans Frankfurther vind ik dat collectief leden werven via Postbus 51 en/of Stichting Burgerschapskunde niet kan.
Hoe moet ik mij dit trouwens voorstellen, gaan partijen in de aanbieding?
C.D.A. tóch voordeliger.
P.v.d.A een vuist vol.
V.V.D. vlieg er eens uit.
Inderdaad is het nodig dat „de politiek" toegankelijk wordt gemaakt, echter wel op de manier die recht doet aan het „Redelijk Alternatief" van D66.
- Géén wollige kretologie, maar duidelijkheid.
- Eerlijke verdeling van „bezuinigingspijn", alleen op die manier willen kiezers inleveren.
- Wél roepen dat de minima ontzien dienen te worden, maar niet als Kamerfractie op het „salaris" willen inleveren komt hypocriet over.

In woord en daad naast de kiezer gaan staan is belangrijker dan „lokken met zoethoudertjes".

G. M. J. Streumer-Baaij

Anderhalf jaar parlementair spit- en graafwerk gewogen

ENQUÊTE MISTE ALLURE

De elfde parlementaire enquête in de Nederlandse historie zit er bijna op. Eind deze maand moet alleen nog het verslag van het onderzoek naar de bouwsubsidies behandeld worden in de Tweede Kamer. Anderhalf jaar spit- en graafwerk heeft de commissie dan achter de rug. Onvermijdelijke vraag: was het allemaal de moeite waard? Ik geloof van niet, althans een enquête in deze uitgebreide vorm. Te vrezen valt dat dit onderzoek net zo diep zal wegzakken in het geheugen van de Nederlanders als de allereerste parlementaire enquête in 1852 naar de accijns op zout.

Toen de Tweede Kamer in oktober 1986 besloot haar zwaarste wapen in te zetten was er nog sprake van een zekere euforie onder de parlementariërs. De onderste steen van het bouwschandaal moest boven komen, dat leek een leuke klus voor de Kamer. Met het RSV succes in het achterhoofd ging men enthousiast aan de slag. Al snel werd echter duidelijk dat het onderzoek naar de bouwsubsidies niet te vergelijken was met de RSV-affaire.

Handicaps

De bouwenquête had vanaf het begin een aantal handicaps. Zeker in de beeldvorming naar het grote publiek toe. Belangstelling is voor een enquête van belang, omdat het publiekelijk verantwoording afleggen van autoriteiten tegenover een enquêtecommissie, naar de toekomst een soort „zelfreinigende werking" heeft. Een ambtenaar of politicus die weet dat de kans bestaat dat hij ooit over zijn daden onder de hete lampen van de televisie verslag moet doen, is zorgvuldiger bij zijn werkzaamheden.

Deze enquête had als kijkspektakel het probleem dat het ingewikkelde netwerk van bouwsubsidies veel minder tot de verbeelding sprak dan het „spannende" verhaal van het op de klippen gelopen RSV bedrijf. Daarnaast was het nieuwe er natuurlijk een beetje vanaf dat een enquête door de televisie werd uitgezonden. Bovendien bleek al vrij spoedig tijdens de verhoren dat het element fraude met subsidieregels geen enkele rol speelde.

Columm is een gastrubriek van de Democraat. Van de parlementair redacteuren leverden Bik en Lindner op verzoek van de redactie al eerder een bijdrage

Leonard Ornstein is parlementair redacteur bij Het Parool. In die hoedanigheid volgde hij de enquête naar de bouwsubsidies.

Bij deze punten kan gevoegd worden dat de bouwaffaire al in een vroeg stadium ontdaan was van haar gevoelige politieke lading door de goed geregisseerde val van Gerrit Brokx, die onmiddellijk na het bekend worden van de enquête van zijn politieke leven was beroofd. Het zal duidelijk zijn dat een en ander de interesse van de buitenstaander niet ten goede is gekomen.

Irangate

Eigenlijk kwamen de publieke verhoren vorig jaar september op een moment dat de bouwaffaire weer een beetje „oud" nieuws was geworden.

Net als in de Verenigde Staten bij Irangate is gebeurd, had binnen een paar maanden een omvangrijk onderzoeksrapport op tafel moeten liggen. Probleem is dat het Nederlandse staatsbestel de Tweede Kamer alleen bij het enquêterecht de mogelijkheid biedt om personen onder ede te horen. Een loodzware procedure van maanden moet eerst doorlopen worden.

De enquête kende ook een aantal hoogtepunten. De verdediging van Gruijters en belegger Van Spronsen („het woord fraude wens ik hier niet meer te horen"), mochten er wezen. Net als in de Verenigde Staten (Oliver North) presenteerde zich ook hier ter lande het fenomeen van de zelfbewuste getuige. Oud ABP-directeur „opa" Wiarda met zijn prachtige uitspraak „Ik ben geen oud wijf dat overal achteraan loopt" is daar eveneens een voorbeeld van.

Wiarda zo bleek was niet de enige die het fenomeen controle een ondergeschikte rol had toegekend. Ook de Tweede Kamer zelf blonk bepaald niet uit in de controle op de subsidieregelingen. Het falen van de controle, vooral door het ministerie en de Rekenkamer heeft de enquêtecommissie verder moeiteloos aangetoond.

Echt schokkend was het onderzoeksresultaat nu ook weer niet. Het is helaas niet erg sjiek dat het eindrapport in zo beperkte mate stil staat bij het gebrekkige toezicht door het parlement op de toekenning van subsidies. Misschien dat de commissie de door haar van te voren geformuleerde probleemstelling ook wat scherper had moeten stellen. Nu bekeek men vooral of de overheid zich aan de regels heeft gehouden. De praktijk van alle dag leert dat de interpretatie van regels door de overheden een veel wezenlijker probleem is.

Veel door de enquêtecommissie opgediepte feiten, zouden overigens ook zonder parlementaire enquête bekend zijn geworden, onder meer dankzij eerder door Brokx en het ministerie zelf aangedragen onderzoeksmateriaal en onderzoeksresultaten.

En eerlijk gezegd: onderzoek bij ieder ministerie x had waarschijnlijk de laakbare feiten y en z naar boven gebracht, omdat bij een complexe organisatie altijd fouten worden gemaakt.

Allure

Het gevonden onderzoeksresultaat mist bij de bouwenquête nog wel eens de nodige allure. Het mag bijvoorbeeld op zijn minst teleurstellend worden genoemd dat het fameuze Herenakkoord tussen het ministerie en het ABP, ook bij de onder ede gehouden verhoren niet boven water is gekomen.

Een korte, meer beperkte enquête, aangevuld met een wetenschappelijk onderzoek – zoals nu door de TU Delf gedaan – zou naar alle waarschijnlijkheid het zelfde resultaat hebben opgeleverd. De Tweede Kamer zou zich bij het debat eens kunnen buigen over de mogelijkheden van een kort onderzoek, waarbij getuigen ook onder ede gehoord kunnen worden.

Wat in mijn ogen een van de aardigste en tegelijk griezeligste aspecten van de enquête moet worden genoemd, is het gebrek aan openheid van de diverse ministers over hun werkwijze naar het parlement. Ook Hans Gruijters heeft zich daar helaas – vooral bij zijn contacten met het ABP – als minister aan schuldig gemaakt, terwijl hij toch juist de politiek in was gestapt om het gekonkel in achterkamertjes te bestrijden. Openbaarheid van bestuur blijkt in de jaren '70 en '80 soms maar een relatieve zaak te zijn.

Leonard Ornstein

Vrijdag 22 april
Gerrit Jan Wolffensperger neemt deel aan een forum over massacommunicatie en ontwikkelingssamenwerking, in „De Meervaart" in Amsterdam.
Aad Nuis spreekt om 12.00 uur over „geografische cultuurspreiding", in de aula van de Rijksuniversiteit in Utrecht.

Zaterdag 23 april
De werkgroep Kinderopvang Nederland heeft **Louise Groenman** gevraagd een inleiding te houden. Aanvang om 11.00 uur, in Krasnapolsky te Amsterdam.
De regio **Gelderland** organiseert een themadag over individualisering. Aanvang: 10.15 uur. Sprekers: Louise Groenman, mevr. J. van Doorne, Herman Schaper en Leo de Graaf.
Erwin Nypels is vanaf 14.00 uur aanwezig op het JD-congres over aids-bestrijding. In „De Grote Beer", te Apeldoorn.

Maandag 25 april
D66-Zwolle organiseert met de VVD-Zwolle een debat over „6 jaar kabinet Lubbers". Gespreksleider is Gerrit van der Kooy. Deelnemers zijn o.a. Gerrit Jan Wolffensperger en L. Hermans (VVD).

Vrijdag 29 april
Aad Nuis is aanwezig op een studiedag georganiseerd door de ABOP, waar hij spreekt over hoger onderwijs. In het Euroasehotel te Beekbergen.

Dinsdag 3 mei
De afdeling Landsmeer vergadert over gemeentelijke herindeling. Gast is **Jacob Kohnstamm.**
Voor meer informatie: Eric van der Hoeven, 02908-3566.

Woensdag 4 mei
Gerrit Jan Wolffensperger spreekt tijdens een herdenkingsbijeenkomst, om 20.00 uur, Apollolaan in Amsterdam.

Vrijdag 6 mei
ARV Zuid-Holland, in „Amicitia" in Den Haag. Aanvang: 19.30 uur. Met Maarten Engwirda, over de 4e nota ruimtelijke ordening.

Maandag 9 mei
Aad Nuis spreekt de afdelingen Naarden, Muiden en Bussum toe in een gecombineerde vergadering. Info: Maud Arkesteijn, 02159-46721.
's Middags houdt Nuis een lezing voor afgestudeerde boekhandelaren en uitgevers, in het Centraal Boekhuis in **Culemborg.**
Tom Kok klapt uit de D66-school met „Verhalen uit een andere partij" op een VVD-D66-bijeenkomst, in het Hooghoudtproeflokaal, Reguliersgracht in Amsterdam. Aanvang: 20.00 uur.

Dick Tommel houdt een spreekbeurt in Paterswolde, in „De As van Groningen", over de 4e nota ruimtelijke ordening. Aanvang: 20.00 uur.

Woensdag 11 mei
Het dispuut Grotius uit **Leiden** organiseert een forum, getiteld „De recuter: dictator in een dwangbuis?" In het Academisch Gebouw te Leiden. Aanvang: 20.00 uur.
Namens de D66 2e Kamerfractie zal Gerrit Jan Wolffensperger het woord voeren.

Maandag 16 mei
Jacob Kohnstamm is aanwezig bij een discussie-bijeenkomst, georganiseerd door de afdeling Zaanstad. Meer informatie bij de voorlichting van de 2e Kamerfractie: 070-183066.

Donderdag 19 mei
„De enquête" is het onderwerp van de AAV van Assen, **Dick Tommel** spreekt er over. Info: Dhr. Doornbos, 05920-12468.
Aad Nuis behandelt de basisvorming in het onderwijs voor de afdeling Heerenveen. Aanvang: 20.00 uur.
Info: Eri Willeumier, 05130-21881.
D66-Amersfoort organiseert een forum-discussie over milieu, in „De Eenhoorn", t.o. het station. Aanvang: 20.00 uur. Gast is Doeke Eisma.

advertentie

Vernieuwd Namens

tijdschrift over vertegenwoordiging en democratisch bestuur

Vraag een gratis proefnummer aan!

Sdu uitgeverij

**Namens neemt een heel eigen plaats in te midden van politieke tijdschriften.
Het vernieuwde Namens kan die positie nog veel beter waarmaken!**

Namens etaleert een bonte verzameling onderwerpen. Een magazine-achtige aanpak met een vlotte vormgeving èn de vele illustraties accentueren de levendigheid van het blad.

**Zó ontstaat Namens:
boeiend, prettig leesbaar èn veelzijdig!**

Namens functioneert als een verzamelplaats voor al degenen die staan voor vertegenwoordiging en democratisch bestuur. Voor al degenen die zich zorgen maken over de alledaagse praktijk ervan. En voor al degenen die de uitwisseling van inzichten en ervaringen over de grenzen van publieke en private sector héén, zien als een noodzakelijk middel tot verbetering van vertegenwoordiging en democratisch bestuur.
Dát is **Namens**!
Leesbaarheid staat steeds voorop, terwijl tóch alle artikelen wetenschappelijk verantwoord zijn. Polemiek en speculatie worden geenszins geschuwd, mits doordacht beargumenteerd.

Namens neemt geen politiek standpunt in, maar biedt wel een podium voor uiteenlopende standpunten. Spreiding naar politieke kleur, ook dát is **Namens!**

Namens verschijnt acht keer per jaar, waarvan minimaal vier keer als themanummer.
(Voor 1988 * lobbyen op het Binnenhof * politieke vorming * democratie en kandidaatstellingsprocedures binnen politieke partijen * privatisering)
Een abonnement kost f 125,- per jaar en f 100,- per jaar voor studenten.
Een los nummer kost f 19,50.

Bestelbiljet

Ik heb belangstelling voor **Namens**, daarom

☐ vraag ik een gratis proefnummer 'Lobbyen op het Binnenhof' aan van het tijdschrift **Namens**
☐ abonneer ik mij op het tijdschrift **Namens** en betaal f 125,- per jaar/f 100,- (studenten) per jaar *

* Gewenste hokje zwart maken, doorhalen wat niet van toepassing is.

Prijswijzigingen voorbehouden

Naam
Adres
Postcode
Woonplaats
Nr. Collegekaart

Stuur dit biljet in een ongefrankeerde envelop naar SDU uitgeverij, Antwoordnummer 125, 2501 XD 's-Gravenhage

PARTIJNIEUWS
D66
DEMOCRATEN

D66-delegatie te gast in Polen

Van 20 tot en met 26 maart waren Frits Herman de Groot, secretaris buitenland, en Arjen Bouter, beleidsmedewerker Tweede-Kamerfractie, te gast bij de Verenigde Boeren Partij (ZSL) van Polen. Deze partij is de tweede partij van het land. Samen met de Verenigde Arbeiders Partij (PZPR) en de Democratische Partij (SD) levert de ZSL een bijdrage aan de regering van het land, dat geen officiële oppositie kent.

De ZSL hield haar 10de partij congres, dat geheel in het teken stond van de tweede fase van (economische) hervormingen.
Aangezien de landbouwsector voor het grootste gedeelte in privé eigendom is, behoort de ZSL tot het meer hervormingsgezinde gedeelte van officieel politiek Polen.

De mogelijkheid de ontwikkelingen ter plaatse te kunnen bespreken met Polen van verschillende herkomst vormde een belangrijk deel van het bezoek. In die opzet zijn we, mede dankzij de steun van onze ambassade in Warschau, geslaagd. Naast gesprekken met en speeches van vooraanstaande Poolse politici als generaal Jaruzelski, Roman Malinowski, voorzitter van het Parlement en de ZSL, de (vice-)ministers van Buitenlandse Zaken en Milieu werden ook gesprekken gevoerd met vooraanstaande Polen uit de oppositie, als de (gekozen) rector van de Universiteit van Warschau en de woordvoerder in Warschau van de Vakbond Solidariteit.
Het programma zoals dat door de ZSL voor ons en meer dan 25 andere buitenlandse delegaties, waarvan 7 uit West-Europa, was opgezet, bestond onder andere uit:
Het bijwonen van de opening en onderdelen alsmede het toespreken van het 10de congres van de ZSL; een bezoek aan de stad Plock en omgeving; een ontvangst van delegatieleiders door generaal Jaruzelski; een bezoek aan de oude, na de tweede wereldoorlog weer geheel opgebouwde stadskern van Warschau en een milieuconferentie.

Loos gebaar
Het 10de congres van de ZSL werd geopend door gastheer Roman Malinowski; het congres werd tevens toegesproken door Jaruzelski. Beide sprekers legden in hun speeches veel nadruk op de noodzaak tot hervormingen.
Bij deze hervormingen moet men vooral denken aan decentralisatie van bevoegdheden aan de produktiebedrijven en een meer marktgeoriënteerde werkwijze. Tijdens ons verblijf bleek ons dat de hervormingen dreigen te stagneren, danwel te traag verlopen. Jaruzelski kondigde in zijn speech aan, dat leden van het management die niet loyaal meewerkten ontslag op staande voet konden verwachten. Een gerichte controle zou gedurende een maand worden uitgevoerd. Dit was voor sommige deelnemers een hoopvol geluid, anderen reageerden sceptisch, dit zou het zoveelste loze gebaar zijn. ▶

Konieczny dialog rząd–społeczeństwo

FRITS HERMAN DE GROOT — sekretarz partii „Demokracja-66" z Holandii.

można ich narzucić. Należy je podejmować w porozumieniu z narodem.

Z doświadczeń Holandii wynika

Agenda ALV-47

zaterdag 29 oktober 1988 FLINT – AMERSFOORT

09.30	uur	Opening partijvoorzitter
09.35	uur	Benoeming notulen, – stemcommissie
09.40	uur	Toelichting stemprocedure
09.45	uur	Financiën – jaarreking 1987
		– Begroting 1989
10.00	uur	Presentatie kandidaten
		opening stembussen
10.15	uur	Verkeer - Vervoer
11.45	uur	Toespraak partijvoorzitter
12.15	uur	Verkeer - Vervoer
12.45	uur	LUNCH
		sluiting stembussen
13.15	uur	Partijstructuur
		(n.a.v. discussie op voorjaarscongres 1988)
15.00	uur	Toespraak voorzitter Tweede Kamerfractie
15.30	uur	Actuele Politieke Moties
		aansluitend sluiting door partijvoorzitter

Tijdens dit congres zullen over nog nader te bepalen onderwerpen fringe-meetings worden georganiseerd. In ieder geval één bijeenkomst zal een onderwerp met een Europese dimensie hebben.

Een en ander neemt niet weg dat de overtuiging dat de hervormingen op economisch gebied nodig zijn wil Polen niet opnieuw in zeer ernstige problemen komen, wijd verbreid is. De kansen hierop werden echter zeer verschillend getaxeerd. Enige genoemde factoren van negatieve invloed zijn de volgende:
a) de schuld van meer dan 40 miljard dollar aan het buitenland;
b) de belangen van het midden- en lagere partijkader, die hun positie bij hervormingen in gevaar zien komen;
c) de bevolking die financieel een stap terug zou moeten doen om een nieuwe start mogelijk te maken;
d) de zware industrie, ruggegraat van de Poolse economie, die buiten de hervormingsprogramma's is gehouden.

Daartegenover staat dat de politiek van Gorbatsjov een hart onder de riem is voor de hervormingsgezinde krachten van het land.
Omgekeerd echter is de positie van Gorbatsjov nog niet voldoende zeker en een mislukking in Polen zal zijn positie niet versterken.

Complex
Naast een uiteenzetting over de ontwikkelingen in West-Europa ten aanzien van de opbouw van een West-europese veiligheidsidentiteit en de implicaties daarvan voor de betrekkingen tussen West- en Oost-Europa, hebben wij in onze speeches en commentaren enerzijds nadruk gelegd op de positieve waardering in het westen voor de richting van het huidige beleid, maar anderzijds beklemtoond dat „the proof of the pudding in the eating is". De geloofwaardigheid, zeker ook intern, is gebaat bij spoedige concrete maatregelen. Brede ondersteuning door de bevolking is een voorwaarde voor het welslagen van het hervormingsbeleid.

Een week van ingespannen praten en luisteren heeft ons vooral duidelijk gemaakt hoe complex de Poolse samenleving en de problemen zijn. Polen is nog steeds niet verloren, maar de problemen zijn wel heel groot.

Arjen Bouter,
Frits Herman de Groot

VS-ambassadeur in Nederland bezoekt Dagelijks Bestuur D66

Op de achterpagina van Democraat '88 nummer 3 krijgt het Dagelijks Bestuur van D66 kritiek van de redactie te verwerken, omdat een toegezegd verslag van het bezoek van de VS-ambassadeur in Nederland aan enige leden van het DB niet op het redactiesecretariaat werd aangetroffen.
Die kritiek was terecht. De beste wijze om een en ander recht te zetten is alsnog kort verslag te doen van dit bezoek.

Op dinsdagavond 16 februari bracht de VS-ambassadeur in Nederland de heer Shad, in gezelschap van James Hamilton (first secretary US embassy) en de heer Wilkinson (deputy assistent secretary for European affairs/US State department) een bezoek aan het DB van D66. Van het DB waren vertegenwoordigd Saskia van der Loo, Olga Scheltema, Herman Kernkamp, Thom de Graaf en Frits Herman de Groot.
Doel van dit bezoek, dat een uur duurde, was om de ambassadeur te informeren over D66 en haar plaats in de Nederlandse politiek, terwijl tevens enige thema's in vogelvlucht werden besproken. Genoemd kunnen worden: de internationale economische situatie, het Europese integratieproces en de Europese landbouwpolitiek, de ontwikkelingen in de Oost-West-verhoudingen.

Verhoudingen Europa-USA
Het is duidelijk dat dergelijke complexe onderwerpen in zo'n kort tijdsbestek met zoveel gespreksdeelnemers slechts (zeer) oppervlakkig aan de orde kunnen komen. De heer Wilkinson relativeerde met enige nadruk de steeds meer gehoorde opvatting dat West-Europa voor de USA minder belangrijk zou worden en illustreerde dit met gegevens over de groei van het transatlantisch lucht- en telecommunicatieverkeer in de laatste 15 jaar. Het positief verschil ten opzichte van de groei van het lucht- en telecommunicatieverkeer tussen de USA en de landen van de Pacific bleek daaruit nadrukkelijk. Het valt buiten het kader van dit verslagje om deze en andere cijfers te evalueren, maar de bedoeling van de heer Wilkinson om ons een ander geluid te laten horen, was duidelijk. Veel waardering bestond er bij de Amerikaanse gasten voor de toen net afgesloten Europese top van Brussel. Zij hoopten dat een verdere nadruk op een meer marktconform landbouwbeleid in het verschiet zou liggen. Dit zou (o.a.) voor de positie van de landbouw in de Derde Wereld een goede zaak zijn.
De geplande voltooiing van de interne markt in 1992 werd ook positief beoordeeld, met de aantekening dat de buitengrenzen van de Europese markt het vrije handelsverkeer met andere landen niet te zeer zouden moeten bemoeilijken. Het vrije-marktprincipe speelde bij deze onderwerpen vanzelfsprekend een belangrijke rol voor onze gasten.

Europese defesie
Ten aanzien van de vraagstukken bij wapenbeheersing was er speciaal belangstelling voor het D66-standpunt ten aanzien van de korte-drachtwapens. Een categorie wapens, waar de Amerikanen zowel vanwege de positie van hun troepen in Europa als vanwege de vigerende strategie van „flexible respons" sterk aan hechten. Vanwege de Duitse gevoeligheden op dit punt was een en ander actueel.
De binnen D66 al langer bestaande bezwaren tegen de nucleaire artillerie werden tot uitdrukking gebracht.
Daarnaast werd echter van onze kant onderschreven dat op dit moment de functie en het belang van de overige nucleaire korte-drachtwapens niet ter discussie stonden en werd nog eens met nadruk gewezen op het belang van onderhandelingen over de evenwichtige reductie van de omvangrijke conventionele wapenarsenalen in Europa.
Het uur was snel voorbij, maar het was voldoende voor een impressie. Dat was dan ook de bedoeling van de bijeenkomst, evenals van dit stukje. Geen pretenties en ook geen „confidentials", die verzwegen moesten worden, want die waren er niet. Wel een open gesprek, waaruit bleek dat we ondanks af en toe conflicterende belangen echt met elkaar in gesprek blijven.

Frits Herman de Groot
secretaris buitenland

Voor de d'raad: gratis

Het juist verschenen nummer geeft uitleg bij de nieuwe mediawet, beschrijft de voortgang van de nieuwe gemeentewet, en verslaat de omstreden ziekenhuisfusie op de Veluwe. Maarssen geeft bericht van een geslaagd „referendum". Hoe gaan gemeenten om met paracommerciële activiteiten van clublokalen e.d.? Verder aankondigingen etcetera. Een abonnement kost ƒ 40,– per jaargang, maar een kennismakingsnummer niets!

Zaterdag 7 mei

Studiedag Verkeer en Vervoer

Het najaarscongres van D66 zal in het teken staan van het thema verkeer en vervoer. Verkeer en vervoer staan op het ogenblik stevig in de belangstellig. Vorig jaar hadden we de discussie over de snelle treinen en onlangs besliste een meerderheid van de Tweede Kamer dat de maximum snelheid op autosnelwegen wel naar 120 km. per uur kan. Je zou zeggen dat de vaart er goed in zit. Maar we weten allemaal dat eerder het tegendeel waar is. Tweemaal per dag kruipen velen van ons naar en van het werk. Treinen zijn dan stampvol en hebben de grootste moeite om ook maar een beetje op tijd te rijden. Maar ook fietsers en voetgangers raken vooral in de steden behoorlijk in de knel. En het goederenvervoer? Vaarwegen zijn voor een deel hopeloos verouderd en vrachtauto's lopen vast in files. „Dan maar de lucht in" zei Van Speyk, maar is dat de oplossing als je de luchthaven niet kunt bereiken, of als de verkeersleiding met verouderde apparatuur aan de top van haar kunnen zit? Tot zover een tamelijk willekeurige greep uit de problemen waar ons verkeers- en vervoersstelsel mee te maken heeft. Problemen waarvoor we oplossingen zoeken. De vraag is alleen welke oplossingen.

Die vraag heeft niet alleen te maken met principiële opvattingen. De financiën zijn belangrijk, maar ook de economische noodzaak, en de technische en organisatorische mogelijkheden moeten meegewogen worden. Ons (leef)milieu speelt ook een heel belangrijke rol. Kortom, oplossingen vinden voor de verkeers- en vervoersproblemen waarmee ons land te kampen heeft is niet zo gemakkelijk. In het kader van het mobiliteitsscenario Randstad is vorig jaar een grote discussie ontstaan, die echter een beperkt bereik had (namelijk de problemen van en vooral in de Randstad). De onlangs gepubliceerde vierde nota ruimtelijke ordening geeft weer een nieuwe impuls aan de discussie.
Voor D66 is er echter nog een belangrijke reden om zich met deze problemen bezig te houden: het najaarscongres. Zoals gezegd zal dit congres gewijd worden aan een standpuntbepaling van D66 over verkeer en vervoer. Daarom is het belangrijk dat D66-ers voorjaar en zomer benutten om zich over verkeer en vervoer te beraden. Een hele goede mogelijkheid daartoe is de studiedag, die SWB en PSVI organiseren op 7 mei. Op deze studiedag zal een aantal inleiders het woord voeren. De inleidingen zullen kort (ongeveer 20 minuten) maar krachtig zijn. 's Middags is er gelegenheid om te discussiëren over de onderwerpen die 's morgens zijn behandeld. Deze onderwerpen zijn uiteenlopend van aard en dat heeft alles te maken met het brede karakter van het thema verkeer en vervoer. **Rath** (KNVTO) zal praten over de consequenties van de ontwikkeling van een collectief vervoer, **De Kroes** (Hoogleraar aan de TU Delft), zal ingaan op de technologische mogelijkheden voor verkeersbeheersing. Over het verband tussen mobiliteitsbeheersing en milieu zal een inleiding worden gehouden door **Jonker** van de werkgroep milieu van het SWB. Tenslotte zal **Mur** (voorzitter van Nederland Distributieland) een inleiding houden over het onderwerp mobiliteit en de economische rol van Nederland. Aan de hand van de beslispuntennota van het hoofdbestuur, die in de Democraat van mei zal worden gepubliceerd maar die voor de deelnemers aan de studiedag beschikbaar zal zijn, zullen de onderwerpen in een kader geplaatst worden.
Kortom, deze studiedag is echt de moeite waard voor al diegenen, die mee willen denken en praten over het oplossen van de verkeers- en vervoersproblemen in ons land.
De dag duurt ongeveer van 10.30 tot 15.30 uur en vindt plaats in de „Oude Tram" in Amersfoort. Stationsplein 4. tel. 033 - 16020. Opgave bij SWB of PSVI, 070 - 858303. Kosten *f* 17,50, inclusief lunch, over te maken op gironr. 3322213 t.n.v. SWB, D66. De deelnemers krijgen van te voren een informatiepakket toegestuurd met achtergrondinformatie en het HB-discussiestuk „Het Omega-plan".

Rob Hulleman
Voorzitter SWB-werkgroep V&V

PSVI
Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon 070-85 83 03
Postgiro 3909120
tnv PSVI D66 Den Haag

Vormings-voorjaar ten einde

De eerste vier maanden van dit jaar heeft het PSVI veel open bijeenkomsten aangeboden: trainingen, kennismakingsdagen, de Meesterklas als jubileumviering, etcetera. Tot de zomer kunnen we nu helaas geen bijeenkomsten met open inschrijving meer aanbieden. Het programma zit „vol" met cursuswerk dat we op verzoek van een afdeling, regio of andere groep mensen ondersteunen. Daarnaast willen we meer tijd investeren in enkele brochures, waar al lange tijd vraag naar is. Het maken daarvan blijkt te veel energie te kosten om naast een volledig cursus-programma te doen. Tenslotte gaan we door met de productie van Voor de D'Raad en de Standpuntenbrief en de voorbereiding van voorlichting over het Europees Parlement i.v.m. de aanstaande verkiezingen. En we blijven steun verlenen aan mensen die zelf het initiatief voor een bijeenkomst nemen en bij ons begeleiding, documentatie of andere steun zoeken!

Talent gezocht

Het is alweer een paar jaar geleden, dat het PSVI een open oproep plaatste voor ondersteuning. We zoeken mensen die onze groep vrijwilligers willen aanvullen. Het gaat vooral om volgende soorten begeleiding van groepen:
- een inleiding verzorgen en vragen beantwoorden over onderwerpen als de geschiedenis van D66, de centrale thema's in D66-politiek of over de dagelijkse praktijk van (deel) raads-, staten- of parlementaire politiek.
- optreden als algemeen gespreks- en programmaleider, waarbij iemand anders het „inhoudelijke" deel verzorgt.
- deelnemers trainen in de vaardigheid van openbaar spreken of vergaderen.

Sinds kort beschikt het PSVI over eigen video-apparatuur voor (camera-) opname en weergave, inclusief microfoons, monitor etc. Daarvoor zoeken we cameramensen; die (evt. na oefening) de (eenvoudige) apparatuur zelfstandig kunnen opbouwen en bedienen; met name bij communicatietrainingen.

Denkt u ons ongeveer eens per half jaar te kunnen helpen in een van deze rollen, *of op een andere manier,* neemt u dan contact met ons op? PSVI-bureau: Maarten Brackel, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag 070 - 858303.

Voorbereiding najaars -ALV

Op woensdag 7 september 1988 om 12 uur sluit de inzending van moties en amendementen voor het najaarscongres.
De congresstukken Verkeer en Vervoer verschijnen in de mei-Democraat, die half mei in uw bus ligt.
Tussen half mei en begin september is er dus volop tijd voor het houden van afdelings- en regiovergaderingen over Verkeer en Vervoer.
Wij wensen u veel succes!

Het Hoofdbestuur

Congresreglement

Ter uitvoering van art. 25 lid 6 van het huishoudelijk reglement heeft het hoofdbestuur het navolgende **congresreglement** vastgesteld voor de 47ste ALV op 28 en 29 oktober 1988.

Art. 1
Het congres van 28 en 29 oktober 1988 in Amersfoort is een algemene ledenvergadering in de zin van art. 20 van het huishoudelijk reglement.

Art. 2
Moties en amendementen met betrekking tot de onderwerpen, vermeld op de congresagenda dienen:
a. te zijn vastgesteld door een ARV, ASV, of AAV, hetgeen moet blijken uit ondertekening door twee betrokken bestuursleden, voorzitter en secretaris, óf te zijn voorzien van vijfentwintig handtekeningen (met vermelding van lidmaatschapsnummer) van leden van D66;
b. uiterlijk, doch liefst eerder, op woensdag 7 september 1988 te 12.00 uur in de juiste vorm op het landelijk secretariaat van D66 te zijn ontvangen;
c. te zijn opgesteld op het daartoe in het huishoudelijk reglement bij bijlage G afgedrukte standaardformulier;
d. voor zover het moties en amendementen betreft die betrekking hebben op de actuele politieke situatie (of de bijgestelde begroting) uiterlijk op woensdag 26 oktober 1988 vóór 10.00 uur op het landelijk secretariaat van D66 te zijn ontvangen.

Art. 3
De reglementair ingediende en door de rapportagecommissie goedgekeurde moties en amendementen worden in één of meer congresboeken ter kennis van de leden gebracht. Het eerste congresboek wordt op aanvraag ± 14 dagen vóór de ALV aan de leden toegezonden; de volgende congresboeken zijn ter vergadering beschikbaar.

Art. 4
De rapportagecommissie beslist over nummering en volgorde van plaatsing der moties en amendementen in de congresboeken.

Art. 5
a. Voorstellen tot wijziging van een tekst kunnen uitsluitend per concreet wijzigingsvoorstel (amendement) worden ingediend. Moties die naar het oordeel van de rapportagecommissie de strekking hebben een tekst te wijzigen worden als amendement in behandeling genomen. Indien echter de tekst van de motie dáárvoor onvoldoende aanknopingspunten bevat naar het oordeel van de commissie, kan de commissie de indieners de gelegenheid geven om hun voorstel te herformuleren binnen een door de commissie te stellen termijn.
b. Voorstellen om agendapunten te schrappen zijn buiten de orde.
c. Indien de congresvoorstellen beslispunten bevatten, dan zullen voorstellen om deze beslispunten, dan wel afzonderlijke onderdelen daarvan, te schrappen worden beschouwd als een schriftelijk uitgebrachte tegenstem en niet in het congresboek worden opgenomen.

Art. 6
Wanneer indieners van moties en/of amendementen in overleg met het hoofdbestuur en/of de programmacommissie wijzigingen aanbrengen in hun voorstellen, dienen zij de rapportagecommissie en de congresleiding hiervan onverwijld in kennis te stellen. In het bijzonder geldt dit voor het resultaat van het vooroverleg tussen het hoofdbestuur en de indieners in de periode van 13 t/m 21 september, waarin de gelegenheid bestaat tot het aanpassen van de ingediende moties en amendementen.

Art. 7
De behandeling van moties en amendementen ten congresse geschiedt als volgt:
a. de door de indieners aangewezen woordvoerder geeft desgewenst een beknopte toelichting;
b. de congresleiding verleent gedurende een door hen te bepalen tijd het woord aan diegenen die zich vóór een door hen te bepalen tijdstip als spreker hebben aangemeld op een bij de congresleiding berustende sprekerslijst en wel in de
c. het hoofdbestuur en de programmacommissie brengen desgewenst een advies aan de ALV uit over het aan de orde zijnde voorstel;
d. de congresleiding geeft desgewenst de woordvoerder van de indieners de gelegenheid tot een reactie op de sprekers van de sprekerslijst en de adviezen van hoofdbestuur of programmacommissie;
e. de congresleiding brengt de **amendementen** in stemming in volgorde van hun ingrijpendheid zoals door de rapportagecommissie in het congresboek aangegeven, en daarna het al dan niet geamendeerde voorstel;
indien het voorstel bestaat uit beslispunten, al dan niet opgedeeld in sub-beslispunten, dan worden deze beslispunten, én de eventuele sub-beslispunten, ieder afzonderlijk in stemming gebracht;
f. de congresleiding brengt de **moties** en/of **resoluties** met betrekking tot een bepaald agendapunt in de door de rapportagecommissie in het congresboek vermelde volgorde in stemming, echter niet dan nadat alle moties en/of resoluties bij het betreffende agendapunt zijn toegelicht op de wijze onder a t/m d geregeld;
bij actueel politieke moties dient de vergadering afzonderlijk, en zonder toelichting of debat, te beslissen óf die motie in behandeling wordt genomen.

Art. 8
Voorstellen van orde kunnen tijdens de ALV uitsluitend worden ingediend omtrent:
a. verdeling spreektijd;
b. de volgorde van behandeling van en besluitvorming over agendapunten, en daarbinnen de subagendapunten, alsmede over beslispunten, en daarbinnen de subbeslispunten;
c. vaststelling of een agendapunt, of een onderdeel daarvan, dan wel een beslispunt, of een onderdeel daarvan, voldoende is behandeld en rijp voor besluitvorming is.

Art. 9
In alle gevallen betreffende de gang van zaken tijdens het congres, waarin dit congresreglement niet voorziet, beslist de congresleiding met inachtnemig van de statuten en het huishoudelijk reglement.

Het standaard-formulier voor het indienen van moties en amendementen, vindt u op pagina 54 en 55 van het Huishoudelijk Reglement dat in het bezit van iedere afdelingssecretaris is. Het formulier is tevens op te vragen bij het Landelijk Secretariaat, Bezuidenhoutseweg 195 Den Haag, telefoon 070-858303.

Hayo Apotheker:

DOORBREKEN DOOR INBRAAK

Veendam heeft met ingang van 16 april een nieuwe burgemeester. Het is partijgenoot Hayo Apotheker.
Hayo (37) is goed op de hoogte van de provinciale politiek-economische omstandigheden. Niet alleen omdat hij er zijn jeugd heeft doorgebracht en in de provinciale hoofdstad Planologie heeft gestudeerd. Maar vooral ook, omdat hij er ruim zeven jaar als burgemeester van Muntendam heeft gewerkt.
Voor hij in 1980 als jongste burgemeester van Nederland aan de slag ging, was hij werkzaam als wetenschappelijk onderzoeker bij de Rijksuniversiteit Groningen en als bestuurskundig adviseur bij de Vereniging van Nederlandse gemeenten in Den Haag. Binnen deze vereniging is hij overigens nog steeds actief, maar nu als voorzitter van de afdeling Groningen en als lid van het hoofdbestuur.

„Mijn benoeming in Muntendam in 1980 was stormachtig. Met zeven zetels voor de PvdA, twee voor de CPN en twee voor een locale combinatie van CDA en VVD. Voeg daarbij het feit dat mijn voorganger een socialist was en je hebt de verklaring voor de oppositie die ik aanvankelijk ontmoette. Het vooroordeel was gebaseerd op het beeld van een Haagse planoloog met een onbekende politieke signatuur die het gedurfd had te solliciteren."
„In mijn omgeving waren er wel mensen die vroegen waarom ik nu juist burgemeester wilde worden in een provincie waar D66 relatief zwak is vertegenwoordigd en in een gemeente waar je als partij nog niets te vertellen hebt. Maar ik vond dat ik in die omstandigheden juist moest gaan. Dat je richting gemeenteraad, provincie en andere bestuurlijke lichamen moet laten zien dat je dezelfde rol kan vervullen als een kandidaat met een voor hen meer bekende signatuur. Want als je dat als D66-er niet doet en je uitsluitend op regio's richt waar je als partij redelijk goed zit, dan ben je snel door je keuzemogelijkheden heen en win je bovendien geen nieuw terrein. Vergeet niet dat D66-ers in dit verband altijd inbrekers zijn: er zijn geen echte D66-gemeenten waar de partij een meerderheid heeft."
„Al snel bleek dat de beslissing om te gaan juist was. Het ijs tussen de raadsleden en mij was bij de eerste kennismaking eigenlijk al gebroken. In Muntendam kreeg ik dezelfde portefeuilles als mijn voorganger onder beheer en in een nogal zwaar regionaal bestuursorgaan als de streekraad Oost-Groningen kon ik als D66-er na korte tijd een positie

Haya Apotheker: „Als burgemeester ben je een soort meta-democraat".

binnen het dagelijks bestuur gaan bekleden. Ik kijk nu dan ook terug op een plezierige bestuurlijke periode met goede collegiale verhoudingen."

Veendam
Zes jaar burgemeesterschap vind ik een hele redelijke periode dus in het zevende jaar ben ik me bewust gaan oriënteren. Hoewel ik niet persé in Groningen wilde blijven, ben ik door mijn achtergrond, mijn functie en mijn nevenfuncties natuurlijk wel gehecht aan deze provincie. Dus toen Veendam juist in deze oriëntatiefase vacant kwam, gaf dat alle aanleiding te solliciteren."
„Vanuit bestuurlijk perspectief bestaat er een groot verschil tussen beide gemeenten. Met ongeveer 30.000 inwoners is Veendam bijna zes keer zo groot als Muntendam. Het is qua voorzieningen en werkgelegenheid een belangrijke stad voor de regio. Alleen al de aardappelmeel-verwerkingsindustrie biedt er in totaal werk aan zo'n 6000 mensen.
Daarnaast is Veendam één van de eerste Nederlandse gemeenten met een plan voor stadsvernieuwing, waarin het begrip „publiek-private samenwerking" wordt geconcretiseerd. Het ambitieuze plan heeft een doorlooptijd van 12 jaar en omvat in totaal 80 miljoen gulden. De overheid neemt 18 miljoen voor haar rekening en de rest wordt geïnvesteerd door particuliere organisaties. Mijn voorganger heeft in het kader hiervan de eerste steen gelegd. Een fors deel van mijn aandacht in de komende jaren zal uitgaan naar het bevorderen van de voortgang en de financiële bewaking."
„Ook de politieke situatie in Veendam is anders. De Raad bestaat uit 21 zetels. Dertien daarvan zijn er voor de PvdA, CDA en VVD hebben elk drie zetels terwijl een locale partij en D66 elk één zetel hebben. Als burgemeester vind ik het in een stad met een dergelijke omvang wel van belang dat D66 er al geruime tijd een erkende positie inneemt."

Meta-democraat
„Als burgemeester ben je een soort meta-democraat die ervoor dient te zorgen dat het locale politieke spel ook werkelijk democratisch gespeeld wordt. Het is de enige plek in de gemeente waar je wordt geacht het besturen als ambacht uit te oefenen. Een gekozen bestuurder heeft altijd te maken met z'n partijpolitieke achtergrond en z'n programma. Maar van een burgemeester wordt verwacht dat hij zich concentreert op zaken als de timing van de besluitvorming en het evenwicht tussen meerderheden en minderheden.
Verder is er voor de voorzitter een interessante inhoudelijke rol. Je hebt immers het overzicht over de portefeuilles. Daardoor ben je in beginsel in staat de verschillende aspecten van de gemeentelijke problemen in een bepaald kader te plaatsen, dat herkenbaar is voor wethouders en raadsleden. Op die manier kun je een eigensoortige bijdrage leveren aan de beleidsontwikkeling."
„Voor wat het aantal benoemingen van D66-burgemeesters betreft, zijn we er nog lang niet. Gelet op onze politieke positie is het tempo waarin dit aantal stijgt te traag. Vaker moet worden benadrukt dat de partij statisties gezien recht heeft op een verdrievoudiging van het aantal posten . Op nationaal niveau vertegenwoordigen we immers zo'n zes procent van het electoraat; koppel dat percentage aan de 700 Nederlandse gemeenten en je komt op 42 burgemeesters. Een ideaal model voor de spreiding zou neerkomen op twee posten per provincie en in de Randstadprovincies zo'n drie of vier. Bovendien zou een Commissaris van de Koningin in een niet te grote provincie natuurlijk ook mooi in dit model passen."
„Overigens zou ik niet willen suggereren dat je automatisch meer burgemeesters krijgt, wanneer je een Commissaris van de Koningin in het gelederen hebt. De belangrijkste factor in een benoeming is sinds enige tijd namelijk de vertrouwenscommissie van de gemeente waar een vacature is. De energie van D66 moet dan ook gericht zijn op het positief beïnvloeden van het doorstuurbeleid van de commissarissen. Als zij meer overtuigd raken van de wenselijkheid en rechtvaardigheid van meer D66 burgemeesters in hun provincies, zullen D66-kandidaten eerder met vertrouwenscommissies in contact komen."

Peter van Eijk

Bedrijfsdemocratisering:

EEN ZAAK VAN LANGE ADEM

In 1979 komt een algehele herziening van de Wet op de Ondernemingsraden tot stand. De belangrijkste wijzigingen van de Wet uit 1950 betreffen de structuur van de Ondernemingsraad (OR). De ondernemer maakt vanaf dat moment geen deel meer uit van de OR. Verder ondergaan de bevoegdheden van de OR een aantal belangrijke wijzigingen. Zo wordt een aantal onderwerpen van het adviesrecht naar het instemmingsrecht overgeheveld. Voor D66 is dit een belangrijk moment omdat dit een erkenning betekent van de opvattingen die D66 in de loop der jaren naar voren heeft gebracht. Een duidelijke functiescheiding en geen vermenging van taken en bevoegdheden. Dat delen van deze ideeën ten aanzien van basisdemocratie in de nieuwe wet werden opgenomen is opmerkelijk omdat ze eerder door zowel de vakbeweging als PvdA geruime tijd zijn bestreden. Het is dan ook geen toeval dat het bestaan van D66 parallel loopt met de ontwikkelingen van de ondernemingsraden en de medezeggenschap.

De ondernemingsraad, al dertig jaar aanleiding tot felle discussie. Foto: ANP.

Als in 1950 de ondernemers de verplichting wordt opgelegd tot het instellen van uit gekozen vertegenwoordigers van de werknemers samengestelde ondernemingsraden, zijn het alleen de vakbondsleden (NVV, CNV en NKV) die zich kandidaat mogen stellen. Ongeorganiseerden moeten voor hun kandidaatstelling toestemming vragen aan de bedrijfscommissie, waarin dezelfde vakorganisaties zijn vertegenwoordigd. Voor D66 is dit een doorn in het oog. Pas in 1970 komt hierin verandering als ook ongeorganiseerden, zij het via een aparte verzwaarde procedure, de gelegenheid krijgen kandidaten te stellen.
Al vanaf de eerste discussie over de ondernemingsraden stelt vooral de PvdA zich op het standpunt dat voor de vakbeweging een belangrijke rol moet worden weggelegd en zij legt dan ook in de beginperiode sterk de nadruk op democratisering van het bedrijfsleven via het toporgaan: de raden van commissarissen. D66 heeft zich vanaf het begin op het standpunt gesteld dat de basisdemocratie in de ondernemingen en bedrijven dichter bij de werknemers (de basis) staat dan een raad van commissarissen. Werknemers moeten zelf medezeggenschapsrechten krijgen. Want ook al zet je vakbondsmensen in de raden van commissarissen, dan nog blijft het voor de gewone werknemer een vaag orgaan dat heel erg ver van hem afstaat.
Bij de discussie over medezeggenschap is ook telkens weer de vraag aan de orde wie nu eigenlijk de werknemers in de bedrijven vertegenwoordigt: de OR of de vakbonden. Erwin Nypels, al sedert het entree van D66 in de Tweede Kamer de fractiedeskundige op dit terrein, laat daar geen enkele twijfel over bestaan. In zijn visie zijn dat de ondernemingsraden. Dat de vakbeweging dit van tijd tot tijd ook doet, moet meer aanvullend worden gezien.

Democratisering van de samenleving is sinds de oprichting van D66 een credo van de partij. De Democraat onderwerpt in een serie artikelen de D66-initiatieven op dit punt en de ontwikkelingen in verschillende sectoren van de samenleving aan een nader onderzoek. Dit nummer een bijdrage van Aat Kwant over het wel en wee van de bedrijfsdemocratie en de D66-ideeën over het functioneren van de ondernemingsraden.

Verdoezelen

D66 heeft zich van meet af aan verzet tegen de gedachte als zou de vakbeweging het primaat hebben bij de belangenbehartiging, waarbij de OR slechts een ondersteunende functie heeft, een standpunt dat vooral door de vroegere metaalbond NVV verdedigd werd en voor een deel ook door de Industriebond NVV. Nypels: „Voor ons is het duidelijk de ondernemingsraad die dit primaat heeft en niet de vakbond. Wij willen dit zo dicht mogelijk bij de werkvloer leggen. Dit geeft al aan dat je daardoor een moeilijke positie krijgt ten opzichte van de vakbeweging. Toch hebben wij vanaf het begin de OR vergaande medebeslissingsbevoegdheden of-wel medezeggenschapsrechten willen toekennen, maar hebben daarbij nooit de steun van de vakbonden gekregen. Wel was er een SER-advies dat voorzag in adviesbevoegdheden van de ondernemingsraden, maar dat is wat anders dan het instemmingsrecht zoals wij dat altijd hebben bepleit. Een instemmingsrecht niet alleen op sociaal maar ook op economisch gebied. Het gaat dan om alle financiële besluiten van de onderneming met betrekking tot fusies, inkrimping, uitbreidingen en reorganisaties. Dit is natuurlijk een vrij vergaande vorm van democratie voor de direct betrokkenen. Het coalitiemodel zoals wij dat voorstaan komt erop neer dat je ervoor moet zorgen dat binnen de organisatie of het bedrijf de verschillende belangen tot uitdrukking komen. Het verdoezelen van de tegenstellingen is natuurlijk zinloos.
Wat Nypels voor ogen staat is een structuur van de onderneming waar een samenwerking tot stand komt op basis van gelijkwaardigheid wanneer het gaat om beslissingsbevoegdheid. De belangen van de werknemers zijn gewaarborgd in de ondernemingsraad en het is vanuit deze optiek dan ook niet meer dan redelijk dat destijds de bestuurder van de onderneming uit de OR werd geweerd. Hij moet zich immers tegenover diezelfde OR verantwoorden voor zijn beleid. D66 vindt dat werknemers zelf het besluit tot instelling van een OR moeten nemen. Nypels: „In een D66 initiatief-wetsontwerp in 1970 hebben wij voorgesteld een verplichting pas dan op te leggen wanneer een meerderheid van de werknemer zich via een stemming daarvoor uitspreekt onder leiding van de arbeidsinspectie. Wij hebben deze wet het karakter van een kaderwet willen geven die alleen geldt wanneer men het in een onderneming niet eens wordt. Wat ons betreft zou in een bedrijf gekozen moeten kunnen worden uit een reeks medezeggenschapsmodellen. De wet moet niet dwingend opleggen maar een

regelend recht geven."
Met de wijziging van de Wet op de democratisering van de kleine ondernemingen heeft D66 als model in de wet willen opnemen dat in de hele kleine bedrijven geen OR hoeft te worden ingesteld, maar dat volstaan kan worden met een personeelsvergadering. Ook is toen voorgesteld de mogelijkheid open te houden om de rechten die werknemers in onze ogen behoren te hebben, aan de vakbonden over te dragen. Nypels: „Het goed laten functioneren van medezeggenschap vereist nu eenmaal een bepaalde kennis en dan kan in dergelijke gevallen beter de vakbond die functie overnemen. Dat lijkt haaks te staan op wat ik eerder zei over de vakbeweging, maar in dit geval zijn het de werknemers zelf die uitmaken wie hen vertegenwoordigen. Samengevat komt onze filosofie erop neer dat democratie rechten behoort te geven maar dat je die niet dwingend moet gaan opleggen. Het gebeurt regelmatig dat sommigen binnen de PvdA en PRR de inspectie achter de broek zitten om ze toch vooral maar te laten controleren of iedereen wel aan de verplichting heeft voldaan om een ondernemingsraad in te stellen. Ik ga er van uit dat wanneer bepaalde bedrijven nog geen ondernemingsraad hebben, er eigenlijk geen behoefte is."

Kandidaatstelling

Al met al zijn er nogal wat fricties tussen de opvattingen van D66 en die van de vakbeweging. Bijvoorbeeld ten aanzien van de kandidaatstelling voor de OR. Deze vindt in het algemeen plaats door de vakorganisaties, ook al blijft het mogelijk dat ongeorganiseerden zich via een ingewikkelde procedure kandidaat stellen. Als uitvloeisel van de gedachte dat het de werknemers zelf zijn die hun medezeggenschapsrechten moeten invullen, is het volgens Nypels principieel verwerpelijk dat vakbonden, als instellingen buiten de onderneming, kandidaten stellen. Hij wijst erop dat het beter is uit te gaan van één kiesprocedure waarbij iedere werknemer beslist of hij een kandidatenlijst indien, waarbij het al dan niet georganiseerd zijn, niet van belang mag zijn. Ledengroepen in de bedrijven moeten in deze visie zelf de verantwoordelijkheid hebben voor de procedure van de kandidaatstelling. De vakbonden moeten zich afzijdig houden.
Nypels: „Niet leuk voor de vakbonden maar wel beter voor de democratisering van de ondernemingen. Ik wil zelfs zover gaan – en ik heb dat ook in de Kamer bepleit – om de ondernemingsraden zelf de arbeidsvoorwaarden vast te laten stellen al moet dit uiteraard wel passen binnen de afspraken die op bedrijfstakniveau gemaakt zijn. Deze voorstellen werden met hoongelach ontvangen. Dit stond zo ver buiten de werkelijkheid. Dat kon niet. Daar waren de vakbonden voor. En toen we zeiden dat de OR's het recht moesten krijgen stakingen uit te roepen, hadden we het helemaal gedaan! Toch passen deze opvattingen in onze filosofie dat democratisering niet moet worden gerealiseerd via allerlei vage toporganen, maar via wat wij wel noemen, basisdemocratie of directe democratie. En tenslotte is er nog een idee dat in de richting gaat van werkoverleg. Toen wij deze amendementen indienden hadden we alle fracties tegen. Het is daarom des te meer opmerkelijk dat zowel in latere partijprogramma's en ook in de latere wetswijzigingen delen van deze gedachten, zijn terug te vinden. Ik moet daar eerlijkheidshalve aan toevoegen dat ook bij ons het denken niet stil heeft gestaan. Ik kan nu een periode van zo'n twintig jaar overzien en dan moet je nuchter vaststellen dat het in vrij snel tempo doorvoeren van hervormingen in het algemeen niet uitvoerbaar is. Politiek is een zaak van lange adem."

Wereldvreemd

Het lijkt er op dat D66 de rol van de vakbeweging zoveel mogelijk wil terugdringen, maar bij deze suggestie veert Nypels overeind. „Dat is onzin! Ik weet wel dat dit soms beweerd wordt en ik wil dit misverstand voor eens en altijd de wereld uithelpen. Ik zie voor de vakbonden juist een meer ondersteunende rol weggelegd. Een ondersteuning voor die mensen in de onderneming die zelf verantwoordelijk willen zijn. Toen wij ooit riepen dat de OR's in staat moeten worden gesteld hun eigen arbeidsvoorwaarden te regelen, verklaarde menigeen ons voor wereldvreemd. Maar nu zie je duidelijk een tendens in die richting. Wat je ziet is een decentralisatie van belangenbehartiging. Jarenlang waren het de toporganen van werkgevers en werknemers die met elkaar afspraken maakten, maar in de loop der jaren is dit meer gedelegeerd naar de bedrijfstakken. Omdat dit ook daar problemen begint op te leveren, degeleert men dit weer naar de vooral wat grotere bedrijven. Het blijkt dat vanuit de ondernemingsraden steeds meer allerlei elementen die vroeger in CAO's vastlagen, vertaald worden op bedrijfsniveau, waardoor in een aantal gevallen zelfs al sprake is van een verkapt arbeidsvoorwaardenoverleg tussen OR en bedrijfsdirecties. In een aantal gevallen hebben ondernemingsraden het resultaat van de onderhandelingen voorgelegd aan de vakorganisaties die het vervolgens via een CAO bekrachtigden. Het initiatief en de inhoud was echter aan de OR gedelegeerd."
Nypels juicht deze ontwikkeling in principe toe, al mag dit niet betekenen dat hierdoor de vakbeweging ontkracht gaat worden, want die blijft in onze samenleving volstrekt onmisbaar. Decentralisatie is onmiskenbaar in opmars en de vakorganisaties dienen daar op in te spelen.
Onlangs heeft D66 dan ook voorgesteld de wet op de Ondernemingsraden op dit punt alsnog aan te vullen.

Aat de Kwant

Adviesraad wijst belastingverlaging af

Op 26 maart, 2 dagen voor het grote bezuinigingsdebat in de Tweede Kamer, kwam de Adviesraad voor de laatste maal in de huidige samenstelling bijeen.

De raad formuleerde een advies aan de Tweede Kamerfractie over de voorstellen van het kabinet Lubbers, bepaalde een standpunt over het tien stemmen kiesstelsel en het stemadvies bij kandidaatstellingen in de partij en informeerde zich bij Hoofdbestuur en fractie over uiteenlopende zaken als de enquête bouwsubsidies, de gewijzigde kieswet, het Zuid Afrikabeleid, de Werkgroep 2000 en de ledenwerfcampagne. Het presidium zette vertrekkende Adviesraadsleden en de perscommissie in de bloemetjes. In de volgende Democraat zal een overzicht gegeven worden van twee jaar Adviesraad.

Regeringsbeleid

„Het overheidsbeleid moet behalve op een sanering van de overheidsfinanciën, ook offensief gericht zijn op vergroting van de werkgelegenheid en versterking van de infrastructuren", was de mening van de AR. De Adviesraad achtte het niet raadzaam om, nu de overheidsfinanciën zo zwaar onder druk staan, de belastingmeevallers meteen weer uit te geven aan belastingverlaging. Zeker niet wanneer dat elders grote maatschappelijke pijn veroorzaakt. In een motie werd de Tweede Kamerfractie geadviseerd:
1. zich uit te spreken voor verdere verlaging van werkgeverspremies en BTW op diensten in plaats van vermindering van de Vennootschaps Belasting.
2. zich krachtig te verzetten tegen de bezuinigen op het gebied van de sociale zekerheid, omdat:
– nieuwe onrust op dit gebied na de Stelsel herziening en de gedane beloften van rust ongewenst is en tevens het aanzien van de politiek wordt geschaad.
– de bezuinigingen veelal niet het gebied van de overheidsfinanciën betreffen. Verlaging van de collectieve lastendruk is niet heilig, als de kwaliteit van het verzekeringspakket te zeer wordt aangetast.
3. op principiële gronden invoering van het woonlandbeginsel in de Algemene Kinderbijslagwet af te wijzen.
4. de verdere vervuiling van de begroting van Ontwikkelingssamenwerking door oneigenlijke financiering van de opvang van asielzoekers te voorkomen.
5. de verlegging van de minimumloonleeftijd voor volwassenen volstrekt af te keuren, omdat deze de ontplooiingskansen voor jongeren en hun maatschappelijke emancipatie belemmert.
6. de sanering van de aftrekposten te vergro-

vervolg van pagina 1

De vele verwijzingen van het kabinet naar Europa hadden volgens Van Mierlo dan ook een selectief karakter. „De concurrentieslag die na het wegvallen van de grenzen van de interne markt zal ontstaan, vraagt om herziening van de lasten die op ons bedrijfsleven rusten. Daar kan ook de D66-fractie zich in principe in vinden. Maar dat is slechts de helft van het verhaal. De andere helft is net zo beslissend over de kansen van ons bedrijfsleven en dat verhaal gaat over de vraag hoe wij het gevaar kunnen keren dat de geografische voorsprong die Nederland altijd heeft gehad verloren gaat of in een achterstand zal worden omgezet", aldus Van Mierlo. De verschuiving van het economische centrum naar het Zuiden van Europa, de Kanaaltunnel en een TGV-net voor goederenvervoer door Duitsland vereist volgens D66 een grote infrastructurele operatie om de excentrische positie van Nederland te neutraliseren. In de investeringsimpuls zou eveneens een bedrag opgenomen moeten worden ten behoeve van het milieu, voor bodemsanering, de mestproblematiek en het herstel van de milieu- en energietoeslag uit de WIR. Volgens de D66-fractie zou het gaan om een bedrag van 650 miljoen extra aan overheidinvesteringen per jaar. Van Mierlo: „Extra overheidsinvesteringen, die niet alleen voor onze concurrentiepositie en het milieu van essentiële betekenis zijn, maar ook voor de terugdringing van het werkloosheid, die nog steeds stagneert. Overheidsinvesteringen, die de afgelopen twee jaar weer met 16 procent zijn teruggelopen, alleen omdat zij vanwege het financieringstekort uit een herschikking van middelen zouden moeten komen. De toekomst zou een stuk veiliger zijn gesteld, wanneer in 1990 deze overheidsinvesteringen wel op gang zijn gekomen en het financieringstekort als gevolg daarvan 0,2 procent hoger zou uitkomen dan de doelstelling van 5,25 procent van het regeerakkoord."

Zakcent

De D66-fractie kon zich in hoofdlijnen verenigen met de besteding van de WIR-gelden, een van de drie grote operaties die tijdens het debat ter discussie stonden, maar verweet het kabinet wel de WIR te laat te hebben afgeschaft, en weinig zorgvuldig. Van Mierlo: „Als minister de Korte de WIR eens wat eerder had omgezet, bijvoorbeeld toen wij daar 2 jaar geleden om vroegen, dan had ons dat nu een aardige zakcent gescheeld. En dan heb ik het niet eens over de wijze waarop die is afgeschaft, die ons op 1 miljard in een weekeinde is komen de staan." Een verlaging van de vennootschapsbelasting kon op instemming van de D66-fractie rekenen, evenals het behoud van de kleinschaligheidstoeslag en de bestemming van 250 miljoen gulden voor scholing.

Tax-credit

Grotere moeite had D66 met de voorstellen om de loon- en inkomstenbelasting te verlagen. Onzekerheid over de inkomenspolitieke effecten, geen garantie voor koopkrachtbehoud van de laagstbetaalden, geen evenwichtige verdeling van de lastenverlichting en onduidelijkheid over de compensatie van de tariefsverlaging van de topinkomens door verlaging van de aftrekposten, luidde de kritiek van de D66-fractie. Van Mierlo pleitte daarom voor de invoering van een „tax-credit" systeem, waarbij iedereen als basis-aftrek een vaste som van 4.000 gulden zou worden toegekend tegen het laagste belasting-tarief. Het bedrag dat deze maatregel zou opleveren uit de hogere inkomens zou gebruikt kunnen worden om de koopkracht van de lagere inkomens op peil te houden. D66 steunde het voorstel van de VVD-fractie om het tariefpercentage voor de middeninkomens bij de invoering van de nieuwe belastingschijven te verlagen van 52 naar 50 procent.

Verkregen rechten

De D66-fractie keerde zich tegen de verhoging van de leeftijdsgrens voor het volwassen minimumloon en de verlaging van de uitkeringen van jongeren. Van Mierlo noemde de vergroting van het verschil tussen juridische en economische volwassenheid "ridicuul en anachronistisch" en hij hekelde de werkgelegenheidseffecten van de maatregel die het kabinet op goed gevoel op 10.000 en het CPB op 5.000 arbeidsplaatsen inschat. „Voor dat effect moeten meer dan 100.000 werkloze jongeren met inkomen bloeden. Is hier de verhouding doel – middel niet zoek?"
De fractie uitte ook kritiek op de verlaging van de kinderbijslag voor kinderen van buitenlandse werknemers in de thuislanden; de invoering van het zogeheten woonlandbeginsel. Hoewel ook D66 het niet uitgesloten achtte dat het op den duur niet vol te houden zou kunnen zijn om als enige land in Europa het werklandbeginsel te hanteren, noemde Van Mierlo de introductie van de maatregel op dit moment mager gemotiveerd en ongepast vanuit een oogpunt van nondiscriminatie, zorgvuldigheid en verkregen rechten.
„Het maakt een groot verschil of je altijd het woonlandbeginsel hebt toegepast, zoals de andere landen, of nooit, zoals wij. Er is ook nog zoiets als verkregen rechten, en zeker als het om zulke grote bedragen gaat, en op grond daarvan opgebouwde verwachtingen."
Compensatie van de 150 miljoen gulden die de invoering van het woonlandbeginsel zou opleveren zag de fractie in het verminderen van de progressie van de kinderbijslag. Vanaf het derde of vierde kind zou de bijslag per kind niet meer moeten stijgen.

Woordenwisseling

Over de korting op ontwikkelingssamenwerking kwam het in derde termijn tot een stevige woordenwisseling tussen Lubbers en Van Mierlo, die het kabinet verweet verhulde bezuinigingen op de begroting van Ontwikkelingssamenwerking door te voeren door de kosten van de opvang van asielzoekers van WVC naar dit departement over te brengen. Deze bezuiniging was voor D66 onbespreekbaar en Van Mierlo verwees bij zijn pleidooi om de maatregel ongedaan te maken naar het regeeraccoord en de motie Kok/Van Mierlo, waarin de Kamer zich tegen korting op ontwikkelingssamenwerking uitspreekt als zich geen uitzonderlijke omstandigheden zoals tegenvallende inkomsten van de overheid voordoen. Zijn beroep op de regeringspartijen zich te houden aan die Kameruitspraak mocht echter niet baten. Zij gingen „met pijn in het hart" opnieuw door de bocht.

Vervolg van pagina 13

ten. Oneigenlijk gebruik van deze posten mag geen argument zijn om de top-tarieven van de Loon- en Inkomstenbelasting te verlagen. Het effekt van de plannen tot belastingverlaging voor de hogere inkomens staat in schril contrast met het effekt van het snijden in de collectieve voorzieningen voor de lagere inkomens.

Erwin Nypels verklaarde zich volledig met de adviezen van de AR te kunnen verenigen en deze in te zullen brengen in het fraktieberaad.

Stem advies commissies

Een commissie uit de AR heeft in een uitgebreide notie het fenomeen stemadvies(commissie) aan een onderzoek onderworpen, daarbij dankbaar gebruik makend van de ervaringen op diverse plaatsen in de partij opgedaan.
De AR heeft daaruit het volgende advies aan het HB aangenomen:
– Het Huish. Reglement moet worden aangevuld met bepalingen, die regelen dat het betreffende bestuur een strategie en profielschets opstelt voor de fraktie, die als basis dient voor een voorstel aan de ledenvergadering. Ook moeten richtlijnen worden opgenomen voor samenstelling, taak en werkwijze van SAC's.
– De ledenvergadering besluit over de procedure en de samenstelling van de SAC.
– Onderscheid moet worden gemaakt tussen een algemeen en een specifiek stemadvies.
– Het stemadvies gaat samen met eventueel gereglementeerd commentaar van de kandidaten naar de leden.
– Bij tijdgebrek (vervroegde verkiezingen) wordt volstaan met algemeen advies.
– Er moet een systeem van evaluatie van stemadviesprocedures worden ontwikkeld.
De AR wil het HB nader adviseren over de inhoudelijke kant van samenstelling, taak en werkwijze van SAC's, waarbij de ervaringen met de TweedeKamerverkiezingen van 1985 als richtlijn kunnen dienen.

Henk Bleumink

Milieu lijkt ondergeschoven kindje kabinet

D66 LAAKT VIERDE NOTA

In reactie op de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening kan D66 niet anders dan constateren dat het milieu het ondergeschoven kindje lijkt van het kabinet.

De Tweede Kamerfractie betreurt de geringe aandacht die natuur en milieu krijgen in het kabinetsplan voor de toekomstige inrichting van het land.
„Het ziet er voor het milieu somber uit", constateert woordvoerder Dick Tommel. „Temeer omdat het kabinet in de nota op bijna alle plaatsen voorrang geeft aan de agrarische produktie en groeiende mobiliteit voorziet."

Jammer
D66 vindt het jammer dat in de nota tal van vragen worden opgeroepen, zonder dat enig perspectief op oplossingen wordt gegeven. Hoe denkt het kabinet in te spelen op de constatering dat het gemiddelde aantal personen per woning afneemt en er dus meer woningen nodig zijn? Hoe denkt het kabinet in te spelen op de verwachte groei van de mobiliteit, met als gevolg meer uitstoot van het verkeer en overvolle treinen?
Ook ontbreekt het aan financiële dekking van voorstellen. Dat geldt bijvoorbeeld voor het zogenaamde intercity-plus net.

Positief
Positief is D66 over de aandacht in de nota voor de grote steden, zowel wat betreft het woonmilieu als de economische ontwikkeling.
In schril contrast daarmee staat de formulering dat de ontwikkeling van de regio's de verantwoordelijkheid is van die regio's. „Het kan niet zo zijn dat de rijksoverheid haar kracht min of meer beperkt tot het midden en het westen van het land."

Dick Tommel: „Het ziet er voor het milieu somber uit"

D66 tegen 120 km

De D66-fractie in de Tweede Kamer heeft zich tot het eind toe verzet tegen het verhogen van de maximum snelheid naar 120 kilometer per uur.
De Democraten stemden unaniem vóór de motie om aan 100 kilometer per uur vast te houden.
De motie werd verworpen met 66 stemmen voor. De CDA-fractie kende twee leden die tijdens de hoofdelijke stemming „voor" lieten horen, terwijl een lid van de PvdA met de regeringspartijen mee stemde.

Klein succes voor Nijpels

Een meerderheid van de Tweede Kamer kan akkoord gaan met het instellen van deelnemersraden voor vertegenwoordigers van gepensioneerden, om hen – zij het slechts adviserend – invloed te geven in de besturen van pensioenfondsen.
Dat is het voorlopige resultaat van de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel van Erwin Nypels ter democratisering van de pensioenfondsbesturen.

De D66'er bepleit in zijn voorstel om naast werkgevers en werknemers ook gepensioneerden het recht te geven op vertegenwoordiging in de besturen. Niet alleen omdat zij specifieke belangen hebben, maar ook in het kader van de emancipatie van de ouderen. Een voorstel dat steun kreeg van de VVD-fractie.

Compromis
PvdA en CDA vinden het plan Nypels vooralsnog te ver gaan omdat het de positie van werkgevers en werknemers zou aantasten. Als compromis kunnen zij wel akkoord gaan met het idee van deelnemersraden.
Nypels heeft de verdere behandeling van zijn wetsvoorstel opgeschort in afwachting van een nadere standpuntbepaling van de organisaties van ouderen en gepensioneerden.

Eisma blijft vechten voor Groote Peel

Milieu-woordvoerder Doeke Eisma blijft zich inspannen voor een beter beheer van het natuurgebied De Groote Peel, ook nu een Kamermeerderheid van CDA en VVD zich tegen stringentere maatregelen heeft uitgesproken. Samen met een plaatselijke actiegroep gaat de D66'er bezien of de minister langs juridische weg is te bewegen tot een andere houding.

Met name op aandrang van PvdA en D66 heeft het kabinet nu wel besloten De Groote Peel zelf te laten vallen onder de natuurbeschermingswet. Eisma vindt dat deze wet ook moet gelden voor de landbouwgronden in de directe omgeving. Doordat de drainage van die gronden de laatste jaren steeds meer toe neemt wordt grondwater onttrokken aan het natuurgebied. Vooral de hoogveengronden hebben daaronder te lijden.
Volgens de D66'er is het een illusie te denken een natuurgebied in stand te houden zonder rekening te houden met invloeden van buitenaf. Sterker nog, hij heeft de indruk dat de overheid volgens de Natuurbeschermingswet zelf verplicht is om maatregelen te nemen tegen die invloeden.
Als de overheid de drainage verbiedt, levert dat volgens Eisma schadeclaims op ter hoogte van zestigduizend gulden per jaar. „Dat is niet veel als je daarmee een uniek gebied in stand kunt houden", aldus het Kamerlid.

D66 ongelukkig met Wet Gelijke Behandeling

De D66-fractie in de Tweede Kamer is allerminst gelukkig met de Wet Gelijke Behandeling zoals het kabinet deze eind maart aan de kamer heeft doen toekomen.
De kern van de kritiek van fractiewoordvoerder Louise Groenman is dat de regering heeft gekozen voor de bescherming van de instellingen op christelijke grondslag in plaats van voor de bescherming van individuen tegen discriminatie. Uiterst vreemd vindt ze dat leerlingen op grond van hun sexuele voorkeur door scholen kunnen worden geweigerd.
Volgens Groenman heeft het kabinet zich veel problemen op de hals gehaald door te kiezen voor een wetsontwerp waarin discriminatie op alle mogelijke gronden wordt beschreven, ook daar waar dat niet direct opportuun is. Dit levert volgens haar zoveel procedurele bezwaren op, dat het deze kabinetsperiode niet meer zal lukken de wet van kracht te maken.

Klaas

Na Ons Poëtisch Binnenhof en Ons Poëtisch Nederland verscheen dit jaar bij V&D Ons Poëtisch Dichtersland. Een verzameling voorkeursgedichten van Nederlandse dichters zelf. Samenstellers van de bundel zijn Ernst van Altena, oud-„cultuuradviseur" van de D66-fractie en Jan Veldhuizen, D66-publiciteitscoördinator onder Terlouw en even Kamerlid voor de Democraten. De dichter Ernst van Altena heeft zich bij de keuze van zijn eigen voorkeursgedicht laten leiden door zijn politieke verleden. Zijn bijdrage aan de bundel heet Het Afdelingslid.

Het afdelingslid
Hij kent de klep van alle brievenbussen,
de beste plekken voor het wild geplak,
de leden met de rijkstgevulde zak;
hij is altijd oproepbaar voor de klussen.

In de discussies komt hij er nooit tussen,
hij houdt zich verre van het hellend vlak,
hij houdt niet zo van dat gehakketak
van al die strevers naar het trijpen kussen.

Als 't erop aankomt is hij niet van gister:
hij vindt zich van meer nut op 't folderpad
dan onverkiesbaar op de statenlijst...

In 't souterrain der politiek vergrijsd,
is het zijn eigen kleine zege dat
hij Klaas mag zeggen tegen de minister.

Tomaat

Toneelspeler Bernhard Droog voerde in 1968 actie om het publiek op straat en in gerichte situaties opnieuw aan zich te binden met geëngageerd toneel. In Elsevier (19.12.1987) wordt Droog geïnterviewd over die periode en wat toen de „Actie Tomaat" werd genoemd. De acteur:
„Na Tomaat moest elke voorstelling *kunst* zijn. Er is in 1968 veel goeds aan spelerskwaliteit verloren gegaan. Ze waren bang dat ze gestenigd zouden worden als ze een leuk stuk brachten. Toen is de teruggang in de publieke belangstelling pas goed begonnen. Er moest iets veranderen, maar de manier was niet goed. Ik ben voor evolutie, niet voor revolutie – ik stem D66."

Hoogvliet

De Initiatiefgroep Boomgaardshoek en Platen (IBP) is als grote winnaar uit de bus gekomen bij de deelraadsverkiezingen in Hoogvliet. Deze lokale lijst won vooral aan populariteit door het streven naar afscheiding van Rotterdam. En daarmee het verlagen van de onroerend goedbelasting, die door de aansluiting van Hoogvliet bij de Metropool aan de Nieuwe Waterweg drastisch is verhoogd.
Democraten 66 keerde terug in de Hoogvlietse deelraad na een intensieve verkiezingscampagne onder het motto „D66, denken, durven, doen". Dat het slechts met één zetel was viel enigszins tegen, maar onder aanvoering van lijsttrekker let Buijser werd de plaatselijke VVD toch met 11 stemmen verslagen. Kansen op een bestuurszetel zijn ook nog niet verkeken omdat PvdA, CDA, VVD en D66 gezamenlijk trachten de lokale afscheidingsbeweging IBP uit het deelraadsbestuur te weren. De volledige uitslag luidde PvdA 11 zetels, IBP 10, CDA 2, D66 1, VVD 1. De opkomst was 43,7 procent.

Partijvoorzitter Zeevalking spreekt het D66-congres toe.

Afscheid

Hij is misschien wel de enige politicus die aan het ziekenhuisbed gekluisterd deelnam aan een discussie in VARA's Rooie Haan. Geveld door een gebroken heup in de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen in 1981, op weg naar 17 D66-zetels, was het voor Henk Zeevalking, toen partijvoorzitter van D66, de enige mogelijkheid om mee te doen aan het grote verkiezingsdebat tussen de partijvoorzitters.
Donderdag 30 maart nam Henk Zeevalking in de Aula van de TU Delft afscheid van zijn laatste publieke functie. Oogluikend was toegestaan dat Zeevalking na zijn 65ste nog enige tijd „de rust in de tent van de TU Delft" kon herstellen, maar per 1 april is Zeevalking voorzitter van het College van Bestuur van de Delfse universiteit af.
Met dit afscheid, dat onder grote belangstelling plaatsvond sloot Zeevalking een lange carrière af die vaak verweven was met het lot van D66. Onder de sprekers in Delft waren Hans Gruyters, mede-oprichter van D66, de Utrechtse PvdA-wethouder Kees Pot, die Zeevalking namens B&W een petje van de FC Utrecht aanbood, het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, de Rector Magnificus van de TU en de Vrijmetselarij. Opvallende afwezige was Joop de Winter, eigenaar van café Dikke Dries, waar Zeevalking, met „een rondje voor de zaak", regelmatig vlammende speeches hield over de Democraten 66.
Henk Zeevalking, ooit redacteur van de Waarheid, was voor D66 achtereenvolgens wethouder en raadslid in Utrecht, staatssecretaris Justitie (als opvolger van Glastra van Loon), Kamerlid, gelijktijdig Burgemeester van Rijswijk en partijvoorzitter en Minister van Verkeer en Waterstaat. In die hoedanigheid brandde hij volgens velen zijn vingers aan de doortrekking van de A27 door wat hij vaak als „wat bosjes struiken" betitelde, het oeverbos Amelisweerd.
Zeevalking is niet van plan om na zijn pensionering in alle rust te gaan genieten van zijn zomerhuisje op Schiermonnikoog, volgens eigen zeggen „het eiland waar relatief de meeste miljonairs van Nederland wonen". Ook D66 kan in de toekomt zeker nog beroep op hem doen.

ALV JD

Op zaterdag 23 en zondag 24 april wordt in Jeugdherberg de Grote Beer, Asselsestraat 330 te Apeldoorn de elfde ALV van de Jonge Democraten gehouden. De heer F.W. Weisglas, lid van de Tweede Kamerfractie van de VVD zal een verhaal houden over Europa in 1992. Op de agenda van het congres staan onder andere de volgende onderwerpen: Aids, Europa en milieu.
Iedereen is van harte welkom!
Voor meer informatie kunt u bellen naar de vice-voorzitter organisatie, Coert Bruel, 010-4523808.

D66 leden die geïnteresseerd zijn in een bundeling van alle standpunten van de Jonge Democraten kunnen in het bezit komen van een standpuntenbundel door ƒ 6,50 over te maken op gironummer 701386 t.n.v. Jonge Democraten onder vermelding van standpuntenbundel.

D66 leden die volledig op de hoogte willen blijven van het reilen en zeilen van de JD, bevelen wij het geheel vernieuwde verenigingsblad, DEMO aan. Voor maar ƒ 20,– per jaar ontvangt u 6 keer per jaar dit vrijzinnig-democratisch jongerenmagazine thuis.

Brieven, samenvattingen, speeches, brochures, campagnes, interviews, pamfletten, schotschriften, redactie van bestaand werk of herschrijven van oude teksten.

STIJN VERBEECK
tekstschrijver
tegen slordig taalgebruik en afgetrapte zegswijzen

Laan Copes van Cattenburch 133
2585 GA DEN HAAG
tel. 070-63 30 29
al is het midden in de nacht!

KANDIDATEN

TOELICHTING

bij het stembiljet voor de Adviesraad.

De leden van de Adviesraad worden per regio gekozen. Voor Groningen, Friesland en Overijssel behoeven geen verkiezingen gehouden te worden, omdat daar net genoeg of te weinig kandidaten zijn voor het aantal zetels.
Uiteraard vindt U de kandidaten voor deze regio's wel in de kandidatenlijst.
Voor de andere regio's gaat U als volgt te werk:

- Kruis op het stembiljet Uw regio aan.
- Vul de nummers in van de kandidaten van Uw voorkeur

Let wel: U mag alleen stemmen op kandidaten van Uw eigen regio.

Op onderstaand lijstje staat per regio aangegeven, hoeveel kandidaten U minimaal moet invullen. Als maximum geldt het aantal kandidaten per regio. Stembiljetten met te weinig nummers zijn ongeldig.

	min.
Drenthe	2
Gelderland	4
Utrecht	4
Noord-Holland	5
Zuid-Holland	6
Zeeland	2
Noord-Brabant	4
Limburg	2
Flevoland	2

De stembiljetten moeten uiterlijk op vrijdag 6 mei 1988 om 12.00 uur binnen zijn bij de Landelijke Verkiezingscommissie.
Adres: LVC, Postbus 93313, 2509 AH Den Haag.

VERSTREKTE GEGEVENS

Van de kandidaten werd gevraagd:

1. ACHTERNAAM, voorletter(s)
2. roepnaam
3. geboortedatum, -plaats
4. adres
5. postcode, woonplaats
6. telefoonnummer thuis
7. opleiding
8. beroep
9. vorige functie(s) in D66, periode ...
10. huidige functie(s) in D66, sinds ...
11. andere maatschappelijke functie(s)
12. overige functie(s) waarvoor kandidaat is gesteld
13. is bereid op een verkiesbare plaats te staan
14. persoonlijke toelichting.

VOLGORDE

Op achternaam.
Begin kandidatenlijst bepaald door loting op S.

ADVIESRAAD

GRONINGEN

1

1. VEEN, J. van der
2. Hans
3. 24-04-1958,Hoogezand-Sappemeer
4. Oosterhamriklaan 167
5. 9715 PC Groningen
6. 050 - 730258
7. VWO- B, kandidaats geschiedenis
8. werkloos
9. afdelingssecretaris Groningen-Stad, 1983 - 1986
   lid afdelings-campagneteam, 1986
10. voorzitter afdeling Groningen-Stad;
    lid steunfractie gemeenteraad Groningen;
    redacteur Nieuwsbrief regio Groningen;
    plaatsvervangend lid Adviesraad (ad interim),nov'87
11. -
12. gemeenteraad Groningen, plaats 12;
    Provinciale Staten Groningen, plaats 11
13. ja
14. Politieke betrokkenheid is iets dat invulling vereist. Meebeslissen kan mijns inziens alleen als je mee wilt denken, mee aan meningsvorming doet. Ik doe dat op plaatselijk niveau in de steunfractie en wil dat op landelijke niveau, in de Adviesraad, ook graag doen.
    In de discussie de afgelopen tijd over de partijstructuur was mijn overtuiging, dat ALV en Adviesraad hun huidige bevoegdheden moeten houden en daar een beter gebruik van moeten maken. Ik vind het vanzelfsprekend, dat ik daar dan ook zelf aan mee moet werken.
    Bovendien wil ik graag ook persoonlijk bijdragen aan het versterken van de communicatie tussen afdelings- en regionaal niveau aan de ene en het landelijk circuit aan de andere kant.

2

1. CADERIUS VAN VEEN, L.E.,
   geb. de Savornin Lohman
2. Lous
3. 03-08-1943, Haarlem
4. Oosteinde 46
5. 9697 XH Blijham
6. 05976 - 1203, tel.beantw.2500
7. MMS-diploma; 4 jaar gymnasium; 4 jaar studie Frans; diploma directie-secretaresse
8. vroeger: directie-secretaresse;
   bureau-directeur in- en exportbedrijf U.S.A. medische boeken.
   thans: huisvrouw; exploitante kampeerbewijsterrein
9. -
10. -
11. vroeger: bestuursfuncties plaatselijke en provinciale kinderopvang;
    lid werkgroep reorganisatie landelijke kinderopvang;

lid provinciale raad milieuzorg (vanuit Vrouwenraad);
lid dagelijks bestuur Milieufederatie Groningen;
thans: lid algemeen bestuur Milieufederatie;
lid begeleidingscommissie provinciale natuur & milieu-educatie consulent;
bestuurslid van de Vrienden van het Rijtuigmuseum Leek;
lid initiatiefgroep kinderopvang Winschoten.

12. -
13. n.v.t.
14. Ik wil tijd en energie steken in de Adviesraad, omdat ik het belangrijk vind dat het aandragen van bouwstenen voor het beleid en de toetsing ervan blijft plaatsvinden in dit onafhankelijke orgaan. Aandachtspunten zijn voor mij o.a.:
    - sorteren bepaalde maatregelen het gewenste effect en zijn ze in de praktijk wel uitvoerbaar;
    - weegt het belang van een algemene maatregel wel op tegen het nadeel dat deze voor een minderheid kan opleveren;
    - is de verstrekte informatie wel begrijpelijk voor iedereen;
    - is het beleid niet gericht op korte-termijn-succes en/of het bestrijden van symptomen, maar op het aanpakken van de oorzaak van het probleem.

    Verder is het goed, wanneer de beleidmakers in Den Haag steeds weer met beide benen op de grond gezet worden, ook op de Groninger klei.

FRIESLAND

1. SCHOTANUS, E
2. Eling
3. 18-01-1942, Sint Johannesga
4. Sonnegaweg 34
5. 8478 HD Sonnega
6. 05619-375

3

7. middelbare cultuurtechniek
8. technisch medewerker waterschap
9. campagneleider Weststellingwerf vanaf 1981;
   lid steunfractie 1980 - 1985
   raadslid 1985 - 1986
10. lid Adviesraad; lid afdelingsbestuur Westatellingwerf
11. -
12. gemeenteraad, plaats 2
13. ja
14. Vanaf najaar 1987 ben ik Adviesraads-lid. (1986 - 1988 plaatsvervangend). Ik ambieer een volgende periode om te zorgen voor een goed contact tussen Adviesraad en regio. De raad zelf dient een klankbord te zijn voor regionale politiek. Ik wil daar graag een bijdrage aan leveren.

1. HULZEN, W. van
2. Wim
3. 01-10-1946, Zeist
4. Sinderhôven 22
5. 9254 GD Hardegarijp
6. 05110 - 3250

4

7. HBS-B; TU Delft Weg- en Waterbouw
8. leraar Wiskunde
9. plv. HB-lid 1980-1982; secr. politiek Regiobestuur Friesland 1982-1984; Regio-HB-lid 1984-1987 (met onderbreking van juni '86 - nov.'86)
10. secretaris afdeling Tietjerksteradeel
11. voorzitter Stichting Opbouwwerk "Tietjerksteradeel"
12. -
13. -
14. Het lidmaatschap van het Hoofdbestuur vraagt veel tijd. Vandaar dat ik daar kortgeleden mee gestopt ben. Omdat ik toch graag op landelijk niveau bezig wil zijn, stel ik mij kandidaat voor de Adviesraad.

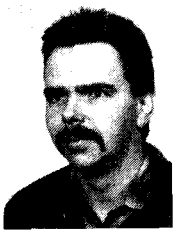

1. JONG, P. de
2. Peter
3. 22-04-1955
4. Arumerstraat 18
5. 8913 GG Leeuwarden
6. 058 - 120720

5

7. M.O.-A Nederlands; M.O.-B Geschiedenis
8. docent
9. -
10. voorzitter afdeling Leeuwarden
11. -
12. Provinciale Staten, no. 13
13. ja
14. -

DRENTHE

1. STELLINK, K
2. Koos
3. 09-02-1960
4. De Daelenkamp 2
5. 7957 CR De Wijk
6. 05224 - 2488

6

7. Verpleegkundige A; daarna diverse opleidingen, waaronder O.U.-studies
8. verpleegkundige A
9. penningmeester afd. Meppel e.o. 1983 tot heden; begeleidings-cie gemeenteraadsverkiezingen
10. secretaris afdeling Meppel e.o.
11. momenteel geen
12. Provinciale Staten Drenthe, no. 12
13. ja
14. De Adviesraad vervult voor mij een zeer belangrijke taak binnen onze partij (advies niet meer, niet minder). De enorme diversiteit aan onderwerpen maakt het enorm boeiend om als AR-lid je steentje bij te dragen.

1. VRIES, J de
2. Jelco
3. 23-07-1953
4. Van Swietenhof 53
5. 7908 AG Hoogeveen
6. 05280 - 74153

7

7. doctoraal fiscaal-economische studierichting
8. belasting-inspecteur
9. voorzitter afd. Hoogeveen 1977-1981; lid gemeenteraad Hoogeveen 1982-1987
10. geen
11. voorzitter Chr. Stichting Jongerenwerk Hoogeveen
12. staat op lijst gemeenteraad Hoogeveen (no. 1), maar heeft de Raad medio 1987 verlaten (zie toelichting).
13. stelt zich beschikbaar als plaatsvervangend AR-lid (dus geen verkiesbare plaats)
14. Halverwege 1987 heb ik besloten een punt te zetten achter mijn werk als gemeenteraadslid (eenmansfractie) in Hoogeveen. Het combineren van het raadslidmaatschap met mijn full-time baan (plus een jong gezin) bleek steeds moeilijker en minder bevredigend te zijn. Uiteraard betekende dit afscheid van de plaatselijke politiek niet dat daarmee mijn betrokkenheid bij D66 verminderd was. Ik ben deel blijven uitmaken van de plaatselijke steunfractie. En omdat het blijkbaar nog steeds moeilijk is kandidaten te krijgen voor de Adviesraad e.d. ben ik bereid me nu daarvoor kandidaat te stellen. Wel stel ik mij - in verband met de hoeveelheid tijd, die ik beschikbaar heb (zie hiervoor) - slechts kandidaat als plaatsvervangend AR-lid (dus geen verkiesbare plaats).

---

1. BOR-VAN DAMMEN, A. van de
2. Ans
3. 22-05-1933, Groningen
4. Goudsbloemweg 6,
5. 9765 HS Paterswolde
6. 05907 - 3630

8

7. MULO-B; avondlyceum (afd. gymn) 3 jaar; secr.-opleiding
8. huisvrouw
9. bestuurslid en voorzitter afd. Groningen 1970-1973
10. lid steunfractie Prov. Staten
11. actief binnen PSC (politieke scholingscursussen)
12. Prov.Staten , plaats no. 10
13. ja, mits reiskosten vergoed worden
14. -

---

1. GROEN, P.M.
2. Peter
3. 30-03-1927 , Rijswijk
4. Zuidlaarderbrink 69
5. 7812 GB Emmen
6. 05910 - 14876

9

7. Ambachtsschool
8. geen
9. -
10. secretaris Regio- en Statenfractie
11. 2e voorzitter Openbare Bibliotheken Emmen
12. Provinciale Staten, plaats no. 9
13. ja
14. -

---

1. PODT, T.J.
2. Ton
3. 13-05-1948, Hellendoorn
4. Alb. Schweitzerplantsoen 52
5. 9301 HC Roden
6. 05908 - 16661

10

7. HBS-A; Hogere Textielschool
8. gemeentelijk medewerker op terrein Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
9. regio-secretaris tot 1987
10. lid Adviesraad + adviserend lid regio-bestuur (vanaf zomer 1985); voorzitter afdeling Roden/Norg (vanaf 1987)
11. bestuurslid ver. Vrienden van huize Mensinge te Roden
12. -
13. -
14. -

---

1. ROELVINK, A.R.
2. Ad
3. 14.09.1927, Hengelo (O)
4. Alb.Schweitzerplantsoen 19
5. 9301 HA Roden
6. 05908 - 19383

11

7. HBS-B; TH Delft
8. organisatie-adviseur
9. voorzitter Drechtsteden; voorzitter afd. Roden gemeenteraadslid D66
10. regio-bestuurslid
11. penningmeester scholengemeenschap
12. -
13. ja
14. -

OVERIJSSEL

1. PIJPER, H.
2. Henk
3. 03-06-1958, Hoorn
4. Werninkhofstraat 7
5. 7556 VP Hengelo
6. 074 - 437206

12

7. Universiteit Twente
8. -
9. -
10. gemeenteraadslid Hengelo; lid Adviesraad; (nog) lid regiobestuur (tot eerstvolgende ALV)
11. penningmeester Stichting Huiswerk- en Studiebegeleiding Twente.
12. -
13. ja
14. De structuur van de partij en dus ook de plaats en functie van de Adviesraad (AR) staan ter discussie. Totdat er duidelijkheid bestaat over de partijstructuur zal de AR in ieder geval blijven bestaan. In mijn ogen heeft de AR zich in de afgelopen periode ontwikkeld van een Raad die veel te veel aandacht had voor het detail naar een Raad die steeds meer de grote lijnen in de gaten houdt. Dit proces moet doorgaan opdat, zowel in een structuur met Adviesraad als één met een "Partijraad", er een klankbord tussen leden, HB en fracties is van enige waarde.
Ik ben bereid om als zittend Adviesraadslid ook in de volgende periode daaraan mee te werken.

GELDERLAND

1. SLINGENBERG, L
2. Bert
3. 22.08.1936, Echten (F)
4. Vondellaan 1
5. 6824 NA Arnhem
6. 085 - 616958

13

7. HBS-A, + cursussen
8. makelaar o.g.
9. voorzitter afdeling Arnhem; voorzitter steunfractie, enz.
10. raadslid Arnhem
11. geen
12 gemeenteraad Arnhem, plaats no. 1
13. neen
14. Ik vind de Adviesraad belangrijk werk doen, maar heb er nauwelijks tijd voor, gezien het raadswerk. Wil daarom plaatsvervanger zijn

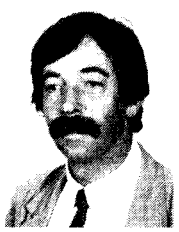

1. SPIERENBURG, C.J.W.M. van
2. Cees
3. 08-12-1947, Nijmegen
4. Waalbandijk 20
5. 5311 AG Gameren
6. 04186 - 2074

14

7. HBS-A; studie Rechtsgeleerdheid
8. griffier gerechtshof Amsterdam; arrondissementsgriffier ad interim Haarlem
9. -
10. voorzitter afd. Bommelerwaard; lid GARD; lid werkgroep justitie
11. hoofdbestuurslid Ned. Ver. voor Rechtspraak
12. -
13. ja
14. -

1. TAMMES, K.C.
2. Klaas
3. 06-05-1948, Haarlemmermeer
4. Wingerdstraat 29
5. 6641 BL Beuningen
6. 08897 - 72589

15

7. doctoraal Sociale Geografie
8. wethouder; docent Hogeschool Interstudie
9. voorzitter afdeling 1980 - 1983
   fractievoorzitter gemeenteraad 1983 - 1986
10. wethouder
11. -
12. -
13. -
14. -

1. VERVER-DRENTH, G.J.
2. Greetje
3. 20-08-1943, Winschoten
4. Koppelenburgerweg 14
5. 6971 AM Brummen
6. 05756 - 4048

16

7. Mavo; studente open universiteit politicologie
8. huisvrouw/adm. medewerkster
9. secretaris afd. Winschoten 1982 - 1985
10. lid L.A.V.;
    penningmeester afd. Brummen 1986 - ....
11. lid werkgroep Emancipatie gemente Brummen
12. -
13. ja
14. Toen ik ruim twee jaar geleden van Winschoten naar Brummen ging verhuizen heb ik me in 1986 voor de eerste keer kandidaat gesteld voor de Landelijke Adviesraad. Ik werd geplaatst als eerste vervanger en al spoedig werd ik vast lid van de Adviesraad en heb daar dus bijna twee jaar voor Gelderland in gezeten. Ondertussen ben ik bij de Open Universiteit gestart met Bestuurskunde waarvan ik van de cursus Politicologie in juni tentamen af hoop te leggen.
De reden waarom ik mij weer kandideer voor de Adviesraad is dat ten eerste de landelijke politiek mij enorm interesseert en ik iedere keer weer met plezier naar de vergaderingen toe ga en ten tweede dat ik het gevoel heb dat de afgelopen jaren grotendeels een inwerkperiode inhielden en pas de eventueel volgende jaren volledig benut kunnen worden.
Ik hoop dat de leden in de provincie Gelderland mij ook voor de volgende twee jaar hun vertrouwen willen schenken als één van hun vertegenwoordigers in de Landelijke Adviesraad.

1. WITTE, Ch.H.W.
2. Charles
3. 22-02-1927, Deventer
4. De Genestetlaan 5
5. 6891 CP Rozendaal
6. 085 - 619243

17

7. MULO-B; Zeevaartschool voor boordwerktuigkunde
8. - ; in S.U.M. sinds 01-05-87)
9. -
10. -
11. bestuur i.o. Stichting Sterven Thuis
12. -
13. ja
14. -

---

1. FRENTZ, H
2. Herman
3. 19-03-1933, Den Haag
4. Burg. Hustinxstraat 164
5. 6512 AG Nijmegen
6. 080 - 239359

18

7. ingenieur Chemie, Delft
8. milieu-adviseur
9. vice-voorzitter afd. Nijmegen, 1980 - 1982
   voorzitter afd. Nijmegen, 1982 - 1986
   lid Geld. Adviesraad, 1984 - 1986
   voorzitter Geld. Adviesraad 1986/87
   lid AR, 1986 - 1988; voorzitter AR 1986 - 1988
10. voorzitter Adviesraad
11. lid dagelijks bestuur Zuiveringsschap Rivierenland
12. gemeenteraad Nijmegen, plaats no. 6
13. ja
14. Het belang van de Adviesraad voor de partij is na het voorjaarscongres recht overeind gebleven en zelfs nog eens onderstreept. Met veel plezier heb ik twee jaar in de AR gefunctioneerd. Ik wil mijn bijdrage aan de AR ook de komende twee jaar leveren teneinde het werk in de AR voort te zetten en waar mogelijk te verbeteren.

---

1. HELFFERICH-VAN DER KLEIJ, L.M.
2. Leontine
3. 12-03-1936
4. Boerhaavelaan 66
5. 6961 ZW Eerbeek
6. 08338 - 51691

19

7. HBS-B; Sociale Academie; akte M.O.-A Soc. Pedagogiek
8. maatschappelijk werkster
9. lid gemeenteraad Brummen, 1978 - 1986
10. lid Adviesraad (1e periode);
    voorzitter afd. Brummen;
    schaduwfractie PS Gelderland
11. lid bestuur Oudheidkundige Vereniging
12. Prov. Staten Gelderland, plaats no. 6
13. ja
14. Na bijna twee jaar "meedoen" in de AR ben ik van mening, dat dit partij-orgaan een zinvolle functie vervult. Mits de onderwerpen, die voor een advies in aanmerking komen, de actualiteit van de partij raken. Het laatste jaar wordt aangesloten bij de congres-onderwerpen en afgestemd op wat in het HB aan de orde is. Daarbij valt het mij - als partijganger - op, dat de discussies in de AR veel dieper kunnen gaan dan op het congres mogelijk is. Dat vind ik het aantrekkelijke van de AR.
    Belangrijker is, dat de meningsvorming over de politieke actualiteit vanuit de partij kan doordringen. Niet alleen door de aanwezigheid van Kamerleden, maar vooral omdat dit 6 à 7 keer per jaar gebeurt. "Den Haag" moet niet los van de partij gaan zweven.
    Mét de opstellers van het discussiestuk over partijstructuren ben ik van mening dat de AR meer kan worden ingebed in de partij-organisatie. Maar niet als besluitvormend orgaan. De AR moet meer een "staf"-functie vervullen in de "lijn"-organisatie (afdeling-regio-congres).
    Leden, afdelingen en regio's zouden intensiever gebruik kunnen maken van de afgevaardigden in de AR. Bijvoorbeeld door problemen die in hun gezichtsveld komen - en waarover een partij-mening wordt verlangd - via actuele politieke moties in de AR te - laten - bespreken.
    Ik teken graag voor de volgende twee jaar.

---

1. LENSVELT-RUIJS, Q
2. Quirien
3. 05-06-1945
4. Am. van Solmsstraat 14
5. 7315 JN Apeldoorn
6. 055 - 211955

20

7. MMS; 2 jr. Ac. voor Lich. Opvoeding;
   Hatha-Yoga-opleiding; thans studie sociologie
8. huisvrouw en yoga-lerares
9. bestuurlid afd. Apeldoorn: 2e secretaris sept.'82 tot sept.'83; voorzitter sept.'83 tot juni '87.
10. bestuurslid regio Gelderland (portefeuille politiek)
11. thans geen (i.v.m. studie)
12. gemeenteraad Apeldoorn, plaats no.8 (onverkiesbaar)
    Prov. Staten Gelderland, plaats no. 8
13. ja
14. De Landelijke Adviesraad vervult een belangrijke schakelfunctie tussen de leden en het landelijke D66-bestuurs- en fractie-niveau. Naast het Congres is het een belangrijk platvorm voor meningsvorming voor en toetsing van landelijke partijstandpunten. Hieraan wil ik graag mijn steentje bijdragen.
    Mijn ervaring binnen D66 ligt vooral op het bestuurs- en politiek-inhoudelijke vlak en (nog) niet op een functioneren binnen een openbaar lichaam als Gemeenteraad of Provinciale Staten. Veel kennis deed ik op als afdelingsvoorzitter en Gelders Adviesraadslid. Verder door deelname aan PSVI-cursussen, door het mee helpen opstellen van plaatselijke (2x) en Gelderse (1x) verkiezingsprogramma's, in de SWB-werkgroep Sociaal Cultureel Werk (alhoewel mijn rol daar tot nu toe meer passief consumerend dan actief bijdragend was), binnen de ad-interim landelijke werkgroep Onderwijs, die voortgekomen is uit het najaarscongres 1987, en als regio-bestuurslid met de portefeuille politiek (huidige functie).
    Een koppeling tussen regiobesturen en de Landelijke Adviesraad lijkt mij zeer gewenst. Aangezien de functies regio-bestuurslid en AR-lid niet onverenigbaar zijn, stel ik mij gaarne kandidaat. Waarbij ik hoop dat ik het werk in de Landelijke Adviesraad met evenveel plezier mag doen als destijds in de Gelderse Adviesraad.

1. LOMBARTS, J.G.B.A.
2. Hans
3. 18-05-1955, Brunssum
4. Privaslaan 116
5. 6904 LJ Zevenaar
6. 08360 - 30986

21

7. Havo; Pedag.Academie; 2½ jaar psychologie te Nijmegen; management non-profit-org. via ISW; certificaat Organisatiekunde via O.U.
8. leraar Nederlands, Maatschappijleer, Bedrijfsleer
9. 10 jaar sympathisant + 3 jr. lid. Bij Statenverkiezingen van Gelderland op de lijst voor verkiesbare plaats gestaan
10. lid (kring Liemers) ; voorzitter ARV-D66 vanaf 1 maart jl.
11. lid onderwijsvakbond; lid veren. Eigen Huis; medewerker filmhuis Zevenaar; badminton-trainer in vrije tijd
12. -
13. ja; activiteiten binnen partij van mijzelf vergroten
14. -

---

1. MAANEN, E.J.Th. van
2. Annelies
3. 01-02-1940, Den Haag
4. Groeneveltstraat 34
5. 3882 XG Putten
6. 03418 - 51241

22

7. basisonderwijs; U.I.S.D. Gecoördineerd Ouderenwerk
8. functionaris G.O.W.
9. -
10. lid
11. voorzitter ouderraad R.S.G. 't Slingerbos; organisatie, public relation
12. -
13. -
14. -

---

1. NIEUWENHUIS, R.
2. Ruut
3. 17-01-1933, Amsterdam
4. Weezenhof 21 - 41
5. 6536 JS Nijmegen
6. 080 - 447180

23

7. Soc/econ. Drs.
8. Plv. Directeur Ned. Participatie Mij, Amsterdam
9. projectleider SWB (Democr. arbeidsbestel)
10. lid Fin.Cie; on en off SWB
11. commissiaris van vennootschappen;
    voorzitter Stichtingsbestuur Personeelsaandelen Stichting Nijmegen;
    lid Stichtingsbestuur Hobbywerkplaats Nijmegen;
    lid Hoogeschoolraad Rotterdam;
    Senior lecturer Institute for training in intercultural management (ITIM), Den Haag.
12. -
13. ja
14. -

UTRECHT

1. DERKSEN, H.J.
2. Henk Jan
3. 01-09-1957, Soest
4. M. van Carnbeelaan 54
5. 3971 BG Driebergen
6. 03438 - 17400

24

7. Havo; P.A.; diverse automatiseringsopleidingen
8. systeem-analist/projectleider bij software-huis
9. lid afd.-campagneteam (1982, 1986, 1987 e.a.); lid afdelingsbestuur (± 1985)
10. lid regiobestuur Utrecht;
    lid steunfractie(GR) Driebergen
11. voorzitter van plaatselijke vereniging, werkzaam op het gebied van milieu, landschap, monumenten
12. Gemeenteraad Driebergen, plaats no. 2;
    Prov. Staten Utrecht, plaats no. 19
13. neen
14. -

---

1. EIJSTEN, B.A.
2. Barbara
3. 06-02-1928, Amsterdam
4. Baanstraat 4
5. 3581 VV Utrecht
6. 030 - 522096

25

7. 2e O.H.S. Amsterdam; Ondernemersdiploma Textielbrevet
8. -
9. Adviesraad 1986 tot heden
10. secretaris afd. Utrecht sinds 1983
11. Vrouwen Advies Commissie voor de Woningbouw;
    Ned. Vrouwen Raad Stad Utrecht
12. -
13. ja
14. De reden mij verkiesbaar te stellen voor de Adviesraad in de komende jaren is gebaseerd op de ervaringen die ik in de vorige periode daarmee heb opgedaan: het is o.a.een zinvolle manier meningen vanuit het hele land aan elkaar te toetsen en met (gezamenlijke) conclusies naar buiten te komen. Hierbij denk ik b.v. aan de reactie van de Adviesraad op de voorgestelde Herziening Partijstructuren.
    Mijn interesse gaat vooral uit naar Woningbouw, Emancipatie en Ouderenbeleid.

1. JANSEN, F.L.
2. Loet
3. 06-04-1927, Almelo
4. Prins Bernhardlaan 21B
5. 3761 AA Soest
6. 02155 - 22926

26

7. electrotechnicus (Soc. of Eng.);Econometrie (E.U.R.) vroeger NEH
8. gepensioneerd
9. voorzitter afd. Maartensdijk (1978 - 1982)
10. lid Adviesraad; voorzitter wg. politiek afd. Soest - afd.-bestuur
11. -
12. -
13. n.v.t.
14. Ik stel mij opnieuw kandidaat omdat ik het AR-lidmaatschap als positief heb ervaren. Mijn voornemen was, mij binnen de AR voor werkgelegenheid in te zetten. Daarvoor kreeg ik volop de ruimte. Algemeen positief te waarderen vind ik, dat politieke problemen, veelal serieus voorbereid, vanuit diverse invalshoeken door partijleden met een zeer gevarieerde achtergrond besproken worden, waardoor evenwichtige uitspraken (conform een D66-doorsnede) mogelijk worden. Ik wil er graag aan meewerken dat de AR haar politieke taak zo kan blijven uitoefenen. AR-uitspraken zouden een bredere bekendheid moeten verwerven omdat D66 daardoor beter herkenbaar kan worden.

1. JOUWSTRA, W.T.
2. Tjerk
3. 09-06-1955, Hengelo
4. Hardebollenstraat 13 bis
5. 3512 TP UTRECHT
6. 030 - 322951

27

7. gymnasium-A; Ned. Recht, Publiek + Privaatrecht
8. juridisch adviseur
9. notulist DB/HB 1986/87 (functie?)
10. lid steunfractie; redacteur afdelingsorgaan
11. voorzitter buurtcomité Breedstraat e.o.; voorzitter overleggroep Noord, Oud, Binnenstad
12. -
13. ja
14. Ik wil eraan meewerken de droom van onze idealen dichter bij de daad van alledag te brengen. Een bestuurlijke overheid (op al haar niveaus), die over al haar bestuursdaden verantwoording dient af te leggen aan een democratisch samengesteld, vertegenwoordigend lichaam is uitgangspunt. Overigens houden onze idealen niet op bij de overheid alleen. Het geldt alle macht, aanwezig in onze samenleving. De Adviesraad dient haar eigen plaats te hebben.

1. KAMPERMAN-MULDER, M.H.
2. Marleen
3. 24-03-1946, Eindhoven
4. Schippersdreef 65
5. 3972 VB Driebergen
6. 03438 - 17084

28

7. doct. Klassieke Archeologie + Klassieke Talen
8. lerares Grieks en Latijn
9. -
10. penningmeester afd. Driebergen; voorzitter steunfractie; lid ad-hoc-commissie Onderwijs
11. bestuurslid + lid Kalendercie. Nederlands Klassiek Verbond
12. Gemeenteraad, plaats no. 3
13. nee
14. -

1. KOLKMAN, H.A.
2. Herman
3. 08-08-1931, Groenlo
4. Tereschkovahof 8
5. 3402 EV IJsselstein
6. 03408 - 82862

29

7. H.B.O.
8. zelfstandige
9. zeer vele
10. secretaris afd. IJsselstein
11. werkzaam op sociaal en maatschappelijk gebied
12. Prov.Staten, plaats no.8; Gemeenteraad plaats no.6
13. ja
14. Sinds 1967 ben ik onafgebroken lid geweest van D66; zeer veel functies heb ik tot nu toe bekleed binnen D66, zoals regio-voorzitter van Limburg en Utrecht, regio-penningmeester-bestuurslid, afd.-voorzitter en -secretaris; verkiezingscampagne-coördinator en plv. HB-lid voor de regio Utrecht. Het lidmaatschap van de Adviesraad van D66 ontbreekt nog; dat wil ik graag. Daar wil ik tijd voor beschikbaar stellen en mij voor inspannen. Daarom stel ik mij kandidaat: U beslist erover, of het doorgaat en zo hoort dat bij D66.

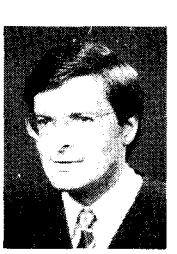

1. LIDT DE JEUDE, W.F. van
2. Wouter
3. 24-07-1954, Wadenoyen
4. Rhodosdreef 70
5. 3562 TG Utrecht
6. 030 - 626269

30

7. Atheneum; doctoraal Nederlands Recht
8. Juridisch adviseur
9. incidenteel campagnewerk
10. secretaris regio Utrecht; bestuurslid afd. Utrecht
11. actief lid van Ned. Juristencomité voor de Mensenrechten, en Defence for Children International
12. -
13. ja
14. Advies/raad: behoudt de Adviesraad!
Een goed functionerende AR zal gedachten aan iets als een ledencollege doen vervagen.
Dit zal zeker het geval zijn wanneer de Raad bestaat uit mensen met een brede maatschappelijke belangstelling, die streven naar contact met - en terugkoppeling naar - de leden die hen hebben gekozen.

---

1. OSTEN, A.R.
2. Alexander
3. 24-11-1962, Wageningen
4. Normandie 44
5. 3524 RK Utrecht
6. 030 - 890252

31

7. student Nederlands R.U. Utrecht
8. student; part-time fractie-assistent gemeenteraadsfractie D66 Utrecht
9. bestuurslid afd. Utrecht jan.'86 tot maart '87
10. zie onder 8.
11. -
12. -
13. ja
14. Tot nu toe ben ik binnen D66 vooral op afdelingsniveau actief geweest. Het lijkt mij interessant en leerzaam om ook eens wat verder te kijken.
Ik kan U in ruil hiervoor vooral mijn enthousiasme bieden.

---

1. RIET, N.G. van 't
2. Nicky
3. 23-07-1948, Hilversum
4. Mulderstraat 15
5. 3581 GN Utrecht
6. 030 - 318966

32

7. Orthopedagogiek; Rechtenstudie
8. Literatuur-onderzoek bij het Centraal Orgaan Samenwerkende Bonden voor Ouderen (COSBO-Nederland)
9. afdelingsbestuurslid
10 Raadlid gemeente Utrecht; Adviesraadslid; SWB Ouderen; lid Commissie Gemeentelijk en Provinciaal Overleg (GPO)
11. -
12. -
13. ja
14. De Adviesraad staat op een keerpunt. Mede daarom wil ik nog een periode deelnemen. Ik heb het lidmaatschap een zinvolle bezigheid gevonden, ondanks de kritiek die erop was.
Vooral het op de hoogte zijn van landelijke ontwikkelingen, het meedenken over concrete zaken hebben mijn politieke activiteiten op plaatselijk niveau meer inhoud gegeven. Het serieus nemen van deze Raad, het meewegen van de adviezen van dit onafhankelijke adviesorgaan zijn van wezenlijk belang voor het voortbestaan.
De discussie is gaande, ik wil hieraan graag deelnemen.

NOORD-HOLLAND

1. SANDERS, Th.J.J.
2. Theo
3. 21-06-1941, Malang (Ind.)
4. Lijsterbeslaan 5
5. 1214 LN Hilversum
6. 035 - 284410

33

7. Gymnasium-B;doctoraal Organisatie-agogie U.v.A.
8. chef Functievorming en -beheer Fokker B.V.
9. bestuurslid subregio West-Brabsnt 1980-1983; lid Rapportagecommissie 1980 - 1982
10. bestuurslid afd. Hilversum;
voorz. werkgroep Landelijke Politiek afd. Hilversum;
Plv. lid van de Adviesraad (vanuit N.-Holland)
11. thans geen
12. -
13. ja
14. Ik ben dol op schaatsen, zeil iedere zomer in Friesland en heb jarenlang Vastenavond gevierd in Brabant. Toch was ik blij, om op het laatste D66-congres in Amersfoort geen carnavaleske ijsmeester uit Leeuwarden te moeten aanhoren, zoals een week daarvoor bij het 40-jarig bestaan van een andere politieke partij, in Breda. Die ene week: eerst met de feestrede van de goed gemutste Hans Wiegel, daarna met de toespraak van de altijd raak, maar immer trefzekere Van Mierlo: die ene week heeft mij opnieuw gesterkt in mijn keuze van D66 als partij, waarin ontplooiing van de mens in een voortdurend veranderende maatschappij een centraal begrip binnen het liberalisme is.
Ik vind echter eens te meer, dat de joviale kilte van Wiegel en zijn VVDers zich door haar schijnduidelijkheid veel beter naar buiten toe laat profileren dan de genuanceerde warmte met de reële onzekerheid van mens en maatschappij van mijn eigen partij D66.
Mijn kandidatuur voor de Adviesraad wordt ingegeven door de behoefte om een steentje bij te dragen aan de profilering van D66, zowel binnen de partij als daarbuiten. De AR heeft hierin een taak, dat zij door meningsvorming en discussie maatschappelijke vraagstukken weet te vertalen in politieke issues, welke zijn geïnspireerd door eerder genoemde uitgangspunten. De AR dient hierin ondersteunend te werken naar de werkers in het politieke veld: de fracties op landelijk, provinciaal, gewestelijk dan wel gemeentelijk niveau. Ik denk dat ik , in mijn eventuele werk als AR-lid, zelf altijd kan terugvallen op een zeer actieve D66-afdeling Hilversum.
Na mijn studie werk ik sinds 17 jaar in verschillende bedrijven van de Groot-Metaalindustrie, waarbij ik mij heb kunnen specialiseren in industriële organisatie en arbeidsvoorwaarden. Daarnaast heb ik enige ervaring opgebouwd binnen de wereld van lager en middelbaar onderwijs, doordat ik, in mijn vrije tijd, daar verschillende bestuursfuncties heb bekleed.

1. SCHIPPER, R
2. Rein
3. 10-12-1948, Bandung (Ind.)
4. Schapenstraat 31
5. 1211 HL Hilversum
6. 035 - 49365

34

7. (deels) HBO
8. uitkeringsgerechtigde/vrijwilliger
9. geen
10. plv. Adviesraadslid
11. geen, onbenoembaar
12. -
13. als plaatsvervanger
14. Mijn belangrijkste wapenfeit van de afgelopen twee jaar is de ontwikkeling van het Tien Stemmen Kiesstelsel. Het woord is nu aan de partij.
"Slechts" als plaatsvervangend lid van de Adviesraad heb ik, dacht ik zelf, goed gefunctioneerd. Zo goed zelfs, dat ik een volwaardig lidmaatschap niet eens ambieer. Dat heeft niets te maken met stemrecht, dat ik als plaatsvervanger toch steeds had, maar meer met de iets grotere afstand die de functie met zich mee brengt. Het schept een minder zware verplichting, en geeft toch een goede ingang in de partij. Voor een tweede termijn in die positie teken ik graag bij, want zo kan ik goed functioneren.
Over functioneren gesproken. De hamvraag "to culture or to structure" gaat volgens mij niet op. Het is vlees en vis. Ik denk, dat, losstaand van "cultuur" (wat je daar ook onder verstaan mag) de partijstructuur wel degelijk verbeterd kan worden, in de zin van een betere taakverdeling tussen het (nu overbelaste) HB en de (nu onderbelaste) AR. Vrijhoef c.s. heeft een goed discussiehandvat geleverd. Zelf denk ik bij de taakinvulling aan een duidelijker onderscheid tussen bestuur, politiek en controle, waarbij ik de politiek toedicht aan de AR, om te vormen tot een Ledenraad (liever geen elitair klinkend college). De voorzitter van de partij moet natuurlijk een primair politieke functionaris zijn. Wat is er dan tegen, om de voorzitter van de Ledenraad de status van partijvoorzitter te geven, en de secretaris van Het Bestuur de leiding te geven van het bestuur? Zijn wij voor Andere Politiek of niet?
Wat veel geleuter over de structuur in dit stukje van mij, maar waar moet je met het water heen als de kanalen te smal zijn? Een verbeterde structuur kan de besluitvorming beslist verbeteren. Daar is het mij uiteindelijk om begonnnen.

---

1. SCHOLS-VAN OPPEN, E.
2. Emilie
3. 05-10-1948, Maastricht
4. J. Steenlaan 49
5. 1412 JT Naarden
6. 02159 - 47930

35

7. doctoraal Nederlands Recht; lerarenopleiding Maatschappijleer
8. lerares
9. SWB-werkgroep jeugdrecht; secr. subregio West-Brabant
10. secr. afdeling Naarden; lid Geschillencommissie; lid AR
11. -
12. -
13. ja
14. -

---

1. ARKESTEIJN-VAN Willigen, M.J.
2. Maud
3. 23-05-1945, Naarden
4. Van Ostadelaan 21
5. 1412 JG Naarden
6. 02159 - 46721

36

7. MMS; M.O. pedagogiek (school- en orthopedagogiek)
8. pedagoge
9. -
10. fractievoorzitter Gemeenteraad Naarden; lid Adviesraad; lid werkgroep Volksgezondheid Noord-Holland
11. adviseur Stichting Peuterspeelzalen Naarden
12. -
13. ja
14. -

---

1. BERKEL, A.A.M. van
2. Antoon
3. 30-12-1945, Nieuwer-Amstel
4. Nieuwersluishof 263
5. 1106 RD Amsterdam
6. 020 - 977369

37

7. Atheneum; doct. Recht, hoofdrichting: privaatrecht, gezondheidsrecht, arbeidsrecht
8. fractievoorzitter Amsterdam-Zuidoost
9. -
10. lid wg. Economische Zaken en Werkgelegenheid agglomeratie Amsterdam
11. -
12. -
13. ja
14. -

---

1. DINKGREVE, H.H.J.J.
2. Henk
3. 03-06-1943, Amsterdam
4. J.P.Sweelinckstraat 23
5. 1443 MA Purmerend
6. 02990 - 27424

38

7. onderwijzer met hoofdacte + M.O. Boekhouden
8. directeur particuliere onderwijsinstelling voor cursorisch beroepsonderwijs voor volwassenen
9. -
10. secretaris afd. Purmerend en omstreken; voorzitter werkgroep MKB van het SWB; lid van de werkgroep Onderwijs van het SWB; plv. lid Adviesraad voor de regio Noord-Holland
11. voorzitter Ver. Katholieke Schoolraad Waterland; penningmeester landelijke vereniging van instellingen voor Buitenschools Onderwijs (VBMO)
12. Gemeenteraad Purmerend plaats no. 7
13. ja
14. Voor een partij als Democraten 66 is het essentieel voor de geloofwaardigheid haar eigen structuur zo veel mogelijk te baseren op de verworvenheid van het democratische besturingssysteem.
    Leden van zo'n partij dienen daaruit de consequentie te trekken en de werking van dit systeem naar hun vermogen te bevorderen. Het bezetten van kaderfuncties in de partij is een mogelijkheid een steentje bij te dragen aan het mobiliseren van de (onze) denk- en bestuurskracht.
    De afgelopen 2 jaar heb ik als plaatsvervangend lid van de Adviesraad voor de regio Noord-Holland reeds vele vergaderingen kunnen meemaken en -werken. De ervaring die ik hierbij heb opgedaan weerhoudt mij er niet van mij op dit moment kandidaat te stellen voor de komende 2 jaar.

---

1. FIJN VAN DRAAT-TONKENS, J.J.G.
2. Coosje
3. 02-08-1941, Arnhem
4. Valeriusstraat 172 '''
5. 1075 GH Amsterdam
6. 020 - 629911

39

7. gymnasium-B, sociologie
8. -
9. regio-bestuurslid en campagnecoördinator Noord-Holland van mei 1983 tot december 1986
10. lid Adviesraad; redactielid Idee 66
11. -
12. -
13. ja, stel mij herkiesbaar
14. -

---

1. HEIJDEN, G.M.C. van der
2. Gijsbert
3. 06-06-1962, Haren (Gn)
4. Sarphatistraat 121
5. 1018 GB Amsterdam
6. 020 - 256733

40

7. doctoraal Bedrijfskunde Nijenrode, Universiteit voor Bedrijfskunde
8. nog studerend (zie onder 7.), bijna voltooid
9. voorzitter werkgroep landelijke politiek afdeling Amsterdam (ter ziele)
10. -
11. momenteel even niet (tot voor kort actief in de universitaire politiek)
12. -
13. ja
14. Aanvankelijk meende ik dat iemand die nog maar zo kort lid is van de partij als ik (sinds 1986) geen aanspraak kan maken op een zetel in de Adviesraad. Na ampele overweging ben ik echter van mening veranderd: ik moet mij juist wel kandideren! Als vertegenwoordiger van een generatie jongere D66-leden (zowel qua leeftijd als het aantal jaren dat men lid is) meen ik namelijk een kleine bijdrage te kunnen leveren aan de ontwikkeling van de partij.

    Een behoorlijke groep D66-ers is, mede aangetrokken door het "Van Mierlo-effect" en afgestoten door de gang van zaken bij de grote drie partijen, in recente jaren lid geworden van de partij. Het zijn mensen die natuurlijk aangetrokken werden door het gedachtengoed van de partij maar ook door de manier waarop men met elkaar omgaat (eenmaal lid werd men ook geconfronteerd met zwakke kanten van de partij). Ik reken mij tot die groep: geen D66-er van het eerste uur, ook niet van de Terlouwtijd, maar van de jaren tachtig.
    In de regio Noord-Holland heb ik meer van dat soort leden ontmoet. Graag zou ik willen proberen om in de Adviesraad juist hun gedachtengoed te integreren met dat van de rest van D66.

---

1. HILLEBRAND, H.
2. Ted
3. 28-07-1938, Treebeek
4. Pres. Kennedylaan 249
5. 1079 MG Amsterdam
6. 020 - 428229

41

7. HBS-B; doctorandus Spaans; basiscursus NIBE; prop. tandheelkunde
8. handelsbemiddeling voor Peruaanse Bank tot 1974. Op 30 juli 1982 tegen mijn wil arbeidsongeschikt verklaard vanaf 1 okt. 1979
9. -
10. plv. lid Adviesraad
11. -
12. thans geen
13. -
14. Aangezien ik in veel opzichten tot een minderheid behoor, vond ik in de AAV van de hoofdstad te weinig ruimte en belangstelling voor mijn denkwijze. Met name voor de negatieve gevolgen van de individualisering.
    Maar D66 erkent dat er verouderde machtstructuren bestaan die volstrekt niet toereikend zijn om de maatschappelijke problemen nu op te lossen; mijn verwachting is, dat met de instelling van 16 stadsdeelraden in 1990, veel ten goede zal kunnen veranderen.
    De Adviesraad is voor mij een orgaan gebleken waar personen politiek maken en politici persoonlijk aanspreekbaar zijn. Een platform waar D66 ook een gewoon lid een kans geeft zijn of haar woord te doen. Dit landelijke orgaan is voor mij een plek gebleken waar ik zicht op de politiek kreeg. Wat mij betreft moet de Adviesraad blijven, niet alleen als kweekvijver om het principe one man one vote in praktijk te brengen, maar ook om op bestuurlijk niveau te komen tot one man one vrouw.

1. LODEWIJK-DE KRUIF, M.W.
2. Mimi
3. 16-08-1926, Amsterdam
4. Vondelstraat 106'
5. 1054 GR Amsterdam
6. 020 - 160732

42

7. middelbare school; diverse cursussen
8. niet meer van toepassing
9. lid Adviesraad 1980 - 1982
   wijk-contactpersoon D66 Amsterdam Oud-West
10. lid Adviesraad; wijk-contactpersoon voor D66 Amsterdam Oud-West; vertegenwoordig D66 in de vergadering Wijkcentrum Amsterdam OW
11. -
12. -
13. ja
14. Als actief lid van D66 stel ik mij kandidaat voor een tweede vervolgtermijn in de Adviesraad. Ik heb een brede belangstelling voor wat zich op politiek en maatschappelijk gebied afspeelt en houd mij daarvan goed op de hoogte. De ervaring heeft mij geleerd dat dit goed aansluit bij het werk in de AR, gezien de verscheidenheid van onderwerpen die daar aan de orde komen. Ik heb tijd om de vergaderingen en de voorvergaderingen van de AR goed voorbereid bij te wonen en wil dat graag ook de volgende twee jaren nog doen.

---

1. ROORDA, P.A.
2. Piet
3. 14-06-1923
4. Prinsen Bolwerk 11
5. 2011 MA Haarlem
6. 023 - 324223

43

7. arts
8. adviseur Verslavingsaangelegenheden bij het Directoraat Generaal Jeugdbescherming en Delinquentenzorg van het Ministerie van Justitie. (Daarvoor huisarts en arts van de Huizen van Bewaring te Haarlem)
9. -
10. lid werkgroep Justitie en Projectgroep Drugs
11. -
12. -
13. ja
14. -

ZUID-HOLLAND

1. SCHREUDER, E.A.
2. Elske
3. 05-09-1956, Breda
4. Nolensstraat 58 B
5. 3039 PW Rotterdam
6. 010 - 4657200

44

7. meester in de rechten; kandidaat filosofie
8. stafmedewerker (stafafdeling Algemene en Beleidszaken, Directoraat-Generaal Jeugdbescherming en Delinquentenzorg) Ministerie van Justitie
9. emancipatiewerkster 1979 - 1981
10. presidium Adviesraad; lid Landelijke Verkiezingscommissie
11. -
12. -
13. ja
14. Twee jaar geleden heb ik mij laten overhalen om me kandidaat te stellen voor de AR.
    U koos mij met een hartverwarmend aantal stemmen. Daardoor gesteund heb ik mij vol enthousiasme in die Raad gestort, en aldaar met stijgend genoegen mijn steentje bijgedragen aan de discussies en adviezen.
    De Raad koos mij in mei 1987 in het presidium; ook daar wijd ik nu met plezier mijn beste krachten aan. En thans word ik graag in de gelegenheid gesteld weer 2 jaar in de Adviesraad te participeren.
    Ik hoop Uw vertrouwen (wederom) niet te beschamen.

---

1. SCHUITEN, W.P.J.
2. Wim
3. 08-10-1927, Rotterdam
4. Rondedans 112
5. 2907 AE Capelle a/d IJssel
6. 010 - 4517757

45

7. middelbare school; kand. economie Rotterdam
8. -
9. penningmeester/voorzitter D66 afd. Rotterdam, 1966 - 1970; lid Prov.Staten 1970 - 1972; lid Rijnmondraad 1978 - 1986
10. lid Adviesraad en lid Landelijke Verkiezingscie.
11. -
12. Prov.Staten Zuid-Holland, plaats no. 17
13. ja
14. Adviesraad dient meer te fungeren als intermediair en communicatiemiddel over ideeën en opvattingen binnen D66 tussen enerzijds de leden (die vaak geen tijd, zin of gelegenheid hebben om "in de pen te klimmen") en anderzijds de leden van onze fracties in de Eerste en Tweede Kamer en Hoofdbestuur (die beperkte tijd en mogelijkheden hebben om de achterban te bereiken).

---

1. STRIJERS, H.P.M.
2. Hans
3. 29.09.1924, Assen
4. Wilhelminastraat 4
5. 2351 GT Leiderdorp
6. 071 - 895036

46

7. jurist
8. medewerker Bureau van de Universiteit te Leiden
9. lid presidium Adviesraad;
   penningmeester regio Zuid-Holland;
   redacteur "Perspectief" (van afd. Leiderdorp)
10. zie onder 9.
11. voorzitter Scouting Leiden "Sleutelgroep".
12. -
13. ja
14. De Adviesraad verdient de belangstelling van alle D66-leden als een permanent platform voor discussies - onderling, met het bestuur van de partij, en met de fracties in het Parlement. De mening van de D66-leden en hun ideeën komen op dat platform naar voren - om de functie te bepalen van D66 als moderne partij in de politieke wereld.

---

1. TEEGELAAR, D
2. Dick
3. 27.09.1940, Rotterdam
4. Mercuriusstraat 18
5. 3204 BM Spijkenisse
6. 01880 - 14545

47

7. HAS Marketing , Bedrijfseconomie, PR;
   Voorlichting + PR.
8. stafmedewerker bijzondere projecten Ruimt.Ord. en Volkshuisvesting Rotterdam
9. 8 jaar Rijnmond-raadslid
   8 jaar gemeenteraadslid, waarvan 5 jaar wethouder.
10. fractievoorzitter gemeenteraad; lid Adviesraad
11. bestuurslid Volksuniversiteit;
    bestuurslid St. Kunstgalerie;
    bestuurslid St. Veerdiensten Nwe Maas;
    bestuurslid Snijpunt Kunst-Architecten
12. Gemeenteraad plaats no. 1
    Prov. Staten, ± plaats no. 15
    Tweede Kamer, ± plaats no. 20
13. ja
14. Begin net na een "inwerk"periode redelijk mee te draaien in de Adviesraad. Wil daar nog één periode actief mee blijven.

---

1. WARMERDAM, G.M.
2. Gert
3. 18-05-1959, Den Haag
4. Zonnebloemtuin 6,
5. 2724 AA Zoetermeer
6. 079 - 312358

48

7. doctoraal politicologie
8. senior informatievoorzienings-adviseur
9. lid afdelingsbestuur Zoetermeer maart 1983 tot mei 1986
10. voorzitter afdeling Zoetermeer vanaf mei 1986
11. -
12. Gemeenteraad Zoetermeer, plaats no. 4;
    Prov. Staten Zuid-Holland, plaats no. 25(?)
13. ja
14. Over twee jaar wil ik na mijn activiteiten in de afdeling op een ander niveau binnen de partij actief worden. De Adviesraad zie ik als voorbereiding daarop.

---

1. ARIS, B.J.
2. Bernard
3. 22-07-1956, Amsterdam
4. St. Jacobsstraat 37
5. 2512 AN Den Haag
6. 070 - 652959 / 243743

49

7. Drs. moderne geschiedenis, diploma's Spaans, diverse cursussen
8. afdelingssecretaris vakbond
9. campagnemedewerker 1973, 1977-'79, 1981;
   vrijwilliger partijsecretariaat vanaf 1982;
   lid diverse SWB-werkgroepen; afdelingsnotulist.
10. plv. lid AR; lid PEAC Netwerk sinds 1982
11. redacteur en researcher El Salvador Bulletin;
    lid HESK/GESK, lid Hum.Verbond, lid VPRO, abonnee Alerta, De Groene, enz.
12. -
13. that's what it's all about, aint it?
14. In mijn reactie op het rapport Vrijhoef heb ik beargumenteerd, dat ik er om verenigingrechtelijke en principiële redenen tegen ben om de partijraad het feitelijke begrotingsrecht en de inhoudelijke Statuten/HR-afhandeling te geven; die horen bij de ALV als onmiskenbaar hoogste orgaan van de partijorganisatie. Ook keerde ik me fel tegen het idee om het "Ledencollege" door districten te laten kiezen, omdat ieder gewoon lid dan de ene avond naar een afdelings- en de volgende avond naar een districtsvergadering geroepen kan worden, omdat districten en afdelingen door elkaar heen gaan lopen en omdat de hierdoor te verwachten lage opkomst alle veronderstelde democratische meerwaarde teniet zal doen. Ten slotte was ik tegen het uit het SWB gooien van de open werkgroepen, tegen het schrappen van het BP, en tegen de alles rond het DB concentrerende organisatietrend uit dat rapport. Op veel van deze punten bleek ik dezelfde mening te hebben als de AR, het PEAC etcetera. Zoals bijna iedere D66-instantie was ik tegen het afschaffen van de regio-HB-leden. Voor mij is de regio een potentiëel erg nuttig orgaan; met het regio-HB-lid op een kwaliteitszetel in het regiobestuur en een intensief lopend contact tussen ARV, RB en Adviesraadsleden kan de regio een spilfunctie krijgen in de interne paretijcommunicatie. Daar moeten we in Zuid-Holland aan gaan werken, en daar wil ik als AR-lid aan bijdragen.
    Als AR-lid in de periode 1984-'86 en als formeel plaatsvervangend AR-lid in 1986-'88 heb ik bijna geen vergadering gemist, noch die van de AR, noch die van de ZH-fractie daarin. In die hoedanigheid heb ik actief deelgenomen aan de discussies rond het nieuwe BP en VP, die over de plaats van de AR in de partij, en die over talrijke politieke issues. Ook bezoek ik regelmatig ARV's, en ik was jarenlang afdelingsnotulist van Den Haag. Zuid-Holland is een regio met een zeldzaam hoog percentage papieren leden en tegelijk een erg groot deel van het D66-ledenbestand; redenen genoeg om meer werk van onze regio te maken en zich tegen elitariserende en dubbelop-werkende structuren als die van Vrijhoef te keren. Ook als ik niet in de AR-fractie gekozen word, zal ik iedere AR blijven bezoeken, en zal ik in en buiten AR-verband aan wederopbouw van de Zuidhollandse regio gaan werken. Jullie zijn dus niet van me af.

1. BLEUMINK, G.H.
2. Henk
3. 22-06-1944, Rhenen
4. Wilhelminastraat 56
5. 2651 DM Berkel en Rodenrijs
6. 01891 - 16214

50

7. HBS-B; landbouwkundig ingenieur
8. docent informatica, natuurkunde, techniek
9. lid Gemeenteraad 1982 tot heden
10. lid Gemeenteraad; plv. lid Adviesraad D66 en daarin lid perscommissie
11. voorzitter afdeling Vereniging voor Openbaar Onderwijs; voorzitter Medezeggenschapsraad eigen school; lid van de Raden van Bestuur van het Gas- en Electriciteitsbedrijf Delfland.
12. lijsttrekker Gemeenteraad 1982 en 1986
13. ja
14. Na twee jaar als (inmiddels 1e) plaatsvervanger actief te zijn geweest wil ik graag kandideren voor het lidmaatschap.
    Voor mij zijn daarbij belangrijk:
    - het verbeteren van de politieke advisering van de AR, waardoor hij meer politiek gewicht krijgt en een achterban-functie kan vervullen;
    - het verbeteren van de communicatie tussen basis en top van de partij door versterking van de regionale binding van de AR;
    - het verder ontwikkelen van de activiteiten van de perscommissie, opdat de AR een herkenbaarder eigen gezicht krijgt naar binnen en naar buiten en beter is te volgen (en te beïnvloeden) waar de AR zich mee bezig houdt.

---

1. GRAAF, P.A. de
2. Paul
3. 24-08-1967, Den Haag
4. Molslaan 173
5. 2611 RL DELFT
6. 015 - 136698

51

7. Univ. Wiskunde
8. wetenschappelijk medewerker
9. secretaris regio-bestuur 1980 - 1984; voorzitter regio-bestuur 1984 - 1986; incidentele bijdragen SWB
10. lid Adviesraad
11. -
12. -
13. ja
14. Nadat ik twee jaar geleden het regio-bestuurswerk mocht verwisselen voor een Adviesraads-lidmaatschap heb ik de eerste tijd wel mijn twijfels gehad over bestaansrecht en functioneren van die AR. De aanwezigheid van 50 niet-specialisten is immers geen garantie bij voorbaat voor kwalitatief goede adviezen - zeker niet als ze dan ook nog alle 50 gaan praten.
    Gaandeweg ben ik echter toch steeds meer tot de conclusie gekomen dat de AR wel degelijk een belangrijke rol kan vervullen binnen het functioneren van D66; niet zo zeer op het gebied van technische adviezen op zich - daarvoor zitten de deskundigen veelal op andere plaatsen - , maar wel om Hoofdbestuur en Kamerfracties regelmatig en tijdig te kunnen confronteren met wat er onder de leden leeft. Zo had b.v. het Hoofdbestuur zich door tijdig de AR te consulteren het fiasco met de onderwijsvoorstellen op het vorige Najaarscongres kunnen besparen. Aan het verder opbouwen van die rol tussen leden en HB en fracties voor de AR wil ik dan ook graag nog twee jaar verder werken. Hopelijk acht U mijn ervaring van de afgelopen jaren (ook met onze regio) voor die vertegenwoordiging een goede basis - al zullen we het er in de regio beslist nog wel eens vaker over moeten hebben hoe het contact tussen AR-leden en "de regio" beter vorm gegeven kan worden (bijv. via koppeling van AR-leden aan stukjes regio, met aankondigingen van de voorvergaderingen van de Zuidhollandse fractie, door uitbreiding van onze bekendheid en doordat U mijn telefoonnummer alvast noteert).

---

1. GROEN, B.S.
2. Bettie
3. 04-04-1948, Zutphen
4. Alexander Gogelweg 19B
5. 2517 JD Den Haag
6. 070 - 454571

52

7. MMS
8. secretaresse
9. lid Adviesraad (4 jaar) voor regio Noord-Holland; redactrice (oprichter) afd.blad afd. Amsterdam
10. -
11. -
12. -
13. ja
14. -

---

1. HOEKENDIJK, G.P.
2. Gerdjan
3. 14-07-1956, Tandjung Morawa
4. Lohengrinstraat 32
5. 2555 WR Den Haag
6. 070 - 257355

53

7. VWO-B; doctoraal Bedrijfskunde (Groningen)
8. organisatie-adviseur bij het Min. van Justitie
9. (plv) lid (voorlopige)Adviesraad 1977 - 1982 vice-voorzitter Adviesraad 1980-1982
10. lid Adviesraad
11. voorzitter; programmaraad Lokale Omroep Den Haag plv. lid Verbondsraad v.d. Humanistisch Verbond.
12. Gemeenteraad Den Haag, plaats no.6
13. ja

14. Voor D66 is een rol van betekenis weggelegd in de Nederlandse politiek, als vooruitstrevende en vooruitdenkende partij. Hierbij is betrokkenheid en opinievorming binnen de partij essentieel.
Voor de Adviesraad zie ik daarbij twee belangrijke functies. Dit zijn, het adviseren van de D66-fractie in de Tweede Kamer over actuele politieke kwesties (zoals recent over twee op een cel en antisemitisme) en het vormen van een verbindende schakel tussen het landelijk niveau en de leden in de regio.
Ik stel mij herkiesbaar omdat ik mij daar graag actief voor wil (blijven) inzetten.

---

1. JANSEN-ZWIJNENBURG, M.C.
2. Margriet
3. 08-07-1952, Arnhem
4. Waterlelie 66
5. 2671 WE Naaldwijk
6. 01740 - 28128

54

7. gymnasium-A; universiteit Slavische talen
8. Freelance vertaler; huisvrouw
9. -
10. secretaris afdeling Westland
11. bestuurslid Stichting Buitenlandse Landgenoten
12. -
13. ja
14. -

---

1. KLIJNSMA, M.H.
2. Meine Henk
3. 02-03-1959, Oudehaske (Fr.)
4. Grote Marktstraat 27 I
5. 2511 BH Den Haag
6. 070 - 106576

55

7. universitair Geschiedenis;
(bijna voltooid): universitair Juridische Bestuurswetenschappen
8. beleidsmedewerker Min. van Binnenlandse Zaken
9. 1982:plv. lid Adviesraad voor regio Groningen
1982/'83: lid Adviesraad voor regio Groningen
1980/'81: lid afdelingsbestuur Groningen-Stad
1981/'83: secretaris afdeling Groningen-Stad
1983/'86: voorzitter afdeling Groningen-Stad
1983/'86: fractiemedewerker Raadsfractie Groningen
10. lid van de redactie/redactiesecretaris "Idee66"
11. -
12. Gemeenteraad Groningen plaats no. 3
13. ja
14. Als ik in de Adviesraad zou worden gekozen, zou ik mij (met name) voor een drietal zaken sterk maken:
1. Van Mierlo heeft D66 uitgeroepen tot ware hoeder van het liberale erfgoed. De recente ontwikkelingen binnen de VVD hebben de juistheid van deze uitspraak nog eens onderstreept. Het is voor D66 nu zaak om door middel van een actief en geprononceerd links-liberaal of vrijzinnig-democratisch geluid in brede kring herkenbaar te worden als de ware liberale partij.
2. De analyse van de gebreken in het politieke bestel en de als remedie daarvoor door D66 aangedragen staatkundige hervormingsvoorstellen, zijn aan herijking toe. Het is noodzakelijk om de lering van de politieke affaires van de laatste tijd (visfraude, RSV, studiefinanciering, ABP) in ons programma te verwerken.
De les van de affaires is vooral gelegen op het vlak van de politieke verantwoordelijkheid en de controle daarop. De verhouding ambtelijk apparaat-politiek verantwoordelijk bestuur blijkt aan herdefiniëring en effectievere normering toe te zijn. D66 behoort daarbij voorop te lopen.
3. Het gecanoniseerde denken binnen D66 over de verhouding mens-samenleving is te eenzijdig gericht op individualisering. Te weinig wordt ingezien dat individualisering slechts een middel, en geen einddoel kan zijn. In dat licht is een meer inhoudelijke visie op de verhouding mens-samenleving geen overbodige luxe.

ZEELAND

1. TIDEMAN, M.B.
2. Bruno
3. 02-03-1947, Rotterdam
4. Lambrechtsenstraat 7
5. 4389 TL Ritthem
6. 01184 - 62839

56

7. MULO; Hotel-opleiding
8. Rijksambtenaar (Douane)
9. lid regiobestuur 1980-1984;
steunfractie Vlissingen vanaf 1980
10. secretaris afd. Walcheren; steunfractie Vlissingen
11. lid projectgroep Ritthem
12. gemeenteraad Vlissingen plaats no. 2
13. ja
14. Ik ben vanaf 1979 lid van D66, en na 8 jaar bestuurservaring in het regiobestuur en afdelingsbestuur en steunfractie gemeenteraad Vlissingen wil ik mijn kennis en ervaring meenemen om de Zeeuwse leden te vertegenwoordigen in de Adviesraad, omdat dit zo belangrijk is voor de landelijke politiek vanuit het Zeeuwse van D66.

---

1. VERHAGE; A.A.
2. Tonny
3. 11-07-1944, Schoondijke
4. Sasputsestraat 14
5. 4507 JX SCHOONDIJKE
6. 01173 - 1379

57

7. landbouwkundige opleiding; doctoraal-fase Sociologie (studerend)
8. landbouwer
9. -
10. lid afd.bestuur West-Zeeuws-Vlaanderen;
lid landbouwwerkgroep
11. i.v.m. studie afgebouwd. Heb voorheen wel enige voorzittersfuncties vervuld in welzijnssector/landbouwsector, zowel landelijk als in Zeeland.
12. Prov.Staten Zeeland plaats no. 4
13. ja
14. -

1. KUIPER, J. de
2. Jan
3. 01-04-1930, Hoogblokland
4. Dorpsstraat 33
5. 4352 AB Gapinge (Veere)
6. 01189 - 2633

58

7. M.O.
8. ambtenaar Gemeentepolitie
9. -
10. lid Adviesraad; voorzitter afd. Walcheren
11. -
12. -
13. ja
14. -

NOORD-BRABANT

1. VERMONDEN, H.A.J.M.
2. Hubert
3. 22-05-1957, Breda
4. Venneweide 117
5. 4824 EP Breda
6. 076 - 417025

59

7. Leao, meao
8. adm. medewerker (huursubsidie)
9. -
10. lid steunfractie Breda;
    plv. Adviesraadslid Noord-Brabant
11. vice-voorzitter stg. soc.cult.centrum "De Beemdentil"; bestuurslid scoutingdistrict Breda
12. gemeenteraad Breda, plaats no. 12
13. ja
14. De reden dat ik me wederom voor een periode verkiesbaar stel is: Ik heb momenteel wat meer tijd ter beschikking nu ik mijn werkzaamheden voor de Jonge Democraten statutair heb moeten stoppen. Bij de JD heb ik verschillende functies op regionaal dan wel landelijk gebied vervuld. De laatste 2½ jaar als voorzitter van de regio Noord-Brabant. Met de ervaringen en kennis die ik bij de JD heb opgedaan, wil ik in D66 meer gaan doen dan wel verder te gaan. Ik acht de Adviesraad hiervoor een juiste stap en een goede plaats om dit gegeven gestalte te geven. Ik hoop daarom dat ik door U maar ook voor U in de Adviesraad gekozen word. Ik wil U nu al danken voor Uw eventuele stem op mij.

1. ZON, W.P.M. van
2. Wil
3. 11-08-1945, Eindhoven
4. Muschbergweg 2 E
5. 5641 BP Eindhoven
6. 040 - 812596

60

7. Ac. Sociologie
8. HBO-docent
9. -
10. lid Afdelingsbestuur en steunfractie
11. Bestuurslidmaatschap in sector Kunstzinnige Vorming; Openbaar Basis-onderwijs; Jeugdhulpverlening
12. -
13. ja
14. -

1. DOORNE, F.J.M. van
2. Frans
3. 07-01-1933, Helmond
4. Juristenlaan 17
5. 5037 GJ Tilburg
6. 013 - 671686

61

7. universitair; gepromoveerd filosoof
8. universitair; docent faculteit Wijsbegeert KUB
9. voorzitter subregio Midden-Brabant 1984-1986
   penningmeester " " " 1982-1984
10. lid Adviesraad
11. -
12. -
13. ja
14. -

1. HAREN, Th.J.M. van
2. Theo
3. 13-12-1942, Overasselt
4. Lindenlaan 19
5. 5384 BD Heesch
6. 04125 - 1494

62

7. HBS-B; HTS W en W
8. Afdelingshoofd
9. lid afdelingsbestuur 1982-1986
10. -
11. lid schoolbestuur;
    lid werkgroep Derde-Wereld-problematiek
12. -
13. ja
14. -

1. PETERS-DIRKER, N.C.
2. El
3. 30-08-1921, Rotterdam
4. Koekoeklaan 10
5. 5691 VD SON
6. 04990 - 72039

63

7. HBS-A; Verpleegkunde A; enige jaren Neerlandistiek
8. huisvrouw
9. bestuurslid afd. Son en Breugel 1977-1979
10. lid bestuur subregio Z.O.Brabant sinds 1981; lid Adviesraad sinds 1984; lid wg.Vrede en Veiligheid; lid wg. Ouderenbeleid.

11. -
12. -
13. ja
14. Juist door mijn activiteiten in de regio en als lid van twee werkgroepen vind ik het zinvol via de Adviesraad bij de landelijke politiek betrokken te blijven. Gezien de discussie over de herstructurering partij-organisatie heeft de voorzitter van de Adviesraad de zittende leden gevraagd zich opnieuw kandidaat te stellen. Dit wil ik graag doen; ik zie het ook zeker niet als een opoffering. Bovendien wordt door mijn overige werkzaamheden binnen D66 dan de door de Commissie Vrijhoef zo gewenste (en niet door haar alleen) "terugkoppeling naar de achterban" wat mij betreft naar beste vermogen voortgezet.

LIMBURG

1. SCHOUTEN, L.J.
2. Leo
3. 25-05-1957 , Vlaardingen
4. Mandelborg 6B*
5. 6228 CP Maastricht
6. 043 - 616873

64

7. studie Geneeskunde
8. stafmedewerker Integraal Kankercentrum Limburg
9. secretaris afd. Maastricht 1982 - 1984
   voorzitter afd. Maastricht 1984 - 1988
   lid Adviesraad 1986 - 1988
10. -
11. -
12. -
13. ja
14. * per 15 april a.s. Oude Meer 17,
    6093 CS Heythuysen

    Ik heb nu twee jaar Limburg vertegenwoordigd in de Adviesraad. Door middel van publikaties in de Concreet heb ik getracht het contact met de basis te versterken. De werkzaamheden van de Adviesraad zijn echter nog steeds onvoldoende bekend en daarom wil ik een volgende termijn in de Adviesraad vooral ook daar mijn aandacht aan besteden.

---

1. WESSELS, P.
2. Paul
3. 23-10-1946, Gennep
4. Voorhoevepark 22
5. 6591 AJ Gennep
6. 08851 - 12580

65

7. HBO
8. Leraar
9. voorzitter afdelingsbestuur Gennep e.o.
   lid Voorlopige Adviesraad en Adviesraad tot 1978
   lid (regio)-Campagneteams
   coördinator SWB-werkgroep Etnische Minderheden
10. raadslid sinds 1978 en fractievoorzitter sinds 1982; lid Adviesraad sinds 1986
11. bestuurslid Openbaar Onderwijs;
    Raad van Beheer Zwembad;
    bestuurslid Centrale Antenne Inrichting;
    adviseur Jeugdwerk en Etnische Minderheden
12. -
13. ja
14. Voor D66 is het van groot belang, dat de signalen uit de regio's in de partij, dus ook in het Haagse, een goed gehoor krijgen. Ook Limburg dient de Adviesraad als een goed klankbord te gebruiken. Na bijna twee jaar weer aardig in de AR te zijn ingewerkt wil ik me voor de komende periode opnieuw beschikbaar stellen.

---

1. WOUDE, H.J. van der
2. Herman
3. 10-10-1946, Losser
4. Burg. van Leentstraat 86
5. 5971 AK Grubbenvorst
6. 077 - 661278

66

7. MULO; avond-meao
8. verkoopleider textielfabriek
9. lid regiobestuur Limburg 1982/'83;
   voorzitter afd. Venlo 1985/'86;
   lijsttrekker gemeenteraadsverk. Grubbenvorst in 1982 en 1986
10. vice-voorz.organisatie afd. Venlo e.o.;
    plv. lid Adviesraad
11. bestuurslid afd. Limburg van de Europese Beweging
12. -
13. ja
14. -

---

1. MENGE, A.L.
2. Anita
3. 03-09-1942, Amsterdam
4. Bogaardenstraat 39
5. 6211 SN Maastricht
6. 043 - 253772

67

7. MULO
8. -
9. redactie Redelijkerwijs - 6 jaar
10. voorzitter afdeling Maastricht
11. penningmeester SLIM;
    penningmeester Raad van Uitkeringsgerechtigden;
    voorzitter Stichting Jazzy Lemborgh;
    lid C.R.L.
12. -
13. ja
14. -

FLEVOLAND

1. ZUIDEMA-DE JONGE, A.J.
2. Aleid
3. 12-02-1938, Zaandam
4. Oostrandpark 99
5. 8212 AT Lelystad
6. 03200 - 27350

68

7. 6 jaar studie Kunstgeschiedenis Univ. Utrecht
8. -
9. lid Adviesraad v/h Openbaar Lichaam Zuidelijke IJsselmeerpolders 1978-1980; wethouder gemeente Lelystad 01-10-'80 tot 09-'82; fractievoorzitter gemeenteraadsfractie Lelystad 09-'82 tot 01-05-'86.
10. Statenlid provincie Flevoland; lid Adviesraad D66
11. secretaris Anjerfonds Flevoland; vice-voorzitter St. Passe Partout Lelystad (expositie Stichting); bestuurslid St. Reclassering Zwolle; voorzitter St. Straatkinderen Flevoland
12. -
13. ja
14. -

---

1. BOOGERS, J.W.S.
2. Jan
3. 07-08-1952, Amsterdam
4. Vrijmark 87
5. 1355 GH Almere
6. 03240 - 13561

69

7. M.B.O.
8. slaapwagen-conducteur
9. voorzitter afd. Almere
10. plv. lid Adviesraad Flevoland
11. secr. comité 4/5 mei Almere
12. Gemeenteraad, plaats no. 5
13. ja
14. -

---

1. OOSTERHUIS, P.H.
2. Peter
3. 12-06-1940, Groningen
4. de Oeverloper 413
5. 8251 HR Dronten
6. 03210 - 14133

70

7. HBO + VO
8. consulent voor migranten
9. regio-bestuur ('77-'78); Gemeenteraad ('78-'82) bestuurslid PSVI ('83 - '88)
10. waarnemend afdelingsvoorzitter
11. niet meer
12. Prov. Staten Flevoland , plaats no. 6
13. ja
14. -

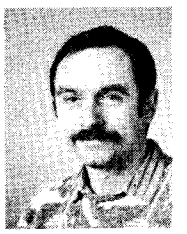

1. PIROT, P.B.
2. Pierre
3. 31-12-1947, Sarrequemines
4. De Lange Streek 63
5. 8255 CA Swifterbant
6. 03212 - 2930

71

7. LTS; Horeca; diverse cursussen o.a. manager, middenstand, enz.
8. manager, agentuur; toeristisch bezig geweest bestuur N.T.K.C.; beurzen georganiseerd
9. -
10. -
11. voorzitter geweest van wijkvereniging met ± 2000 leden, 5 jaar; voorz. cie. inheemse diersoorten.
12. -
13. ja
14. -

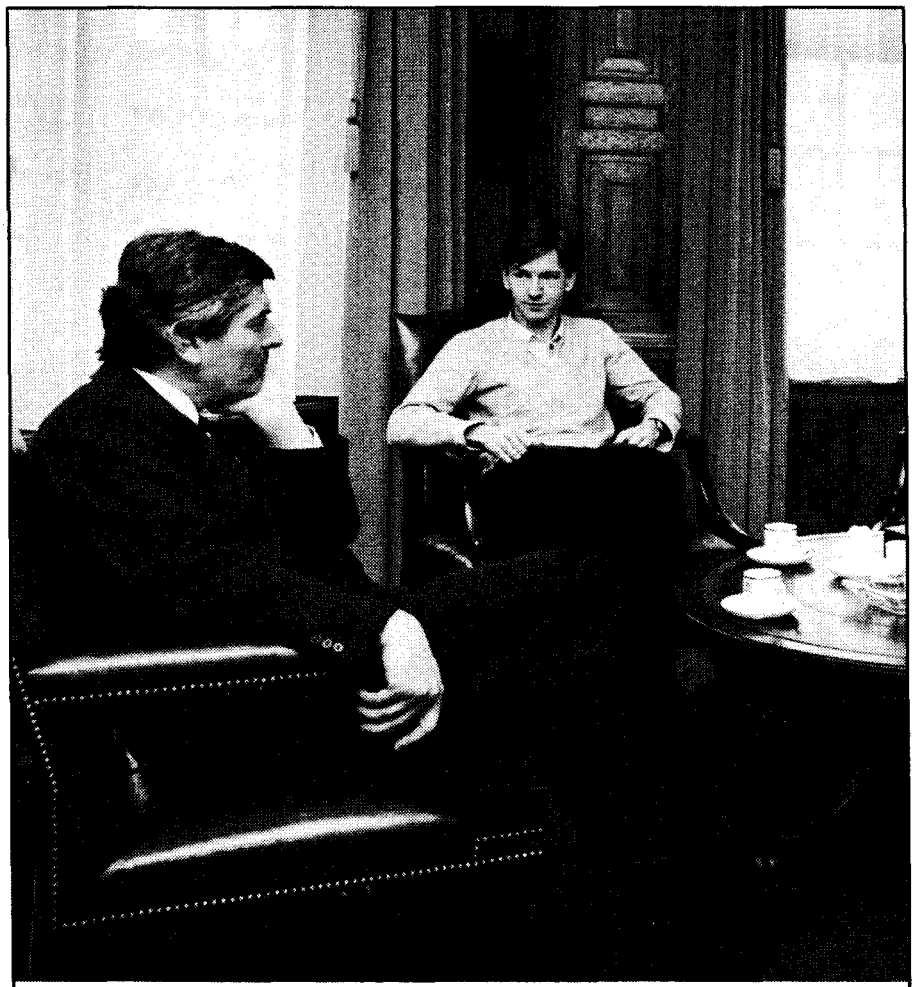

WERKDAGEN

OP HET BINNENHOF

Politieke belangstelling krijgen jongeren vanzelf wanneer ze meedoen aan het Close Up-project van

M50

M50 is een instelling voor algemeen politiek vormingswerk die wordt bestuurd door: CDJA, JD, JOVD, JS en PSJG.
M50, Oudegracht 139 bis, 3511 AJ Utrecht.
Telefoon: 030-333494

Stuur mij meer informatie over het "Close Up"- project.

Naam:.....

Adres:.....

Postcode:.....

Plaats:.....

Stuur de bon, voldoende gefrankeerd, naar M50..

40 jaar Pax Christi

"Vrede en gerechtigheid zijn onverbrekelijk verbonden"

Prof. dr. J.A. van Kemenade (burgemeester van Eindhoven)

Werk dat uw steun verdient.

Maak *f* 15,- (steunlid) of *f* 35,- (Jubileum-lid: u ontvangt 8× per jaar 'het Kommunikatieblad') over op gironummer 593352 t.n.v. Pax Christi, Den Haag.
Ook uw gift is welkom.

weg met apartheid

in aktie voor het verzet

Een bevrijd,
niet racistisch Zuid-Afrika
en Namibië.
Daaraan werken vakbonden
en organisaties van vrouwen
en jongeren in die landen.
Steun hen daarbij.

Giro 26655,

t.n.v. Bevrijdingsfonds Zuidelijk Afrika, KZA, Amsterdam.

D66
DEMOCRATEN

STEMBILJET

D66
DEMOCRATEN

voor het samenstellen van de kandidatenlijst voor de verkiezingen
van de leden van de Adviesraad

RAADPLEEG DE TOELICHTING, OPGENOMEN IN HET KANDIDATEN-OVERZICHT, VOORDAT U HET STEMBILJET INVULT.

GR	FR	DR	OV	GLD	UTR	N-H	Z-H	ZEEL	N-BR	LB	FL
N.V.T.	N.V.T.		N.V.T.								

← **Kruis hier uw eigen regio aan**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Het stembiljet moet in een gefrankeerde enveloppe – met vermelding van „Stembiljet" – gezonden worden naar de **L.V.C., Postbus 93313, 2509 AH Den Haag.**
Het dient daar UITERLIJK vrijdag 6 mei 1988 te 12.00 uur ontvangen te zijn.

BELANGRIJK !

Aan de andere kant van deze pagina zit uw stembiljet

TOELICHTING OP INTERNE KANDIDAATSTELLING

1. De samenstelling van de kandidatenlijsten gebeurt bij D66 op democratische wijze. Alle leden hebben hierin gelijke stem, d.w.z. de leden van D66 bepalen de samenstelling van de Adviesraad. Raadpleeg voor een nadere toelichting het Huishoudelijk Reglement.
2. De stembiljetten zijn genummerd om fraude te voorkomen.
3. Alle gegevens van de kandidaten staan in deze Democraat.
4. ELKE KANDIDAAT HEEFT EEN NUMMER. U moet op het stembiljet géén namen van kandidaten invullen maar het nummer dat elke kandidaat heeft. U vindt het nummer rechts van de pasfoto.
   Bijvoorbeeld:
   U wilt kandidaat Van der Plas op de eerste plaats invullen en Van der Sloot op de tweede.
   Kandidaat Van der Plas heeft nummer 79, Van der Sloot 6.
   U vult dus in het vakje nummer 1 het getal 79 in en in vakje nummer 2 het getal 6.

5. Het stembiljet is alleen geldig wanneer het voor **uw regio** geldende minimum/maximum aantal kandidaten is ingevuld. (Zie toelichting pag. 1.) Deze minima/maxima zijn gebaseerd op het aantal leden per regio.
6. Een kandidaat meer dan éénmaal vermelden heeft geen zin. Alleen de hoogste vermelding telt.
7. Het telsysteem dat de landelijke Verkiezingscommissie hanteert voor het bepalen van de uitslag is vastgelegd in het Huishoudelijk Reglement.
8. Het stembiljet moet in een **gefrankeerde** enveloppe worden verzonden naar de

LANDELIJKE VERKIEZINGSCOMMISSIE
POSTBUS 93313
2509 AH DEN HAAG

en **vóór vrijdag 6 mei 1988 om 12.00 uur** aldaar ontvangen zijn.

Met grootst mogelijke zorgvuldigheid hebben wij de gegevens overgenomen van de kandidaatstellingsformulieren. Mochten er toch nog enige fouten ingeslopen zijn, dan bieden wij daar bij voorbaat onze excuses voor aan.

Jaargang 21 / nummer 5/ 19 mei 1988

DEMOCRAAT

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

Hoofdbestuur presenteert diskussienota verkeer en vervoer

DWANG ONVERMIJDELIJK BIJ TERUGDRINGEN MOBILITEIT

Vermindering van het autogebruik en een efficiënter gebruik van de bestaande infrastructuur moeten in de jaren negentig leiden tot terugdringing van de aanspraak die het verkeer maakt op ruimte, energie en de veiligheid van mensen. De Hoofdbestuurs-nota „Richting voor Verkeer en Vervoer" geeft in een aantal beslispunten aan op welke wijze met name de auto-mobiliteit teruggedrongen moet worden.

De nota, waarover D66 zich tijdens het najaarscongres buigt, stippelt op hoofdlijnen een verkeersbeleid uit dat zich in een spanningsveld tussen soms tegenstrijdige belangen manoevreert. Tegenstrijdige belangen als het recht op vrijheid dat de mobiliteit biedt en de noodzaak tot beheersing van het autogebruik. Of het belang van de distributiesector voor de Nederlandse economie in een geïntegreerd Europa versus de grenzen die ruimte en milieu in een dichtbevolkt land als Nederland stellen aan de omvang van de verplaatsing over de weg.

Verkeersbeleid zal op lokaal niveau een concrete uitwerking moeten vinden. Foto: Henk de Kruijf

Gemeengoed

De opstellers van de nota stonden voor de opgave om na de uitgebreide maatschappelijke discussies over het mobiliteitsscenario Randstad, de verhoging van de maximum snelheid en de 4de nota Ruimtelijke Ordening een herkenbaar D66-verkeersbeleid voor de komende jaren te formuleren. En dat terwijl veel revolutionaire ideeën uit het erfgoed van de partij lijken inmiddels immers ook in onverdachte hoek gemeengoed lijken te worden. Zo dringt nu zelfs de auto-lobby bij Verkeersminister Smit-Kroes aan op een opwaardering van het openbaar vervoer.
De opstellers van de nota hebben aansluiting gezocht bij de al eerder geformuleerde visie van D66 op de verkeer- en vervoersproblematiek. De nota concentreert zich op het personenvervoer, waarbij de relatie tussen particulier en openbaar vervoer centraal staat. Vernieuwend is de nota in de nadruk die gelegd wordt op individualisering en decentralisatie, de uitwerking van het openbaar vervoerssysteem in hoofdverbindingen en lokaalvervoer, de financiële uitwerking en de keuze voor een verdere toepassing van technologie bij verkeersbeheersing en -regulering.
Zonder een drastische verbetering van het openbaar vervoer zal afname van het gebruik van de auto niet mogelijk zijn. Zo'n verbetering vraagt om een structurele investering in de infrastructuur. Te lang is er al sprake van een relatieve achteruitgang van de bestedingen van het Rijk voor het verkeer en met name het openbaar vervoer. De nota pleit dan ook voor een substantiële overheveling van gelden van het autosysteem naar het OV. Daarvoor moet een vastgesteld percentage van de inkomsten uit belastingen en accijns op aanschaf en gebruik van auto's gereserveerd gaan worden. Een tweede financieel sturingsmiddel is het minstens gelijkschakelen van vervoerskosten van particulier en openbaar vervoer. Onder meer te bereiken door variabilisering van de autokosten.

De beslispuntennotitie „Richting voor verkeer en vervoer" vindt u afgedrukt in het middenkatern van deze Democraat. Behandeling vindt plaats tijdens het D66-najaarscongres op 29 oktober.

Vervolg op pagina 4

Inhoud

Interview
Maarten Brackel
■
Reportage:
Jutland of Distributieland
■
SWB
■
Agenda
■
Partijnieuws:
Bestuurskroniek
Kaderkoorts
Congresstuk Verkeer en Vervoer
PSVI
PEAC
Adviesraad
■
Portret:
Ursu Lambrechts
■
Binnenhof:
De AIDS-test
Van Mierlo over 10 jaar Seth
Wel of niet onderzoek paspoort
■
Achterpagina
■

Colofon

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Redactieraad: Bob van den Bos, Jos Campman, Eduard Groen, Lennart van der Meulen, Marie-Louise Tiesinga, Stijn Verbeeck, Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen.

Correspondentie richten aan het redactiesecretariaat:
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verschijningsdata Democraat
juni-nummer
verschijnt 29-6-1988
kopij sluit 15-6-1988

septembernummer
verschijnt 21-9-1988
kopij sluit 7-9-1988

Oplage: 8.000 ex.

Druk: Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat D66
Bureau SWB D66
Bureau PSVI D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
giro 1477777

Secretariaat Tweede Kamerfractie
Telefoon: 070-183066.

D66 en de grens tussen redelijkheid en staatsrechtelijke zuiverheid

Door een reeks van schandalen bij de beleidsuitvoering is de ministeriële verantwoordelijkheid de laatste tijd weer volop in discussie. Zo kregen we ruimschoots de gelegenheid ons te ergeren aan kwesties als de „RSV", het „ABP", de „Walrus", de visfraude, de studiefinanciering, de dollaraankopen en de paspoortproductie. Ambtelijke blunders in combinatie met politiek opportunisme ondermijnden het vertrouwen in onze parlementaire democratie. Bewindslieden bleven ten onrechte zitten (Van Aardenne), schoven verantwoordelijkheden van zich af (Van Eekelen), of „spreidden" deze (Braks), bagatelliseerden de kritiek (Deetman), of legitimeerden met veel aplomb het verwijtbare handelen met de noodzaak der omstandigheden (Brokx, Gruiters).
Bolkestein van de VVD zette de traditie van politiek opportunisme onlangs op originele wijze voort door plotseling te pleiten voor het naar Brits voorbeeld, vrijwillig aftreden van de in opspraak geraakte bewindslieden. En dat na jarenlange, onophoudelijke liberale inspanningen om te voorkomen dat welke falende bewindspersoon dan ook vroegtijdig op wachtgeld zou worden gezet.

D66 had al eerder, zij het weinig effectief, voor zo'n nieuwe politieke cultuur gepleit. Door de lijm van de gedevalueerde normen en wankele coalitieverhoudingen weten de Nederlandse bewindslieden zich nog steeds vastgekleefd aan hun zetels. Het past D66 niet zich bij deze kleverige realiteit neer te leggen.

Uitgangspunt voor ons blijft de staatsrechtelijke en politieke zekerheid. Tegelijkertijd moet evenwel de redelijkheid voor ons altijd een belangrijke toetssteen blijven. Kernprobleem bij concrete stellingname is dan ook om aan beide elementen steeds voldoende recht te doen. Het is zinnig daarbij een onderscheid te maken tussen de aanspreekbaarheid van een minister voor alles wat in zijn naam of van zijn voorgangers is gebeurd en het trekken van politieke consequenties, dus het uitspreken van vertrouwen in de voortzetting van het ministerschap. Het is bijvoorbeeld onredelijk een minister naar huis te sturen vanwege fouten van zijn voorganger.

Wie als D66-er de grenzen van de politieke redelijkheid in een concrete situatie wil afbakenen ontkomt niet aan de vragen als: wat is het belang van de kwestie (betreft het een hoofdpunt van beleid, wat zijn de financiële consequenties, etc.); heeft de minister (of staatssecretaris) al het mogelijke gedaan om de fouten te voorkomen (ambtenaren duidelijke instructies gegeven, nagegaan of ze werden uitgevoerd en zo nodig passende maatregelen genomen); heeft de minister onmiddellijk alles in het werk gesteld om herhaling uit te sluiten; is er sprake van incidenteel falen of gaat er onder verantwoordelijkheid van betrokkene telkens iets anders fout; heeft de minister het Parlement tijdig en volledig op de hoogte gesteld?
Wie aan de andere kant de politieke zuiverheid wil afbakenen moet zich ervan vergewissen dat andere vragen juist geen doorslaggevende rol spelen bij het al of niet opzeggen van het vertrouwen, zoals: komt het electoraal goed van pas; brengt het riskante spanningen in de coalitie voort; zijn er affaires aan voorafgegaan onder verantwoordelijkheid van andere bewindslieden, waardoor de maat nu vol is (zondebok principe); past het goed in het „rollenspel" tussen regering en oppositie; deugt het privéleven van de betrokkene, en andere vraagpunten van dezelfde orde.

Ministeriële verantwoordelijkheid is in ons staatstelsel een praktische noodzaak. Zij vergt een consequente toepassing. Een gedeeltelijke ambtelijke verantwoordelijkheid zou het gezag van de minister in de Kamer zowel als op zijn departement onaanvaardbaar aantasten. Dit betekent tevens dat de minister zich nooit achter zijn ambtenaren mag verschuilen. Wel zou hij veel meer dan tot nu toe tegen te kort schietende functionarissen moeten optreden: ook de veel geprezen ambtelijke loyaliteit is soms een fictie.

D66 zal steeds tot een staatsrechtelijk strenge, maar faire (redelijke) politieke afweging moeten komen op basis van gedegen feitenonderzoek. Ook zal zij onverminderd de eventuele onzuivere „politieke" motieven van de andere partijen moeten blootleggen. Het is immers naïef om te veronderstellen dat goedkope partijpolitiek voortaan buiten de zogenoemde staatsrechtelijke debatten zal blijven. De draai van Bolkestein verandert de oude politieke cultuur niet, maar lijkt daar eerder een symptoom van.
Nee, het paspoort voor de grens tussen redelijkheid en staatsrechtelijke zuiverheid zal voorlopig nog wel fraudegevoelig blijken.

Bob van den Bos

Maarten Brackel, directeur PSVI:

MAKELAAR IN KENNIS

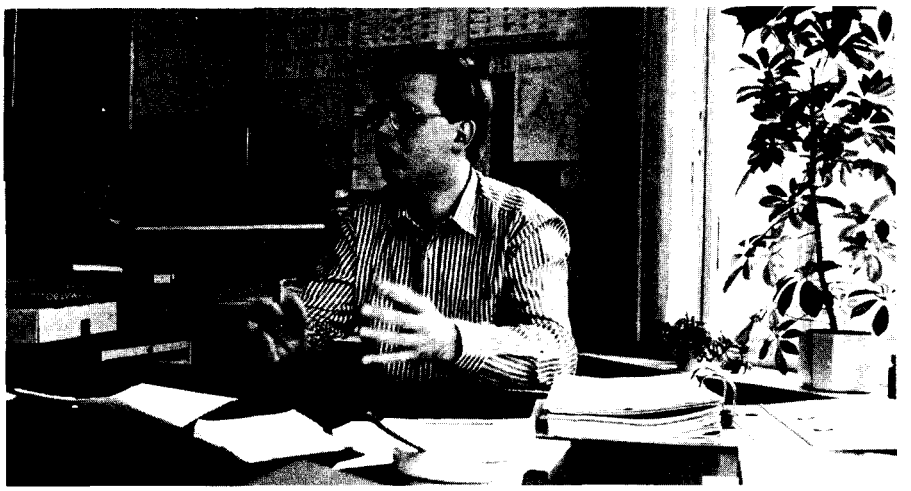

PSVI-directeur Maarten Brackel: „Ik ben meer een doener dan een prater".

Foto: Dennis Sies

„Ik ben een makelaar op het gebied van kennis. Van een gemeentebegroting heb ik bijvoorbeeld de ballen verstand, maar ik weet de mensen te vinden die er wel verstand van hebben. Organisatie en communicatie, daar geloof ik in, ik ben een regelaar en een organisator". Dat zegt Maarten Brackel, sinds 1,5 jaar directeur van het Politiek Scholings en Vormings Instituut van D66.

De Neerlandicus Brackel (29) heeft net zijn jaarverslag over 1987 klaar. Het valt op, omdat het maar 10 bladzijden beslaat. Een kort voorwoord, een lijst met activiteiten, een financiële verantwoording en namen en adressen van PSVI-functionarissen. Op de opmerking dat het zo kort is grapt hij: „Dan wordt het misschien gelezen".

Jaarverslag

Het jaarverslag spreekt voor zichzelf; cursussen en trainingen voor Jonge Democraten (prioriteit!), raads- en statenleden, gewone leden, leden van steunfracties, leden van besturen, de standpuntenbrief, het blad Voor de D'Raad. Het is in elk geval duidelijk dat het PSVI – met Annemarie Hogeweg en twee stagiaires – weer aan de weg timmert zoals in de periode van Arthie Schimmel.

Waarom was deze baan voor jou aantrekkelijk?

„Als voorlichter op het ministerie van defensie heb ik een sectie voorlichting opgezet en bijeenkomsten georganiseerd. Maar toen het allemaal liep ben ik weggegaan. Je kon geen nieuwe dingen oppakken, het was knokken in de ambtelijke cultuur. Nu kan ik op eigen initiatief en met veel vrijheid werken zonder hiërarchische constructies. Meer dan bij defensie kan ik werk en hobby combineren. Ik hou ervan dingen te organiseren. Vormingswerk doe je ook uit idealisme, anders werkt het niet goed".

Toen je hier kwam werd er gezegd: „Hij is wel wat ambitieus".

„Ik ben wel ambitieus, maar niet in carrièrezin, want hier ligt geen carriere. Ik wil mijn doelstellingen realiseren, nieuwe dingen aanpakken, zorgen dat zaken lekker helemaal glad lopen.

Wat wil je de komende tijd gaan doen?

„Na deze zomer wil ik drie brochures uitbrengen; over de historie van de partij, over de partijstructuren en over het ideeëngoed van D66. Dan wordt het voor de afdelingen makkelijker om de leden te bereiken en dingen te organiseren voor kennismakingsdagen".

„Dat is belangrijk, want een afdeling staat veel dichter bij de mensen dan het PSVI. Als de afdeling Mierlo een cursus organiseert komen er zo 20 mensen. Afdelingen kunnen mensen bellen, wij niet. Het PSVI benadert leden ook niet of nauwelijks rechtstreeks, maar wel via de afdelingen". „Het PSVI wil meer en meer proberen activiteiten van afdelingen en organisaties binnen D66 te stimuleren. Dat kan door het nadelige saldo van activiteiten te betalen en door faciliteiten beschikbaar te stellen. Ik denk dat je zo een paar hele belangrijke hobbels wegneemt".

„Als er een nieuwe computer is, wil ik ook een talentenbank gaan opzetten, met namen en adressen van allerlei D66-functionarissen. We willen, via de afdelingen en regio's, aan „Europa-voorlichting" gaan doen. Een serviceapparaat opbouwen waarbij je ook een groep niet-leden bereikt".

„En ik zou graag meer de SWB-werkgroepen ondersteunen. Een werkgroep als een raketmotor, woef, opblazen. Als iemand in Limburg iets wil doen aan grensoverschrijdende milieuzaken en een werkgroep wil starten, hoe pak je dat dan aan? Daar kan ik bij adviseren. het komt namelijk nogal eens voor, dat steeds het wiel opnieuw uitgevonden wordt".

Jonge Democraten

De Jonge Democraten vormen de belangrijkste doelgroep van het PSVI. Die dag is toevallig een groepje Jonge Democraten op bezoek voor een crusus spreken in het openbaar. Brackel: „De JD is heel actief, en je ziet soms doorstroming naar D66. Je komt er ook andere opties tegen. De jongeren staan veel verser, onbevangener tegenover zaken dan mensen die al 10 jaar meelopen.".

De jongeren komen, zo blijkt, om te leren, ervaring op te doen, de zenuwen in bedwang te houden. Er is zelfs een JD'er die de hulp van Brackel heeft ingeroepen om goed over te komen op zijn examinator (!) Concreet, kort en helder wijst hij de nog ietwat bedeesde jongeren op hun fouten en foutjes.

Wat me opvalt is dat je over heel concrete dingen praat, niet over „hoge" idealen en ideeën.

„Het is ook allemaal zo concreet. Het gaat erom abstracte idealen om te zetten in concrete dingen. SWB-directeur Eric van der Hoeven houdt zich veel meer met algemene politiek bezig. Maar ik wel mijn handen vrijhouden, onafhankelijk zijn. Als het bijvoorbeeld over de ondergrondse opslag van radioactief afval gaat wil ik niet bij de voor- of tegenstanders horen. En ik ben meer een doener dan een prater".

Martin Voorn

Toekomstbeeld voor Nederlands vervoer

JUTLAND OF DISTRIBUTIELAND

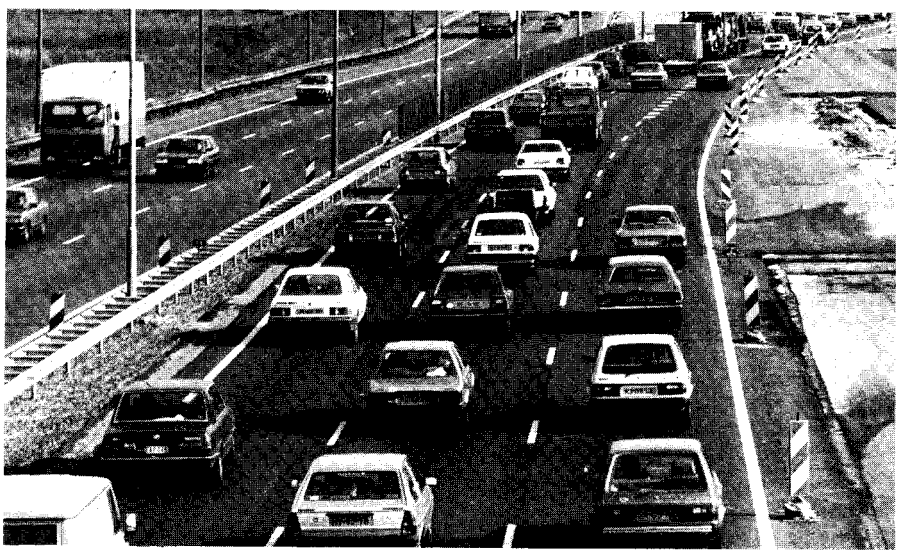

Terugdringen van niet-noodzakelijk verkeer de grootste opgave voor de jaren negentig. Foto: de Kruijf

„Boven een bepaald aantal voertuigen per kilometer neemt de verkeersproduktie van een weg af. Bij nog meer auto's komt de produktie zelfs helemaal tot stilstand. Deze laatst genoemde toestanden worden aangeduid met „files" en „langzaamrijdend en stilstaand verkeer", aldus professor De Kroes tijdens zijn inleiding op een D66-studiedag over de beslispuntennota Verkeer en Vervoer, zaterdag 7 mei in Amersfoort.

Vier inleiders gaven die zaterdag met behulp van een aantal stellingen hun visie op verschillende aspecten van de D66-verkeersnota, alvorens de overige aanwezigen aan de discussie konden deelnemen. Mede-opsteller Roel ter Brugge opende de dag met het aanstippen van de „onvermijdelijke keuzen" waarvoor D66 zich gesteld ziet bij het formuleren van een vervoersbeleid.
Het centrale probleem in het verkeers- en vervoersbeleid, zo betoogde hij, is de noodzaak om het grondstofverslindende en milieuverontreinigende deel van de mobiliteit binnen de perken te houden. En dat zonder de mens te veel te beperken in zijn bewegingsvrijheid. Hij bepleitte een integraal verkeersbeleid: Onderlinge afstemming van de verschillende vervoerswijzen en afstemming van lokaal vervoer en vervoer op hoofdverbindingen. Ter Brugge wees erop dat slechts een met de auto concurerend openbaar vervoer mensen uit hun eigen vervoermiddel kan trekken. Dus pleitte hij voor meer kwaliteit en koppeling tussen het tarief van het openbaar vervoer en variabele autokosten.

Fictie

Drs. J. Rat van het KNVTO beaamde de noodzakelijke kwaliteitsverbetering van het openbaar vervoer, maar wees er tevens op dat het openbaar vervoerssysteem in Nederland al het beste van Europa is. Toch moet de groei in de mobiliteit per saldo worden opgenomen in het openbaar vervoer. Dat betekent investeren in infrastructuur, materieel en speciale voorzieningen als busbanen: kwaliteitsverbetering als grotere stiptheid, betere informatievoorziening en overstapmogelijkheden en een nauwere samenwerking tussen de vervoersbedrijven. Kostendekkende exploitatie van het OV is een fictie, betoogde Rat, daarvoor is de sector te arbeidsintensief en de groei van de produktiviteit te gering.

Vervolg van pagina 1

Hoofdbestuur presenteert discussienota Verkeer en Vervoer

Een mogelijke kwaliteitsverbetering van het openbaar vervoer is volgens de nota te bereiken door een scheiding aan te brengen tussen hoofdverbindingen en het lokale vervoer. Hoofdverbindingen zijn de belangrijkste landelijke, regionale en lokale verbindingen. De nadruk bij deze verbindingen moet liggen op kwaliteit, comfort, stiptheid, frekwentie en snelheid. De hoofdverbindingen zijn sluitend te exploiteren bij voldoende vraag.

Nieuw is het in de nota uitgewerkte idee van een „vraagafhankelijk" lokaal vervoer. Auto's, busjes en bussen verzorgen daarin het vervoer van en naar de knooppunten als een soort taxi systeem. Met behulp van informatica en telecommunicatie-systemen is een flexibel vervoer op te zetten waarbij de ritten het vervoer van meerdere personen gecombineerd kunnen worden. Naar verwachting zullen de prijzen ver onder het huidige taxi-tarief liggen en bij te hoge kosten dient de overheid subjectsubsidies te verlenen aan bijvoorbeeld niet-autobezitters.

Selectief autobeleid

Het terugdringen van het niet noodzakelijk autoverkeer vormt de belangrijkste opgave voor de toekomst. De nota richt zich daarbij op het spitsverkeer in de congestiegebieden. Maatregelen moeten gezocht worden op het gebied van de ruimtelijke ordening met als doel een betere bereikbaarheid van werklokaties voor het openbaar vervoer. Een intelligent gebruik van de infrastructuur om de doorstroming te verhogen, bijvoorbeeld door het inzetten van verkeersbegeleidingssystemen. Het afremmen van het autogebruik door gemeentelijk parkeerbeleid en heffingen als „road-pricing". Het reguleren van het verkeer tijdens de spitsuren door het variabel maken van werktijden. En het gelijktrekken van de prijs voor openbaar en particulier vervoer door fiscale aanpassing van het reiskostenvergoedingssysteem, het belasten van het autobezit en het verbeteren van Park and Ride voorzieningen.

Omega-plan

De HB-nota eindigt met een oproep om na de voltooiing van het Delta-plan een Omega-plan te ontwikkelen omdat Nederland „in plaats van te verdrinken in een watersnood" dreigt te verstikken in een verkeersovervloed".
De hoofdlijnen van de beslispuntennotitie moeten de basis vormen voor zo'n nationale inspanning. De partij heeft tot na de zomer de tijd om de tanden te zetten in de geformuleerde beslispunten. Tot 27 september kunnen amendementen en moties worden ingediend bij het secretariaat op de Bezuidenhoutseweg.

Filemanagement
Professor De Kroes van de Technische Universiteit doceerde de aanwezigen over het onderwerp „filemanegement via verkeersbegeleiding". De technologie is vooral toepasbaar bij knelpunten en tijdens spitsuren, volgens De Kroes. Hij toonde zich geen voorstander van een landelijk dekkend heffingensysteem. Hij vond daarin een medestander in Hein Struben, dagvoorzitter in Amersfoort: „Voordat we het weten verplicht Smit Kroes iedereen chips aan te brengen in de schoenzolen, zodat ze een trottoirheffing kan gaan instellen".
Mur van de stichting Nederland Distributieland schetste de noodzakelijke inspanningen die Nederland zich zal moeten getroosten wil het niet het Jutland van Europa worden bij de geïntegreerde Europese markt na 1992. De bedreigingen voor Nederland als distributieland zijn volgens Mur slechts grootschalig te bestrijden. Bijvoorbeeld met teleport fasciliteiten, logistieke ketens van „door to door", investeringen in de infrastructuur en ontwikkeling van de 'mainports' als Schiphol en de Rotterdamse haven. Maar hij had ook nog een aantal kleinschalige tips om de fileproblematiek te lijf te gaan: Het vrijhouden van taxi en busbanen voor distributief verkeer. Het beter coördineren van het wegonderhoud en het afsluiten van op- en afritten van snelwegen in de spits.

Dalurenplaat
Hoe moeilijk het woon- werkverkeer, oorzaak nummer 1 van de congestieproblematiek, terug te dringen is werd tijdens de discussie gedurende het tweede gedeelte van de studiedag al snel duidelijk. De mislukte start van het Amsterdamse „Shuttle Bus"-project en lege parkeergarages voor „park and ride" tonen aan dat zolang de auto wordt beschouwd als „voorportaal van de huiskamer" slechts via een mentaliteitsverandering resultaat te boeken zal zijn. Twijfels bestonden er over financiële sturing door zware belasting van spitsverkeer of het afschaffen van reiskosten-regelingen op basis van kilometervergoeding. Het bedrijfsleven blijft immers in staat de hogere kosten te vergoeden terwijl de minder draagkrachtigen de dupe zouden worden van de maatregel. Ook bij de proefballon van Tweede Kamerlid Wolffensperger om twee kentekenplaten in te voeren, een dure „spitsplaat" en een goedkopere „dalurenplaat" werden direct de nodige kanttekeningen geplaatst.
Een massale trek van particulier naar openbaar vervoer zal afhangen van imago en kwaliteit van tram-, bus en treinvervoer. Daarover waren de meningen eensluidend. Minder eensgezindheid bestond vervolgens over de vraag wat dan onder kwaliteit verstaan moet worden. Zo wilde Mur rust, een krant en een plug voor zijn „autotelefoon" terwijl De Kroes pleitte voor amusement, cursussen van de volksuniversiteit en theater voorstellingen.
De meest pregnante stelling van de dag was van Robbert Jan Jonker, voorzitter van de SWB-werkgroep milieu: „Voor D66-ers geldt ook na 1 mei een maximumsnelheid van 100 km per uur."

Lennart van der Meulen

Het forum van die studiedag Verkeer en Vervoer. Vlnr: Rat, de Kroes Mur, Struben en Ter Brugge

Verslag studiedag „Naar een inspirerende bestuursstijl"

De rol van de overheid in de samenleving is op vele manieren en in vele kringen aan de orde. Hij komt aan de orde bij debatten over belastinghervormingen, volkshuisvesting, milieubeleid, Europa 1992, gemeentelijke bevolkingsadministratie... Elke partij probeert op zijn eigen manier ingang te krijgen in dit zo lastige vraagstuk.

Een van de kenmerken van D66 is een open geestesverhouding, die zich ook vertaalt in een open opstelling tegenover de burger en zijn of haar wensen. Geen betweterij voor een hoger doel, maar eenvoudige pogingen om tegemoet te komen aan wat de burgers wensen, binnen de grenzen overigens van milieu en andere factoren „van buiten". Die open opstelling zou een eigen visie moeten inhouden op de manier waarop de overheid zich tegenover de burger opstelt, zichzelf organiseert, andere overheidsorganen tegemoet treedt...
In de eerdere nota van de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66, „Individualisering kan heel goed samen", werd de wens geformuleerd dat de overheid zich anders in de samenleving zou moeten opstellen, namelijk nieuwe initiatieven signalerend en stimulerend. De studiedag „Naar een inspirerende bestuursstijl" was een poging om die opstelling te concretiseren. Daar werd het woord gevoerd door Maarten van Gils, deelnemer aan de conferentie waarvan „Individualisering kan heel goed samen" de neerslag vormt, en Rob Land, auteur van een bijdrage getiteld „naar een inspirerende overheid: écht minder en beter".
Het resultaat van hun bevindingen is nu gepubliceerd, samen met een samenvatting van de discussie, als verslag van de gelijknamige studiedag. Het is in gefotokopieerde vorm beschikbaar en kan worden besteld door overboeking van *f* 15,– op postgiro 33.222.13 t.n.v. Stichting Wetenschappelijk Bureau D66, onder vermelding van: TD 17.

SWB
Stichting Wetenschappelijk Bureau D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

Abonnees zoeken blad

Ongelooflijk maar waar: een aantal abonnees heeft nog steeds het blad Idee66 niet gevonden. Idee66 is in de beste traditie van D66 een vernieuwend blad, met grote aandacht voor onderwerpen als de rol van de overheid in de samenleving, milieu, plaats en rol van D66 in de politiek; en met elke keer een commentaar en „slechte gedachten". Het eerstvolgende nummer (juni) heeft „arbeid" tot thema. Idee66 probeert nieuwe thema's in de politiek te belichten en is daarom essentieel bij de programmatische vernieuwing van de partij. Vandaar dat abonnees het blad zoeken...
Zij kunnen het vinden door contact op te nemen met de SWB D66, 070-858303 (van 9 tot 14 uur). Een abonnement (6 nummers) kost *f* 60,– per jaar.

Donderdag 19 mei
Dick Tommel spreekt op de afdelingsvergadering van D66 – Assen over de parlementaire enquête.
Informatie: Dhr. Doornbos; 05920-12468.

De afdeling Heerenveen vergadert met **Aad Nuis** over basisvorming in het onderwijs.
Informatie: Mevr. Willeumier; 05130-21881.

Doeke Eisma neemt deel aan een forum over milieu, georganiseerd door D66 – Amersfoort. In „De Eenhoorn", Kon. Wilhelminalaan 33, tegenover het station. Aanvang: 20.00 uur.

Vrijdag 20 mei
Dick Tommel is op werkbezoek in Drachten, op uitnodiging van D66 – Smallingerland.
Informatie: Mevr. Bosch-Osinga; 05120-16793.

Zaterdag 21 mei
Propria Cures organiseert een satirische avond in Paradiso, Amsterdam. Aanvang: 20.00 uur.
Thema is „De lof van de haring". **Gerrit Jan Wolffensperger** is één van de inleiders.

Dinsdag 24 mei
Doeke Eisma is aanwezig tijdens de dag tegen apartheid, georganiseerd door het Universitair Actiecomité Steun A.N.C. Het begint om 14.00 uur, in de aula van de Universiteit van Amsterdam, met een forum waaraan, behalve D66, ook CDA, VVD, PvdA en PPR zullen deelnemen.

Zaterdag 28 mei
De Regio Overijssel vergadert in Zwolle. **Dick Tommel** spreekt er over de 4e Nota Ruimtelijke Ordening. Informatie bij het regio-bestuur aldaar.

Woensdag 1 juni
De afdeling Nijmegen heeft **Jacob Kohnstamm** gevraagd een inleiding te houden over „bestuurlijke ongehoorzaamheid – de beleidsruimte voor gemeenten".
In de Stadsherberg, Ziekerstraat 116. Aanvang 20.00 uur.

Donderdag 2 juni
Laurens Jan Brinkhorst is gast tijdens de ARV van Utrecht. Onderwerp is „Eén markt, één milieu". In Trianon, Oudegracht 252; aanvang: 20.00 uur.

Vrijdag 3 juni
De Katholieke Universiteit Brabant organiseert een congres over „Drugs en Strafrecht". Inleider is **Gerrit Jan Wolffensperger.**

Woensdag 8 juni
Lokale omroep is onderwerp tijdens een politiek café van de afdeling Utrecht. Gastspreker is Gerrit Jan Wolffensperger. Plaats: Café Jansdam, aanvang: 20.00 uur.

Donderdag 9 juni
De afdeling Breukelen organiseert een forum over „De toekomst van de Loosdrechtse Plassen". De avond wordt gehouden in het Parochiehuis, Herenstraat 15. Aanvang: 20.00 uur. Nadere inlichtingen bij Gerhard Hof, tel. 03462-63625.

De Algemene Subregio Ledenvergadering Z.O. Brabant wordt gehouden in Gemeenschapshuis „De Landing", Tarwelaan 109 in Eindhoven. Onderwerp: Europa zonder grenzen. Gast is **Doeke Eisma.** Het begint om 20.30 uur.

Het Media Instituut organiseert een schemadag over televisie. Voor D66 neemt deel aan een forum hierover: **Gerrit Jan Wolffensperger.**

Vrijdag 10 juni
Doeke Eisma is op werkbezoek in Limburg, i.v.m. de verontreiniging van de Maas en landschapserosie. Inlichtingen: Tien Kusters, 04490-32098. 's Avonds spreekt Eisma de Jonge Democraten van Limburg toe. Info: Paul Lenaerts, 04490-33850.

Zaterdag 11 juni
De Europese Beweging Nederland congresseert in het Provinciehuis van Noord-Brabant in 's-Hertogenbosch. Het middaggedeelte is gewijd aan het thema „Landbouw 2000. De Europese Landbouw na herstructurering". Het forum wordt voorgezeten door **Doeke Eisma.**

Maandag 13 juni
„Landbouw en economie" is het onderwerp van de afdelingsvergadering van Doetinchem. Gast: **Doeke Eisma.**
T.z.t. kunt u meer inlichtingen ontvangen bij de 2e kamerfractie, tel. 070-183066.

Dinsdag 14 juni
Maarten Engwirda zal een inleiding houden tijdens de AAV van Hilversum, om ± 20.45 uur. Het geheel vindt plaats in Hotel Hilfersom, Koninginneweg 28.

Woensdag 15 juni
De Jonge Democraten Amsterdam hebben **Dick Tommel** uitgenodigd te spreken over de 4e Nota Ruimtelijke Ordening.
Informatie bij: G. Oberman, 020-640542.

Donderdag 16 juni
Gerrit Jan Wolffensperger houdt een inleiding tijdens een congres over telecommunicatie-recht, georganiseerd door Intermediair. In de RAI te Amsterdam. Info: 020-166317, t.a.v. Dhr. van der Heijden.

Doeke Eisma vertelt over milieubeleid, tijdens een politiek café in Tilburg. De afdelingssecretaris van D66 aldaar, Nico Schreurs, is te bereiken op nr. 013-430809.

Zaterdag 18 juni
De Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging heeft **Doeke Eisma** gevraagd een verhaal te houden over „de jacht; de nieuwe flora- en faunawet, internationale conventies etc."
Info: Dhr. van Hasselt, 073-561542

The Tulip Ball

D66-ers zijn op 2 juni aanstaande welkom op het Londense Tulip Ball. Het bal wordt georganiseerd door de Britse afdeling van de Liberale Internationale. D66 is geen lid, maar waarnemer bij de organisatie van liberale partijen in de wereld.
The Tulip Ball wordt gehouden in de Hurlingham Club, Ranelagh Gardens, London SW6. De receptie begint om 19.15 uur. Het diner vangt aan om 20.00 uur en het eigenlijke bal is van 21.30 uur tot 1.00 uur. Eregasten zijn David Steel en de Nederlandse Europarlementariër van VVD-huize Hans Nord. Tickets kosten £ 22,- per persoon. Reis- en verblijfkosten zijn voor eigen rekening.
Aanmelding en nadere inlichtingen: Landelijk secretariaat, Tineke Veenstra.

Manifestatie tegen apartheid

Op 11 juni zal in Amsterdam een manifestatie tegen apartheid plaatsvinden. Het Hoofdbestuur van D66 heeft in zijn vergadering van 24 maart jongstleden besloten om deze manifestatie te steunen. D66 neemt in de persoon van Albert Hoff deel aan het Breed Overleg Tegen Apartheid (BOTA). Deze overleggroep heeft een verklaring tegen apartheid opgesteld. Het Dagelijks Bestuur beraadt zich nog over het ondertekenen hier van.
De manifestatie kan financieel ondersteund worden door geld over te maken op gironummer 5798, ten name van BOTA (Breed Overleg Tegen Apartheid) te Amsterdam.
Enkele praktische gegevens zijn: de demonstratie begint om 13.00 uur op het Museumplein, om 14.00 uur begint de manifestatie op de Dam. Deze zal tot ongeveer 16.00 uur duren.

PARTIJNIEUWS D66 DEMOCRATEN

Bestuurskroniek

Afgelopen maand
Hot issue in de vergaderingen van het hoofdbestuur was de afgelopen maand: Europa. Aan de hand van door de programmacommissie geleverde bouwstenen is in DB en HB urenlang gedebatteerd over de grondlijnen van onze Europa-politiek. Met name de afweging tussen Europese solidariteit enerzijds en onze materiële verworvenheden anderzijds beheerste de discussie, naast de Europese defensie.
Aan de hand van de grondlijnen gaat de programmacommissie nu een concept Verkiezingsprogramma schrijven.
Verkeer en vervoer, onderwerp van de najaars ALV, werd nog één keer bekeken en ingeleverd bij de Democraat. Het woord is nu aan u. Van heel andere orde, maar voor de partij ook van groot belang: de offertes voor verdere automatisering van het landelijk secretariaat kwamen binnen. Als alles wat mee zit zijn we op 1 september nieuw in het automatiseringsjasje gestoken.
Tenslotte kwamen de publiciteitscoördinatoren met een vers plan ledenwerving. Door de goede balans in dat stuk tussen centrale actie en decentrale actie (afdeling & regio) was het DB direct enthousiast. Het traditionele probleem, het geld, moet echter nog worden opgelost. Maar áls dat lukt ligt er een leuk plan.

Komende maand
Europa komt weer terug, nu in programma-vorm. Dat zal heel wat tijd kosten. In datzelfde kader moet de komende week de campagneleider voor de Europese verkiezingen worden benoemd en de structuur van de campagne worden bepaald. De gedachten gaan uit naar een gecombineerde campagne voor de komende 3 verkiezingen (Europees Parlement 1989, Tweede Kamer en gemeenteraden in 1990) met een sterk op de moderne media gerichte invulling. Het vrijmaken van geld voor verdere ledenwerving zal heel wat hoofdbrekens kosten. Alweer prioriteiten stellen.
De bouwenquête gaat in de Tweede Kamer een grote rol spelen en wij zullen de fractie onze inzichten meegeven, dus daar wordt een vergadering voor uitgetrokken.
Verder nog een aantal wat kortere punten die toch ieder voor zich leven in de brouwerij zullen brengen:
- aanzet routing kandidaten Tweede Kamer verkiezingen 1990;
- invulling onderwerpen bestuursoverleg met PvdA;
- jaarrekening 1987;
- financiering van stadsdeelraadsverkiezingen;
- invulling fringe-meetings najaarscongres;
- evaluatie vorderingen commissies 2000 en 2001;
- 4° nota ruimtelijke ordening.

Tom Kok

Regiobestuur bijeen

Kaderkoorts

Op 9 april werd voor het eerst in 6 jaar weer een bijeenkomst voor regiobestuurders gehouden. Tom Kok, eerste penningmeester van het dagelijks bestuur van D66, was aanwezig en doet verslag.

9.00 uur
De zaal is open en jonge joffers lopen al met koffie, „koekje meneer?" Alleen het koekje dus. Maarten Brackel, directeur PSVI, is zijn voorlichtingsstand aan het aankleden – met vers Europamateriaal. PSVI is tegenwoordig overal. Verder scharrelen er nog wat vroege vogels rond uit de verre gewesten, want die zijn altijd op tijd.

10.30 uur
Het lijkt wel markt. Vijftig man maken lawaai in het kwadraat. Deze opkomst is groots en de sfeer is zwanger van verwachting. Saskia zit even voor en alle ochtendhumeuren kraken onder haar inleiding. Ik leun op mijn linkerhand en spied de zaal rond. Dit is nu kader. D66 provincie-talent van 21 tot 70 jaar oud. En meer. Ik zie Adviesraad, PSVI bestuur, landelijk secretariaat en hoofdbestuursleden.

11.00 uur
De vergadering is uiteen in drie groepen: voorzitters, secretarissen en penningmeesters. Men heeft 1½ uur de tijd om tot resultaat te komen. Dat is apart, want de doelstelling is volkomen open. Achter drie deuren wordt koortsachtig gewerkt.

12.30 uur
De penningmeesters zijn klaar en rukken met de voorzitters op naar de grote zaal om de secretarissen de mond te snoeren. Eenmaal opnieuw bij elkaar wordt in het kort verslag gedaan van wat besproken is, waarvan een enkel punt hieronder.

Penningmeesters
1. D66 penningmeesters passen hun opstelling in in de nieuwe fase van D66: van beheer naar beleid. Dat betekent dat creatief moet worden gedacht om alle plannen mogelijk te maken. Er komt een commissie fondsenwerving. Bekeken wordt wat aan donateurs kan worden aangeboden. Ledenwerving wordt voortgezet, net als subsidies voor activiteiten aan de basis.

2. De regiobijdrage moet omhoog. Over hoe en wat liggen grote verschillen tussen grote en kleine regio's. Op 21 mei is een speciale bijeenkomst om hier uit te komen.

3. De financiële commissie gaat kascommissies desgewenst weer tot leven brengen en adviseren. Het financiële kader van D66 zal zich ▶

moeten gaan roeren om aan de eisen van een nieuwe tijd te voldoen.

Secretarissen
1. Tijd voor een nieuwe presentatie: niet meer regio Utrecht maar D66 Utrecht. Opereren als politieke eenheid
2. Met PSVI moet intensief aandacht komen voor betere kadervorming, ledenopvang en ledenwerving. Inschakeling van de basis hierbij, niet centraal.
3. Nieuwe bijeenkomst op 21 mei aanstaande.

Voorzitters
1. Meer ruimte voor regionale inkleuring van het overleg in een regio met Provinciale Staten, AR enz.
2. Bekeken gaat worden of het HB-lid statutair deel moet gaan uitmaken van een regiobestuur.
3. Vaker DB-leden naar de regiobijeenkomsten voor toelichting.
4. HB-leden gaan zich bemoeien met landelijke projecten.
5. De politiek loopt achter op het bedrijfsleven inzake Europa 1992. Hier moet wat gebeuren.

Terwijl ik de verhalen aanhoor tel ik dat inmiddels 65 man in de zaal zit. Wat heet man, er zijn 25 vrouwen en dat is niet verkeerd. Iedereen vond de 1½ uur te kort en wil meer. Een heerlijk gericht, hongerige bestuurders.

14.00 uur
It's time for politics. Secretaris buitenland Frits Herman de Groot en secretaris politiek Thomas de Graaf gooien als inleiding wat knuppels in het politieke hoenderhok. Knuppels over kabinetsvorming, liberale internationale, over het formuleren van beleid voor de verkiezingen in 1990.
Er volgt een fraaie, soms felle discussie. Fraai omdat er goed niveau zit in de vragen, fel omdat het gaat om vitale belangen. En de bestuurders willen harde informatie. Dus krijgen zij de namen van de leden van de niet te onderschatten commissies 2000 en 2001. En een visie op de vorming in D66 van politiek leiderschap. Vanuit de zaal wordt krachtig aangedrongen op het op gang houden van de politieke trein tussen verkiezingen in. En op het hoogtepunt roept Frank de Greef (regio Zuid-Holland) dat hij de koorts al voelt opkomen. Wanneer even later Saskia afsluit eindigt de dag met spontaan applaus. Geinig.

Tom Kok

Bestuur bezocht Verzetsmuseum

Het Dagelijks Bestuur heeft eind maart een bezoek gebracht aan het Verzetsmuseum in Amsterdam. Op uitnodiging van Pelle Mug, de penningmeester van het op 19 november 1985 geopende museum, werd de wekelijkse dinsdagavondvergadering over partijzaken omgezet in een avond over verzet.
Het museum laat allerlei zaken zien over het verzet in de Tweede Wereldoorlog, met name over het Amsterdamse verzet met zijn vertakkingen in de regio. Een centraal punt in het museum is de grote, op een lichtbak geplaatste plattegrond van Amsterdam, waar het verloop van de februaristaking in 1941 op te zien is. Het DB werd rondgeleid door de humoristische maar streng docerende Herman Natkiel, die de oorlogsjaren intens heeft meegemaakt.
Naast de permanente tentoonstelling in de voormalige synagoge zijn er wisselende exposities. Tot 10 juli aanstaande loopt de tentoonstelling over perscensuur in Zuid-Afrika: „Niet stil te krijgen". Daarna, van 2 augustus tot 31 oktober 1988 is een tentoonstelling te zien over illegale fotografie in de oorlogsjaren: „De ondergedoken camera".
Het bestuur van het museum bracht ook de financiële situatie bij het bezoekende DB onder de aandacht. Vrienden en vriendinnen van het Verzetsmuseum blijven hard nodig. Leden van D66 die het Verzetsmuseum willen steunen kunnen een bedrag over maken op postgiro 5194045, ten name van de stichting Vrienden en vriendinnen van het Verzetsmuseum in Amsterdam.
Het Verzetsmuseum is gevestigd in de Amsterdamse rivierenbuurt: Lekstraat 63. Telefoon 020 - 449797.
De openingstijden zijn: dinsdag tot vrijdag van 10 - 17 uur
zaterdag en zondag van 13 - 17 uur
maandag gesloten.

Ed Groen

Foto: Dennis Sies

Even voorstellen

In mei 1988 heeft het landelijk secretariaat van D66 versterking gekregen van twee nieuwe medewerkers; Tineke Knaap en Leo Keus.

Tineke Knaap
Zij is er weer. Voor velen van u geen onbekende, maar voor allen die nieuw zijn:
Tineke werkte van juli 1985 tot april 1987 als campagnemedewerkster voor D66 en heeft de vele activiteiten in de campagnes van die tijd mee opgezet en uitgewerkt.
Nu zal zij zich gaan bezighouden met de vele organisatorische-, en publiciteitszaken die binnen de partij spelen. We noemen bijvoorbeeld ledenwerving, het organiseren van partij-bijeenkomsten en/of spreekbeurten en het voeren van het secretariaat van de redactie van dit blad.
Mocht u over een dezer zaken eens met iemand van gedachten willen wisselen dan kunt u op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag telefonisch met Tineke contact opnemen.

Leo Keus
Leo werkt sind 2 mei als politiek medewerker voor het Hoofdbestuur van D66.
Hij is al sinds 1977 lid van D66 en was actief in de gemeentepolitiek in Boskoop. In maart van dit jaar rondde Leo zijn studie politicologie in Rotterdam af met een scriptie over de Nederlandse Oostpolitiek.
Zijn persoonlijke belangstelling in de politiek gaat uit naar Europese samenwerking en emancipatiezaken.
Voor het bestuur van de partij is Leo gestart met de eindredactie over het congresstuk „Verkeer en Vervoer" (elders in dit blad), en is hij secretaris van de commissie 2001.
Overigens verricht hij beleidsvoorbereidend werk met betrekking tot – bijna – alle politieke onderwerpen waar het bestuur zich over buigt.

Beslispuntennota D66 najaarscongres 1988

Richting voor verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer vormen het bloedvatenstelsel van een samenleving. Iedere keuze voor een bepaalde verkeersoplossing is een politieke keuze, omdat er bij verkeer altijd winnaars en verliezers zijn; anders gezegd het gaat altijd om verdelingsvraagstukken. Recentelijk heeft de politiek zich herhaaldelijk uitgesproken over verkeer en vervoer naar aanleiding van onder andere het Mobiliteitsscenario, de Nota Verkeer en Milieu, de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening en het structuurschema Verkeer en Vervoer. Hoewel daarmee een aantal belangrijke keuzes gedaan zijn, is het onderwerp nog niet afgedaan. Zowel de uitwerking van het nationaal beleid, als vooral ook de invulling van recente beleidsmaatregelen op de lokale (menselijke) schaal, vragen een politieke stellingname binnen de partij op grond van een discussie op hoofdlijnen. Deze beslispuntennota geeft daarvoor een aanzet.

De problemen waarmee we geconfronteerd worden zijn:
* De huidige en vooral de verwachte omvang van het autobezit en -gebruik zijn zo hoog, dat de grenzen van de opvangcapaciteit van het milieu bereikt, zo niet overschreden zijn. Luchtverontreiniging is de meest pregnante uiting hiervan.
* Naast het milieu resulteert het verkeer in een ongewenste aanspraak op ruimte, energie en zelfs mensen (de veiligheidsproblematiek).
* Mobiliteit is, mede door de gegroeide ruimtelijke en maatschappelijke situatie, voor veel mensen een noodzaak geworden voor het bereiken van voldoende ontplooiingsmogelijkheden.
* De economische positie van Nederland wordt meer dan ooit afhankelijk van de kwaliteit van internationale knooppunten in Nederland. Eén belangrijk aspect daarvan is de bereikbaarheid. Wil Nederland zich in Europees verband (Europa 1992) handhaven, dan zal plaats moeten worden ingeruimd voor de daarbij behorende verplaatsingsbehoefte. Deze bereikbaarheid wordt negatief beïnvloed door de dagelijkse congestie ten gevolge van het woon- werkverkeer.

D66 ziet het als zijn politieke opgave om binnen dit complex van positieve en negatieve aspecten een gezond evenwicht te vinden. Beide keuzes, voor het één of het ander, kunnen tot onaanvaardbare gevolgen in de iets verdere toekomst leiden.

De voor- en nadelen van het verkeer spelen als het er op aankomt voor een groot deel in de direkte (woon-) omgeving; op de lokale schaal.
Oplossingen van de verkeersproblematiek beginnen bij de mentaliteit van de individu, bij dagelijkse keuzes die hij maakt om er „op uit te trekken" en ook bij het inrichten van de woonomgeving. Bij de concrete uitwerking van het Rijksbeleid zal vaak blijken dat er nog een scala aan mogelijkheden is om het autogebruik te verminderen en het openbaar vervoer te stimuleren, mits de ontwerpers en uitvoerders gestimuleerd worden in de goede richting te denken. Hier ligt vooral een taak voor de lokale, regionale en nationale overheden, maar ook voor het individu als verkeersdeelnemer en beheerder van zijn omgeving. Over dergelijke zaken kan een D66-congres maar in beperkte mate besluiten nemen. De nota en de discussie in de partij moeten richtinggevend zijn voor het beleid en het handelen van D66-ers.
Opgemerkt moet worden dat het goederenvervoer en met name railvervoer, binnenvaart, zeevaart en luchtvervoer in deze nota onvoldoende worden uitgewerkt. Hoewel wel degelijk een onderdeel van het verkeers- en vervoersbeleid is deze problematiek te omvangrijk en complex om in het bestek van deze nota volledig af te dekken.

1. Vrijheid en beheersing

Mobiliteit biedt vrijheid. Door zich te verplaatsen kan men mensen ontmoeten waar men mee om wil gaan en kan men aan allerlei activiteiten deelnemen. Onze maatschappij en onze economie kunnen niet meer draaien zonder een zekere hoeveelheid verkeer. Maar hoeveel verkeer is daarvoor nodig? De grenzen aan het ecosysteem noodzaken tot beheersing. Alleen beheersing van de gevolgen van de groeiende mobiliteit is niet voldoende. Ook die groei zelf moet beheerst worden. De vraag is dan hoe het verkeerssysteem beheerst kan worden. Wanneer is mobiliteit schadelijk en wanneer aanvaardbaar of zelfs gewenst? Bij zulke vragen is de vrijheid in het geding. Beheersing kan een inbreuk zijn op de bewegingsvrijheid. Binnen dat spanningsveld moet een verkeersbeleid tot stand komen.

De doelstelling van het D66-beleid is gericht op een terugdringen van de negatieve effecten van het verkeer (op het gebied van milieu, veiligheid, energie en ruimte). D66 wil in beginsel de ruimte bieden die nodig is om aan de noodzakelijke behoefte aan verplaatsing tegemoet te komen, onder de voorwaarde dat de milieuaantasting wordt verminderd. Deze stellingname houdt in dat nieuwe verkeers- en vervoersvoorzieningen in principe alleen nog maar bestaande ruimtelijke structuren mogen versterken en dus geen aanleiding mogen vormen om verkeersopwekkende functies in nu nog groene gebieden aan te leggen.
De stellingname houdt ook in dat D66 kiest voor het openbaar vervoer als ruggegraat voor het vervoerssysteem in Nederland. Dan kunnen naar plaats en tijd maatregelen worden genomen die het autogebruik ontmoedigen.

2. Grenzen van het milieu en de verkeersonveiligheid

Al gedurende lange tijd draagt D66 een consequente beleidsvisie uit over het verkeer en vervoer, onder erkenning van genoemd spanningsveld. Kenmerkend voor de benadering van D66 is de nadruk op selectief autogebruik, op de bevordering van openbaar vervoer, fietsen en lopen, en in het algemeen op een inrichting van de maatschappij die mobiliteit minder noodzakelijk maakt. De nadelen van het verkeer in de vorm van verkeersonveiligheid, ruimtegebruik, grondstoffenverbruik (waaronder energie), luchtverontreiniging, geluidhinder en verstoring van het landschap, zijn voor D66 zeer belangrijke elementen bij de beoordeling van maatregelen op het gebied van het verkeer en vervoer. De milieuproblemen, die door het autoverkeer veroorzaakt worden, vragen om snelle en afdoende oplossingen. Bestrijding van de geluidhinder en stankoverlast, maakt het nodig bij nagenoeg elke bebouwing langs een snelweg geluidswallen of- schermen op te trekken, die in het Nederlandse landschap sterk detoneren. De luchtverontreiniging, waarin het verkeer een flink aandeel heeft, neemt toe.

Kortom, de milieuproblematiek stelt de grenzen waarbinnen het verkeerssysteem beheerst moet worden. Behalve een aanslag op zijn omgeving, pleegt de mens met het verkeerssysteem een aanslag op zichzelf. Verspreid over Europa veroorzaakt de verkeersonveiligheid iedere dag een „ramp" waarbij 150 doden te betreu-

ren vallen. Ook hier ligt de verantwoordelijkheid in de eerste plaats bij de individuele verkeersdeelnemer, maar wel tot aan een zekere grens. Meer dan een kwart van de ongelukken houdt verband met alcohol. Macho-gedrag moet behandeld worden als incompetentie, dat wil zeggen rijbewijs afnemen en terug naar school.

BESLISPUNT 1:
a. Gevolgen voor het milieu, het landschap, het gebruik van ruimte, grondstoffen (met name energie) en verkeersveiligheid zijn de belangrijkste criteria voor D66 als het gaat om een beoordeling van maatregelen op het gebied van verkeer en vervoer.

b. Ten aanzien van de normstelling, of beter nog het aandragen van andere oplossingen, moet Nederland als dichtstbevolkt land in Europa voorop lopen.

3. Individualisering en decentralisatie

Individualisering en decentralisatie zijn nodig, juist omdat het verkeer en vervoer afhankelijk is van keuzes die iedereen dagelijks maakt, terwijl ook de gevolgen ten dele in de direkte omgeving merkbaar zijn. Daarom moet het verkeersbeleid zoveel als mogelijk de verantwoordelijkheid leggen op de laagste niveaus, dat wil zeggen bij het individu, de wijkraad of de gemeenteraad. Temeer ook omdat generale maatregelen vaak onnodig de vrijheden van mensen beknotten. Dit is zeker van belang nu we staan voor de uitvoering van een serie recente Rijksbesluiten, die de hoofdlijnen van het verkeersbeleid hebben vastgelegd.
De verkeersproblematiek vereist een juiste mentaliteit van de verkeersdeelnemers. Het direkt aangeven van de gevolgen van het handelen bevordert zo'n mentaliteit. De regelgeving in het huidige verkeer is vrijwel geheel repressief en stamt nog uit de tijd dat controle eenvoudiger was en de techniek niet in staat om preventief, c.q. corrigerend op te treden.

Het D66-verkeersbeleid is gericht op individualisering en decentralisatie. Individualisering betekent een uiteindelijke verantwoordelijkheid en keuzevrijheid van het individu, maar daarentegen ook het zo specifiek mogelijk beïnvloeden in een gewenste richting van zijn/haar mentaliteit en gedrag in het verkeer. Nadruk dient te worden gelegd op preventieve maatregelen.
Decentralisatie betekent een bestuurlijke verantwoordelijkheid, die zo dicht bij de burger tot stand moet komen. Het is vooral bij de concrete uitvoering op het lokale niveau, dat D66 mogelijkheden ziet voor een effectief en creatief verkeersbeleid.

BESLISPUNT 2:
Individualisering en decentralisatie van het beleid zijn voor D66 belangrijke richtlijnen waarlangs ook het verkeers- en vervoersbeleid gestalte moet krijgen.

4. Relatie openbaar en particulier vervoer

D66 vindt, dat een goed openbaar of collectief vervoer moet worden bevorderd. Het is niet nieuw dat D66 als maatschappelijk bewuste partij stelling neemt voor het openbaar vervoer. Dat nu die keuze weer wordt gedaan lijkt weinig marktconform, want veel mensen die vroeger geen auto bezaten schaffen er nu ook een aan. Het openbaar vervoer als vervoersvoorziening voor autolozen lijkt minder belangrijk te worden.
De bestaande en dreigende milieuaantasting is nu in toenemende mate het hoofdargument aan het worden om het openbaar vervoer naar voren te schuiven. Een openbaar vervoer echter dat concurrerend zal moeten zijn met de auto voor de autobezitters. Het moet in het beleid ook als zodanig worden behandeld. Openbaar vervoer is een algemene voorziening, die efficiënter omspringt met milieu, energie, ruimte en veiligheid. Zonder openbaar vervoer kan onmogelijk verwacht worden dat een automobilist georganiseerd de overstap maakt naar dat openbaar vervoer. Bij een zekere mate van dwang zou dat zelfs onrechtvaardig zijn. Tevens moet rekening worden gehouden met de niet-autobezitters. Voor mensen die niet over een auto kunnen of willen beschikken moeten er voorzieningen zijn. De ruimtelijke inrichting gebaseerd op de auto vereist een loyaliteit t.o.v. diegenen, die niet willen of kunnen beschikken over een auto.

De prioriteit voor het openbaar vervoer mag er echter niet toe leiden dat er voor de auto geen voorzieningen meer getroffen worden. Een beleid met maximale aandacht voor het openbaar vervoer en minimale aandacht voor het autostelsel is achterhaald en naïef. De verhoudingen zijn te scheef om zonder meer uit te kunnen gaan van het opvangen van het autoverkeer door andere vervoermiddelen (in de huidige situatie gaat ca. 3/4 van het personenvervoer en 1/2 van het vrachtvervoer gemiddeld genomen per auto). Bovendien heeft de auto een aantal op zich staande voordelen. Verkeerstechnisch gezien is het een flexibel en efficiënt vervoermiddel met name voor korte afstanden. Ook in gebieden waar geen goed openbaar vervoer is, of op tijdstippen dat deze voorziening ontbreekt is de auto bijzonder aangenaam. Voor het individu betekent de auto vrijheid en ontplooiingsmogelijkheden. In beginsel moet men de vrijheid hebben om te gaan waar men wil, ook per auto, mits op een juiste en doelgerichte wijze de kosten voor deze mobiliteit in rekening worden gebracht en de ruimtelijke inrichting noch de maatschappelijke organisatie uitnodigen tot het autogebruik.

BESLISPUNT 3:
Verminderd autogebruik en een efficiënter gebruik van de bestaande infrastructuur moeten sterk worden gestimuleerd, niet noodzakelijkerwijs alleen op basis van vrijwilligheid. Daarbij moet:

a. worden gestreefd naar een beïnvloeding van het gedrag (onder andere door een goede ruimtelijke inrichting), ter vermindering van het autogebruik in het algemeen, maar bijzonder op de congestiegevoelige plaatsen en tijdstippen.

b. een nadruk worden gelegd op openbaar c.q. collectief vervoersvoorziening als alternatief voor het autosysteem, maar tevens als een voorziening voor hen die niet over een auto willen of kunnen beschikken.

In de afgelopen dertig jaar is het aantal gebruikers van het openbaar vervoer vrijwel constant gebleven, terwijl in die periode, de mobiliteit en de overheidsuitgaven aan openbaar vervoer enorm zijn gestegen.
De algemene verwachting is dat we van 4,5 miljoen auto's nu zullen groeien naar 8 miljoen auto's in 2010 in Nederland. In de huidige omstandigheden levert dit aantal auto's de rijksoverheid aan inkomsten ca 11 miljard gulden per jaar op, waarvan een kwart wordt besteed aan het verkeer. Indien er inderdaad een groei zal zijn van het aantal auto's zullen de inkomsten evenredig toenemen.
De laatste jaren is een relatieve achteruitgang waarneembaar van de bestedingen door het Rijk aan het verkeer en

met name aan het openbaar vervoer. D66 vindt dat er uit de inkomsten van het verkeer structurele investeringen moeten plaatsvinden in verkeers- en vervoerssystemen en dat er ten minste een vast aandeel moet worden besteed aan openbaar vervoer en het milieu.
De motivering van de overheveling van gelden van het autosysteem naar het openbaar vervoer komt voort uit het feit dat:
– het verkeerssysteem als één geheel moet worden bezien,
– de „externe effecten" van het openbaar vervoer gunstiger zijn,
– het openbaar vervoer een voorziening biedt voor iedereen, die om welke reden dan ook (tijdelijk) niet over een alternatief beschikt.

BESLISPUNT 4:
Van de inkomsten uit belastingen en accijnzen op aanschaf en gebruik van auto's, moet ten minste een vastgesteld percentage worden besteed aan openbaar vervoer en tevens een vast percentage worden besteed aan milieu, energie, veiligheid en/of landschappelijke maatregelen die de negatieve effecten van verkeers- en vervoersvoorzieningen aanvaardbaar moeten verminderen.

5. Openbaar vervoer

Wil het openbaar c.q. collectief vervoer berekend zijn op de taken en bovendien betaalbaar blijven, dan is een herstructurering noodzakelijk. Voorgesteld wordt daartoe een stringente scheiding te maken tussen enerzijds een stelsel van hoofdverbindingen en anderzijds het zogenaamde lokale vervoer gericht op voor- en natransport en plaatselijk vervoer.

Hoofdverbindingen zijn zowel landelijk, als regionaal en stedelijk de belangrijkste lijnen, alwaar een vraag naar vervoer bestaat of verwacht kan worden, die groot genoeg is voor een rendabele exploitatie van een frequente voorziening (trein, metro, tram of bus). De nadruk ligt bij deze verbindingen op kwaliteit (comfort, snelheid, goede aansluiting en frequentie). Prioriteit moet worden gegeven aan de stiptheid van de uitvoering van de dienstregeling als het belangrijkste kwaliteitscriterium. Informatie over de dienstregeling moet eenvoudig te verkrijgen zijn, terwijl de afstemming van de verbindingen onderling zo goed mogelijk moet plaatsvinden. Voor de knooppunten in dit openbaar vervoersnetwerk is het voor- en natransport van het grootste belang. Enerzijds kan dit met particulier vervoer door aanleg van goede fietsstallingen, voet- en fietspaden en parkeervoorzieningen. Anderzijds dient daartoe het zogenaamde stelsel van lokaal openbaar vervoer.

Lokaal vervoer betreft het openbaar of collectief vervoer in gebieden waar de dichtheid van de vervoersvraag gering is. Enerzijds is dit lokaal vervoer noodzakelijk, om een goede voorziening te hebben voor het voor- en natransport op de hoofdverbindingen, anderzijds moet hiermee het plaatselijk vervoer worden opgevangen omdat het vervoer op de hoofdverbindingen een minder dichte maaswijdte zal krijgen. Voorgesteld wordt voor het lokaal vervoer een vraagafhankelijk systeem te introduceren gebaseerd op auto's en busjes en bussen, die min of meer functioneren als taxi's. Door een combinatie van ritten van meerdere personen met behulp van uitstekende informatica- en telecommunicatiesystemen, kunnen de kosten lager worden dan van taxi's, terwijl wel de flexibiliteit van de inzet zoals die van de taxi gehandhaafd blijft. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Een mogelijke uitwerking zou kunnen bestaan uit een centraal meldingspunt per regio. Per telefoon of computer geven mensen vanuit hun huis aan wanneer en waarheen zij vervoerd willen worden. Op die basis stuurt het centrale meldpunt bussen, kleine busjes of personenauto's (taxi's) op weg, die van de centrale doorkrijgen waar klanten moeten worden opgepikt of afgezet. De tarieven kunnen afhankelijk zijn van de afstand, het aantal medepassagiers, het tijdstip, de periode dat de centrale vooraf werd gewaarschuwd door de klant en dergelijke.

hoofdverbindingen
Bij de financiële uitwerking moet gestreefd worden naar een sluitende exploitatie voor zowel het openbaar vervoer op de hoofdverbindingen als voor het lokaal vervoer, dat wil zeggen dat de tarieven de lopende kosten van het vervoer moeten dekken. In beginsel komen alleen investeringskosten (infrastructuur en materieel) voor subsidiëring uit de algemene middelen in aanmerking. Op deze wijze krijgen de openbaar vervoersbedrijven de mogelijkheid tot een marktgericht en bedrijfseconomisch beheer. Voor D66 is een privatisering van deze vervoersbedrijven op zich niet een belangrijk beginsel. Hoewel de economische haalbaarheid van dit plan nog niet volledig is uitgewerkt, berust deze enerzijds op de verwachting dat een rendabele bedrijfsvoering op een geconcentreerd netwerk van hoofdverbindingen mogelijk moet zijn (indien investeringskosten gedekt worden uit de algemene middelen) en anderzijds op de beleidsmatige keuze van een koppeling tussen de openbaar vervoertarieven op de hoofdverbindingen en de gebruikskosten van de auto. Bij voorkeur zou het tarief van het openbaar vervoer lager moeten zijn dan de variabele kosten voor de auto (brandstof, belastingen, kosten van „road pricing" en inkomsten uit reiskostenvergoedingen). Bij het vaststellen van financiële maatregelen van invloed op autokosten moet het uitgangspunt zijn een demotivering van een frequent en niet noodzakelijk autogebruik. Daarbij moet vermeden worden dat de maatregelen een controle vereisen binnen de privésfeer, terwijl evenmin met heffingen in het verkeer en vervoer andere doelstellingen moeten worden nagestreefd, bijvoorbeeld inkomensnivelering.

lokale verbindingen
Ook het lokaal openbaar en collectief vervoer zou in het beginsel kostendekkend moeten zijn, behoudens een ondersteuning in infrastructuur en materieel. Daarbij kan met name gedacht worden aan het systeem van telematicavoorzieningen in het centrale meldpunt en bij de voertuigen. Wat de kosten van dit lokaal openbaar vervoer zullen zijn, laat zich niet geheel voorzien. Door de betere organisatie en het samenvoegen van ritten moeten prijzen mogelijk zijn die ver onder het taxitarief liggen. Mocht deze voorziening desondanks te hoge lasten opleveren voor bepaalde individuën, dan moeten de mogelijkheden bezien worden de betreffende reizigers te subsidiëren. Deze zogenaamde subjectsubsidie zou bij voorkeur betrekking moeten hebben op goed omschreven categorieën, teneinde ook hier niet genoodzaakt te zijn tot gedetailleerde controles. Doel is voorkomen dat het gebruik van het openbaar vervoer als zodanig gesubsidieerd wordt, om te bewerkstelligen dat degenen die het openbaar vervoer nodig hebben en de kosten ervoor moeilijk kunnen dragen, wel tot het gebruik ervan in staat worden gesteld. De verwachte toename van autobezit en autogebruik schept de financiële ruimte voor zo'n maatregel. Teneinde problemen m.b.t. privacy, inkomensnivellering e.d. te vermijden wordt voorgesteld om op het lokale (gemeentelijk) niveau hiervoor bedragen ter beschikking te stellen. In het lokale beleid moet dan naar oplossingen gezocht worden om de bereikbaarheidsproblemen van mensen die in het bijzonder in moeilijkheden ko-

men op te lossen. De financiële uitwerking zal ongetwijfeld leiden tot moeilijkheden in het kader van een Europese harmonisatie. De maatregelen zullen echt in het licht van het belang van het openbaar vervoer in heel Europa verdedigd moeten worden.

BESLISPUNT 5:
De voorgestelde richting van de herstructurering van het openbaar vervoer is de volgende:
a. Het openbaar vervoer moet kwalitatief worden verbeterd en zodanig gestructureerd worden opgebouwd, dat een rendabele exploitatie mogelijk is.

b. Kwalitatief goed openbaar vervoer bestaat uit stipt rijdende treinen, trams en bussen op hoofdverbindingen en flexibel, vraagafhankelijk, lokaal vervoer voor het voor- en natransport en voor het plaatselijk verkeer. Een dergelijk systeem is mogelijk en moet vooral berusten op de recent ter beschikking gekomen telematicatechnieken. Op de hoofdverbinding is het gebruik van nieuwe vervoerstechnieken, zoals een hoge snelheidslijn (bijvoorbeeld de TGV) gewenst.

c. Subsidiëring van het openbaar vervoer moet betrekking hebben op (infrastructurele) voorzieningen zowel voor het vervoer op de hoofdverbindingen als voor het lokale vervoer. Exploitatielasten moeten bij voorkeur niet gesubsidieerd worden. De financiële haalbaarheid van deze voorstellen moet gezocht worden door een koppeling te leggen tussen de gebruikerskosten van het openbaar vervoer (dus de exploitatiekosten, c.q. de tarieven) en de variabele kosten van de auto, waardoor de keuzemogelijkheid voor het openbaar vervoer wordt bevorderd.

d. Het verstrekken van uitkeringen op het lokale niveau teneinde individuele bereikbaarheidsproblemen te verlichten.

6. Autoverkeer

Een selectief beleid vereist maatregelen, die leiden tot een verminderd autogebruik of een efficiënter gebruik van de bestaande infrastructuur. Handvatten voor een selectief autobeleid zijn:

a. Een vermindering van de (noodzaak tot) mobiliteit door een **goede ruimtelijke ordening**: dus een doordachte plaatsing van de verschillende activiteiten rekening houdend met de bestaande infrastructuur.

Betere bereikbaarheid van de werklokaties. De trend is dat werklokaties steeds vaker aan de rand van steden gesitueerd worden. Ze zijn daarom per auto vaak gemakkelijk te bereiken, maar per openbaar vervoer nauwelijks en in de beginfase van de bouw helemaal niet. In het ruimtelijk beleid moet de verkeersaantrekkende werking van activiteiten een belangrijke rol spelen bij het kiezen van lokaties.

b. Een vermindering van de mobiliteit door een **gedragsbeïnvloeding**: d.m.v. voorlichting, heffingen en/of techniek stimuleren dat men zaken zodanig regelt dat er minder verkeer nodig is. Dit betekent het stimuleren van een andere verkeersmentaliteit, waarbij autobezit en -gebruik niet langer wordt beschouwd als de „juiste dynamische" levenshouding. Zowel het stimuleren van gedeeld autobezit kan daarvan deel uitmaken als het duurder maken van het autogebruik.

c. Een intelligent **gebruik van de infrastructuur** door met behulp van een betere organisatie en techniek de doorstroming ter verhogen.

Een betere doorstroming van het verkeer, bijvoorbeeld door maatregelen bij de vele op- en afritten van de Nederlandse snelwegen. Het in- en uitvoegen veroorzaakt veel filevorming. Signalering en aanpassing van de invoegstroken en ook tijdelijke afsluiting van bepaalde op- en afritten kan doorstroming aanzienlijk verbeteren.

d. **Gebieds- of lokatiegebonden concurrentie**: maatregelen die ertoe bijdragen dat het verkeer zich gedeeltelijk verplaatst van de drukste gebieden naar gebieden die nog enige verkeersdruk kunnen verdragen.

In slechts ontsloten gebieden (bijvoorbeeld landelijk gebied) kan het gewenst zijn het autogebruik te stimuleren ten behoeve van een goede aansluiting op het openbaar vervoer.

Een parkeerbeleid met hoge tarieven voor parkeren in de binnensteden of voor langparkeren, gekoppeld aan goedkope of gratis parkeerterreinen aan de buitenrand van de steden, die door frequent en snel openbaar vervoer met de binnenstad verbonden zijn. Ook „road pricing" kan hier een goed middel zijn.

e. **Temporale concurrentie**: reguleren van het verkeer tijdens de spitsuren. Op grotere schaal dan tot nu toe moeten variabele werk- winkel en recreatietijden ingevoerd worden om spitsen te vermijden.

f. **Modale concurrentie**: door kwalitatief openbaar vervoer te leveren tegen een vergelijkbare of lagere prijs dan de auto.
Gedacht wordt aan:
– Het onaantrekkelijk maken van het autogebruik in het woonwerkverkeer. Het gehanteerde reiskostenvergoedingssysteem maakt reizen per auto aantrekkelijk, ook voor het privégebruik. Tevens moet de afstandsafhankelijke reiskostenvergoeding in de belastingheffing worden afgeschaft.
– Het belasten van autogebruik en niet van autobezit, bijvoorbeeld door wegenbelasting af te schaffen en in de brandstofprijs te verrekenen.
– Het systeem van P+R-voorzieningen moet verder uitgebouwd en aantrekkelijker gemaakt worden door goede bereikbaarheid en lage kosten. In grote steden kunnen voorzieningen ook bijdragen tot het oplossen van parkeerproblemen buiten de werktijden (koopavonden en zaterdagen).

BESLISPUNT 6:
D66 staat een selectief autogebruik voor gericht op het terugdringen van niet noodzakelijk autoverkeer. Het gaat dan vooral om het spitsverkeer in congestiegebieden in hoofdzaak bestaande uit woon-werkverkeer. Een betere aansluiting tussen het wegennet en het stelsel van openbaar vervoer op hoofdverbindingen vormt een onderdeel van het selectief autobeleid.

7. Goederenvervoer

D66 onderkent de grote economische betekenis van het goederenvervoer, juist in Nederland. De industriële produktie ondergaat op dit moment een fundamentele verandering, die ook ruimtelijk leidt tot verschuivingen van de produktielokaties. Verklaring achter deze reorganisatie is ten eerste de ontwikkeling op het gebied van de telematica en ten tweede ontwikkelingen in nieuwe vervoerstechnieken (containers, gecombineerd vervoer, vrachtwagen- en luchtvaarttechniek en dergelijke). Samengevat kan gesproken worden van een logistieke revolutie. Deze ontwikkeling is voor Nederland van grote betekenis. Enerzijds als een bedreiging, omdat onze traditioneel sterke positie in het centrum van Europa aan de monding van de grote rivieren, binnen deze ontwikke-

ling van minder belang is geworden. Anderzijds biedt de logistieke revolutie juist voor Nederland geweldige kansen.
Nederland is een hoog ontwikkeld land, waar van oudsher handel en (tranpsort) diensten belangrijke economische sectoren zijn, evenals de elektronische industrie, die kan inspelen op de benodigde telematicavoorzieningen. Indien organisatorisch en infrastructureel op een goede wijze kan worden ingespeeld op deze ontwikkelingen, dan lijken hier belangrijke mogelijkheden te liggen voor de economische positie van Nederland.

Evenals bij het personenverkeer, geldt voor het goederenvervoer dat de kwaliteit (leveringsbetrouwbaarheid) minstens zo belangrijk is als het vervoerstarief. De internationale positie van Nederland in termen van infrastructuur is bepalend voor deze leveringsbetrouwbaarheid. Tot deze infrastructuur behoren niet enkel wegen, havens en dergelijke, maar ook de telematica-infrastructuur en de logistieke dienstverlening. Internationaal is een concurrentie waarneembaar tussen een beperkt aantal knooppunten per continent. Vermoedelijk worden dat de bestuurlijke centra van waaruit de economische activiteit geregeld wordt. De produktie zelf kan een gespreider patroon gaan vertonen. De Randstad heeft een goede uitgangspositie om tot één van deze mondiale centra te gaan behoren. De voorzieningsstructuur moet op deze positie worden aangepast. Daarin passen ook TGV-verbindingen. De „gateway to Europe" moet worden vastgehouden met een nieuwe infrastructuur en een internationale onderkenning van de kwaliteit ervan. Voor de overheid ligt het belangrijkste aangrijpingspunt in een brede aanpak van de telematica, de zogenaamde moderne transactie communicatie (MTC) waarmee het elektronische berichtenverkeer tussen bedrijven kan plaatsvinden. MTC vereist een gecoördineerd industrieel stimuleringsbeleid, informaticastimuleringsbeleid, uniformering, standaardisering en aangepaste douanefaciliteiten.

Een liberalisatie van het goederenvervoer op Europees niveau is voor D66 een belangrijk streven. Toetssteen van een dergelijk beleid is niet de tijdelijke frictie per land of per branche, maar de Europese gedachte, volgens welke een vrije markt profijt levert voor het totaal. Verkeer en vervoer vormt een essentiële schakel voor het vormen van één vrije markt.

Voor het vervoer van goederensoorten binnen Nederland behoudens massagoederen, is ons land in feite te klein voor andere vormen van transport dan die met vrachtauto's. Desondanks moet er ook bij het goederenvervoer gestreefd worden naar een selectief (vracht)autogebruik. Dat is goed mogelijk door voor de grotere afstanden in het binnenland, maar vooral bij de voor ons land zo belangrijke uit-, in- en doorvoer te streven naar gecombineerd vervoer (combinatie van weg-, rail- en/of binnenvaartvervoer). Ook dat is veelal een kwestie van techniek en organisatie in samenhang met het slechten van juridische en procedurele drempels, die dit bemoeilijken.

BESLISPUNT 7:
a. D66 acht het uitbuiten van de economische kansen van de huidige logistieke ontwikkelingen voor Nederland van grote betekenis en meent dat de overheid hier een stimulerende rol moet hebben in termen van infrastructuur, organisatie en internationale beeldvorming.

b. In het bijzonder moet de overheid stimulerend optreden bij het gebruik en het uitbuiten van de mogelijkheden van moderne transactie communicatie ten behoeve van het Nederlandse bedrijfsleven.
c. D66 streeft naar een snelle en zo volledig mogelijke liberalisatie van het Europees goederenvervoer.
d. Gecombineerd vervoer verdient de voorkeur indien daarmee vrachtwagentransporten over lange afstanden voorkomen kunnen worden.

8. Technologie

Technologie geeft enerzijds de mogelijkheid om door middel van innovatie dezelfde hoeveelheid verkeer af te wikkelen met minder nadelige effecten. De techniek is in staat om voertuigen niet alleen schoner en zuiniger te maken, maar ook efficiënter en comfortabeler. Technologie biedt anderzijds de mogelijkheid tot een zeer gerichte beheersing van de mobiliteit, als „meet- en regelsysteem".
Zo is er heel goed een systeem denkbaar van „road pricing", door middel van met geld „geladen" betaalkaarten, waarvan bij het passeren van een chip in het wegdek een bedrag wordt afgetrokken. Voordeel is dat dit bedrag kan verschillen al naar gelang de drukte van het verkeer en het tijdstip. Het marktmechanisme, al dan niet in combinatie met verbods- en gebodsbepalingen, kan op deze wijze tot zeer gerichte oplossingen leiden. Meting en confrontatie met de uitkomsten zet aan tot zelfcontrole. Wordt de meting ook een basis voor heffing en sancties, dan dient de privacy gewaarborgd te worden. Als laatste biedt de technologie een mogelijkheid tot innovatie, bijvoorbeeld bij de introductie van MTC. Technologie heeft ook bedreigende aspecten. Het kan leiden tot schaalvergroting, projecten kunnen anders uitvallen dan verwacht met het gevolg dat er diverse onvoorziene nadelen optreden. Introductie van nieuwe technieken vereist daarmee een democratische controle en toetsing.

BESLISPUNT 8:
D66 dringt aan op een creatief gebruik van technologie bij het oplossen van verkeersvraagstukken, zowel gericht op een beter gebruik van het verkeerssysteem als op het bieden van instrumenten ter beheersing van de mobiliteit. Technologie moet gebruikt worden ter stimulering van een gewenste beleidsrichting binnen systemen die een democratische controle van de invoering mogelijk maken.

9. Ruimtelijke ordening

Naast en door het hiervoor geschetste beleid is een belangrijk sturingsinstrument de ruimtelijke ordening. Op lange termijn vallen een goed v rs-beleid en goed beleid op het gebied van de ruimtelijke ordening samen. Dit kan door een concentratie, met name rond knooppunten, van het openbaar vervoer, het voorkomen van spreiding en een menging en differentiatie, teneinde de mogelijkheid te bieden om activiteiten op korte afstand van elkaar uit te oefenen. Vernieuwing en beheer van verouderde, maar van oudsher wel goed ontsloten gebieden is van belang, waarbij de binnensteden wel een zeer bijzondere plaats innemen. Ontsluiting aan de stadsranden en een afstemming tussen openbaar vervoer en auto-ontsluiting vragen aandacht, evenals de aansluiting van de stedelijke wegen op de rijkswegen, enerzijds om te voorkomen dat de steden steeds verder uitdijen en anderzijds om te voorkomen dat de verkeersknelpunten zich steeds meer de stad in verplaatsen. Een goede ruimtelijke inrichting van de gebieden die worden ontsloten door de hoofdverbindingen van het openbaar vervoer, is cruciaal voor het welslagen van dat plan. De hoofdverbindingen moeten lopen tussen de belangrijkste publieksaantrekkende activiteiten of omgekeerd deze activi-

teiten moeten verplaatst worden aan deze hoofdverbindingen.

BESLISPUNT 9:
In het licht van een maatschappijvriendelijk verkeer in de toekomst, dienen ruimtelijke maatregelen getoetst te worden aan de uitgangspunten voor verkeer en vervoer. Een ruimtelijk beleid met een accent op verstedelijking is in het belang van een goed verkeersbeleid.

10. Een Omega-plan?

In plaats van te verdrinken in een watersnood, dreigt Nederland te verstikken in een verkeersovervloed. D66 meent dat het noodzakelijk is voor het verkeer in Nederland, na de voltooiing van het Delta-plan, een Omega-plan te ontwikkelen. De hoofdlijnen van deze beslispuntennota geven de basis voor zo'n plan, dat een nadere uitwerking behoeft. De basis van dit plan zou bestaan uit:
- De nadruk op een integraal verkeersbeleid, enerzijds tussen de verschillende vervoersmogelijkheden onderling en anderzijds in relatie tot andere beleidssectoren zoals het milieubeleid, de ruimtelijke ordening en de economie.
- Prioriteit voor het verminderen van de negatieve gevolgen van het verkeer.
- De daaruit voortvloeiende prioriteit voor het openbaar vervoer.
- De herstructureringsmaatregelen van het openbaar vervoer gericht op een betere taakvervulling en betaalbaarheid van het openbaar vervoer door de samenleving op lange termijn.
- Stimuleringsmaatregelen voor een selectief autobeleid.
- Het uitbuiten van nieuwe technologie.
- Een goede ruimtelijke ordening gericht op het beperken van mobiliteit.

Voorbereiding najaars-ALV

De congresstukken Verkeer en Vervoer worden die tijdens het D66-najaarscongres op zaterdag 29 oktober behandeld zullen worden. Op woensdag 7 september 1988 om 12.00 uur sluit de inzending van moties en amendementen voor dit congres. Het congresreglement staat afgedrukt in de april Democraat op pagina 10.

PSVI
Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon 070-85 83 03
Postgiro 3909120
tnv PSVI D66 Den Haag

Raadsverkiezingen 1990

Dat lijkt nog wijd weg. Toch wordt het tijd uw gedachten daarover te laten gaan. Nieuwe kandidaten zullen zich tijdig moeten oriënteren op raadswerk, zodat ze zich goed voorbereid kunnen kandideren. Er zijn gemeenten (met of zonder D66-afdeling) waar we nu wel kans maken op een raadszetel maar die nog niet bekleden. Dat is een extra hindernis.
Twee data in september geven we u vast mee; van bijeenkomsten die ook bedoeld zijn voor zittende raads- en steunfractieleden:
Zaterdag 10 september: De **GEMEENTE-BEGROTING.** Aandacht voor de structuur en de samenstelling van dit financiële stuk dat jaarlijks aanleiding is voor de algemene beschouwingen. Wat is het belang ervan, hoe wordt hij vaak gebruikt, waar zitten de interessante details verscholen?
Zaterdag 24 september: het **GPO-CONGRES.** GPO = Gemeenschappelijk & Provinciaal Overleg). Het jaarlijks D66-congres voor raads- en statenpolitiek, dat 's ochtends en 's middags vier thema's tegelijk behandelt. Voor beide bijeenkomsten kunt u zich reeds voorlopig aanmelden!

Jaarverslag 1987 & subsidies

Voor wie een overzicht zoekt van het PSVI-werk, is nu gratis het jaarverslag 1987 verkrijgbaar. Het geeft vooral een indruk van wat het PSVI zelfstandig organiseert, maar noodgedwongen veel minder van allerlei activiteiten in de partij die het PSVI op de achtergrond ondersteunt. Gebruik het als inspiratiebron, en neem zelf initiatief! Het PSVI kan materiaal leveren, sprekers zoeken en (last but not least) scholende activiteiten subsidiëren. Bij overleg vòòraf draagt het PSVI de kosten die overblijven na aftrek van de deelnemersbijdrage.

Maar... waar zijn ze dan mee bezig

Dát weet u pas goed met een abonnement op ons nieuwe D66-periodiek: de STANDPUNTENBRIEF. Een korte brief die u regelmatig in het politieke seizoen op de hoogte houdt van met name het werk van onze Tweede Kamerfractie. (Rond een kamerreces minder frequent). Alle belangrijke teksten worden er kort in samengevat, zodat u kunt beslissen of u de volledige tekst wilt bestellen. Reacties op wetsvoorstellen, kamervragen, partij-toespraken, fractie-initiatieve, algemene beschouwingen: in originele vorm voor u beschikbaar via deze thuisbezorgde catalogus.
De STANDPUNTENBRIEF is een gezamenlijke uitgave van PSVI, partij en Tweede Kamer-fractie. Een abonnement tot eind 1988 kost sinds 1 april ƒ 35,–. Oude nummers worden niet nageleverd, maar u kunt wel een gratis kennismakingsexemplaar bestellen: doen!

Antwoordbon PSVI

Mei '88. Noteer mijn naam op de klantenlijst van wat ik aankruis:
- ☐ Jaarverslag PSVI 1987.
- ☐ GPO-congres 24 september '88
- ☐ Begrotingendag zaterdag 10 september '88
- ☐ Brochure Werkgelegenheidsprojecten: ƒ 4,00 + ƒ 1,75 porti.
- ☐ Standpuntenbrief: ik abonneer me per 1 april, zodat ik (per acceptgiro) voor de rest van 1988 ƒ 35,– betaal (heel jaar was ƒ 50,–).
- ☐ Standpuntenbrief: zend mij een gratis kennismakingsnummer.
- ☐ Voor de D'Raad abonnement: noteer mijn naam voor 1988 à ƒ 40,–; ik abonneer me tot wederopzegging.
- ☐ Voor de D'Raad; zend mij een gratis kennismakingsnummer.

NAAM: _____
ADRES: _____
POSTCODE, PLAATS: _____
PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag. Per telefoon: 070-858303.

4 juni: Landelijke emancipatiedag

1990: Economische zelfstandigheid!

In 1990 wordt een stap gezet naar economische zelfstandigheid voor vrouwen èn mannen. Wordt vanaf dat jaar de „kostwinner" werkloos en is de partner geboren na 1 januari 1972, dan wordt de uitkering niet meer aangevuld tot het minimum-„kostwinners"-niveau. Die partner moet dan dus zelf op de een of andere manier in het levensonderhoud voorzien. Uitzondering: als er in die situatie kinderen onder de 12 jaar zijn. Conclusie: werkloos worden kan ieder overkomen, dus is het nu meer dan ooit noodzakelijk economisch zelfstandig te zijn. MAAR daarvoor moet méér gebeuren dan alleen het afschaffen van de kostwinnerstoeslagen.

Over dat méér organiseert het PEAC de landelijke emancipatiedag. De inleid(st)ers van de dag behandelen ieder één aspect van de economische zelfstandigheid.
„Wat moet er terechtkomen van het meisjesbeleid zolang het emancipatiebeleid nog steeds sluitpost op de nationale en Europese begroting is?" vragen de Jonge Democraten Stefanie van Vliet en Mimy Sluiter zich af.
„Individualisering van uitkeringen een must of alleen onder voorwaarden?" is de hamvraag van de inleiding van Carien Evenhuis, lid van de Emancipatieraad.
„Overheidsuitgaven ten behoeve van partners of kinderen?" is de vraag die Roel Jansweyer, stafmedewerker van de WRR beantwoordt.
„Is het strategisch beter om moeders op de arbeidsmarkt te laten blijven en de opvoeding en verzorging van kinderen tussen de moeder, de vader en andere volwassenen te verdelen?" staat centraal in het betoog van Hettie Pott-Buter, die deel uitmaakt van de Vakgroep micro-economie van de faculteit der economische wetenschappen van de universiteit van Amsterdam.

De stellingen, geformuleerd en verdedigd door de inleid(st)ers zijn vervolgens onderwerp van discussie in de te vormen workshops. Aan het einde van de dag vindt er een stemming plaats over de tot resolutie omgebouwde stellingen. Bij aannemen van de resolutie zal deze aan het Hoofdbestuur worden aangeboden met het verzoek de strekking ervan op te nemen in het programma van de Tweede Kamerverkiezingen in 1990.
De datum van de dag is **4 juni 1988.**
De **plaats** is: het Frits Tingenhuis Van Sijpesteijnkade 35, UTRECHT.
(bij het station uitgang Jaarbeurs nemen; daar rechtsaf slaan en lopen tot Holiday Inn. Aan de rechterzijde op de hoek van de Englisch Pub begint de Van Sijpesteijnkade).
Ten behoeve van een goede voorbereiding heeft het PEAC een informatiemap samengesteld met achtergrondartikelen over allerlei aspecten die met de economische zelfstandigheid samenhangen.
Tegen verzendkosten is deze map vanaf nu te bestellen bij het Landelijk Secretariaat van D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ te Den Haag, 070-858303.
Contactpersoon is Veronie Smeulders.
In de mogelijkheid van **kinderopvang** is uiteraard voorzien.
De **kosten van de dag** bedragen ƒ 18,– (inclusief koffie en thee). **De lunchkosten** bedragen ƒ 11,–. Van de lunch kan alleen gebruikgemaakt worden als dat van te voren is opgegeven.
Betaling geschiedt bij binnenkomst.
Rest nog te verzoeken vooral gebruik te maken van het aanmeldingsformulier (inzending graag vóór 27 mei) en de verwachting uit te spreken jullie in groten getale op 4 juni te ontmoeten.
Irma van Scheijndel, voorzitter PEAC.

Even kennis maken

Mijn naam is Annelies v. Maanen. Vanaf begin mei ben ik, als emancipatiewerker, verbonden aan D66.
Oorspronkelijk kom ik uit het onderwijs. De laatste jaren was ik werkzaam als „funktionaris gecoördineerd ouderenwerk" in Putten op de Veluwe. Putten is ook mijn woonplaats. Ik ben aangesteld voor het emancipatieproject met als voornaamste doelstelling:
– Vergroting van het aantal vrouwen op verkiesbare en bijna verkiesbare plaatsen bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1990.
Dat betekent dat vrouwen die daarin geïnteresseerd zijn mijn ondersteuning kunnen krijgen.
Dit gebeurt door begeleiding in groepsverband, organiseren van cursussen en persoonlijke advisering.
Daarbij zullen regio- en afdelingsbesturen een belangrijke schakel vormen.
Op de allereerste plaats doe ik een oproep aan mensen die als contactpersonen namens de regio's en/of afdelingen willen optreden. In een later stadium zal via de informatie vanuit de PEAC een volledig plan gepresenteerd worden. Maar reacties vooraf zijn zeer welkom. Iedere woensdag ben ik op het landelijk secretariaat in Den Haag bereikbaar.
Daarnaast ben ik zo nodig thuis te bereiken. Mijn adres is:
Groeneveltstr. 34, 3882 XG Putten tel: 03418-51241.

Het dagprogramma is als volgt:

10.00-10.25 uur: Ontvangst - koffie
10.25-10.30 uur: Opening voorzitter PEAC
10.30-10.45 uur: Louise Groenman: de 1990-maatregel
10.45-11.05 uur: Stefanie van Vliet - Mimy Sluiter: meisjesbeleid
11.05-11.25 uur: Carien Evenhuis: uitkeringen
11.25-11.45 uur: Roel Jansweyer: inkomensoverdrachten
11.45-12.05 uur: Hettie Pott-Buter: kosten van zorg
12.05-13.00 uur: Forumdiscussie
13.00-14.00 uur: LUNCH
14.00-15.00 uur: Workshops
15.00-15.15 uur: Theepauze
15.15-15.45 uur: Resolutie
15.45-16.00 uur: Afsluiting: Olga Scheltema

AANMELDINGSFORMULIER

Landelijke emancipatiedag 4 juni 1988

Naam.....

Adres.....

Postcode-woonplaats.....

Telefoonnummer .....

Informatiepakket: ja/nee kinderopvang: ja/nee lunch: ja/nee

S.v.p. opsturen naar PEAC D66, Bezuidenhoutseweg 1905, 2594 AJ DEN HAAG, o.v.v. „landelijke emancipatiedag." Telefonisch aanmelden kan ook: 070-858303.

De stemmen gesteld

Nieuwe Adviesraad verkozen

In de vorige Democraat waren kandidatenlijsten + stembiljetten voor een nieuw te verkiezen Adviesraad opgenomen.
Bijgaand vindt u een overzicht van de nieuwgekozen leden van de Adviesraad en hun plaatsvervangers.

In het overzicht ontbreekt regio Noord-Holland. In het kandidatenoverzicht voor de regio Noord-Holland was een fout geslopen, met als gevolg dat de verkiezing in de regio Noord-Holland opnieuw plaatsvindt. Alle leden van D66 in de betreffende regio ontvangen hierover bericht.

De Adviesraad in nieuwe samenstelling komt zaterdag 28 mei bijeen, in Utrecht.

Nieuw verkozen leden

Groningen
J. van der Veen Oosterhamriklaan 167
9715 PC Groningen
L. E. Caderius Van Veen Oosteinde 46
9697 XH Blijham

Friesland
E. Schotanus Sonnegaweg 34
8478 HD Sonnega
P. de Jong Arumerstraat 18
8913 GG Leeuwarden
W. van Hulzen Sinderhôven 22
9254 GD Hardegarijp

Drenthe
T. J. Podt Alb. Schweitzerplantsoen 52
9301 HC Roden
K. Stellink De Daelenkamp 2
7957 CR De Wijk
A. R. Roelvink Alb. Schweitzerplantsoen 19. 9301 HA Roden

Overijssel
H. Pijper Werninkhofstraat 7
7556 VP Hengelo

Gelderland
H. Frentz Burg. Hustinxstraat 164
6512 AG Nijmegen
L. M. Helfferich-Van der Kleij Boerhaavelaan 66. 6961 ZW Eerbeek
Q. Lensvelt-Ruijs Am. van Solmsstraat 14. 7315 JN Apeldoorn
C. J. W. M. van Spierenbrug Waalbandijk 20. 5311 AG Gameren
G. J. Verver-Drenth Koppelenburgerweg 14. 6971 AM Brummen

Utrecht
N. G. van 't Riet Mulderstraat 15
3581 GN Utrecht
F. L. Jansen Prins Bernhardlaan 21
3761 AA Soest
W. F. van Lidt de Jeude Rhodosdreef 70. 3562 TG Utrecht
B. A.Eijsten Baanstraat 4
3581 VV Utrecht
H. A. Kolkman Tereschkovahof 8
3402 EV IJsselstein.

Zuid-Holland
E. A. Schreuder Nolensstraat 58B
3039 PW Rotterdam
P. A. de Graaf Molslaan 173
2611 RL Delft
G. P. Hoekendijk Lohengrinstraat 32
2555 WR Den Haag
G. H. Bleumink Wilhelminastraat 56
2651 DM Berkel en Rodenrijs
M. H. Klijnsma Grote Marktstraat 27
2511 BH Den Haag
D. Tegelaar Mercuriusstraat 18
3204 BM Spijkenisse
P. J. Schuiten Rondedans 112
2907 AE Capelle a/d IJssel
H. P. M. Strijers Wilhelminastraat 4
2351 GT Leiderdorp
B. J. Aris St. Jacobsstraat 37
2512 AN Den Haag

Zeeland
J. de Kuiper Dorpsstraat 33
4352 AB Gapinge (Veere)
A. A. Verhage Sasputsestraat 14
4507JX Schoondijke

Noord-Brabant
H. A. J. M. Vermonden Venneweide 117. 4824 EP Breda
W. P. M. van Zon Muschbergweg 2E
5641 BP Eindhoven
F. J. M. van Doorne Juristenlaan 17
5037 GJ Tilburg
Th. J. M. van Haren Lindenlaan 19
5384 BD Heesch
N. C. Peters-Dirker Koekoeklaan 10
5691 VD Son

Limburg
L. J. Schouten Oude Meer 17
6093 CS Heythuysen
P. Wessels Voorhoevepark 22
6591 AJ Gennep
A. L. Menge Bogaardenstraat 39
6211 SN Maastricht

Flevoland
A. J. Zuidema-De Jonge Oostrandpark 99
8212 AT Lelystad
P. H. Oosterhuis De Oeverloper 413
8251 HR Dronten

Plaatsvervangende leden

Groningen en Friesland hebben geen plaatsvervangende leden.

Drenthe
A. van de Bor-Van Dammen Goudsbloemweg 6. 9765 HS Paterswolde
J. de Vries Van Swietenhof 53. 7908 AG Hoogeveen
P. M. Groen Zuidlaarderbrink 69
7812 GB Emmen

Overijssel heeft geen plaatsvervangende leden.

Gelderland
R. Nieuwenhuis Weezenhof 21-41
6536 JS Nijmegen
K. C. Tammes Wingerdstraat 29
6641 BL Beuningen
J. G. B. A. Lombarts Privaslaan 116
6904 LJ Zevenaar
Ch. H. W. Witte De Genestetlaan 5
6891 CP Rozendaal
E. J. Th. van Maanen Groeneveltstraat 34. 3882 XG Putten

Utrecht
W. T. Jouwstra Hardebollenstraat 13 bis- 3512 TP Utrecht
R. A. Osten Normandie 44
3524 RK Utrecht
M. H. Kamperman-Mulder Schippersdreef 65. 3972 VB Driebergen
H. J. Derksen M. van Carnbeelaan 54
3971 BG Driebergen

Zuid-Holland
M. C. Jansen-Zwijnenburg Waterlelie 66. 2671 WE Naaldwijk
B. S. Groen Alexander Gogelweg 19B
2517 JD Den Haag
G. M. Warmerdam Zonnebloemtuin 6
2724 AA Zoetermeer

Zeeland
M. B. Tideman Lambrechtsenstraat 7
4389 TL Ritthem

Limburg
H. J. van der Woude Burg. van Leentstraat 86. 5971 AK Grubbenvorst

Flevoland
J. W. S. Boogers Vrijmark 87
1355 GH Almere
P. B. Pirot De Lange Streek 63
8255 CA Swifterbant

Ursie Lambregts:

PRATEN OVER BRABANT

Ursie Lambrechts uit Uden zit sinds maart 1986 in de Staten van Brabant. Het is een fractie van vijf onder voorzitterschap van Jan de Vaan. De overige leden zijn Ad Bakhuizen, Marjolein de Nijs en An van de Wiel.
Ursie (32) herinnert zich dat Uden nog een betrekkelijk kleine plaats was, althans dat er een groot verschil was tussen de mensen in Uden en die in Den Bosch of Eindhoven. Die stadse mensen deden anders, kleedden zich anders, woonden anders, kortom waren gewoon verder dan die in Uden. Dáár was ook nog een grote sociale controle in die tijd. Nu, nu Uden zo'n 40.000 inwoners heeft, kun je je daar ook aardig verschuilen in de anonimiteit.

Ik lees haar een citaat voor dat spreekt over het Brabant van de jaren direct na de tweede wereldoorlog: „Brabant was toen volop in beweging. De boer moest arbeider worden, gemeenschappen werden ontsloten en verloren geleidelijk hun typische karakter. Sterke contrasten maakten plaats voor subtielere nuances. Een ontwikkeling die voor velen meer winst dan verlies opleverde." Is Brabant, tenminste in de ogen van de Brabanders, niet altijd een provincie in beweging geweest? „Onbewust zit er misschien bij die echte Brabanders nog wel iets van de bescheidenheid, die bewoners van de Generaliteitslanden past, maar die overgeleverde terughoudendheid moet je nou niet in de eerste plaats zoeken bij een lid van D66 en zeker niet bij iemand die die partij in de Staten van Brabant vertegenwoordigt."

Hoe ben je in de politiek terechtgekomen?
„Geboren in Uden, na het gymnasium een jaar in Amerika gestudeerd, daarna in Nijmegen kunstgeschiedenis en onderwijskunde. Daar heb ik ook mijn man leren kennen die er medicijnen studeerde. Wij zochten op zeker moment een huis, dat we in Nijmegen absoluut niet konden krijgen, maar in Uden was dat geen probleem. Zo ben ik weer in mijn geboorteplaats verzeild geraakt. Daar ben ik een jaar of zeven geleden lid geworden van D66 en meteen ook plaatselijk actief. Ik heb nooit in de raad gezeten, want we hadden altijd maar één zetel en die was goed bezet. Vrij onverwacht kwam ik vorig jaar in de Staten. Ik stlede mij kandidaat en werd nummer vier op de lijst. En later gekozen."

Geen moeilijkheden bij de verdeling van de portefeuilles? Jij wou natuurlijk onderwijs en cultuur doen met jouw opleiding?
„Nee, An van de Wiel deed cultuur al heel lang en heel goed. Ik heb mij met hart en ziel gestort op de mij toegewezen taken: economie en onderwijs."

Ursie Lambregts, Brabants D66-Statenlid in een vijfmansfraktie met drie vrouwen.

Dat betekent dat ik bij jou aan het goede adres ben om samen nog eens wat te filosoferen over die vierde nota ruimtelijke ordening. Wat doen jullie daarmee in Brabant?
„Het zou natuurlijk het aardigste zijn als er over dit soort belangrijke zaken in de Staten een soort consensus gevonden kon worden. We zouden als provincie sterk staan als we met zijn allen één beleid zouden voeren. Het verschijnsel doet zich voor dat op dit punt de scheidslijnen minder lopen tussen de partijen, die in de Staten vertegenwoordigd zijn, maar veel meer tussen de verschillende regio's in de provincie. Eindhoven is aangewezen als „knooppunt", maar er is sprake van dat ook Breda knooppunt zou kunnen worden. Je krijgt dan al heel snel de lobby van de belangengroepering. Anderen willen voor de provincie proberen zoveel mogelijk van de beschikbare gelden binnen te halen. Dat je in zo'n onderlinge strijd elkaars belangen kunt schaden is nogal duidelijk. De vraag is of een stad als Eindhoven erdoor geschaad wordt als Breda, of West-Brabant als regio ook knooppunt zou worden. Dat zijn overigens allemaal vragen die bij iedereen leven, een fractiestandpunt daarover is nog in discussie. En dat is dan nog alleen maar de consensus in onze fractie. Het zou droevig zijn als wij het als Staten niet eens zouden kunnen worden en er van alle kanten uit de provincie afzonderlijke memo's naar Den Haag zouden gaan om het eigen gelijk te bepleiten. Ik denk dat West-Brabant tussen Rotterdam en Antwerpen een hele belangrijke rol moet spelen in de situatie die de nota schetst. Maar dat is een particuliere gedachte. Ik spreek niet namens de fractie. De nota is overigens helemaal geschreven vanuit het idee van economische groei met een duidelijk accent op het versterken van sterke punten. Nog belangrijker dan de discussie tussen Eindhoven en West-Brabant lijkt mij de vraag: wat betekent de uitwerking voor de zwakkere regio's en de zwakkere bedrijvigheid in het algemeen? Volgens Nijpels zal de vestiging van die knooppunten een zeker winstgevend effect hebben op de rest van de regio of de provincie. De tegenstelling tussen sterk en zwak kan natuurlijk ook groter worden."

Gaat het milieu met al die knooppunten ook nog verder in de knoop raken?
„Dat aspect mogen we in elk geval niet verwaarlozen. Net als overal willen wij in Brabant economische groei. Overal ritselt het van de plannen en ideeën en dat is maar goed ook, want tevredenheid met het bestaande is de dood in de pot. Maar ongebreidelde groei is bijna zeker de dood van het milieu. Je ontkomt denk ik niet aan een nog verdere verstedelijking van de provincie. Ik zie dat overigens niet als een spookbeeld, zoals sommigen die treuren om het verlies van dat mooie landelijke Brabant van vroeger. Maar het behoud van het milieu is wel de norm die de grenzen van de groei moet bepalen."

Varkens
Ursie bevestigt dat de dreiging voorlopig meer komt van een teveel aan varkens dan van een teveel aan economische groei. Maar varkens is ook economie en een afname van de werkloosheid van enkele procenten boven het landelijk gemiddelde tot één procent daaronder is een ontwikkeling die duidelijk maakt dat Brabant niet stil zit. We hadden het nog over Van Agt en Houben en over allerlei aspecten van het statenwerk, dat Ursie nog een hele tijd wil blijven doen. Wat ons betreft: met succes!

Stijn Verbeeck

D66 in debat over Aids-keuringen:

HIV-TEST BIJ SOLLICITATIE EN BASIS-VERZEKERINGEN ONGEWENST

D66-Volksgezondheidspecialist Erwin Nypels is tijdens een UCV in de Tweede Kamer over het Aids-beleid uitvoerig ingegaan op de relatie tussen Aids-risico en verzekeringen. De aanleiding voor dat debat in de commissie voor de Volksgezondheid was de vele publiciteit rond het testen van personen op het aids-virus bij medische keuringen zoals dat bijvoorbeeld bij Philips gebeurde. De meningen over het al dan niet toelaatbaar zijn van dergelijke testen lopen sterk uiteen en daarom heeft de D66-fractie de regering om een notitie gevraagd waarin zij haar standpunt bepaalt.

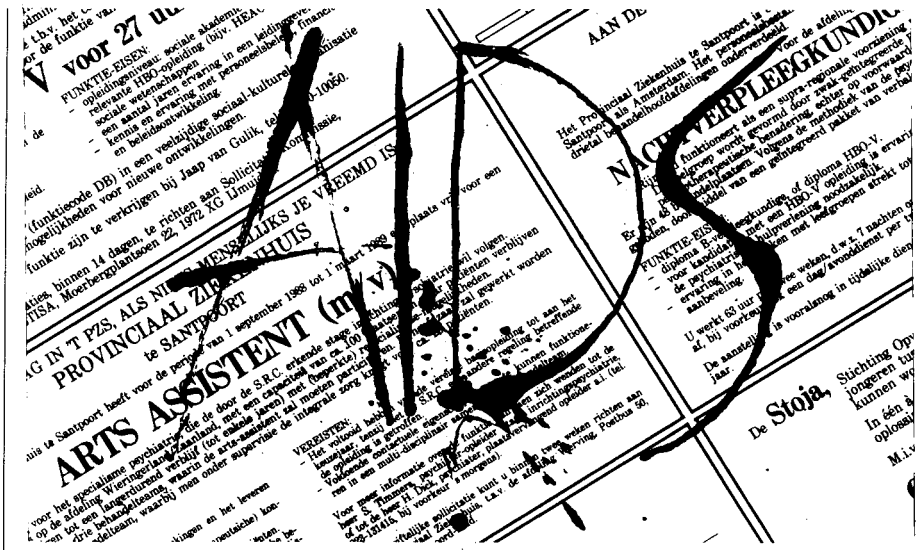

De fractie van D66 komt tot de conclusie dat op dit moment het testen op het Aids-virus, de zgn. HIV-test, bij medische keuringen uiterst voorzichtig en genuanceerd moet worden benaderd. Fundamentele belangen zijn immers in het geding, zoals de zware psychische belasting voor de gekeurde wanneer hij hoort dat hij besmet is met het Aids-virus in de wetenschap dat er geen effectief geneesmiddel voorhanden is. Ook de privacy van de onderzochte en de onaantastbaarheid van het menselijk lichaam spelen een belangrijke rol. Deze belangen moeten zeer zorgvuldig worden afgewogen tegen andere belangen, zoals die van verzekeraars en werkgevers. Bovendien zijn over de omvang en ontwikkeling van de Aids-problematiek nog onvoldoende betrouwbare gegevens bekend die vergaande en ingrijpende maatregelen rechtvaardigen. Het oordeel over een HIV-test kan dan ook slechts een voorlopig oordeel zijn.

Keuring

Bij beantwoording van de vraag of een HIV-test voor medische keuring al dan niet toelaatbaar is, moet volgens D66 onderscheid gemaakt worden naar het doel van de keuring. Wanneer het gaat om aanstellingskeuringen, het brengen van de juiste man of vrouw op de juiste plaats, wordt een HIV-test niet relevant geacht. Het gaat immers alleen om de vraag of de sollicitant geschikt is voor de functie en ook bij een positieve testuitslag is de persoon in kwestie niet ziek en kan zijn werkzaamheden normaal verrichten. Anders ligt het bij verzekeringskeuringen. Daar gaat het om het bepalen van financieel risico en is de kans op Aids wel relevant. Maar ook dan staat de D66-fractie op het standpunt dat een HIV-test niet onder alle omstandigheden toelaatbaar is.

Acceptatieplicht

Uitganspunt is dat iedereen, onafhankelijk van testuitslagen, toegang moet kunnen krijgen tot de fundamentele maatschappelijke voorzieningen. Dit betekent dat daarvoor in het algemeen een acceptatieplicht vereist is.

Daarbij is een HIV-test niet relevant, en dus ongewenst. Een dergelijke acceptatieplicht bestaat bij de wettelijk geregelde sociale verzekeringen en de particuliere ziektekostenverzekeringen. Voor een aantal commerciële verzekeringen is het testen op HIV wel toelaatbaar, zij het onder stringente voorwaarden. Het gaat daarbij om verzekeringen die een zeker luxe-element in zich dragen, waardoor de belangen van de potentiële verzekerde minder zwaar gaan wegen. De argumenten hiervoor zijn dat verspreiding van en besmetting met het HIV-virus in zeer ruime mate afhankelijk is van persoonlijk gedrag. Daarnaast kunnen personen met andere gezondheidsrisico's dan een HIV-besmetting zich evenmin verzekeren of slechts ten dele.

Voorwaarden

Om de nadelige consequenties van een HIV-test voor verzekeringskeuringen zo goed mogelijk te ondervangen is een dergelijke test slechts toelaatbaar als aan een aantal voorwaarden is voldaan. Het gaat hier om voorwaarden zoals die naar voren zijn gebracht door de Nationale Commissie AIDS Bestrijding en de KNMG. De belangrijkste zijn:

1. De verplichting van een HIV-test voor iedereen die een verzekering wil afsluiten. Discriminatie van de risico-groepen kan zo worden voorkomen.
2. De verplichting van een HIV-test geldt alleen voor verzekeringen boven een bepaald drempelbedrag bijvoorbeeld het thans in de praktijk gehanteerde bedrag van *f* 200.000.
3. Een volledig „informed consent" van de te keuren persoon omtrent het doel, de aard, de te verwachten gevolgen en de mogelijke risico's van een HIV-test is noodzakelijk. Dit zal binnenkort worden geconcretiseerd in een wettelijke regeling van de rechtspositie van de patiënt. Hierbij is dus haast geboden.
4. De testprocedure moet aan nauwkeurige eisen voldoen vergelijkbaar met die bij de keuring van bloeddonors en er dienen zodanige maatregelen te worden genomen dat vals-positieve uitslagen tot een minimum worden beperkt.
5. De privacy dient effectief te worden afgeschermd. Zonodig dienen wettelijke maatregelen te worden genomen.
6. Er dienen in overleg tussen verzekeraars, KNMG, huisarts en andere betrokkenen afspraken gemaakt te worden over de begeleiding van gekeurde personen in geval van seropositieve uitslagen.
7. HIV-testen mogen geen precedent hebben voor andersoortige keuringen of voor het uitbreiden van keuringseisen met andere testen of onderzoeksmethoden met voorspellende waarde.

De opvatting van de regering komt in grote lijnen overeen met het standpunt van de D66-fractie. De fractie drong wel, door medeondertekening van een motie, aan op het strikt de hand houden aan het in de regeringsnotitie over dit onderwerp uiteengezette beleid.

Tien jaar Seth

VAN MIERLO SIGNALEERT VERVREEMDING

„Iedere ochtend op weg naar het Centraal Station passeer ik zijn huis. Dan zie ik de mens achter de cabaretier wel eens uit het raam hangen. Hij geeft zich aan het morgenlicht en de gracht ontspringt aan zijn borst. Hallo Seth. Hallo Hans. Even stil en dat feilloos getimed: Ga je naar je werk? En ik zie hem denken: Die gaat weer voor avondvullend materiaal zorgen. „Ja baas", want zo liggen toch uiteindelijk de verhoudingen: Wij bedienen hem, hij bedient het publiek, het publiek moet ons weer bedienen, maar krijgt er steeds minder zin in..."

Als „dichtsbijzijnde slachtoffer" hield Hans van Mierlo twee videobanden van Seth Gaaikema ten doop met daarop al zijn politieke conferences van de afgelopen tien jaar. De opbrengst van de produktie onder de titel „Tien jaar Nederland te kijk" is voor Amnesty International.

Macht
Politiek cabaret richt zich, zo stelde Van Mierlo, per definitie tot de macht en tot de machthebber.
„Het klaagt aan, het spot, het relativeert. Het aardige is dat daardoor meer macht wordt gesuggereerd dan er in werkelijkheid is. Althans op één hoop. Nederland is een participatie-democratie en politieke macht zit nergens en overal een beetje. Dat is lang een voordeel geweest. Maar is dat nog zo? Want de macht is anoniem en de verantwoordelijkheid er voor verdwijnt erin, wordt steeds onzichtbaarder. Misschien dat we daarom tot zo'n nationale verrukking kunnen komen bij kleine, overzichtelijke schandaaltjes, zoals ministers die 140 km rijden en dergelijke."

Van Mierlo constateerde na het bekijken van de twee videobanden een angstige verandering. „Ik stel die met enige tegenzin vast, ook met enige onzekerheid, die gestuurd wordt door de nostalgie die nu eenmaal gebruikelijk is bij het ouder worden."

Harder
„Het lijkt erop dat in de loop van de afgelopen tien jaar het element van dierbaarheid ten opzichte van de politiek langzaam verdampt en uiteindelijk verdwenen is. Seth Gaaikema zelf wordt gaandeweg in de jaren tachtig tegenover de politici steeds harder, bitser, genadelozer en als je wilt effectiever. Ik heb niet de neiging te denken dat dat alleen maar een professionele ontwikkeling is van de cabaretier. Dat is het misschien ook, maar het houdt ook verband met een tendens van vervreemding in de maatschappij ten opzichte van de politiek. Een emotionele loskoppeling, een ongeïnteresseerdheid en afnemend gevoel van: „Die politici met alle kritiek daarop, die zijn van ons."

Consequenties
Van Mierlo vond het niet de plaats en tijd om verder in te gaan op dit probleem. „Ik signaleer het maar, omdat het me zo sterk is opgevallen en omdat ik denk dat dat een ernstige verandering is, die wel eens vergaande consequenties zou kunnen krijgen."

Seth Gaaikema onderschreef de woorden van de D66-fractievoorzitter. „Er zijn eigenlijk steeds minder politici waarmee ik de draak kan steken. Eenvoudigweg omdat er steeds minder politici zijn die de mensen kennen. Als het zo doorgaat komt er vrees ik een tijd dat ik de zaal eerst moet vertellen over wie precies de volgende grap gaat."

D66 heeft oordeel klaar over paspoort-affaire

ONDERZOEK NIET NODIG

Voor de D66-fractie in de Tweede Kamer was een parlementair onderzoek naar de falende politieke verantwoordelijkheid inzake de paspoort-affaire niet nodig geweest: De huidige minister Van Eekelen en staatssecretaris Van der Linden hadden op z'n minst de eer aan zichzelf moeten houden door op te stappen.
Als er dan al een onderzoek moet komen, diende dat volgens D66 een korte, parlementaire enquete te zijn naar de politieke verantwoordelijkheden. Materieel is volgens de fractie het Rekenkamerrapport over de paspoortkwestie meer dan voldoende.

Al in februari diende D66 een door de PvdA ondertekende motie van wantrouwen in. En dat wantrouwen bestond tijdens het laatste paspoortdebat nog steeds. Het opnieuw vragen van een dergelijke kameruitspraak had echter geen zin, omdat de VVD-fractie het doen van een politieke uitspraak wilde opschorten tot na een parlementair onderzoek. Met steun van de PvdA gaat dat onderzoek er nu komen en hoeven „de liberalen" nog niet met de billen bloot.

Jacob Kohnstamm

Toch heeft het debat volgens D66 nu al geleid tot een – om met Van Mierlo te spreken – politieke ontmanning van staatssecretaris Van der Linden. Hij concludeerde dat deze verantwoordelijke staatssecretaris uit de wind wordt gehouden doordat minister Van de Broek het beleid inzake de invoering van een nieuw paspoort heeft overgenomen. „Dan wordt alles vaag en mistig. Het is de zoveelste variant op het ontlopen van de staatsrechtelijke verantwoordelijkheid."

Contract
D66-woordvoerder Jacob Kohnstamm vocht het kabinetsbesluit om de firma KEP tot 1 september de kans tegeven aan het contract met de staat te voldoen – het maken van een fraudebestendig paspoort – fel aan. „Dit is de derde keer dat KEP een laatste kans krijgt. Ik vraag me in gemoede af of dat de verstandigste oplossing is."

Minister Van de Broek maakte het besluit om wederom een contract met KEP te sluiten bekend tijdens het debat. Kohnstamm vroeg daarom in een motie de ondertekening ervan door de minister uit te stellen tot het moment dat de Kamer meer informatie zou krijgen over de voor- en nadelen. CDA en VVD blokkeerden dat verzoek.

Kort
D66 wil dat het door deze fractie niet gewenste onderzoek zo kort mogelijk duurt. Namens de fractie gaat Maarten Engwirda deel uitmaken van de werkgroep die het onderzoek voorbereid. Hij heeft met de voorbereiding van de enquête naar de bouwsubsidies ervaring op dit terrein opgedaan.

Zeepkist

In augustus 1958 organiseerde W.L.K. van Oosten in Zeist de eerste continentale „Speakerscorner". Gedurende 6 jaar fungeerde het Zeister Walkartpark op vrijdagavonden in juli en augustus als het Nederlandse Hyde Park.
Sprekers van velerlei pluimage vonden hun weg naar het Zeister loof, want alles was toegestaan „mits niet in strijd met de goede zeden". Dus klom bijvoorbeeld het „Diets Interplanetair Studie Centrum" op de zeepkist om de toehoorders in te lichten over Ufo's „en de inzittende daarvan, de Ufonen", was er een invasie van de Lou groep uit Amsterdam, spraken de Wereldfederalisten en zelfs de volgelingen van Adamski, in die tijd beter bekend als Venusbewoners.
Nu, dertig jaar later, laat dezelfde Van Oosten de speakerscorner nog eenmaal herleven. Op vrijdag 12 augustus. De politieke partijen heeft hij alvast aangeschreven, omdat de politici het er eind jaren vijftig niet best vanaf brachten. „Men schijnt zich de vingers niet te willen branden" aan politieke onderwerpen, schreef de Zeister Courant toen.
Ook de buitenlandse politiek bleef naar de mening van de Courant onderbelicht: „De kansen voor Berlijn, de koude oorlog en de bijeenkomst in Genève worden hier schijnbaar angstvallig vermeden." Misschien dat de buitenlandse politiek met „Europa 1992" en de Europese verkiezingen voor ogen deze zomer prominenter aanwezig zal zijn tijdens de sprekershoek. De Zeister Zeepkist lijkt een prima training voor Democraten die zich willen kandideren voor het Europees Parlement. Inlichtingen: W.L.K. van Oosten 02968-3313.

Gifspuit

Met een groene kaart met de tekst „Onkruid vrij. Dat doen wij!" achter het raam hebben inwoners van de gemeente Woerden half april kenbaar kunnen maken dat zij de gifspuit van de gemeentelijke plantsoenendienst aan hun stoep voorbij wilden zien gaan. Met de kaart gaven zij aan de komende zomer de stoep voor hun huis zelf vrij te zullen houden van onkruid.

Het Groene Stippenplan, een alternatief voor de onkruidbestrijding met gif, is een idee van D66-gemeenteraadslid De Cock. De Cock opperde aanvankelijk het plan om de bewoners die mee wilden doen een groene stip op de stoep voor hun deur te laten schilderen. B&W was niet gediend van deze vorm van milieuvriendelijke graffiti en werkte het kaartenvoorstel uit.

Het Groene Stippenplan lijkt voorlopig redelijk succesvol. Voorwaarde voor het slagen van het plan was dat ongeveer 400 Woerdenaren zouden participeren. De gemeente kreeg uiteindelijk maar liefst 1600 reacties van mensen die de plantsoenendienst de groene kaart voorhielden en een verbintenis met de gemeente ondertekenden om zelf de tegels vrij te houden van opdringend groen. Of de Woerdense bevolking nu ook daadwerkelijk de hele zomer aan het wieden zal slaan moet nog blijken. Over sancties van deelnemers die de hand niet aan de schoffel wensen te slaan is nog niet nagedacht. De zomertijd zal leren of Woerden al dan niet overwoekerd zal worden.

Machtige Patrick

Alle Rhedense partijen, belangenorganisaties en instanties waren 26 april vertegenwoordigd op de receptie ter gelegenheid van het twaalfenhalfjarig raadslidmaatschap van Patrick Jansen. Niet alleen uit sympathie, maar ook uit eigen belang. De D66-politicus is immers een van de machtigste mannen in de bijna vijftigduizend inwoners tellende gemeente.

Tot aan de laatste raadsverkiezingen trad Patrick op namens de grote Progressieve Fractie, een samenwerkingsverband van PvdA, PPR, PSP en D66. Nu vormt hij een eenmansfractie, maar wel een met veel invloed. PvdA en Radicaal Links hebben samen veertien zetels, evenveel als het blok van CDA en VVD. De D66'er zit dus op de wip.

Veel lof was er op de receptie van alle kanten voor de wijze waarop Patrick zijn invloed gebruikt. Veel cadeaus ook. Maar zijn grootste wens blijft uiteindelijk een tweede zetel voor D66. Zodat er in de toekomst niet langer gegniffeld wordt als hij het in de raadszaal heeft over „mijn fractie".

Leeuw

Twaalf jaar lid zijn van de Tweede Kamer levert automatisch een lintje op. Maar Hans van Mierlo zou niet weten welk kamerlid het meer verdient dan Maarten Engwirda.
Engwirda is sinds 28 april Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Een toepasselijke titel, aldus Van Mierlo. „Orde", grapte hij, „is op Maarten wellicht minder van toepassing. Maar een ridder is hij, welke rechte of scheve schaats hij ook heeft ondergebonden. Een leeuw is hij zeker. Dat heeft hij bewezen als fractievoorzitter in de moeilijkste periode die D66 heeft meegemaakt."
Tijdens de feestelijke borrel op het Binnenhof ter ere van Ridder Maarten benadrukte Van Mierlo dat dankzij het doorzettingsvermogen van Engwirda D66 nu weer terug is van weggeweest. Een uitspraak die door de aanwezige fractieleden en medewerkers met applaus werd ondersteund.
Maarten zelf: „Toen Dolman mij het lintje opspelde deed me dat meer dan ik had gedacht. Maar wat me echt wat doet is jullie reactie."

D66 prikt proefballon Nijpels door

Door snel handelen van de kamerleden Doeke Eisma en Dick Tommel is een proefballonnetje van minister Nijpels doorgeprikt, dat had kunnen leiden tot een wel zeer bijzondere manier van bodemsanering.

In een nota van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) ontdekten de twee D66'ers het voornemen om de maximaal toegestane hoeveelheid Barium in grond en grondwater drastisch te verlagen. Daarmee zou sanering van de met Barium vervuilde grond – met name te vinden in Drente – niet meer nodig zijn.

„Een goedkope manier van bodemsanering", aldus Tommel in een uitzending van het televisieprogramma Hier en Nu. „Maar weinig effectief. Want de rommel blijft gewoon zitten en de burgers betalen op den duur het gelag. Het Barium moet dan uit het drinkwater worden gezuiverd, waarvan de kosten worden verhaald op de gebruikers."

Samen met Eisma stelde Tommel schriftelijke vragen aan de minister, die min of meer gedwongen toegaf op de verkeerde weg te zitten.

D66: Niet te weinig omgebogen

De D66-fractie in de Tweede Kamer is het niet eens met de kritiek in het jaarverslag van de Nederlandsche Bank dat de afgelopen jaren te weinig heeft omgebogen. Volgens Maarten Engwirda is er juist zeer fors bezuinigd op de overheidsuitgaven, maar is het effect daarvan voor een groot deel ongedaan gemaakt door toenemende begrotingsoverschrijdingen.

De financiële specialist van D66 wijst erop dat de begrotingsoverschrijdingen in totaliteit zijn opgelopen van 559 miljoen gulden in 1984 tot 7,3 miljard gulden in 1987. „Zonder deze ontwikkeling was het financieringstekort van het rijk de afgelopen jaren flink gedaald."

Jaargang 21 / nummer 6 / 29 juni 1988

DEMOCRAAT

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

Van Mierlo: Kabinet is uitgeregeerd

VERVROEGDE VERKIEZINGEN NOODZAKELIJK

Vervroegde verkiezingen zijn volgens Hans van Mierlo noodzakelijk omdat het kabinet is uitgeregeerd. Als de partij dat wil is hij dan opnieuw beschikbaar als lijsttrekker. Doel van de campagne: De kiezers duidelijk maken dat D66 regeringsverantwoordelijkheid wil dragen.

De spanningen aan de vooravond van het zomerreces tussen CDA en VVD en deze regeringspartijen en het kabinet zijn voor Van Mierlo niet als een verrassing gekomen.
„De coalitie is op", aldus de fractievoorzitter in de televisie-uitzending van D66 op 27 juni. „Dat is niets bijzonders". Dat bedreigt op den duur iedere coalitie. De inspiratie gaat eruit, de creativiteit en de overtuigingskracht. Onmacht en irritaties komen daarvoor in de plaats. Dan is het in het belang van iedereen dat zo'n coalitie opstapt en aan de kiezers het oordeel wordt gevraagd."
Een randvoorwaarde voor staatsmanschap is volgens Van Mierlo dat je bereid bent zonodig de macht terug te geven. „Je kunt nog zo'n groot staatsman zijn, maar je kunt geen water uit de rotsen slaan. Als een bron is opgedroogd komen de tovenaars. Die gaan met stokken op de rotsen slaan om alsnog te proberen er water uit te laten komen. Gebeurt dat niet, dan gaan ze op elkaar slaan", zo kenschetst hij de situatie tegenover Elsevier.

Karwei

Het tweede kabinet Lubbers heeft er nu twee jaar opzitten, de nieuwe D66-fractie in de Tweede Kamer ook. Lubbers wilde een karwei afmaken, D66 wilde een nieuw karwei beginnen. „We doen dat via een zakelijke oppositie", zegt Van Mierlo terugkijkend. „Soms vanuit eenzelfde opvatting als het kabinet, soms vanuit een andere visie op een aantal praktische politieke vraagstukken. Maar ook vanuit een behoefte aan een ander soort politiek, een andere manier van met macht en verantwoordelijkheden omgaan.

Van Mierlo en Ruding in gesprek op de traditionele barbeque op het Binnenhof die dit jaar wordt gehouden op 30 juni. Foto: Stokvis.

Wat betreft die „andere politiek" zijn de verschillen tussen D66 en de regeringspartijen de afgelopen twee jaar duidelijk naar voren gekomen: ministers bleven ondanks hun verantwoordelijkheid voor falend beleid zitten, een staatssecretaris werd te vroeg door zijn fractie naar huis gestuurd. Maar ook de verschillen in visie op politieke vraagstukken zijn duidelijk geworden.
Van Mierlo somt de belangrijkste op: „Als we niet veel meer overheidsgeld gaan investeren in wegen, tunnels en openbaar vervoer gaat Nederland zijn geografische voorsprong verliezen. Dat zal voor ons bedrijfsleven ernstige gevolgen hebben in de jaren '90. Dat is verkeerde zuinigheid."
„Hetzelfde geldt voor het milieu, waarin de bestrijding van de vervuiling door te weinig geldmiddelen voor een groot deel naar de toekomst wordt verschoven. Ook de situatie in het onderwijs baart D66 grote zorgen. De rekeningen van verkeerde zuinigheid daar komen in de toekomst op het bord van slecht opgeleide kinderen te liggen. Kortom, drie vormen van verkeerde zuinigheid, die geld gaan kosten."

Realistisch

Van Mierlo is er gelukkig mee dat de PvdA in de onlangs gepresenteerde strategienota Bewogen Beweging („een nuchter, realistisch rapport") de mogelijkheid openhoudt van zowel een coalitie PvdA-CDA-D66 als een kabinet PvdA-VVD-D66. „Die houding is een belangrijk winstpunt", aldus Van Mierlo voor de Avro-microfoon.
„Zo'n laatste coalitie moet een reëel alternatief zijn voor een kabinet mèt het CDA. Het CDA, dat de macht nu altijd op een presenteerblaadje krijgt aangereikt, moet beseffen dat ook een ander kabinet tot de mogelijkheden behoort. Alleen al die wetenschap zal die partij dwingen tot een andere houding, een andere opstelling."

Inhoud

Interview:
Saskia van der Loo
■
Ik vind
■
Thema:
Burgemeestersbenoemingen
■
Agenda
■
Partijnieuws:
Europese verkiezingen
Rapportage discussie
Partijstructuren
Kandidaatstellingen
PEAC
PSVI
■
Adviesraad
■
Interview:
Rene Vlaanderen over verkeer
en vervoer
■
Opinie:
Kruistocht tegen
homoseksuelen
■
Binnenhof:
Winkelsluiting
Studiefinanciering
Dekker
STER
■
Achterpagina
■

Colofon

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Redactieraad: Bob van den Bos, Jos Campman, Eduard Groen, Lennart van der Meulen, Marie-Louise Tiesinga, Stijn Verbeeck, Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen.

Correspondentie richten aan:
redactiesecretariaat De Democraat:
t.a.v. Tineke Knaap
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verschijningsdata Democraat
septembernummer
verschijnt 7-9-1988
kopij sluit 24-8-1988

oktobernummer
verschijnt 19-10-1988
kopij sluit 5-10-1988

Oplage: 8.000 ex.

Druk: Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat D66
Bureau SWB D66
Bureau PSVI D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
giro 1477777

Secretariaat Tweede Kamerfractie
Telefoon: 070-183066.

De waarheid (v)liegt in het midden

Halverwege de vlucht RL 86-90 voltrekt zich een merkwaardig schouwspel. De stemming onder de bemanning is onder het nulpunt gedaald omdat het toestel door ernstige navigatiefouten in slecht weer terecht is gekomen. Een bemanningslid verwijt gezagvoerder Lubbers dat hij niet zo, „elegant" stuurt, waarop deze, onder heftige ontkenning, vervolgens een deel van de bemanning op onelegante wijze de mantel uitveegt. Co-piloot De Korte was al aan het begin van de reis (op weg naar Japan) de mond gesnoerd. Zo niet de keurige purser Voorhoeve. Hij bepleit kalm een voortzetting van de vlucht op de automatische piloot van het regeerakkoord, zodat hij met zijn als echt liberale stewards vermomde politieke vandalen ongestoord de eerste klasse kan blijven bedienen.
Omdat gezagvoerder Lubbers kennelijk aanhoudende turbulentie verwacht wil hij iedereen terug op zijn plaats. Alle passagiers moeten de buikriemen vastgespen; studenten en anderen die met een smalle beurs reizen, dienen deze bovendien zeer nauw aan te halen.
Rekening houdend met een noodlanding wordt aan de grond ondertussen druk gespeculeerd over de koers en de samenstelling van de bemanning van een nieuwe vlucht. Vooral het sociaal-democratische cabinepersoneel vindt dat het veel te lang aan de kant heeft gestaan. Onder leiding van de pragmatici Kok en Sint wordt alles in het werk gesteld om aan deze situatie een eind te maken. Stuntvliegerij en glijvluchten zijn uit den boze. Na de fundamentele inhoudelijke heoriëntatie „Schuivende Panelen" waren recentelijk de partijcultuur en de strategie ten opzichte van andere partijen aan de beurt in het rapport „Bewogen Beweging". Het besef dat met andere partijen compromissen dienen te worden gesloten moet nu ook maar eens doordringen tot de eigen achterban. Weg met het radicalisme, meerderheidsstrategieën en ononderhandelbare strijdpunten. Mede op basis van de eigen uitgangspunten moet de PvdA een zo goed mogelijke bijdrage leveren aan het landsbestuur. Met het CDA of de VVD, het maakt niet uit. Wel moet D66 er steeds bij worden betrokken, hetgeen inhoudelijk (Schuivende Panelen) geen verbazing wekt, maar natuurlijk ook politiek tactische redenen heeft: D66 mag electoraal niet als redelijk alternatief functioneren, binnen een regeringscoalitie kan zij een progressieve meerderheid creëren of versterken.
Als we krantencommentaren op de ontwikkelingen in de VVD moeten geloven wordt het trouwens druk in het politieke midden in Nederland. De ledenvergadering van deze partij zou gekozen hebben voor een „sociaal-liberale" koers onder leiding van Voorhoeve. De VVD sociaal-liberaal? Wie die illusie koestert moet maar eens denken aan het „liberale" standpunt over de herziening van het stelsel van de gezondheidszorg, of de „redelijke" VVD-alternatieven uit het Paasdebat nader bestuderen. Of de feestrede eens moeten nalezen waar Wiegel laatst een lange staande ovatie van zijn partij voor kreeg. Of het rapport „liberalisme" van o.m. vice-fractievoorzitter Bolkestein ter hand moeten nemen waarin onverbloemd wordt gesteld dat „men gemakkelijk te ver kan gaan in het toekennen van sociale rechten" en waarin nota bene gekozen wordt voor een 19-eeuwse „waarborgstaat": „Sociale rechten moeten minimaal blijven; de situatie boven het minimum is volstrekt irrelevant". Of nee, wie uit de links liberale droom geholpen wil worden moet maar eens het onderzoek naar de standpuntbepaling van de achterban tot zich laten doordringen. Of een willekeurige VVD partijvergadering bezoeken, waar iedereen „gewoon zichzelf" is.
Schijn en werkelijkheid liggen in de politiek soms dicht bij elkaar. Op het eerste gezicht lijken de grote politieke partijen dichter naar elkaar toe te kruipen. De partijleiders van VVD en PvdA polariseren minder, stellen zich zakelijk en minder ideologisch op. Leidt dit bij de volgende verkiezing tot echte politieke vernieuwing in de zin van D66?
Daar ziet het nog allerminst naar uit. Het gaat bij de traditionele partijen niet alleen om aanpassingen aan maatschappelijke ontwikkelingen. Lang gekoesterde inhoudelijke prioriteiten worden nu overschaduwd door machtspolitieke strategieën. Dat breekt partijen vroeg of laat op. Al te drastische koerswijzigingen tasten de geloofwaardigheid aan. De partijculturen en de samenstelling en belangen van het eigen electoraat veranderen niet even snel als de taktiek van de partij. Voorhoeve zou zich te ver van zijn rechtse achterban vervreemden als hij samenwerking met de PvdA zou bepleiten. Links Nederland ziet niet smachtend uit naar het moment waarop Kok de VVD'ers De Korte, Bolkestein en Neelie Smit naast hem in de cockpit vraagt. Op korte termijn is een PvdA/VVD/D66 kabinet daarom onwaarschijnlijk. Hierdoor mag het CDA, dat nu juist een hèrideologisering doormaakt, een cruciale rol blijven vervullen. De strijd van D66 voor een nieuwe politieke cultuur in Nederland mag daarom niet verflauwen. Ook niet als de huidige "vleugellamme' coalitie onverhoopt met kunst- en vliegwerk 1990 haalt.

Bob van den Bos

D66 op zoek naar nieuwe voorzitter

HET WAREN TWEE CONSOLIDERENDE JAREN

Partijvoorzitter Saskia van der Loo: „We hebben de tijd gebruikt om de fundamenten van de partij te versterken."

Foto: Dennis Sies

Tijdens het D66-najaarscongres op zaterdag 1 november 1986 werd Saskia van der Loo verkozen tot partijvoorzitter. Met de garantie aan de partij dat zij die functie minstens een jaar zou vervullen. Ook als er in de Tweede Kamerfractie een plaats zou vrijkomen, waar zij als eerste opvolger op de lijst recht op had. Nu, ruim anderhalf jaar later, heeft Van der Loo besloten zich na een eerste termijn van twee jaar niet herkiesbaar te stellen voor de post van partijvoorman. D66 moet, in de woorden van Van der Loo, op zoek naar een „nieuw schaap of ooi met minstens vijf poten". Een interview met de scheidend voorzitter: „Het zijn twee consoliderende jaren geweest, maar D66 is klaar voor de volgende sprong voorwaarts."

„D66 is in de afgelopen twee jaar een stabiele partij geworden. We zijn als partij bezig geweest uit het dal te klimmen. We zijn uit de rooie cijfers, de partij zit organisatorisch goed in elkaar zowel electoraal als wat ledenaanwas betreft in een geleidelijk opgaande lijn. Klaar dus voor nieuwe verkiezingen."
Direct na haar verkiezing tot voorzitter maakte Saskia van der Loo in een interview met de Democraat al duidelijk niet van plan te zijn het partijroer radicaal om te gooien: „Het wordt niet allemaal anders. Het is niet de bedoeling dat ik eventjes het beleid ga ombuigen". De plannen toen van de kersverse voorzitter: Meer jongeren in de partij, meer vrouwen en meer kadervorming.
Terugblikkend constateert zij dat D66 vooral intern enorm is versterkt. „Het enthousiasme en de activiteiten zijn in alle geledingen van de partij flink toegenomen. Dat is natuurlijk maar gedeeltelijk op het conto van het bestuur te schrijven, maar we trachten wel allerlei initiatieven actief en financieel te ondersteunen."

Knuppel

Ook de discussie over het advies van de commissie Vrijhoef over de partij-organisatie heeft volgens Van der Loo een wonderlijk effect gehad op de activering van de partij. „Met opheffing bedreigd, worden mensen ontzettend actief, kijk maar naar de Adviesraad. Ook hebben we nog nooit zo veel actieve regio-HB-leden gehad. Zo'n knuppeltje in het D66 hok wekt enthousiasme op."
In het afgelopen jaar bezocht het bestuur in een rondreis door Nederland alle D66-regio's. Het doel: versteviging van de contacten met het land en uitwisseling van informatie en ideeën. „Ik heb mij vooral gericht op het verstevigen van de organisatie en het betrekken van de leden daarin. We hebben het secretariaat uitgebreid met drie medewerkers en het secretariaat, de werkvloer opgeknapt en het ledenbestand wordt geautomatiseerd. Een belangrijke taak voor mijn opvolger wordt het opzetten van een talentenbank. D66'ers manifesteren zich te weinig in het maatschappelijk middenveld, in besturen, adviesraden en dergelijke. Via de partij moeten we meer mensen op vrijkomende plekken plaatsen."

Partij-conferentie

„Een goede communicatie is voor de partij van levensbelang. Daarom is ook gestart met de standpuntenbrief met nieuws van ondermeer de Tweede Kamerfractie en een nieuw gemeentelijk en provinciaal overleg. Daarom wordt gewerkt aan het opengooien van de SWB-werkgroepen. Als DB speel je constant met de vraag: Hoe bereik je de mensen, zowel de binnen- als de buitenwacht?"

Het lukt D66 nog te weinig politieke ideeën uit te dragen, meent de voorzitter. „Het is jammer dat nog te weinig D66-geluiden doorklinken. De kring waarin de ideeën van de partij bekend worden is te klein." Fringemeetings tijdens congressen, een nieuw fenomeen als de „partij-conferentie", bijvoorbeeld over de vierde nota Ruimtelijk Ordening en actieve SWB-werkgroepen moeten de politieke discussie actualiseren.
„Dat D66 kampt met een geringe publieke belangstelling heeft natuurlijk ook te maken met het feit dat we oppositiepartij zijn en met de macht van het getal. In de politieke verhoudingen spelen we een bescheiden rol. Verder weet de pers je te vinden als er een ramp gebeurt en D66 is de enige partij die geen last heeft gehad van geruzie of moeilijke toestanden tussen bestuur en fractie."

Van der Loo wil de politieke inbreng van het partijbestuur niet onderschatten, al had ze graag gezien dat vaker politieke stellingname was genomen. Maar toch: „Bij de vorming van de Eerste Kamer zijn we als bestuur uitgebreid in de onderhandelingen geweest om door een lijstverbinding links van het midden 38 van de 75 zetels te halen. In de actuele politieke discussie heeft de partij een belangrijke rol gespeeld bij de standpuntbepaling

Oude stokpaardjes

Een aantal jaren geleden werd een heel congres gewijd aan één motie: Zou het voor de herkenbaarheid van D66 niet beter zijn als wij aan Democraten 66 toevoegden „links liberaal" of eventueel „sociaal liberaal"? De motie werd afgewezen: wij hadden geen behoefte aan een etiket, bovendien had liberaal door de huidige VVD de betekenis rechts conservatief gekregen, wij zouden alleen maar minder herkenbaar worden door over liberaal te praten. Op het ogenblik maakt D66 zich zorgen over het „liberale erfgoed". Hoe zo, liberaal erfgoed, denk ik dan, daar hadden *wij* toch niets mee te maken? Of toch wel, als links- of sociaal liberalen?

De politieke partij Democraten 66 is thans waarnemer bij de Liberale Internationale. Er gaan stemmen op of wij ons voor de verkiezingen voor het Europees Parlement (daarna is kiezersbedrog) niet bij de Liberale Internationale zouden moeten aansluiten. Wij moeten toch ergens bijhoren en de geïnteresseerde Nederlandse kiezer zal heus wel begrijpen dat D66 „anders liberaal" is dan bijv. de VVD, laat staan de Ö.V.P. in Oostenrijk, die ook bij de Liberale Internationale zijn aangesloten. *Ons* liberaal is hetzelfde als liberal in Engeland. Dat kunnen wij allemaal gemakkelijk uitleggen, vinden sommigen, niet ik.

In april was ik op een afdelingsvergadering van de PvdA, waar door een Kamerlid het discussiestuk „Schuivende panelen" werd toegelicht. Veel daaruit was voor mij als Democraat zeer herkenbaar, een enkele PvdA-er maakte zich bezorgd over het „socialistische gedachtengoed". Op mijn vraag waaruit dat dan bestond bleek dit voornamelijk nog te bestaan uit de solidariteit met de zwakken in de samenleving, voor ons toch ook geen onbekend begrip. Ik heb die twee woorden, dat oud zeer, toen toch maar ingeslikt: Progressieve Volkspartij.

Maar toch: Mitterrand in Frankrijk, Peter Glotz van de SPD in Duitsland, Schuivende Panelen, zelfs Kinnock van Labour, alle socialistische (sociaal-democratische) partijen in West-Europa gaan anders – meer op *onze* manier – naar de toekomst kijken.
Als wij dan zonodig Europees ergens moeten aanschuiven, is dat dan bij de Liberalen of toch liever bij de sociaal-democraten, (die ook door hebben dat de wereld veranderd is sinds de negentiende eeuw) met in ons achterhoofd en nog steeds niet op het puntje van onze tong dat oude stokpaardje: de (Europese) Progressieve Volkspartij! Ook moeilijk uit te leggen? Zijn wij dan geen Democraten, die het woord sociaal niet schuwen?

El Peters, Son.

Apartheid een gegeven?

Dat is hetgeen ik mij dikwijls afvraag. Nog steeds „vloeien er tranen over Johannesburg", nog immer handhaaft de regering haar halfslachtige houding ten opzichte van het Apartsheidsregime in Pretoria.
Kreten als het moet in Europees Verband en langs lijnen van geleidelijkheid klinken mooi, maar zetten géén zoden aan de dijk. Tijdens W.O.II vroegen wij ook niet aan de nazies wat zij van de ontwikkelingen dachten. De rol van D66 in de Kamers dient sterker dan tot nu toe te zijn. Ondertekenen van een verklaring prachtig, adequaat handelen nog veel beter. Ik moet helaas opmerken dat „Den Haag terecht niet serieus genomen wordt door „Pretoria". Er wordt wel gestampvoet maar niets gedaan! Althans veel te weinig en mondjesmaat. Hier ligt een taak voor de oppositie, D66 voorop, om actie te blijven ondernemen. Immers:
– Nog steeds nemen Nederlandse paspoorthouders dienst bij het Zuidafrikaanse legercorps en politie.
Nog steeds heeft deze Regering, en met haar de Kamers, geen besluit genomen om d.m.v. harde sancties politieke en economische druk op Zuid-Afrika uit te oefenen. Al dan niet in Europees Verband.
Wat moet de handelwijze van D66 zijn?
– Zij dient meer te doen dan het ondertekenen van Verklaringen.
– Zij dient leiding te geven aan de oppositie teneinde het Apartheidsregime in Pretoria omver te werpen.
– Zij dient kortom een ware Democratische Partij te zijn.

G.M.J. Streumer-Baaij

Naschrift redactie: De D66-fractie heeft in het laatste Zuid-Afrika debat in de Kamer aangedrongen op uitbreiding van het sanctiepakket in EG-verband met een kolenboycot. Bij uitblijvende overeenstemming moet Nederland volgens D66 op zoek naar gelijkgestemde landen in de EG en daarbuiten (Scandinavië en de VS). D66 pleitte ook voor het eenzijdig opzeggen van de luchtvaartovereenkomsten met Zuid-Afrika, een maatregel die vooral de blanke bevolking treft. De fractie noemde het onacceptabel dat de KLM nu vluchten van de VS overneemt.

Vervolg van pagina 3

van de fractie over „Dekker". De uitspraken van het congres zijn duidelijk terug te vinden in de inbreng van Erwin Nypels. Met het oog op de Europese verkiezingen wordt veel tijd gestoken in internationale contacten. We staan daar voor de moeilijke vraag of we ons moeten aansluiten bij een grote fractie."

Als praktisch probleem bij het vormen van een politiek tegenwicht van de fractie noemt Van der Loo het enorme verschil in professionalisme. „Natuurlijk hangt de politieke lading van een bestuur af van de politieke gevoeligheid van de bestuursleden. Maar in D66 hebben alle dagelijks bestuurders een baan en lezen ze in de krant wat er op het Binnenhof gebeurt en moeten zich dan 's avonds nog even met politiek bezighouden. Eigenlijk zouden dan ook minstens 3 leden van het DB vrijgesteld moeten worden. Dan kun je als partijbestuur, ondersteund door het congres, een politiek signaal onderbouwen."

Dubbelrol

De onmogelijkheid om haar politieke functie met een part-time baan te combineren is voor Van der Loo een belangrijke reden om af te zien van een tweede periode als partijvoorzitter. Na een jaar buitengewoon verlof moet ze het voorzitterschap nu weer verrichten naast werk en opgroeiende kinderen. „Zeker met drie verkiezingen voor ogen zou de partij voor 1 of 2 dagen in de week een voorzitter in moeten kopen. Het is volstrekt onmogelijk de functie te combineren met een volledige baan. Het kost je 8 dagen in de week." Een tweede reden om af te zien van een volgende termijn is Van der Loo's voornemen zich opnieuw te kandideren voor de Tweede Kamer. „Zelf vind ik het niet prettig om een verwarrende dubbelrol van voorzitter en Tweede Kamerkandidaat te moeten spelen. Een voorzitter moet geen ambities hebben om tijdens de rit parlementariër te worden. Hoewel ik een collegiaal bestuur voorsta, neem je als voorzitter toch een heel pregnante positie in en daar wil ik geen gebruik van maken."

„Zelf ben ik iemand van de korte termijn politiek, ook gezien mijn achtergrond als gemeenteraadslid. Als partijbestuurder ben je echter vooral op de langere termijn bezig." Volgens Van der Loo moet haar opvolger dan ook behept zijn met „politiek inzicht, zeker op de lange termijn", organisatievermogen en managementscapaciteiten en bestuurlijke ervaring, zowel samenbindend als in politieke zin. „Kortom het is zoeken naar een schaap of ooi met minstens vijf poten." Die opvolger kan wel steunen op een stevige, niet uit de krachten gegroeide partij. „Het zijn twee consoliderende jaren geweest en ik denk dat dat nodig was. We hebben de tijd gebruikt om de fundamenten van de partij te versterken, om een goeie sprong te maken en je als partij politiek te kunnen gaan manifesteren. Het concept Europees programma is zo goed als klaar en straks volgt het verkiezingsprogramma. Ik heb in mijn periode de uitdrukking „reculer pour mieux sauter" gehuldigd, je terugtrekken om beter te kunnen springen, en ik ben er van overtuigd dat we daar de komende jaren de vruchten van kunnen plukken."

Lennart van der Meulen

D66 werkt aan opheffen onderbedeling bij benoemingen

VEEL TEGOED, NIKS CADEAU

Op bijna alle bestuurlijke posten in Nederland worden mensen benoemd in plaats van verkozen. In (te) veel gevallen gebeurt dat zonder inspraak van degenen die door de benoemde functionaris zullen worden bestuurd. In veel openbare functies speelt bovendien de politieke kleur van de kandidaten een belangrijke rol.

Zolang deze situatie bestaat kan D66 het zich niet veroorloven aan de zijlijn te blijven wachten totdat onze ideeën zijn ingevoerd. Daarom proberen Hoofdbestuur en Tweede Kamerfractie via de z.g. Referentiecommissie het aantal D66-benoemingen positief te beïnvloeden. Deze commissie bestaat naast een aantal leden op persoonlijke titel in ieder geval uit de partijvoorzitter als voorzitter, de voorzitter van de Tweede Kamerfractie en de woordvoerder Binnenlandse Zaken.

Kruisbestuiving

Het hebben van een redelijke vertegenwoordiging in allerlei openbare functies is om verschillende redenen van groot belang voor een politieke partij. Vanzelfsprekend gaat het om een aandeel in de macht die het mogelijk maakt onze ideeën te verwezenlijken. Maar misschien nog belangrijker is de noodzakelijke kruisbestuiving tussen theorie en praktijk, waarvoor een partij ervaring nodig heeft. Tenslotte gaat het om bronnen van ervaring en informatie waarmee zowel de partij als het individu namens die partij zijn/haar voordeel kan doen; besturen moet je leren.

Andere partijen hebben een traditie die ervoor borg staat dat zij "hun" functies behouden of uitbreiden.
Al is ook hun informatiestroom zelden gestructureerd, toch kost het "nieuwkomers" op de markt veel moeite om op tijd te weten te komen welke functies vacant komen. D66 kan evengoed en soms beter dan andere partijen met verkiezingsuitslagen in de hand aantonen dat ze ten opzichte van andere partijen "onderbedeeld" is. Die argumentatie is echter van beperkte betekenis.
Belangrijker is het op het juiste moment de goede kandidaat te kennen en naar voren te schuiven.
Kortom: deze omstandigheden brengen een bijzonder grote hoeveelheid werk met zich en onze kansen zijn beperkt. Op grond daarvan ligt verreweg de zwaarste prioriteit bij de burgemeestersbenoemingen.

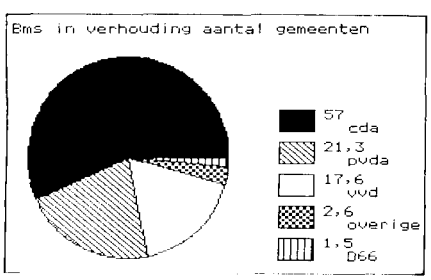

Een paar cijfers om het probleem in kaart te brengen. D66 heeft in 3 van de 12 provincies – Friesland, Zeeland en Overijssel – geen enkele burgemeester. Als we de uitslag van de laatste Kamerverkiezingen vergelijken met het percentage van het totaal aantal gemeenten op 1 juli 1986 (714) met een D66-burgemeester, dan is D66 in 11 van de 12

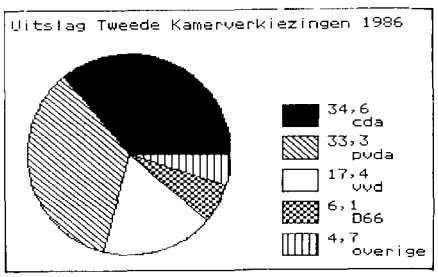

provincies onderbedeeld. Vergelijking van de Kamerverkiezingen met het percentage van de bevolking dat een D66-burgemeester heeft levert hetzelfde resultaat. In beide gevallen wordt de uitzondering overigens veroorzaakt door Flevoland met zijn zeer geringe aantal gemeenten en relatief lage bevolkingsaantal.

Invloed vertrouwenscommissie

Wat doet de referentiecommissie, i.c. wat doet de fractiewoordvoerder Binnenlandse Zaken om meer D66-burgemeesters benoemd te krijgen?
Politiek: kritisch volgen van het benoemingenbeleid, en zo nodig ingrijpen en de regering wijzen op haar eigen uitganspunten. Zo interpelleerde Jacob Kohnstamm onlangs de minister-president en de minister van Binnenlandse Zaken omdat zij publiekelijk mededelingen hadden gedaan over de werkzaamheden van de Tilburgse vertrouwenscommissie uit de Raad, nadat het kabinet iemand had benoemd die niet in het advies van die commissie voorkwam. Vanuit het D66-standpunt dat de burgemeester door de raad gekozen behoort te worden, hechten wij er sterk aan dat in het huidige systeem, zeker een unaniem advies van de vertrouwenscommissie tot in Den Haag gevolgd wordt, tenzij er zeer zwaarwegende redenen zijn om daarvan af te wijken. Ook bepleit de fractie regelmatig het benoemden van meer vrouwen tot burgemeester.
Organisatorisch: de referentiecommissie houdt een bestand bij van partijleden die opgeven belangstelling te hebben voor het burgemeesterschap. Op grond van de ervaringen adviseert de commissie de kandidaten omtrent sollicitaties. Vanzelfsprekend volgt de referentiecommissie alle lopende en aanstaande vacatures, ondersteunt D66-raadsleden (opstellen profielschets, politieke strategie, achtergrondinformatie over verwante procedures etc.) die in vertrouwenscommissies zitten en zorgt overigens dat alle vanuit D66 betrokkenen van elkaar weten wat er gebeurt. Zo kan worden voorkomen dat anderen ons "tegen elkaar uitspelen". Vrijwel alle informatie moet vergaard worden, officiële bronnen zijn er nauwelijks.
Lobby: onder dit altijd zeer tot de verbeelding sprekende werk valt niets meer of minder dan het op gezette tijden gericht attenderen van bij de benoeming betrokken instanties (CdK, minister e.d.) op D66-sollicitaties, voor zover de referentiecommissie daarvan tenminste op de hoogte is... Het blijkt nuttig om bijvoorbeeld een Commissaris van de Koningin die over de 100 sollicitanten moet beoordelen bij tijd en wijle van advies te dienen.
De belangrijkste doelstelling daarbij is ervoor zorgen dat zoveel mogelijk D66-kandidaten een kans krijgen, d.w.z. worden doorgestuurd naar de vertrouwenscommissie uit de gemeenteraad.
Tenslotte heeft het PSVI in samenwerking met de referentiecommissie onlangs de eerste cursus voor raadsleden met aanstaande burgemeestersvacatures georganiseerd. Het ligt in de bedoeling deze cursus met enige regelmaat te herhalen.

Niet cadeau

Toen de huidige referentiecommissie in 1986 met haar werkzaamheden begon had D66 10 burgemeesters. Vandaag zijn dat er 13 terwijl van de oorspronkelijke 10 twee burgemeesters naar een grotere gemeente zijn verhuisd. D66 heeft nog veel tegoed, en we krijgen het niet cadeau.
Naast het burgemeesterschap zijn er verschillende andere functies die meer door D66-ers zouden moeten worden bekleed. Het Dagelijks Bestuur is voornemens daarop binnen afzienbare tijd actie te ondernemen.
Vast staat intussen dat wanneer we ons beperken tot de meest wezenlijke vraag bij elke soort benoeming, "is de kandida(a)t(e) geschikt voor de vacante functie?", D66-kandidaten in het algemeen absoluut niet onder doen voor anderen.

Michiel ten Brink
beleidsmedewerker BiZa
Tweede Kamerfractie

Woensdag 29 juni
De afdeling Rotterdam organiseert een discussie-avond met als gastspreker **Gerrit Jan Wolffensperger.** Onderwerp is het Integraal Plan Noordrand. Aanvang: 20.00 uur, op het stadhuis van Rotterdam.

Vrijdag 1 juli
Partij-uitzending, radio 5 (middengolf); om 18.20 uur.

Zaterdag 2 juli
Erwin Nypels is, als oud-voorzitter van de JOVD, uitgenodigd voor een forum in Enschede. Plaats: Universiteit Twenthe, aanvang: 20.00 uur. De organisatie is in handen van de JOVD.

Maandag 4 juli
De afdeling Bergum vergadert met **Dick Tommel.** Informatie: Wim van Hulzen, tel. 05110-3250.

Woensdag 17 augustus
Met de heren Stemerdink en Anderweg discussieert **Aad Nuis** over „de arrogantie van de macht". Namens de organisator, de studentenvereniging SSR te Leiden, kan Erik Diemel u meer informatie verschaffen. Tel.: 071-120900/144449.

Donderdag 25 augustus
Het politiek jongerenoverleg Tilburg e.o. heeft **Aad Nuis** gevraagd deel te nemen aan een forum over studiefinanciering. Aanvang: 20.00 uur. Info: Tineke Knaap, Landelijk secretariaat D66, tel.: 070-858303.

Donderdag 1 september
De Algemene Subregio Z.O. Brabant vergadert in Helmond; d'Herbergh, Molenstraat 98. Congresthema's zijn: verkeer en vervoer en (eventuele) partijreorganisatie.
Inleider is **Gerrit Jan Wolffensperger.**

Maandag 5 september
Partij-uitzending, radio 5 (middengolf); om 18.20 uur.

Dinsdag 6 september
Aad Nuis spreekt D66 - Leiden toe.
Meer informatie kunt u t.z.t. ontvangen bij de 2e-Kamerfractie, tel. 070-183066.

Vrijdag 9 september
Van 10.00 tot 13.00 uur zit **Louise Groenman** in een forum over „zwangerschapsregeling meewerkende echtgenotes", georganiseerd door de centrale voor plattelandsvrouwen. In zaal 5 van Zalencentrum Den Haag - Centraal Station.

Zaterdag 22 september
Maarten Engwirda is gast van de afdeling Zwolle. Informatie bij Hennie Jellema, tel. 038-224224.

Amendementen op het congresstuk Verkeer en Vervoer dienen uiterlijk woensdag 7 september op het D66-secretariaat in Den Haag te worden ingediend. In de maand augustus verschijnt geen Democraat. De kopij voor het septembernummer sluit op 24 augustus. De volgende Democraat verschijnt 7 september 1988.

Donderdag 9 juni
De afdeling Breukelen organiseert een forum over „De toekomst van de Loosdrechtse Plassen". De avond wordt gehouden in het Parochiehuis, Herenstraat 15. Aanvang: 20.00 uur.

Agenda werd acta

Wat in het vorige nummer op de agenda stond is nu alweer geschiedenis. Zo kwamen op initiatief van de afdeling Breukelen op 9 juni jl. zestig mensen bijeen om met elkaar van gedachten te wisselen over de toekomst van de Loosdrechtse Plassen. Louis van Liere van het limnologisch instituut in Nieuwersluis hield een inleiding. Limnologie komt van het Griekse Limnè = baai, zeearm of meer. Het instituut doet wetenschappelijk onderzoek naar de kwaliteit van water, bodem en oever en geeft adviezen aan de eigenaren of beheerders van het water.
De meerkundige Van Liere vertelde over de ontfosfatisering van de Plassen. Sinds enkele jaren wordt het inkomende water gezuiverd van fosfaten. Het zeer vuile water uit de Vecht moet noodzakelijkerwijs in de schutsluis worden gelaten, maar het komt niet meer in de Plassen. Als de schepen in de kolk liggen, wordt het water teruggepompt in de Vecht. Het schonere water uit het Amsterdam-Rijnkanaal wordt gezuiverd. Burgemeester Van Zwieten van Breukelen zat een forum voor om vragen te beantwoorden. Alle disciplines zaten in dat forum. Milieufederatie, waterstaat, recreatie, het was er allemaal. Veel en veelsoortige vragen kregen een antwoord. Ook de pers was uitgenodigd en aanwezig. De folders van D66 hadden belangstelling en ook de informatie over Europa na 1992. Goed onderwerp, prima bijeenkomst, mooie opsteker voor D66.

AR Noord-Holland

In het vorige overzicht van de nieuwe Adviesraad ontbraken de namen van de Noordhollandse leden.
De LVC heeft op vrijdag 27 mei 1988 de stemmen geteld, waarvan hier het resultaat.
Als lid zijn gekozen:
1. Theo Sanders
2. Coosje Fijn van Draat- Tonkens
3. Mimi Lodewijk- de Kruif
4. Gijsbert van der Heijden
5. Maud Arkesteijn- van Willigen
6. Emilie Schols- van Oppen
7. Henk Dinkgreve

Als plaatsvervangend lid zijn gekozen:
8. Juliane Amsberg
9. Piet Roorda
10. Antoon van Berkel
11. Ted Hillebrand
12. Rein Schipper

Advertentie

WERKEN
IN HET BUITENLAND

Zoekt u een voor langere of kortere tijd een baan in het buitenland? Dan is dit het boek dat u zoekt, boordevol informatie over werken in de metaal- en olie-industrie, als chauffeur, leraar, au-pair, reisleider, in de horeca, als tuinman of fruitplukker in Frankrijk en de USA, maar ook als fotomodel of mannequin. Werken op boerderij, kibboets of op cruise-schepen. Het boek bevat tevens een sollicitatieformulier.
Als u in het buitenland wilt gaan werken moet u dit boek hebben.

Het verschaft informatie over klimaat, woon- en leefomstandigheden, werktijden, etc. Bovendien vindt u in dit boek de adressen van ongeveer 1000 on dernemers en arbeidsbemiddelingsbureaus.
Bestel dit informatieve boek nog vandaag!
☐ Gratis brochure
☐ Boek:"Arbeit im Ausland"
Prijs: ƒ 59,--

EUROPA BOKFÖRLAG AB
Postbus 2014,
S 133 02 Tyresö, Zweden
P.S.:
Wij bemiddelen niet in werk!

PARTI-NIEUWS
D66
DEMOCRATEN

D66 en de Europese verkiezingen (1)

Langzaam maar zeker komen de voorbereidingen voor de Europese verkiezingen in juni 1989 in het zicht van de kiezer.
In de Democraat van komende september zal het concept-programma worden afgedrukt. Hieraan is sinds vorig najaar hard en stug gewerkt door de programma-commissie.
In de loop van dat proces werd steeds duidelijker dat het belang van deze verkiezingen dit keer duidelijk groter is dan eerder wel het geval is geweest.

Europa '92 is een slogan geworden die bij een snel groeiend aantal mensen visioenen doet ontstaan.
De inhoud van die visioenen is wisselend. Duidelijk is echter dat die enorme binnenmarkt met een vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal grote invloed zal hebben en al heeft op het economisch leven in Europa. Alle studies wijzen op een duidelijk positief effect op werkloosheidscijfers, groeicijfers en besparingen.
Dat alles is op zich zelf gunstig maar een uitsluitende aandacht voor het economisch reilen en zeilen van de EG kan andere consequenties van deze integratie onderbelicht laten.

Meer, veel meer aandacht dient er te komen voor de sociale zekerheids- en de milieu-aspecten, deze zijn in die open markt potentieel een speelbal in de concurrentieverhoudingen.
Ook de noodzaak tot effectieve controle op de besluiten in Brussel wordt steeds klemmender, nu het aantal en het belang van die besluiten voor de burger snel groeit.

De verschuiving van beslissingsbevoegdheid van nationaal naar EG-niveau gaat niet gelijk op met de groei van bevoegdheden van het Europees parlement. Dit schept een vacuüm in de democratische controle waar alle politieke partijen maar D66 zeker veel aandacht aan zal moeten geven.
Over de thema's die in het conceptprogramma van D66 voor de Europese verkiezingen een centrale plaats innemen zal in de komende Democraten steeds een ander achtergrondartikel verschijnen.

In de periode september '88 – februari '89 hoopt het HB dat de regio's – en afdelingen de nodige aandacht aan het conceptprogramma zullen geven. Een pool van sprekers zal dan toelichting geven op (onderdelen van) het conceptprogramma. Het is tevens de periode van voorbereiding op de campagne en presentatie van de kandidaten. We gaan kortom een actief najaar tegemoet waarvan ik hoop dat het heel D66 in beweging zal brengen. Over de stand van zaken „op Europees gebied" zal ik vanaf nu steeds kort verslag doen.

Frits Herman de Groot
secretaris buitenland

Hoofdbestuur rapporteert over discussie partijstructuren

Consensus over decentralisatie en participatie

Op de Algemene Ledenvergadering (ALV) van 6 februari is fundamenteel gesproken over de partijstructuur, dit aan de hand van voorstellen van de gelijknamige commissie en een Hoofdbestuur (HB) notitie. De peiling over twee OPTIES ging net niet door, maar het verloop van de discussies en het verslag van de vergadering laten er geen enkel misverstand over bestaan: D66-leden vinden dat de organisatie en de wijze van communiceren binnen de partij moet verbeteren, niet zozeer de structuur van de partij. Hoe verfrissend het voor de partij wellicht zou zijn om het „ganse bouwwerk" van instituties, commissies, vaste patronen te doorbreken om de directe participatie ruim baan te geven, de partij geeft prioriteit aan de politiek/strategische discussie en wil rust op het front van de organisatie: daarmee heeft de partij de toon gezet voor het verdere verloop van het veranderingsproces.

Het partijbestuur wil het proces van interne partijvernieuwing wel zelf in de hand houden en de achtereenvolgens te nemen stappen (via rapportage) aan de partij voorleggen. In de technisch-organisatorische ondersteuning en in de „objectivering" wordt voorzien door de instelling van een **begeleidingscommissie organisatie-ontwikkeling.** Deze commissie – onder leiding van de oud-vicevoorzitter-organisatie van de partij, Ewout Cassee – zal het HB adviseren aan de hand van de ALV-discussie en de binnengekomen schriftelijke reacties. Het is mogelijk dat het HB en/of de commissie voor een enkel onderwerp ad hoc advies vraagt aan deskundigen in of buiten de partij.

Inmiddels is het HB niet stil blijven zitten, omdat op een aantal hoofdpunten in de partij wel degelijk consensus bestaat.
In de tussenrapportage zou het HB deze consensus willen samenvatten in twee hoofdpunten:

I **DECENTRALISATIE** oftewel het versterken van met name de regionale component van de partij.
   a. het committment of de terugkoppeling naar het niveau waarop partijfunctionarissen worden gekozen;
   b. een meer projectmatige manier van werken van het DB-HB.

II **PARTICIPATIE** ruimte voor directe discussie, het verkleinen van de afstand.

Ia. De terugkoppeling
Een eerste stap om de mogelijkheden te bekijken was het bijeenroepen van

de regio-besturen op 9 april: de 9-april-beweging. Op deze dag, waarop alle regio-besturen acte de presence gaven – samen met het vrijwel voltallige Dagelijks Bestuur (DB) (met een vervolg op 11 juni), zijn duidelijke afspraken gemaakt over de communicatie en concrete plannen van de partij: iedereen zag de noodzaak van een betere organisatie op regio-niveau, maar ook van een directe afstemming met de partij-top in.
Tevens vond men dat zo'n regionaal bestuursmodel zich niet leent voor regulering/formalisering in Statuten of Huishoudelijk Reglement. Kortom, het wordt in eerste instantie aan de regio zelf overgelaten welke vorm zij geven aan het regio-bestuur, de regio-raad, een districtenvertegenwoordiging, de verantwoording van regio-HB-leden en Adviesraad (AR) leden: De organisatie kan dus binnen zekere grenzen aangepast zijn aan de „couleur locale". Daarnaast zal het regio-niveau beter ondersteund worden, financieel, administratief en op het punt van de coördinatie van ledenwerfacties, verkiezingscampagnes, kadervorming etc. Op al deze punten zullen u nadere voorstellen bereiken.

Ib. Projectmatig werken
Regio-HB-leden zijn statutair lid van het partijbestuur. In de praktijk bestaat er een zeker dualisme tussen DB-HB-leden en HB-regio-leden. Een zeker dualisme is het zout in de pap van een progressieve partij, maar dualisme mag niet leiden tot het vergroten van de afstand tussen bestuur en de leden van de partij.
Het DB heeft inmiddels besloten zich anders op te stellen en zijn wijze van werken te veranderen. Voor de middellange termijn zijn de projecten en taken verdeeld, waarbij telkens wisselende combinaties van HB-leden direct worden betrokken.
Deze projectmatige aanpak schakelt het totale HB meer in en maakt individuele HB-leden ook direct verantwoordelijk bij de voorbereiding en uitvoering van besluiten, ook richting ALV. In verband hiermee vergadert het DB zelf efficiënter en wordt de voortgang bewaakt via een agenda-overleg op het partij-bureau.

II Participatie
De participatie bevorderen is gemakkelijker gezegd dan gedaan, maar dat er iets moet veranderen staat vast. De leden vinden dat het schort aan:
– algemene informatie over de partij („signalement");
– het betrekken van modale leden bij de partij;
– de opvang van nieuwe leden;
– het gebruiken van de bestuurservaring onder de leden;
– mogelijkheden voor algemene, niet specialistische discussie;
– informele contacten;
– kadervorming
– levendigheid en inhoudelijke discussie tijdens congressen.
Samenvattend: één mens-één stem in de praktijk.
Een probleem is bijvoorbeeld de veelal schriftelijke communicatie. Veel leden zien door de bomen (blaadjes van de partij) het bos, de samenhang, niet meer. Opschoning is op zijn plaats. Afstemming tussen – in willekeurige volgorde – SWB-PSVI-HB-AR-PEAC, de regio met hun respectievelijke bladen en spreekbuizen is noodzakelijk, maar o.a. vanwege de subsidie-schotten niet zo simpel te realiseren. Het streven van het HB is erop gericht orde te scheppen in de papierwinkel, en meer ruimte te creëren voor directe partij-democratie.
De volgende stappen zijn inmiddels gezet:
– periodiek overleg tussen partij-organen;
– projectmatiger aanpak van werk;
– wat betreft de verhouding partij – fractie: het beleggen van thema-vergaderingen;
– jongeren meer inschakelen;
– regio-contacten verbeteren;
– ledenopvang en kadervorming; (i.s.m. PSVI);
– activiteiten aan de basis financieel ondersteunen;
– een algemeen automatiseringsplan
– fringe-meetings tijdens congressen.
Verdere stappen, waarbij ook statutair verankerde rechten en bevoegdheden onder de loupe worden genomen, worden voorbereid.

Conclusie
Het HB wil de ALV overeenkomstig de afspraak graag aldus blijven informeren over het proces van organisatie-ontwikkeling.
Wanneer volgende stappen worden genomen, wordt de ALV hiervan op de hoogte gehouden. Mocht één en ander leiden tot aanpassingen van Statuten en/of Huishoudelijk Reglement (HR), dan wordt dit aan de ALV expliciet voorgelegd via wijzigingsvoorstellen.

Voorstel tot wijziging Huishoudelijk Reglement
Tijdens de HB-vergadering van 24 maart 1988 is na discussie besloten, de procedure in één ronde, zoals die geldt voor de Europese verkiezingen en de verkiezingen voor de Eerste Kamer (art. 106 en 107 H.R.) voor de procedure voor Tweede Kamer kandidaten naar analogie van toepassing te verklaren.
In dat verband willen we tenslotte aan de ALV het HB-standpunt met betrekking tot de interne kandidaatstellingsprocedure in twee ronden voor kandidaten voor de Tweede Kamer (art. 101 t/m 105 H.R.) voorleggen, in die zin dat er geen sprake is van een voorlopige ranglijst, beperking tot 40 kandidaten en een reeds bij de voorverkiezing behaald resultaat.
De argumentatie voor dit besluit is dat een eventuele overdaad aan kandidaten en een gebrek aan formele regionale voorschifting de autonome beslissing van de leden van de partij om de volgorde te bepalen niet kan/mag schaden.
Het HB is van mening – mede op advies van de AR – dat een meer uitgebreide informatie over de kandidaten moet worden verstrekt. Hierin zal worden voorzien. Het voorstel tot wijziging van de procedure overeenkomstig het H.R. luidt:
Het HB stelt de ALV voor bij de komende interne kandidaatstelling en lijstvolgorde voor kandidaten voor de Tweede Kamerverkiezingen de artikelen 101 t/m 105 van het Huishoudelijk Reglement buiten werking te stellen en de artikelen 106 en 107 van het Huishoudelijk Reglement (een procedure in één ronde) van toepassing te verklaren.

Kandidaatstelling verkiezingen Europees Parlement

Op 15 juni 1989 worden er weer verkiezingen gehouden voor het Europees Parlement.
De Landelijke Verkiezingscommissie brengt naar aanleiding daarvan het volgende onder uw aandacht:
De kandidaatstelling opent op **1 september 1988** en sluit op **1 november 1988.**
Als u zich kandidaat wilt stellen, kunt u vanaf 1 september a.s. een aanmeldingsformulier aanvragen op het secretariaat.
Let goed op de sluitingsdatum. Die is onherroepelijk.
Voor alle zekerheid: u heeft uw contributie toch wel betaald?
De kandidatenlijst komt in de Democraat van november, evenals een stembiljet voor alle leden die hun contributie betaald hebben.
Publicatie van de uitslag volgt in de Democraat van januari, waarna op het voorjaarscongres de lijsttrekker gekozen wordt.

PEAC uit zware kritiek op „1990- maatregel"

Economische zelfstandigheid niet gediend met „1990-maatregel"

Na 1990 hebben werkloze kostwinners met een partner die na 1 januari 1972 is geboren niet langer recht op een zgn. „kostwinnerstoeslag", een aanvulling van hun uitkering tot een minimumniveau voor gehuwden of samenwonenden. Vanaf dat moment wordt de partner geacht in de eigen kost te voorzien en financieel gestimuleerd (of is hier sprake van dwang?) om zelf werk en dus een inkomen te zoeken. De maatregel, opgenomen in de Toeslagenwet, past in het streven naar vergroting van de economische zelfstandigheid van met name vrouwen. Er is echter sprake van half werk, want behalve het verlies aan inkomen is er voor die partners na 1990 nog niets geregeld.

De vraag wat er allemaal nodig is om economische zelfstandigheid daadwerkelijk tot stand te brengen en de haken en ogen die aan de „1990-maatregel" kleven stonden centraal op de door het PEAC georganiseerde Landelijke Emancipatiedag op zaterdag 4 juni te Utrecht.
De discussiedag begon met een kennismaking met de nieuwe PEAC-emancipatie-werkster, Annelies van Maanen, die als moeder van een „1990-dochter" direct de link kon leggen naar het thema van de dag.
Verschillende inleiders behandelden aspecten van de economische zelfstandigheid. Tweede Kamerlid Louise Groenman gaf een toelichting op de consequenties van de „1990-maatregel" en verweet de regering nalatigheid bij het geven van voorlichting.
„Het is de verantwoordelijkheid van de overheid dat alle meisjes die straks met deze maatregel te maken kunnen krijgen op de hoogte zijn van de consequenties, zodat ze daar bij hun huidige opleiding al rekening mee kunnen houden", aldus Louis Groenman. Zij moest constateren dat de maatregel principieel wel was toe te juichen, maar dat de concrete gevolgen door de regering nog volstrekt ondoordacht waren en de randvoorwaarden voor daadwerkelijke zelfstandigheid ontbraken. Als voorbeeld noemde ze het nijpende probleem van de kinderopvang en de geringe inzet van het kabinet om daar iets aan te doen.

PEAC-voorzitter Irma van Scheijndel opent de Landelijke Emancipatiedag. V.l.n.r.: Carien Evenhuis, Louise Groenman, Irma van Scheijndel, Mimi Sluiter en Stefanie van Vliet.

Roel Janswegen, stafmedewerker van de WRR, bepleitte een geleidelijke overgang naar economische onafhankelijkheid van partners. Afschaffen van de kostwinnersvergoeding zonder een maatregel voor kinderopvang was ook in zijn ogen niet juist, maar in het huidige politieke klimaat ontbrak de ruimte om met deze aspecten rekening te houden.
Namens de JD uitten Stefanie van Vliet en Mimi Sluiter kritiek op het ontbreken van een duidelijk meisjesbeleid, zeker met het oog op 1990. „Oppervlakkig" en „weinig emancipatorisch" noemden zij de voornemens van de regering.
De econome Pott-Buter zag in de voorstellen een verruiming van individuele mogelijkheden voor vrouwen om aan de arbeidsmarkt deel te nemen. Voorwaarde daarvoor is wel dat de kinderbijslag de onderhoudskosten van de kinderen daadwerkelijk dekt. En daar is momenteel beslist geen sprake van.
Volgens Carien Evenhuis kweekt het plan van de regering „generatieslachtoffers". De „1990-maatregel" komt dan ook niet uit de portefeuille van de vrouwenbeweging, die de plannen allesbehalve duidelijk vindt.
De discussie mondde uit in een resolutie en politieke moties over de reorganisatie van de gezondheidszorg en kinderopvang, die symbolisch werden overhandigd aan de vertegenwoordiger van het Hoofdbestuur Olga Scheltema.
In de resolutie roept de vergadering de Tweede Kamerfractie, via het HB op om bij de regering op uitstel van de „1990-maatregel" aan te dringen totdat aan een aantal voorwaarden is voldaan.
Als voorwaarden worden onder meer genoemd: Voldoende werkgelegenheid voor vrouwen, met name de zogenaamde „1990-generatie". Voldoende mogelijkheden om betaald en onbetaald werk te combineren. Voldoende herintredingsmogelijkheden. Het aanpassen van de kinderbijslag.

Vacatures in besturen en commissies

Dagelijks bestuur:
De functie van voorzitter komt vacant door verloop van de reguliere termijn.

De functie van secretaris politiek komt vacant door verloop van de reguliere termijn. De huidige secretaris politiek, Thom de Graaf, stelt zich herkiesbaar.

De eerste penningmeester, Tom Kok, treedt af. In verband hiermee heeft de tweede penningmeester, Ruud van der Steeg, besloten zich te kandideren voor deze functie.
Derhalve komt de post van tweede penningmeester vrij.

SWB-bestuur:
In het bestuur van de SWB zijn in verband met de afloop van reglementaire termijnen drie vacatures.
Jan Mulder en Jan van der Veen zijn herkiesbaar.

PSVI-bestuur:
In het najaar verstrijkt de eerste termijn van de PSVI-bestuursleden Magda Berndsen en Katrien Penders. Daardoor ontstaan twee vacatures in het bestuur. Magda en Katrien stellen zich beiden herkiesbaar.

Kandidaatstellingsformulieren voor deze vacatures zijn m.i.v. heden aan te vragen op het landelijk secretariaat: 070-858303.

Vacatures in de diverse HB-commissies worden in de volgende Democraat gemeld.

PSVI **Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66**
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon 070-85 83 03
Postgiro 3909120
tnv PSVI D66 Den Haag

Nieuw PSVI-aanbod

Inspraak-brochure
Afgelopen voorjaar zijn twee stagiaires bij het PSVI drie maanden bezig geweest met een onderzoek naar inspraak in gemeenten. Het verslag van Monique Oomes en Marianne van der Valk doet er zeer praktijkgericht verslag van. Zij bekeken de vakliteratuur, hielden een grote telefonische enquête onder D66-raadsleden en voerden gesprekken met diverse deskundigen. Het resultaat van dit werk leent zich goed voor het ontwikkelen van eigen initiatieven.
De brochure „UITSPRAKEN OVER INSPRAAK" beschrijft o.a. de vele vormen die inspraak tegenwoordig aanneemt; de rol van ambtenaren, raad en insprekers; knelpunten in de praktijk met aanbevelingen; de inspraaksituatie in kleine gemeenten en in Den Haag als voorbeeld van een grote gemeente. Verder gaat de brochure in op de discussie over het al dan niet verplicht stellen van een inspraak verordening in de nieuwe gemeentewet. Met een literatuurlijst en enkele bijlagen (o.a. een modelverordening die verder gaat dan het VNG-voorbeeld). Totaal 45 blz. Prijs: *f* 5,00 (incl. 1,75 porti).

GPO-congres 24-9
De naam wijzigt maar de traditie blijft. Was het vroeger de HB-commissie „CAR" die deze „Kamertjesdag" of „CAR-dag" voorbereidt, nu is het de nieuwe HB-cie voor gemeentelijke en provinciaal overleg „GPO" die de organisatie samen met het PSVI verzorgt. De jaarlijkse landelijke ontmoeting voor D66-ers in raads- of statenpolitiek.

AGENDA op zaterdag 24 september: (de volgorde staat nog niet vast; wel dat er 's ochtends en 's middags vier thema's tegelijk aan de orde komen: een keuze-menu).
1) Wet Gemeenschappelijke Regelingen
2) Gemeenten in buitenlandse zaken
3) Lokaal referendum
4) Beddenreducties in de gezondheidszorg
5) 4e nota ruimtelijke ordening & mobiliteitsscenario
6) Emancipatie na decentralisatie
7) Grote steden-overleg
8) D66-Wethoudersoverleg

Tijdens de lunchpauze zal de nieuwe emancipatiewerkster bij D66, Annelies van Maanen, toelichten hoe de aanpak van haar project er uit ziet. Dat concentreert zich op de raadsverkiezingen van 1990 en de verkiesbaarheid van D66-vrouwen.
Het GPO-congres vindt weer plaats in De Reehorst te Ede, toegang wederom slechts *f* 25,– (incl. lunch, documentatie etc.). Aanmelding tevoren is beslist nodig (liefst vòòr 3 september) voor de organisatie en het tevoren toezenden van stukken.

Begrotingstechniek: 10-9
Bijeenkomst over de structuur en inhoud van de gemeentebegroting. Wat is het belang, hoe wordt zij gebruikt en waar zitten de interessante details verscholen? Het accent ligt niet op politieke prioriteiten maar op de techniek van het gebruik. Bedoeld voor zittende raadsleden en mensen die zich willen oriënteren op het raadswerk ivm de verkiezingen in 1990. Vindt zaterdag 10 september centraal voor de deelnemers plaats (plek nog niet bekend). Deelname kost waarschijnlijk ongeveer *f* 20,– (excl. lunch). 10 september valt vlak na de zomervakanties: vergeet niet tijdig aan te melden: voor 29 augustus!!

Presentatie-training: 1-10 & 26-11
Intensieve oefening in het openbaar spreken met video-ondersteuning. Bij overtekening krijgen raads- en statenleden voorrang en wordt geprobeerd een extra training te verzorgen. Deelname kost *f* 25,00 excl. lunch.
(Overigens: wanneer u zelf een groep deelnemers bijeenbrengt kan deze training ook bij u in de buurt worden verzorgd. Plaats, datum en prijs dan in overleg. Aantal deelnemers: 10-15).

Kennismakingsdagen D66: 8-10 & 26-11
Algemene kennismaking met de partij en met andere (nieuwe) D66-leden. Vooral bedoeld voor mensen die een dergelijke bijeenkomst niet in afdelingsverband kunnen bijwonen. Materiaal: videofilm „Twintig jaar optimisme" en documentatie. Plaats: partijsecretariaat in Den Haag. Prijs: *f* 15,00 (excl. lunch).

Deelname te duur?
Het PSVI biedt produkten aan voor de kostprijs van drukwerk, porti en horeca, en vaak voor minder dan dat. Toch blijkt het geld voor sommige mensen een belemmering voor deelname te vormen; met name de bijkomende reiskosten zijn soms bezwaarlijk. Voor deze groep heeft het PSVI een voorziening getroffen. Op verzoek kan het PSVI tegemoet komen in de reiskosten en (in bijzondere gevallen) in de deelname-kosten. De (terug-)betaling vindt dan achteraf plaats, na gebleken deelname. Een en ander gebeurt in overleg met de PSVI-penningmeester, via het bureau.

ANTWOORDBON PSVI
Ik meld me aan voor of bestel het volgende:
- ☐ Handboek Publiciteit in de politiek (klapper, 130 pagina's, *f* 15,00)
- ☐ „Uitspraken over inspraak" *f* 3,25
- ☐ Handboek voor besturen (klapper, 61 pagina's, *f* 2,50)
- ☐ Video „Een reden van bestaan"
- ☐ Video „Twintig jaar optimisme"
  (geef aan: video-systeem VHS, V2000, Betamax. Huur *f* 25,–, koop *f* 72,–)
- ☐ Voor de D'Raad (5 nrs/jaar): abonnement *f* 40,– of gratis kennismakingsnummer.
- ☐ Standpuntenbrief (± 3 wekelijks): abonnement *f* 35,– of gratis nummer. (prijzen exclusief porti)

Naam : .....

Adres : .....

Postcode, plaats : .....

Telefoon..... (eventueel): .....

Functie in D66 (eventueel) : .....

Opsturen naar PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.
Telefonisch kan ook: 070-858303
(het PSVI-bureau is in augustus wegens vakantie gesloten)

Nieuwe adviesraad voor het eerst bijeen

AR VERSTERKT BAND MET REGIO

Op 28 mei trad de Adviesraad in nieuwe samenstelling aan. In zijn welkomstwoord benadrukte voorzitter Herman Frentz (die bleef) de tweeledige taak van de AR, het geven van politieke en bestuurlijke adviezen aan de Kamerfracties en het Hoofdbestuur.

De AR doet op twee manieren politieke uitspraken.
– Inspelend op de politieke actualiteit, waarbij de AR bij motie stelling neemt inzake een actueel onderwerp.
– Discussiërend aan de hand van een voorbereide notitie over een groot politiek onderwerp met beslispunten.
De deskundigheid van PSVI, SWB en PEAC kan daarbij een belangrijke hulp zijn. Het omgaan van de AR met deze partijorganen zal in deze zittingsperiode de nodige aandacht vragen, aldus Herman Frentz.
Ook het stellen van vragen aan Kamerfracties en HB vraagt nadere structurering

Organisatorische adviezen
Onder meer in de partij-structuurdiscussie heeft de AR een rol gespeeld en zal dat blijven doen. Herman Kernkamp die samen met Marcel van den Heuvel het HB vertegenwoordigde, haakte daar op in door een aantal reorganisatievoorstellen aan te kondigen. Bovendien zal het AR-presidium elke twee maanden met het DB vergaderen.
Kernkamp vond, dat de AR zijn plaats binnen de partij moet versterken.

Europese verkiezingen
Marcel van den Heuvel stond stil bij de Europese verkiezingen op 15 juni 1989. Twee zetels zijn mogelijk, maar omdat we nu geen zetels hebben komt er geen Europees geld voor een voorlichtingscampagne.

Er bestaat nauw contact met de Europese Beweging en met verwante partijen in het buitenland.
De ledenwerfactie had enig resultaat en zal in een regionale vorm worden voortgezet.

Presidium
De verkiezing van een nieuw presidium leverde de volgende samenstelling op: Herman Frentz voorzitter. Elske Scheuder en Nicky van 't Riet, vice voorzitter en Hans Strijers en Hubert Vermonden, lid.
Ook de perscommissie werd versterkt.

Het nieuwe presidium van de Adviesraad. Op de voorgrond Herman Frentz. Foto: D. Sies.

Korte terugblik
Bij het aantreden van een nieuwe AR is een korte terugblik op het werk van de oude Raad op zijn plaats.
Thema's die werden besproken in 12 vergaderingen waren onder meer:
– werkloosheid
– belastingstelselherziening
– Zuid-Afrika-beleid
– wetswijziging achternamen
– gedwongen behandeling drugsverslaafden
– tienstemmenkiesstelsel
Actuele politiek kwam naar voren in onderwerpen als:
– de veranderende provincie
– de reorganisatie van de energiedistributie
– het INF-accoord
– coalitievorming in de toekomst
– cellentekort
– anti-semitisme in Nederland
Op organisatorisch vlak werd veel werk gemaakt van de partijstructuur-discussie, maar ook nut en functie van Stem Advies Commissies werden besproken.

Verbetering democratisch systeem
Eén onderwerp dient bijzondere aandacht te krijgen, omdat het wél tot een waardevolle discussie leidde, maar niet tot een positief advies.
Het Tien Stemmen Kiesstelsel, uitgewerkt door Rein Schipper, probeert een verbetering te brengen in de ongenuanceerde keuze die ons huidige kiesstelsel biedt. Door de kiezer niet één, maar tien stemmen te geven krijgt hij de mogelijkheid om middels verdeling van zijn stemmen over meerdere partijen genuanceerd van zijn voorkeur blijkt te geven.

Hoewel de AR verbetering van ons democratisch systeem welkom acht, was hij toch van mening, dat de wijze waarop dit met het Tien Stemmen Kiesstelsel wordt beoogd niet past binnen het beleid van D66.
Enkele argumenten voor de afwijzing van dit systeem:

– het vermindert de interesse in en ontwikkeling van partijstandpunten
– de kiesvrijblijvendheid is dodelijk voor de interesse van de kiezer
– in de politiek kun je niet kiezen tussen een beetje ja en een vleugje nee.

Regionale koppeling
Reglementair zijn AR-leden verplicht aan de Algemene Regio-vergadering verslag uit te brengen van hun werkzaamheden. Dat zal in de toekomst meer inhoud moeten krijgen. Daarmee wordt de band met de achterban versterkt en de doorstroming van standpunten en ideeën van de basis naar de partijtop bevorderd. Per regio zal moeten worden nagegaan hoe de binding met regio- en afdelingsbesturen en vergaderingen kan worden versterkt.
Ook zal de aanspreekbaarheid van de AR-leden moeten worden verbeterd.

4e nota ruimtelijke ordening
De AR besloot een commissie in te stellen, die onder leiding van Dick Tegelaar de discussie over het ruimtelijk beleid tot het jaar 2015 zal gaan voorbereiden voor de AR-vergadering van september.

Motie export chemisch afval
De AR heeft zich negatief uitgesproken over de export van chemisch en radioactief afval naar derde wereld landen.
De Raad is van mening, dat de export van afvalstoffen niet als middel mag worden gebruikt om de normen te ontduiken, die aan het Nederlandse milieubeleid en in het bijzonder aan het beleid ten aanzien van de verwerking van afvalstoffen ten grondslag liggen.

Henk Bleumink

Haagse verkeerswethouder Vlaanderen:

„HET WATER STAAT ONS TOT AAN DE LIPPEN"

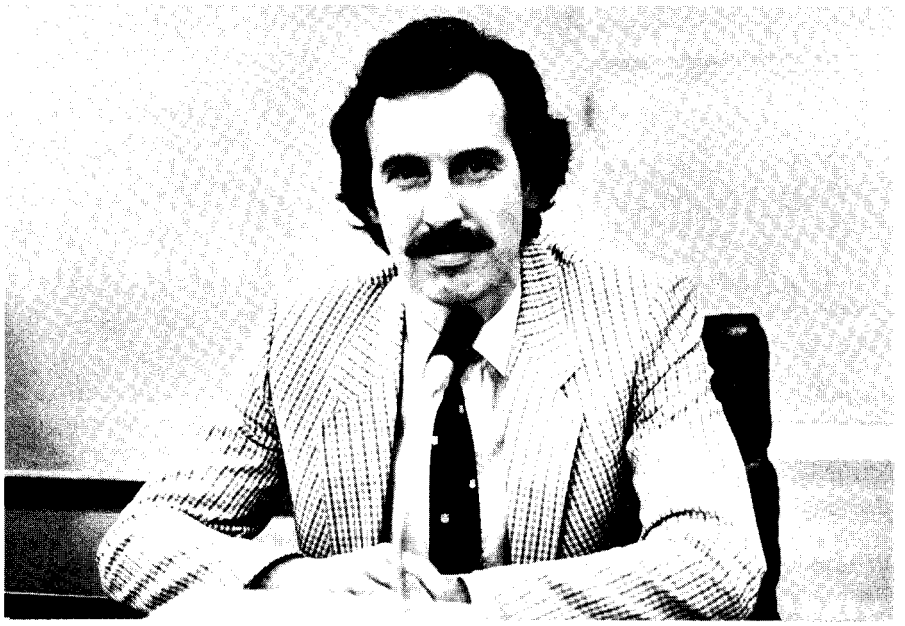

Rene Vlaanderen: „D66 moet geen voedsel aan borreltafelgedachten geven door een beeld te creëren van een openbaar vervoer dat inefficiënt is en duur."

Het is nog niet zolang geleden dat minister Smit-Kroes van verkeer en waterstaat de tarieven voor het openbaar vervoer flink verhoogde. Nu is zelfs Smit-Kroes om. Het schrikbeeld van acht miljoen auto's in het jaar 2000 heeft zelfs deze geharnaste „Blij dat ik rij"-minister dan toch tot het inzicht gebracht dat er een andere politiek gevoerd moet worden om het tij te keren. Het openbaar vervoer moet gestimuleerd worden, dat is duidelijk. Martin Voorn interviewt de Haagse wethouder van verkeer Rene Vlaanderen over het verkeersbeleid in Den Haag, zijn dilemma's en de discussienota „Richting voor Verkeer en Vervoer" van het Hoofdbestuur.

Vlaanderen schetst eerst hoe het kon verkeren. „Een paar jaar geleden kwam McKinsey met de studie „Afrekenen met files". Tegen de verwachting in was dat geen pleidooi voor veel meer wegen. Een doorbraak dus. Het mobiliteitsscenario voor de Randstad ademde dezelfde sfeer. En toen kwam vrijwel iedereen tot het inzicht dat de problemen zeker niet alleen met asfaltmachines zijn op te lossen".

Op het najaarscongres discussieert D66 over de HB-nota Verkeer en Vervoer (zie vorige Democraat). In dit nummer een interview over het verkeersbeleid met D66 wethouder Vlaanderen.

„Voor D66 is dat niks nieuws. D66 pleitte al voor een sturing richting openbaar vervoer. Het is duidelijk dat je de automobiliteit moet beperken, het openbaar vervoer moet stimuleren en een beperkend parkeerbeleid moet voeren. Als je dat niet doet blijf je de problemen naar je toezuigen."

Vlaanderen kan zich dan ook van harte vinden in de nota van het Hoofdbestuur, waarin voorstellen met deze strekking worden gedaan.

Belbussen

Hij heeft echter wel twijfels over de in de nota bepleite „belbussen en -taxi's". „Het systeem van belbussen is misschien geschikt voor het Friese platteland en voor andere dunner bevolkte gebieden, maar niet voor de grote steden. Het blijkt in de praktijk een vrij lastig systeem te zijn. En zelfs de „allerdunste" bus in de avonduren vervoert in Den Haag toch tientallen mensen tot het eindpunt."

Wel denkt Vlaanderen aan het verlagen van de frequentie van het O.V. in avonduren en weekeinde. Noodgedwongen. „Ik zit in vreselijke financiële problemen met het openbaar vervoer. De bijdrage van het rijk neemt af en ik moet het er maar mee zien te doen. Het water staat ons tot aan de lippen en dat geldt voor alle grote gemeenten met een eigen openbaar vervoersbedrijf. Als gevolg van de bezuinigingen van de laatste 5-6 jaar is er een verregaande efficiency doorgevoerd en is het voorzieningenniveau aangetast."

„Aan de tarieven kun je weinig veranderen. Je kunt dan nog kiezen tussen een lagere frequentie en kleiner materieel. Het laatste levert niet veel geld op. Dus... Maar nog niet één grote gemeente in Nederland met een eigen openbaar vervoerbedrijf heeft gekozen tussen spits- en daluren. En er moet nog wel wat gebeuren voordat ik het hoofd in de schoot leg."

„Ik kies alleen maar voor een lagere frequentie in de avond en de weekeinden als het niet anders kan. Ik wil graag de norm van 15 minuten vasthouden. Overdag moet er elke 10 minuten een tram of bus rijden en 's avonds en zaterdag en zondag om de 15 minuten. Dat is sociaal nog aanvaardbaar. En anders pakken veel meer mensen toch weer de auto, want de bus komt toch al regelmatig te laat, vooral op routes die geen vrije baan hebben. Of ze gaan het huis niet meer uit."

De Haagse wethouder vraagt zich af wat het HB precies bedoelt met „kostendekkend" openbaar vervoer. „De vraag is, kun je hoofdlijnen rendabel maken. Ik denk dat dat uitgesloten is. Het is in elk geval onmogelijk voor het lokale vervoer. Op hoofdverbindingen kan het wel, als je tenminste alleen kijkt naar de kosten van bedrijfsvoering en de exploitatie en niet naar investeringen in infrastructuur en materieel."

„De tarieven dekken nu 25 tot 30 procent van de kosten. Als je de kosten van infrastructuur en materieel meetelt. Doe je dat niet kom je tot 35 tot 50 procent kostendekkendheid. Om het openbaar vervoer echt kostendekkend te maken zou je het voorzieningenpeil zeer drastisch moeten verlagen of de tarieven zeer drastisch moeten verhogen. En dat wil ik niet."

„We moeten juist het aantal passagiers drastisch verhogen, zonder een evenredige verhoging van de kosten. Dat kan door intensiever gebruik te maken van het bestaande materieel, door beter op tijd te rijden, een stringent parkeerbeleid, door het stads- en streekvervoer beter te laten samenwerken, door de autokosten te verhogen en door iets

hogere tarieven voor het OV te rekenen."
„De geluiden over de kostendekkendheid van het openbaaar vervoer hoor je wel vaker; Thatcher bijvoorbeeld gaat in Engeland grof te werk: De markt bepaalt waar, wanneer en hoe vaak er gereden wordt. De concurrentie in de spits is moordend, maar in de late avonduren rijdt er geen bus meer. Voor de cliënt is dat geen gunstig systeem. Er is geen continuïteit."

Zieke tante

„Veel sociaal verkeer buiten de spits valt dan weg. Mensen gaan niet meer 's avonds bij een zieke tante op bezoek. Of ze pakken toch weer de auto. Het resultaat van het britse beleid is dan ook dat het autogebruik verschrikkelijk is toegenomen", aldus Vlaanderen, die toegeeft ook tot de rijen der automobilisten te zijn toegetreden. „Ik wordt gereden. Dat is ontzettend praktisch. Het spaart veel tijd. Ja, in 't begin had ik idealen als Drees: ik blijf m'n hele leven fietsen."

De gemeente heeft de hoofdlijnen van haar beleid neergelegd in de nota „Den Haag in beweging". Voor de uitvoering van dat beleid is 300 miljoen gulden nodig. De wethouder hoopt een groot deel van dat bedrag van Smit-Kroes te krijgen. IJdele hoop? „Ik weet het niet. Ik verwijt haar in elk geval niet dat ze geen oog heeft voor de problemen. Ze heeft alleen veel te weinig geld."

Hoe ziet dat gemeentelijke verkeersbeleid er uit? Vlaanderen: „Het autoverkeer moet volgens de nota worden gebundeld op hoofdwegen. Dat dient een goede doorstroming en de verkeersveiligheid. De stroom auto's moet zich concentreren op een buitenring en een binnenring. Een buitenring om de stad, een binnenring om de binnenstad. Daarvoor zijn tunnels en ongelijkvloerse kruisingen nodig en die zijn erg duur. Ook moet er een streng parkeerbeleid gevoerd worden."

Zweeftram

„Voor wat betreft het openbaar vervoer is er een belangrijk uitbreidingsplan voor de Haagse agglomeratie. Verlenging van bestaande lijnen en nieuwe lijnen. Er moeten meer vrije banen komen en meer beïnvloeding van verkeerslichten, zodat de bussen en trams beter op tijd zijn. En er moet een sneltrein naar Rottterdam, Zoetermeer en Delft komen", aldus Vlaanderen die de plannen voor een dure zweeftram inmiddels toch maar in de ijskast heeft gezet.
De Haagse wethouder tenslotte over de HB-nota: „Een bezwaar van de nota is dat er een beeld gecreëerd wordt van het openbaar vervoer dat inefficiënt en duur is. Zo van: „Daar doen ze maar, daar wordt maar wat aangerotzooid met openbare middelen. D66 heeft altijd een voortrekkersrol vervuld voor wat betreft het openbaar vervoer en moet nu geen voedsel aan borreltafelgedachten geven."

Martin Voorn

Section 28; Kruistocht tegen homoseksuelen?

Op 25 mei jl. trad in het Verenigd Koninkrijk een wet in werking die het propageren van homoseksualiteit door lagere overheden verbiedt.

(1) Het opzettelijk **promoten** van en materiaal publiceren over homoseksualiteit is verboden.
De vaagheid van de term „promoten" maakt dat lokale overheden zich extra terughoudend zullen opstellen m.b.t. alles wat een positief of zelfs objectief beeld over homoseksuelen geeft (een grens is namelijk heel moeilijk te trekken). Te denken valt aan bibliotheken die boeken van expliciete homo-schrijvers weigeren op te nemen in hun bestand. Schouwburgen, theaters, musea die geen ruimte meer bieden voor homo-kunstenaars. Het is zelfs allerminst denkbeeldig dat bar's en disco's voor homo's en lesbiennes hun vergunningen verliezen doordat de lokale overheid deze intrekt. Waar begint immers een overheid homoseksualiteit te promoten? Zeker in die plaatsen waar een gemeentebestuur deze gelegenheden toch al niet zag zitten heeft zij met deze wet een prachtig middel om zich hiervan te ontdoen. Financiële steun aan homo's en lesbiennes om hulpdiensten adviesbureaus en ontmoetingscentra te kunnen bekostigen is geheel uitgesloten.

(2) Het is verboden onderwijs op scholen te geven dat homoseksualiteit als een **acceptabel verschijnsel** voorstelt of daar waar een homo cq. lesbische-relatie voorgesteld wordt **als een gepretendeerde familie-relatie**.

Delen van Groot-Brittannië lijken te maken te hebben met een explosief stijgend aantal geweldsdelicten jegens homoseksuelen. Zo bleek uit een onderzoek – in London en omgeving gehouden – dat vanaf 1985 het zogeheten pot(t)enrammen vertienvoudigd is. De grootste groep pot(t)enrammers is schoolgaande jeugd. Deze groep blijft indien ze dat niet thuis horen onwetend over homoseksualiteit en een oplossing om het geweld tegen homo's te verminderen blijft daarmee illusoir.

Rechter

Overigens lijkt aan de wet de idee ten grondslag te liggen als zou homoseksualiteit aan te leren zijn (de zogeheten verleidings-theorie). Het „verheerlijken" van homoseksualiteit zou jongeren op het verkeerde spoor kunnen zetten. Een standpunt dat o.a. het CDA, met zijn bezwaren tegen een echte Wet Gelijke Behandeling, ook nog steeds lijkt aan te hangen. Homoseksualiteit is een aangeboren sexuele gerichtheid die niet te beïnvloeden valt.

(3) De **uiteindelijke beslissing** of een lokale overheid over de schreef is gegaan of niet ligt bij de **rechter**.
Door de vage bewoordingen van de gehele wet krijgt de rechter hier ongekende macht in handen en gaat op de stoel van de wetgever zitten. Hij bepaalt wanneer er vervolgd wordt en wanneer niet. Omdat de rechterlijke macht in het Verenigd Koninkrijk inmiddels als vrij conservatief bestempeld mag worden biedt dit weinig hoop voor de positie van homo's en lesbiennes wanneer het eventueel op een proces zou aankomen.
De meest kwalijke consequentie van de ingevoerde anti-homowet ligt m.i. niet in de directe ge- en verboden van de wet. Door de korte periode waarin de wet nu in werking is staat het nog geenszins vast wat de werkelijke gevolgen hiervan zijn. Hierboven zijn dan ook ten dele mogelijke gevolgen verwoord (die overigens wel als reëel mogen worden gezien).
Echter het feit dat een (centrale) overheid op een zo'n expliciete wijze een bepaalde groepering in de samenleving laat vallen is onacceptabel. Door de invoering van deze wet geeft zij de boodschap mee aan de bevolking dat homoseksuelen tweederangs burgers zijn met tweederangs rechten.

Protest

Nederland kent inmiddels een historie van tolerantie jegens homo's en lesbiennes. Zij zou dan ook aan geloofwaardigheid inboeten als zij geen luid protest aan het adres van de Britse regering liet horen. De meest geëigende manier lijkt dan dat de Nederlandse regering dit protest zou verwoorden en dit bij onze Westerburen onverholen kenbaar maakt.
Een stap in de goede richting leken de door de PvdA gestelde kamervragen te zijn op 20 februari 1988. Hierin werd om een dergelijke stap gevraagd. Op 29 april bleek het echter duidelijk dat – bij monde van minister Van der Broek – de regering hier niets voor voelde. Inmiddels zijn er op 30 mei jl. opnieuw kamervragen gesteld nu door een veel groter blok te weten D66, PPR, PvdA en VVD. Hierin wordt tekst en uitleg van de Nederlandse regering gevraagd waarom zij de verontrusting en bezorgdheid van de beruchte anti-homoclausule niet deelt en dus dit niet overbrengt bij de Britse regering. Bovendien wordt zij verzocht om een standpunt in te nemen m.b.t. de anti-homowet in het licht van de nota „Overheidsbeleid en Homoseksualiteit" en deze kenbaar te maken bij de regering van het Verenigd Koninkrijk.
Essentieel zal hierin de opstelling van de VVD zijn, in woorden zijn zij op dit punt altijd erg liberaal geweest. Nu komt het er echter op aan of dit ook in daden omgezet gaat worden. Of wordt het wederom, net als bij de Wet Gelijke behandeling, een knieval voor het CDA!

Hans Hammelburg

Nijpels dient alternatief plan in

KEUZEVRIJHEID INZET IN DEBAT DEKKER

Binnen de algemene basisverzekering moet voor de verzekerden een zo groot mogelijke keuzevrijheid bestaan. Dat was de inzet van D66 in het debat over de herinrichting van de volksgezondheid.

D66 plaats dan ook kanttekeningen bij het voorstel van het kabinet – analoog aan het plan van de commissie Dekker – om te komen tot een groot, verplicht basispakket gekoppeld aan een vrijwillige aanvullende verzekering. Woordvoerder Erwin Nijpels diende daarom een alternatief plan in.

Uitbreiding
D66 stelt een uitbreiding van het basispakket voor met in beginsel alle essentiële onderdelen van de gezondheidszorg.
Dit komt neer op een nagenoeg compleet pakket van bijna 100 procent van het huidige ziekenfondspakket aangevuld met gezinszorg, bejaardenoorden, maatschappelijke dienstverlening en bepaalde vormen van thuiszorg. Binnen dat pakket moeten vervolgens keuzemogelijkheden zijn, waardoor voor een aantal onderdelen geen verplichting bestaat deze volledig te verzekeren.

Financiering
Wat betreft de financiering van het „plan Dekker" vindt D66 dat de nominale premies – het vaste, voor iedereen gelijke bedrag – maximaal 15 procent van de totale kosten

Erwin Nypels

mogen bedragen. Het kabinet gaat uit van 25 procent. Door de nominale premies te laten stijgen wil D66 negatieve inkomenseffecten voor de lage inkomensgroepen beperken.

Bejaardenoorden
Als bejaardenoorden ook onder de algemene basisverzekering gaan vallen – zoals wordt onderzocht – wil D66 de vermogenstoets bij opname afschaffen. Ouderen hoeven dan niet langer meer hun vermogen af te staan voor ze welkom zijn.

D66 tegen plannen minister Deetman

Als de jongste plannen van minster Deetman inzake de studiefinanciering doorgaan, wordt de toegankelijkheid van het onderwijs onaanvaardbaar aangetast.

De hogere studieschulden die het gevolg zullen zijn van de voornemens, werpen een drempel op voor met name jongeren uit milieus waarin studeren niet de normaalste zaak van de wereld is.

Aldus de eerste reactie van D66-onderwijswoordvoerder Aad Nuis op de plannen van de minister die moeten leiden tot een aanzienlijke bezuiniging op zijn begroting. „Het probleem van de hogere schuld is niet – zoals het kabinet stelt – van louter subjectieve aard."

Aad Nuis

Bij het ter perse gaan van deze Democraat moest het debat over de studiefinanciering nog plaats hebben.

D66: Europese aanpak nodig van CFK's

D66-milieuwoordvoerder Doeke Eisma wil dat de Nederlandse regering in Europees verband het gebruik van CFK's gaat aanpakken. Dit om de aantasting van de Ozonlaag terug te dringen.

Volgens Eisma – die dit tijdens een debat met minister Nijpels vroeg – schiet het beleid in de meeste Europese landen flink te kort. „Het te verwachten resultaat in 1990 van een 50 procent reductie is onvoldoende. Een vermindering van het gebruik van 85 procent is nodig om een toename van de aantasting van de ozonlaag te verhinderen. Dan hebben we het dus nog niet over herstel."

Groenman laakt De Graaf

Met een slimme serie mondelinge vragen heeft Louise Groenman staatsecretaris De Graaf van Sociale Zaken flink in verlegenheid gebracht.

Ze dwong hem te onthullen dat hij achter de rug van de Tweede Kamer om probeert de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de sociale zekerheid te regelen. Met terugwerkende kracht zouden vrouwen zo geen recht meer hebben op achterstallige uitkeringen.

In strijd
De zet van De Graaf – gesteund door de voltallige ministerraad – is in strijd met eerdere toezeggingen van het kabinet.
Nadat eerder in antwoorden op vragen van Groenman bleek dat vrouwen gezien de Europese richtlijnen recht hadden op vele miljarden guldens, werd een discussienota over dit onderwerp toegezegd.

Niet alleen D66 en andere oppositiefracties hekelden de houding van het kabinet. Ook CDA en VVD wisten van niets en reageerden geschrokken.

Publiciteitsoffensief rond winkelsuitingswet mag niet baten

VVD HOUDT DEUR OP SLOT

De commentaarschrijvers van alle landelijke en menig regionale krant riepen in de dagen voor debat en stemming voor de laatste keer de VVD op het D66-plan te steunen. Auteurs van diverse pluimage deden op opiniepagina's hetzelfde.
Louise Groenman gebruikte Het Capitool om „de liberalen" nogmaals te wijzen op hun eigen verkiezingsprogramma. Maar dit offensief in de publiciteit mocht niet baten: De VVD houdt de winkeldeur na zes uur op slot.

Groenman – indienster van het initiatief-wetsvoorstel – heeft de stellige indruk dat de VVD is bezweken onder sterke druk van het CDA. „Fractievoorzitter Voorhoeve zal zo direct na zijn aanvaring met premier Lubber geen nieuw incident hebben gewild."
De officiële argumentatie van de VVD is dat deze fractie wil wachten op een wetsvoorstel van de eigen staatssecretaris. Deze denkt aan de mogelijkheid om winkeliers de mogelijkheid te geven om te kiezen voor of een ochtend-middagwinkel, of een middag-avondwinkel.

Gecombineerd
Volgens Groenman lost dat plan niet het probleem op van consumenten die na hun werk nog even dagelijkse boodschappen in huis willen halen. „Dat neemt echter niet weg dat D66 zijn voorstel steunt. Maar dan moet het wel gecombineerd worden met ons voorstel om de zelfstandige in elke situatie de vrijheid tegeven de deur tot zeven uur 's avonds open te houden."
In afwachting van de wet van de staatssecretaris, had de VVD volgens Groenman nu ook voor haar voorstel kunnen stemmen.

Per gemeente
De PvdA steunt het D66-voorstel wel. De socialisten dienden wel een ammendement in om de openingstijd tot zeven uur per gemeente vast te stellen. D66 is daar niet voor. „Wij vinden dat het beslissingsrecht principieel moet liggen bij de ondernemer, niet bij een gemeentebestuur. Bovendien zouden zo oneerlijke concurrentieverhoudingen ontstaan. Je hebt kans dat de winkelier in de ene gemeente klanten wegtrekt bij zijn collega in het buurdorp."
Samen met PvdA en GPV stelde D66 voor om in elk geval bij wijze van experiment acht gemeenten de mogelijkheid te geven om te kiezen voor ruimere openingstijden. Ook hier stak een kamermeerderheid van CDA VVD een stokje voor.

Louise Groenman achter de regeringstafel, ter verdediging van haar initiatief-wetsvoorstel over de winkelsluiting. Haar stukken zitten – toepasselijk – in een „big shopper".

Enquête

Maarten Engwirda schrijft geschiedenis. Voor het eerst neemt een Tweede Kamerlid voor een tweede keer zitting in een parlementaire enquêtecommissie. Na de RSV-affaire neemt Engwirda nu de paspoortenkwestie onder de loep.
Overigens had hij ook een belangrijke vinger in de pap in de besluitvorming die leidde tot het instellen van die andere enquête, die over de vermoedelijke fraude met bouwsubsidies. De D66'er was voorzitter van de voorbereidingscommissie.

Israël

D66 juicht het bezoek dat premier Lubbers en minister Van den Broek aan Israël brengen toe.

„Elk idee van isolatie bij Israël kan gevaar opleveren voor het streven naar een vreedzame oplossing van de problemen in het midden-oosten", aldus D66-woordvoerder Jacob Kohnstamm.
Kohnstamm dringt er wel bij het kabinet op aan het bezoek geen eenzijdig karakter te geven. Hij hoopt dat de Nederlandse regering ter plaatse een bijdrage kan leveren aan dialoog.

D66: Stergeld gebruiken voor cultuur

Extra opbrengsten uit de Sterreclame moeten worden gebruikt voor kwaliteitsverbetering van de Nederlandse omroep. Bijvoorbeeld door een verhoging van het budget voor het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties.

Dit standpunt verwoordde Gerrit Jan Wolffensperger namens de D66-fractie in het mondeling overleg met minister Brinkman over de omroep.
Wolffensperger steunt de minister in zijn voornemen de Sterzendtijd uit te breiden. Maar als dat alleen gebeurt om de omroepbijdrage te verlagen, zal D66 zich er tegen verzetten.
„Verlagen van de omroepbijdrage is een onbezonnen idee", aldus de D66-mediaspecialist. „Het is op korte termijn misschien aantrekkelijk voor de kiezers. Maar op langere termijn zet je zo het publieke karakter van het omroepbestel op losse schroeven. Dat is niet alleen in strijd met de ideeën van D66 over de omroep, maar druist ook in tegen het regeerakkoord."

Nederland 3

„Voorbarig", zo noemt D66-voorlichter Jos Campman de actie van PvdA-voorzitter Sint om de uitzendingen van de politieke partijen te laten verhuizen van Nederland 3 naar 1 of 2.
„Zendgemachtigden als Humanistisch Verbond en Socutera kampen net als de politieke partijen met het probleem dat hun programma's op 3 minder kijkers trekken dan voorheen op de andere netten", constateert hij. Maar we mogen niet vergeten dat juist de politieke partijen Nederland 3 wilden. Het komt wat vreemd over als juist die partijen al na één uitzending aan de bel trekken."
Als er al een kleine omroep terug zou mogen naar 1 of 2, dan moet het volgens Campman Socutera zijn. „Die uitzendingen aan de vooravond van een nationale collecte voor bijvoorbeeld het Rode Kruis moeten het vooral hebben van toevallige kijkers. Er is niemand die de omroepgids leest en denkt laat ik vanavond maar eens naar Socutera kijken."
Het aantal telefoontjes na afloop van de D66-uitzendingen is met de helft afgenomen. De reacties zijn nu over het algemeen wel serieuzer van aard. De mensen op het partijbureau hebben daarom toch nog heel wat aanmeldingsformulieren in te vullen.

BVD 66

Partijgenoot Arthur Docters van Leeuwen is, zoals velen bekend, met ingang van 1 februari 1989 benoemd tot hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Met vele anderen stond de redactie van Democraat op zijn stoep te dringen om een gesprek. Docters van Leeuwen wees al die verzoeken van de hand met het te respecteren argument, dat hij het verstandiger vindt om zo'n gesprek te voeren als hij echt iets over de BVD te zeggen heeft, met andere woorden: wanneer hij zijn functie eenmaal heeft aanvaard.
U begrijpt het al: we hebben hem veel succes toegewenst in zijn nieuwe baan en zijn telefoonnummer staat in onze agenda.

Dorpshuwelijk

Het centrum van ons landsbestuur heeft veel weg van een echte dorpsgemeenschap. Het Binnenhof heeft een gezellig dorpspleintje met fontein, een eigen postkantoortje en niet in de laatste plaats enkele intieme cafeetjes. Ook de Binnenhofbevolking – kamerleden, fractiemedewerkers, kamerpersoneel en journalisten – doet soms denken aan een oerhollandse dorpsgemeenschap.
Roddel en achterklap aan de stamtafel van Nieuwspoort of „Binnenhof-5", zeker komt dat voor. Een fikse ruzie wil nog wel eens het gevolg zijn. Maar gelukkig, ook vriendschappen komen tot stand. En dat die soms uitgroeien tot iets heel moois heeft „het dorp" vlak voor het zomerreces weer ervaren.

Het doet de Democraatredactie een groot genoegen u hierbij in kennis te stellen van het huwelijk tussen Anja Lieshout (medewerkster afdeling voorlichting D66) en Jan Hoedeman (mede-redacteur Vara's Rooie Haan en medewerker Haagse Post). U kunt zich voorstellen, aan de stamtafel is er menig glas op geheven.

Voorjaarscrypto

De oplossing van het (blijkbaar moeilijke) voorjaarscryptogram luidde:

Horizontaal:	Verticaal:
1. Elke	1. Een
3. Partij	2. Reden
4. Moet	5. Van
7. Wel	6. Bestaan
8. Eens	7. Wil
10. Met	9. Ook
11. Haar	13. Wel
12. Billen	15. Eens
14. Bloot	16. Vergaan

Helaas was géén der talloze inzendingen geheel juist, zodat de boekenbon van zesenzestig en een halve gulden in de kas van de penningmeester blijft liggen.
Wie weet, van de winter meer succes!

De Democraat zoekt ter versterking van de redactie twee

REDACTEUREN (M/V)

op vrijwillige basis.
Van de nieuwe redacteuren wordt verwacht dat zij ongeveer tien maal per jaar een bijdrage leveren aan het partijblad van D66.

Vereisten
- betrokkenheid bij D66
- journalistieke ervaring
- kennis van de politiek op landelijk, provinciaal en locaal niveau
- kennis van het functioneren van D66

Geïnteresseerden kunnen tot 31 juli schrijven naar:
Redactiesecretariaat D66
t.a.v. Tineke Knaap
Bezuidenhoutseweg 155
2594 AJ Den Haag

Voor informatie kunt u bellen naar: Lennart van der Meulen 070-182636 (w) of 030-732907 (h) of Bob van den Bos 070-245384 (w) of 070-524486 (h).

Brussel seint Den Haag

Over een jaar worden voor de derde keer rechtstreekse verkiezingen gehouden voor het Europees Parlement. Voor de afdeling Brussel van D66 is dat een goede aanleiding om uit een lange winterslaap te ontwaken en zich te gaan voorbereiden op ondersteuning van de – nog onbekende – kandidaten, zowel tijdens de verkiezingscampagne, als in hun zittingsperiode. Echter, om daadwerkelijk iets te kunnen betekenen voor de toekomstige D66 fractie in Straatsburg/Brussel (prioriteit nummer 1 zou moeten zijn om iets aan die ongelukkige verdeling te doen!) moet er nog wel het nodige gebeuren. In de eerste plaats een inventarisering van de D66 leden in België en Luxemburg. Een uitdraai uit het ledenbestand is een eerste nuttige stap, maar er zijn misschien meer leden woonachtig of werkzaam in België en Luxemburg, dan de computer aangeeft.
Hierbij doe ik een oproep aan alle in België en Luxemburg woonachtige en/of werkzame D66 leden zich te melden op onderstaand adres, liefst met opgave van specifieke deskundigheden en de mate, waarin men bereid is tijd en deskundigheid beschikbaar te stellen voor D66, tijdens de Europese campagne en daarna. Vrees niet, want de voornemens zijn vooralsnog bescheiden, zij het oprecht:
– een Von Münchhausen avond, ergens in het najaar, om elkaar weer te leren kennen en te bezien wat voor nuttige bijdrage D66-Brussel aan de Europese campagne en de zittingsperiode 1989-1994 van de D66-fractie kan leveren. De gedachten gaan uit naar een avond met een voornamelijk sociaal karakter, waarbij een D66 kopstuk de diaspora in de Benelux van de nodige pep-talk zou kunnen voorzien.
– het mede-organiseren, ergens in het voorjaar van 1989, van een forum in Brussel van de lijsttrekkers van CDA, PvdA, VVD en D66 voor het Europees Parlement.

Zoals u ziet, een bescheiden programma. Bescheidenheid moet noodgedwongen voorop staan, want voor de meeste D66-leden in de Be(ne)lux zal wel gelden dat de beschikbaarheid beperkt is. Niettemin moet het ook met beperkte middelen mogelijk zijn om voor de toekomstige D66-fractie in het Europees Parlement een bruikbaar aanspreekpunt te vormen. Uw reacties zie ik graag aan het volgende adres tegemoet:

Hans Glaubitz, secretaris afdeling Brussel
Regentschapsstraat 19
1000 Brusssel-België
tel.: (0)2-513.35.85 (privé)
(0)2-235.19.92 (werk)

Jaargang 21 / nummer 7 / 7 september 1988

DEMOCRAAT

D66 DEMOCRATEN

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

Hoofdbestuur presenteert concept Europees Programma

D66 GEEFT RICHTING AAN EENWORDING EUROPA

Haast een jaar lang werkte de programmacommissie van D66 onder leiding van Hans Jekel aan het opstellen van een concept-verkiezingsprogramma voor de Europese verkiezingen volgend jaar juni. Het resultaat van dat werk wordt in deze Democraat gepresenteerd. Na de consultatie van partijgeledingen als de SWB-werkgroepen, de Tweede Kamerfractie en het PEAC en na goedkeuring van het concept door het Hoofdbestuur, is het woord nu aan de partij. De redactie van de Democraat sprak met Frits Herman de Groot, in het Dagelijks Bestuur als secretaris buitenland beheerder van de Europese portefeuille en nauw betrokken bij de voorbereidingen voor de terugkeer van D66 in de Europese politieke arena.

Voorjaar 1984. Europees lijsttrekker Doeke Eima spreekt in Diergaarde Blijdorp tijdens een verkiezingsbijeenkomst van D66. D66 zou bij de verkiezingen de kiesdrempel van 4% net niet halen en verdween van het Europees politieke toneel.

Het verkiezingsprogramma is opgebouwd rond een aantal thema's: De interne markt (economie en sociale zekerheid), Europa en haar inwoners (onderwijs en cultuur), de Europese leefomgeving (milieu en landbouw), Europa en de wereld (ontwikkelingssamenwerking, Oost-west relatie en veiligheid) en Democratische controle (versterking positie van het Europees Parlement). De stijl is bondig en compact, de politieke lading krijgt van Herman de Groot het predicaat „open". De termen radicaal of redelijk vindt hij minder van toepassing op het programma. „De meest duidelijke breuk die de programmacommissie heeft gemaakt is eigenlijk het opgeven van de pretentie om met zekerheid te kunnen aangeven hoe de toekomst ingevuld zou moeten worden. Daarmee hebben we ons gekeerd tegen de geconditioneerde neiging van politieke partijen om blauwdrukken te willen leveren voor de nabije toekomst. Iets wat toch een betrekkelijk vruchteloze en verkwistende exercitie is in een samenleving die zo snel wijzigt als de onze."

Dynamisch

„We wilden af van het kookboekidee en de pretentie dat je zou kunnen waarmaken wat daarin opgesomd staat. Zeker voor Europa geldt dat er te weinig vastigheid is waarbinnen je een uitvoerig verhaal kunt schrijven. Erg veel is nog open en oningevuld. Daarom is gekozen voor een zo kort mogelijk programma dat richtingen en accenten aangeeft."
„Het is veel belangrijker om na te gaan waar de wezenlijke problemen van in gang gezette ontwikkelingen kunnen ontstaan. Daar moet je als politiek je prioriteiten kenbaar maken en sturing geven. Het analyseren van die ontwikkelingen en de mogelijke problemen en het geven van de politieke prioriteit is relevanter dan het verstarren van een dynamisch beeld met het gevaar dat je verhaal na twee jaar geen opgang meer doet."

Vangnet

Herman de Groot verwacht dat de verkiezingen vooral in het teken zullen staan van de integratie van de Europese markt. Deze ingrijpende operatie die in 1992 voltooid moet zijn werpt haar schaduwen vooruit en vormt de belangrijkste gebeurtenis tijdens de komende zittingsperiode van het Europees Parlement. Na de euforie rond de economische voordelen van een vrije binnenmarkt voor personen, goederen en diensten bieden de verkiezingen volgend jaar een kans om voor- en nadelen van de economische integratie tegen elkaar af te wegen.

– vervolg op pagina 3 –

Inhoud

Interview:
Secretaris Buitenland
Herman de Groot over Europa
■
Henk Zeevalking over de
verkeersproblematiek
■
Congres:
Reizen wordt duurder
■
Agenda
■
Partijnieuws:
Discussie Verkeer en Vervoer
Behandeling Europees
Programma
SWB
PSVI
PEAC
■
Serie:
Europa moet gezicht laten zien
■
Ligt de lokale democratie
op sterven?
■
Adviesraad
■
Binnenhof:
D66 over paspoorten
Nuis over Harmonisatiewet
■
Achterpagina
■

Colofon

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Redactieraad: Bob van den Bos, Jos Campman, Eduard Groen, Lennart van der Meulen, Marie-Louise Tiesinga, Stijn Verbeeck, Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen.

Correspondentie richten aan:
redactiesecretariaat De Democraat:
t.a.v. Tineke Knaap
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verschijningsdata Democraat
oktobernummer
verschijnt 19-10-1988
kopij sluit 5-10-1988

novembernummer
verschijnt 16-11-1988
kopij sluit 2-11-1988

Oplage: 8.000 ex.

Druk: Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat D66
Bureau SWB D66
Bureau PSVI D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
giro 1477777

Secretariaat Tweede Kamerfractie
Telefoon: 070-183066.

De Trends: licht en schaduw

Prinsjesdag staat weer voor de deur. De politieke discussie zal zich waarschijnlijk toespitsen op de tegenvallende daling van de werkloosheid. Politici zullen bovendien wijzen op de – sinds lange tijd – weer dreigende inflatie (stijging grondstoffenprijzen) waardoor koopkrachtgaranties op de tocht kunnen komen te staan.
Of deze en soortgelijke problemen leiden tot een beleidsdebat waarin de verschillende ideologische richtingen in Nederland duidelijk gemarkeerd worden is twijfelachtig. De onderwerpen en, zij het in mindere mate, de toonzetting zijn zakelijker geworden. Het accent van de parlementaire aandacht is bovendien, mede door veronachtzaming in het verleden, komen te liggen op de *controle*, in plaats van op de *politieke richting* van het te voeren beleid.

Is deze ont-ideologisering een typisch Nederlands verschijnsel? Nee, integendeel, op mondiaal zowel als op Europees niveau zien we belangrijke ont-ideologiseringsverschijnselen, waartegen de Nederlandse trend nog flauw afsteekt.
In de Sovjetunie is een ommekeer gaande die velen voor onmogelijk hadden gehouden. Hervormingen van een stagnerend economisch stelsel krijgen een steeds wijdere politieke vertaling: „glasnost" en pragmatisme hebben een aanzienlijke terreinwinst geboekt op marxistisch-leninistische principes. Is voor de binnenlandse hervormingen de medewerking van zeer velen noodzakelijk, voor een koersverlegging op buitenlands politiek gebied is dat niet het geval. Mede daarom heeft Gorbatsjov al vele belangrijke initiatieven kunnen nemen die tot een verbetering en verzakelijking van de Oost-West relaties hebben bijgedragen. Niet alleen kon een INF-verdrag tot stand komen, maar, minstens zo belangrijk, over onderwerpen als *mensenrechten* en *regionale conflicten* wordt nu uitvoerig overleg gepleegd door de twee supermogendheden. Ondanks de meningsverschillen is de *atmosfeer* sinds eind jaren veertig nog niet zo ontspannen geweest.
Is Reagan in zijn benadering van de SU geleidelijk aan pragmatischer geworden, met de komst van zijn opvolger lijkt het Amerikaanse beleid er eerder nog zakelijker op te worden. Zeker als de gematigd progressieve pragmaticus Dukakis president wordt. Maar ook Bush is bepaald geen fanatiek ideoloog (en wordt daarom door Reagan-aanhangers gewantrouwd).

De meest ingrijpende verschuiving van ideologische rechtlijnigheid naar ver doorgevoerd pragmatisme heeft evenwel in China plaats. De economische hervormingen (winst, loon naar prestatie ect.) gaan veel verder dan (vooralsnog) in de SU mogelijk is. Ook in Pekings buitenlands beleid is weinig meer over van de maoïstische starheid. Afgezien van het starre Thatcherisme is in West-Europa de (middelpunt zoekende) politieke beweeglijkheid troef. In Frankrijk, de Bondsrepubliek, het Verenigd Koninkrijk, Spanje en Skandinavië, stellen de socialistische leiders zich steeds gematigder op, vooral als ze regeringsverantwoordelijkheid dragen, of dat graag zouden willen.

Deze trends van anti-ideologisering spreken ons als D66'ers zeker aan. Het slechten van, al dan niet kunstmatige obstakels maakt politieke oplossingen mogelijk die anders zouden uitblijven. In het uiterste geval werkt het zelfs vredebevorderend.
Maar verzakelijking van de politiek heeft ook een schaduwzijde. Vooral bij een te abrupte trendbreuk kunnen er tegenkrachten optreden, waarin de ideologie met extra-fanatisme beleden wordt (vgl. nazisme, Islamitisch fundamentalisme). Wie eerst alles voorgeschreven heeft gekregen moet kunnen wennen aan zelfstandige oordeelsvorming.
Te ver doorgevoerd pragmatisme kan er bovendien toe leiden dat het streven naar een *betere* en *rechtvaardiger* maatschappij naar de achtergrond wordt gedrongen. Pragmatisme zonder idealisme leidt tot behoudende politiek. En daar heeft D66 *geen* vrede mee.

Bob van den Bos

D66 secretaris Buitenland Frits Herman de Groot: „D66 moet er de komende jaren weer bij zijn in Straatsburg. Zeker omdat de rol van het Europees Parlement onder druk van de vrije Europese markt steeds belangrijker zal worden." Foto: Dennis Sies.

EUROPESE INTEGRATIE NU BIJSTUREN

„Natuurlijk vormt de totstandkoming van de vrije binnenmarkt in 1992 een belangrijk thema in het verkiezingsprogramma. Ook wij verwachten van die operatie een sterke impuls voor de economische ontwikkeling. Die impuls moeten we richten op meer werkgelegenheid. Maar nadat aanvankelijk uitsluitend euforisch werd gesproken over „1992", begint de laatste tijd ook een discussie over de consequenties voor de sociale zekerheid, het milieu en de cultuur op de voorgrond te treden. Ook Delors wees tijdens de jongste Europese Top op het belang van een gemeenschappelijk beleid op die terreinen. Je zult de consequenties van de economische integratie moeten laten meewegen bij bijvoorbeeld het sociaal beleid en het milieubeleid. Ons uitgangspunt is: Een vrije markt prima, maar wel de bijkomende effecten meenemen in het beleid."

„Je ziet nu dat nationale overheden de Europese integratie aangrijpen als excuus om bijvoorbeeld de kosten van het zekerheidsstelsel te drukken omdat anders de concurrentiepositie in het geding zou komen. De Nederlandse regering doet dat ook. Wij vinden dat dat niet kan. Het conceptverkiezingsprogramma richt zich dan ook op het opbouwen van een vangnet op het gebied van het milieu en de sociale wetgeving waarbij de Nederlandse standaard maatgevend is. Per land kan er best een andere invulling aan worden gegeven, maar het algemeen niveau van een gemeenschappelijk sociaal zekerheidsstelsel waar D66 op termijn naar wil streven, mag niet onderdoen voor het Nederlandse."

Gevraagd naar de prioriteiten in het programma wijst Herman de Groot op het belang van de democratische controle van het beleid op Europees niveau. Een traditoneel D66-punt dat snel aan urgentie wint. „Nu Europa uit haar impasse is geraakt en in toenemende mate bevoegdheden van nationaal naar communautair niveau worden overgeheveld wordt eens te meer onze roep om versterking van de positie van het Europees Parlement en de Europese Commissie actueel. Daarom vindt D66 dat het Europees Parlement de voorzitter van de Europese Commissie zou moeten kiezen en pleiten wij voor grotere invloed van het Parlement op de samenstelling van de Commissie en de mogelijkheid om individuele leden van de Commissie af te zetten. Bovendien moet het Europees Parlement een eigen budgetrecht krijgen."

Als andere traditionele D66-prioriteit noemt Herman de Groot de totstandkoming van de Europese veiligheidsindentiteit. „De sterkere integratie van de Europese defensie werd door ons al bepleit lang voordat het elders in zwang was. Europa hoort ook een eigen plaats te hebben bij de onderhandelingen over ontwapening. De komende jaren moet er bovendien een evenwicht groeien tussen militaire integratie en samenwerking op economisch, cultureel en wetenschappelijk gebied met Oost Europa. Het onlangs afgesloten verdrag tussen de Europese Gemeenschap en de Comecon kan daarbij als basis dienen."
„We moeten ervoor waken dat de interne markt geen gesloten bolwerk wordt. Wij bepleiten dan ook een grotere toegankelijkheid van de Europese markt voor landen uit de derde wereld. Dat heeft wel consequenties voor bijvoorbeeld het Europese landbouwbeleid. Daarom zal Europa op termijn weer een vrije markt-georiënteerde landbouwpolitiek moeten voeren."

Accenten

Herman de Groot verwacht geen al te opvallende tegenstellingen in de verkiezingsprogramma's van de grote partijen: „De thema's die wij aanroeren zullen niet wezenlijk verschillen van die van de andere grote partijen. De eerlijkheid gebied het om dat te erkennen. Wel leggen wij andere accenten en zullen wij moeten aantonen dat er bij anderen een verschil gaapt tussen programma en daadwerkelijk stemgedrag."
Toch gaat hij er vanuit dat de verkiezingen voor het Europees Parlement ondanks geringe politieke tegenstellingen bij de kiezers zullen aanslaan. „De mensen zijn gewend geraakt aan de Europese dimensie van veel problemen. Op veel terreinen wordt nu in internationale termen gedacht. We worden dagelijks geconfronteerd met grensoverschrijdende problemen, zoals laatstelijk nog de sterfte onder de zeehonden. Al kunnen we er vaak nauwelijks trots op zijn, Europa staat veel minder ver van ons bed dan 10 jaar geleden."

„Een handicap", noemt de secretaris buitenland het ontbreken van een D66-vertegenwoordiging in Brussel bij de voorbereiding van de Europese verkiezingen. „Het is een gemis dat je als Europees georiënteerde partij vijf jaar lang niet vertegenwoordigd bent geweest in het Europees Parlement. Niet alleen omdat je de in feite alle know how en contacten weer vanaf nul moet opbouwen, maar vooral omdat je er als partij voor moet waken de voeling met de feitelijke ontwikkelingen niet te verliezen. De partij steunt voor het Europese beleid nu vooral op de inzet van de Tweede Kamerfractie. Maar de komende jaren moet D66 er weer bij zijn in Straatsburg, zeker omdat onder druk van de vrije Europese markt de rol van het Europees Parlement steeds belangrijker zal worden."

Lennart van der Meulen

Henk Zeevalking lost het verkeersprobleem op

EXPERIMENT VERKEERSSCHAP

„In plaats van te verdrinken in een watersnood, dreigt Nederland te verstikken in een verkeersovervloed. D66 meent dat het noodzakelijk is voor het verkeer in Nederland, na de voltooiing van het Delta-plan, een Omega-plan te ontwikkelen." Zo begint het slot van de beslispuntennota „Richting voor verkeer en vervoer", die het hoofdbestuur ons voor het komende najaarscongres heeft gepresenteerd. De hoofdlijnen van deze nota vormen, aldus het hoofdbestuur, de basis voor zo'n plan.

„Een goede nota", volgens Zeevalking, „maar ik wil er natuurlijk toch wel een paar kanttekeningen bij maken. De meeste beslispunten zijn in het algemeen zo gek niet, maar hier en daar is het toch wel wat al te abstract en als je programmapunten wilt vaststellen ontkom je er niet aan om over bepaalde zaken concrete uitspraken te doen. Als ik dan lees: Voor D66 zijn milieu, ruimte, energie, landschap en verkeersveiligheid het belangrijkste, dan heb je wel het probleem op tafel liggen, maar er is nog geen uitspraak over gedaan. Je zult vaak aan één van die vijf punten prioriteit moeten geven en dat betekent concessies doen aan een ander punt. In een democratische niet-dogmatische partij is dat natuurlijk heel gewoon, maar ik vind die keuze of de mogelijkheid tot die keuze te weinig terug in het hele stuk. Maar misschien mogen beslispunten wel niet zoveel nuance vertonen en komt die pas in de discussie aan de orde.
Wat mij direct opvalt is dat het fietsverkeer er zo bekaaid afkomt. Vooral op het punt van de verkeersveiligheid en dan met name op het platteland moet er voor fietsers nog veel worden gedaan.

Iedereen in D66 kent Henk Zeevalking, maar voor wie het nog eens precies wil weten: mr. H.J. Zeevalking (65), één van de oprichters van de partij, raadslid en wethouder in Utrecht, van september 1977 lid van de Tweede Kamer tot hij in januari 1979 burgemeester van Rijswijk werd. In het kabinet Den Uyl was hij staatssecretaris van justitie, in het tweede en derde kabinet Van Agt minister van verkeer en waterstaat. Van december 1979 tot hij in 1981 minister werd, was hij partijvoorzitter.

Henk Zeevalking: „Verkeerspopulisme uit de nota schrappen."

Het aardigste vind ik dat Omega-plan aan het slot. Als je die zeven punten, die samen de basis voor het Omega-plan vormen, goed leest, dan wordt heel duidelijk dat er ergens beslissingsbevoegdheid moet liggen. Er is nu al jarenlang telkens opnieuw discussie tussen het ministerie van verkeer en waterstaat enerzijds, en die van economische zaken, maar vooral volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieu (VROM) anderzijds. Op allerlei terreinen zijn er tegenstrijdige belangen. Het resultaat is dat veel besluiten nooit of veel te laat genomen worden.
Daarom vind ik die vergelijking met het Delta-plan zo mooi. Om het water te beheersen hebben wij al lang geleden waterschappen ingesteld, met een bevoegdheid die gemeente- en provinciegrenzen kan overschrijden. Zoiets zou naar mijn mening nu ook moeten gebeuren om het verkeersprobleem op te lossen. Die dreigende verstikking geldt volgens mij overigens alleen voor de randstad. Daarom zou je als experiment in het westen kunnen beginnen met een verkeersschap. Amsterdam, Haarlem, Leiden, Den Haag, Delft, Rotterdam, Gouda en Utrecht, met hun agglomeraties en alles wat er tussen ligt, zou het gebied van dat verkeersschap moeten zijn. Als je dan ook nog de ministeries van VROM en Verkeer en Waterstaat bij elkaar voegt, dan heb je kans dat je een aantal voortvarende beslissingen kunt nemen."

Dat is dan wel in strijd met beslispunt 2 dat zegt: „Individualisering en decentralisatie van het beleid zijn voor D66 belangrijke richtlijnen waarlangs ook het verkeers- en vervoersbeleid gestalte moet krijgen."
„Dat vind ik ook het slechtste van alle beslispunten. Het kan zijn dat ik het niet begrijp of dat er iets anders mee bedoeld wordt dan er staat, maar individualisering en verkeer daar zie ik conflicten ontstaan. In de Utrechtse gemeenteraad heb ik ooit de definitie van verkeer uit de dikke Van Dale te berde gebracht: Verkeer is het gaan en komen. Dat zijn twee verschillende dingen en dat moet je goed regelen. Als ze bedoelen dat het individu zich in het verkeer meer van zijn persoonlijke verantwoordelijkheid bewust moet zijn, dan ben ik het daar volkomen mee eens. Overigens vind ik het redelijk optimistisch om te denken dat mentaliteitsverandering een hanteerbaar gegeven is bij de oplossing van het verkeersprobleem. Nog altijd stappen dronken mensen achter het stuur en veroorzaken ongelukken. Ik zeg niet dat je niets meer moet doen aan de mentaliteitsbeïnvloeding, maar ik waarschuw wel voor overspannen verwachtingen. Ik zou dat verkeerspopulisme uit de nota schrappen."

Waarom wilt u de ministeries van VROM en Verkeer en Waterstaat bij elkaar voegen?
„Elk ministerie minder is een bezuiniging! maar bovendien: na 1992, misschien pas veel jaren daarna, zullen er een aantal zaken vanuit Brussel geregeld gaan worden. Omdat je verkeer en planologie toch al niet meer los kunt zien van elkaar, moet D66 maar eens voorstellen om die twee ministeries bij elkaar te voegen. En dan het verkeer grootschalig aanpakken met verkeersschappen, te beginnen in de randstad en later bijvoorbeeld nog drie in het noorden, het oosten en het zuiden. Onze provincies zijn te kleine regio's om een afdoende verkeersregeling te bewerkstelligen. En de plaatselijke autonomie zal zo nu en dan moeten wijken voor een groter regionaal of nationaal belang."

Komt u naar het congres?
„Ik ben het zeker van plan. En ik hoop op een goede discussie zonder stokpaardberijders. Die zijn de pest voor een congres. De kunst van een congresleiding is het onderscheid te maken tussen de leden die echt naar een oplossing zoeken en de berijders van stokpaarden. Daar kom je in het verkeer ook niet ver mee.

Stijn Verbeeck

Toenemende mobiliteit op te vangen met Omega-plan, maar:

REIZEN WORDT DUURDER

In de Democraat van juni zet de Haagse D66-wethouder René Vlaanderen een reeds „binnenskamers" gevoerde discussie over de beslispuntennota „Richtingen voor verkeer en vervoer" in het openbaar voort.

„Kostendekkend openbaar vervoer" is een kreet die Vlaanderen in het verkeerde keelgat schiet en die hij in beslispunt 5 meent te lezen. Deze irritatie is begrijpelijk voor een wethouder van een grote stad, die onder een enorme druk op de budgetten probeert een voorziening in stand te houden die in zijn ogen een „must" is. Immers openbaar vervoer biedt:
1) de mogelijkheid tot mobiliteit voor hen die geen alternatief hebben in het vervoer
2) een milieuvriendelijke en uit ruimtelijk/maatschappelijk oogpunt te verkiezen vervoermiddel boven de auto.
Hierover kunnen we nauwelijks van mening verschillen. Maar wel over de oplossing van de verkeersproblematiek en de prioriteitstelling ten aanzien van de twee hiervoor genoemde voordelen van het openbaar vervoer. Simplificerend kan de keuze van Vlaanderen gezien worden als het voortzetten van de traditionele aanpak met het openbaar vervoer als een „voorziening voor minderbedeelden."

Marktsegment vergroten

De beslispuntennota tracht daarentegen te komen tot een geheel nieuw beleid voor het openbaar vervoer als een bijdrage aan de gigantische verkeersproblematiek van vandaag en morgen. Door de nadruk te leggen op de onder punt 2 genoemde voordelen, wordt getracht een zo groot mogelijk deel van de vervoermarkt naar het openbaar vervoer te trekken (met tegelijkertijd de realistische onderkenning dat daarmee de auto bij lange na niet zal zijn vervangen). Bij de alom voorspelde stijging van de automobiliteit moet het openbaar vervoer kwalitatief concurrerend worden. Veel openbaar vervoerklanten verkrijgt men zonder dwang alleen bij een goede kwaliteit. Dat vereist een prijs, die uiteindelijk door de Nederlandse bevolking moet worden opgebracht. Kwaliteit bieden tegen een te laag tarief is tegen de markt inwerken en zal op termijn tot onbeheersbare kosten voor een overheid leiden. Bij iedere economische teruggang zal op het openbaar vervoer beknibbeld worden in die situatie. Kwaliteit bieden, desnoods tegen een wat hogere prijs levert het grootste marktsegment op; een filosofie waar ook de huidige strategische herstructurering van een bedrijf als AH op berust. Een groot marktsegment voor het openbaar vervoer betekent minder auto's op de weg, minder wegen, minder onveiligheid, minder energieverbruik en minder overlast en verontreiniging. Een vervoersysteem dat veel openbaar vervoerklanten kan opvangen is het meest wenselijk uit oogpunt van beheersbaarheid.

Daar zal ook Vlaanderen overigens niet tegen zijn. Maar zijn oplossing voor het probleem bestaat uit een traditionele subsidiëring van het huidige openbaar vervoer. Uit het interview blijkt dat hij enerzijds het aantal passagiers drastisch wil verhogen, anderzijds moet hij – bij gelijkblijvende tarieven – het voorzieningniveau (hij noemt frequentie) verlagen, omdat „het water hem aan de lippen staat." Daarmee verliest hij weer een stuk van de markt aan de auto; de bekende neerwaartse spiraal waarin het openbaar vervoer zich al jaren bevindt. De beslispuntennota geeft een andere mogelijkheid, die nog nieuw is en daarmee onbeproefd. De huidige discussie gaat niet om de preciese uitvoering en de haalbaarheid van alle ideeën, maar om de richting, de politieke discussie.

Kostendekkend

Uitgangspunt van het voorstel uit de beslispuntennota is het stelsel van hoofdverbindingen van openbaar vervoer. Tussen de punten met een hoge vervoervraag wordt een goed functionerend netwerk verondersteld. De infrastructuur voor dit netwerk wordt in beginsel met overheidsgelden betaald. Het voordeel is dat daarmee per project de kosten voor de overheid min of meer te overzien zijn. De rest van de bedrijfsvoering de zgn. exploitatie, zal echter bij voorkeur moeten berusten op bedrijfseconomische principes en daarmee in principe kostendekkend zijn. Dit idee is niet ingegeven door de „borreltafelpraat, dat de huidige openbaar vervoerbedrijven maar aanrotzooien met openbare middelen" (citaat Vlaanderen), maar berust op de alom erkende principes uit de organisatieleer, dat een prikkel om te voldoen aan vaststaande doeleinden leidt tot een grotere efficiëntie en innovatieve kracht van organisaties of delen daarvan. Een tweede – minstens zo belangrijk argument – is dat de kosten van het openbaar vervoer daarmee voor de lange termijn beheersbaar worden en niet meer afhankelijk zijn van de conjunctuur.

Het uiteindelijke tarief voor het openbaar vervoer op de hoofdverbindingen is niet bij voorbaat vast te stellen. De vereiste kwaliteitsverhoging zal op zich leiden tot een kostenverhoging, maar bij een toename van het gebruik en een afschaffing van slecht gebruikte voorzieningen, hoeft dat verschil ten opzichte van de huidige kosten niet groot te zijn. De grote onbekende is immers het aantal gebruikers en daarmee de inkomsten. Mede door het verbeterde voor- en natransport mag verwacht worden dat de vraag zal stijgen. Bij een hogere bezetting kunnen de tarieven lager worden. Bovendien gaat de nota er van uit dat het uiteindelijke tarief bepalend zal zijn voor de *variabele* kosten van het autorijden, waardoor enerzijds het openbaar vervoer voor de consument een economisch alternatief wordt en anderzijds de inkomsten uit het totale vervoersysteem vermoedelijk hoger worden.

Vervolg op pagina 6

Tijdens het najaarscongres op 27 oktober behandelt D66 de beslispuntennota „Richtingen voor verkeer en vervoer." Deze nota werd voor het Hoofdbestuur voorbereid door een ad hoc-werkgroep bestaande uit Roel ter Brugge, Frank le Clercq, Lies en Dick Mulderij en Pieter Wildschut. Roel ter Brugge en Frank le Clercq reageren op deze opinie-pagina op het interview met René Vlaanderen in de juni Democraat.

Flexibiliteit
Waarop is nu de verwachting van het hogere gebruik van openbaar vervoer gebaseerd? Op de kwaliteit van het openbaar vervoer, vooral gemeten in de beschikbaarheid op ieder moment en op elke relatie. Het zelfs binnen zekere marges niet overal beschikbaar zijn van openbaar vervoer vormt een groot struikelblok van het hudige stelsel; men moet er op kunnen rekenen in de tijd gezien. Deze flexibiliteit immers maakt de auto superieur. Daarom moeten de knooppunten van het openbaar vervoer en alle kris-kras relaties rond deze punten bediend worden met een flexibel systeem, het zogenaamde lokale vervoer. We spreken dan niet van „een belbus voor het Friese platteland" (citaat Vlaanderen), maar een overal aanwezig taxi-achtig systeem gebaseerd op een goede telematica en uitgaande van het zoveel mogelijk combineren van individuele ritten. Zeker is, dat zo'n systeem goedkoper moet kunnen zijn dan de huidige particuliere taxi, omdat het ritten combineert, omdat er meer klanten zijn en omdat de overheid hier kan ondersteunen bijvoorbeeld in de sfeer van de vereiste informatiesystemen. De kwaliteitsverhoging ligt daarmee in de opwaardering van het totale systeem (lokaal vervoer en vervoer op hoofdverbindingen). Daarmee verschillen de voorstellen principieel van de zeer luxe, maar incidenteel rijdende „shuttle-bussen", die met beperkt succes tot dusver aantonen dat kwaliteit van vervoer niet in de „luxe stoelzitting" zit, maar bovenal in de beschikbaarheid en flexibiliteit.

Creativiteit
Kortom de voorstellen uit de beslispuntennota gaan in op de uitdagingen van de algemene verkeersproblematiek. Daarvoor is veel geld nodig, te besteden door middel van een integraal plan: het Omega-plan. René Vlaanderen hoeft niet bang te zijn dat D66, met het principe van met name beslispunt 5, kiest voor een verlaging van de financiële middelen voor het openbaar vervoer. Zeker niet, maar de middelen worden wel op een andere wijze verkregen en ook uitgegeven. Blijft de vraag hoe we van de huidige in de nieuwe situatie komen. Belangrijk is ook dat hij ons er nogmaals op wijst hoe gevaarlijk het kan zijn als het congres alleen beslispunt 5a zou aanvaarden. De samenhang in de voorstellen is essentieel. De politieke prioriteit wordt in de nota gelegd bij het openbaar vervoer als een alternatieve vervoermogelijkheid voor velen. Met name dus al degenen die wel over een auto kunnen beschikken. Wordt daarmee geweld gedaan aan de mogelijkheden van minder draagkrachtigen? Ten dele is dat het geval. De beslispuntennota onderkent dat probleem, zonder er voorlopig een eenduidige en definitieve oplossing voor te hebben. Beslispunt 5d geeft de aanzet voor het oplossen van dat probleem. Kortom het zal nog heel wat creativiteit vragen om het Omega-plan handen en voeten te geven.

Roel ter Brugge en Frank le Clercq.

Vrijdag 9 september
Eerste Kamerlid **Hanneke Gelderblom** neemt deel aan een forumdiscussie over een zwangerschapsregeling voor meewerkende vrouwen.
De bijeenkomst wordt georganiseerd door de centrale van plattelandsvrouwenorganisaties en vindt plaats in zaal 5 van het zalencentrum Den Haag CS, van 10.00 tot 13.00 uur.

Maandag 19 september
„Europa" is het thema van de afdelingsvergadering in Norg (Dr.). Gastspreker is **Arjen Bouter** en de organisatie is in handen van mevrouw Tommel, tel. 05928-13034.

Dinsdag 20 september
De Delftse Studentenvereniging Sanctus Virgilius organiseert de jaarlijkse „Prinsjesdag" forumdiscussie over het regeringsbeleid voor het komende jaar. Namens de oppositie voert o.a. **Gerrit Jan Wolffensperger** het woord. Aanvang: 20.00 uur, Oude Delft 57, tel. 015-134739.

Woensdag 21 september
Dick Tommel spreekt over de miljoenennota op de AAV van Drachten.
Meer informatie krijgt u van Peter Bos, tel. 05120-16793.

Donderdag 22 september
Troonrede, miljoenennota: onderwerpen waarover de afdeling Zwolle van gedachten wisselt met **Maarten Engwirda.**
In het „Eigen Gebouw", Badhuiswal 9 te Zwolle. Aanvang: 20.00 uur.
De regio Groningen discussieert over hetzelfde thema met **Louise Groenman.**
Nadere informatie kunt u krijgen bij het regiobestuur aldaar, of bij de 2e Kamerfractie, tel. 070-183066 (Anja Lieshout).

Vrijdag 23 september
Het Beraad Nederlands Beleid Oost-Europa heeft het initiatief genomen om vertegenwoordigers van vredesbeweging en politiek bijeen te brengen voor een forumdiscussie o.l.v. Maartje van Wegen, in Driebergen.
D66-vertegenwoordigers zijn **Doeke Eisma en Laurens Jan Brinkhorst.**
Voor informatie kunt u bellen met dhr. Wiersma (PvdA), tel. 020-5512155.

Maandag 26 september
Doeke Eisma is 's middags op werkbezoek in Terneuzen en houdt daar 's avonds een spreekbeurt. Meer informatie over deze dag bij dhr. de Zeeuw, tel. 01154-1446.

Maarten Engwirda licht de D66-ideeën over de miljoenennota toe voor de N.C.W. te Bodegraven.

Donderdag 29 september
De afdeling Brunssum ontvangt **Louise Groenman** voor een spreekbeurt 's avonds en een werkbezoek 's morgens op **vrijdag 30 september.**
Namens de organisatie kan dhr. W. Kroesen (Hekeleweg 10, 6374 AK Landgraaf) u hier meer over vertellen. Of u kunt bellen naar de 2e Kamerfractie, 070-183066 (Anja Lieshout). 's Middags houdt **Louise Groenman** een inleiding op een symposium, georganiseerd door de Coördinatie-cie Alleenstaanden, te Roermond. Informatie bij de C.C.A., tel. 04742-2558.

Maandag 3 oktober
Het P.P.J. Kontakt Groningen praat over „milieu en vervoer" met **Dick Tommel.** Info: Annemieke Tommel, tel. 050-12911. Algemene Beschouwingen zijn het onderwerp van een bijeenkomst van de W.C.W. te Apeldoorn. Spreker is **Maarten Engwirda.**

Dinsdag 4 oktober
De afdeling Oosterhout viert haar tien-jarig lustrum, in politiek café 't Vaticaan, Klappeystraat 16. **Doeke Eisma** feest en spreekt een woordje mee. Aanvang: 21.00 uur.

Donderdag 6 oktober
In het Haarhuis te Arnhem is een studiedag over „mens- en maatschappijvakken". Staatssecretaris mevr. Ginjaar houdt een inleiding, namens D66 neemt **Aad Nuis** deel aan een forumdiscussie. Aanvang: 10.00 uur.

Zondag 9 oktober
Tijdens een introduktieweekend voor de Jonge Democraten zal Democraat (66) **Gerrit Jan Wolffensperger** rond het middaguur het woord voeren in Jeugdherberg Don Bosco te Rijswijk.

Donderdag 13 oktober
Louise Groenman verricht de opening van een „vrouw- en werkwinkel" in Goes (Zeeland), om 13.00 uur.

Vrijdag 14 oktober
„Spirit en Zaken" is onderwerp van een symposium in de Pieterskerk te Leiden.
Tijdens de forumdiscussie o.l.v. dhr. Wallage spreekt namens D66 **Aad Nuis.** Van 12.00 tot 14.00 uur.

Dinsdag 18 oktober
De afdeling Den Haag organiseert een politiek café in „De Kunstkring" aan de Denneweg. Rond 21.00 uur houdt **Doeke Eisma** een inleiding over „Europa en Den Haag", waarna discussie volgt.

Vrijdag 21 oktober
De Stichting Vrije Lijst organiseert een forumdiscussie. Inleider is **Erwin Nypels.** Informatie krijgt u van dhr. Baur (010-4330937) of bij de 2e Kamerfractie (070-183066).

Om alle activiteiten voor de agenda volledig te kunnen vermelden is het van belang de gegevens tijdig door te geven aan Anja Lieshout, medewerkster voorlichting D66, tel. 070-183066. De kopij voor de komende Democraat sluit 7 oktober.

PARTIJNIEUWS
D66
DEMOCRATEN

ALV 29 oktober 1988

Discussie over Verkeer en Vervoer niet los te zien van Vierde Nota R.O.

Op de aanstaande ALV in oktober wordt er gediscussieerd over de Hoofdbestuursnota „Richting voor Verkeer en Vervoer". Deze nota geeft de hoofdlijnen aan van het verkeersbeleid dat D66 in de nabije toekomst voor ogen staat. Het HB hecht er veel waarde aan het verkeer en vervoersbeleid centraal te stellen. Met name omdat de economische positie van Nederland meer dan ooit afhankelijk wordt van de infrastructuur die wij zullen weten te bewerkstelligen.

De nota laat duidelijk zien dat er tegenstrijdige belangen zijn. Optimale vrijheid door grote mobiliteit en tegelijkertijd de beheersing van het instrument dat die vrijheid biedt: de auto. D66, altijd een pleitbezorger van het openbaar vervoer, zal moeten aangeven hoe mensen die mobiliteit kunnen optimaliseren, rekening houdend met voor ons belangrijke randvoorwaarden als de kosten en effecten op het milieu. Zoals het er nu naar uit ziet zal de discussie zich ondermeer toespitsen op terugdringing van niet noodzakelijk autogebruik, de herstructurering en verbetering van het openbaar vervoer en de wijze van bekostiging daarvan, als mede de subsidiëring van individuen. Is het mogelijk om het openbaar vervoer zo aantrekkelijk voor mensen te maken dat ze er ook in groten getale gebruik van gaan maken? Moeten er dan bepaalde maatregelen genomen worden zoals b.v. het subsidiëren van individuen?
Voor het HB is ook de relatie van deze nota met de 4de nota Ruimtelijke Ordening van groot belang. Duidelijk is dat deze nota in vele geledingen van de partij in discussie is en een samenhang met de bovengenoemde nota is dan ook onmiskenbaar. Bij de reactie die D66 zal geven op de 4de nota zal het HB dankbaar gebruik maken van de discussie inzake het verkeer en vervoersbeleid en de daarna vastgestelde tekst van haar nota. Hiermee wil het HB aangeven welke waarde zij hecht aan het resultaat van de discussie op de komende ALV: basismateriaal voor een reactie op een beleidsplan dat de inrichting van onze leefwereld aangeeft. Buitengewoon belangrijk voor ons Democraten!

Saskia van der Loo

D66-Voorjaarscongres 1989

De *agenda* voor de Algemene Ledenvergadering van D66 te houden op *17 en 18 februari 1989* luidt als volgt:

Vrijdag 17 februari

20.00 uur	1.	opening door partijvoorzitter
	2.	benoeming notulen- en stemcommissie
	3.	toelichting op de stemprocedure
20.10 uur	4.	*financiën* regiobijdrage 1989 contributieregeling 1990
20.30 uur	5.	toespraak partijvoorzitter
20.45 uur	6.	*concept Europees programma*
22.30 uur	7.	schorsing van de vergadering

Zaterdag 18 februari

10.00 uur	8.	heropening van de vergadering toelichting op de stemprocedure
10.10 uur	9.	*concept Europees programma* (vervolg)
12.00 uur	10.	presentatie kandidaten besturen en commissies presentatie kandida(a)t(en) lijsttrekkerschap Europese Verkiezingen opening stembussen en lunchpauze
12.45 uur	11.	*concept Europees programma* (vervolg) sluiting stembussen
	12.	*concept Europees programma* (vervolg)
13.30 uur	13.	uitslag stemmingen en verkiezingen besturen en commissies
13.40 uur	14.	toespraak fractievoorzitter Tweede Kamer
14.00 uur	15.	*campagnestart* en bekendmaken lijsttrekker toespraak lijsttrekker Europese Verkiezingen
14.45 uur	16.	*actuele politieke moties*
15.00 uur	17.	sluiting door partijvoorzitter

Kandidaatstelling verkiezingen Europees Parlement

Op 15 juni 1989 worden er weer verkiezingen gehouden voor het Europees Parlement.
De Landelijke Verkiezingscommissie brengt naar aanleiding daarvan het volgende onder uw aandacht:
De kandidaatstelling opent op **1 september 1988** en sluit op **1 november 1988.**
Als u zich kandidaat wilt stellen, kunt u vanaf 1 september a.s. een aanmeldingsformulier aanvragen op het secretariaat.
Let goed op de sluitingsdatum. Die is onherroepelijk.
Voor alle zekerheid: u heeft uw contributie toch wel betaald?
De kandidatenlijst komt in de Democraat van november, evenals een stembiljet voor alle leden die hun contributie betaald hebben.
Publicatie van de uitslag volgt in de Democraat van januari, waarna op het voorjaarscongres de lijsttrekker gekozen wordt.

Bon Congresboek ALV 29 oktober 1988

Opsturen naar Democraten 66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

Stuur mij het congresboek voor de ALV op 29 oktober 1988

Naam: .....

Adres: .....

Postcode en plaats: .....

Behandeling Europees Programma

In deze Democraat treft u het ontwerp aan van het nieuwe Europees programma van D66 voor de periode 1989-1994. Dit zal worden behandeld in de ALV van 17/18 februari 1989, waarvoor u elders in deze Democraat de agenda aantreft. Moties en amendementen dienen binnen te zijn bij het Landelijk Secretariaat op *woensdag 14 december 1988 om 12.00 uur.* De te gebruiken standaardformulieren kunnen worden gekopieerd van het achterblad van het Huishoudelijk Reglement, waarover iedere afdeling beschikt.

In de maanden september, oktober en november zal de secretaris buitenland met leden van de programmacommissie alle regio's bezoeken om waar gewenst te zorgen voor toelichting op het Europees Programma. Reeds vastgelegd zijn daarvoor de volgende data: Leeuwarden maandag 21 november, Drenthe zaterdag 8 oktober, Overijssel 21 oktober, Utrecht 23 november, Eindhoven 18 november en Limburg 5 november. De bezoeken aan de overige regio's zullen in de volgende Democraat worden vermeld.

Daarnaast beschikken de regiosecretarissen over een lijstje van D66-ers die bereid gevonden zijn om regio's en afdelingen telefonisch of mondeling nadere uitleg over bepaalde onderdelen van het programma te geven. Voor overige sprekers kunt u, zoals altijd, terecht bij Tineke Knaap op het landelijk secretariaat. (070-858303).

Vacatures HB-commissies

Programma Commissie
Er zijn 2 vacatures in de Programma Commissie. Voor één vacature stelt de huidige voorzitter Hans Jekel zich herkiesbaar. De andere vacature ontstaat doordat Gerard Schouw in de gemeenteraad is gekomen en zijn krachten daarop wil concentreren. Voor informatie kunt u bellen met de voorzitter van de Programma Commissie: Hans Jekel, 's avonds: 070-505624

Landelijke Verkiezingscommissie
In de LVC zijn 2 plaatsen vacant. Elske Schreuder en Johan Beek zijn 6 jaar lid, moeten aftreden en zijn reglementair niet herkiesbaar. Voor informatie kunt u contact opnemen met Jet de Bussy, voorzitter van de LVC tel. 020-242252.
De sluitingsdatum voor het inzenden van de kandidaatstellingsformulieren voor het Bestuur en de Commissies is 30 september 1988.

Chili-manifestatie

Op zondag 11 september 1988 vindt in Amsterdam de vijftiende herdenking plaats van de staatsgreep in Chili met een landelijke demonstratie en manifestatie. Het thema van de herdenking „Weg met Pinochet. Democratie nu" is zeer actueel omdat in het najaar in Chili een volksstemming gehouden zal worden over het presidentschap. Om 13.00 uur start de demonstratie vanaf de Dokwerker op het Jonas Daniël Meijerplein. Na de demonstratie wordt op en rond het Leidseplein de manifestatie gehouden. D66 ondersteunt de herdenking om vanuit Nederland blijk te geven van solidariteit met de Chilenen die dwars door alle politieke stromingen heen de democratie als groot goed beschouwen en vanuit deze overtuiging het herstel van de democratie in Chili eisen.

SWB

Stichting Wetenschappelijk Bureau D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

SWB-publikaties

Al weer enige tijd geleden is bij de SWB een nieuwe Ter Discussie-nota verschenen:
„Naar een inspirerende bestuursstijl".
Hierover het volgende:
De rol van de overheid in de samenleving is op vele manieren en in vele kringen aan de orde. Hij komt aan de orde bij debatten over belastinghervormingen, volkshuisvesting, milieubeleid, Europa 1992, gemeentelijke bevolkingsadministratie... Elke partij probeert op zijn eigen manier ingang te krijgen in dit zo lastige vraagstuk.
Een van de kenmerken van D66 is een open geesteshouding, die zich ook vertaalt in een open opstelling tegenover de burger en zijn of haar wensen. Geen betweterij voor een hoger doel, maar eenvoudige pogingen om tegemoet te komen aan wat de burgers wensen, binnen de grenzen overigens van milieu en andere factoren „van buiten". Die open opstelling zou een eigen visie moeten inhouden op de manier waarop de overheid zich tegenover de burger opstelt, zichzelf organiseert, andere overheidsorganen tegemoet treedt...
Een studiedag over dit onderwerp door de SWB georganiseerd was een poging om die opstelling te concretiseren. Daar werd het woord gevoerd door Maarten van Gils, en Rob Land, auteur van een bijdrage getiteld: „naar een inspirerende overheid: echt minder en beter". Het resultaat van hun bevindingen is gepubliceerd, samen met een samenvatting van de discussie, als verslag van de gelijknamige studiedag. Het is in gefotokopieerde vorm beschikbaar en kan worden besteld door overboeking van ƒ 15,– op postgiro 33.222.13 t.n.v. SWB/D66 onder vermelding van TD 17.

Bundel ruimtelijke ordening
In voorbereiding is een discussiebundel naar aanleiding van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening, getiteld: „D66 op weg naar 2015". Zodra verschijning een feit is, zullen wij hiervan melding maken in de Democraat.

Overigens: als u zich opgeeft als donateur van onze stichting voor minimaal ƒ 150,– per jaar, ontvangt u automatisch de publikaties van de SWB. U steunt daarmee ons werk in belangrijke mate. Voor besturen, regio's, afdelingen en fracties geldt het gereduceerde tarief van ƒ 75,– per jaar.

PSVI
Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon 070-85 83 03
Postgiro 3909120
tnv PSVI D66 Den Haag

Nieuw: D66-wegwijzer!

Tijdens uw vakantie hebben de bureaus van partij en PSVI hard gewerkt aan een grondige vernieuwing van het drukwerk dat nieuwe leden na aanmelding als welkomstpakket krijgen toegestuurd. Tot nu toe bestond dat uit een verzameling meer en minder scherpe kopieën zonder echte samenhang.
Wanneer deze Democraat verschijnt is de drukker ook klaar met een geheel nieuw geschreven boekje dat daarvoor in de plaats komt: de „D66-wegwijzer". Veertig pagina's A5-formaat geniet in een hard kaft, met foto's en illustraties. Het behandelt de ideeën van D66, de geschiedenis, en de structuur van de partij. Het geeft namen, adressen en portefeuilles van kamerleden en medewerkers, personeel van D66, SWB en PSVI. Het bevat de contributie-regeling, een uitleg rond de ALV en verder een eigen hoofdstuk voor SWB, PSVI, PEAC en JD. In de loop van september wordt het gratis toegezonden aan ieder die lid werd na 1 januari 1988, aan de afdelings- en regiobesturen en enkele andere groepen functionarissen. Het is geschreven voor „ledenopvang" en dus niet op de eerste plaats voor ledenwerving: een nieuwe folder daarvoor is nog in voorbereiding. Wilt u een exemplaar van de *D66-WEGWIJZER* ontvangen bestel die dan bij het partij-secretariaat of koop hem op het congres. Prijs per stuk: *ƒ 1.50.* (verzendkosten los exemplaar: ƒ 1,75).

Kennismakingsdagen D66: 8-10 & 26-11

Algemene kennismaking met de partij en met andere (nieuwe) D66-leden. Vooral bedoeld voor mensen die een dergelijke bijeenkomst niet in afdelingsverband kunnen bijwonen. Materiaal: videofilm „Twintig jaar optimisme" en documentatie. Zaterdag 8 oktober en 26 november, partijsecretariaat in Den Haag. Prijs: ƒ 15,00 (excl. lunch).

Presentatie-training: 1-10 & 26-11.

Intensieve oefening in het openbaar spreken met video-ondersteuning. Bij overtekening krijgen raads- en statenleden voorrang en wordt geprobeerd een extra training te verzorgen. Zaterdag 1 oktober en 26 november. Deelname kost ƒ 25,00 excl. lunch. (Overigens: wanneer u zelf een groep deelnemers bijeenbrengt kan deze training ook bij u in de buurt worden verzorgd. Plaats, datum en prijs dan in overleg. Aantal deelnemers: 10-15).

GPO-Congres 24-9

De naam wijzigt maar de traditie blijft. Was het vroeger de HB-commissie „CAR" die deze „Kamertjesdag" of „CAR-dag" voorbereidt, nu is het de nieuwe-HB-cie voor gemeentelijk en provinciaal overleg „GPO" die de organisatie samen met het PSVI verzorgt. Dé jaarlijkse landelijke ontmoeting voor D66-ers in raads- of statenpolitiek. Niet alleen voor raads- en statenleden dus; ook voor alle andere belangstellenden. U kunt zich nog net aanmelden, als u dat vandaag doet!

AGENDA op zaterdag 24 september:
10.30 uur zaal open, ontvangst
11.00 uur OCHTENDRONDE, tegelijk komen aan de orde:
- Wet gemeenschappelijke regelingen: problemen en oplossingen.
- Ouderenbeleid & beddenreducties
- 4e nota Ruimtelijke ordening & mobiliteitsscenario, ingeleid door Dick Tommel
- Emancipatie na decentralisatie: welke waarborgen kun je scheppen?
- Overleg van D66-wethouders

12.45 uur LUNCH-PAUZE
13.30 uur MIDDAGRONDE, met tegelijk:
- Lokaal referendum, ingeleid door Jan Vis en Karel Winkelaar.
- Gemeenten in buitenlandse zaken, ingeleid door Hans van Oerle (raadslid Nijmegen) en Arjen Bouter (kamerfractie-medewerker).
- Bedrijfsvoering bij de politie, ingeleid door Ries Straver (hoofdcommissaris Haarlem) en Nico Schoof (burgemeester Akersloot)
- D66-grote steden overleg.

15.15 uur THEE-PAUZE
15.30 uur PLENAIR GEDEELTE,
- geopend met een korte inleiding van Hans van Mierlo over de actuele Binnenhof-politiek, gevolgd door een discussie over thema's die het werk van kamer- raads- en statenfracties overlappen.

16.16 uur AFSLUITING

Tijdens de lunchpauze zal de nieuwe emancipatiewerkster bij D66, Annelies van Maanen, toelichten hoe de aanpak van haar project er uit ziet. Dat concentreert zich op de raadsverkiezingen van 1990 en de verkiesbaarheid van D66-vrouwen.

Het GPO-congres vindt weer plaats in De Reehorst te Ede, toegang wederom slechts ƒ 25,– (incl. lunch, documentatie etc.). Aanmelding tevoren is beslist nodig voor de organisatie en het tevoren toezenden van stukken.

Antwoordbon PSVI

Ik meld me aan voor de volgende bijeenkomst:

.....

Ik bestel de volgende uitgave(n):
- Handboek Publiciteit in de politiek (klapper, 130 pagina's, ƒ 15,00)
- „Uitspraken over inspraak" ƒ 3,25
- video „Twintig jaar optimisme"*
- Voor de D'Raad (5 nrs/jaar): abonnement ƒ 40,– of gratis kennismakingsnummer.
- Standpuntenbrief (± 3 wekelijks): abonnement ƒ 35,– of gratis nummer.
- Handboek voor besturen (klapper, 61 pagina's ƒ 2,50)
- Werkgelegenheidsprojecten ƒ 2,25
- video „Een reden van bestaan"*

* (geef aan: VHS, V2000, Betamax huur ƒ 25,– of koop ƒ 72,–)
(prijzen exclusief porti)

NAAM: .....
ADRES: .....
POSTCODE, PLAATS: .....
TELEFOON: .....
FUNCTIE IN D66 (eventueel): .....
Opsturen naar PSVI-D66, Bezuidenhoutsweg 195, 2594 AJ Den Haag.
Telefonisch kan ook: 070-85.83.03

Manifestatie herverdeling werk Derde Wereld

Eén van de landelijke organisaties, waarin het PEAC is vertegenwoordigd, is de Stichting Associatie Herverdeling Betaalde en Onbetaalde Arbeid. Zoals de naam al zegt, houdt deze stichting zich bezig met voor vrouwen essentiële zaken als arbeidstijdverkorting en het zichtbaar maken van onbetaalde arbeid. Overal waar bezuinigd wordt, neemt het pakket onbetaalde taken (meestal in de vorm van vrijwilligerswerk, maar ook gewoon weer voor de huisvrouw, via extra zorglasten) drastisch toe. Terwijl betaalde banen worden wegbezuinigd, krijgen voornamelijk vrouwen de „kans" hetzelfde werk, maar nu als vrijwilliger, weer op te nemen. Uiteraard acht het PEAC zulks een ongewenste ontwikkeling.

Wat in onze, betrekkelijk welvarende maatschappij al verontrustend is, veroorzaakt in de steeds armere Derde Wereld een regelrechte ramp: Waar vanwege de enorme schuldenlast rigoureus dient te worden bezuinigd van overheidswege, worden in de verzorgende sector begrotingsposten geschrapt. De lasten daarvan komen onevenredig op de schouders van vrouwen terecht, die helemaal onderaan het cicuit de eindjes aan elkaar dienen te knopen. Zij zijn gedwongen er bij te gaan werken, niet alleen overdag, maar vaak ook 's avonds, terwijl zij daar tussendoor geacht worden hun kinderen en huishouden te verzorgen, waardoor de stringente maatregelen vaak andere noodlijdende familieleden (grootouders etc.) ook deel van zijn gaan uitmaken. En dat allemaal nog steeds tegen aanzienlijk lagere beloning dan voor mannen gebruikelijk is. In veel gezinnen ontbreekt trouwens de man, zodat de vrouw er helemaal alleen voor staat.

Ook hier speelt het vrouwen parten, dat onbetaalde (verzorgings)arbeid in geen enkele statistiek terug te vinden is: in feite doen vrouwen, die geen betaald werk verrichten, niets. Vandaar dat elke maatschappij hierin de rek ziet voor bezuinigingen. Wat is goedkopere arbeid dan onbetaalde, nietwaar?

Deze ontwikkeling is wereldwijd te constateren, en het is begrijpelijk dat de Associatie dit thema heeft gekozen om zich tijdens de NOVIB-actieweek (15-22 oktober 1988) naar buiten toe te profileren. Een grote manifestatie, waar NOVIB en Associatie samen hun schouders onder gaan zetten zal deze week inleiden. Het lijkt raadzaam om deze dag vast in de agenda's te noteren: 15 oktober 10.00 uur, Vrije Universiteit te Amsterdam. De kosten voor deze dag (inclusief lunch en consumpties, kom daar tegenwoordig eens om) bedragen *f* 15,–, terwijl reiskosten boven de *f* 10,– zullen worden vergoed. Wel even onderstaande bon insturen naar PEAC, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag. Ook het Peac zal een afvaardiging naar deze dag sturen. Mirjam Hommes

Antwoordbon

Ik geef mij op voor de NOVIB/Associatie-manifestatie op 15 oktober 1988.

Naam: .....

Straat: .....

Postcode en woonplaats: .....

Telefoon: .....

Naam organisatie: .....

Een bedrag van *f* 15,– is overgemaakt op gironummer 645300 tnv. Novib, Amaliastraat 7, Den Haag ovv. Congres Associatie/Novib

SWB

Stichting Wetenschappelijk Bureau D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

Idee66

Wij wijzen u nogmaals op ons blad Idee66. Idee66 is in de beste traditie van D66 een vernieuwend blad, met grote aandacht voor onderwerpen als de rol van de overheid in de samenleving, milieu, plaats en rol van D66 in de politiek; en met elke keer een commentaar en „slechte gedachten". Idee66 probeert nieuwe thema's in de politiek te belichten en is daarom essentieel bij de programmatische vernieuwing van de partij. Idee66 verschijnt zesmaal per jaar. De abonnementsprijs bedraagt *f* 60,– per jaar; losse nummers *f* 10,–.
U kunt zich opgeven voor een abonnement via bijgaande bon, maar een telefoontje naar de SWB (070-858303) is ook voldoende.

○ Ja, ik abonneer mij op Idee66, ik wacht met betalen op de acceptgirokaart.
○ Tevens wens ik (tegen betaling) de reeds in 1988 verschenen nummers te ontvangen.

Naam: .....
Adres: .....
Woonplaats: .....

Handtekening

Opsturen naar de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.

Nieuwe SWB-werkgroep Ouderenbeleid

Enkele leden zijn van plan in het najaar te starten met een nieuwe SWB-werkgroep Ouderenbeleid. Deze werkgroep wil, aansluitend op het werk dat de werkgroep Ouderenbeleid bij de voorbereiding van het voorjaarscongres heeft verricht, proberen tot een meer fundamentele visie te komen op de sociale problemen van ouderen, om op grond daarvan politieke aanbevelingen te formuleren. De volgende thema's zullen aan de orde worden gesteld: voorlichting; de mens als arbeidend en creatief wezen; de oudere mens als zich ontwikkelend en lerend wezen; de politieke relevantie van de problemen tussen de generaties; levensloop en onderwijs.
Het doel is een algemene bewustwording van het ouderenvraagstuk, om te beginnen binnen D66. De werkgroep wil mensen van verschillende disciplines en generaties omvatten.
Wie belangstelling heeft en meer inlichtingen wenst, kan zich richten tot Manda Kapil, Zwaluwstraat 66, 3145 NH Maassluis, tel. 01899-16714.

Europese integratie vanuit democratisch perspectief

EUROPA MOET GEZICHT LATEN ZIEN

Zitting van het Europees Parlement in Straatsburg. Parlement en Commissie onttrekken zich nog teveel aan het zicht van de Europese onderdanen.

De voor- en nadelen, financieel en anderzins, van de Europese Gemeenschap zijn slechts bekend aan een kleine kring van deskundigen. Van Eurofielen tot Eurofoben. Dit was niet ernstig in de jaren '50 en '60 toen de Europese integratie (lees: het naar elkaar toegroeien van nationale economieën) zich nog in een weinig ver gevorderd stadium bevond. Of men nu uiting van „Laissez faire", of van een ideologie die zich richt op grotere overheidsbemoeienis met de staatshuishouding, het focuspunt bleef de nationale economie en de daarvoor verantwoordelijke nationale ministers.

Maar toen gaandeweg de economische integratie op gang kwam kon men weinig merken van een verschuiving van de belangstelling van de burger, noch van die van de nationale politieke elites richting EG. Was eerst de grootste winst te behalen bij een zakelijke, resultaatgerichte, door technocraten uitgevoerde integratie, nu is er een wereld te winnen op het gebied van de bewustwording.
Het schort 'm in het overbrengingsmechanisme. Dat wat bereikt is in de EG en nog te bereiken is, moet worden overgebracht op de bevolking. De na de Tweede Wereldoorlog ontstane Europese Beweging wordt hoofdzakelijk „gedreven" door een Euro-idealisme. Dit terwijl in ons tijdperk een (individualistisch) pragmatisme meer aanspreekt. Hier komt nog bij dat de Europese Beweging er niet in is geslaagd de „massa's" te mobiliseren voor haar gedachte. Nodig zijn dus veranderingen die de burgers van de EG het besef geven dat de Europese éénwording voor hen persoonlijk voordeel oplevert cq kan opleveren.

Balans

De EG wordt in steeds grotere mate supranationaal, maar de vereiste mentaliteitsverandering van instellingen en burgers heeft nog niet plaatsgevonden. Het overhevelen van bevoegdheden naar „Brussel" is niet slechts een technische kwestie. Dit proces onttrekt veel aangelegenheden aan de democratische controle door de onderdanen. Het is logisch en verantwoord dat de supranationalisering minder invloed met zich meebrengt van nationalen van een staat op Commissie-cq Raadsbesluiten ten aanzien van hun eigen staat. Immers personen uit de andere elf lidstaten nemen evenzeer deel aan de besluitvorming. Daarentegen krijgen zij op hun beurt invloed op EG-beslissingen ten aanzien van andere lidstaten. Welnu, de balans van verlies aan invloed op één terrein en winst op een ander is nog niet in evenwicht. Met andere woorden alle EG-burgers tezamen hebben nog onvoldoende invloed op alle EG-besluiten tezamen. Dit is ernstig wanneer men uitgaat van het principe dat individuen invloed moeten hebben op beslissingen die hen raken. Door de éénwording raakt in beginsel ieder besluit van de Commissie/Raad iedere burger in zijn capaciteit van onderdaan van die éne tot stand gekomen gemeenschap.
Om eerder vermelde redenen is het noodzakelijk een onomkeerbaar, zichzelf genererend integratieproces in gang te zetten. Er bestaan mogelijkheden (zie onder) een aantal op het eerste gezicht minder belangrijke besluiten te nemen die voor een dergelijk proces als katalysator kunnen dienen. Hieronder zal steeds vanuit de burger worden geredeneerd.

Referendum

Er zijn twee vraagstukken te onderscheiden. (doch niet te scheiden) Ten eerste de vraag, hoe de formele institutionele structuur zo gewijzigd kan worden dat de mogelijkheid tot controle en medebesluitvorming van de EG-onderdanen wordt geoptimaliseerd.
Het moet duidelijk worden wie gecontroleerd moet worden. Kortom welke instantie uiteindelijk de beslissingen neemt. Dit behoort de Commissie te zijn, want die is verantwoording verschuldigd aan het Europees Parlement (EP). De Commissie moet het beleid maken en uitvoeren. De Raad zal zich moeten beperken tot nauwkeurig vastgestelde uitzonderlijke gevallen, waarin zij (als gehéél) een besluit van de Commissie kan blokkeren. Een dergelijk Raadsveto (zie VS-systeem) zal dan met bijvoorbeeld 2/3 van de stemmen van het EP, of een referendum (in algemene politieke kwesties) ongedaan kunnen worden gemaakt. De Raad moet op den duur, slechts onder bovenstaande voorwaarden, een heel pakket van de Commissie kunnen afwijzen. Dit zonder op concrete individuele punten veranderingen te kunnen aanbrengen.
Het onderscheid tussen verplichte en niet-verplichte uitgaven moet worden weggenomen. Het EP moet zich over de gehele, door de Commissie opgestelde, begroting kunnen uitspreken en amendementen kunnen aannemen. Het Hof kan in een zeer korte procedure beslissen of de begroting op specifieke punten in strijd is met door de EG tegenover derden aangegane verplichtingen. Onder voorwaarden kunnen bij referendum wijzi-

gingen in de begroting worden aangebracht. De voorzitter van de Commissie wordt door het EP aangesteld, deze zoekt verder zijn ploeg bij elkaar. Moties van wantrouwen tegen zowel de gehele Commissie als tegen individuele leden zijn mogelijk. De rest van het parlementaire stelsel zal in de praktijk moeten evolueren.
Het EP zal bestaan uit één Kamer. Haar leden worden gekozen via een uniform kiesstelsel zonder kiesdrempel. In iedere lidstaat wordt via het stelsel van evenredige vertegenwoordiging een vastgesteld aantal parlementsleden gekozen. Dit aantal zal zoveel mogelijk in overeenstemming zijn met het bevolkingsaantal.

Portemonnee
Ten tweede speelt de vraag, hoe de burgers ertoe gebracht kunnen worden van deze mogelijkheden gebruik te maken, danwel voor zichzelf de hun principieel toekomende democratische rechten te verwerven.
De concrete invulling van het parlementaire stelsel zal tot stand komen onder druk van de bevolking. Ieder parlementair systeem is slechts onder pressie van de belastingbetaler gevormd. Burgers eisten in Nederland ten tijde van het censuskiesrecht grotere invloed op de besteding van hun bijdragen aan 's lands schatkist. Nog altijd geldt het adagium: „No taxation without representation".
Waar zit 'm nou het probleem? De Europese burger heeft niet zo in de gaten waar zijn „taxation" voor wordt gebruikt, en belangrijker, hoe groot „taxation" aan „Brussel" is.
Het is nodig de burger duidelijker in zijn portemonnee te laten merken dat de EG wel degelijk een realiteit is.
Dit zonder de kosten voor de burger hoger te laten worden. Wanneer de EG-onderdaan eenmaal in de gaten heeft dat hij geld betaalt zal hij ook willen bepalen hoe dat uitgegeven wordt. Op dat moment wordt het draagvlak van de Europese volksvertegenwoordigers aanmerkelijk groter.
De burger zal dan ook via zijn nationale parlement zorgen dat de Raad zich t.o.v. Commissie en EP goed gedraagt. Voor alle voorgaande voorstellen is toestemming van de Raad nodig. De Europese democratie zal dan ook in eerste instantie via de nationale parlementen moeten worden veroverd. Grotere coördinatie tussen EP en nationale parlementen is vereist. Dit om ervoor te zorgen dat de leden van de Raad voor „wangedrag" t.o.v. het EP door hun eigen parlement op het matje worden geroepen.

Concrete voorstellen:
Op ieder consumptiegoed aangeven welk percentage van de koopprijs aan de EG wordt afgedragen. Eventueel een geringe directe Europese inkomstenbelasting heffen met gelijktijdige vermindering van de andere indirecte afdrachten van de burger.
De burger direct confronteren met de instellingen van de EG. Zoals een in te voeren paspoortdienst, spaarbank, diverse controle diensten (bijv. waren), Europees-georganiseerde pensioenfondsen en -verzekeringen.
In de EG voortgebrachte landbouwprodukten van een certificaat voorzien. De ECU invoeren voor zoveel mogelijke transacties.
Kortom: de EG moet een gezicht krijgen.

De eerste doelstelling van D66 is nog steeds dat ieder individu zijn leven zoveel mogelijk kan inrichten zoals hij/zij dat wenst en de middelen daartoe bezit, zonder al teveel last voor leefomgeving en mede-individuen op te leveren. Maar als het leven van individuen voor een groot gedeelte wordt bepaald door beslissingen van een onzichtbaar en nauwelijks beïnvloedbaar bureaucratisch lichaam, dan is de tijd gekomen dit lichaam een gezicht te geven opdat het ter verantwoording kan worden geroepen.

Ernesto H. Braam

Adviesraad in conferentie

Omringd door de Veluwse bossen van Loenen was de nieuwe Adviesraad bijeen met als doel een nadere onderlinge kennismaking van de leden en het bespreken van een aantal interne en externe zaken, die in de nabije toekomst voor de AR van belang zullen zijn en worden.

Andere politiek
De vraag naar de bruikbaarheid van het label „Andere politiek" blijft actueel. De vlag van de formele democratie moet de lading beter dekken dan nu het geval is. Het breed verbreide onbehagen in de politieke praktijk moet produktief worden gemaakt.
Gezocht moet worden naar betere koppelingsmechanismen tussen onze uitgangspunten en de feitelijke stellingnames. Kort gezegd: Uitgaande van de „wat's" van D66 moet worden vastgesteld of „hoe" en „wat" bij elkaar passen.
Naast het werk dat in de werkgroepen 2000 en 2001 wordt verricht ligt hier voor de AR een taak.
Voor de AR-vergadering van 26 november zal een werkgroep dit onderwerp voorbereiden.
Inhoud gevend aan „andere politiek" is de gedachte ontstaan en door een grote meerderheid ondersteund om overeenkomstig de ALV ook de mogelijkheid voor groepen partijleden te openen actuele politieke moties bij de AR in te dienen en te verdedigen. Op die wijze kan direkt worden ingespeeld op politieke gevoelens aan de basis in de advisering naar de partijtop. Voorstellen zullen worden uitgewerkt voor de eerstkomende AR-vergadering.

Foto: Dennis Sies

Naast de lange termijndiscussie zal de aktuele politieke diskussie meer diepgang en effekt moeten krijgen. De reglementair voorgeschreven terugmelding van HB en fracties zal beter uit de verf moeten komen.

AR en de partijstructuur
Om zijn centrale doorgeef- en adviesfunctie goed te vervullen zal de bereikbaarheid van de Adviesraad voor regio- en afdelingen verder worden uitgediept. Bij de advisering zal aktief worden gezocht naar ondersteunning vanuit SWB, PEAC en PSVI.
AR-werkgroepen zullen concrete uitwerking aan deze aanbevelingen moeten geven.

AR-agenda
De eerstvolgende Adviesraad vergadering op 1 oktober in de Jaarbeurs te Utrecht zal ondermeer gaan over de 4e Nota Ruimtelijke Ordening en de regeringsvoorstellen van Prinsjesdag.
Noteer ook vast 26 november, dan praat de Adviesraad over ANDERE POLITIEK

Henk Bleuming

De lokale politieke cultuur onder de loep

LIGT DE LOKALE DEMOCRATIE OP STERVEN?

De lokale democratie lijkt dicht te slibben. De democratiseringsgolf is weggeëbd, gemeenten worden door het Rijk gedwongen een no-nonsense beleid te voeren waarin weinig ruimte is voor een dwarsliggende Raad. Het wringt nogal eens tussen Raad en College van B&W, collegepartijen en oppositie. Reden voor de Democraat om vijf lokale politici bij elkaar aan tafel te zetten: twee bestuurders en drie raaddsleden. Peter van Eijk doet verslag van een discussie over de knellende banden van het programakkoord, voorgebakken besluitvorming en gebrekkige informatievoorziening. „Je ziet wel dat eerst de eigen koppen worden geteld voordat de oppositiepartijen volledig worden geïnformeerd over een bepaald College-standpunt."

Aanwezig op het landelijk secretariaat zijn op woensdag 20 juli vijf gemeenteraadsleden. Uitgenodigd voor een ronde tafelgesprek met als centraal thema: De politieke cultuur op gemeentelijk niveau.
Wethouders die hun verantwoordelijkheid trachten te ontlopen. Verhullende nota's die soms zelfs helemaal niet worden verspreid. Debatten waarbij het werkelijk uitwisselen van argumenten nauwelijks meer voorkomt... En zo zijn er meer recente voorbeelden te noemen van weinig democratische praktijken in het lokale bestuur. Naar aanleiding hiervan spreken sommige waarnemers over het afsterven van de parlementaire democratie. Ook menen zij onder de burgers een groeiende afkeer van de politiek waar te nemen. Hoe serieus moeten deze signalen worden genomen? Is de kwaliteit van de (gemeentelijke) politiek echt aan het afnemen? Of vertroebelen enkele affaires het beeld en is er in feite niets nieuws onder de zon?
De deelnemers:
Marja Baak is sinds 1986 voorzitster van de 2-persoons D66-fractie in Amsterdam (naast deze 2 zetels heeft D66 ook een wethouder in de hoofdstad). Paul Bordewijk was enige jaren „gewoon raadslid" voor de PvdA in Leiden en is daar nu al een paar jaar wethouder. Hij is onder meer verantwoordelijk voor Financiën, Personeel en Organisatie. Partijgenoot Rick ten Have heeft eveneens eerst de nodige raadservaring opgedaan, alvorens toe te treden tot het Amsterdamse college van B&W. Zijn portefeuille omvat onder andere Herhuisvesting en Juridische Zaken. Pex Langenberg is één van de twee D66-raadsleden in Leiden en maakt deel uit van de oppositie. Steven de Vreeze bevindt zich daar in het andere kamp: hij is lid van de 16-persoons PvdA-fractie.

Bordewijk: „Zolang ik de politiek volg zijn er mensen die spreken over een bedreiging van de democratie, als ze het met een bepaalde gang van zaken niet eens zijn. Ik zie dat anders. Neem het feit dat je de te behandelen onderwerpen van tevoren met je fractievoorzitter doorneemt. Dat is toch heel normaal in de politiek. Je kunt nauwelijks anders werken."
Ten Have: „Ja, maar dat geldt zeker niet voor alle recente verschijnselen. Je ziet bijvoorbeeld dat bijna elk zichzelf respecterend gemeentebestuur tegenwoordig een programcollege heeft, dat werkt met een programakkoord. Daardoor krijg je ook in de gemeenteraad een scheiding tussen regerings- en oppositiepartijen. Een gevolg daarvan is, net als in de landelijke politiek, dat politieke bestuurders in toenemende mate onschendbaar dreigen te worden. Het programakkoord was een zakelijke overeenkomst. Maar het is nu verworden tot een soort bondgenootschap van bloedbroeders, waarbij je als collegepartijen ook emotioneel aan elkaar verbonden hoort te zijn. Natuurlijk gaat het niet aan om binnen het college van B&W op elke slak zout te leggen, maar het kost wat kost handhaven van de eenheid is een slechte zaak."

Tijden veranderen

Baak: „Een mogelijke verklaring voor die toegenomen eenheid binnen het college, is dat de tijd voor het doen van leuke dingen voorbij is. Impopulaire maatregelen van het rijk worden doorgeschoven naar de gemeente en die bezuinigingen grijpen steeds dieper in. In deze omstandigheid bestaat bij delen van de Amsterdamse raad de neiging om de onderlinge eensgezindheid als het hoogste goed te beschouwen."
De Vreeze: „Ik geloof inderdaad ook dat je de huidige situatie in een historisch perspectief kunt plaatsen. Er is de afgelopen 20-25 jaar nogal wat veranderd in het bestuurlijk klimaat. Dan denk ik niet alleen aan de toegenomen noodzaak tot bezuinigen, maar ook aan het wegebben van de democratiseringsgolf uit de jaren 60-70 en het no-nonsense tijdperk dat daarvoor in de plaats is gekomen. Ik voeg hier wel direct aan toe dat je bij het praten over de politieke cultuur erg moet oppassen met generaliseren. Amsterdam is niet representatief voor heel Nederland. Zo is naar mijn indruk de fractiediscipline binnen de PvdA in Leiden minder groot dan die in Amsterdam. En meer in het algemeen gesproken: er zijn misschien wel honderden andere gemeenten waar het college ook is samengesteld op basis van een programakkoord maar toch anders optreedt. Ik ben het dus volstrekt niet eens met diegenen die stellen dat de democratie dood is."
Langenberg: „Akkoord, ik ben het met de verstrekkendheid van die stelling ook niet eens, maar er zit wel een kern van waarheid in. Er zijn wel degelijk redenen voor zorg. Bij ons zie je immers net als in Amsterdam, dat de samenwerking tussen collegepartijen een hoge waarde, ja zelfs iets mytisch, heeft gekregen. Vooral als het gaat om onderwerpen die in het akkoord niet voorkomen, valt op hoe zeer zij de neiging hebben sowieso op een lijn te gaan zitten. Bovendien is er in min en meerdere mate sprake van fractiediscipline binnen de collegepartijen. De oppositie staat onder de huidige omstandigheden derhalve grotendeels buitenspel."
Ten Have: „Ja precies, die kwesties die niet in het akkoord geregeld zijn, die zijn typerend. Een gemeentebestuur heeft enerzijds, pregnanter dan de Tweede Kamer, een bestuurlij-

ke functie, Daar is inderdaad eenheid voor geboden. Maar aan de andere kant heeft de raad een controlerende functie. Dat dualisme is wettelijk vastgelegd. Welnu, wat niet mag gebeuren is dat het programakkoord de controlefunctie van de raad ondersneeuwt. Dat zodra men verantwoording vraagt het dagelijks bestuur een houding aanneemt van: de eenheid mag niet in gevaar komen. Dit spanningsveld tussen besturen en controleren zag je bij het debat over de Stopera heel duidelijk, toen bleek dat er 125 miljoen teveel was uitgegeven, zonder dat de raad daarover was ingelicht. In zo'n geval moeten alle partijen die in de raad vertgegenwoordigd zijn in volle vrijheid aan het college kunnen vragen om verantwoording."

De Amsterdamse gemeenteraad vergadert. De uitkomst van de besluitvorming is doorgaans voorspelbaar.

Politieke cultuur

Baak: „Tja, het veranderen van de politieke cultuur is inderdaad een moeilijke zaak. Ik beschouw het echter als mijn plicht om te streven naar een andere politiek. Tijdens een plenaire bijeenkomst van de raad staan er doorgaans zaken op de agenda die al zijn voorbesproken in commissievergaderingen. Ik vind dat je in dat stadium nog steeds aandachtig behoort te luisteren naar argumenten en van collegepartijen en van oppositiepartijen. Het mag niet zijn uitgesloten dat die argumenten het standpunt van de raadsleden nog kunnen beïnvloeden. Maar in werkelijkheid gaat het vaak anders. Men gaat de raadszaal in met een duidelijke voorstelling van wat de uitslag moet worden. De uitkomst is doorgaans voorspelbaar.
Met betrekking tot het programakkoord heeft ieder raadslid – ook de fractieleden van de collegepartijen – naar mijn oordeel de taak om te beoordelen of de voorstellen die ontleend zijn aan het akkoord, juist zijn. En zo neen, dan moet het raadslid zelf met suggesties ter verbetering komen. Als je dergelijke dingen niet doet ben je alleen maar bezig met het bezetten van een zetel voor vier jaar."
De Vreeze: „Dat is een mooi verhaal en in theorie ben ik het met je eens. Maar hoe gaat dat nu in Amsterdam. D66 is toch lid van het college, er is toch een akkoord gesloten?"
Baak: „Zeker, maar dat is opgesteld in 1986. Er staat in wat de collegepartijen willen gaan doen. Als men dan vervolgens komt met concrete voorstellen ter uitwerking van het program, dan neem ik de ruimte om daar, indien nodig, kanttekeningen bij te plaatsen. Verder verwacht ik van de dagelijkse bestuurders dat zij bereid zijn om over de voorstellen van gedachten te wisselen en open staan voor suggesties."
Ten Have: „Maar daar bestaat toch geen knelpunt bij ons. Nee, waar het klemt, dat is bij belangrijke onderwerpen die niet in het akkoord geregeld zijn."
Baak: „Dat gaat me te snel Rick. We hebben het een paar keer in de raad gehad over het cultuurverschijnsel, dat een collegelid met een beleidsvoornemen naar een commissie stapt en zegt: „dit is het". En daar moet het dan vervolgens maar bij blijven."
Ten Have: „Dat kan inderdaad per wethouder verschillen. De een is eenvoudig minder flexibel en minder geneigd om terug te gaan naar het college wanneer het overleg met een commissie misloopt, dan de ander. Zo'n halstarrige houding heeft tot gevolg dat de collegepartijen onder druk worden gezet om de wethouder te volgen; het is eigenlijk een vrij bot machtsmiddel."
De Vreeze: „In Leiden zie je in dit verband ook wel dat eerst de eigen koppen worden geteld, voordat de oppositiepartijen volledig worden geïnformeerd over een bepaald standpunt van het college."

Gebrekkige informatievoorziening?

Bordewijk: „Als raadslid zit je in de luxe positie dat je kunt kiezen wat je leest. Je kunt over een bepaald onderwerp alle stukken bestuderen en andere zaken laten schieten, terwijl ik kennis moet nemen van alle documenten die mijn portefeuille betreffen. Een raadslid kan dus een voorspring nemen op een wethouder als het gaat om inhoudelijke kennis van de materie."
De Vreeze: „Die mogelijkheid is maar heel relatief. Want als part-time politicus heb je gewoon veel minder tijd tot je beschikking dan de leden van het college. Daar komt nog bij dat de stukken die je ontvangt vaak onvoldoende zijn afgestemd op je informatiebehoefte. Zo kreeg ik vorig jaar vlak voor de begrotingsbehandeling een 20 centimeter hoge stapel van documenten. Daar heb je niets aan want je komt er bij lange na niet doorheen. De zenders van de boodschap, de collegeleden, moeten de informatie zo vormgeven dat de raadsleden daar werkelijk iets mee kunnen."
Ten Have: „Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Ik heb namelijk te maken met twee problemen in dit verband. In de eerste plaats zijn maar weinig ambtenaren in staat om snel en helder te schrijven. En voor het opstellen van nota's in twee of drie groepen is doorgaans geen tijd, dat weet jij ook.
In de tweede plaats heb ik te maken met nogal uiteenlopende voorkeuren van raadsleden. Voor mijn twee vaste commisies heb ik geprobeerd de informatievoorziening op dezelfde wijze te verbeteren. De zogenaamde „wethoudersmap" is afgeschaft – ik beschik dus over precies dezelfde hoeveelheid stukken als de commissieleden – en in de agenda staat aangegeven wat naar mijn mening hamerstukken zijn. Nu blijken deze maatregelen in de ene commissie een prima effect te sorteren, terwijl de leden van de andere commissie het oneens zijn met de reductie van de hoeveelheid informatie. Die willen gewoon alle mogelijke relevante documenten onvangen. Ik constateer dus alleen al in mijn eigen praktijk verschillende informatiebehoeften."
Baak: „En dan praat jij alleen nog maar over formele beschikbare informatie. Wat ik vaak mis is de achtergrondinformatie. Wat heeft een wethouder met een minister precies besproken? Hoe zal de besluitvorming in de Tweede Kamer over een bepaald onderwerp vermoedelijk gaan verlopen? Pas wanneer ik over dergelijke informatie beschik, kan ik vaststellen of ik er voor mijn eigen standpuntbepaling iets aan heb."
Ten Have: „Toch meen ik dat Amsterdam in dit opzicht een „open" bestuur heeft. Wij houden geen informatie achter. Zelf schift ik relevante en niet-relevante informatie omdat ik meen te kunnen beoordelen waar een raadslid behoefte aan heeft. Daarnaast is er nog de afdeling voorlichting van de gemeente die inlichtingen verstrekt over gesprekken die er met Haagse politici hebben plaatsgevonden."
De Vreeze: „Dat is mooi gezegd Rick, maar ik ben toch blij dat ik iedere dinsdagavond een overleg heb met onze wethouders. Dan hoor ik tenminste nog eens wat en dan kan ik zelf beslissen hoe ik met de ontvangen informatie omga."

Ligt de lokale democratie op sterven? De deelnemers aan dit gesprek beantwoorden deze vraag ontkennend. Vooral de drie fractieleden, plaatsen echter kritische kanttekeningen bij de bestaande politieke cultuur. Dit betekent dat er voor politici die streven naar een andere cultuur, naar een andere politiek, nog veel eer valt te behalen. Maar wat is nu wijsheid in deze situatie? Handelen volgens het oude gezegde: goed voorbeeld doet goed volgen?

Peter van Eijk

Tweede Kamerfractie D66 vraagt spoeddebat

„HARMONISATIEWET GRONDIG HERZIEN"

De Tweede Kamerfractie van D66 vindt dat de zogenaamde Harmonisatiewet grondig moet worden herzien. Ongeacht de vraag of minister Deetman het hoger beroep wint tegen de uitspraak van de rechter die een deel van de wet buiten werking stelde, wil onderwijsspecialist Aad Nuis dat de Kamer het „broddelwerk" opnieuw onder de loep neemt. Hij heeft daartoe namens zijn fractie om een spoeddebat gevraagd.

Nuis noemt het feit dat de rechter een belangrijk deel van de kabinetsplannen heeft onderuit gehaald een „unieke en gelijktijdig kwalijke situatie". „Dat feit alleen al kan en mag de Kamer niet zomaar laten passeren", aldus de D66'er.

Helderheid
D66 wil dat het kamerdebat in elk geval helderheid en zekerheid brengt voor studenten en instellingen. Daarnaast wil Nuis heroverweging en herziening van de wet aan de orde stellen.
Meer in het algemeen is hij bovendien voorstander van een evaluatie van de gang van zaken bij de totstandkoming van de wet, waarbij de vraag gesteld moet worden in hoeverre regering en parlement tekort zijn geschoten.

Jan Vis
Nuis constateert dat ook nu nog – twee maanden nadat de wet van kracht werd – fouten in de wetsartikelen worden ontdekt. Zo kwam D66-senator Jan Vis deze zomer in het nieuws toen hij ontdekte dat in de definitieve tekst een heel artikel bleek weggevallen, waardoor enkele honderden oudere studenten financieel in de problemen zouden zijn gekomen. Dze fout is inmiddels door het kabinet hersteld.

Aad Nuis: „Broddelwerk opnieuw onder de loep nemen"

D66: Oordeel nodig van CRI en KMAR

De D66-fractie in de Tweede Kamer wil dat ook aan de CRI en de Koninklijke Marechaussee een oordeel wordt gevraagd over de nieuwste versie van het nieuwe paspoort, voordat wordt besloten over invoering hiervan.

Zonder het oordeel van deze instanties – die in de praktijk met het paspoort vandoen krijgen – zou het volgens fractiewoordvoerder Jacob Kohnstamm niet consequent zijn om het fraudebestendige paspoort per 1 januari 1989 in te voeren. Immers, de minister van Buitenlandse Zaken heeft zelf in het voorjaar besloten tot uitstel van invoering op grond van rapporten van deze tweede instellingen.

Praktijk
Kohnstamm constateert dat het volgens TNO „technisch onaantrekkelijk" is het paspoort te vervalsen.
„Ik heb op voorhand geen reden om aan dat oordeel van TNO te twijfelen. Maar juist in de praktijk moet de fraudebestendigheid en de herkenbaarheid daarvan blijken."

Rapport paspoort versterkt D66-lijn

Het rapport van de enquêtecommissie paspoortproject bevestigt – en versterkt soms zelfs – de lijn die de D66-fractie in de Tweede Kamer eerder al trok wat betreft de politieke consequenties.

Al voor het zomerreces drong D66 aan op het aftreden van de bewindslieden Van der Linden en Van Eekelen, zijnde de op verschillende momenten eerstverantwoordelijken. Voor het definitieve oordeel over het geheel van verantwoordelijkheden wacht de fractie vanzelfsprekend de verdediging af van de regering en de betrokken bewindslieden in het bijzonder. „Maar het rapport zoals het er nu ligt", aldus het eerste commentaar van D66, „levert voorshands geen reden op het eerder uitgesproken oordeel te herzien."

Zorgloosheid
Het algemene beeld zoals dit uit het rapport naar voren komt is voor D66 een bevestiging, soms een versterking, van het beeld dat vooral in het afgelopen jaar tijdens de vele discussies in de Kamer geleidelijk zichtbaar werd. „Dat beeld wordt gekenmerkt door vaak onvoldoende zorgvuldig bestuur op verschillende momenten in het proces, door tekortschietend management op het departement van buitenlandse zaken bij dit project en door een buitengewoon ongelukkige interdepartementale animositeit tussen buitenlandse zaken en binnenlandse zaken.
Een indruk van een zekere zorgeloosheid dan wel van structurele onderschatting van de complexiteit van de operatie en mogelijk van beide dringt zich op tijdens het gehele proces tot de jaarwisseling 1987/1988."

De inhoud van het rapport is volgens de fractie in grote lijnen ook een bevestiging van het rapport van de Algemene Rekenkamer, dat mede ten grondslag lag aan verscheidene parlementaire debatten.

Onjuist
Als nieuw belangrijk feit onderkent D66 dat het rapport van de enquêtecommissie gewag maakt van onvolledige en zelfs onjuiste informatie aan de kamer.
„Tevens maakt het rapport pijnlijk zichtbaar dat een primaire overheidszorg als de paspoortverstrekking middels de KEP-constructie in feite berust op een uiterst wankele basis. Nieuw is ook het beeld van de belangrijke financiële risico's, die tot prijsverhoging van het paspoort kunnen leiden.
Indien voor de continuïteit van de paspoortverstrekking en de financiële risico's geen afdoende waarborgen kunnen worden gevonden, vindt D66 een fundamentele herwaardering geboden.

Wij-gevoel

„Om de paar jaar wisselen werknemers van Shell van werkplek. Het nadeel daarvan is dat het personeel weinig tijd heeft om goed naar de buitenwereld te kijken. Het wij-gevoel overheerst. Als socioloog was ik daar alert op."

Aldus Doeke Eisma in De Volkskrant naar aanleiding van een stage bij het Shell-hoofdkantoor in Den Haag. Hij kwam er binnen als milieu-woordvoerder van de D66-Tweede kamerfractie, maar zijn oude studiegebied bleek meer te helpen bij het leren kennen van de Shellmentaliteit. Bijvoorbeeld wat betreft de achtergrond van de aanwezigheid van de oliegigant in Zuid-Afrika.

„De werknemers zijn steeds zo druk met zich in te werken in een nieuwe functie, dat ze onvoldoende impulsen ontvangen van buiten", aldus Eisma nog steeds in gesprek met Volkskrantredacteur Marieke Aarden. „Daardoor geven ze ook minder gevolg aan ideeën die elders in de samenleving gemeengoed zijn".

Eisma heeft als socioloog wel een gevoelige plek bij de Shell ontdekt. „Waar ze bij de company nogal van schrikken is dat allerlei mensen geen subsidie meer willen van Shell. Parkpop-Den Haag hoefde die extra 5000 gulden niet en de Stichting Kunstzinnige Vorming in Rotterdam wees sponsering ook af als ze het Shell-embleem in het programmaboekje moesten afdrukken."

Tenslotte voert Eisma in De Volkskrant een fractiegenoot op om te laten zien hoe Shell steeds minder kan helpen: „Mijn collega Dick Tommel vertelde me dat zijn schaakclub een avond lang verhit had gediscussiëerd of ze de Shell wel zouden aanschrijven voor sponsoring van de club."

Commercieel

Een kleine meerderheid van de D66-aanhang is voorstander van een gemengd commercieel/publiek televisiebestel. Vergeleken met de aangang van andere politieke partijen is het percentage D66-ers dat zich expliciet voor zo'n duaal bestel uitspreekt het grootst. Dat blijkt uit een publieksenquête over commerciële televisie die in opdracht van Minister Brinkman is verricht.
De Mediaminister peilde de opvattingen over commerciële televisie in verband met de plannen die de laatste twee jaar zijn gemaakt voor het opstarten van een commercieel net. Denk aan de wens van de ATV-omroepen.
D66 heeft haar ideeën over het toekomstig bestel onlangs uitgewerkt in de nota „Het Triale Bestel". Uit de enquête valt op te maken hoe de aanhang van de Democraten over het televisie-bestel denkt.
Eerst de kennis: 41% van de D66-aanhang kon geen enkele omroep opnoemen die op Nederland I uitzendt, daartegenover noemde een zelfde percentage drie goede omroepen op Nederland 2.
28 Procent wist dat de financiering van de televisie uit omroepbijdrage en reclamegelden wordt verricht. De D66-ers hechtten een groot belang aan de pluriformaliteit van het televisiebestel: 79,5 procent vond het belangrijk dat zich verschillende stromingen op televisie vertoonden. 64% vond verdubbeling van reclame-zendtijd een slechte zaak, zeker als daarvoor de bestaande reclameblokken verlengd zouden worden. Daar was 54 procent falikant tegen. Een kwart van de D66-ers was voor verlaging van de omroepbijdrage, de rest voor de bestaande verhouding tussen reclame en kijk- en luistergeld. De eerlijkheid gebied te zeggen dat 60 procent het vraagstuk commerciële televisie volstrekt onbelangrijk vond. Maar ja, enige voorzichtigheid bij de interpretatie van de enquête is wel geboden. De steekproef telde slechts 39 personen.

Portret

Portret, zo heette de serie interviews met partijgangers die Peter van Eijk als Democraatredacteur schreef. Een zeer gewaardeerde serie, zo bleek uw redactie telkens weer. Nu Peter de redactie helaas gaat verlaten in verband met toenemende drukte op zijn werk drukken we dan ook graag als dank en afscheid zijn eigen portret af op de Achterpagina.

Slordig

Er zijn gelukkig nog steeds lezers die de Democraat spellen. En vervolgens de redactie wijzen op druk-, zet- en tikfouten. Het juninummer van de Democraat werd ontleed door Enrico Kubbe. Het storendst vond hij de vermelding van Erwin Nypels als Nijpels in een artikel op de Binnenhofpagina waarop zowel Nypels (Erwin) als Nijpels (Ed) figureerden. Dat wekt verwarring. Daarom wees Kubbe ons op de drukfout „die maar al te vaak door de pers uit gemakzucht, of slordigheid wordt overgenomen" en raadde de redactie aan „er vooral voor te zorgen de naam van onze ERWIN NYPELS goed te drukken (spréék uit: niepels)". Zijn advies: „druk in de publicaties aan derden, en voor derden, consequent: (Erwin) Nypels van D66, of de Democraat Nypels." De redactie zal ervoor zorgen dat er in het vervolg geen puntjes meer op de y worden gezet.

Halverwege de rit

D66 Ommen heeft er een traditie van gemaakt om halverwege de raadsperiode de medeburgers in te lichten over de inspanningen van afdeling en fractie. In de huis-aan-huisfolder „Halverwege de rit...." staan de Ommense Democraten even stil bij enkele in het oog springende zaken als de instelling van een eigen milieuprijs, een D66-nota over een kringloopbedrijf en het verzet tegen de vestiging van een golfterrein. Ook wat de Democraten nog in petto hebben voor de komende twee jaar wordt vermeld: Warmer water in het binnenbad voor ouderen en gehandicapten, scheiding van afval bij de bron, rustige watersport zonder aanlegmogelijkheden en een actief vrouwvriendelijk beleid van de gemeente. Een prima manier om inwoners tussentijds te herinneren aan het bestaan van de partij. Hopelijk doet goed voorbeeld volgen.

D66
DEMOCRATEN

WEGWIJZER

informatieboekje
voor nieuwe leden

Binnenkomer

Een prima initiatief van PSVI en partijbureau is de uitgave van een brochure over de partij voor nieuwe D66-leden. Het boekje is een verademing. Zeker in vergelijking met de stapel kopieën die nieuwe leden voorheen ter introductie in de bus kregen. Het is alleen te hopen dat de titel geen averechtse reacties ontlokt. Je zult als net binnengekomen D66-lid maar een wegwijzer in de bus krijgen.

D66
DEMOCRATEN

Concept
D66 Europees Programma
1989-1994

September 1988

INLEIDING

Er komt weer schot in Europa. Veel te lang heeft de huiver voor het onbekende Europeanen ervan weerhouden, samen aan te pakken wat allen bedreigt en alleen samen kan worden opgelost. Nu zal, als alles goed gaat, en dat zal nog veel moeite kosten, binnenkort een beslissende stap worden gezet: eind 1992 moet de gemeenschappelijke Europese markt er zijn. Geen binnengrenzen meer voor het vrije verkeer van mensen en goederen.

Dat is mooi, vindt D66. Het moet zeker gebeuren, maar ook als het lukt dan zijn we er nog niet. Integendeel: daarmee begint het pas. De vrije interne markt is een zuiver economische aangelegenheid, en een bloeiende economie is wel veel, maar niet alles. Als er naast de economische doorbraak niet een even beslissende politieke doorbraak komt, zal er veel mis gaan.

Europese politiek is nodig om te zorgen dat de vrijkomende economische krachten niet blijven tollen om hun eigen as. Ze moeten aangewend worden voor meer werk in een sociaal rechtvaardig, vrij en veilig Europa, dat het milieu beschermt, niet discrimineert, cultuur respecteert en een doeltreffende bijdrage levert aan het gevecht tegen de oorlog en tegen de armoede elders in de wereld.

Zo'n Europa komt er niet als de politiek niet uit haar nationale schulp kruipt. De democratie moet de grenzen over, en zich doen gelden waar de markt ligt en de beslissingen vallen. Daarom zijn verkiezingen voor het Europees Parlement juist nu zo belangrijk. En nog belangrijker is, dat daarin vertegenwoordigers worden gekozen met een helder idee van waar het met Europa naartoe moet.

D66 is zeer Europees gezind, maar het Europa dat ons voor ogen staat is bepaald geen superstaat. Geen gepantserde reus willen wij, dreigend en dominerend naar buiten en eenvormigheid afdwingend naar binnen, maar een open, zelfverzekerde en vindingrijke samenleving, die wel zelf de politieke instellingen schept die bij haar passen; centraal waar nodig, dicht bij de burgers waar mogelijk; en op alle niveaus, van gemeente tot Gemeenschap, voorzien van een heldere, democratische en doeltreffende controle op de markt.

Een grote hindernis op de weg naar dat ideaal is de grote ongelijkheid van de deelnemende landen in economisch en sociaal opzicht. Vooral daardoor werken de bestaande grenzen niet alleen als belemmering, maar ook als beschutting. Het uitwissen van die grenzen heeft behalve grote voordelen dus ook nadelen, zeker als het onzorgvuldig gebeurt. Landen en streken die economisch zwak staan, hebben reden in dat geval de sterkeren te vrezen. Omgekeerd kunnen de burgers in de rijkere landen, zoals Nederland, zich afvragen of de eenheid niet gepaard zal gaan met een vermindering van de sociale zekerheid en andere nationale verworvenheden. De huidige Nederlandse regering wakkert deze zorg nog nodeloos aan door haar bezuinigingsplannen steevast te rechtvaardigen met een beroep op Europa, zonder tegelijkertijd duidelijk te maken wat de voordelen van Europa ook voor Nederland en de Nederlanders kunnen zijn.

D66 erkent dat in het spanningsveld tussen nationale verworvenheden en de nieuwe mogelijkheden van meer Europese eenheid echte problemen liggen, waarvoor geen pijnloze oplossingen bestaan. Wij gaan ervan uit dat waar het niet anders kan weloverwogen offers kunnen worden gebracht vanwege de grote winst die ertegenover staat. Wat daarbij in elk geval niet mag gebeuren, is dat binnen Nederland de winst wordt opgestreken door de sterken terwijl de zwakken het gelag betalen.

Samen met gelijkgezinden in alle landen van de Gemeenschap wil D66 werken aan de ontwikkeling van een werkelijk Europese visie, waarbij de volgende aspecten centraal staan:

1. een Europa dat zichzelf democratisch, doeltreffend en waar mogelijk decentraal bestuurt;
2. een Europa waarin economische welvaart zonder mankeren wordt omgezet in werkgelegenheid en een goed stelsel van sociale zekerheid;
3. een Europa dat zijn rijke natuurlijke omgeving doeltreffend beschermt en verbetert;
4. een Europa dat de wereld aanvoert in de vrijheid en de rechtsbescherming van zijn burgers en gasten, in gelijke rechten en emancipatie;
5. een Europa dat naar buiten optreedt als een hecht samenwerkingsverband voor veiligheid door vrede, en voor een doeltreffende bestrijding van de armoede in de Derde Wereld;
6. een Europa dat zijn rijkdom aan veelvormige cultuur goed beheert en tot nieuwe bloei brengt, vanuit het inzicht dat verscheidenheid van mensen en volken in hun spreken, hun denken en hun doen wel lastig kan zijn, maar toch vooral een stuwende kracht is die in eenvormiger samenlevingen ontbreekt.

In dit programma worden de eerste stappen naar dit Europa nader uitgewerkt. Zo concreet en gedetailleerd als een nationaal verkiezingsprogramma kan het niet zijn. Daarvoor is Europa als politieke eenheid nog te veel onzekere toekomstmuziek, vergeleken bij de bekende liedjes van de binnenlandse politiek.

Maar de richting die D66 uit wil staat er duidelijk in, evenals de visie waarop de keuze stoelt. Het is voor die visie en die richting dat wij vragen om uw Europese stem.

I DE INTERNE MARKT

I-1 In 1992 moet de gemeenschappelijke Europese markt tot stand komen. Beter laat dan nooit, maar laat is het wel. De gevolgen van die traagheid doen zich allerwegen in Europa gevoelen : hoge werkloosheid, gebrek aan ondernemingskracht, te weinig beweging over grenzen heen. Daarom hecht D66 er veel waarde aan dat de streefdatum van 31 december 1992 ook werkelijk wordt gehaald.

I-2 Van de grotere vrijheid op de interne markt verwacht D66 een sterke impuls voor de economische ontwikkeling. Deze moet worden gericht op meer werkgelegenheid. Nodig is daarom een gemeenschap-pelijke economische politiek, die de economische samenhang vergroot en daarbij rekening houdt met het sociale en ruimtelijke beleid. Deze politiek zal gericht zijn op economische groei, met name door verbetering van de infrastructuur. Extra aandacht moet besteed worden aan achtergebleven gebieden en groepen.

I-3 De interne Europese markt moet ingebed worden in een open wereldhandelsstelsel. Gefaseerde afbraak van de protectie is dus nodig. Vóór 1992 moet hiermee al een begin zijn gemaakt.

I-4 Door de interne markt zal de concurrentie in de Europese Gemeenschap groter worden. Daardoor zullen nationale verworvenheden als het sociale bouwwerk en de milieuzorg onder druk komen te staan, voor-zover die zaken elders minder zorgvuldig geregeld zijn. Volgens D66 mag de interne markt echter geen alibi zijn om de hand te lichten met sociale en milieubelangen. Op de langere termijn moet gestreefd worden naar een Europees stelsel van sociale zekerheid. Dit zal uiteraard niet in alle onderdelen gelijk kunnen zijn aan het huidige Nederlandse stelsel, maar het algemene niveau mag daarvoor zeker niet onderdoen. (Zie voor uitgangspunten m.b.t. milieuzorg hoofdstuk III)

I-5 D66 pleit voor een gemeenschappelijk sociaal beleid op hoofdlijnen, met de mogelijkheid tot verdere uitwerking en aanscherping op onderdelen, door de lidstaten. Een dergelijk beleid vraagt om bereid-heid van de sociale partners om hun beleid op Europees niveau af te stemmen, zodat een basis gevonden kan worden voor regionaal en sectoraal af te sluiten c.a.o.'s.
Voor bedrijven die op Europese schaal kunnen opere-ren zal ook de medezeggenschap van de werknemers op Europees niveau vorm moeten krijgen. D66 bepleit de introductie van een Europese medezeggenschapsricht-lijn.

I-6 In het kader van een Europees industrie- en technologiebeleid moeten bestaande researchpro-gramma's worden geïntensiveerd en nieuwe opgezet. De uitwerking daarvan kan zowel door lidstaten gezamenlijk als afzonderlijk plaatsvinden, maar in elk geval moet er een verplichting komen dat aan-gekondigde projecten en acties ook werkelijk worden uitgevoerd.

I-7 Overheidsaankopen in de lidstaten, bijvoorbeeld op het gebied van energievoorziening, telecommunicatie en defensie, dienen het beginsel van vrije concur rentie binnen de Gemeenschap toe te passen. D66 bepleit de snelle totstandkoming van de EG- richt lijn hierover. De controle op de uitvoering van deze richtlijn moet berusten bij de Europese Commissie.

I-8 Voor de landbouw kiest D66 voor de heroriëntatie in de richting van een vrije wereldmarkt, zonder scheiding tussen de interne en de externe markt via importheffingen en exportsubsidies. Elementen voor een beleid zijn dan:

- stapsgewijze daling van de gegarandeerde EG-prijzen;
- geleidelijk afschaffen van de exportsubsidies; - beperking van de interventie tot een steeds geringer wordend quantum;
- stapsgewijze realisatie van vrije markttoegang, ook voor ontwikkelingslanden. (zie verder Hoofdstuk III).

I-9 Er moet een Europees consumentenbeleid komen, dat regels stelt ten aanzien van veiligheidsnormen, etiketteringen, gezondheidsvoorschriften en andere producteisen.

I-10 Het krachtige Europese mededingingsbeleid moet worden voortgezet, onder meer door introductie van een EG-controle vooraf. Kartelvorming moet voor-komen worden. (zie echter ook II.4)

I-11 Het goederenvervoer moet gedereguleerd worden, waardoor het doelmatiger kan plaatsvinden en de wegen minder zal belasten.

I-12 Invoering van een Europese munt en grotere inte-gratie van het economisch en monetair beleid van de lidstaten is nodig. Einddoel vormt de totstand-koming van een economische en monetaire Unie. Dit doel kan bereikt worden door in het EMS alle Europese munten op te nemen en de wisselkoersmarges verder te verkleinen. Daarbij hoort een centrale Europese Bank.

I-13 Europese aankopen in derde landen waaronder met name olie, zouden voortaan in ECU en niet langer in dollars betaald moeten worden.

I-14 De EG moet als één van de grootste handelsblokken in de wereld een belangrijke rol spelen op het gebied van de structurele ontwikkelingssamen-werking. Het tegengaan van protectionisme en de herstructurering van de Europese industrie zal nieuwe impulsen kunnen geven aan de uitvoer van ontwikkelingslanden.

II EUROPA EN HAAR INWONERS

II-1 Uitgangspunt voor D66 is dat alle inwoners van de Europese Gemeenschap als burger gelijke rechten hebben. Er moeten Europese richtlijnen komen, op grond waarvan maatregelen van nationale regeringen ongeldig kunnen worden verklaard indien daardoor mensen of groepen worden gediscrimineerd vanwege hun ras, geslacht, sexuele geaardheid, godsdienst of levensovertuiging, politieke overtuiging of burgerlijke staat.

II-2 Economische zelfstandigheid van vrouwen en mannen moet uitgangspunt voor Europees beleid zijn. De naleving van de Europese richtlijnen, betref fende gelijke behandeling van mannen en vrouwen, waarin tevens sprake is van voorkeursbehandeling voor vrouwen om achterstandsposities op te heffen en van positieve actieplannen in de arbeidsorgani-satie t.b.v. vrouwen, dient krachtig gestimuleerd te worden. Lidstaten, die onvoldoende voorzien in het scheppen van voorwaarden om de combinatie van ouderschap en betaalde arbeid mogelijk te maken (ouderschapsverlof, kinderopvang) dienen daartoe te worden aangespoord.

II-3 Het onderwijs hoeft niet in geheel Europa gelijk te zijn, maar de stelsels moeten wel op elkaar gaan aansluiten, zowel organisatorisch als inhoudelijk. Voor deze harmonisering van het onderwijs in Europa is de aan voorwaarden verbonden erkenning van programma's en diploma's een eerste belangrijke stap.
Verdere stappen zijn; bevordering van het onderwijs in andere EG-talen naast de moedertaal, verdere stimulering van het verrichten van een deel van studie en opleiding in een ander EG-land, en verdere stimulering van de internationale samenwerking tussen universiteiten en industrie.

II-4 De cultuur van Europa vindt haar kracht en haar waarde in haar grote verscheidenheid. Naast versterking van het gemeenschappelijke en de wederzijdse waardering moet een Europees cultuurbeleid daarom gericht zijn op het respecteren en stimuleren van nationale en regionale culturele identiteiten, waarvan de verschillende talen een belangrijk onderdeel zijn.
De afschaffing van de BTW op boeken, die tot dusver in enkele lidstaten gerealiseerd is, dient tot de gehele Gemeenschap te worden uitgebreid. De vaste boekenprijs dient een groot cultureel belang dat niet door de Gemeenschap mag worden doorkruist.

De wederzijdse waardering voor elkaars culturen kan worden bevorderd door:

- festivals en andere evenementen voor podiumkunsten en sport;
- bevordering van literaire vertalingen, netwerken van arthotheken;
- meer aandacht in het onderwijs voor de cultuur-geschiedenis van Europa.

II-5 Er dient een Europees mediabeleid te komen, vastgelegd in een richtlijn. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat legale omroepprogramma's in een lidstaat in andere lidstaten zonder belemmering kunnen worden doorgegeven. Wel noet ruimte worden geboden voor het behoud van het eigen karakter van de nationale omroepen. Een Europees omroepbestel, naast de nationale omroepen, moet worden bevorderd. In de eerste plaats moet daarbij worden gedacht aan een publieke Europese omroep, maar wellicht zal ook de commerciële omroep in dit opzicht kunnen worden gestimuleerd.

II-6 De Europese Gemeenschap telt vele etnische minder-heden. Van groot belang is het treffen van maatregelen om de participatie en de emancipatie van minderheden in de Europese samenleving te bevorderen. De basis hiertoe kan gelegd worden via het publiceren van een tweejaarlijkse rapportage van de Raad van Ministers inzake de sociaal-economisch- culturele situatie van minderheden.

II-7 In grensgebieden van de lidstaten kan bestuurlijke samenwerking het best van onderop worden opgebouwd: het Euregiomodel. Inspraak- en beroepsmogelijkheden bij zaken van milieu en ruimtelijke ordening dienen wederzijds grensoverschrijdend te worden gemaakt.

II-8 Bij de bestrijding van de misdaad dient het opsporingsbeleid in de lidstaten geharmoniseerd te worden. Dit bevordert de doelmatigheid. Harmonisatie van het vervolgingsbeleid is daaren tegen onnodig: aanvaard kan worden dat elke lidstaat zijn eigen materieel recht kent.
Verworvenheden van de Nederlandse rechtsorde, zoals het beleid ten aanzien van drugs, worden niet prijsgegeven.

II-9 Er moet gezamenlijk Europees asielbeleid komen. Dit zal zeker niet minder ruimhartig mogen zijn dan wat we nu gewend zijn in Nederland.

III DE EUROPESE LEEFOMGEVING

III-1 Een landbouwbeleid dat zich richt op de geleide lijke totstandkoming van een vrije wereldmarkt, zoals D66 voorstaat (zie I-8), heeft ook nadelen die zo goed mogelijk moet worden opgevangen. Er zullen sociale en werkgelegenheidsproblemen ontstaan in bepaalde gebieden. Bovendien zal de afstand kunnen toenemen die de belangen van de bedrijfsvoering scheidt van de belangen van natuur en milieu. Deze nadelige effecten moeten worden bestreden door :

a) flankerend beleid voor agrariërs in de echt problematische en thans grotendeels op de landbouw aangewezen gebieden, zodanig dat het produktie-verhogend effect beperkt blijft (zie bijvoorbeeld de EG-bergboerenregeling);

b) een stelsel van uitkoopregelingen (om gronden te bestemmen voor natuur, recreatie of bosbouw) en beheersregelingen (om grond in produktie te houden onder agrarisch natuurbeheer)

III-2 D66 acht ten aanzien van de landbouw in Europa voorts van belang :

a. een sterker accent op nieuwe producten, ook in de non-food sector (papier, vezels en grondstoffen voor de chemische en farmaceutische industrie, realisatie m.b.v. biotechnologie);

b. grotere aandacht van nieuwe productiemethoden, zoals de geïntegreerde landbouw;

c. beperking van de intensiteit van produktiemethoden in de intensieve veehouderij.

III-3 Aangezien meer dan de helft van de Europeanen woont in de steden en het woonmilieu aldaar is aangetast (o.m. door het verkeer) zal in Europees verband een milieubeleid ter bevordering van de leefbaarheid en de versterking van de infrastruc-tuur in de steden moeten worden opgesteld.

III-4 D66 kiest voor een Europese milieustrategie waardoor het milieu-aspect direct een rol gaat spelen bij de beslissingen over investeringen en bedrijfsvoering. Zij doet dit onder erkenning dat de milieusituatie van de lidstaten aanzienlijk verschilt.

De volgende aanpak lijkt geboden:

a. De Europese industriepolitiek moet gericht zijn op het aanpassen van de economie aan onze wereldwijde milieuverantwoordelijkheid (zie het rapport-Brundtland) ;

b. in de lidstaten moet een relatief hoog niveau van milieupreventie verplicht worden door een keuze voor de beste technieken die voorhanden zijn;

c. deze eis zal voor de agrarische sector en het bedrijfsleven in een aantal lidstaten zulke grote consequenties hebben, dat in de gemeenschappelijke

landbouw- en industrie-politiek daarvoor extra geld beschikbaar moet komen;

d. er moet voor gezorgd worden dat het milieu-beleid ook een milieu-exportindustrie voort-brengt, zodat Europa een betere positie krijgt op de groeiende markt voor milieutechnologie.

III-5 De organisatie van het Europees milieubeleid moet beter.
De volgende aandachtspunten staan daarbij centraal:

a. evaluatie en handhaving. De Europese Commissie dient elk jaar een voortgangsrapportage uit te brengen. Daarnaast is een handhavingsprogramma nodig, met Europese inspectiebevoegdheden;

b. Er wordt gestreefd naar de opheffing van de geheimhoudingsplicht van vergunningverleningsprocedures, omdat deze plicht een doeltreffende controle van de naleving van milieu-eisen in de weg staat;

c. het milieu-aspect moet aan de orde komen in de werking en besluitvorming van de relevante EG-fondsen. Een eerste stap daartoe moet zijn de toepassing van milieu-effectrapportage op de via EG-Structuurfondsen gefinancierde projecten. Voor grensoverschrijdende effecten moet het instrument van grensoverschrijdende milieu-effectrapportage (met wederzijdse toetsing door de betrokken lidstaten) worden ontwikkeld.

III-6 Ten aanzien van de inhoud van het Europees beleid gelden voor D66 de volgende prioriteiten:

a. aanscherping van de bestrijding van luchtver-ontreiniging, met name door zure regen;

b. betere aanpak van het broeikaseffect;

c. terugdringing van de uitworp in de lucht van schadelijke (zgn. prioritaire) stoffen, waaronder chloor-fluorkoolwaterstoffen ;

d. betere bestrijding van de vervuiling van de zee;

e. harmonisatie van en controle op de uitvoering van het afvalstoffenbeleid, zowel t.a.v. bedrijfsafval als van chemisch afval;

f. bij de afvalverwerking dienen dezelfde milieu-hygienische normen gehanteerd te worden als die voor andere bedrijfsmatige activiteiten ter bescherming van grond- en drinkwater, bodem en lucht;

g. een goede drinkwatervoorziening in alle lidstaten.

III-7 Mede vanwege de uitputting van fossiele brand-stoffen is het opzetten van een Europees energiescenario noodzakelijk. Projecten gericht op meer efficiënte benutting van zonne-, water- en windenergie dienen vanuit de EG meer te worden gestimuleerd. Stimulering natuurlijk vooral daar waar de voorwaarden het gunstigst zijn. Het vraagstuk van energie-opwekking kan derhalve het best in Europees verband worden aangevat. Overigens blijft D66 van mening dat zolang het afvalprobleem én het veiligheidsprobleem niet zijn opgelost er geen nieuwe kerncentrales moeten worden gebouwd. Onderzoek naar en ontwikkeling van energiebesparing moeten op Europees niveau meer aandacht krijgen. Hierbij moet ook de warmte-kracht-koppeling in beeld komen.

III-8 De gezondheids- en milieubescherming van de bevol-king tegen de gevolgen van radioactiviteit verei-sen dringend versterking op europees niveau. Het proces van uitholling van de bepalingen van het Euratom verdrag die zich in de loop der jaren heeft voorgedaan, moet daarom worden gekeerd. De bestaande bevoegdheden van de EG moeten ten volle worden aangewend, o.a. door de invoering van een europees inspectiesysteem t.a.v. de veilig-heid van kerncentrales.
De Europese Commissie moet daarvoor zo spoedig mogelijk voorstellen doen.
Ook de problematiek van de kernafvalverwerking vereist een Europese aanpak.

IV EUROPA IN DE WERELD

IV-1 D66 streeft naar een verdere ontwikkeling van een Europees buitenlands beleid, gericht op bevordering van vrede en veiligheid in de wereld, en met bijzondere aandacht voor de vrije ontplooiing van mensen en de eerbiediging van de mensenrechten.

IV-2 Ontwikkelingssamenwerking moet geïntegreerd worden in het totale Europese beleid. Het belang van mensen in de ontwikkelingslanden moet dus worden meegewogen bij de beoordeling van beleidsvoor-stellen op andere terreinen. De internationaal aanvaarde norm van 0,7% van het Bruto Nationaal Product is volgens D66 voor Europa te weinig. Aangezien de draagkracht niet voor alle lidstaten gelijk is, zou een op draagkracht gebaseerde sleutel voor de verdeling van de bijdragen per lidstaat moeten worden ontwikkeld. De hulpverlening kan veel doeltreffender worden als de samenwerking tussen de donorlanden verbetert. Europa moet dit doel dichterbij brengen.

IV-3 D66 bepleit een eigen rol voor West-Europa in de betrekkingen tussen Oost en West in Europa om culturele, historische en geografische redenen. Deze eigen inbreng in de Oost-West betrekkingen, vanuit een Westeuropees perspectief, is pas werkelijk mogelijk als er sprake is van een ook politiek meer zelfstandig West-Europa.

In EG-verband moet de gezamenlijke verklaring van EG en Comecon worden gebruikt als kader voor bilaterale akkoorden tussen de EG en individuele Oosteuropese landen.
D66 is voorstander van het instellen van een Oost-West milieuinstituut, te genereren vanuit het Europees Parlement.
De ontwikkelingen in de Sowjet Unie en Oost-Europa rechtvaardigen een constructieve respons. Economische samenwerking op zakelijke grondslag moet worden bevorderd, en moet waar mogelijk gericht zijn op het bijdragen aan en stimuleren van economische hervormingen. Hiervoor kan ook in beperkte mate kredietverlening worden aangewend. Echter ongelimiteerde en onvoorwaardelijke kredietverlening kan de noodzaak van economische hervormingen verhullen en is daarom niet in het belang van de economische ontwikkeling in Oost-Europa en van de betrekkingen tussen Oost- en West Europa.

Mensenrechtenbeleid vormt een integraal onderdeel van het beleid t.a.v. Oost Europa en de Sowjet Unie, zoals is erkend in het CVSE-proces op basis van de Slotakte van Helsinki. Doordat het proces van economische hervorming, dat in een aantal landen van het Oostblok gaande is, alleen dan kan slagen als het gepaard gaat met een grotere participatie van de bevolking, kan ook de situatie van de burgers in Oost-Europa worden verbeterd door versterking van de economische samenwerking in Europa.

IV-4 Veilig bestaan van de Westeuropese burgers betekent dat Europa over een goed defensief vermogen moet beschikken. Het Westeuropees defensief vermogen maakt deel uit van de NAVO. Een versterking van de Westeuropese veiligheids belangen is echter nodig. Daarmee komen de veiligheidsbelangen van de lidstaten beter tot hun recht, kunnen door nauwere en betere coördinatie en samenwerking de kosten van defensie beter worden beheerst en ontstaat een meer evenwichtige verhouding binnen het bondgenoot-schap. Momenteel behoort defensie niet tot de taken van de Europese Gemeenschap. Een Westeuropees veiligheids-beleid dient echter, als logisch onderdeel van de Europese eenwording, in het verband van de Europese politieke samenwerking (E.P.S.) gestalte te krijgen. Zolang dit niet is verwezenlijkt, is het verband van de West-Europese Unie (W.E.U.) het meest geëigend om het Westeuropese veiligheids-beleid uit te werken. Bij het gestalte geven aan een Europees veiligheidsconcept moet Frankrijk immers volledig worden betrokken. Versterking van de WEU is noodzakelijk wat betreft secretariaat, planning en ministeriële betrokkenheid. Versterking van de Westeuropese veiligheidssamen-werking is een zaak die de Europese burger direct aan gaat. Een zo ruim mogelijk communicatie tussen de beleidsplanners en de bevolking is daarom noodzakelijk. De totstandkoming van een Westeuropese veiligheids-samenwerking behoort in ieder geval op de langere termijn te leiden tot structurele verlaging van de defensieuitgaven van de Westeuropese staten.

IV-5 In het Europees veiligheidsbeleid dient wapenbe-heersing centraal te staan. Wanneer de veilig-heidssituatie van EG-lidstaten in het geding is, moeten deze direct bij de wapenbeheersingsbesprekingen worden betrokken.

Bij wapenbeheersing moet de nadruk liggen op de conventionele bewapening, met als doel opheffing van onevenwichtigheden tussen NAVO en Warschau-Pact en een aanzienlijke vermindering van het totale niveau van de conventionele bewapening in Oost- en West-Europa.

IV-6 Het Westeuropese veiligheidsbeleid moet zijn gericht op:

- nauwe samenwerking bij de ontwikkeling, productie en aanschaf van wapens, met als doel kosten-beperking, standaardisering en verhoogde onderlinge inzetbaarheid Hierbij dient tussen Europese wapenindustrieen vrije concurrentie te bestaan;

- het formuleren van een gemeenschappelijk wapen-exportbeleid, waarbij conflicthaarden van levering zijn uitgesloten;

- integratie van operationele concepten en nationale planningsconcepten;

- gezamenlijk onderzoek, ontwikkeling, financiering en vorming van een eigen Europees verificatie- en controlesysteem van wapenbeheersingsaccoorden.

IV-7 Een Westeuropese kernmacht moet worden afgewezen. Vanwege de afschrikkende werking kan een minimum aan nucleair defensief vermogen voor West-Europa's veiligheid vooralsnog echter niet worden gemist.

De Franse en Britse kernmachten moeten ten dienste den gesteld van de Westeuropese veiligheid. Aan de huidige nationale rol van deze kernmachten moet een meer Europees karakter worden gegeven. Het overleg hierover zou de vorm aan kunnen nemen van een Westeuropese nucleaire planninggroep. De wijze waarop Europa zijn kernbewapeningszaken regelt moet in nauw overleg met de V.S. geschieden. Kernwapens met een zeer korte dracht komen het eerst in aanmerking voor ontmanteling. Conflicten die zich buiten het Nato-verdragsgebied voordoen vragen van de Europese lidstaten systematisch aandacht. Lidstaten moeten bereid zijn om in eigen georganiseerd verband, en onafhankelijk, middelen in te zetten, die tot beëindiging van dergelijke conflicten kan bijdragen.

V NAAR EEN BETER FUNCTIONERENDE EUROPESE GEMEENSCHAP

V-1 Voor D66 is van wezenlijk belang dat de democra tische controle op de macht ook in de EG wordt gewaarborgd. Door de voortschrijdende overdracht van bevoegdheden van het nationale niveau naar het communautaire niveau is hiervan steeds minder sprake. Waar nationale parlementen door deze overdracht hun zeggenschap verliezen wordt deze niet op het communautaire niveau gecompenseerd. Hierdoor ontstaat in toenemende mate een democra tisch hiaat dat voor een Gemeenschap van democratische staten niet aanvaardbaar is. De verhoudingen tussen de EG-instellingen moeten dan ook worden aangepast, waarbij de positie van het Europees Parlement en van de Europese Commissie moeten worden verstrekt ten opzichte van de Raad van Ministers.

V-2 D66 wil bij het totstandbrengen van de noodzake lijke aanpassingen primair kiezen voor een benadering waarbij de Europese instellingen zelf in staat worden gesteld hun onderlinge verhoudingen aan te passen aan de eisen van democratische besluitvorming.
Daartoe moet het Europees Parlement dan het budgetrecht krijgen, d.w.z. de finale zeggenschap over de uitgaven en inkomsten van de gemeenschap, in combinatie met het totstandkomen van een Europese belasting. Mocht deze meer principiële benadering onhaalbaar blijken dan kan altijd nog gekozen worden voor de stap-voor-stap benadering. Deze benadering heeft echter als groot nadeel dat de democratische controle door het Europees Parlement afhankelijk blijft van de goede wil van de nationale regeringen en parlementen.

V-3 De democratische controle moet zich ook uitstrekken tot het buitenlands beleid van de Gemeenschap. Het buitenlands beleid moet tot stand worden gebracht in samenspraak met het Europees Parlement. Daartoe moeten beleidscocumenten van de Raad, waarin gemeenschappelijke uitgangspunten en doel-stellingen met betrekking tot het beleid worden geformuleerd aan het parlement worden voorgelegd. In aanvulling daarop moet een

procedure worden ingesteld voor rapportage door het voorzittersschap van de EPS over het door de Raad gegeven gevolg aan uitspraken van het Europees Parlement betreffende het buitenlands beleid. Dit analoog aan de bestaande procedure tussen Parlement en Commissie.

V-4 De Raad van Ministers zal de beslissingsbevoegdheid niet alleen t.a.v. de begroting, maar ook t.a.v. de wetgeving met het Europees Parlement moeten delen.

V-5 De democratische legitimatie van de Europese Commissie moet worden versterkt. Een belangrijke stap daartoe is verkiezing van de Voorzitter van de Europese Commissie door het Parlement; ook moet de invloed van het Parlement op de samenstelling van de Commissie toenemen. Daarnaast dient het Parlement de bevoegdheid te krijgen individuele Commissieleden heen te zenden.

V-6 Er is een gebrek aan besluitvaardigheid in de Gemeenschap als gevolg van beleidscoördinatie-problemen. Het zou daarom goed zijn de Algemene Raad (de Raad van ministers van buitenlandse zaken) verantwoordelijk te maken voor de consistentie in het Europese beleid. De Algemene Raad neemt hiertoe deels de rol over van de Europese Raad (van staatshoofden en regeringsleiders), die te weinig bijeen kan komen om de noodzakelijke beslissingen te nemen.

V-7 De Gemeenschap moet duidelijker dan nu het geval is kunnen rekenen op continuïteit in de geldstromen nodig voor haar financiering. Tevens zal meer geld naar de Gemeenschap moeten gaan. Van de Gemeenschap mag daarentegen een grote efficiency in de beste dingen en een terugdringen van verspillingen worden verwacht. Stappen voor een betere financiële basis voor de Gemeenschap zijn:

a. de financiering van de Gemeenschap moet een volledig communautaire aangelegenheid worden;

b. de hoogte van de geldstroom naar de Gemeenschap moet communautair worden bepaald: de BTW, die in alle lidstaten bestaat, kan hiertoe worden aangewend.

Jaargang 21 / nummer 8 / 18 oktober 1988

DEMOCRAAT

D66 DEMOCRATEN

Van Mierlo tijdens Algemene Beschouwingen:

KABINET TE WEINIG OOG VOOR KWALITEIT

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

„Of Nederland zich in de negentiger jaren in het Europa in wording overeind zal kunnen houden zal beslist worden door wat wij gaan presteren op de gebieden van: onderwijs, milieu en infrastructuur. Dat zijn de drie terreinen, waarover wij de meeste zorgen hebben; het zijn ook de drie sleutelwoorden, waarmee wij de kern willen samenvatten van het andere beleid, dat straks door een nieuw kabinet moet worden gevoerd."
Tijdens de Algemene Beschouwingen, vorige week in de Tweede Kamer gaf D66-fractievoorzitter Hans van Mierlo in essentie aan waar in de nabije toekomst de prioriteiten van het regeringsbeleid moeten liggen. Van Mierlo verweet het kabinet Lubbers te weinig oog te hebben voor de kwaliteit van de samenleving. Puur economisch mag het goed gaan met Nederland, concludeerde hij, maar in sociaal economische en kwalitatieve zin gaat het niet goed met ons.

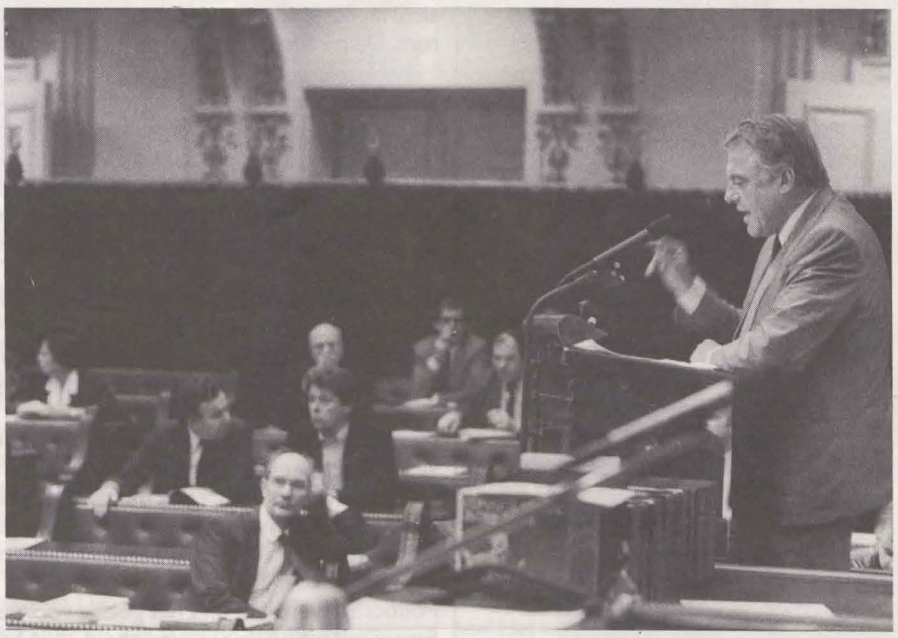

Algemene Beschouwingen 1988. De regering zou meer moeten doen aan milieu, werkgelegenheid, infrastructuur en onderwijs. Foto: Jan Everhard

Van Mierlo verweet het kabinet een houding van „overheersend kwantitatief denken": „Daardoor wordt ernstige kwalitatieve schade aangericht, kwalitatieve schade aan het milieu, aan het onderwijs, die in plaats van afneemt, oploopt. Kwalitatieve schade ook op andere terreinen, die al over de grens van het toelaatbare is gekomen. In de sectoren zwakzinnigenzorg, verpleeghuizen en psychiatrische ziekenhuizen zijn situaties ontstaan, waarover we ons moeten gaan schamen."

Onbuigzaam

Het uitblijven van overheidsinvesteringen noemde Van Mierlo „een sprekend voorbeeld van gevangen zitten in kwantitatieve a priori's." Hij verweet de overheid een onbuigzame houding op dit punt in de ban van de thema's: de overheid is uit, de markt is in, en het financieringstekort stelt de wet.
Van Mierlo: „En als het kabinet dan tandenknarsend door de bocht gaat, dan is dat voor 400 miljoen in 1990. Waarom dan pas? Omdat er te laat geplanned is voor de infrastructuur." Ondanks de „vertragende" filosofie van het kabinet zijn er volgens Van Mierlo wel degelijk overheidsinvesteringen die meteen kunnen starten: „Met het achterstallig onderhoud van de vaarwegen kan meteen worden begonnen. De provinciale lijsten van bodemsaneringen tonen onomstotelijk aan dat een veelvoud van projecten kan worden aangepakt als er maar geld was. Met rioleringen is het idem dito."
Van Mierlo vroeg om een maximale inspanning om de hoofddoelstelling van het kabinet, 200.000 werklozen minder in 1990, zo dicht mogelijk te naderen. „Dat betekent dat van de regering verwacht mag worden dat zij zich extra openstelt voor andere wegen, waar de eigen paden kennelijk doodlopen." De fractie van D66 bracht vijf punten naar voren om de werkloosheid terug te dringen: Maximale intensivering van scholing en werkervaring met de extra gelden. Substantiële vermindering van de loonkosten van de lage lonen. Actievere stimulering van deeltijdwerk, verlaging van de BTW op arbeidsintensieve dienstverlening en substantiële uitbreiding van de overheidsinvesteringen.
Speciale aandacht vroeg Van Mierlo voor de kwaliteit van het onderwijs. Hij stelde voor om de middelen die vrijkomen door de daling van het leerlingenaantal terug te ploegen naar de kwaliteitsverbetering van het onderwijs.

– vervolg op pagina 18 –

Inhoud

Interview:
DickTommel over
de 4de Nota RO
■
Reportage:
Raads- en Statenleden
bijeen in Ede
■
Agenda
■
Partijnieuws:
Fringe meeting Midden Amerika
Begroting 1989
EK-kandidaten presenteren zich
Voorjaarscongres in Maastricht
PSVI
SWB
Nieuw emancipatie-project
■
Verslag vergadering Adviesraad
■
Interview:
Gemeenten en Europa
■
Serie Europa:
Europese veiligheidsidentiteit en
ontspanning
■
Binnenhof:
Algemene Beschouwingen
D66 stelt verhoging laagste
uitkeringen voor
Over de toekomst van het
landelijk gebied
■
Achterpagina
■
In dit nummer is een brochure
van de Stichting
Burgerschapskunde bijgevoegd

Colofon

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Redactieraad: Bob van den Bos, Jos Campman, Eduard Groen, Lennart van der Meulen, Marie-Louise Tiesinga, Stijn Verbeeck, Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen.

Correspondentie richten aan:
redactiesecretariaat De Democraat:
t.a.v. Tineke Knaap
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verschijningsdata Democraat novembernummer
verschijnt 16-11-1988
kopij sluit 2-11-1988

Oplage: 8.000 ex.

Druk: Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat D66
Bureau SWB D66
Bureau PSVI D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
giro 1477777

Secretariaat Tweede Kamerfractie
Telefoon: 070-183066.

De mens en de politicus

In de politiek moet men op zijn woorden passen, maar vooral ook op die van anderen. Onlangs sprak VVD-leider Voorhoeve zijn waardering uit over de *mens* van Eekelen, terwijl hij de *minister* van dezelfde naam in één adem zijn vertrouwen opzegde. Hoewel de staatssecretaris van buitenlandse zaken de Kamer onvolledig en (volgens de enquêtecommissie) onjuist had ingelicht, mocht volgens Lubbers aan de *persoonlijke* integriteit van Van der Linden niet getwijfeld worden. De CDA woordvoerder in het paspoortdebat vond dat *„Hans"* van den Broek zich had vergalopeerd in een vraaggesprek op een wijze zoals men van de *politicus* Van den Broek niet gewend was.

De politicus en de mens zijn kennelijk niet altijd identiek, althans in de ogen van politici zelf. Dit is opmerkelijk als we bedenken hoeveel moeite politici vaak doen om juist een „menselijke" indruk te maken. Zij zijn zich er doorgaans goed van bewust, dat zelfverzekerd optreden niet gelijkgesteld mag worden met afstandelijkheid. Succesvolle politici moeten emoties kunnen oproepen: sympathie of zelfs een zekere aandoenlijkheid. Daarom poseren zelfs, of misschien wel juist dictators met lieftallige kleine meisjes. Als president Reagan met zijn helicopter op het gazon van het Witte Huis is geland, wordt steevast voor de zoemende camera's een kwispelstaartende hond op de wuivende en lachende baas afgelaten. In Nederland doen we het wat minder primitief, maar niet altijd minder hypocriet. Oud-minister-president Van Agt heeft naar hij zelf later toegaf uitsluitend om electorale redenen, jarenlang net gedaan alsof hij dol was op wielrennen, hoewel hij telkens met tegenzin op het rijwiel plaats nam. De politicus hield van de volkssport, de mens had er een hekel aan.

Onmiskenbaar worden bepaalde menselijke trekjes geëxploiteerd, terwijl andere achterwege of in elk geval buiten beeld moeten blijven. Politici mogen maar in beperkte mate hun emoties of zwakheden tonen. In Nederland zijn we in dit opzicht strenger dan in veel andere, vooral zuidelijke landen. Uitingen van woede of teleurstelling worden politici daar niet aangerekend, integendeel.
Bij ons leidt een openlijke geïrriteerdheid van Lubbers al tot uitvoerige krantencommentaren.
Wat een politicus zich kan veroorloven „als mens" hangt natuurlijk ook af van het algemene krediet dat hij zich heeft verworven. Voor vergelijkbare alcoholische misgrepen mocht hier de ene minister blijven zitten, waar een andere moest opkrassen. Dat is niet billijk maar heel moeilijk te voorkomen.

Natuurlijk hebben politici als ieder ander recht op een privéleven. Als dat privéleven zich in het openbaar afspeelt zijn zij echter kwetsbaarder dan gewone burgers. Faber en Smallenbroek mogen als mens hun eigen vertier zoeken, als burgemeester kun je maar beter niet na een kroegentocht in een straatgevecht verzeild raken. Zoiets is niet bevorderlijk voor het gezag van iemand die zelf verantwoordelijk is voor openbare orde.
Politici hoeven echt niet het goede voorbeeld te geven, maar ook niet het slechte. Essentieel is de geloofwaardigheid. Wie het belang van het huwelijk of gezinsleven uitdraagt verliest aan overtuigingskracht als zijn activiteiten bij voortduring op het tegendeel wijzen. Wie vrijzinnigheid propageert zal een dienovereenkomstig gedrag niet worden aangewreven.

Wat betekent dit voor de „zuivere" politiek die wij als D66 voorstaan? We moeten bovenal alert zijn op het selectieve benadrukken van de mens in de politicus door de politici zelf. Politieke leiders moeten niet met een kunstmatig onderscheid aankomen tussen mens en politicus om de pil te vergulden waarin hun partijgenoot vervolgens mag stikken. Het incidenteel aannemen van mens-, vrouw-, milieu-, sport-, of anderszins vriendelijke poses dient met de grootst denkbare scepsis bejegend te worden.

Het gaat er niet om hoe menselijk politici zich voordoen, maar hoe zij werkelijk zijn. Gegeven het acteertalent van menigeen is dat vaak niet gemakkelijk te beoordelen. Het toetsingscriterium moet dan ook zijn hoe de beleden menselijkheid zich in herkenbaar humaan beleid vertaalt. Pas dan wordt de echte mens in de politicus zichtbaar.

Bob van den Bos

Dick Tommel relativeert 4e nota ruimtelijke ordening:

ALS DE PROVINCIE BOE ROEPT, BEN JE NERGENS

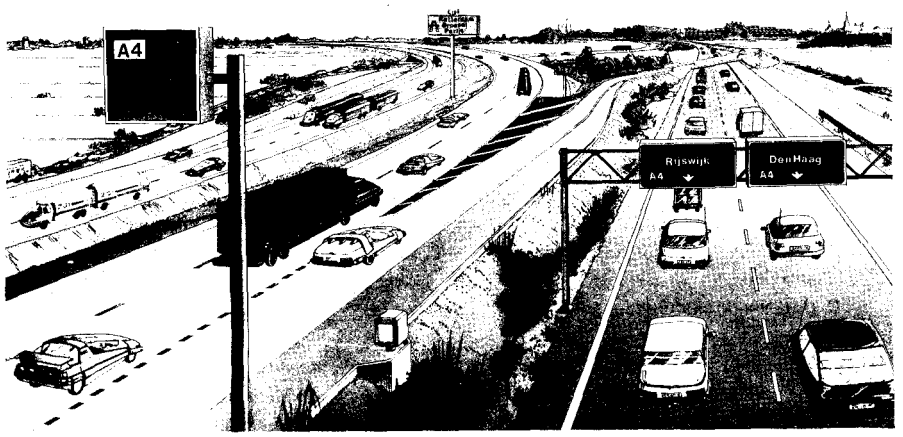

De „doorstroomroute" uit de 4de Nota Ruimtelijke Ordening. Volgens Dick Tommel volgt de nota de gigantische groei van de automobiliteit veel te „sturingsloos".

De 4e nota ruimtelijke ordening heeft veel stof doen opwaaien. Gaat Nederland op weg naar de 21e eeuw met acht miljoen auto's, een stijging van 70%? En wordt de Randstad, nog meer dan nu het geval is, de motor van onze economie? Worden de sterken sterker en de zwakken zwakker? Biedt het „wonderinstrument" van de „public private partnership" uitkomst, nu de plannen natuurlijk weer geen geld mogen kosten? Dat zijn vragen waar de opstellers van de nota „ja" op lijken te zeggen. Dick Tommel relativeert in een interview met Martin Voorn de betekenis van de nota: „Als een collega van Gedeputeerde Staten „boe" roept, ben je nergens."
En: „De sturingsmogelijkheden van de rijksoverheid op het gebied van de ruimtelijke ordening zijn beperkt. Het Rijk kan nota's schrijven, maar het bindt geen mens."

„Wat opvalt in de nota is het sturingsloos volgen van de gigantische groei van de mobiliteit", zo begint Tommel. „Dat wordt als een gegeven geaccepteerd, terwijl het natuurlijk vanuit milieu-oogpunt onaanvaardbaar is. Het milieubeleid schijnt alleen op papier een rol te spelen. Ja, inderdaad, het is onzin dat het milieu schoner wordt, zoals het kabinet de koningin heeft laten zeggen. We moeten mede daarom grenzen stellen aan de mobiliteit."
„Investeer in het openbaar vervoer. De kwaliteit moet verhoogd worden. Het openbaar vervoer moet sneller, er moet meer comfort zijn. Kijk bijvoorbeeld naar de shuttle-bus, met koffie en een gratis krant. Het geld moet je halen bij de automobilist. Niet het hebben van zo'n ding moet je duur maken, maar het erin rijden. De groei van het aantal auto's zal nog wel even doorgaan maar de auto komt dan steeds vaker voor de deur te staan en niet op de weg."
Tommel ziet wel wat in „road-pricing", waarbij automobilisten automatisch een girokaart thuis krijgen als ze op een weg of door een tunnel zijn gereden. „Ik had graag de benzineprijs verhoogd, maar dat kan niet in verband met het buitenland. Wel zou je de fiscale vergoeding woon-werkverkeer kunnen afbouwen. Dan gaan mensen dichter bij hun werk wonen. Het transport wordt dan niet groter dan noodzakelijk is."
„Over de tgv (supersnelle trein) is de nota positief, en ik ook. Maar willen de Belgen Nederland erbij hebben? De gemeenten Den Haag, Rotterdam en Amsterdam willen graag halteplaats worden. Voor mij is Schiphol een must. Rotterdam is ook reëel, maar Den Haag veel minder. Anders is het ook geen tgv meer, maar een „gewone" snelle trein. Overigens moeten ook de bestaande lijnen verbeterd worden om de concurrentie van het openbaar vervoer te vergroten. "

Tommel verwondert zich over de stelling in de nota dat het weer geen geld mag kosten. „Je hebt sowieso weinig sturingsmogelijkheden en al helemaal níet als je geen geld beschikbaar wilt stellen. Ik betwijfel of het „wonderinstrument" van de public private partnership een oplossing biedt. Een aantal zaken is nu eenmaal niet interessant voor particuliere investeerders."
„Wel interessant voor hen zijn mooie locaties in grote steden, waar een combinatie van wonen, winkels en kantoren in de dure sector mogelijk is. Maar ik zie ze niet gauw in de sociale woningbouw investeren. En het schuiven met overheidsgeld van de ene naar de andere sector zet ook weinig zoden aan de dijk, want er wordt nu al heel weinig door de overheid geïnvesteerd."

Voorspellen

Volgens Tommel is het ook „verrekt lastig" om maatschappelijke ontwikkelingen te voorzien. „Blijven jonge mensen langer zelfstandig wonen? Gaan huwelijken steeds vaker stuk? Blijven ouderen langer zelfstandig wonen? Het woningtekort, waarvan we dachten af te zijn, is hierdoor toch weer gegroeid. Zetten deze „trends" door? Het is gewoon moeilijk te zeggen hoe 't zich ontwikkelt. Daarom is het goed dat elke 5 jaar wordt gekeken of er aanpassing nodig is."
„Je kan ook niet goed zeggen waar straks de economische ontwikkeling plaatsvindt. Blijven Schiphol en de Rotterdamse haven de motoren van onze economie? De nota heeft de pretentie dat te kunnen voorspellen. De verwachtingen zijn niet onredelijk, maar waarom niet meer nadruk op Arnhem en Eindhoven? Deze steden liggen dicht bij het Ruhrgebied, waar door West-Duitsland veel geld wordt ingestoken."

Randstad

„De opstellers van de nota zetten hun fiches eenzijdig op de Randstad. De verdeling is ongelijk en dat brengt grote risico's met zich mee. Het moet evenwichtiger, rechtvaardiger. Volgens de nota moeten de zwakke punten zich maar op eigen kracht zien te redden. En wie weinig kracht heeft redt het niet. De

sterken worden sterker gemaakt, de zwakken zwakker."
Dick Tommel vindt dat er extra geld naar „de regio" moet, maar hoeveel kan hij niet zeggen. Het mag in elk geval niet af van het geld voor de Randstad. „Er wordt nu te gemakkelijk aangenomen dat Amsterdam een succesnummer zal zijn. Het probleem met Schiphol is echter de sterke concurrentie. Parijs, Londen en Frankfurt scoren goed, maar daarna komt een hele tijd niks. Rome, Stockholm, Brussel en Amsterdam maken een kans, maar het is onzeker of Amsterdam straks scoort."
„De vraag wat er moet gebeuren met de inrichting van het buitengebied heeft geen

Dick Tommel

handen en voeten gekregen. Het voorwaardenscheppende regionale beleid is gestopt. Jonge, beter opgeleide mensen zullen naar de Randstad trekken, aldus de nota. De regio zal sterk vergrijzen. Dit wordt daarmee geen aantrekkelijk gebied voor economische activiteit."
„De nota stelt dat de komende jaren een miljoen huizen nodig zijn. Dat bepaalt in hoge mate het beleid. Maar er wordt niet aangegeven waar die huizen dan moeten komen. Het is ook niet makkelijk een wervend woonmilieu te maken. Mensen willen tegenwoordig iets rianter wonen, liefst in laagbouw, maar daar wordt te weinig rekening mee gehouden. Bovendien kost hoogbouw, met alle noodzakelijke voorzieningen, minstens evenveel als laagbouw."
Met de landbouwproblematiek weten de opstellers van de nota volgens de D66'er niet goed raad. „Er wordt gezegd: de landbouw wordt nog intensiever. De helft van het aantal boeren zal verdwijnen. Maar het is niet duidelijk hoe je deze processen kunt sturen. De uitwerking is vaag. De nota zet wat dit betreft alles op het marktmechanisme, de rest moet maar uitsterven."

Stedelijk knooppunt

„Ook de infrastructuur van de telecommunicatie moet sterk verbeterd worden, vooral in de stedelijke knooppunten, zegt de nota. Maar: de PTT bepaalt straks zelf haar prioriteiten. En de PTT zegt: voor ons is de vraag veel belangrijker dan het investeren in stedelijke knooppunten. Dus betekent zo'n zin in de 4e nota niks. Steden vechten nu om stedelijk knooppunt te mogen zijn. De waarde daarvan is echter beperkt. Het is pure psychologie. Als je een goeie infrastructuur hebt mag je wellicht stedelijk knooppunt worden en sta je vooraan in de rij voor een nog betere infrastructuur."
„De uitwerking van de nota is erg vaag. Dat vage speelt de sterke jongens in de kaart. Het is een echt VVD-stuk geworden. De sterke moet sterker. Het voldoen aan de mobiliteitsbehoefte is een duidelijke keuze. Ik moet erkennen dat je ook weinig sturingsmogelijkheden hebt. Het is dan ook nadrukkelijk geen blauwdruk voor de toekomst, kan dat ook niet zijn."

Positief

„Positief in de nota is de aandacht voor het woonmilieu. Dat geldt ook voor de nadruk op de natuurwaarde van de grote rivieren. Volgens de nota moet er meer aan natuurbouw gedaan worden en moet kalmer aan gedaan worden met ontgroening. Terecht. Verder is privatisering een trend waar ik het mee eens ben. En public private partnership, daar kan ik voor een deel inkomen." „De nota is volgens mij al met al toch geen overwinning van de „realo's" op de „softies" geworden. Ik ben het niet eens met mensen die zeggen dat de nota een totale overwinning voor het marktmechanisme is geworden. Het is niet: de markt voor en de markt na. Dat kan ook niet. Er blijven grote onzekerheden. Die los je niet op door te zeggen: „Nu de markt maar".
Na alle kritiek is het opmerkelijk dat Dick Tommel de nota nog een 6 als rapportcijfer geeft. Nadat uw verslaggever daarover zijn verwondering uitspreekt zegt de D66'er: „Ja, oké, een 6–, dat is het beste wat ik kan bedenken. Ik denk dan ook dat de nota in deze vorm niet door de Tweede Kamer wordt aangenomen. De Kamer zal de nota op een aantal hele wezenlijke punten willen bijsturen."

Martin Voorn

In memoriam Ad Bestman

Het overlijden van Ad Bestman, D66er sedert de jaren 60 en burgemeester van Abcoude sinds januari 1981, eind augustus van dit jaar zal velen hebben geschokt. Nadat hij D66 in de staten van Utrecht een aantal jaren vertegenwoordigd had en in die funktie ook velen buiten onze partij ervan overtuigd had dat iemand met een zware handicap in staat was politiek te bedrijven als ieder ander, toen gebeurde hetgeen tot dan toe door velen als onmogelijk werd gehouden, hij werd de eerste blinde burgemeester van ons land.
Men zal zich kunnen voorstellen dat een en ander niet zonder slag of stoot gegaan is maar de partij destijds stond voor zijn kandidatuur en wist met de toenmalige commissaris der koningin in Utrecht, Pieter van Dijke, wat zijn bestuurlijke gaven waard waren. En het heeft de gemeente Abcoude gesierd dat men hem als burgemeester zonder enige reserve heeft ontvangen en hem in zijn ambtsuitoefening later steeds waar nodig heeft gesteund.
In zijn gemeente als elders heeft Ad Bestman respect afgedwongen door de wijze waarop hij bestuurde: kundig en zonder frazen en door de manier waarop hij tegenslagen weerstand bood. Zijn persoonlijk leven had hem in dat laatste gehard en gelouterd.
Op D66 bijeenkomsten was hij tot voor zijn laatste ziekte met zijn partner een markante verschijning. Als hij zich in de discussies mengde was iedereen geboeid. Door de standpunten, die hij naar voren bracht en door de wijze waarop, want op zijn stentorstem mocht menig toneelspeler jaloers zijn.
Ondogmatisch benaderde hij de problemen, hij aarzelde niet zijn mening te spuien tegen de „tijdgeest" als hij meende dat de partij de verkeerde richting dreigde op te gaan.
Het was knap zoals hij ons allen kon doen geloven dat hij in het geheel niet gehandicapt was en dat hij door zijn donkere bril alles zag wat wij ook zagen. Misschien voelde hij zelfs bepaalde zaken beter aan dan wij, gaf er vaak blijk van er in ieder geval beter over te hebben nagedacht. Behalve zijn gemeente en zijn partij verliest nog een groep landgenoten in hem een pleitbezorger: de gehandicapten. Voor hen was hij een symbool, een bewijs dat het mogelijk was met wilskracht en zelfvertrouwen ook met een handicap de top te bereiken. Hij was voor zijn lotgenoten een voortrekker, hij gaf hen hoop en strekte door zijn levenshouding tot voorbeeld.
Te vroeg voor D66, de gemeente Abcoude en de gehandicapten is Ad Bestman overleden. Een slopende ziekte heeft de man, die iedere tegenslag leek te kunnen overwinnen, uiteindelijk toch geveld.
Vanuit de dorpskerk in Abcoude is Ad op 1 september l.l. begraven. Al was hij blind, dat andere licht dat naar Johannes de Evangelist het licht der mensen is: het leven, heeft hij wel degelijk gezien en herkend.
Hij heeft er in zijn werk naar zijn kracht gestalte aan trachten te geven ten voordele van velen.

H. J. Zeevalking

150 raads- en statenleden op GPO-dag

ERNST IN EDE

Discussie over het lokaal referendum. D66-Eerste Kamerlid Jan Vis luistert aandachtig toe. Foto: D. Sies

Serieuze lui, die raads- en statenleden van D66. Op 24 september kwamen ze weer bijeen in Ede voor hun jaarlijks congres: zo'n 150 bezoekers. De volle agenda wordt geroutineerd afgedraaid en elk vrij moment benut om 'nog even iemand aan te schieten'. 's Ochtends 5 groepen tegelijk, 's middags 4, en in de pauzes kan nog net allerlei organisatorisch overleg afgewerkt worden, zoals over het nieuwe emancipatie-project en dat van de statenfractievoorzitters. Geen wonder dat veel gezichten zwaar staan; hard werken om die concentratie vol te houden. Het blijkt te lonen: ruim een derde deel van de doelgroep komt jaarlijks.

Dit congres heeft een eigen werkwijze ontwikkeld, met korte inleidingen en veel tijd voor goed voorbereide groepsdiscussies over 2 × 4 thema's tegelijk. Daar komen mensen op af die met die thema's zelf bezig zijn, in de politieke praktijk. In communicatievaktermen geeft dat „een hoge informatiedichtheid per uur". Als het rendement van politieke bijeenkomsten gemeten zou kunnen worden, dan scoort 'Ede' hoog binnen D66.
Voorwaarde is natuurlijk dat de juiste onderwerpen geagendeerd worden. Met die klus maakte de eind vorig jaar geïnstalleerde commissie voor Gemeentelijk en Provinciaal Overleg (GPO) haar debuut. De „huishoudelijke" organisatie lag vanouds bij het PSVI. Een heel korte impressie van de verschillende subgroepen geeft een indruk van wat er nu speelt in de raads- en statenpolitiek.

Middelgrote steden
's Ochtends trok de 4e **nota Ruimtelijke Ordening** de helft van de gasten. Dick Tommel gaf er kritiek op onder aantekening dat de kamerfractie met een standpunt wacht op het kabinet in december; uitwisselen van meningen binnen D66 stond nu voorop. Ina Klaassen ging meer in op het mobiliteitsscenario; zij vergeleek de 4e nota vooral met de waardevollere, al bestaande Structuurschetsen voor stedelijke en landelijke gebieden. De hele groep vond dat deze nota veel te weinig aandacht had voor het Europese aspect, zeker na '92. In dat verband zijn onze 'grote steden' bijvoorbeeld maar middelgroot. Naar aanleiding van dit thema was de Vereniging Milieu Defensie met een materialenstand aanwezig.

De **Wet Gemeenschappelijke Regelingen**, binnenkort te herzien, werd ingeleid door Koos van Leeuwen en Ko Anthonisse. De discussie ging vooral over het democratisch gehalte van verschillende soorten regelingen, de werkwijze in de praktijk, en het uitwisselen van ervaringen. In twee kleinere groepen van „ingewijden" kwamen **Ouderenbeleid** (ingeleid door Marian Louppen) en **Emancipatie na decentralisatie** aan de orde. Het laatste met een polemiek of gemeenten al toe zijn aan deze decentralisatie: Carien Evenhuis vond als lid van de Emancipatieraad meestal nog niet, terwijl Marijke Parker-Brady als wethouder wel mogelijkheden zag. Verder besprak Jacob Kohnstamm met zeven **wethouders** de manier waarop deze functionarissen tot regelmatiger contact met elkaar en andere D66-functionarissen kunnen komen.

Veto-referendum
's Middags stond het **Lokaal referendum** centraal voor bijna de helft van het publiek. Jan Vis belichtte de staatsrechtelijke kant en kwam daarmee uit op een pleidooi voor het „veto-referendum". Karel Winkelaar beschreef de praktijk-ervaringen in Maarssen. Grote principiële bezwaren leven er binnen D66 niet tegen dit democratisch instrument; de discussie ging dan ook vooral over de techniek van vragen stellen, waarborgen voor zuiverheid en dergelijke. Bij **Gemeenten in buitenlandse zaken** bleken twee uitersten elkaar in veel opzichten te herkennen. Hans van Oerle zette in met een pleidooi voor eigen gemeentelijk initiatief, terwijl Arjen Bouter uitging van de positie van de nationale overheid, waaraan het buitenlands beleid is voorbehouden. Juist in de discussie over praktijkgevallen echter (Zuid-Afrika, vredeswerk, ontwikkelingssamenwerking) blijkt waar deze twee benaderingen elkaar weer ontmoeten. De **Bedrijfsvoering van de politie** is op een trieste manier actueel: rijksbezuinigingen frusteren verbeteringen. Ries Straver beschreef het wijkteam-concept in Haarlem, dat juist door z'n succes nu extra kortingen oplevert. Nico Schoof ging in op de positie van de rijkspolitie. Tenslotte vond 's middags het jaarlijks grote steden-overleg plaats, waarin die D66-fracties de klokken gelijk zetten met elkaar en de Tweede Kamerfractie.

Hans van Mierlo sloot het congres af met een eerste reactie van de fractie op de miljoenennota (Prinsjesdag was net geweest) en de paspoort-Kabinetscrisis. Die laatste heeft de waarde van onze „Andere politiek" weer eens evident gemaakt: een dankbaar thema voor de vele algemene beschouwingen die nu overal geschreven worden.

Een compleet verslag van de dag, juist voor niet-aanwezigen, verschijnt eind november in **Voor de D'Raad**. Volgend jaar vindt het GPO-congres weer in Ede plaats, op zaterdag 30 september. En als het er weer serieus aan toegaat, dan komt dat door het grote belang van dit congres voor onze vaak kleine fracties.

Maarten Brackel

vrijdag 21 oktober
De Stichting Vrije Lijst organiseert een forumdiscussie. Inleider is *Erwin Nypels*. Informatie krijgt u van dhr. Baur (010-4330937) of bij de 2e Kamerfractie (070-183066).

zaterdag 22 oktober
Gerrit Jan Wolffensperger neemt deel aan een forum over „de geëmancipeerde samenleving". Aanvang: 15.00 uur, in De Balie te Amsterdam.

zondag 23 oktober
De afd. Arnhem praat over Europa met *Doeke Eisma;* om 14.30 uur, ten huize van de familie De Verée, Roëllstraat 3, Arnhem.

maandag 24 oktober
Gezondheidszorg en „Dekker" zijn onderwerp tijdens de afdelingsvergadering Amstelveen. Woordvoerder voor D66 in de 2e Kamer èn in Amstelveen vandaag is *Erwin Nypels*. Meer informatie ontvangt u van R. E. Thieme (020-456207).

donderdag 27 oktober
Om 18.00 uur houdt *Maarten Engwirda* een spreekbeurt voor de Lions Club in Wassenaar.

vrijdag 28 oktober
De overkoepelende Vereniging Beroepskeuze Werk organiseert een ronde tafelconferentie in het Scandic Crown Hotel in Utrecht. Aanvang: 13.30 uur. D66-vertegenwoordigster is *Louise Groenman.*
Met als doel politiek en staatsrechtelijk Den Haag te leren kennen, praat een groep studenten van de juridische faculteit uit Brabant met beleidsmedewerker *Arjen Bouter,* 's middags op het Binnenhof. Over de relatie onderwijs – arbeidsmarkt gaat de forumdiscussie met o.a. *Aad Nuis.* Om 14.00 uur, in de Raadszaal te Zaandijk, Bannehof 1.
Deelnemer aan een forumdiscussie over „De fiscalist in de praktijk" is *Maarten Engwirda.*
's Middags in het Amsterdamse Krasnapolsky. Meer info bij dhr. Roosjen (020- 5517555).

maandag 31 oktober
De Gelderse Adviesraad heeft *Doeke Eisma* uitgenodigd te komen praten over „Europa". Aanvang: 19.30 uur, te Arnhem. Dhr. Steinweg kan u er meer over vertellen (05757-596) Hetzelfde onderwerp wordt ingeleid door oud-1e Kamerlid *Bob van den Bos,* tijdens een spreekbeurt in „De Gouden Karper" te Hummelo. Aanvang: 20.00 uur. Europa blijft boeien, want ook de afdeling IJsselstein vergadert erover, met *Arjen Bouter.* Aanvang: 20.00 uur, in de Bibliotheek „Ons Centrum", Kloosterstraat 5.

dinsdag 1 november
De Zuidhollandse Winkeliersvereniging organiseert een discussie over de winkelsluitingstijdenwet met *Louise Groenman* in Capelle a/d IJssel. Informatie bij dhr. van der Kreeke (03404-88251).

donderdag 3 november
Thom de Graaf praat met de afdeling Vlaardingen over „vergrijzing van de samenleving". Cisca Verhart kan u meer informatie geven (010-4746429).

vrijdag 4 november
Doeke Eisma houdt 's morgens een inleiding en neemt 's middags deel aan een forumdiscussie over „Europa '92 en de Derde Wereld". E.e.a. is georganiseerd door de Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking en het gebeurt allemaal op het Binnenhof. De regio Flevoland buigt zich, met *Arjen Bouter* en *Frits Herman de Groot* over het concept verkiezingsprogramma E.P.
Informatie bij Huub te Kortenaar (03240-15594). Op het Binnenhof ontvangt *Arjen Bouter* 's middags een groep studenten rechtsgeleerdheid uit Tilburg.

zaterdag 5 november
De regio Limburg vergadert in Roermond en *Doeke Eisma* zal een inleiding houden over zowel Haagse, Europese als Limburgse politiek.
Aanvang: 10.00 uur. Informatie is t.z.t. verkrijgbaar bij het regio-bestuur Limburg of bij de 2e Kamerfractie (070-183066).

dinsdag 8 november
Het „Politiek Kafee Nijmegen" verzorgt een avondvullend programma rond de Amerikaanse verkiezingen. Het grote debat die avond wordt gevoerd door *Gerrit Jan Wolffensperger* en een parlementair journalist. Aanvang: 20.30 uur, in Politiek Cultureel Centrum O 42. *Louise Groenman* neemt deel aan een forum over de WAO, 's middags in Baarn. Tegen die tijd kan de voorlichting van de 2e Kamerfractie u meer inlichtingen geven (070-183066).

woensdag 9 november
De Nederlandse Vereniging Vrouwenbelangen in Den Haag spreekt met o.a. *Louise Groenman* over „tijd voor meisjesbeleid". Voorzitter Lyda Versteegen is voor meer gegevens bereikbaar (070-461650). Uiteraard heeft het Verbond van Nederlandse Ondernemingen pensioenspecialist *Erwin Nypels* gevraagd als forumlid tijdens een discussie over „Pensioenzaken en Personeelsmanagement".

donderdag 10 november
Het Provinciaal Steunpunt Vrouwenemancipatie heeft *Louise Groenman* uitgenodigd de opening te verrichten van hun lustrumactiviteiten, om 15.00 uur. Meer informatie geeft u desgevraagd Ida Praagman. (030-334280).
Maarten Engwirda neemt deel aan een discussiedag overheidsaccountancy. Van 9.15 tot 17.00 uur, aan de Katholieke Universiteit Brabant.

vrijdag 11 november
De Vereniging van Beroepskeuze-adviseurs organiseert een forumdiscussie tussen PvdA, CDA, VVD, PPR en D66. Vanaf 13.30 uur spreekt namens D66 *Louise Groenman.* In het C.S.B.-gebouw, Krommegracht, te Utrecht.
Die dag is *Aad Nuis* op werkbezoek in Woerden, met de Utrechtse Statenfractie. „Pensioen, een zorg van later" is de titel van een symposium, georganiseerd door de CMHA. Om ± 13.30 uur verzorgt *Erwin Nypels* een inleiding. Zalencentrum Engels, in Rotterdam.

zaterdag 12 november
Louise Groenman neemt deel aan een forumdiscussie over arbeid, inkomen en onderwijs, georganiseerd door de Vereniging Vrouwenbelangen. Informatie bij Mies Kulkens (08348-1656). *Erwin Nypels* houdt een inleiding over de strijd tegen de pensioenbreuk voor de Vereniging aanpak pensioenbreuk, in „Armen de Poth" te Amersfoort. Aanvang: 11.00 uur.

maandag 14 november
De Venray-lezing wordt gehouden door D66 1e Kamerlid *Peter Hoefnagels,* over „criminaliteit en architectuur."

woensdag 16 november
De Stichting Leidse Vrouwenraad heeft *Louise Groenman* gevraagd deel te nemen aan een panel-discussie over sociale zekerheid. Aanvang: 9.30 uur. Caeciliastraat 18, in Leiden.

maandag 21 november
In het Polmanshuis in Utrecht spreken *Hans van Mierlo* en *Jan Willem Bertens* tijdens een D66 Europa-avond. Aanvang: 20.00 uur.

– advertentie –

Amnesty International

Een bittere noodzaak.

Word lid.

AMNESTY INTERNATIONAL

PARTIJNIEUWS D66 DEMOCRATEN

D66-congres zaterdag 29 oktober

Fringe meeting Midden Amerika

Tijdens de middagpauze van het D66-najaarscongres zaterdag 29 oktober in de Flint te Amersfoort wordt in de congreszaal een fringe meeting gehouden over Midden-Amerika.
De D66-er Jan Willem Bertens, tot voor kort ambassadeur van Nederland in Costa Rica, verzorgt een inleiding over de actuele politieke situatie, in dat gebied en het beleid van Europa en Nederland ter zake. Mario Coolen van de kerkelijke organisatie Solidaridad en D66-lid cq. Midden-Amerika-activist Bernard Aris treden op als „co-referenten".

Jan Willem Bertens (52) was ambassadeur in Midden Amerika van 1982 tot juli 1988. Sinds die tijd is hij ambassadeur internationale culturele samenwerking met standplaats Den Haag. Voor zijn ambassadeursschap in Midden Amerika was hij onder meer gestationeerd in Uruguay, tijdelijk zaakgelastigde in de Soedan en tweede man in Havanna, Cuba. Als woordvoerder op het ministerie van Buitenlandse Zaken werkte hij samen met Van der Stoel, Van der Klauw, Van Agt en Van den Broek.
In november 1982 werd Bertens, na afronding van een onderzoek onder zijn leiding naar de dood van vier IKON-journalisten in El Salvador, Harer Majesteits jongste ambassadeur voor de regio Midden Amerika. In juli 1988 nam hij afscheid van het gebied „waarvan niemand het bestaan zou hebben opgemerkt als de VS en de Sovjet Unie niet dáár een brandhaard voor het Oost-West conflict hadden gecreëerd." Tijdens zijn verblijf in de bottle-neck van het Amerikaanse continent bloeide de relatie tussen met name Nicaragua en Europa op. Er ontstond een groot aantal stedenbanden. „Midden-Amerika is in die tijd herontdekt door Europa", merkt Bertens op. Hij noemt het wel „enigszins gênant" dat de intense internationale aandacht zich vooral richtte op Nicaragua. Bertens: „Arias, de president van Costa Rica, vroeg mij dan waarom zijn land geen cent ontving aan ontwikkelingsgelden, terwijl Nicaragua alleen al van Nederland zo'n 380 miljoen aan hulp mocht ontvangen. Ik moest dan erkennen dat Costa Rica voor Nederland niet bestond. Het land is te geciviliseerd voor ontwikkelingshulp. Er worden verkiezingen gehouden, er heerst geen burgeroorlog. Costa Rica heeft zelfs geen leger. De defensiebegroting wordt verdeeld over onderwijs en gezondheidszorg. Dit soort landendiscriminatie doet de onderlinge verhoudingen in de regio natuurlijk geen goed," aldus Bertens.
De oud-ambassadeur heeft waardering voor het optreden van Europa in Midden Amerika: „Sinds kort komen ieder jaar de ministers van Buitenlandse Zaken van de EG met hun collega's uit Midden-Amerika bijeen in het zogeheten San Jose-overleg. Het is voor het eerst dat Europa als een blok optreedt in een gebied waar Oost en West elkaar treffen. In dat overleg wordt gesproken over ontwikkelingsprojecten, maar ook over zaken als democratisering en mensenrechten."
Bertens ziet het gemeenschappelijk optreden van Europa in Midden Amerika als een „pilot-project" voor een toekomstig gemeenschappelijk Europees buitenlands beleid. „Aan de hand van de ervaringen die nu in Midden Amerika worden opgedaan kan nagegaan worden op welke wijze Europa als eenheid zou kunnen optreden in bijvoorbeeld Zuidelijk Afrika."

Oud-ambassadeur in Midden-Amerika Jan Willem Bertens is inleider tijdens de fringe meeting over Midden Amerika op het komende najaarscongres van D66.

Begroting 1989

Politiek saai? Het tegendeel is in de afgelopen weken weer eens bewezen. Niet alleen in de Tweede Kamer, ook in het hoofdbestuur. Tijdens de vorige vergaderingen was het concept-Europees verkiezingsprogramma de aanleiding voor een zeer goede inhoudelijke discussie over de gevolgen van de Europese defensie samenwerking. Ditmaal deed de begroting 1989 de gemoederen verhitten.

De begrotingsbehandeling werd door de penningmeester geopend met de constatering dat de partijfinanciën in redelijk stabiel vaarwater zijn beland. De tekorten van zes jaar geleden zijn weggewerkt en er is een kleine reserve opgebouwd. Wel zit de partij nu aan het financiële plafond voor wat betreft het voorzieningenniveau waarin zij kan voorzien. Bij het bereikte inkomstenniveau kunnen het partijsecretariaat, de ondersteuning aan de regio's en afdelingen en de informatievoorziening op peil worden gehouden. Als we in belangrijke mate nieuw beleid willen maken, dan zullen we een sterke ledengroei moeten krijgen. Met deze lijn voor ogen is de begrotingsbehandeling gestart. Uit de begroting bij ongewijzigd beleid volgt een flink tekort. Ombuigen en bezuinigen is dan het devies om de begroting sluitend te houden. De pijnlijke bezuinigingen zijn ledenopvang (ƒ 10.000,–) en de korting op het subsidie voor de SWB (ƒ 7.000,–). Het SWB-bestuur was ter vergadering aanwezig om zijn beleid en financiën te verdedigen. Een heldere uiteenzetting van de financiële situatie van de SWB en de plannen die het SWB-bestuur wil ontwikkelen mocht het hoofdbestuur niet

overtuigen. Het voorstel om de bezuiniging te schrappen werd verworpen.

Verkiezingsfonds
Ook bij de behandeling van het verkiezingsfonds liepen de emoties hoog op. Door de publiciteitscoördinator is er hard voor gevochten om de partijbijdrage aan het verkiezingsfonds in 1989 te verhogen van *f* 45.000,– tot *f* 75.000,–. Argumenten die hier voor pleiten zijn o.a. de grote bedragen die in het Europees Parlement vertegenwoordigde partijen van de Europese Commissie ontvangen in verband met de Europese verkiezingen en de korte tijd die tussen de drie komende verkiezingen ligt. Deze argumenten waren voor de financiële commissie, die reglementair advies uitbrengt aan het hoofdbestuur en de ALV, niet zwaar genoeg. Gezien de redelijke inhoud van het verkiezingsfonds en de moeilijke financiële positie van de partij heeft zij geadviseerd de bijdrage niet te verhogen. Hoe dit op te lossen? D66 zou D66 niet zijn als er geen compromis ter tafel was gekomen: de bijdrage aan het verkiezingsfonds in 1989 handhaven op *f* 75.000,–, maar dan wel *f* 15.000 meer aan door belastingen ten laste van het fonds brengen.
Na ruim twee uur vergaderen is er een ruimte voor nieuw beleid gecreëerd ter grootte van *f* 30.000,–. Deze ruimte zal worden ingevuld met een nieuwe vorm van presenteren van de kandidaten voor de interne verkiezingen bij de Tweede Kamer en enige verbetering van de vergoedingen voor het personeel van D66. Een deel van de ruimte wordt op een later tijdstip vastgelegd.
De grote hoeveelheid voorstellen en de tijdsdruk maakten dit noodzakelijk.
Een belangrijke uitkomst van de vergadering is dat het hoofdbestuur heeft besloten de ruimte voor activiteiten aan de basis te continueren met ± *f* 20.000 in 1988.
Afrondend heeft het hoofdbestuur met de grootst mogelijke meerderheid de begroting vastgesteld zoals deze naar het congres gaat. In het congresboek vindt u de details.

Ruud van der Steeg
Tweede penningmeester

Leer Europa-kandidaten kennen!

Op auditie voor Europa

In het Jacobi Theater in Utrecht wordt op ZATERDAG 10 DECEMBER a.s. een grote, feestelijke bijeenkomst georganiseerd waarop de D66 kandidaten voor het Europese Parlement zich presenteren.

De kandidaten doen daar auditie bij de leden van D66 voor een Europa-rol namens onze partij. In een afwisselend programma komen ze meerdere keren voor het voetlicht: de *introductie-parade*, de *„vaste oefening"* waarbij elke kandidaat uitlegt waarom D66 nodig is in het Europees Parlement, de *„vrije oefening"* waarbij elk een eigen thema kiest, en tenslotte de *„publieksdans"* waarin het publiek de onderwerpen aandraagt. Tussen deze „dansrondes" bieden intermezzo's informatie en verstrooiing. Tijdens de rondes pareert een ervaren panel van bekende D66-Europeanen de figuren van de kandidaten met kritisch commentaar en andere invalshoeken, zodat telkens kleine debatten ontstaan. Op 10 december zullen de meeste afdelingen klaar zijn met hun bespreking van het verkiezingsprogramma, zodat de deelnemers aan die discussies ook goed voorbereide vragen aan de aanstaande EP-kandidaten kunnen voorleggen. Daarvoor zal alle gelegenheid zijn!

jacobi theater

De toegang tot deze dag, die van 10.30 tot 16.30 uur zal duren, is slechts *f* 10,–. Er is volop parkeergelegenheid in de parkeergarage van het Paardenveld.
Tijdens de lunch-pauze heeft u een uur de tijd om in het gezellige centrum van Utrecht wat te eten.

Een grote opkomst van publiek is niet alleen belangrijk voor een verantwoorde verkiezing van kandidaten, maar ook als voorbereiding op de campagnetijd. Juist wanneer er veel publiek is, vormt deze auditie tevens een goede training in openbaar spreken voor de D66-kandidaten. Het programma vormt verder een uitstekend „voorgesprek" voor de ALV van februari 1989. De zaken die daar in zo'n strakke orde behandeld worden, komen hier al in een vrijere discussie aan bod.

Indiening moties en amendementen

Twee jaar geleden stelde de ALV een nieuw Huishoudelijk Reglement vast. Dat reglement bevat duidelijk instructies omtrent het indienen van moties en amendementen en op de achterzijde een standaardformulier voor het indienen van moties en amendementen. Dat formulier werd bovendien afgedrukt in de Democraat van juli 1987. U kunt dat kopiëren. Mocht een en ander niet (meer) in uw bezit zijn, dan kunt u een Huishoudelijk Reglement bestellen bij het Landelijk Secretariaat à *f* 2,50 per stuk of verzoeken u een gratis formulier eenmaal op te laten zenden.
De Rapportagecommissie heeft de eerste jaren de regels soepel gehanteerd en is de indieners terwille geweest door het retourneren van onvolledige en onjuiste stukken, met de mogelijkheid deze alsnog goed in te dienen.
Het heeft echter niet mogen baten. Voor het oktober-congres zijn 72 van de 132 ingediende moties en amendementen op een of meerdere wijzen reglementair niet juist ingediend. Dit nog ongeacht de 27 moties en amendementen die beoogden een geheel beslispunt of subbeslispunt te schrappen en die ingevolge het nieuwe Congresreglement door de Rapportagecommissie buiten de orde zijn verklaard.
Dit alles bezorgt de Rapportagecommissie en het Landelijk Secretariaat onnodig werk, verhoogt de kans op fouten, en veroorzaakt vertraging bij het gereed maken van het Congresboek.
Bij de volgende congressen, met ingang van dat van februari, waarin het Europees Programma zal worden vastgesteld, zal de Rapportagecommissie de regels strikt toepassen.

Denk aan de sluitingsdatum voor moties en amendementen: 14 december 1988!

Pieter Fokkink
voorzitter Rapportagecommissie

Zaterdag 29 oktober vindt in Amersfoort het najaarscongres van D66 plaats. Dat stond natuurlijk al in uw agenda. Zo niet, maak dan alsnog een gaatje vrij. Informatie in vorige Democraten of bij het Landelijk Secretariaat van D66 (070-858303).

„Commissie 2001" aan het werk

Op het voorjaarscongres van februari jl. meldde Hans van Mierlo tijdens zijn rede het bestaan van een kleine groep deskundige en ervaren D66-ers, aangevuld met enkele buitenstaanders die op verzoek van het Hoofdbestuur een aantal malen bij elkaar zou komen om een aantal harde gegevens over de samenleving anno 2000 in kaart te brengen. Daarbij zou zo mogelijk moeten worden aangegeven welke politieke vraagstukken en keuzes voor D66 relevant zijn en welke richtingen kunnen worden ingeslagen.

Deze groep, de „commissie 2000" onder voorzitterschap van Vice-voorzitter politiek Olga Scheltema (met o.a. Hans van Mierlo, Jan Vis, Ineke Lambers, Walter Zegveld en Jaap van Duyn) zal aan het eind van dit jaar verslag uitbrengen van haar bevindingen, zodat deze een rol kunnen spelen bij het opstellen van het verkiezingsprogramma voor de eerstvolgende Tweede Kamerverkiezingen.

Minder bekend is dat het Hoofdbestuur gelijktijdig met de instelling van deze groep ook besloot een aantal jongere D66-ers, minder ervaren en politiek gepokt en gemazeld, een soortgelijk verzoek te doen.
Hierbij speelde een rol dat van de jongere generatie Democraten (tot pakweg 35 jaar) wellicht andere accenten mogen worden verwacht in de visie op de problemen en de samenleving van morgen en de rol van de overheid (èn de politieke partijen) daarin.

Een dergelijke groep vertegenwoordigers van de jongere garde, in de wandelgang al bekend als de „commissie 2001", is medio april van start gegaan en zal naar verwachting in november verslag uitbrengen.
Evenals bij de commissie 2000 is het ook bij de „commissie 2001" niet de bedoeling dat lijvige „Bestekken" worden opgemaakt of dikke „Panelen" worden verschoven. Wel wordt verwacht dat ook de „commissie 2001" door analyse van huidige en toekomstige ontwikkelingen, door het formuleren van politieke dilemma's en keuzes aanzetten geeft voor de richting van het komende verkiezingsprogramma en de koers van D66 naar de eeuwwisseling.

Voorzitter van de commissie 2001 is Secretaris politiek Thom de Graaf. Verder maken hiervan deel uit: Arno van de Avort, Karin de Graaf, Frits Herman de Groot, Ruud Hessing, Hans Jeekel, Steven Pieters, Jeanette Provoost, Steven van Schilfgaarde en Rolf-Jan Sielcken. Leo Keus voert het secretariaat.

Voorbereidingen op verkiezingen Europees Parlement

Voorjaarscongres 1989 in Maastricht

Op 17 en 18 februari 1989 organiseert D66 haar congres in Maastricht, de meest Europese stad van Nederland! Op dat congres wordt het D66-Europees verkiezingsprogramma vastgesteld en zal de lijsttrekker worden gekozen. Het congres zal worden gehouden in het gloednieuwe „Maastricht Exhibition & Congress Centre" (MECC).

Om zoveel mogelijk leden de gelegenheid te bieden beide dagen het congres bij te wonen zijn door ons enkele hotels benaderd voor speciale groepsprijzen en we kunnen het volgende melden:

Hotel „Pauw" (4-sterren) – overnachting per persoon ƒ 55,–, ontbijt 15,–.
Hotels „Le Roi", „Stijns" en „In de Posthoorn" (2-sterren) – overnachting per persoon ƒ 15,– inclusief ontbijt.
Om ook de zondag in Maastricht door te brengen kan voor dezelfde gereduceerde prijs een tweede overnachting worden gereserveerd!

Teneinde vervoersproblemen zoveel mogelijk te vermijden zal in een komende Democraat meer informatie staan over speciale touringcars die mogelijk vanuit de Randstad, Eindhoven en Arnhem naar Maastricht zullen rijden. Binnen Maastricht zelf rijden er speciale D66-bussen de driehoek station – MECC – binnenstad.
U hoort nog van ons hierover!

Om op tijd de hotels te kunnen reserveren staat de inschrijving voor deze aanbieding open tot **1 december 1988.** Vul onderstaande bon in en stuur die naar het landelijk secretariaat. Meer informatie of telefonische opgave bij Tineke Knaap, maandag t/m donderdag op 070-858303.

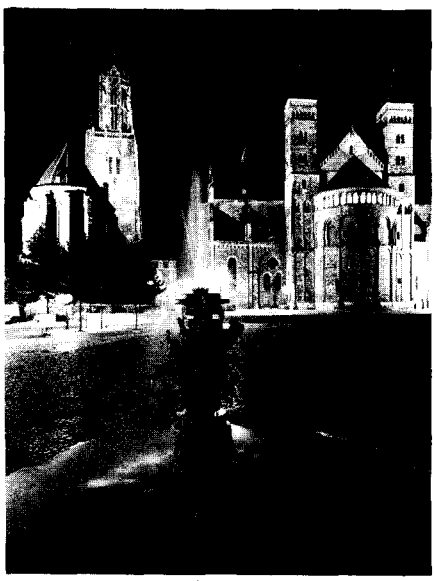

Het Vrijthof in Maastricht

IK BEN GEÏNTERESSEERD IN EEN HOTELRESERVERING IN MAASTICHT VOOR

○ vrijdag 17 op zaterdag 18 februari 1989
○ zaterdag 18 op zondag 19 februari 1989
In ○ Hotel Pauw ○ met ontbijt ○ zonder ontbijt
○ één van de twee-sterren hotels

Naam: _____

Adres: _____

_____

PSVI
Stichting Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon 070-85 83 03
Postgiro 3909120
tnv PSVI D66 Den Haag

Haak vrijblijvend aan

Het PSVI geeft twee tijdschriften uit die essentieel zijn voor de meningsuitwisseling binnen D66. Het politieke en praktische nieuws dat ze bieden is vaak te specifiek voor de meer algemene Democraat en te „toegepast" voor het verkennende Idee66 van de SWB. *Voor de D'Raad* bestrijkt als enige de D66-raads- & statenpolitiek: een terrein dat op ALV's, in partij-werkgroepen en in de Democraat nauwelijks aan bod kan komen. Voor wie dat terrein eens vrijblijvend wil bezien is een gratis kenningsmakingsnummer van dit blad een uitkomst. De *Standpuntenbrief* is het enige orgaan dat u snel en volledig vertelt wat met name onze kamerfracties doen. Eens in de drie weken („in het seizoen") geeft deze brief beknopte samenvattingen van alle schriftelijke inbrengen. Een aparte bestel-service bezorgt u de integrale tekst van de onderwerpen die u opgeeft. Wilt u wat meer betrokken zijn bij de partij zonder verplichtingen aan te willen gaan tot allerlei bijeenkomsten, probeer dan deze bladen eens!

Nieuw: D66-Wegwijzer!

Vlak na de vakanties verscheen een nieuw boekje voor nieuwe leden: de „D66-wegwijzer". Veertig pagina's A5-formaat geniet in een harde kaft, met foto's en illustraties. Het behandelt de ideeën van D66, de geschiedenis en de structuur van de partij. Het geeft namen, adressen en portefeuilles van kamerleden en medewerkers, personeel van D66, SWB en PSVI. Het bevat de contributieregeling, een uitleg rond de ALV en verder een eigen hoofdstuk voor SWB, PSVI, PEAC en JD. Als kleine almanak is het boekje ook interessant voor mensen die al enige tijd lid zijn. Wilt u deze *WEGWIJZER* ontvangen, bestel die dan bij het PSVI of koop hem op het congres. Prijs *f* 1,50 (porti: *f* 1,75).

Presentatie-training: 26-11

Intensieve oefening in het openbaar spreken met video-ondersteuning op 26 november in het partij-secretariaat, Den Haag. Deelname kost *f* 25,00 excl. lunch. Overigens: wanneer u zelf een groep deelnemers bijeenbrengt kan deze training ook bij u in de buurt worden verzorgd. Plaats, datum en prijs dan in overleg. Aantal deelnemers: 10-15.

Europa, Europa

Ook het PSVI is volop bezig met de aanstaande EP-verkiezingen. De afdelingen bestelden vóór de zomer via het PSVI duizenden gratis folders over de EG en eind september kregen alle afdelingen en regio's nog een (nieuw) setje voorlichtingsmateriaal toegestuurd. Gratis materiaal, van de voorlichters van Europees Parlement en Europese Commissie. Het PSVI nam de porti-kosten op zich, het restant delen we uit op de ALV's. Nu gaat onze aandacht vooral naar de aanstaande EP-kandidaten, die training krijgen aangeboden. Onder meer ter voorbereiding op hun *AUDITIE* op 10 december, wanneer zij zich aan alle D66-leden presenteren. Lees elders in dit nummer over deze feestelijke partij-bijeenkomst!!
En nu we het toch over Europa hebben: voor slechts *f* 2,50 bieden we een perfect verzorgde uitgave van Stichting Burgerschapkunde aan over de *EG-richtlijnen voor vrouwen*. (Bijvoorbeeld de derde, waar Lubbers c.s. deze zomer onderuit probeerden te komen.) Bestel met onderstaande bon.

Kennismakingsdag D66: 26-11

Algemene kennismakingsdag met de partij en met andere (nieuwe) D66-leden. Vooral bedoeld voor mensen die een dergelijke bijeenkomst niet in afdelingsverband kunnen bijwonen, begeleid door een ervaren D66-lid. Materiaal: videofilm „Twintig jaar optimisme" en documentatie. Zaterdag 26 november, waarschijnlijk in het partijsecretariaat in Den Haag. Prijs: *f* 15,00 (excl. lunch).

Video's goedkoper

De prijs van twee belangrijke D66-video-films is sterk gedaald nu we een nieuwe leverancier hebben gevonden. „Twintig jaar optimisme" beschrijft D66 historisch met veel archiefbeelden en verbindend commentaar. Goed voor nostalgie bij de één, en voor een verhelderende avond bij de (nieuwe) ander. „Een Reden van Bestaan" geeft de historische rede die Hans van Mierlo in 1985 uitsprak bij de herstart van de partij, aangevuld met achtergrond-gesprekken. Een aparte brochure bevat de volledige tekst van deze politieke boodschap; ideaal als stof voor een principiëlere discussie. De koop-prijs van beide films gaat omlaag van *f* 72,– naar *f* 60,–, de huurprijs van *f* 25,– naar *f* 20,–.

Antwoordbon PSVI

Ik meld me aan voor bijeenkomst:
. . . . . .
Ik bestel de aangekruiste uitgave:

- ☐ Publiciteit in de politiek (klapper, 130 pagina's *f* 15,–)
- ☐ Handboek voor besturen (klapper, 61 pagina's *f* 2,50)
- ☐ Uitspraken over inspraak *f* 3,25
- ☐ Werkgelegenheidsprojecten *f* 2,25
- ☐ Video „Twintig jaar optimisme"
- ☐ Video „Een reden van bestaan" namelijk: VHS, V2000, Betamax, huur *f* 20,– koop *f* 60,—
- ☐ 5 EG-richtlijnen vrouwen *f* 2,50
- ☐ Voor de D'Raad 5 nrs/jaar: abonnement *f* 40,– of gratis nummer
- ☐ Standpuntenbrief ± 3-wekelijks: abonnement *f* 35,– of gratis nummer (prijzen exclusief porti)

NAAM: _____

ADRES: _____

PLAATS: _____

Bestelling voor PSVI-D66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070-858303

De maatschappij is in beweging – de politiek ook?

De politiek kan de samenleving niet vormen; tenminste wanneer men enigszins democratisch te werk gaat. De samenleving heeft haar eigen dynamiek, waaraan een democratische politiek dient te gehoorzamen.
Maar ook de politiek heeft haar eigen dynamiek. De circuits ontwikkelen hun eigen taal en probleemstelling. Langs bureaucratische weg wordt de werkelijkheid netjes opgedeeld en aangeharkt, een proces waaraan de politiek zich heel moeilijk kan onttrekken; ondertussen leven de mensen door en ontwikkelt de samenleving zich verder. Onvermijdelijk komen maatschappelijke werkelijkheid en bureaucratie met elkaar in botsing, met name in perioden van grote maatschappelijke heroriëntatie.

Er zijn tekenen van zo'n op gang zijnde heroriëntatie. De oude kaders van de samenleving knarsen. Mensen voegen zich er nog wel in voorzover hen dat uitkomt, maar voor een belangrijk deel leven zij er ook langs. Wij weten allemaal dat de samenleving bestuurd moet worden, en aanvaarden bijvoorbaat een zekere hoeveelheid ongemak die daaruit voortkomt. Maar probeert de overheid tegenwoordig niet teveel zijn eigen optiek aan de mensen op te dringen, en stelt de politiek daarbij nog de vragen die bij de bevolking leven?

Een wereld van verandering
In elke periode van heroriëntatie moet ook de politiek zich heroriënteren. Er moet weer met een onbevangen blik naar de samenleving worden gekeken, het zicht moet weer worden bijgesteld. Daaraan heeft de Stichting Wetenschappelijk Bureau D66 een bijdrage willen leveren met in de lezingencyclus „Veranderingen levensstijl en de gevolgen voor de politiek", die in begin 1988 in de Balie in Amsterdam is gehouden.
De teksten van de lezingen komen binnenkort uit in de vorm van een boekje onder de titel „Een wereld in verandering" opent Rieks Boswijk de cyclus. Hij beziet vooral trends en trendbreuken. Deze laatste overheersen het beeld. We staan voor een tijd waarin een nieuwe vorm van denken gestalte moet worden gegeven, we hebben te maken met een „paradigmasprong". Terwijl in de periode vanaf de 17e eeuw totnutoe het analyserende, rationele denken met groot succes werd gebruikt om de maatschappelijke werkelijkheid te bevatten en steeds verder te beheersen, staan wij nu voor de uitdaging de samenhang van alles te doorgronden en vorm te geven. We hebben, om een voorbeld te noemen, door opdeling van functies een enorme maatschappelijke schaalvergroting mogelijk gemaakt. Die is echter wel georganiseerd op basis van het oude hiërarchische beginsel; en hiërarchieën werken star en daardoor gebrekkig.
De huidige tijd vergt doorbreking van deze schaalvergroting, en het toegroeien naar kleinere zelfregulerende eenheden. Dat kan worden mogelijk gemaakt door de eerstvolgende fase van de technologische ontwikkeling. De technologie is totnutoe ook vooral gericht geweest op schaalvergroting; nieuwe doorbraken kunnen leiden tot werken in kleinere produktie-eenheden. Er moet echter worden geconstateerd dat de bestuurlijke processen nog helemaal niet zijn afgestemd op deze ontwikkelingen.

New Age
Aspecten van deze stellingname komen in alle lezingen terug. In de tweede lezing sprak Cees Zwart over New Age en de politieke democratie. In het New Age-denken staat het begrip transformatie centraal. In deze optiek is het niet langer mogelijk, door kleine verschuivingen te komen tot oplossing van onze persoonlijke en maatschappelijke problemen; het is noodzakelijk (en mogelijk) de bakens fundamenteel te verzetten, een sprong te maken naar een nieuw levensbeginsel, een transformatie te ondergaan. Daarvoor is nodig dat men zichzelf in de waagschaal stelt. Structuren en mensen die dat niet kunnen of willen, kunnen dit fundamentele veranderingsproces nooit doormaken. En ook Cees Zwart wijst op de noodzaak, het natuurwetenschappelijk denken met zijn beheersingsstrategie achter ons te laten.
Op de dag van de vrouw sprak Jaquelien Soetenhorst over emancipatie. Ook zij besprak dit als een transformatieproces. Maar is de maatschappij daar werkelijk mee bezig? Daarover had zij grote twijfels. Aan emancipatie worden veel mooie woorden gewijd, maar de werkelijkheid sluit vele vrouwen nog steeds uit. De politieke agenda wordt nog niet erg met emancipatievraagstukken gevuld. Het blijkt maar al te vaak dat feministische thema's agressie oproepen. Feminisme leidt soms tot angst en daarmee juist tot meer onderdrukking. Hoe moet die cirkel worden doorbroken?

Partnerpensioen
De laatste lezing, van Iteke Weeda, sloot nauw op deze thema's aan. Zij liet zien dat verandering van relatievormen nu een grote groep van de bevolking omvat, terwijl de overheid nog steeds bezig is een uniform model (het gezin) aan de samenleving op te leggen. Er ontwikkelt zich een open gezinsmodel met een grote verscheidenheid aan situaties. In actuele problemen als adoptie van kinderen door homo's, partnerpensioen, de economische positie van gehuwde vrouwen en de verhoging van de kinderbijslag komt deze problematiek steeds weer om de hoek kijken.
De voorlaatste lezing, van Paul van Schilfgaarde, ging over arbeidsverhoudingen. Hij liet ziet dat sinds de Tweede Wereldoorlog de koers in de economie is zoekgeraakt vanaf de jaren '60, en dat dat een deel van de problemen van nu veroorzaakt. Noodzakelijk is een nieuwe gemeenschappelijke doelstelling, een Marshall-plan voor de werkgelegenheid bijvoorbeeld. We zullen moeten erkennen dat de economische verhoudingen veranderd zijn en dat andere doeleinden gemeenschappelijk moeten worden nagestreefd. Met name de betekenis van de „intermediaire dienstverlening" (detailhandel, kantoorwerk, PTT, transport) als onderdeel van de werkgelegenheid moet worden geherwaardeerd.
Herwaardering is noodzakelijk voor de maatschappij van morgen.
Achtergronden zijn te vinden in deze bundel van de SWB, die vanaf het najaarscongres te verkrijgen zal zijn.

De nota kan besteld worden door overboeking van *f* 10,– + *f* 2,50 portokosten op gironummer 3322213 t.n.v. SWB/D66 Den Haag onder vermelding van code TD18.

SWB
Stichting Wetenschappelijk Bureau D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

Commentaren Vierde Nota Ruimtelijke Ordening gebundeld

Geen catechismus met het laatste woord van D66 over de Vierde Nota, maar een palet van menigen uit D66 – zo wordt de bundel D66 op weg naar 2015' gepresenteerd. De auteurs uit deze bundel zijn allen op hun manier betrokken bij de ruimtelijke ordening. Onderwerpen betreffen onder meer de open ruimte en de landbouw (naar verhouding veel meer dan in de Vierde Nota zelf), de verhouding tussen ruimtelijke ordenings- en milieubeleid (zij raken elkaar nooit), de positie van het Noorden en van de Randstad, uiteraard verkeer, vervoer en telematica; ook zijn opstellen opgenomen over emancipatie en ruimtelijk beleid, vrije tijd, en internationale ruimtelijke ordening.

De redacteuren Peter Schouten en Ina Klaasen belichten in hun „poging tot synthese" vooral de verschillen tussen de Derde en de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening. Met genoegen constateren zij, dat de Vierde Nota een wervend ruimtelijk perspectief schetst, zich dus niet alleen bezig houdt met het verdelen van schaarse ruimte maar ook poogt hieruit voordelen te behalen. De economie staat meer in het middelpunt. Het probleem is dat de kosten van zo'n beleid niet worden berekend (hoewel dat goed mogelijk is), en daardoor niet duidelijk wordt waar de rekening terecht komt.

Realisme

Een tweede punt van verschil is dat de grote stad eindelijk positief gewaardeerd wordt, iets waarvoor D66 al in 1978 pleitte en dat nu in nationaal beleid is omgezet.

Ten derde wordt met genoegen het realisme vermeld over de verhouding tussen economisch en ruimtelijk beleid. Vroeger werd wel aangenomen dat de ruimtelijke ordening de economie zou kunnen beïnvloeden: het werken zou het wonen wel volgen. Het groeikernen- en spreidingsbeleid dat daarop berustte is nu gelukkig verlaten.

De planologen hebben nu ook de internationale dimensie ontdekt, maar de auteurs van de bundel menen dat uit de internationale passages van de Vierde Nota geen visie spreekt, eerder kneuterigheid.

Tenslotte onderscheidt de Vierde Nota zich van haar voorgangers door een meer realistische kijk op de mogelijkheden van de overheid. Dat is gunstig voorzover overspannen verwachtingen erdoor worden voorkomen; maar het leidt tot problemen wanneer een „laissez-faire" houding wordt aangenomen tegenover maatschappelijke vraagstukken als milieu en het wonen en werken in oude stadswijken.

Naast de waardering voor het realisme van de Vierde Nota spreekt uit de bundel daardoor ook verontrusting over het negeren van de „zwakke belangen" in het ruimtelijke spel. Worden zij nog serieus genomen, of worden zij met een beroep op de beperkte macht van de overheid aan de kant gezet?

De bundel 'D66 op weg naar 2015' kost voor D66-ers ƒ 12,50 (incl. portokosten) en kan worden besteld door overboeking van dit bedrag op girorekening 33.222.13 t.n.v. penningmeester SWB D66, Den Haag, onder vermelding van: TD 19.

Nota over werkgelegenheid op komst

De werkloosheid is hardnekkig en groot, terwijl veel werk dat moet worden gedaan, blijft liggen. De paradox is al door velen gesignaleerd maar er is nog weinig aan gedaan. In de nota „Werk maken is werk willen maken" die de SWB in november zal publiceren, wordt een uitweg gewezen.

Het lijkt erop dat de Nederlandse economie moet kiezen tussen twee kwaden. Niet investeren betekent uitholling van de economische positie van Nederland; wel investeren betekent het oplopen van de rentelasten op de staatsbegroting, en dus een kleinere financiële ruimte in de toekomst. De basisgedachte van de nota is dat dit dilemma vals is. Er is een belangrijke ongebruikte hulpbron in de Nederlandse economie, en dat is arbeidskracht. In vergelijking met het buitenland laat Nederland veel arbeidskracht onbenut. De Nederlandse beroepsbevolking werkt minder, en er werken op de gehele bevolking minder mensen. Van „werk maken" zal daarom een impuls uitgaan op de gehele economie, waarmee het „werk maken" zelf gefinancierd kan worden. Uitdrukkelijk worden in de nota zogenaamde „inverdieneffecten" hierbij buiten beschouwing gelaten. De boodschap van de nota is, dat de huidige arbeidsmarkt geen „zero sum game" is. Er is een combinatie van krachten waarvan iedere betrokkene zal profiteren, tot en met de minister van financiën. De regels op de markt moeten dan echter zo worden aangepast dat de markt uit zichzelf dit resultaat zal kunnen bewerkstelligen.

De nota „Werk maken is werk willen maken" zal voor D66-ers ƒ 12,50 incl. portkosten kosten, en kan vooruit worden besteld door overboeking van dit bedrag op giro 33.222.13 t.n.v. penningmeester SWB D66 in Den Haag, onder vermelding van nr. 71.

Van de werkgroep Justitie

De afgelopen drie kwartalen is de werkgroep Justitie drie keer bijeen geweest.

In de januari 1988-vergadering boog de werkgroep zich over het ontwerp op de Wet op de Rechtsbijstand. Als gastsprekers waren mr L. Spigt, lid van het bestuur van de Nederlandse Orde van Advokaten en mr E. van der Molen, voorzitter van de Vereniging voor Rechtshulp aanwezig.

In mei 1988 werd de vergadering gewijd aan het onderwerp de rechterlijke reorganisatie. Als inleider was mr D. J. Buys aanwezig, kantonrechter te Harderwijk.

In de september 1988-vergadering werd de voorgestelde Justitie-begroting onder de loep genomen.

Gerrit-Jan Wolffensperger is tijdens elke vergadering aanwezig en is enthousiast over de inbreng van de werkgroep. Hij heeft veel munitie aangedragen gekregen om in de Tweede Kamer en daarbuiten het standpunt van D66 uit te dragen.

De laatste vergadering van 1988 – datum bij het ter perse gaan van deze Democraat nog niet bekend – zal gaan over de (nieuwe) zedelijkheidswetgeving.

De vergaderingen worden altijd gehouden in het gebouw van de Tweede Kamer, beginnen steeds om 19.15 uur en duren tot 21.15 uur.

Onlangs is er een aantal plaatsen in de werkgroep vrijgekomen. Diegenen, die het inspirerend vinden om mee te helpen het standpunt van D66 op juridisch gebied te bepalen en die wat tijd en denkwerk willen leveren, zijn van harte welkom. Aanmeldingen kunnen voor 1 november 1988 gestuurd worden aan:

Boris O. Dittrich, voorzitter werkgroep Justitie
Hondecoeterstraat 4 II
1071 LR Amsterdam, tel. 's avonds 020-751815.

Nieuw emancipatie-project bij D66

Vrouw in gemeenteraad

Moet dat nou, weer een emancipatie-project voor D66? Hebben we dan geen prima verkiezingsprogramma's met veel aandacht voor emancipatie van vrouwen en mannen? We hebben toch uitstekende vrouwen in onze besturen en onze fracties? En mocht er toch wat mislopen, dan hebben we toch voldoende alerte mensen in de partij, ook in het PEAC?

Inderdaad, we slaan, zeker vergeleken met andere politieke partijen, beslist een goed figuur wat betreft het emancipatoire gehalte van ons programma. En het zijn vaak D66 mensen die zich in gemeenten, provincies en op landelijk niveau voor emancipatie-eisen sterk maken.

Maar nu een werdervraag: waarom stellen zoveel minder D66-vrouwen dan -mannen zich verkiesbaar voor een functie in of namens de partij? Van de D66-gemeenteraadsleden bijvoorbeeld is maar 26% vrouw. En in de Tweede Kamer, het centrum van de landelijke besluitvorming, is er maar één vrouw in de D66-fractie. De vraag rijst natuurlijk hoe ernstig die achterstand is. Als ze niet willen, dan is dat toch hun eigen zaak? Dat lijkt een sterke redenering. Toch passen hier twee niet onbelangrijke kanttekeningen. Want achter het „niet-willen" blijkt vaak een veelheid van argumenten te zitten die vooral te maken hebben met niet *kunnen*. Bijvoorbeeld omdat:

- je nog kleine kinderen hebt of juist omdat je kinderen al op de middelbare school zitten en daarom veel tijd en aandacht vragen,
- je een tijd niet gewerkt hebt en je onzeker voelt in je vakkennis,
- je partner niet kan/wil helpen om voldoende tijd vrij te maken,
- het leven van vrouwen in de politiek vaak niet over rozen gaat, en je je daar onvoldoende tegen vindt opgewassen,
- je als vrouw altijd op emancipatie-onderwerpen zult worden aangesproken, en je daar geen zin in hebt of er geen uitgesproken ideeën over hebt.

De andere kanttekening: juist onder D66-stemmers blijken nogal wat mensen graag vrouwelijke kandidaten aan een verkiezing te willen helpen. Daarom is het belangrijk goede en gemotiveerde vrouwen op (bijna) verkiesbare plaatsen te hebben. Vrouwen die evengoed zijn als mannen en die dus niet bang hoeven te zijn voor opmerkingen als: je bent er alleen gekomen omdat je vrouw bent.

Wat houdt het project in?
Het gaat er om, goede potentiële vrouwelijke kandidaten in D66 op te sporen, die zich (bijna) verkiesbaar willen stellen voor de raadsverkiezingen in 1990. De bedoeling is dat deze vrouwen ten eerste langs gewone weg kennis en ervaring opdoen: PSVI-cursussen, steunfractiewerk e.d. Het project zal ze daarnaast extra ondersteuning bieden. Daarbij gaat het om het functioneren als *vrouwelijk* kandidaat in de verkiezingscampagne en als vrouwelijk lid van een gemeenteraad. Verder wordt aandacht gegeven aan gevoelig liggende thema's in het emancipatiebeleid, die juist voor vrouwen extra persoonlijke dilemma's en problemen opleveren. De kosten voor deelname zullen (ver) beneden de kostprijs liggen, dankzij de rijkssubsidie voor dit project. Deelname hieraan betekent geenszins dat men zich ook verbindt tot kandidaat-stelling; het gaat uitdrukkelijk om kennismaking, oriëntatie!

Meer informatie?
Het afdelingsbestuur beschikt over een veel uitvoeriger toelichting dan dit artikeltje kan bieden. Verder kan ieder ook direct contact opnemen met de emancipatiewerkster, voor vragen, tips, aanmeldingen etc.:
D66, Annelies van Maanen, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag.
Telefonisch elke woensdag op kantoor: 070-858303, verder thuis: 03418-51241.

Landelijk netwerk D66-vrouwen

Tijdens de landelijke emancipatiedag werd door Marie-Louise Tiesinga een voorstel gedaan om te komen tot een heropstarting van een landelijk netwerk voor D66-vrouwen.
De daar aanwezige vrouwen konden ter plaatsen hun wensen t.a.v. dit voorstel kenbaar maken.
Voor hen die niet in de gelegenheid waren deze dag te bezoeken, is de mogelijkheid een enquêteformulier aan te vragen en ingevuld retour te zenden.
Een telefoontje of briefje naar het landelijk secretariaat t.a.v. Annelies van Maanen is voldoende.

Antwoordformulier voor vrouwen die overwegen zich op te geven voor deelname.

Zonder postzegel in envelop terugsturen naar;
D66, Annelies van Maanen, Antwoordnummer 1966, 2509 WB Den Haag

voornaam: _____

achternaam: _____

adres: _____

postcode, plaats: _____

telefoon: _____

eventuele huidige D66-functie: _____

☐ Ik ben wel benieuwd naar gemeenteraadspolitiek, maar weet nog niet of ik zelf daarin actief wil worden. Ik wil graag eerst meer informatie ontvangen.

☐ Ik wil me opgeven voor deelname aan het project, zonder me daarmee ook meteen aan te melden voor de kandidatenlijst. (We verwachten half december de informatie over data & plaatsen e.d. gereed te hebben.)

Adviesraad buigt zich over Troonrede en 4de Nota Ruimtelijke Ordening

VUT IS AAN VERVANGING TOE

De VUT moet worden vervangen door een systeem van flexibele pensionering en alleen nog worden toegepast bij afslankingsoperaties. Dat zei Maarten Engwirda tijdens de vergadering van de Adviesraad (AR) op zaterdag 1 oktober in Utrecht in een inleiding over Troonrede en Miljoenennota.
Engwirda bepleitte de afschaffing van de VUT gezien de onbeheersbaarheid van deze regeling. De overschrijding van de VUT bedraagt momenteel al 10 miljard gulden. Het geldt dat na herziening van de VUT vrijkomt moet volgens Engwirda worden ingezet voor verbetering van het onderwijs, het milieu en de infrastructuur. Zaken die in het huidige beleid te weinig aandacht krijgen.

Het presidium van de Adviesraad. Foto: D. Sies

In een eerste reactie schetste Maarten Engwirda namens de Tweede Kamerfractie de hoofdlijnen van de D66-kritiek op het kabinetsbeleid voor 1989. Hij bepleitte een grotere bijdrage van de werkgevers aan de bestrijding van de werkloosheid. „De werkgevers worden door het kabinet wel erg voorzichtig behandeld", stelde Engwirda, „zo hoeven zij slechts 20 procent van de WIR-overschrijding te compenseren, terwijl bijvoorbeeld de overschrijdingen bij de studiefinancieringen voor 100 procent op de studenten verhaald werd."
De D66-fractie wil voorstellen om de BTW op arbeidsintensieve dienst over te hevelen naar het lage tarief. Deze maatregel is te financieren uit een geringere verlaging van het algemene BTW-tarief (19 in plaats van de voorgestelde 18,5 procent). De verlaging van de BTW op arbeidsintensief werk – naar 5 procent – geeft een stimulans aan voor de werkgelegenheid en zal het grijze en zwarte circuit terugdringen.

Engwirda deelde mee dat de D66-fractie zich nog beraadt over de wijze waarop loonkostenverlaging voor de laagstbetaalden gerealiseerd zou kunnen worden. Een verlaging van de werkgeverslasten over het minimuminkomen door subsidiëring of premieverlaging maakt de arbeid wel goedkoper, maar draagt eveneens het gevaar in zich dat werknemers gefixeerd worden op het minimum loonniveau. Daarboven wordt de arbeid versneld duurder.
Verwijzend naar de grote onvoorziene meevallers en overschrijdingen, uitte Engwirda kritiek op het beheer van de overheidsfinanciën en zette hij vraagtekens bij de ramingstechnieken van de overheid. Zorgelijk noemde hij de stijging van de staatsschuld ondanks de daling van het financieringstekort. Om de rentelasten over die schuld te stabiliseren zou het financieringstekort op termijn teruggebracht moeten worden tot 2.25% van het BNP, aldus Engwirda.

4e Nota Ruimtelijke Ordening te eenzijdig

In aanwezigheid van D66-Tweede Kamerlid Dick Tommel vond aan de hand van door een commissie uit de AR voorbereide stellingen een eerste discussie plaats over de 4de Nota Ruimtelijke Ordening (RO). De AR meent dat de nota zich te eenzijdig baseert op slechts twee economische speerpunten in de Randstad. Te weten Schiphol en de Rotterdamse haven. Bij de huidige snelle technologische ontwikkelingen is deze basis volgens de AR te smal.
De AR vindt bovendien dat de Randstad te nadrukkelijk en op soms onrealistische wijze aandacht krijgt. Zo wordt nergens in de nota aangegeven waar de grote bouwlocaties gedacht worden voor de 1,8 miljoen woningen die in de Randstad moeten worden gebouwd.
De AR is van mening dat de nota te veel blijft steken in het aangeven van economische en technologische uitgangspunten voor de ruimtelijke ordening van ons land. Meer aandacht zou besteed moeten worden aan de relatie ruimtelijke ordening en milieubeleid, bescherming van culturele waarden en het individu.
De AR verwerpt de in de 4de nota voorgestelde doorstroomroutes voor zakelijk verkeer en de elektronische tolheffing en pleit voor een autonome verbetering van het openbaar vervoer. Ook worden kanttekeningen geplaatst bij de financiering van infrastructurele werken door „Public Private Partnership"-constructies. De overheid dient daarin als derde partner te participeren en waarborgen te stellen.
Bij het opstellen van ontwikkelingsschetsen voor stedelijke knooppunten dienen volgens de AR ook gemeenten uit omliggende gebieden betrokken te worden.
Alle amenderingen op de stellingen zullen worden verwerkt en in een volgende diskussieronde naar aanleiding van de reaktie van de regering op de inspraakresultaten weer ter tafel komen. Voor Dick Tommel gaven de AR-uitspraken naast houvast ook stof tot nadenken, maar dat is nu juist de taak van de AR.

Vragen (v)uur

Het kontakt met de doelgroepen van de AR verloopt, mede door de inzet van het presidium steeds beter. Drie kamerleden, Maarten Engwirda, Dick Tommel en Doeke Eisma en twee HB-leden, Herman Kernkamp en Ruud v.d. Steeg werden met veel vragen bestookt. Over zaken als de Oort-belastingplannen, een statuut voor behoorlijke wetgeving, een leeflaag op vervuilde grond, de partij-begroting en de nieuwe partijvoorzitter werden openhartige vragen even openhartig beantwoord.

De toekomst

De AR heeft voor de eerstkomende vergaderingen weer een volle agenda.
Op 26 november komen aan de orde:
- de nota Volkshuisvesting in de jaren 90;
- Europese coalitievorming;
- „Andere politiek"

Voor de januarivergadering staat geagendeerd:
- Kunstmatige bevruchting en draagmoederschap, een notitie van Louise Groenman;
- de voorstellen van de agendavoorbereidingscommissie;
- een regeling om partijleden aktuele politieke moties in te laten dienen op AR-vergaderingen.

Henk Bleumink

EUROPA ALS UITDAGING VOOR DE GEMEENTE

Wat betekent het tot stand brengen van de interne markt in 1992 voor de Nederlandse gemeenten? Moeten gemeenteraadsleden in Leiden bijvoorbeeld nu al gaan nadenken over de steeds voortschrijdende Europese eenwording? Volgens Pex Langenberg, lid van de tweemansfractie van D66 in Leiden, is dat inderdaad nodig. „De schaduwen van 1992 werpen zich nu al vooruit. Ik denk dat de gemeenten zich nog te weinig realiseren wat daarbij allemaal te pas komt. Heel globaal gesproken liggen de gevolgen voor de gemeenten op de volgende terreinen: het economisch functioneren, het minderhedenbeleid en het politiebeleid."

D66 is met twee personen vertegenwoordigd in de 39 leden tellende gemeenteraad van Leiden. Samen met het CDA zit de fractie in de oppositie. Een college van Partij van de Arbeid, VVD en Links Leiden maakt er de dienst uit.
Internationale aangelegenheden worden zo nu en dan in de raadsvergaderingen besproken. Dankzij de inbreng van Links Leiden is de stad sinds kort een kernwapenvrije gemeente. D66 heeft zich daar niet tegen verzet, maar heeft wel aangetekend dat het vredesbeleid een zaak is waar op landelijk niveau over besloten moet worden. Een ander initiatief om in de gemeente internationale politiek te bedrijven wordt wel sterk door D66 ondersteund. Leiden heeft samen met Den Haag een stedenband met Juigalpa in Nicaragua. daarnaast zijn er stedenbanden met Oxfort in Engeland en met Torun in Polen.
Wel internationale politiek in de gemeenteraad, maar nauwelijks Europese politiek, constateert Langenberg. Dat zou hij graag anders zien. „Ik denk dat de gevolgen voor de gemeente op sommige punten ingrijpend kunnen zijn."

Economie

Relevant voor het tot stand komen van de interne markt is het zogenaamde Witboek. Dat bevat 300 maatregelen die in de Europese Commissie zijn afgesproken. Te zamen moeten die maatregelen de interne markt vormgeven. Als alle maatregelen worden uitgevoerd zou de economie met 5% moeten groeien en zou de werkgelegenheid in Europa met twee miljoen arbeidsplaatsen stijgen. Het is naar de opvatting van Langenberg belangrijk dat Nederland van de economische verbeteringen een graantje meepikt. „Om een voorbeeld te geven: de fondsen, het regionale fonds en het Europese sociale fonds worden door de gemeenten onvoldoende benut. Een van de maatregelen uit het Witboek behelst het verdubbelen van deze fondsen. Tegelijkertijd zegt men erbij dat het in beginsel alleen bedoeld is voor de grensregio's en voor achtergebleven gebieden. De kans bestaat dat er ondanks die verdubbeling van de fondsen minder geld naar Nederland gaat. De gemeenten moeten alert zijn op de gevolgen. Gebleken is namelijk dat de gemeenten en provincies nog te weinig gebruik maken van deze fondsen. Dat gebeurt mede door de geruchten over de bureaucratische procedures die nodig zijn om geld uit Brussel te krijgen. Gemeenten beginnen er daarom

vaak niet eens aan. Er is overigens veel waar van die geruchten. Nederland zou daar meer aandacht voor moeten hebben. Toch blijft het van belang dat gemeenten hier actief op inspelen. Achterstanden in bepaalde stadswijken zouden met geld uit het Europese sociale fonds opgelost kunnen worden. Ik denk dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten veel actiever moet zijn met informatie hierover. De Nederlandse regering zou moeten bepleiten dat de procedures eenvoudiger worden."
„Een andere belangrijke overweging voor gemeenten om zich eens op Europa te richten vormen de verscherpte richtlijnen voor overheidsopdrachten en aanbestedingen. Bruggen, tunnels en projecten in de sectoren water en energie, moeten als de prijs boven een bepaalde hoeveelheid ECU's uitkomt, openbaar aanbesteed worden in alle bladen van de Europese Gemeenschap. Zodoende wordt ook een Griek of een Portugees in staat gesteld om een offerte in te dienen voor een Nederlandse brug. De regels op dit punt gaan binnenkort ingrijpend veranderen. Bedrijven die ontdekken dat gemeenten zich niet aan de nieuwe regels houden kunnen deze gemeenten voor de (Europese) rechter slepen. Dan zijn flinke schadeclaims te voorzien."

Politie

„Europa 1992" heeft verstrekkende consequenties voor de gemeentelijke politiekorpsen, betoogt Langenberg." Dat speelt overigens al in 1990. Er is een zogenaamd Schengen-akkoord, waarbij de Beneluxlanden, samen met de Bondsrepubliek Duitsland en Frankrijk afspraken hebben gemaakt. Dat loopt dus vooruit op 1992. Daarbij vervalt de personencontrole bij de binnengrenzen van de Schengen-landen. In 1992 gebeurt hetzelfde, zoals men nu verwacht, bij de binnengrenzen van alle EG-landen. Dit heeft bijvoorbeeld gevolgen voor het tegenhouden van verdachten bij de grenzen. Ik denk dat er daardoor een grotere druk komt op het politie-apparaat, of het nu Rijkspolitie is of gemeentepolitie. Elk korps zal in zekere zin de controle op identiteit en verblijfspapieren over moeten nemen. Een ander punt dat hiermee samenhangt is het achtervolgingsrecht voor politie-ambtenaren uit andere landen. Mag een Duitse politieman in een Duitse politie-auto de grens overschrijden en in Nederland verdachten aanhouden? Een volgende vraag is tot hoever in Nederland Duitse politiemensen Nederlanders mogen aanhouden. Hebben we daar behoefte aan? Is er voldoende voorlichting voor elke politieman op termijn? We moeten immers voorkomen dat die controle discriminerend uit gaat werken. Te gemakkelijk zou dat alleen op huidskleur of ras kunnen gebeuren. Instructie is hier nodig aan alle politiekorpsen. D66 zou zich over deze vraagstukken moeten bezinnen en landelijk standpunten moeten innemen."

Minderheden

Ook voor het minderhedenbeleid – nationaal en lokaal – ziet Langenberg gevolgen. „Er komt een gemeenschappelijk visum voor personen buiten de EG. Belangrijk is om te volgen welke landen visumplichtig worden. Frankrijk denkt daar veel minder ruimhartig over dan andere EG-landen." Hij vervolgt: „Die politiegevolgen raken de minderheden natuurlijk het meest. Verder denk ik aan de regels over de vergelijkbaarheid van diploma's en getuigschriften."
De effecten van de Europese eenwording moeten echter ook niet overdreven worden, volgens Langenberg. „De psychose die in de congreswereld en in de media rondwaart over 1992 moeten we natuurlijk sterk relativeren. Aan de andere kant liggen er kansen en bedreigingen tegelijk voor de gemeenten. Ik denk dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hier nog een grote taak wacht."

Eduard Groen

ONTSPANNING GEBAAT BIJ EUROPEES DEFENSIEBELEID

West-Europese integratie stap op weg naar opheffen deling Europa.

Op een onlangs gehouden bijeenkomst van de Atlantische commissie heeft Staatssecretaris van Defensie Van Houwelingen voorgesteld om de Navo-afspraak uit 1978 over de jaarlijkse reële groei van de defensie-uitgaven met drie procent aan een fundamentale herbezinning te onderwerpen en tot nieuwe afspraken te komen over de verdeling van de defensie-lasten tussen de landen van het Navo-bondgenootschap. Van Houwelingen suggereerde om in de toekomst een verband te leggen tussen het nationaal inkomen en het percentage dat daarvan aan defensie wordt besteed.
Dat een dergelijke benadering voor Nederland een verlaging van de nationale defensie-uitgaven tot gevolg zou hebben, lijkt onwaarschijnlijk. Maar verlaging van de defensie-uitgaven is dan ook niet de enige doelstelling van het beleid. Andere doelstellingen kunnen belangrijker zijn, of althans een hogere prioriteit verdienen.

Met het oog op de Europese verkiezingen volgend jaar in deze Democraat deel twee van een serie over Europese vraagstukken. Arjen Bouter, beleidsmedewerker Defensie en Buitenlandse Zaken van de D66-Tweede Kamerfractie schetst het belang van een Europese identiteit op veiligheidsgebied: „Europese eenheid zonder gezamenlijke defensie is uitgesloten."

Voor D66 bijvoorbeeld is de totstandkoming van een sterkere Europese identiteit op veiligheidsgebied zo'n hogere doelstelling, die blijkens het verkiezingsprogramma 1986-1990 „indien dit onvermijdelijk is, (mag) leiden tot meer uitgaven voor de conventionele verdediging". D66 heeft hiermee dus al in 1986 het automatisme van de jaarlijkse groei van de defensie-uitgaven van de hand gewezen, en nadrukkelijk het verband gelegd met de versterking van de Westeuropese veiligheidssamenwerking.
Het voorstel dat Van Houwelingen nu heeft gedaan, is vooral ingegeven door het vraagstuk van de „burden-sharing" (de lastenverdeling in het Navo-bondgenootschap, met name tussen de Verenigde Staten enerzijds en de Europese bondgenoten anderzijds). Een vraagstuk dat de laatste tijd in het Amerikaanse Congres weer sterk in de aandacht staat en dat, als het niet verstandig wordt aangepakt, heel vervelende consequenties voor de samenhang van de Navo kan hebben.
Nu is behoud van de cohesie van het bondgenootschap door het creëren van meer evenwichtige verhoudingen binnen de Navo ook een oogmerk van het streven naar een sterkere Europese veiligheidsidentiteit. Daarmee is al aangegeven dat Westeuropese veiligheidssamenwerking niet alleen een doel is, maar ook een middel. Een middel dat zich bovendien laat inzetten voor ambitieuzer doeleinden dan de interne relaties van de Navo alleen.

Grotere verantwoordelijkheid

Het veiligheidsbeleid, gebaseerd op Europese samenwerking – zoals dat door D66 als door geen ander sinds jaar en dag, en lang voordat het *bon ton* werd, is bepleit – is uiteindelijk gericht op de vermindering van de defensiebehoefte, de behoefte om met militaire middelen de veiligheid te verzekeren in Europa en de wereld. Het spreekt dan ook vanzelf dat toenadering tot de landen van Oost-Europa en het streven naar ontspanning in de Oost-Westbetrekkingen, evenals wapenbeheersing en wapenvermindering integraal en essentieel onderdeel van dit veiligheidsbeleid zijn.
West-Europa heeft daarbij om culturele, his-

torische, economische en geografische redenen een eigen rol te spelen. Om die rol te kúnnen spelen, zijn echter een grotere mate van politieke onafhankelijkheid van de Verenigde Staten en een grotere politieke-militaire invloed van de Europese bondgenoten binnen de Navo vereisten. De Europese invloed in de Navo zou meer in overeenstemming moeten zijn met de economische kracht van de gezamenlijke Westeuropese landen. Maar dat betekent wel dat de Europese bondgenoten dan ook bereid moeten zijn om een grotere verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen defensie. En dat vereist weer militaire samenwerking in West-Europa.

Het lijkt onvermijdelijk dat zo'n beleid van brede Europese veiligheidssamenwerking op korte termijn de nodige investeringen zal vergen; anders gezegd: flink wat geld zal kosten. Maar dit beleid vormt wel de enige gezonde basis voor een werkelijk Europees veiligheidsbeleid voor het einde van de twintigste en het begin van de eenentwintigste eeuw. Het zuiver financiële rendement van de investeringen zal eerst op langere termijn zichtbaar zijn. Dat is echter geen reden om nu niet te streven naar meer efficiënte en daar-

door meer verantwoorde besteding van defensie-geld, o.a. door gezamenlijke ontwikkeling en produktie, door taakspecialisatie en taakverdeling, en door geïntegreerde planning in de Navo als geheel.

Politiek rendement

Er is echter nog een andere vorm van rendement die per saldo van grotere waarde is dan het financiële, namelijk het politieke rendement in de vorm van totstandkoming van een Europese veiligheidsidentiteit. Dit is niet zomaar een kreet, of een stokpaardje. Het is geen Westeuropese navelstaarderij, waarbij anderen – de Oosteuropese landen bijvoorbeeld – worden buitengesloten. Het is een onmisbare stap in het proces van Europese integratie. Europese eenheid zonder gezamenlijke defensie is uitgesloten. Het is het beste Europese antwoord op de ontwikkelingen in de Verenigde Staten van verminderde aandacht voor Europa en groeiende kritiek op het punt van de „burden-sharing". En het biedt de meeste ruimte voor een eigen Westeuropese bijdrage vanuit een Westeuropees perspectief aan de ontwikkeling van de Oost-Westbetrekkingen in het algemeen en de relaties tussen de West- en Oosteuropese landen in het bijzonder, of het nu gaat om mensenrechten, economische betrekkingen of wapenbeheersingsonderhandelingen. Alleen in gezamenlijkheid kan West-Europa een zelfstandige factor naast de VS en een serieuze gesprekspartner voor het Oostblok zijn.
Op economisch gebied wordt dat algemeen als vanzelfsprekend beschouwd. Het besef dat voor het veiligheidsbeleid hetzelfde geldt, begint door te dringen. Dat beide nauw verweven zijn met het Oost-Westbeleid behoeft geen betoog; men leze er de Slotakte van Helsinki nog maar eens op na.

Sleutelrol

Veiligheid is niet alleen een functie van militaire krachtsverhoudingen. En veiligheidsbeleid moet niet worden verengd tot de hoogte van de defensie-uitgaven. Maar dat betekent omgekeerd evengoed dat beperkingen van de defensie-uitgaven het veiligheidsbeleid niet aan banden mogen leggen. Hoezeer ook de ontwikkelingen in de Sovjetunie en de Oosteuropese landen, en de relaties tussen die twee, de goede kant op lijken te gaan, er is nog een lange weg te gaan. De onderhandelingen over conventionele stabiliteit in Europa, die een sleutelrol vervullen waar het gaat om de mogelijkheden van verdergaande ontspanning en toenadering tussen Oost en West, zijn nog niet eens begonnen en zullen echt wel enige jaren bloed, zweet en tranen vergen. En voordat daar substantiële resultaten kunnen worden geboekt, zal er nog het één en ander aan modernisering van het denken moeten gebeuren, en dat niet alleen aan westelijke kant.
Toch kan alleen langs deze stugge weg worden gewerkt aan de vermindering van de defensie-behoefte in Europa, die het proces van ontspanning structureel en duurzaam moet maken en de solide basis moet vormen voor het uitgebreide vlechtwerk van samenwerkingsvormen dat tussen de landen en volken van Europa tot ontwikkeling moet worden gebracht.

Rekenschap

Het spreekt vanzelf dat D66 als politieke partij in Nederland en Europa, en Nederland als lid van de Navo, de EG en de WEU ook iets te zeggen willen hebben over de richting van deze ontwikkelingen en de manier waarop die tot stand worden gebracht. Maar noch D66 noch Nederland mag zich daarbij beperken tot één kant van de medaille of tot het beschrijven van de gewenste eindsituatie zonder zich rekenschap te geven van de weg daarheen. In een gefaseerd proces moeten ook de onderscheiden fasen helder voor ogen worden gehouden.
In de discussies over het beleid ten aanzien van Oost-Europa wordt nogal eens de suggestie gewekt als zou er een tegenstelling bestaan tussen Westeuropese veiligheidssamenwerking en het streven naar ontspanning tussen Oost- en West-Europa. Naar mijn mening is dat een miskenning van het faseverschil dat bestaat tussen het Westeuropese integratie-proces en het opheffen van de – terecht als onnatuurlijk omschreven – deling van Europa. Dat laatste is niet alleen, en zelfs niet in de eerste plaats, afhankelijk van de houding van het Westen, maar ook en vooral van een verandering in de verhoudingen binnen het Oostblok en tussen regeerders en geregeerden in Oost-Europa. Voorzover die verhoudingen zich van buitenaf laten beïnvloeden, biedt een als eenheid opererend Oost-West-Europa met een eigen benadering van de Westbetrekkingen daartoe de beste mogelijkheden.

De integratie van West-Europa, met inbegrip van een eigen identiteit op het gebied van de veiligheid, ligt óp de weg die naar dat doel leidt, niet ernaast en zeker niet een andere richting uit. Het is dan ook geen wegomlegging, maar de snelste directe verbinding naar de eindbestemming. Maar wel allemaal een kaartje kopen; zwartrijders zijn er al genoeg.

Arjen Bouter

Milieu prioriteit in Oost-Europa beleid D66

Samenwerking op het gebied van milieu is een hoofdpunt van het Oost-Europa beleid dat D66 voorstaat. Dit bleek op de studiedag „Nederland en Oost-Europa" die op 23 september plaatsvond in Driebergen. Deelnemers waren vertegenwoordigers van officiële en onofficiële Oosteuropese organisaties en van D66, CDA, PvdA, VVD, IKV en Pax Christi. Op initiatief van het Hoofdbestuur nam D66 deel met een stevige delegatie van o.a. Euro-topman Laurens Jan Brinkhorst, de Tweede Kamerleden Doeke Eisma en Maarten Engwirda, en de secretaris buitenland, Frits Herman de Groot.

Doeke Eisma benadrukte namens D66 het belang van een lange termijn Oost-Europa beleid met het doel om tussen Oost en West vertrouwen te wekken en politieke en economische hervormingen in Oost-Europa te bevorderen. Als eerste stap daartoe zou de samenwerking moeten worden bevorderd ten aanzien van betrekkelijk waardenvrije zaken van wederzijds belang. Eisma zei daarbij in de eerste plaats te denken aan samenwerking op het gebied van het milieu.

Milieu-glasnost

Laurens Jan Brinkhorst, sinds enige jaren directeur-generaal Milieuzaken van de Europese Commissie, werkte in een tafelrede de D66-prioriteit voor milieu uit. Hij liet er geen onduidelijkheid over bestaan dat de samenwerking tussen Oost- en West-Europa voor wat betreft het milieu volstrekt onvoldoende is. De toestand van de Elbe, de ernstigst vervuilde rivier van Europa, getuigt daarvan. Brinkhorst deed een oproep aan de regering van de SU om ook op milieugebied „glasnost" te laten gelden door de EG informatie over te dragen over de milieuschade ten gevolge van de ramp met de kerncentrale in Chernobyl. Tevens wees hij op de spanning tussen milieu en economie: „Oost-Europa verwaarloost het milieu omdat de economische problemen de aandacht opeisen."

Bayonets

De Hongaarse partijman Kotai en de onafhankelijke Poolse journalist Kozlowski spraken over de economische problemen van Oost-Europa en gaven aan dat deze alleen op te lossen zijn als politieke hervormingen doorgevoerd worden. Kozlowski benadrukte dat de Poolse regering alleen voldoende maatschappelijk krediet zou krijgen om succesvol de economie te herstructureren indien zij werkelijk de macht zou gaan delen met de onafhankelijke vakbond Solidariteit en andere uit het volk voortkomende organisaties.
Voor het Poolse regime geldt volgens hem de oude wijsheid: „You can win the power by bayonets, but you can not sit on bayonets."
De Poolse regering zou daarom een werkelijke dialoog moeten voeren met de onafhankelijke organisaties en zich niet dienen te beperken tot het doen van vage toezeggingen over een door de regering geleid democratiseringsproces.

Leo Keus

D66: koppel hoogte langdurige uitkeringen aan loonontwikkeling.

De fractie van D66 heeft tijdens de Algemene Beschouwingen in de Tweede Kamer de suggestie gedaan de mogelijkheden in studie te nemen om de laagste uitkeringen te laten stijgen, zonder verzwaring van de knelpunten op de arbeidsmarkt. D66 bepleit, in reactie op het kabinetsplan om het minimumloon en de uitkeringen ook voor 1989 opnieuw te bevriezen, een gedifferentieerde aanpassing van de uitkeringen aan de loonontwikkeling.

De studie moet zich volgens D66 richten op de mogelijkheden van het zo volledig mogelijk aanpassen aan de loonontwikkeling van uitkeringen op minimumniveau die bestemd zijn voor mensen die langdurig op een minimumuitkering zijn aangewezen en geen reëel uitzicht hebben op een betaalde baan. De fractie denkt daarbij een de AOW, ABW (behalve de RWW), Aww, IOAW, IOAZ en AAW/AOW. De andere uitkeringen, de WW, WWV, RWW en ZW, dienen niet of beperkt aangepast te worden.
Door de indexering zou de koopkracht van de aan te passen uitkeringen stijgen met ruim een half procent in 1989 (structureel 0,8 %). De kosten van de gedifferentieerde koppeling in 1989 bedragen ca. 300 miljoen, en structureel 420 miljoen. De sociale premies zullen als gevolg hiervan iets minder dalen dan momenteel wordt voorzien.

Koopkracht
De D66-suggestie om uitkeringen gedifferentieerd de loonontwikkeling te laten volgen is nieuw. Wel heeft D66 al eerder ingestemd met het plan de automatische koppeling van uitkeringen aan de loonontwikkeling te vervangen door een jaarlijkse beleidsmatige aanpassing. In de praktijk heeft het Kabinet de wettelijk verplichte aanpassing van de uitkeringen sinds 1980 overigens slechts slechts één maal toegepast. In 1988 was er zelfs sprake van een geringe achteruitgang voor de minima zonder kinderen van een half procent, bij een koopkracht stijging voor werknemers. Voor 1989 verwacht de Miljoenennota dat de minima in koopkracht gelijk blijven, de modale ambtenaar er één, en de modale werknemer er twee procent bijkrijgt.
De denivellering tussen de uitkeringen en de lonen is één van de redenen voor de D66-fractie om voor een gedifferentieerde aanpassing van de uitkeringen te pleiten.
Bovendien wordt steeds duidelijker dat rondkomen met het minimum geen eenvoudige opgave is, een tweede reden voor het D66-plan. Naar schatting 800.000 à 900.000 huishoudens moeten het doen met (uitsluitend) het sociaal minimum. Daaronder zijn verhoudingsgewijs erg veel alleenstaande bejaarden (vooral vrouwen) en bijstandsgezinnen (met een sterke oververtegenwoordiging van eenoudergezinnen). Ook langdurig werklozen behoren in groten getale tot deze groep van langdurige minima.
Een recent, in opdracht van WVC verricht onderzoek toont aan dat armoede-problemen zich vooral voordoen bij mensen, die langdurig zijn aangewezen op het sociaal minimum.

Door de werkloosheidsuitkering niet of beperkt aan te passen wil de fractie van D66 vermijden dat hogere uitkeringen en de daaraan gekoppelde minimuminkomens de bestrijding van de werkloosheid bemoeilijken. In de werkloosheidsbestrijding gaat de aandacht immers steeds meer uit naar de hoogte van het minimumloon en de prikkel die voor werklozen, juist op laag loonkosten/opleidings/ervaringsniveau, moet overblijven om weer aan de slag te komen. Die prikkel is nu nihil; de minimumuitkeringen zijn immers netto-netto gelijk aan het minimumloon. Daarbij komt dat elke inkomensverbetering (dus bijvoorbeeld: aanvaarding van een baan die juist iets meer dan het minimumloon betaalt) een forse aanslag betekent op tertiaire inkomensbronnen als huursusidie en studiefinanciering. Een hoog niveau van de laagste loonkosten wordt verantwoordelijk gehouden voor het feit dat juist aan de onderkant van de arbeidsmarkt een groot tekort aan (formele) banen bestaat. Vanuit deze visie mogen de minimumloonkosten derhalve niet stijgen.

– vervolg van pagina 1 –

Verenigde Naties
Het buitenlands beleid van de afgelopen jaren noemde Van Mierlo „redelijk goed, maar laag geprofileerd". Hij bepleitte voor de komende jaren een „geprononceerder profiel" op drie punten. Een actievere en creatievere rol van ons land in de Oost-West-betrekkingen, zowel bilateraal als in Europees verband. Toespitsing van de energie op het tot stand brengen van een Europees veiligheidsconsept als noodzakelijke basis voor een echte Europese buitenlandse politiek. En hernieuwde intensivering van aandacht en energie voor de Verenigde Naties „ten behoeve zowel van de ontwikkeling van de derde wereld als ten behoeve van de wereldveiligheid." In dat verband betreurde Van Mierlo de relatieve bezuiniging op ontwikkelingshulp en vroeg hij aandacht voor „een relance van de oude gedachte aan een permanente complete VN-vredesmacht."

Kortzichtig
Financieel specialist Maarten Engwirda verweet minister Ruding op kortzichtige wijze gefixeerd te zijn op het halen van het tijdpad voor de verlaging van het financieringstekort en daarmee onvoldoende rekening te houden met de langere termijn belangen van de Staat en de belastingbetalers. Als voorbeelden noemde hij de versnelde aflossing van de studieschuld wat de Staat 438 miljoen gulden minder inkomsten oplevert, de hogere lasten voor de woningbouw door financiering van woningwetwoningen op de kapitaalmarkt en duurdere tunnels door de private financiering.
De fractie van D66 stelde voor de ruimte voor verbetering van de beloning van ambtenaren en onderwijzend personeel met 1 miljard te vergroten door beperking van de VUT. Engwirda: „Minister Ruding is daarmee bevrijd van de gigantische overschrijdingen van 10,7 miljard gulden, die zich over de periode 1982 – 1986 bij de VUT-reserveringen op de ABP-begroting hebben voorgedaan. En minister Van Dijk komt daarmee eindelijk te beschikken over de ruimere middelen die nodig zijn voor de verbetering van de arbeidsvoorwaarden van overheidspersoneel en onderwijsgevenden, die noodzakelijk is voor de verbetering van de kwaliteit van het optreden van de overheid en van het onderwijs."

D66 bepleit extra geld voor milieu

Fractievoorzitter Van Mierlo laakte op de eerste dag van de debatten het beeld dat het Kabinet schetst van de kwaliteit van het milieu in Nederland en noemde de opmerking uit de Troonrede dat Nederland het afgelopen jaar schoner is geworden „misleidend".

Van Mierlo: „De opmerking in de Troonrede voegt een variant toe aan de informatiesoorten, die we in de discussie over de informatievoorziening aan de Kamer over het hoofd hebben gezien: Want zelfs als de mededeling vanuit een heel speciale en beperkte gezichtshoek niet onjuist zou zijn, dan nog is zij misleidend. Het is zorgwekkend dat de regering er blijk van geeft dat niet in te zien. Want het is juist die – vooral uit politieke overwegingen voortgekomen behoefte aan positieve geluiden, die de grootste bedreiging vormt voor het milieu en het vraagstuk zelf steeds onhanteerbaarder zal maken." In het totaal is ons land niet schoner geworden, concludeerde Van Mierlo. „En wat erger is. Het zal ook niet schoner worden als we er deze sussende geluiden over laten horen." De D66-voorman deed daarom een dringend beroep op het kabinet om voor het komend jaar alsnog extra geld beschikbaar te stellen voor rioleringen, bodemsaneringen en aankoop en beheer van kwetsbare landelijke gebieden.

D66 presenteert visie op toekomst landelijk gebied

Donderdag 6 oktober presenteerden D66-landbouwspecialist Doeke Eisma en de fraktiemedewerkers Willem Jan Roelofs en Rolf Jan Sielcken in de Savornin Lohmanzaal op het Binnenhof de nota „Investeren, Produceren en Beheren", de D66-visie op de toekomst van het landelijk gebied.

De D66-nota signaleert een groeiende tegenstelling tussen de produktiefunctie en de beheersfunctie van de landbouw. De afgelopen jaren is het gemeenschappelijk landbouwbeleid in toenemende mate onderhevig aan kritiek. De produktieoverschotten, de achteruitgang van de natuur en landschapswaarden en de aantasting van de milieukwaliteit markeren de economische en ecologische grenzen van het succes en worden als probleem zichtbaar. Ontwikkeling en beheer van natuur- en landschapswaarden zijn steeds minder een vanzelfsprekend onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering geworden. Deze voortschrijdende ontwikkeling heeft in grote delen van het landelijk gebied geleid tot een situatie die vanuit een oogpunt van natuur- en landschapsbehoud en milieukwaliteit onaanvaardbaar is, constateren de auteurs.

Landschapsbeheer
De noodzakelijke produktiebeperking in de landbouw zal onontkoombaar tot een verlies van werkgelegenheid en een daling van de agrarische inkomens leiden. Het is juist daarom van belang de rol en de functie van de landbouw te verbreden tot natuur-, milieu- en landschapsbeheer. Voorgesteld wordt daarom het beleid op dit terrein drastisch uit te breiden en te intensiveren. Langs deze weg kan de aantasting van natuur, milieu en landschap worden bestreden onder gelijktijdige handhaving van een zo groot mogelijk aantal arbeidsplaatsen in de agrarische sector. De functie van de landbouw wordt zo minder produktiegericht, wat bijdraagt tot herstel van evenwicht op de markten voor landbouwprodukten, en gaat zich meer toeleggen op beheerstaken.

Een goed samenspel tussen landbouw en natuur is een belangrijke voorwaarde om de kwaliteit van het landelijk gebied in de toekomst veilig te stellen, betoogt de nota. De kern van dat samenspel zal moeten liggen in het creëren van ruimere mogelijkheden voor de landbouw om naast de produktiefunctie, de beheersfunctie meer tot haar recht te laten komen.
De auteurs werken daartoe een voorstel uit voor de inrichting van het landelijk gebied. Omdat de problemen acuut zijn en de milieukwaliteit snel achteruit gaat is snelheid van handelen is geboden. De voorgestelde inrichting wordt dan ook bij voorkeur gerealiseerd met bestaande beleidsinstrumenten.

Opsplitsing
Eén van de kernpunten van het voorgestelde beleid is dat in bepaalde gebieden binnen het landelijk gebied de functie van natuur en landschap moet worden versterkt en dat de landbouw daar een belangrijke rol in kan en moet spelen. In andere delen van het landelijk gebied worden de agrarische potenties zove l mogelijk geoptimaliseerd.
De auteurs stellen daarom voor in het landelijk gebied twee soorten gebieden te onderscheiden:

- A-gebieden met een totalen oppervlakte van 1,35 miljoen hectare waar de agrarische ontwikkelingsmogelijkheden ten volle worden benut. Hier wordt aan de agrarische bedrijven de ruimte gegeven voor schaalvergroting, met name voor de (intensieve) veehouderij waardoor de noodzakelijke milieu-investeringen rendabel worden.
- B-gebieden met een totale oppervlakte van 950.000 hectare waar ook landbouwactiviteiten mogelijk zijn, maar waar aan de bedrijfsvoering verdergaande eisen worden gesteld welke zijn gericht op het beheren en ontwikkelen van natuur en landschap. De bescherming van natuur- en landschapswaarden krijgt in deze gebieden een hoge prioriteit. Hier zijn met name de relatief kleine, extensief werkende bedrijven gevestigd. Op deze bedrijven bestaan goede mogelijkheden voor verwerving van landbouw met doelstellingen van natuur- en landschapsbeheer alsmede openluchtrecreatie.

Ter versterking van natuur en landschap in de B-gebieden worden de meest kwetsbare gebieden aangekocht. Daarnaast kunnen landbouwers een overeenkomst af sluiten om tegen een vergoeding natuurbeheer te verrichten. De vergoeding draagt bij tot de instandhouding van werkgelegenheid en inkomenspositie. Uitbreiding van landbouwactiviteiten is alleen mogelijk binnen het kader van een beheersovereenkomst waardoor wordt voorkomen dat bij een aantrekkende markt de groei van de produktie in de B-gebieden ten koste gaat van natuur en landschap.

De kosten van het beleid zoals dat in deze nota wordt voorgesteld bedragen gemiddeld ƒ 250 miljoen per jaar tot het jaar 2000. Het gaat hierbij om de aankoop van reservaatgebieden en het afsluiten van beheersovereenkomsten in het kader van het Relatienotabeleid.
In de nota wordt eveneens aangegeven op welke wijze het beleid gefinancierd kan worden.
Geïnteresseerden kunnen de nota „Investeren, Produceren en Beheren" telefonisch aanvragen bij het secretariaat van de D66-Tweede Kamerfractie (tel. 070-183066).

Basisverzekering stap dichterbij

„Deze eerste stap in de herziening van de verzekeringen tegen ziektekosten is een toetssteen voor de politieke wil de gezondheidszorg te reorganiseren en de partijpolitieke geschillen op detailpunten opzij te zetten". Aldus D66-woordvoerder Erwin Nypels tijdens het recente debat over de ziektekosten.

Nypels kon na afloop tevreden zijn. De maatregel om de algemene wet bijzondere ziektekosten uit te breiden met twee miljard gulden vormt een flinke stap in de richting van de door D66 al zo lang bepleite basisverzekering. Kenmerk daarvan is dat iedereen op dezelfde wijze verzekerd is voor een basispakket aan ziektekosten, en dat de premie daarvoor afhankelijk is van het inkomen. Dat waarborgt een billijke lastenverdeling en een toegankelijke gezondheidszorg. Ook de kwaliteit is ermee gediend; financiële schotten tussen verschillende behandelingsvormen worden weggenomen, waardoor substitutie (bijvoorbeeld het vervangen van ziekenhuisopname door thuiszorg) makkelijker wordt.

Verder is een begin gemaakt met de invoering van een „nominale premie" (een vaste premie) voor elke ziekenfondsverzekerde. Ook dat draagt bij aan het naar elkaar toegroeien van de particuliere en de ziekenfondsverzekering. Omdat ook de tot dusver gratis meeverzekerden de nominale premie betalen wordt bovendien iets gedaan aan de overtrokken solidariteit die door het ziekenfonds van alleenstaanden wordt gevraagd.

In de kamer werd lang gesproken over mogelijke uitvoeringsproblemen wanneer de nieuwe wet al op 1 januari 1989 wordt ingevoerd. Snelle invoering heeft risico's, maar voor de D66-fractie is van doorslaggevend belang dat de burger daardoor niet in de problemen kan worden gebracht. Samen met VVD, CDA en de PPR stemde D66 dan ook in met de hervormingen. De PvdA stemde tegen, tot grote verbazing van Erwin Nypels. „Onbegrijpelijk dat de PvdA de kans op een geleidelijke groei naar een basisverzekering laat schieten, omdat het op geringe onderdelen niet helemaal op haar eigen plannen lijkt", vond de D66'er. De PvdA verzet zich onder meer tegen de invoering van een nominale premie.

Niet serieus

De Jonge Democraten reageerden furieus op het luchtballonnetje dat de VVD'er Toxopeus opliet bij Elseviers politiek redacteur Jaap Jansen: „Wij nemen het idee niet serieus om het aan te laten komen op een fusie van VVD en D66. Met een partij die alleen maar op komt voor de rijken is niet samen te werken".
De gevraagde reactie vanuit de D66-fractietop was nog veelzeggender: „Geen commentaar". Niet serieus, dus.

Wegter cadeau

De afdeling Oosterhout bestond op 4 oktober 10 jaar en dat wilden ze in Brabant wel weten! Wie er in die tien jaar ook maar iets mee te maken had was present in „'t Vaticaan" en neem van mij aan dat da een goei café is. Er waren vooral veel Oosterhouters of zij die zich dat nog voelen, al wonen ze nu ook in Thesinge in Groningen. Die met name was er, Henri Schijf, raadslid van 1978 – 1982, en hij gaf drie kwartier politiek cabaret van hoog niveau weg. Velen herinnerden zich met enige nostalgie hoe hij dat vroeger ook deed, na de begrotingsbehandeling. Het was als vanouds ruim lachen! Een andere Brabander was er ook: Roland de Bruyn, regio HB-lid, die uit Den Haag de „wegwijzer" had meegebracht en de aansporing om daar in Oosterhout veel nieuwe leden mee te werven. Riet Lelieveld had een prachtig cadeau van het regio-bestuur meegebracht: ze bood voor volgend voorjaar Nico Wegter aan om een avond over Europa te praten en eventueel met andere politieke partijen te debatteren. Na die avond moeten ze Nico weer teruggeven.
Raadslid Rinske Verhoef had de zaterdag voor het feest een halve pagina in de krant en dat had weer tot gevolg dat er van alle kanten felicitaties en bloemen kwamen. Een feestelijke Demokrant gaf naast veel ge-„terugblik" ook het feestprogramma, met de veelbetekenende regel: Rond 24.00 uur loopt het georganiseerde gedeelte ten einde". Dat betekende niet dat Maarten Velds op dat uur zijn Vaticaan sloot. Toen gingen ze pas goed in „conclaaf". Een feest dat klonk als een klok. Chapeau voor voorzitter Dick de Ruyter, voor opperstalmeester Ruud Reversma en voor al die naamlozen achter de schermen. Een prima impuls voor nieuwe activiteiten in West-Brabant, waar toch al enkele interessante afdelingen van de partij zitten.

Olé

„Mijn belangstelling voor fietsen is fake. Ik heb jarenlang het gebruik van het rijwiel gepropageerd, maar in werkelijkheid zat ik er met tegenzin op, zeker als de weersomstandigheden er niet naar waren. Mijn maniakale belangstelling voor de fiets was beeldvorming die ik zorgvuldig heb laten voortduren, omdat zij mij electoraal goed van pas kwam."
Enkele jaren na zijn ministerschap gaf hij, sportief als altijd, zonder dralen toe de mensen een rad voor ogen te hebben gedraaid: Dries van Agt, nationaal kampioen in het opvijzelen van zijn eigen imago door zich te vereenzelvigen met Nederlands populairste sport vóór de overwinning van Oranje bij de EK-voetbal: het Wielrennen.
In het tijdens de Olympische Spelen van Seoul uitgekomen boek over sport en internationale betrekkingen „Olé, we are the champions", voert auteur Bob van den Bos de oud-premier op als voorbeeld van geslaagd (sport-)politiek opportunisme. Ook vandaag de dag wordt de sport door de politiek als doeltreffend public-relationsmiddel ingezet. Dat de omhelzing van het sportsucces wel eens verkeerd uit kan vallen ervoeren de parlementariërs die in Duitsland het overwinningsfeest van het Nederlands voetbalteam opluisterden. Sinds die dag is het Nederands wel een aanspreektitel rijker, maar een Bobo doet het in de opiniepeiling niet goed.
In tegenstelling tot menig vaderlands politicus lijkt Hans van Mierlo zijn imago niet aan sport of sportiviteit op te willen hangen. Dat valt tenminste op te maken uit een interview met het blad De Medicus. Op de vraag of hij in zijn vrije tijd wel eens jogt of zwemt antwoordt de D66-voorman: „Waneer ik de zee zie dan voel ik mij altijd weer enorm aangetrokken tot het water. Maar als ik dan een paar slagen heb gezwommen dan denk ik bij mezelf: Ik moet zien dat ik op het droge kom. De mens is duizenden jaren geleden niet voor niets uit het water gekropen."

Red Idee66!

Idee66, het landelijke D66-blad waarin nieuwe ideeën worden ontwikkeld, heeft het zeer moeilijk. Niet redactioneel, maar financieel. Het blad bloeit qua ideeën, maar bloedt qua financiën. Wil Idee66 overleven, dan zullen er 900 abonnees moeten komen, ofwel 10% van het D66-ledenbestand. Dat betekent 270 abonnees erbij.

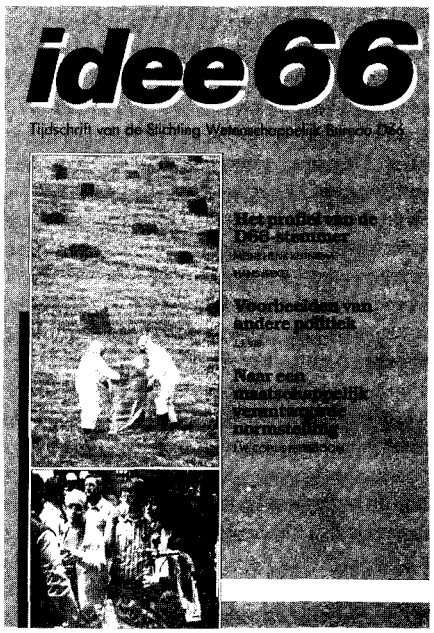

Wist u dat:
- Idee66 niet goedkoop is maar wel goed?
- in de afgelopen twee jaargangen de plaats van de overheid in de samenleving en het functioneren van de parlementaire democratie het meest besproken thema in het blad is?
- de „Slechte gedachten" de meest gelezen rubriek is, vooral op het Binnenhof?
- Idee66 geregeld aandacht besteedt aan de geschiedenis van D66 en voorgangers, en aan de plaats van D66 in de Nederlandse politiek?
- andere onderwerpen waaraan veel aandacht wordt besteed onder meer milieu, individualisering, arbeid, en buitenland zijn?
- vele abonnees het blad aan elkaar doorgeven, waardoor het wel vaak wordt geciteerd maar toch aan zijn succes dreigt te bezwijken?

Neem een proef op de som, abonneer u nu op Idee66 en incasseer het eenmalige voordeel dat u wordt geboden door onderstaande bon in te vullen en op te sturen naar: Stichting Wetenschappelijke Bureau D66, Antwoordnummer 1966, 2509 WB Den Haag. Een postzegel is niet nodig.

BON
Ja, ik abonneer mij op Idee66!

Naam: _____
Adres: _____
Postcode, woonplaats: _____

Ik ontvang het decembernummer van de jaargang 1988 èn de hele jaargang 1989 voor ƒ 50,– (normale abonnementsprijs ƒ 60,– per jaar). Bij inlevering van deze bon op het D66-congres op 29 oktober 1988 kan ik bovendien een nummer van de jaargangen 1987 of 1988 gratis meenemen. Deze bon kan ik ook opsturen.

Handtekening:

KANDIDATEN EUROPEES PARLEMENT

TOELICHTING OP INTERNE KANDIDAATSTELLING

1. De samenstelling van de kandidatenlijsten voor vertegenwoordigende lichamen gebeurt bij D66 op democratische wijze. Alle leden hebben hierin gelijke stem, d.w.z. de leden van D66 bepalen de volgorde op de kandidatenlijst voor de verkiezingen van het Europees Parlement.
   Zie ook Hoofdstuk II en Bijlage B van het Reglement.

2. De ranglijst wordt in één schriftelijke ronde samengesteld.
   De lijsttrekker zal worden gekozen op de ALV van 17 en 18 februari te Maastricht.

3. Alle leden, die aan hun contributieverplichting hebben voldaan, krijgen een stembiljet.
   Om fraude te voorkomen zijn de stembiljetten genummerd.

4. De door de kandidaten verstrekte gegevens staan in deze Democraat.

5. Elke kandidaat heeft een nummer.
   U moet op het stembiljet geen namen van kandidaten invullen, maar het bijbehorende nummer.
   Bijvoorbeeld: U wilt kandidaat Jansen op de eerste plaats invullen. Zijn nummer is 79. U vult dan in het eerste vakje het getal 79 in.

6. Het stembiljet is alleen geldig wanneer de nummers van minimaal drie kandidaten zijn ingevuld. Dit minimum aantal is door de Landelijke Verkiezingscommissie vastgesteld. U kunt maximaal 10 nummers van kandidaten invullen.
   De volgorde, waarin de nummers van kandidaten op het stembiljet zijn ingevuld, is bepalend voor de volgorde van de definitieve ranglijst.

7. Een kandidaat meer dan éénmaal vermelden heeft geen zin. Alleen de hoogste vermelding telt.

8. Het telsysteem voor het bepalen van de uitslag is vastgelegd in bijlage B van het Huishoudelijk Reglement.

9. De presentatie van de kandidaten zal plaatsvinden op een speciale bijeenkomst in het Jacobi-theater te Utrecht op 10 december a.s.

10. Het stembiljet moet in een gefrankeerde enveloppe verzonden worden aan de

    Landelijke Verkiezingscommissie
    Postbus 93313
    2509 AH DEN HAAG

    en aldaar uiterlijk vrijdag 23 december 1988 zijn ontvangen.

    Met de grootst mogelijke zorgvuldigheid hebben wij de gegevens overgenomen van de kandidaatstellingsformulieren.
    Mochten er toch nog fouten ingeslopen zijn, dan bieden wij daarvoor bij voorbaat onze excuses aan.

GEGEVENS

Van de kandidaten staan de volgende gegevens vermeld onder:

1. NAAM, voorletters (roepnaam)
2. geboortedatum
3. adres en telefoonnummer
4. opleiding
5. beroep
6. huidige functie binnen D66
7. vroegere functie binnen D66
8. functies in andere maatschappelijke organisaties
9. overige functie(s) waarvoor kandidaat is gesteld
10. is bereid op een verkiesbare plaats te staan
11. toelichting.

VOLGORDE

De kandidaten staan op alfabetische volgorde, te beginnen bij de (geprikte) letter "R".

1

ROELOFS HEYRMANS, H.F.J. (Rick)
12 november 1952
1e Lindendwarsstraat 11 I
1015 LE Amsterdam
020-241924

4. gymnasium A
5. historicus
6. -
7. -
8. -
9. -
10. ja
11. -

2

STEEN, T.W. van der (Ton)
19 november 1954
Boerhaavestraat 399
3132 RD Vlaardingen
010-4348711

4. doctoraal Rechten (bestuursrechtelijke richting), 1e graads onderwijsbevoegdheid Economie
5. coördinator toezicht instellingen Volkshuisvesting bij de gemeente Rotterdam
6. benoemd commissielid onderwijs gemeente Vlaardingen; coördinator p.r., ; voorzitter campagnecommissie
7. voorzitter afd. Vlaardingen 1981 - 1987; commissielid sport en recreatie gem. Vlaardingen
8. voorzitter sportvereniging
9. -

10. ja
11. Het proces van Europese eenwording heeft tot doel de afzonderlijke acties van de afzonderlijke landen te vervangen door een gemeenschappelijk optreden.
Dit heeft een beperking van de nationale wetgevende bevoegdheden tot gevolg. Deze vermindering van de invloed van de nationale parlementen dient dan wel gecompenseerd te worden door een toename van de parlementaire rechten op Europees niveau. Europa kent Europese problemen, die vragen om een Europese aanpak door het Europees Parlement.

Europa 1992 lijkt een slogan te worden die synoniem is voor meer welvaart. Banken, verzekeringsmaatschappijen, industriële bedrijven enz. zijn nerveus bezig samenwerkingsvormen te bewerkstelligen opdat de sprong in het diepe van 1992 goed voorbereid zal geschieden.

Allerlei onderzoeken wijzen op een dalende werkloosheid, een toenemende efficiency en prettig ogende groeicijfers.

D66 dient mijns inziens dit Europees proces te begeleiden en te ondergaan, maar bovenal heel realistisch te bekijken hoe het gesteld is met ons sociaal zekerheidsstelsel en met ons milieu. Het welzijn mag niet ten koste gaan van de welvaart.

Laten wij trachten Nederland te behoeden voor een nog bredere kloof tussen werkenden en werklozen. Op dit moment zijn er 40 miljoen mensen in de EG, die onder de armoedegrens leven. Alleen via een Europese aanpak van regionalisatie van industriële vestigingen is het mogelijk meer mensen in Europa te laten profiteren van de welvaartstroom.

De grenzen gaan in 1992 open. Helaas laat milieuverontreiniging, ontstaan in welk land ook, zich niet begrenzen. Slechts een Europees bewustzijn van de noodzaak ons milieu beter te behandelen kan ertoe leiden dat onze kindskinderen nog buiten kunnen lopen zonder aandoeningen op te doen in een omgeving waarin misschien nog "groen" groeit.
Europa doet al iets:
- een Rijnactieplan, dat voorziet in de halvering van de lozingen van gevaarlijke stoffen;
- aanpak van chloorfluorkoolwaterstoffen als drijfgassen in de spuitbussen, die in het jaar 2000 in hoeveelheid gehalveerd dienen te zijn.

Deze aanpak is te mager. D66 dient erop aan te dringen dat er actieplannen komen voor alle grote vaarwegen in Europa, dat het gebruik van milieu-verontreinigende stoffen of halffabrikaten rigoureus afneemt en dat er een effectieve controle wordt uitgeoefend ter voorkoming van eventuele nieuwe aanrandingen van ons milieu.
Uitgangspunt dient te zijn dat de vervuiler betaalt.

3

STEENWIJK, P.J.W. (Pieter)
12 juni 1958
Van Ostadelaan 55,
2282 VG Rijswijk
070-994015

4. doctoraal Geschiedenis (Leiden en Jeruzalem); eerstegraads onderwijsbevoegdheid Economie en Boekhouden
5. vakbondsbestuurder CNV
6. lid wg. Buitenland; vice-voorzitter afd. Rijswijk
7. -
8. -
9. -
10. ja
11. Het is belangrijk dat D66 sterk vertegenwoordigd is in het Europese Parlement, omdat de eenwording van Europa ook voor ons land zeer belangrijke gevolgen zal hebben. Met name de consequenties op economisch gebied zullen zeer ingrijpend zijn. Hoe zal het bedrijfsleven daarop inspelen? Wat zal het sociale gezicht zijn van het verenigd Europa?
In mijn werk als bestuurder bij de dienstenbond CNV word ik dag in dag uit geconfronteerd met de praktische uitwerking van sociaal economisch beleid. Daarom wil ik als D66-er graag betrokken worden bij het vorm geven van het nieuwe Europa, want bij dit proces is de inbreng van het maatschappelijk middenveld onontbeerlijk. Het is voor mij een uitdaging daaraan mee te werken.
Na mijn studie heb ik een aantal jaren in het Midden-Oosten gestudeerd en gewerkt. De ervaringen die ik daar heb opgedaan zullen mij, samen met een brede talenkennis, in staat stellen D66 in het Europese Parlement goed te vertegenwoordigen.

4

WESSELS, P.H.B. (Paul)
23 oktober 1946
Voorhoevepark 22,
6591 AJ Gennep
08851-12580

4. H.B.O.
5. leraar; wethouder
6. raadslid-wethouder; lid Adviesraad
7. V.A.R. + A.R. ; coörd. wg. Etnische Minderheden; raadslid sinds 1978
8. adviseur plaatselijke jeugdver./en Minderheden-organisaties; bestuurslid Centrale Antenne Inrichting
9. -
10. neen
11. -

5

WOUDE, H.J. van der (Herman)
10 oktober 1946
Burg. van Leentstraat 86,
5971 AK Grubbenvorst
077-661278

4. MULO, avond-meao; Detex textielwarenkennis; bedrijfscorrespondentie Engels, Frans en Duits.
5. verkoopdirecteur bij een textielfabriek
6. plv. lid Adviesraad; vvz. org. afd. Venlo e.o.
7. lid regiobestuur Limburg 1982-'83; plv. lid Adviesraad 1986-1988; voorzitter afd. Venlo e.o. 1985-'86; lijsttrekker gemeenteraadsverkiezingen 1982 en 1986.
8. bestuurslid afd. Limburg van de Europese Beweging
9. -

10. ja
11. In het jaar van de komende Europese Verkiezingen zal ik al 25 jaar met EUROPA bezig zijn.
Voorjaar 1964 zat ik in de 4e klas MULO en was één van de 3 Enschedese scholieren die aan de Europese Tekeningen- en Opstellenwedstrijd mee deed. Voor mijn opstel kreeg ik in augustus 1964 de prijs van de Gemeente Enschede uitgereikt.
Hier lag de start voor mijn betrokkenheid bij een verenigd EUROPA. Een voordeel was ook, dat ik erg dicht bij de grens woonde en eigenlijk al dagelijks met een stukje Europa geconfronteerd werd. En door actief te zijn in Europese Jongeren Beweging, Europese Beweging, Europa Comité, Vereniging voor Internationaal Jeugdverkeer, Euregio, Aktie Europa 1,2,3, European Working Group, enzovoort, is mijn band met Europa steeds hechter geworden.
Het belangrijkste daarbij is voor mij, dat ik bij een Europa aan de basis betrokken ben geweest.
Europeaan word je niet doordat de grenzen wegvallen en door je alleen met de theorie bezig te houden; Europeaan word je door het vooral in de praktijk te brengen. Dat laatste heb ik heel lang gedaan en doe ik nog dagelijks! Al 25 jaar verdiep ik mij regelmatig met mede-Europeanen in de eenwording van Europa. Al meer dan 20 jaar ben ik in Duitsland werkzaam, heb met mede-Europeanen samengewerkt en aan mede-Europeanen leiding gegeven. Door mijn werk kom ik al jarenlang regelmatig in alle Europese landen. Binnenkort zal ik een Duitse tot echtgenote krijgen. Ik ben niet alleen bezig met Europa, ik sta er al lang met beide benen midden in!
Daarom denk ik dat ik D66 in Europa goed kan vertegenwoordigen!
Natuurlijk ben je, als je in de politiek actief bent, gedwongen nu ook veel vaker met de theorie bezig te zijn. Met het concept D66 Europees Programma 1989-1994 kan ik in elk geval goed uit de voeten. Daarmee kan ik verder werken aan mijn thuis: EUROPA.

6

WIJK, A.H. van (Bert)
27 november 1939
Keyserbosch 18,
6004 KL Weert
04950-35048

4. H.B.O. (P.W.); Wet. Ond.:Soc. en Fil.
5. personeelsconsulent wetensch. onderwijs (T.U.E. en K.U.B.)
6. lid wg. Buitenland (1988)
7. 67-72 voorzitter afd. Weert D66
77-80 regiobestuurslid Limburg(penningmeester)
78-84 lid wg. Europa ter ondersteuning van de Europese fractie D66
78-86 lid Steunfractie Prov. Staten als ondersteuning van de fractie van D66
80-85 lid wg. Vrede en Veiligheid
Deelname aan verkiezingen als kandidaat voor Tweede Kamer en Europees Parlement voor de Politieke Partij Democraten 66 (sinds de oprichting)
8. 58-62 vaandrig padvindersgroep Hoensbroek
62-64 voorzitter jazzsociëteit Heerlen
65.70 lid Cie van advies gew. arbeidsbureau te Weert
70-76 voorzitter Ver. voor Chr. Kleuter- en Basisonderwijs te Weert
72-74 lid prov. staten van Limburg voor D66, tevens lid van de vaste comm. Volksgezondheid en Maatsch. Werk, lid van de vaste comm. Ruimt.Ord plv. lid comm. Onderwijs en Cultuur en Economische Zaken.
72.75 lid Alg. Bestuur Stichting Wetenschappelijk Onderwijs Limburg
70-74 docent Sociale School N.K.V. te Best
74-78 lid gemeenteraad Weert en van de comm. Maatsch. zorg en Welzijn en Verkeer.

juni 1975 Benoeming vanuit de Raad der Gemeente Weert als lid ad-hoc-comm. voor de werkgelegenheid
74 - 78 bestuurslid Centrum voor Jeugd en Jongerenwerk (streekgewest Weert) namens de gemeente Weert, nu geheten Rejoin te Weert
78 tot okt. 82 lid Vereniging voor Cultuur- en Milieubehoud "De Kring";
bestuurslid Vereniging tot Behoud van de Budeler Bergen en Bosnoverheide (in oprichting)
jan. 82 tot heden voorzitter Reg. instelling voor Jeugd en Jongerenwerk Rejoin (6 gemeenten)

82 - 86 Benoeming als lid Commissie Welzijn, cultuur en volksgezondheid van het Streekgewest Weert
83 - 85 lid Universiteitsraad Techn.Un. Eindhoven
1985 tot heden: Dag. Bestuurslid Stichting Welzijnsopbouw Gemeente Weert
1987 tot heden: voorzitter Federatie voor Alternatieve en Reguliere Geneeskunde (doel: samenwerking en integratie en gekwalificeerde opleidingen ontwikkelen in de gezondheidszorg.)

9. -
10. ja
11. -Sinds mijn lidmaatschap in 1967 heb ik D66 in vele campagnes geholpen, waaronder ook de twee Europese campagnes. D66 is onmisbaar in de Europese politiek. Dit was in 1979 al het geval met onze 2 zetels. In 1989 moeten we dit succes herhalen, het is méér dan noodzakelijk!
-In de afgelopen 10 jaar is een Europa zonder binnengrenzen een door velen gekoesterde wens; hopelijk zal in 1992 dit een feit zijn. Er is echter véél meer!
-Vele wettelijke Europese regelingen op het gebied van het milieu, onderwijs, landbouw, vervoer, soc. economie, tourisme, steun aan zwakke gebieden, vrede en veiligheid, bescherming van de levensfeer (werken-wonen-leven) van de Europese burger zijn noodzakelijk. Wie weet zijn onze pogingen nog op tijd, want sommige milieuproblemen zijn reeds zo desastreus, dat dit invloed heeft op onze totale aarde en de omliggende ozonlaag. Energieproblemen en luchtvervuiling gaan hand in hand.
-Een belangrijke factor spelen de individuele staten binnen Europa. Hun bereidheid en samenwerking is nodig om Europese wetgeving in hun eigen en nabuurland, regionaal en lokaal toe te passen en daarop controle uit te oefenen. Geen intentieverklaring meer, maar snelle realisering d.m.v. grote diplomatieke inzet, wetgevende kracht en uitvoerende kracht.
-De Club van Rome voorspelde de grenzen aan onze groei, D66 zal nu al haar creativiteit en politieke inzet nodig hebben. Voor een leefbare toekomst van onszelf en onze kinderen in Oost en West, maar ook in Noord en Zuid.
Democraten, laat ons snel aan de slag gaan, voor we onze geloofwaardigheid verliezen!

7

BERTENS, J.W. (Jan Willem)
23 januari 1936
Chopinlaan 71.
2253 BT Voorschoten
01717-8447

4. Gymnasium A; Doctoraal examen geschiedenis KUN
5. diplomaat; huidige functie: Ambassadeur voor Internationale Culturele Samenwerking
6. -
7. -
8. voorzitter Vereniging Dienst Buitenlandse Zaken; lid Adviesraad Radio Nederland Training Centre
9. -
10. ja
11. In het kort twee van mijn aandachtspunten:

In mijn vele jaren als diplomaat - in hoofdzakelijk - derde wereldlanden heb ik geleidelijk aan met verbazing moeten constateren dat Europa wel dreigende politieke calamiteiten te lijf wil gaan, zij het met verklaringen, maar kansen mist waar zich elders door natuurlijk wanbeheer rampen voltrekken.
Onbegrijpelijk dat het tegengaan van m i l i e u vernietiging dat zijn neer- en weerslag heeft op Europa zelf, geen prioriteit heeft.

Binnen Europa zullen gemeenschappelijk sereen en serieus lijnen moeten worden uitgezet voor bescherming en behoud van ieders c u l t u r e l e i d e n t i t e i t. Een identiteit welke zich niet behoeft te houden aan de staatsgrenzen.

1989 - 1994: D66 kan niet nog eens 5 jaar afwezig zijn op de Europese tribune.

8

BONGERS; F. (Frans)
5 juni 1938
Ad Weltersstraat 15,
6075 ZG Melick Herkenbosch
04752-1876

4. HBS A + div. cursussen
5. systeemanalist
6. namens D66 heb ik deelgenomen aan gesprekken met het bedrijfsleven, om problemen in het beroepsgoederen vervoer (wisseltransporten) op te lossen.
7. bestuurslid regio Limburg en stadsgewest Roermond
8. met buitenlandse geestverwanten onderhoud ik goede contacten.
9. -
10. ja
11. De kern van de E.P.-kandidatuur is mijn toenemende bezorgdheid en de kritiek op de toegepaste strategie van de bestrijding van milieu- en voedselverontreiniging.
Reeds in de jaren zestig is b.v. de luchtverontreiniging zo toegenomen, dat iedereen zich ervan bewust werd. De smogvorming in de Rijnmond was er een duidelijke uiting van. Deze in het oog lopende vorm van luchtverontreiniging is in Limburg niet teruggedrongen waar mijn kinderen in een toxicologische proeftuin opgroeien en de bevolking steeds minder vertrouwen in de politiek krijgt.
De bureaucratische en industriële machinerie ontwikkelt daarbij een belang van probleembestendiging. Door een goede samenwerking met de tweede kamerfractie van D66 heb ik de volgende zaken onder de aandacht van de regering gebracht: zure regen in relatie tot intensieve veehouderij, hormonen in kalfsvlees, nitraten in het drinkwater, P.C.P. in de olijfolie etc. En tot mijn volle tevredenheid!!

9

BOOGERD-QUAAK; J.L.A. (Jopie)
1 maart 1944
Koning Willem III weg 4,
4543 RD Zaamslag
01153-1618

4. HBO Tilburg/VO Nijmegen
5. Coördinator innovatieproject verpleegd/verzorgd wonen voor ouderen bij HSHB; Staffunktionaris Humanitas Zeeland
6. lid Prov Staten van Zeeland v.a. 1978; voorz. comm. economische zaken P.S.; lid raad van bestuur van de PZEM
7. Voorz regio Zeeland 1974-1978; Fraktievoorzitter P.S. 1978-1985; lid div. commissie's zoals C.A.R.; geschillen-commissie etc.
8. Bestuurslid Vrouw en Werk in Zeeland; Coördinator Zomeruniversiteit Zeeland
9. Provinciale Staten nr. 2
10. ja
11. Het is alweer bijna 5 jaar geleden, dat ik enthousiast heb meegedraaid in de vorige Europa-campagne. Zoals ik ook toen reeds geloofde is het tij voor D66 gekeerd en kunnen wij dit keer rekenen op minstens 1 of 2 zetels in het E.P.

Ook deze keer ben ik bereid me ten volle in te zetten voor het overbrengen van de D66 identiteit op Europese schaal.
Wij hebben de afgelopen jaren moeten vaststellen, dat er golfbewegingen van scepsis te constateren waren in de Europese gezindheid van burgers en daaruit voortvloeiend een zeker wantrouwen in het Europese Parlement. Dat vind ik jammer. Net na de tweede wereldoorlog is belangrijke voortuitgang geboekt m.b.t. de Europese samenwerking. Op dit moment staan wij opnieuw voor een stroomversnelling in de Europese éénwording door het tot stand komen van de vrije binnenmarkt in 1992.

Verdere integratie en versterking van een zelfstandige Europese rol op mondiale schaal is om tal van redenen gewenst.
Of het nu gaat om versterking van de Europese veiligheid, ontwikkelingssamenwerking, milieuvraagstukken of economische ontwikkeling, telkenmale blijkt dat wij een Europese schaal nodig hebben om doelmatig beleid te ontwikkelen.

Zodra daarbij bevoegdheden van regionale en nationale overheden in het geding zijn is parlementaire controle een groot democratisch goed, dat wij behoren uit te oefenen. Daarom moeten wij ook eventuele restanten van scepsis bij de kiezer wegnemen.

Het Europa van morgen heeft politieke leiders nodig, die zich laten leiden bij het zoeken van oplossingen door wederzijds respect en eerlijkheid, alsmede de wil de landsgrens overschrijdende problemen van vandaag en morgen in samenwerking op te lossen. Alleen op die manier wordt de Europese Gemeenschap een voor haar burgers herkenbare daadwerkelijke gemeenschap.

D66 heeft op Europees niveau nog een achterstand in te halen voor wat betreft de aansluiting bij gelijkgezinde partijen.

MIjns inziens is de beste methode rustig en weloverwogen streven naar aansluiting met partijen die dezelfde uitgangspunten hebben als wij. Ook op Europees niveau is partijvorming niet statisch en zijn er zeker mogelijkheden voor een democratische (D'92?) stroming.

Indien u mij een verkiesbare plaats toedenkt dan zijn de beleidsterreinen, die het meest overeenkomen met mijn ervaring de volgende:
Energiebeleid, economische en sociale zaken, innovatiebeleid, milieu, landbouw en emancipatievraagstukken in brede zin.

10

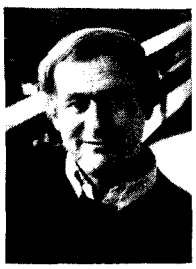

BOS VAN DEN, B.R.A. (Bob)
19 december 1947
Statenlaan 108 A,
2582 GV Den Haag
070-524486

4. Gymnasium A, Doctoraal Politieke en Maatschappij wet; Post Doctoraal leergang Buitenlandse Betrekkingen
5. politicoloog
6. staflid Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen "Clingendael"
7. Redactievoorzitter/commentaarschrijver Democraat.
8. lid Eerste kamer 1986/1987; wnd. Partijvoorzitter; vice-voorzitter Politiek Hoofdbestuur 1982/1986; lid bestuur SWB, PSVI, programmacommissie, Campagne commissie, lid werkgroepen buitenland, Europa, parlementaire democratie, etc.
9. 6e plaats Eerste Kamer
10. ja
11. Wie D66 in het Europees Parlement wil vertegenwoordigen moet mijns inziens aan minstens drie criteria voldoen:
    1. Hij/zij dient D66 als partij door en door te kennen. Het verkiezingsprogramma alleen vormt immers slechts een beperkte leidraad. Juist omdat men verhoudingsgewijs 'ver weg' opereert is het van essentieel belang vertrouwd te zijn met de geheel eigen mentaliteit, tradities en houding van D66-ers.
    2. Hij/zij dient goed ingevoerd te zijn in Europese politiek.
    3. De toekomstige volksvertegenwoordiger moet in staat zijn de typische D66 boodschap zowel mondeling als schriftelijk helder en overtuigend te verwoorden.

    Mijn jarenlange intensieve betrokkenheid bij D66 sterkt mij in de overtuiging de partij goed te kennen. Als politicoloog bij instituut Clingendael houd ik mij dagelijks bezig met internationale politiek in het algemeen en Europa in het bijzonder. In de Eerste Kamer was ik woordvoerder Europese Zaken, Landbouw, economische Zaken en O.S.

Prioriteit in mijn taakopvatting als Europarlementariër zou het onderhouden van directe contacten met de partij van het Binnenhof tot en met de afdelingen hebben. Daarnaast de bundeling van gelijkgezinden in het E.P. om de grootst mogelijke effectiviteit van de D66 inbreng te verzekeren.

Inhoudelijk staat voor mij voorop de broodnodige radicale democratisering van Europa. De D66 vertegenwoordiging zal daarnaast een zwaar accent moeten leggen op de 'immateriële' kanten van 'Europa 92': milieu, emancipatie en het sociale gezicht. Vanuit een principiële Europese gezindheid moeten we de Kwaliteit van de toekomstige Europese samenleving nimmer uit het oog verliezen.

11

BOUTER, A (Arjen)
10 oktober 1956
Palestrinaweg 70
2555 JZ Den Haag
070-231270

4. middelbaar: gymnasium; universitair: doctoraal Engelse Taal- en Letterkunde (Univ. van A'dam)
5. beleidsmedewerker Defensie en Buitenlandse Zaken bij de Tweede Kamer-fractie van D66
6. (zie ook 5) lid SWB-werkgroep Buitenland; lid SWB-studiegroep Ned. Defensietaken; lid HB-commissie Buitenland; D66-vertegenwoordiger in Overlegorgaan tegen de Kernbewapening.
7. persmedewerker Herman Schaper en Laurens Jan Brinkhorst (1981-1982); beleidsmedewerker D66-fractie in het Europees Parlement (1982-1984); toegevoegd lid Programmacommissie t.b.v. Europees Verkiezingsprogramma (okt.'87-juli'88).
8. -
9. -
10. ja
11. In de komende campagne voor de Europese verkiezingen moet de idiote situatie worden rechtgezet dat Nederland's meest Europese partij niet in het Europees Parlement vertegenwoordigd is. Dat deze situatie sinds 1984 bestaat, is in die campagne wel een nadeel. Er zijn daardoor maar weinig personen met praktische Europese parlementaire ervaring.

    Ik ben in de gelegenheid geweest de Europese politiek zowel bij de laatste Eurofractie als bij de Tweede Kamerfractie van zeer nabij te volgen. Ik ben daardoor ook in staat de koppeling te leggen tussen beide parlementen waar dat nodig is. Zo kan vermeden worden dat de nieuwe Eurofractie in een vacuüm opereert, terwijl bovendien wederzijdse verrijking tussen de nationale en Europese fracties kan plaatsvinden.

    Die ervaring zou ik nu graag in Brussel en Straatsburg voor de partij inzetten. En voor Europa natuurlijk, maar dat spreekt vanzelf.

12

DRIJBER-BOSSCHER, O (Ottie)
17 maart 1935
Zwolseweg 8.
7731 BC Ommen
05291-2512

4. sociale geneeskunde
5. adj.dir. Kruisvereniging
6. gemeenteraadslid; fractievoorzitter
7. -
8. bestuurslid Ned.Ver.Alg. Gezondheidszorg + diverse functies vanuit werksituatie.
9. Prov.Staten Overijssel pl. no. 9
10. Neen
11. Neen, is alleen als ondersteuning bedoeld.

13

FRISCHE, R.W.H. (Ruud)
26 november 1942
Meidoornstraat 1
1115 BE Duivendrecht
020-991673

4. HBS-A
5. Rijksambtenaar; Directeur Algemeen Beheer Penitentiaire Inrichtingen Over-Amstel
6. fractievoorzitter gemeenteraadsfractie Ouder-Amstel sedert 1982.
7. voorzitter werkgroep sub-afdeling Ouder-Amstel ('80-'82) en lid afdelingsbestuur afd.Amstelveen ('81-'82)
8. -
9. -
10. ja
11. Europa heeft van jongs af aan mijn belangstelling gehad. Ik herinner mij nog goed hoe ik - als jonge middelbare scholier - zondags vroeg aan de radio gekluisterd zat om te horen of "zij" het die nacht hadden gered of niet. Je voelde dan aan dat van die lange,nachtelijke beraadslagingen van ministers en anderen de toekomst van Europa afhing.
Wanneer het om "Europa" gaat, komt er bij mij nog steeds iets van die sfeer terug.
Ook bij het reizen en trekken door Europa ondervind je - juist door de verschillen en overeenkomsten - hoe belangrijk de verdergaande eenwording is. Niet alleen financieel-economisch, maar vooral op die terreinen waar dit het welzijn en de ontwikkeling van de individuele mens betreft.
Niet langer wil ik van de zijlijn toekijken en -luisteren, maar ook naar vermogen mijn steen(tje) bijdragen - dus meebouwen. Juist nu, nu in de komende zittingsperiode het "Europees Bouwwerk" een nieuwe fase ingaat met het verdwijnen van de grenzen van ieders bouwterrein.

14

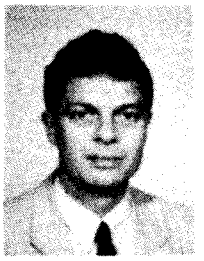

GLAUBITZ, B.O.J.R. (Hans)
3 juni 1947

3. Regentschapsstraat 19, B-1000 Brussel;09-3212-513.35.85;
of: Geldersestraat 110, 3011 MP R'dam;010-411.13.92 (weekends)
4. doctoraal Geschiedenis (Leiden, Warschau)
5. Commissie van de Europese Gemeenschappen; internationale aangelegenheden DG XI (milieu, nucleaire veiligheid, consumentenbelangen)
6. voorzitter afdeling België/Brussel
7. vanaf 1972 div. functies in Leiden e.o.; lid Gemeenteraad Leiden 1978-1982 (tot sept.'81 fractievoorzitter) mede-oprichter PSVI; secretaris PSVI (1977/1978)
8. geen
9. -
10. Ja
11. De besluitvorming in Brussel onttrekt zich hoe langer hoe meer aan de controle van de nationale parlementen. Het EP, dat m.i. van Straatsburg naar Brussel moet verhuizen, dient te blijven streven naar uitbreiding van zijn bevoegdheden, om deze lacune op te vullen en uit te groeien tot het daadwerkelijk centrum van de Europese democratie.

Voor het goed functioneren van D66 in het EP acht ik het absoluut noodzakelijk, dat aansluiting wordt gezocht bij gelijkgezinde partijen. D66, met zijn onmiskenbaar Europees profiel, kan en mag zich in het EP niet isoleren. Opereren in de groep van Niet Ingeschrevenen (zoals in de periode 1979-1984) dient te worden afgewezen. In welk samenwerkingsverband dan ook, waarover de ALV uiteraard het laatste woord heeft zal D66 vooral aandacht moeten schenken aan:

- treffen/verbeteren van maatregelen ter bestrijding van iedere vorm van discriminatie, d.w.z: gelijke rechten voor/gelijke behandeling van alle Europese ingezetenen;
- bevordering werkgelegenheid, vooral in de dienstverlenende sector;
- verbetering van het milieu; prioriteiten: klimaatsverandering, aantasting ozonlaag, afvalproblematiek;
- AIDS; zowel medische als sociale aspecten;
- uitbreiding contacten met de rest van Europa, aan de hand van een realistische agenda.

De meeste aandacht gaat thans uit naar het tot stand brengen van de Gemeenschappelijke Markt na 1992. Een economische sterk Europa moet echter ook een humaan en leefbaar Europa zijn. Daartoe dienen bovengenoemde aspecten, om er slechts enkele te noemen, niet uit het oog te worden verloren.
Als overtuigd, maar realistisch Europeaan, met brede ervaring in binnen- en buitenland (student in Oost-Europa, gemeenteraadslid in Leiden, ambtenaar in Den Haag, diplomaat in Latijns Amerika; Europees ambtenaar in Brussel), met kennis van zes Europese talen, denk ik een nuttige bijdrage te kunnen leveren aan het opbouwen van Europa, zoals dat ons, D66-ers voor ogen staat.

15

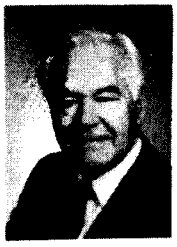

HEEMSKERK, Dr. W.F.A. (Willem)
1 mei 1921
Julianastraat 64
6101 HJ Echt
04754-1523

4. gymnasium A; daarna alle fases op juridische terrein: M.O. Staatsinrichting, doctoraal rechten en promotie tot doctor (RU Utrecht 26.6.1985)
5. oud-docent. Thans o.m. (intern.) Waterjurist,en examinator
6. sedert voorjaar '87 trouw bezoeker van alle Regio-vergaderingen en ideeën-aandrager. Voorheen was hij weinig geïnspireerd en teleurgesteld CDA-er.
7. Vertolkt in artikelen in vaktijdschriften en in lezingen (binnen- en buitenland) reeds vele jaren ideeën van D66 op het gebied van het grensoverschrijdend milieuhygiënerech , het internationale Waterrecht en Waterschapsrecht en het Referendum! Afzonderlijk zij vermeld: RIJNMANIFEST van Mr. Lasonder en mij, d.d. 8-8-'88.
8. Het is ondoenlijk - en wellicht ook niet de bedoeling- hier een overzicht te geven van de vele functies (en nevenfuncties) die ik in ruim 43 jaar OVERHEIDS-DIENST op landelijk, provinciaal, gemeentelijk en waterschapsniveau uitoefende. Kortheidshalve volsta ik met de vermelding dat ik in die periode ca. 27 jaar burgemeester was in Midden-Limburg, resp. in de gemeenten Posterholt/St.Odiliënberg en Echt, en dat ik docent en examinator Staatsrecht/Bestuursrecht was. Mijn huidige functies/activiteiten zijn o.a.: internationaal waterjurist/adviseur; Examinator CIVOB; Rijksgecommitteerde MEAO in Limburg; promotor Stichting Vluchteling; DB-lid van de dialectkring VELDEKE voor Echt en omgeving; voorzitter van de Stichting Dr. Edith Stein te Echt: "Perfessor humoris causa" bij de Narrenuniversiteit Limburg (de "NUL") - zijnde de enige "echte" Universiteit in Nederland; verzorger gastcolleges over intern.waterrecht in binnen- en buitenland; free-lance publicist in vaktijdschriften en kranten; opsteller (mèt de oprichter van de Stichting Reinwater, Mr. D.Lasonder) van het RIJNMANIFEST (8.8.'88); diverse erefuncties (met rechten en plichten) op gemeentelijk en provinciaal niveau. Speciaal noem ik daarbij de Oud-Limburgse Schuttersfederatie.
9. -
10. Mede gelet op mijn leeftijd (hoewel ik nog volledig vitaal en actief ben!) zou ik de voorkeur geven aan een allerlaatste plaats op de D66-lijst. Ik zou dan in de vergaderingen en besprekingen, voorafgaande aan de Eur. verkiezingen, op mijn specifieke terreinen kunnen meedenken en meespreken, terwijl het bepaald niet uitgesloten is, dat ik in het gehele Midden-Limburg c.a. - gelet op mijn vroegere functies, mijn huidige functies en zekere bekendheid (kabel-TV; regionale kranten en radio) een behoorlijk aantal stemmen voor D66 pak.
11. Door mijn langdurige overheidservaring en contacten in politicis (nationaal en internationaal) gecombineerd met een constante studie en verzorging van publicaties, beschik ik naar mijn bescheiden mening over een zeer goede basis om een verantwoorde rol te kunnen vervullen bij de a.s. verkiezingen van het E.P. die met het oog op het jaar 1992 een extra cachet krijgen. Tijdens mijn werk als o.m. burgemeester in het Limburgse werd ik vooral geboeid door de talrijke grensoverschrijdende contacten met Duitsland en België. Zo stond ik aan de wieg in 1972 van de bestuurlijke jumelage tussen de gemeenten Maaseik (B), Wegberg(BRD) en Echt (Nld). Zonder in details te willen treden wijs ik erop dat mijn interesses vooral liggen op het terrein van de Stadsvernieuwing (macro) Democratisering (referendum en volksinitiatief), Grondrechten en zeer in het bijzonder op dat van het INTERNATIONAAL WATERRECHT EN WATERSCHAPSRECHT. Medio 1985 promoveerde ik aan de RU te Utrecht op deze eerste (publiekr.) rechtsvergelijkende studie over dit onderwerp. Het was voor mij uiteraard verheugend dat deze intern. studie "Anklang" vond bij de hoogste Overheidsinstanties in Nederland en in de BRD (incl. het Land Nordrhein-Westfalen). Daarna volgden nog diverse andere relevante publicaties, lezingen en interviews.
Lange tijd als rasechte Limburger (geb.te Maastrcht) wonend en werkend in een Grensregio (i.c. LIMBURG, het Balcon van Europa!) bevind ik mij in een goede uitgangspositie om vanuit D66 een reële inbreng te kunnen geven in het EP. Dat is dan een voordeel tegenover het nadeel (volgens sommigen) van mijn wat hogere leeftijd (67). Ik stel mij voor dat mijn inbreng vooral gericht zou kunnen zijn op de realisering van een - beslist noodzakelijk - méér samenhangend grensoverschrijdend waterrecht/-beleid. Met name voor de "underdog" Nederland (waarin grote sterk vervuilde Europese rivieren binnenstromen en uitmonden) is dit van groot belang. Dit betekent dat wij van verouderde intern. regelingen en van een "ad-hoc-beleid" àf moeten en werk durven maken van nieuwe overkoepelend functionele structuren voor bijv. het totale stroomgebied van de Rijn en Maas, met terugdringing van de nationale souvereiniteit. Als ergens dan gaat het hier om de KWALITEIT van ons bestaan, dat bijv. niet zonder voldoende en verantwoord DRINKWATER kan! Het is daarbij nodig - dit past ook bij de kwaliteit van D66 - dat nieuwe ideeën van praktische politiek ook op voor de burger begrijpelijke wijze worden gebracht! Mocht men over een en ander meer willen weten, dan kan men mij bellen onder no. 04754-1523 in het Midden-Limburgse land. Bij voorbaat MERCI!

16

HOEKEMA, J.Th. (Jan)
14 februari 1952
Fakkelgras 28
2318 TD Leiden
071-220395

4. Drs. Sociologie en politieke wetenschappen
5. beleidsmedewerker Ministerie van Buitenlandse Zaken
6. lid Gemeenteraad Leiden sinds 1978; lid redactie Idee 66
7. lid werkgroep Buitenland
   lid werkgroep Defensie
8. -
9. -
10. nee
11. Ik ambieer geen verkiesbare of anderzins hoge plaats op de lijst, maar wil mijn steun voor de partij graag tot uiting brengen in deze kandidaatstelling. Deze verkiezingen zijn de eerste gelegenheid na de Tweede Kamer verkiezingen van 1986 om D66 de opgaande lijn te laten bewijzen. De EP verkiezingen zijn daarnaast nog dubbel belangrijk: de partij moet met twee, liefst met drie zetels terug in het EP, en het zal een centrale functie vervullen in het Democratisch voorbereiden op en begeleiden van het Europa van 1993 (per slot van rekening gaat het in dat beroemde jaar 1992 om 31 december....).

Er is genoeg werk aan de winkel. Problemen die alleen maar op grotere, Europese schaal kunnen worden aangepakt, het milieu niet in de laatste plaats. Om maar te zwijgen van het kernprobleem: wat voor soort Europa willen we? Een technocratisch Europa met de kleinste gemene deler aan voorzieningen van de twaalf (of meer?) lidstaten? Of een Europa waarin nationale identiteiten en beleidsprioriteiten nog herkenbaar zijn, maar waarin aangepakt wordt wat op Europese schaal móet worden aangepakt. Een open economie waarbij Europa kan wedijveren met Japan en VS, maar ook aandacht heeft voor onze plicht de economisch zwakkere landen hun plaats onder de zon te gunnen: grondstoffen, wereldhandel en ga zo maar door

Een Europa tenslotte waarin een actief gezamenlijk veiligheids- en wapenbeheersingsbeleid wordt gevoerd, onderwerpen die mij vanuit mijn huidige en vroegere functies op Buitenlandse Zaken ter harte gaan.

17

KOELEMAN, J (Jos)
28 oktober 1959
Heuvellaan 124
2803 DR Gouda
01820-39252

4. VWO; universitair politicologie
5. politicoloog
6. lid werkgroep Buitenland
7. okt.79 - okt. 81: secretaris afd. Vleuten-De Meern
   1979-1982: lid wg. Afrika, mede-auteur SWB-publicatie "Afrika - notities" (1979)
   1980-1983: lid wg. Mensenrechten
   1980-1982: lid wg. Rechtspositie minderjarigen
   1982-1986: lid werkgroep Europa
   1979-1984: lid en intern.secr.bestuurscie JOAC
   1988: lid subwerkgroep institutionele hervorming EG
8. mede-oprichter en intern. secretaris Jonge Democraten; voorzitter en penningmeester afd. Nederland Forum International (Europese liberale en radicale Jongeren-organisatie); lid, secretaris en voorzitter Europees bestuur Forum International; lid Europese Beweging.
9. -
10. ja
11. In de euforie rond 1992 dient D66 m.i. de partij te zijn, die er nuchter op wijst dat deze op zichzelf uiterst belangrijke voltooiing van de interne markt in het kader geplaatst moet worden van een proces van Europese eenwording dat nog lang na 1992 voort zal (moeten) duren. De vergaande vorm van economische integratie waar wij nu naar toe koersen zal gevolgd moeten worden door vergaande integratie van met name sociaal-economisch beleid, milieubeleid en buitenlands en veiligheids-beleid, omdat de nationale staten de steeds sneller gaande ontwikkelingen, die bovendien een steeds internationaler karakter krijgen niet meer zullen kunnen beheersen. Voor de oplossing van grote maatschappelijke vraagstukken zullen we, juist als de grenzen wegvallen, afhankelijker worden van gezamenlijke Europese inspanningen. Dat betekent dat de besluitvormingsstructuur van de EG toegesneden moet zijn op het nemen van doelmatige en democratische beleidsbeslissingen. Concreet moeten daarom de bevoegdheden van de Europese Commissie en het Europese Parlement versterkt worden ten koste van de Raad van Ministers. Dit laat echter onverlet dat "Brussel" niet alles moet regelen wat er maar te regelen valt. Decentralisatie moet een doelstelling van D66 blijven, ook in Europa.
Graag zou ik in het Europese Parlement langs die lijn willen werken: geen onnodige regelgeving, maar als er Europees beleid nodig is, dan ook de nodige bevoegdheden geven aan een Europees en democratisch werkende EG.
De nieuwe D66-fractie zal bondgenoten moeten zoeken om haar verkiezingsprogramma kracht bij te kunnen zetten. Door mijn (Europese) werkzaamheden weet ik wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen D66 en andere partijen in Europa. Ik hoop daarom door U in staat te worden gesteld om die samenwerking met gelijkgezinden te realiseren.

18

KOOISTRA, J.H. (Johan)
18 juni 1960
Valeriusstraat 43-C
8916 CX Leeuwarden
058-155795

4. Atheneum (VWO) en MEAO via deelexamens
5. in opleiding tot kandidaat-controleur van Rijksbelastingen
6. lid afd.bestuur Leeuwarden e.o.
7. secretaris org. RB D66 Friesland juni '82 tot mrt.'83
   plv. lid Adviesraad namens Friesland: juni '83 - '84.
8. -
9. ja, Gemeenteraad Leeuwarden 86/90; no. 7
   Provinciale Staten Friesland 87/91; no. 11
10. ja
11. -

19

KORTZ, F.A. (Boeddha)
17 april 1928
Ahornlaan 6
3053 WP Rotterdam
010-4181450

4. HBS-B; Universitair 1949 - 1951 NEH, 1974 - 1981: EUR
5. Uitkeringsgerechtigde vlgs art. 7 WUV van 22 nov. 1972 STB. 669
   Priestergraad Independent Order of Odd-Fellows (American Branch)
6. gewoon "denkend" lid vanaf maart 1970, ononderbroken
7. 1e secr. Rotterdam/Rijnmond 1976-1977
   regio-contactpersoon Rotterdam/Rijnmond 1976-1977
   VAR-lid Zuid-Holland (Rijnmond) 1977
   Belangrijkste: door persoonlijke inzet werd de afd. Rotterdam nooit opgeheven!
8. Buddha-Builder; lid vereniging voorheen Stichting HERMES
9. niet relevant meer
10. ja
11. De verlate éénwording in 1992.
    De verzoenende houding van de Bodhisattvas Ronald Reagan en Mikael Gobatsjow openen eindelijk een mogelijkheid de Europese éénwording te realiseren.

    (Bodhisattva's: het schijnbare verschil tussen jezelf en de anderen kan opgeheven worden door meditatie.

De opofferende liefde van de bodhisattva is dus veel meer dan een leraar; hij kan een soort verlosser of heiland worden.)

Het nieuwe denken kan nu effectiever benut worden ter bevordering van het welzijn van de Indo-Europeanen/ Indo-Germanen.
Geografisch gezien is Nederland niet groter dan de provincie Oost-Java waar ik geboren ben. Daarom de volgende ideeën als inbreng van de Provincie Nederland - via D66 - in de Europese Gemeenschap met als motto: "eerlijk delen in de "schone gemeenschap" m.b.t. sociaal-financieel-economische driehoek.

1. De ECU bombarderen tot chartaal geld opdat naast het reeds lang bestaande US$ blok en Roebelblok (nog niet inwisselbaar) eindelijk dan een ECU-blok
2. Bevriezen van de lonen bij die inwoners van de ec. beter ontwikkelde Europese landen opdat de inwoners van de andere landen uit de Europese Gemeenschap kunnen "inlopen".
3. De pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar terugbrengen naar 55 jaar evenals die van de Algemene Ouderdoms Wet.
   Toelichting: deze enige echte arbeidsduurverkorting geeft een productiviteitsverhoging met daarbij inverdien-effecten. Immers alle functionarissen van 55 tot 65 jaar zijn de hoogst bezoldigden, m.a.w. produktiviteitsverhoging zonder diepte-investering!!!)

De geldelijke voordelen/besparingen uit de punten 2 en 3 kunnen worden ingebracht m.b.t. de oplossing van de loonontwikkelingen van de niet-werkenden.

4. De consequentie van de invoering van de studiefinanciering (= studieloon) geven mogelijkheden daartoe. De loonontwikkelingen van de werkenden/ niet-werkenden worden gebaseerd op objectieve criteria: opleiding, leeftijd en ervaring en het geheel overziende concludeer ik dat het verschil in loon tussen werkenden en niet-werkenden ten hoogste 20% mag zijn. ...Je kunt een niet-werkende toch niet tot de dood vastpinnen op een minimum uitkering! Ploegendienst invoeren?

Deze ideeën breng ik in het Europees Parlement en hoop daarbij op de stem van de kritische belastingbetaler die ik daartoe gaarne oproep: KAPITALISTEN ALLER LANDEN VERENIGT U.

20

MANSCHOT, R.J. (Roelof Jan)
20 november 1944
Nieuwe Bussummerweg 135
1272 CG Huizen
02152-66021

4. gymnasium-B; doctoraal Rechten
5. Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Amsterdam
6. -
7. -
8. voorzitter schoolvereniging; Nederlands vertegenwoordiger van enkele intern. drugbestrijdingsorganisaties; vice-voorzitter strafrechtscommissie Union Internationale des Magistrats; scheidsrechter jeugdvoetbal.
9. -
10. ja
11. Als nieuw partijlid heb ik mij afgevraagd op welke wijze ik mijn maatschappelijke ervaring nuttig voor de partij zou kunnen aanwenden. Als voor de Nederlandse justitiële drugspolitiek verantwoordelijke beleidsambtenaar gedurende enige jaren ben ik betrokken geweest bij de gang van zaken in de Raad van Europa (Pompidou-overleg) en in de Commissie van de verdovende middelen van de V.N.
Verder heb ik, voornamelijk de laatste tien jaren, veelvuldig deelgenomen aan internationale congressen en fora op het gebied van het strafrecht en op het gebied van de constitutionele plaats van de rechter in een moderne democratie.
Gedurdende de jaren 1977 - 1983 ben ik als lid van het dagelijks bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, de belangenvereniging van de rechterlijke macht, betrokken geweest bij de rechtspositionele onderhandelingen met de verschillende ministers van justitie, alsmede in het reguliere overleg met de vaste commissies voor justitie van de beide kamers.

Onze toekomst ligt in Europa. Het accoord van Schengen, de open grenzen in 1992, vereisen een actieve deelname van D66 om te helpen die toekomst op een verantwoorde manier gestalte te kunnen geven. Als wij nu niet op de rijdende trein springen is hij voorbij en doen we niet mee. De stem van D66 moet in het Europese Parlement gehoord worden om de toekomst ook leefbaar te maken met eerlijke sociale en economische verhoudingen, ook tussen onze en de derde wereld, in een schoon milieu en in een vreedzame, maar weerbare wereld. Om dit te kunnen bereiken mag de E.G. niet door de grote landen gedomineerd worden. Dit laatste lijkt slechts te kunnen worden voorkómen als de bevoegdheden van het Europese Parlement zodanig uitgebreid worden, dat het werkelijk in staat wordt gesteld mee te beslissen en mee te bepalen hoe de toekomst er uit zal zien.
Ik zou met mijn ervaring, en met veel bijleren onderweg, graag een bijdrage willen leveren aan het in breed verband uitdragen van onze ideeën, opdat het maatschappijbeeld van onze partij zoveel mogelijk weerklank zal krijgen binnen Europa. Misschien kan er dan ook iets verwezenlijkt worden.

21

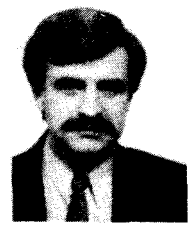

MEISTER, Th.J.F. Drs. (Theo)
21 augustus 1949
Talingsingel 6
6883 CV Velp
085-619928

4. Universitaire studie Bedrijfseconomie
5. medewerker Postbank NV
6. Regio-HB lid; lid Gelderse Adviesraad
7. penningmeester afd. Rheden/Roozendaal 1983 - 1987
8. -
9. -
10. ja
11. D66 terug in het EP. Dit is voor mij de slogan, maar vooral ook het motief om me kandidaat te stellen voor de Europese verkiezingen in 1989.
    Zeker nu de interne markt met rasse schreden naderbij komt, is het zaak dat wij als D66 daar zijn waar de beslissingen en de contrôle daarop plaatsvinden.

    Hiervoor is een lijst met jonge actieve en dynamische kandidaten een 'must', ik reken mij hiertoe, en reken derhalve op u.

22

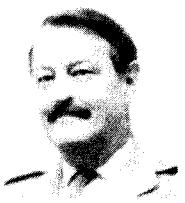

MERTENS, C. (Chel)
8 januari 1939
Torenven 10, Zunderdorp
1027 AM Amsterdam
020-369622

4. Wiskunde en Natuurwetenschappen; Geneeskunde (beide kand. ex.univ.); Econometrie
5. Directeur van een Adviesbureau voor onderwijs, onderzoek- en Informatie-beleid
6. -
7. lid Hoofdbestuur (1969-1977); lid Tweede Kamer (1977-1982); lid parlementaire Assemblée Raad van Europa/WEU (1982)
8. -
9. ja (Tweede Kamer) nr. 19
10. ja
11. De afgelopen zes jaar heb ik als zelfstandig ondernemer geprobeerd de politieke idealen en noties, die ik tijdens mijn lidmaatschap van de Tweede Kamer en van de parlementaire assemblée van de Raad van Europa en West Europese Unie gedurende ruim vijf jaar voor D66 heb uitgedragen, toe te passen in de praktijk.
    Ik heb daarin een grote bevrediging gevonden, niet alleen op het materiële, maar zeker ook op het immateriële vlak.
    Ik heb daarbij veel geleerd.
    Zo is bij mij de sterke overtuiging gegroeid, dat de bestaande verhouding tussen "de politiek" en de maatschappij (incl. het bedrijfsleven) dringend aan verandering toe is. Beknopt wil ik dat toespitsen op twee dingen:
    - door een veelheid van oorzaken is het gezag van de "politiek" sterk gedaald: dat heeft tot gevolg dat enerzijds de maatschappij (en zeker het bedrijfsleven) zich minder van de Haagse richtlijnen aantrekt en anderzijds, dat de kwaliteit van de politiek door gebrek aan voeding uit de praktijk verder daalt: vicieuze cirkel.

    - op belangrijke terreinen van technologische vernieuwing wordt het voortouw in toenemende mate door het bedrijfsleven genomen (bio-technologie, micro-electronica, telecommunicatie, nieuwe materialen), terwijl daarbij de maatschappelijke gevolgen (bij uitstek de verantwoordelijkheid van de politiek!) zwaar ondergewaardeerd blijven (N.B. milieu, energie, onderwijs).
    De groei van onze welvaart valt daarbij vooral toe aan de economisch sterken. Er verwijdt zich een kloof tussen sterk en zwak in onze samenleving met aan de verkeerde kant veel ongeschoolden, veel vrouwen, veel uitkeringstrekkers. De maatschappelijke rekening zal tot overmaat van ramp op termijn ook door de laatsten moeten worden betaald. Tenzij wij ons realiseren, dat het anders moet en dat het anders kan.
    Ik heb de afgelopen jaren in mijn adviespraktijk gemerkt, dat een flink deel van de bovenstaande problematiek aan het nationale niveau ontstegen is, en dat Europa daarbij politiek een belangrijke rol heeft te spelen, niet alleen als het Europa van de ondernemingen (na 1992), maar ook als het Europa van de Europese burgers.
    Daarvoor wil ik mij de komende jaren inzetten.

23

NIJST-VAN EGDOM, E.M.G. (Elly)
10 april 1935
Burg. van Grunsvenplein 57
6411 AP Heerlen
045-712566

4. Middelbaar + Fotografie
5. -
6. secretariaat afd. Heerlen e.o.
7. fractiesecr. Heerlen (nov. '81-mrt. '86)/steunfractie Staten ('83 tot '85)/lid Verkiezingscommissie Staten verkiezingen '87.
8. bestuurslid Openbare Bibliotheek Heerlen/ mede-opstarter Steunpunt Milieunetwerk Heerlen e.o.
9. -
10. neen
11. -

24

PETERS, J.P. (Jan Paul)
5 augustus 1950
Hendrik Marsmanlaan 116
2624 TM Delft
015-614784

4. H.T.S.
5. stafmedewerker Europese zaken onderzoeks- en certificatie-instituut
6. voorzitter afdeling Delft
7. lid wg. Midden-Oosten (78-81)
    mede-opsteller verkiezingsprogramma GR Delft
8. -
9. Gemeenteraad Delft , eerste reserve
10. ja
11. Wanneer je actief bent voor D66 en daarnaast via je werk nauw betrokken bent bij het proces van de voltooiing van de interne markt, dan ligt het voor de hand het een met het ander te gaan koppelen de daarin een nieuwe uitdaging te zien.
    De verkiezingen voor het Europees Parlement vallen in 1989 vrijwel samen met de herdenking van de Franse revolutie. Na 200 jaar is het devies vrijheid, gelijkheid en broederschap nog steeds actueel en een goed te hanteren richtsnoer voor D66 bij het bouwen van het Europa van de burgers, van het Europa van de toekomst, voor onze toekomst!

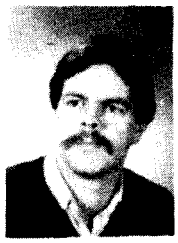

25

POSTMA, J (Jeen)
16 maart 1955
Pollux 53
8531 NW Lemmer
05146-3540

4. MO-A electrotechniek/informatiekunde
   MO-A wiskunde
5. docent electrotechniek/wiskunde aan MTS
6. -
7. -
8. a) lid MZR lagere school
   b) bestuurslid "Harkers fan Omrop Fryslân"
   c) lid van de Ned: Commissie van "The European Bureau for Lesser Used Languages"
9. Gemeenteraad Lemmer 1986 no. 2(geen zetels)
   Prov.Staten Friesland 1987 no. 9 (2 zetels)
10. ja
11. 22 jaar is D66 samen met gelijkgezinden bezig de samenleving in Nederland democratischer te maken. "De mensen zijn er niet voor het apparaat, het apparaat is er voor de mensen" is een veelgehoorde kreet binnen D66-kringen. Sterk in ons vaandel hebben we ook staan dat we de beslissingsmacht moeten decentraliseren.
    Gemeenten en provincies zouden meer macht en geld moeten krijgen, en Den Haag wat minder macht en geld.

    Hoe valt nu te rijmen dat D66 ook een woordje mee wil spreken in het Europees Parlement?
    Het ligt in de lijn van de verwachtingen dat het EP de komende jaren meer macht krijgt ten koste van de nationale overheden. Het is dan voor onze partij ook logisch dat we meedoen, immers er is kans op 1 of meer zetels en dit is toch weer politieke macht. Misschien is het mogelijk dat we deze invloed kunnen aanwenden om het EP juist NIET al te machtig te maken en juist streven naar machtsvergroting op het niveau van gemeentes, provincies en regio's.

    Samenvattend ten opzichte van nu willen wij dus:
    - Gemeenten meer macht en geld
    - Provincies meer macht en geld
    - Nationale overheden minder macht en geld
    - Europees Parlement meer macht (en misschien meer geld)

26

POTMAN, H (Henk
30 mei 1937
Raadhuislaan 46
3755 HD Eemnes
02153-14302

4. HBS-B; doctoraal Sociale Geografie en Geschiedenis
5. studie-adviseur Univ. van Amsterdam
6. lid Prov. Staten van Utrecht
7. secr. afd. Eemnes 1971-1975
   lid Prov.Staten 1974 tot heden
8. lid DB CEVNO (Centr. voor Europese Vorming in het Ned. Onderwijs) 1969 tot heden; lid Universiteitsraad 1981-1985; lid DB vakgroep Sociale Geografie 1986 tot heden; lid Fac.Raad 1984 tot heden.
9. Prov.Staten plaats 5; Gemeenteraad plaats nr. 1(In 1986 geen zetel)
10. ja
11. Waarom kandidaat?

    Toen ik met mijn vrouw in juni jl. een deel van een zitting van het Europese Parlement bijwoonde werden we beiden enthousiast. Uiteraard werd ons in Straatsburg ook duidelijk gemaakt, dat het Europese Parlement nog steeds te weinig bevoegdheden heeft. Maar ook ik weet dat het verkrijgen ervan niet vanzelf gaat en zeker niet in korte tijd.
    Sedert 1969 maak ik deel uit van het DB van het C.E.V.N.O. (Centrum voor Europese Vorming in het Nederlands Onderwijs) en dan ervaar je aan den lijve de ups en downs van "Europa". Het idealisme van toen is vandaag aan de dag terecht wat meer omgezet in realisme. Ik bedoel daarmee, dat dit soort processen meestal verloopt via "2 stappen vooruit, 1 stap achteruit". En het magische jaar 1992 moet ook door deze "bril" bekeken worden! Het doorgeven van nationale macht aan supranationale organen is niet iets dat vanzelf gebeurt. Daarvoor hebben nationale tradities ook een veel te lange geschiedenis. Maar één ding staat voor mij vast: een soort Verenigde Staten van Europa, inclusief Oost-Europa, is er binnen één generatie. Dat zal zelfs Mevr. Thatcher c.s. niet tegen kunnen houden. D66 is in elk geval een partij, die zich altijd al positief heeft opgesteld t.a.v. EUROPA. Denk daarbij bijv. aan de rol van Laurens Jan Brinkhorst, toen en nu!
    Graag wil ik mijn steentje bijdragen aan dat proces door mij kandidaat te stellen. Er is echter van mijn kant één voorwaarde om me voor meer dan 100% in te zetten. Indien nl. de ALV niet tot aansluiting bij een fractie besluit, dan ben ik weg!
    Een 2 of 3 mensfractie in een dergelijk groot Parlement is naar mijn mening: ZONDE VAN DE TIJD en echt verspilde energie.
    Die conclusie baseer ik vooral op mijn jarenlange politieke en bestuurlijke ervaring, zowel als Statenlid en CEVNO-bestuurder, als ook op persoonlijke contacten met Europarlementariërs uit heden en verleden.
    Qua "portefeuilles" gaat mijn voorkeur uit naar Landbouw, Ruimtelijke Ordening (zie bijv. "Internationalisering" in 4e Nota R.O.), Milieu en de z.g. "zwakke regio's" in de Europese Gemeenschap.
    Graag stel ik mijn kennis, ervaring en inzet beschikbaar, in het bijzonder voor een zo sterk mogelijke D66-fractie in het EUROPESE PARLEMENT!!!!

Jaargang 21 / nummer 9 / 21 november 1988

DEMOCRAAT

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

Van Mierlo vraagt PvdA en VVD om toenadering

WAT MAG DAT KOSTEN . . . BEZUINIGEN?

Kritiek op het huidige kabinetsbeleid met het „kortzichtig gehanteerd primaat van het financieringstekort daarin". Een schets van een mogelijk ander kabinet van PvdA, D66 en VVD en een oproep tot toenadering op concrete onderwerpen als Oort, Dekker, de groepsacties en euthanasie vormden de hoofdmoot van de speech van Hans van Mierlo tot het congres van D66 op 29 oktober in de Flint te Amersfoort. Zonder de profileringspunten waarmee D66 de verkiezingen zal ingaan te willen afperken schetste Van Mierlo het beleid dat een volgend kabinet moet voeren met drie sleutelwoorden: onderwijs, milieu en infrastructuur.

„Emancipatie, decentralisatie, immateriële vrijheid, politieke vernieuwing zijn voor ons wezenlijke zaken, maar sprekend over het andere beleid, dat ons land in de negentiger jaren nodig heeft, heb ik expliciteit deze drie terreinen genoemd, omdat de toekomst van ons allemaal, welke politieke overtuiging we ook hebben, af zal hangen van de prestaties, die we op die terreinen leveren: onderwijs voor de menselijke infrastructuur, milieu voor de leefbaarheidsinfrastructuur en openbaar vervoer en wegen voor de economische instrastructuur. Structuren dus, die veel verder doorwerken in de toekomst en die in wezen beslissend zijn voor de mogelijkheden om andere vraagstukken tot oplossing te brengen als werkloosheid, rechtvaardige inkomensontwikkeling en criminaliteit, om er maar eens een paar te noemen."

Kris kras

Meer dan bij eerdere gelegenheden greep Van Mierlo zijn congresrede aan voor een actuele politieke analyse. Hij ging „kris kras" door de periode heen die verstreken was sinds het vorige D66-congres, omdat „in de algemeen ervaren deconfiture van de politiek" de betekenis van D66 zo gemakkelijk uit het zicht verdwijnt.

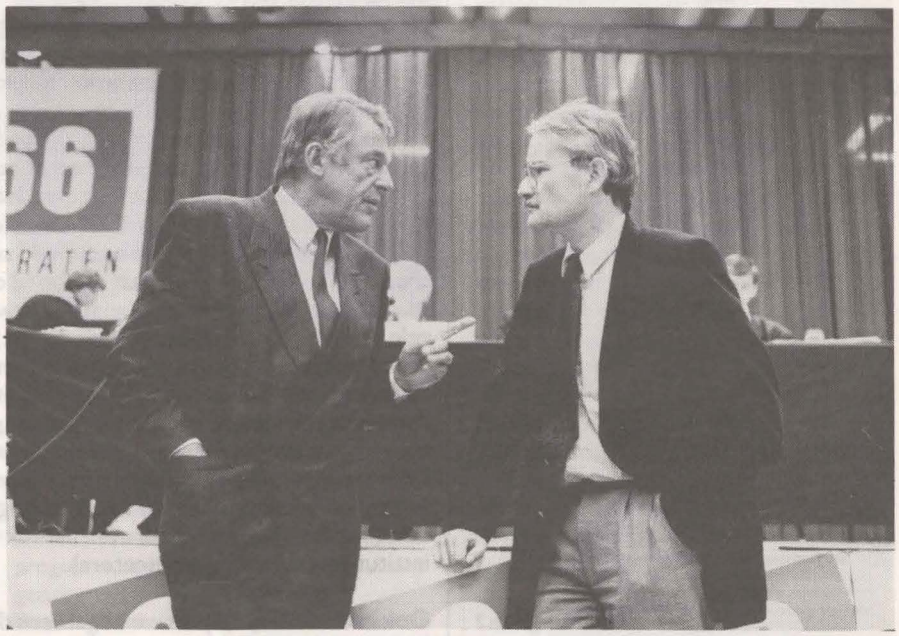

Partijvoorzitter Michel Jager en Hans van Mierlo na afloop van het congres in gesprek voor de tafel van de congresleiding.

Terugblikkend constateerde Van Mierlo dat in die negen maanden meer dan ooit gebeurd is op de gebieden die tezamen de dubbel karakteristiek van D66 vormen: programmatische kwesties die D66 een gezicht geven als partij tussen de andere partijen en zaken van politieke vernieuwing, die ons het gezicht geven van een partij tegenover de andere partijen."

Hij haalde de gang van zaken rond de WIR, de VUT en de overheidsinvesteringen aan om aan te geven „hoe paradoxaal het regeerakkoord in de praktijk werkt."
„Wijzingen van het beleid komen pas tot stand als dat beleid echt onhoudbaar is gebleken en na een lang proces van drukken, zeuren, argumenteren. En als het dan gebeurt, dan is men vergeten wie aan de wieg van die ontwikkeling heeft gestaan en hoe ontzaggelijk veel geld het gekost heeft dát het zo lang heeft geduurd", aldus Van Mierlo.

Vervolg op pagina 4

In dit nummer van de Democraat is de lijst met D66-kandidaten voor het Europees Parlement bijgevoegd. De schriftelijke stemming over de volgorde van de lijst sluit op 23 december. Stuur voor die datum uw stembiljet in.

Inhoud

Interview:
Michel Jager
■
Congresimpressies
■
Agenda
■
Partijnieuws:
Voorbereiding
verkiezingsprogramma
D66-congres in Maastricht
Presentatie kandidaten Europa
Contributie 1990
PSVI
Adviesraad
PEAC
■
Interview:
Jos Campman
■
Serie:
Zal 1992 onze cultuur nekken?
■
Serie:
Naar een democratischer sociale
zekerheid
■
SWB:
Interview Loet Jansen
■
Binnenhof
■
Achterpagina

Colofon

De Democraat is een uitgave van de politieke partij Democraten 66 en verschijnt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad.

Redactieraad: Bob van den Bos, Eduard Groen, Lennart van der Meulen, Marie-Louise Tiesinga, Stijn Verbeeck, Martin Voorn.

Eindredactie: Lennart van der Meulen.

Foto's: Dennis Sies

Correspondentie richten aan:
redactiesecretariaat De Democraat:
t.a.v. Tineke Knaap
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verschijningsdata Democraat
december/januarinummer
verschijnt 11-1-1989
kopij sluit 2-1-1989

februarinummer
verschijnt 1-3-1989
kopij sluit 20-2-1989

Oplage: 8.400 ex.

Druk: Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat D66
Bureau SWB D66
Bureau PSVI D66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303
giro 1477777

Secretariaat Tweede Kamerfractie
Telefoon: 070-183066.

Wie hoort de democratische wanklanken

Vroeger hadden wij thuis een piano. De tand des tijds had helaas zijn sporen nagelaten op het instrument: één toets deed het niet meer, andere verloren gestadig hun toon. Niets bijzonders, zult u zeggen, zo gaat dat met een oud klavier.
Toch was er iets merkwaardigs aan de hand. De technische onvolkomenheden maakten dat bepaalde composities ofwel geheel werden gemeden ofwel anders klonken dan de composinist moest hebben bedoeld. Het curieuze was nu dat de familieleden – als enige regelmatige toehoorders – daar op den duur niets meer van merkten. Het was net alsof het zo hoorde. Totdat op een zwarte dag een tactloze, muzikaal geschoolde bezoeker van buiten, tot onze collectieve verbazing, de aanschaf van een gloednieuwe piano adviseerde.

Door de satelliettelevisie zijn wij in Nederland intensiever dan ooit betrokken geweest bij de campagnes voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Wie nog illusies koesterde over het democratisch gehalte van de Amerikaanse politieke cultuur moet door het niveau van de strijd Bush-Dukakis wel uit zijn 'American Dream' geholpen zijn. Het hijsen van de vlag op school zorgde voor meer beroering dan het gigantische begrotingstekort. Zoals bij alle Amerikaanse verkiezingen was ook nu weer geld een cruciale factor. Hiermee konden immers de zo belangrijke tv-reclamespots worden betaald, waarin de kandidaten elkaar naar hartelust met modder konden bewerken.
Deze wijze van campagnevoeren is overigens niets nieuws. Krantenverslagen uit de vorige eeuw leren dat het er toen net zo toe ging. Ook de lage opkomst past geheel in de Amerikaanse traditie, waarin kennelijk velen vervreemd zijn van het democratische proces.
Deze feiten, hoe bedenkelijk ook, zijn op zich zelf nog niet het meest verontrustend. Ernstiger is de gelatenheid waarmee deze worden geaccepteerd. Alsof het zo hoort. Het lijkt wel of veel Amerikanen tevreden zijn met het loutere bestaan van democratische instellingen en vrijheden. Daarin alleen al zien zijn de superioriteiten van hun politieke systeem aan andere stelsels. Maar de democratische toets mag nooit in de theorie blijven steken: het gaat er vooral om hoe in de praktijk de toegang tot de macht verloopt en hoe deze vervolgens wordt aangewend en gecontroleerd. Structurele verbeteringen blijven vaak uit omdat veel Amerikanen (met Reagan voorop) een onmiskenbaar vermogen hebben alles wat scheef ging recht te praten in de naam van de democratie. Alle schandalen van de laatste jaren waren toch maar door de democratische persvrijheid boven water gekomen! Dat het nogal eens (Watergate) toevallige ontdekkingen betrof wordt gemakshalve buiten beschouwing gelaten. Kortom, binnen de structuren is de politieke cultuur in de Verenigde Staten een eigen leven gaan leiden, dat bijna uitsluitend nog gelegitimeerd wordt door die structuren zelf. (Vandaar ook de overdreven nadruk op de symbolen van de Amerikaanse instituties: vlag, volkslied etcetera).

Ook in Nederland blijven we nogal eens doorfietsen op een steeds zachter wordende band. Pas als de velgen de straat raken nemen we maatregelen. In onze democratie staan we soms vormen van scheefgroei toe die dan vervolgens te laat onderkend worden: alleen zeer forse ingrepen kunnen dan nog uitkomst bieden. Zo konden er binnen onze maatschappij machts- en belangencircuits ontstaan die hun eigen zaken vrijwel ongestoord regelden. Pas toen het echt mis ging kwam er brede politieke belangstelling voor. De landbouw kon zijn eigen boontje doppen totdat er voor miljarden aan overtollige produkten in koelhuizen lag en de milieubedervende meststapels vanuit de stad zichtbaar werden. Nederlandse vissers konden iedereen lange tijd in de boot nemen, omdat de autoriteiten hun dubbele bodem niet wilden zien. Medisch specialisten en apothekers behoefden zélf niet te bloeden totdat bleek dat de gezondheidszorg letterlijk onbetaalbaar zou worden. Omdat de medische stand al die tijd door de maatschappij met rust was gelaten, ging hij zelf geloven dat dit ook zo hoorde.

Als Democraten 66 hebben wij ons zelf de opdracht gesteld alert te blijven op dreigende scheefgroei in onze democratie. Dit betekent dat wij meer dan wie ook in de Nederlandse politiek onze oren moeten spitsen bij on-democratische wanklanken.

Bob van den Bos

D66-partijvoorzitter Michel Jager:

HET WORDT TIJD DAT D66 WEER GAAT REGEREN

Geen ambities om de Haagse politiek in te gaan, al 17 jaar actief in het lokaal bestuur, eerst als raadslid, vervolgens als wethouder, en sinds 1982 als burgemeester van Culemborg.
Toch aangemeld als kandidaat voorzitter van D66 en sinds zaterdag 29 oktober in funktie: Michel Jager. Bij de congresgangers vooral bekend als ad-hoc-congresvoorzitter en volgens de toelichting bij zijn kandidaatstelling van mening dat "de in twintig jaar partijlidmaatschap opgedane ervaring met de denkwereld van D66 een goede basis is voor het vervullen van het voorzitterschap." Medekandidaten voor de voorzitterspost waren er niet, dus kon de Democraat een dag voor het congres al met Jager afspreken. Een unicum voor D66. Zonder echt te kiezen lijkt de partij in de persoon van Jager toch een goede keus te hebben gedaan. "Ik zou regeringsverantwoordelijkheid voor D66 als mooie afronding van mijn voorzitterschap beschouwen."

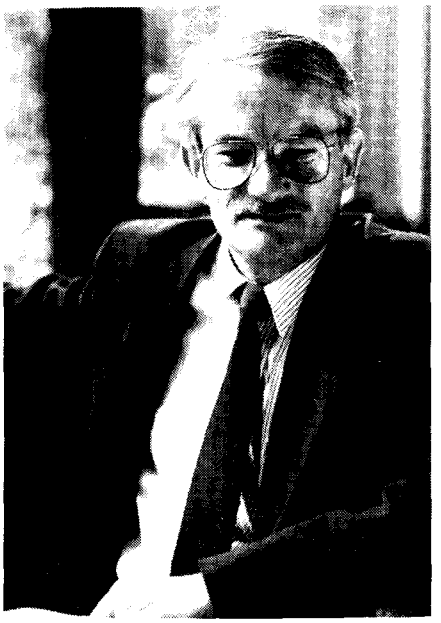

Michel Jager, kersvers partijvoorzitter van D66: „De komende Europese verkiezingen worden trendsettend. Zowel vanuit electoraal oogpunt voor D66 als vanuit de belangen die op het spel staan voor Nederland en Europa."

Een logische stap was de gooi naar het partijvoorzitterschap voor Michel Jager niet. Er moest een beetje aan hem getrokken worden voor hij zich kandideerde. "Ik ben meer een lokaal bestuurder dan een landelijk politicus. Maar ik bekleed wel een functie, die het in overleg met de Raad mogelijk maakt om er een dergelijke taak bij te doen. Er zijn niet veel mensen die in die gelukkige positie verkeren. Ik heb dan ook besloten om het voor een periode van twee jaar te doen met als uitgangspunt dat mijn hoofdfunctie lokaal bestuurder is en blijft."
Jager verwacht dat zijn lokale bestuursachtergrond in zijn functioneren als voorzitter door zal klinken. "Als je als lokaal bestuurder bent opgegroeid, groot bent geworden, dan kies je voor heel bewuste collegialiteit in bestuurlijke zin.
Dat betekent dat je minder je eigen politieke en maatschappelijke denkbeelden op de voorgrond stelt, maar dat je tot consensus probeert te komen als 'primus inter pares'. Vervolgens ben je wel de vooruitgeschoven post om standpunten en ideëen uit te dragen, binnen de partij en naar buiten toe. Dat is mijn opvatting over het functioneren van een voorzitter."

Creativiteit

Met enige terughoudendheid - "daar heb ik nog niet met mijn collega-bestuursleden van gedachte over kunnen wisselen" - praat Jager over het functioneren van de partij. "Binnen D66 is veel creativiteit aanwezig, maar je zult die creativiteit wel moeten organiseren. Het allerbelangrijkste van de komende twee jaren is het opnieuw formuleren van ons politiek programma en het op adequate wijze uitdragen daarvan.
De partij heeft zich uitgesproken voor verandering van werkwijze binnen de bestaande structuren. Dat is aan de gang, op de rails gezet. Ik behoud me een oordeel voor over het uiteindelijke resultaat, maar er is de laatste tijd zeker een verbetering in het functioneren van functionarissen en partij-organen opgetreden."

Jager maakt z'n tijdelijke overstap naar de Haagse politiek met drie verkiezingen voor de boeg niet in de rustigst denkbare periode. "Juist voor D66 zijn de komende Europese verkiezingen erg belangrijk. We hebben er alle belang bij om de kiezers duidelijk te maken dat het van belang is een keuze te maken voor Europa en als het even kan ook voor D66. Zowel vanuit electoraal oogpunt als vanuit de belangen die op het spel staan voor Nederland en Europa zijn de komende verkiezingen trendsettend."
"D66 is van oudsher één van de meest Europees georiënteerde partijen. Al vanaf het Appèl hebben we ingezien dat de Europese integratie van levensbelang is voor Nederland en Europa, maar ook dat er grote gevaren aan kleven. Juist om die gevaren op het gebied van bijvoorbeeld milieu, sociale zekerheid en cultuur goed te begeleiden is een versterkt Europees Parlement dringend nodig. Als je dat vindt moet D66 er bij zijn om een versterking van het Europees Parlement te bewerken vanuit deze belangen."
"Een belangrijk onderwerp dat de komende maanden op de agenda staat is het vraagstuk van het wel of niet aansluiten van de D66 europarlementariërs bij een fractie in het parlement. Het belangrijkste ijkpunt in die discussie zal zijn of we het als D66 mogelijk achten met echte geestverwante groeperingen in Europa tezamen een soort Gideonsbende binnen een fractie in het Europees Parlement te vormen. Dan moeten er wel voldoende concrete overeenkomsten in de politieke programma's en stijl van werken zijn. Vinden we dat niet dan zullen we net als de laatste keer op ons zelf moeten opereren."

Lastig

Dat D66 zich bij de komende verkiezingen opnieuw zal moeten waarmaken, ziet Jager niet als een nadeel. "Ik denk dat D66 nooit de zekerheid zal hebben dat de electorale positie geconsolideerd is of veilig is gesteld. Voor de organisatie is dat heel lastig, maar voor de partij als politiek orgaan is dat wel goed en kenmerkend voor de mentaliteit van D66. We zoeken immers niet de zekerheid dat het middel of de oplossing die we eenmaal gekozen hebben de enige juiste is, maar gaan juist steeds na of we oplossingen kunnen aandragen voor nieuwe problemen."
"In die zin zijn we een gewone partij geworden. Niet meer de partij die het bestel wel even zal opblazen, zoals we begonnen zijn in 1966. Niettemin zitten daar nog steeds trekjes in van ons allen. We geloven niet in grote zekerheden. Je ziet dat nu ook bij andere partijen. De VVD en de PvdA zijn met hetzelfde bezig op dit moment. Liberaal Bestek en Schuivende Panelen zijn ook bedoeld als heroriëntatie, alleen vraagt D66 zich permanenter af of het op de goede weg zit."

"Ik denk dat het tijd wordt dat wij weer regeringsverantwoordelijkheid gaan dragen. Dat zou een mooie bekroning zijn van twee jaar voorzitterschap. Natuurlijk niet tegen elke prijs, om eens een term uit een ander politiek kamp te lenen. Voor D66 heeft de drieslag onderwijs, milieu en infrastructuur voor de komende jaren prioriteit. Maar als we overeenstemming bereiken over het beleid, dan nog staat er heel wat te gebeuren. Niet alleen bij D66, maar ook door verschuivingen in mentaliteit bij de drie andere partijen. Van Mierlo wees daar vorig jaar al op. Het is niet voldoende om elkaar simpelweg niet uit te sluiten. Het alternatief van een andere coalitie moet denkbaar gemaakt worden, zodat alleen al daardoor de wijze van met elkaar omgaan verandert en daarmee de grote vanzelfsprekendheid dat deze coalitie ook na 1990 blijft bestaan verdwijnt."

Mentaliteit

Dat het anders kan heeft Jager in de lokale politiek ervaren.

"Ik heb acht jaar deel uitgemaakt van een fractie van PvdA, D66, PPR en PSP. Die fractie had een wethouder in een college met VVD en CDA en dat werkte voor die lokale situatie uitstekend. Omgekeerd ben ik nu burgemeester van een gemeente waar we een coalitie hebben van CDA, VVD en PvdA en waar het D66 raadslid het collegeprogramma heeft onderschreven.

Je ziet dus dat soms de Haagse werkelijkheid niet de echte werkelijkheid is. Op lokaal niveau valt prima met wisselend samenstelling van politieke meerderheden te werken."

Vooral voor de VVD zal die mentaliteitsverandering volgens Jager wel op problemen stuiten. "De VVD kent een enorm verschil tussen ideëen en gedachten van het kader en die van het enorm conservatieve electoraat dat de partij moet bedienen op straffe van verlies van aanhang. De stemmer op de VVD is het conservatieve deel van Nederland en het is de keuze van de VVD om daar te werven. Die keuze zouden wij als D66-ers nooit maken. Dat maakt ook zo'n opmerking van Toxopeus over samenbundeling van D66 en de VVD zo irreëel."

Lennart van der Meulen

Fotografen verdringen zich voor Van Mierlo.

– vervolg van pagina 1 –

„Hoeveel mag dat eigenlijk gaan kosten ... bezuinigen?", vroeg Van Mierlo zich in zijn congresrede af gezien de „kortzichtige" houding van de regering ten aanzien van de overheidsinvesteringen en de miljoenen guldens extra kosten waartoe private financiering van tunnels en wegen zou kunnen leiden. En „Wie verlost ons van het regeerakkoord?", dat „aan de ene kant bezuinigingen forceert op plaatsen waar het vaak niet kan en aan de andere kant bezuinigingen tegenhoudt waar het wel kan en waar het zelfs gewenst is."

Van Mierlo gaf wel aan dat ook van D66 het financieringstekort omlaag moet. „Maar niet voor een tijdelijk optisch beeld, niet door het tekort van de toekomst te creëren, niet door ernstige schade aan te richten aan de kwaliteit van het leven op een paar essentiële punten: milieu, onderwijs, infrastructuur, veiligheid van de burgers, en op sommige punten in de zorgsector, waar onaanvaardbare situaties zijn ontstaan, ik denk aan psychiatrische inrichtingen zwakzinnigenzorg en verzorgingstehuizen."

Wringen

Geen twijfel liet de D66-voorman bestaan over de door hem gewenste samenstelling van een volgend kabinet. „Ik herhaal nog eens hoe wezenlijk belangrijk het zou zijn voor de zuiverheid in de Nederlandse politiek, wanneer de mogelijkheid van een PvdA, D66, VVD kabinet reëel denkbaar zou zijn." Van Mierlo deed een beroep op die partijen om „zich weg te wringen uit die historische rol van afhankelijkheid van het CDA". Daarom riep Van Mierlo de PvdA op om haar standpunt over Oort en Dekker te herzien, omdat er „zeker bij regeringsdeelname nog voldoende mogelijkheden zijn om de uitwerking bij te sturen". Omdat de sleutels van een kabinet zonder CDA vooral bij de VVD liggen vroeg Van Mierlo die partij haar ware liberale gezicht te laten zien en na eventueel overleg alsnog akkoord te gaan met twee initiatief-wetsvoorstelen van D66, een die instanties de mogelijkheid moet geven te procederen tegen discriminatie en een over euthanasie.

Spontaniteit en gevoel voor de knip

Op 29 oktober 1988 hebben de leden van D66 op de ALV in Amersfoort afscheid genomen van Saskia van der Loo en van Tom Kok. Zij hebben als voorzitter en penningmeester de afgelopen jaren gefunctioneerd in het hart van het hoofdbestuur. De partijbestuurders waren voor Saskia van der Loo bij haar aantreden in november 1986 geen onbekenden. Voor die tijd was ze voorzitter van het PEAC en in die hoedanigheid had ze regelmatig contact met de hoofdbestuursleden. Saskia wist waar ze aan begon toen ze zich kandideerde als voorzitter van de partij. Dat het een taaie klus zou worden stond vanaf het begin vast. Het waren niet de gemakkelijkste omstandigheden waaronder Saskia D66 de afgelopen twee jaar met grote toewijding heeft bestuurd, zo hield Hans van Mierlo het congres voor. Hij bedankte haar voor de intense aandacht die ze voor de wekelijkse fractievergadering had en voor de adviezen die ze de fractie gaf.

Namens het dagelijks bestuur sprak Olga Scheltema, vice-voorzitter politiek, afscheidswoorden uit. Zij noemde als meest kenmerkende eigenschappen van Saskia haar spontaniteit, hartelijkheid en gastvrijheid. Tom Kok roemde zij om zijn organisatietalent. Daarnaast stipte Olga zijn bliksemcarrière aan.

Tom Kok versterkte het bestuur met zijn financiële inzichten in november 1984. Hij werd gekozen als tweede penningmeester. Het congres besloot in november 1985 dat de financiën bij hem in goede handen waren en promoveerde Tom tot eerste penningmeester. „Een van de beste penningmeesters die D66 ooit heeft gehad", zo betoogde Hans van Mierlo. „Is het goed als ik de minister van Financiën bij je langsstuur, die kan een hoop van je leren." Volgens Van Mierlo heeft Tom Kok gevoel voor de knip, gecombineerd met creativiteit als de nood aan de man komt.

Eduard Groen

Congresimpressies

CONGRES D66 TRAAG DOOR VERKEERSDISCUSSIE

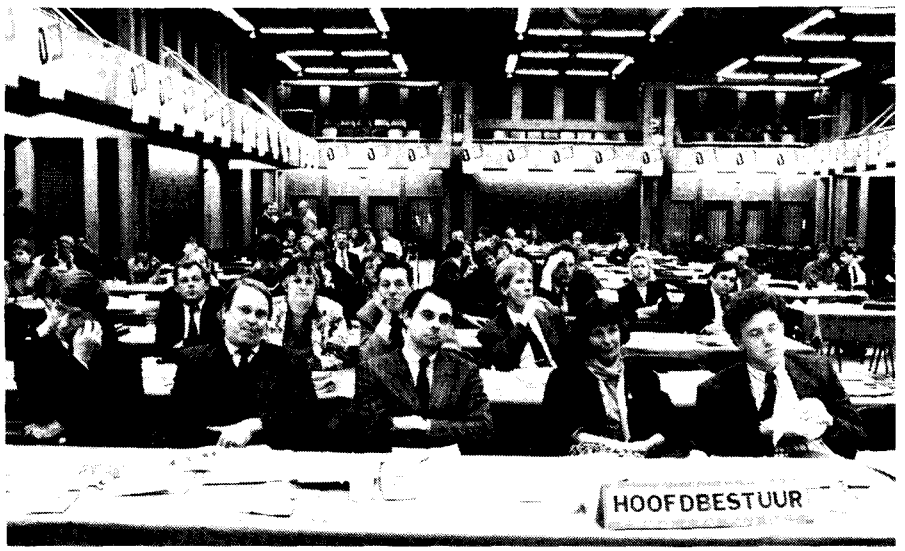

Hoofdbestuur, Eerste en Tweedekamerleden luisteren aandachtig naar één van de sprekers over de discussienota Verkeer en vervoer. Na een lang uitgelopen behandeling werd de nota geamendeerd door het congres aangenomen.

Je kunt rustig stellen dat ik een trouw congresganger ben. Het opheffingscongres in Amsterdam, het herlevingscongres in Tivoli in Utrecht in februari 1977, het kernwapencongres in de Veemarkthallen ook in Utrecht, ik heb ze allemaal meegemaakt. Volgens mij heb ik er sinds 1974 geen één gemist. Dat mag eigenlijk ook niet. Als rechtgeaard partijganger heb je er maar te zijn. Maar eind oktober in De Flint zonk de moed me toch in de schoen. Vierhonderd deelnemers. Een dieptepunt in onze partijgeschiedenis...

Nou hoorde ik ook iets verluiden van een commissie die in opdracht van het hoofdbestuur had gesleuteld aan de verlevendiging van onze congressen. Wat moet je daar nou van denken?
Hebben we tegenwoordig een commissie nodig om ons te vertellen hoe we interessante ledenvergaderingen in elkaar moeten zetten? Vroeger deed het hoofdbestuur dat zelf. Die stelde een agenda op en daar kwamen de leden op af. En dat waren er altijd tussen de achthonderd en de duizend. Drie weken geleden in Amersfoort waren er vierhonderd, gasten inbegrepen. En wat kregen die vierhonderd voorgeschoteld? De jaarrekening 1987 en de begroting 1989. Beetje laat zult u zeggen, maar dat kan niet anders, want ons vorige congres was in februari en toen waren die stukken nog niet klaar. Henk Zeevalking zat dit gedeelte van het congres voor en toen ook de vierde spreker zijn verhaal besloot met de mededeling dat we ons allemaal op Idee66 zouden moeten abonneren, bromde hij met zijn bekende intonatie: "Al die opmerkingen zijn buiten de orde, maar worden vandaag getolereerd!" Edo Spier maakte van zijn hart geen moordkuil met zijn bewering dat korten op het verkiezingsfonds in het zicht van drie verkiezingen niet acceptabel is. Zeevalking vond het een "boeiend betoog" en "daarom heb ik u maar laten uitpraten al zijn we pas aan de jaarrekening '87, terwijl uw verhaal duidelijk bij de begroting '89 hoort. Dat weten we dus vast voor straks!" Hilariteit alom.

Organisatie van kennis

Bij de behandeling van de begroting sneed Peter van den Brandhof het tere punt van de vermindering van subsidie voor de SWB aan. In de wandelgangen was de discussie daaromtrent ook al heftig. De SWB werkt aan de inhoud van ons beleid, stelde Peter. Als je daar het ene jaar 8% van je totale budget aan besteedt en het volgende jaar 5,8%, dan onderwaardeer je wat daar gebeurt. Er had ƒ 70.000,– moeten staan in plaats van ƒ 51.000,–. Hij vroeg ook nog of motie 4133 over de slechte financiële positie van de SWB niet vóór de goedkeuring van de begroting behandeld kon worden. Sommige leden zouden daar wellicht hun goed- of afkeuring van de begroting van af laten hangen. Zeevalking: "Het antwoord is neen!"De begroting '89 werd daarop met een krappe meerderheid aangenomen. Later lichtte Jan Mulder de betreffende motie toe. Als die wordt verworpen verdwijnt Idee66, kunnen SWBwerkgroepen alleen nog maar in Den Haag vergaderen en ontstaat er een gebrek aan organisatie van kennis in de partij. De motie werd met grote meerderheid aangenomen, maar is niet meer dan een verzoek aan het HB. Het is goed als wij ieder op onze eigen plaats het HB van tijd tot tijd herinneren aan motie 4133.

Met de jas aan

Voor de presentatie van kandidaten was een kwartier uitgetrokken, maar congresvoorzitter Z. reduceerde dat tot zes minuten. Wie al aan het woord was geweest hoefde zich niet meer te presenteren. "Jou hebben we toch al gehoord!" klonk het gedecideerd. Het was ook een beetje beschamend. Dertien mensen die even hun gezicht moeten laten zien, maar eigenlijk al gekozen zijn bij gebrek aan tegenkandidaten. Voor de kandidaten zelf lijkt het me het meest frustrerend. Voorzover ik mij herinner is dit de allereerste keer dat wij zelfs een partijvoorzitter "aanwijzen". Maar ik begrijp eventuele tegenkandidaten als zij aarzelen om zich te meten met Michel Jager. Hij is zoals de Volkskrant hem enkele dagen vóór het congres beschreef: "Een ambitieus, driftig, bestuurlijk baasje. Iemand die erin slaagt emotionele discussies terug te brengen tot rationele proporties." Hij herkende zichzelf wel in dat portret, al moest hij wel even kwijt dat Culemborg door de Volkskrant ten onrechte in de provincie Utrecht in plaats van in Gelderland was gepoot. De uitnodiging voor Jagers presentatie kwam voor hem wat onverwacht. Terwijl hij haastig zijn colbert aanschoot kon Zeevalking het weer niet laten luid en duidelijk te brommen: "Ja, je bent hier niet bij de VPRO, dus de jas maar aan!"

Mag ik bewegen?
Weet u wat vrijheid van mobiliteit is?Dat je mag bewegen als je daar zin in hebt. En daar kun je uren over praten. Er was twee uur voor uitgetrokken, maar we hebben er bijna vier uur over gedaan. En ik heb echt mijn best gedaan om het te volgen. Dat moest ik ook wel, want ik mag niet meer mijn eigen impressies van toevallige ontmoetingen neerschrijven, zoals vroeger, neen, ik moet het hele congres nauwgezet volgen en alles behandelen. Verkeer en vervoer is een ramp. Niet alleen op de weg, maar ook tijdens het congres. De schrik sloeg me al om het hart toen ik Machteld Versnel de procedure hoorde uitleggen. Ik dacht dat wordt mist in het verkeer en dat zag je dan ook af en toe gebeuren.

De algemene ronde was nog wel aardig. Ina Klaassen maakte terecht bezwaar tegen de hier en daar gebezigde taal. Wie schrijft: "Naast het milieu resulteert het verkeer in een ongewenste aanspraak op ruimte, energie en zelfs mensen (de veiligheidsproblematiek).", moet niet meer met Lubbers gaan bekvechten over "met name Van Dale"! Anderen vinden het een voortreffelijk stuk, dat wel over drie jaar herschreven moet worden. Of noemen het een conflict tussen een model en practische politiek. Is mobiliteitsvrijheid een vrijblijvende afweging of een

dwingende randvoorwaarde? De kamerfractie kiest voor het laatste, het is maar dat u het weet. Olga Scheltema vindt een congres niet geschikt om het verkeersprobleem uitputtend te behandelen. Maar wat dan? Richting geven moet het congres, waarmee vertegenwoordigers op diverse niveaus uit de weg kunnen.

Op valse gronden
Plotseling is de rapportagecommissie boos op het hoofdbestuur. Het hoofdbestuur vindt dat een amendement op de verkeerde plaats staat. "U hebt twee weken de kans gehad om het amendement te verplaatsen, dan moet u nu niet aankomen met het verhaal dat het op de verkeerde plaats staat!" Zo, dat is er uit. Het is natuurlijk ook ongeveer het ergste wat er kan gebeuren: een amendement op de foute plaats. Neen, ik weet nog iets vreselijkers. Een amendement intrekken op valse gronden! Amendement 4064/4031 wordt door de indieners ingetrokken. Wat roept de rapportagecommissie?

"Dat hoeft niet. Ik bedoel, u mag best een amendement intrekken, als het maar op grond van goede argumenten gebeurt!"
René Vlaanderen, Haags wethouder met niet alleen verkeer en vervoer, maar ook milieu in zijn portefeuille, weet waar hij over praat. Bij de behandeling van het hoofdstuk over Openbaar Vervoer – waarbij de meeste amendementen zijn ingediend – stelt hij het

Europa biedt Midden-Amerika unieke kans

De interesse van Europa biedt Midden-Amerika een uniek kans op verbetering van de situatie. Jan-Willem Bertens, voormalig ambassadeur in Costa Rica, heeft dat gezegd op het D66-congres.
„Europa heeft hier een rekening te betalen," zo betoogde Bertens. „Maar het geven van geld voor projecten moet je niet af laten hangen van de mensenrechtensituatie in de vijf midden-Amerikaanse landen. Want dan straf je het volk, dat er ook niets aan kan doen."
Marion Koole, voorzitter van de christelijke Midden-Amerika werkgroepen, ging minder ver dan Bertens.
„Geld is natuurlijk een belangrijke facor bij mogelijke oplossingen, maar een verandering van de structuur van de vijf landen is ook een belangrijke voorwaarde. Midden-Amerika is immers een emmer met onzettend veel gaten."

Sinds de revolutie in Nicaragua, eind jaren 70, is de belangstelling voor deze regio fiks toegenomen. De Verenigde Staten waren allesbehalve blij met dit linkse bolwerk in de „achtertuin". Inmiddels is duidelijk geworden dat het regime van Ortega het paradijs niet dichterbij heeft gebracht.
De politieke situatie is niet fraai, maar toch is er sprake van een zekere ontspanning, zo meent Bertens. Vakbonden krijgen bijvoorbeeld meer ruimte. Het is zelfs tot samenwerking gekomen tussen Nicaragua, Guatemala, El Salvador, Honduras en Costa Rica. Nobelprijswinnaar Arias van Costa Rica deed namens de vijf landen een vredesvoorstel. Maar daarvoor is ook de medewerking van de VS nodig. De Verenigde Staten zijn niet echt populair bij het volk, maar hebben een economische machtspositie. Midden-Amerika is afhankelijk van de (handelspolitiek van) de VS. Bertens: „Europa moet niet de illusie hebben dat het kan concurreren met de VS".
Bertens signaleerde wel een schaduwkant van de economische opleving in de vijf landen: „Die wordt betaald door de arme mensen. Daarom moet je je richten op projecten die achtergestelde groepen bereiken. Je moet steun geven aan vakbonden en sociaal-maatschappelijke organisaties."

„Nederland moet niet de eigen opvatting over democratie proberen over te brengen op Midden-Amerika. De Latino zit nou eenmaal anders in elkaar. Europa heeft Midden-Amerika gek gemaakt met een Middenamerikaans parlement," aldus Bertens.

Bernard Aris, El Salvador-deskundige van D66, maakt gewag van de naar zijn mening ernstige situatie in dat land. „Mensen worden met de dood bedreigd, media gemuilkorfd, er zijn geen eerlijke verkiezingen." Volgens Aris moeten mensenrechten wel basis voor het Europese/Nederlandse beleid zijn.

congres de vraag: "Hoe reëel is de eis voor openbaar vervoer?" en schetst in enkele zinnen de problematiek. Betere organisatie vraagt om het mes in de personeelskosten en daar zijn we tegen. Tariefsverlaging? Ja, maar zonder overspannen verwachtingen van een toename van de geldstroom. Openbaar vervoer met een exploitatiesaldo op nul is een utopie! Zo, dat weten we dus. Niettemin besluit het congres "dat het openbaar vervoer kwalitatief moet worden verbeterd en zodanig gestructureerd dat het een aanvaardbaar alternatief biedt voor het gebruik van de auto."

Kostendelend samenrijden

Nog even veert het congres op uit zijn lethargie (de betekenis staat zowel in de laatste als in de voorlaatste druk van Van Dale). Eveline Blok, die al de hele dag in de weer was geweest als woordvoerder bij veel amendementen, wilde naar het huwelijk van haar dochter in Groningen, maar zou het congres niet verlaten zonder de zekerheid dat een ander namens haar het woord zou blijven voeren. Kijk dat noem je nou politiek bewust! "Die Grootaarts, mevrouw de voorzitter," riep Eveline vertwijfeld uit, "is die aanwezig? Ik ben van hem afhankelijk bij punt 6 en ik moet dringend weg." Voorzitter Versnel verklaarde de opmerking buiten de orde, maar wilde wel een zoekactie laten beginnen. Toen die geen resultaat opleverde werd amendement 4014 etc. bij voorrang behandeld. Het congres nam het over. Om de gemiddelde autobezetting te vergroten moeten wij kostendelend gaan samenrijden. Dat is iets anders dan carpooling. Je gaat gewoon langs de weg staan, steekt een speciaal daarvoor ontworpen herkenningsteken in de lucht en rijdt mee met de eerste de beste die stil staat. Een soort veredeld liften, want je betaalt ook nog wat voor je reis. Toen Eveline na de behandeling van dit punt vroeg of iemand haar naar het station wilde rijden, was de reactie van de zaal voorspelbaar.

Omegamanie

Bernard Aris heeft weer een nieuw woord aan ons vocabularium toegevoegd. Hij vond de benaming "omegaplan" voor een verkeersplan om méér dan een reden fout en waarschuwde ons voor wat hij noemde de omegamanie. Toen Saskia had uitgelegd dat een omega een omgevallen epsilon was, werd de Arismotie verworpen. De sterk geamendeerde beslispuntennota "Richting voor verkeer en vervoer" werd tenslotte door het congres aangenomen, maar toen was het intussen wel half vijf.

Cultuur en structuur

Wél hadden we tijdens de lunchpauze met enige gastsprekers van gedachten gewisseld over de situatie in Midden-Amerika en ons daarna laten toespreken door Hans van Mierlo. Hans had een tactisch politiek verhaal en dat noodt meer tot nadenken dan tot applaus. Maar Hans kent de waarde van beide

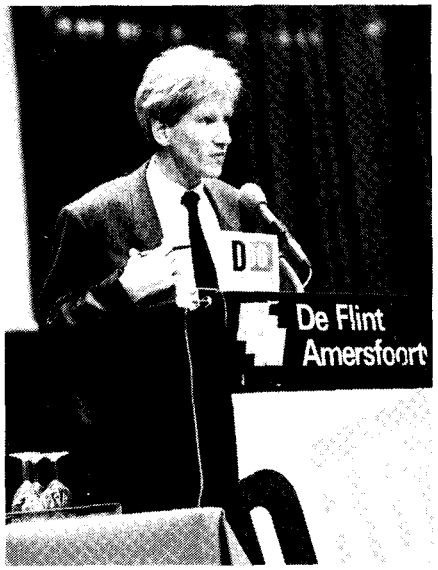

Gerrit Jan Wolffensperger, verkeersspecialist van de Tweedekamer fractie.

en mocht hij al behoefte hebben aan een schouderklop dan hoeft hij de kranten van maandag 31 oktober maar na te meten. Andere politiek was lang een vies woord, maar de media hadden nu, behalve voor het appel aan de PvdA om zich niet te distantiëren van Oort en Dekker, duidelijk ook belangstelling voor Van Mierlo's voorstel om met de andere partijen de legitimatie van de ministeriële macht te bespreken. De instelling van een staatscommissie rond het vraagstuk van de politieke verantwoordelijkheid zou gerechtvaardigd zijn, zei Hans, maar laten we eerst maar eens rustig in een kamertje met elkaar gaan praten. Een nieuwe politieke cultuur kun je niet op een woensdagmiddag om tien voor half vijf invoeren, maar andere politiek is ook een andere houding tegenover macht, die geleidelijk groeit en niet alleen beleden, maar vooral beleefd moet worden.

Van cultuur naar structuur kan in een seconde en binnen een paar minuten wist vicevoorzitter organisatie Herman Kernkamp het zo te leiden dat het punt organisatie niet verder behandeld zou worden. Daarmee maakten ook de moties 4134 over de evenredige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen en motie 4135 over de stemadviescommissie geen deel meer uit van de beraadslagingen. En zo was het hoofdbestuur mooi van zijn stemadviescommissie af, al komen we daar in februari natuurlijk wel weer op terug. Twee algemene politieke moties over geld voor de politie en voor het milieu waren zo vanzelfsprekend gesteld dat ze resp. met grote meerderheid en unaniem werden aanvaard.

Welkom, bedankt en tot ziens

Marcel van de Heuvel zei namens het HB tot ziens tegen Jos Campman en Olga Scheltema bewierookte Tom Kok en liet een traan bij het afscheid van Saskia van der Loo. Zij verlaten de lichtcirkel maar verdwijnen niet achter de horizon. Luid applaus begeleidde de benoeming van Ernst Bakker tot voorzitter van een campagnecommissie, die drie verkiezingen te lijf gaat. De andere partijen zijn gewaarschuwd. Ernst komt er aan!

Wie er ook aankwamen waren nieuwe leden voor het SWB-bestuur, het PSVI-bestuur, de Programma-commissie, de Verkiezingscommissie en tenslotte het hoofdbestuur. De door het congres als één man aangewezen partijvoorzitter Michel Jager had in zijn slotwoord alle begrip voor onze dorst. Maar toen hij het congres wilde sluiten kregen we nog even een act voor twee burgemeesters. Zeevalking kon niet nalaten het even formeel te spelen. "U kunt wel sluiten, maar dan moet u eerst de leiding van de vergadering weer terugnemen." En zulks geschiedde.

Op naar Maastricht

In Democraat nr 9, jrg. 10, schreef ik in december 1977 in mijn congresimpressies op pagina 9: "Volgend congres in Maastricht. Daar met een trein heenrijden en onderweg alsmaar nieuwe congresgangers oppikken." In Democraat nr 4, jrg. 12, schreef ik in mei 1979 op p.4: "Ik heb al eens eerder beweerd dat het tijd wordt voor een congres in Maastricht." En de laatste regel van mijn congresimpressies in nummer 5, jrg. 13 van mei 1980 (blz.9) luidt: "Gelukkig ligt Maastricht ook aan het water!" U ziet het: ceterum censeo en op 17 en 18 februari 1989 wordt het een feit. Eén ding zou ik af willen spreken: we komen met zeer velen. De entourage in Maastricht zorgt voor de rest.

Stijn Verbeeck

maandag 21 november
Frits Herman de Groot en **Arjen Bouter** discussiëren met de Regio Friesland over D66 en Europa. Aanvang: 20.00 uur, "Onder de Luifel", Stationsweg in Leeuwarden.
De afdeling Utrecht heeft als gast **Jan Willem Bertens.** Om 20.00 uur in het pand van UVSV, Drift 19. Europa '92 is onderwerp van de lezing, die **Doeke Eisma** houdt in studie & conferentiecentrum „De Baak", Koningin Astridboulevard 23 in Noordwijk. Aanvang: 19.30 uur.
Maarten Engwirda houdt een spreekbeurt voor de afdeling Hilversum. Nadere info kunt u t.z.t. ontvangen via tel.nr. 070-18 30 66, voorlichting 2e Kamer.

dinsdag 22 november
De praktische uitwerking van Europa '92 en de D66-visie daarop worden toegelicht door **Arjen Bouter,** tijdens een afdelingsvergadering van Ede en Wageningen in restaurant „De Wildgraef", Setterskampweg in Bennekom. Aanvang: 20.00 uur.

woensdag 23 november
Jan Willem Bertens vergadert met de afdeling Amsterdam over het concept E.P. Meer info bij Marijke Twenhaar, tel. 020-44 47 80.
De Regio Utrecht heeft **Frits Herman de Groot** en **Arjen Bouter** gevraagd de ARV over het concept E.P. bij te wonen. in „Trianon", Oude Gracht 252 te Utrecht om 20.00 uur.
Theo Meister leidt de discussie over het concept E.P. tijdens de afdelingsvergadering van Enschede. Info over de lokatie bij Henk Schippers, tel. 053-332619.

donderdag 24 november
Hans van Mierlo is om 20.00 uur aanwezig op een verkiezingsavond in de Ronde Venen. Info: Margriet Dekker, tel. 02972-1849.
Het Europa-centrum organiseert een conferentie over „De interne markt en het Europees milieubeleid". D66-vertegenwoordiger en spreker is **Doeke Eisma.** Vanaf 15.00 uur in het V.N.O.-gebouw te Den Haag.

zaterdag 26 november
De Adviesraad vergadert in de Jaarbeurs in Utrecht over Europese coalitievorming. Vanaf 15.00 uur zal **Doeke Eisma** zijn visie geven.

maandag 28 november
D66-radio-uitzending, om 18.20 uur, Radio 5 (middengolf).
De afdeling Leeuwarden bespreekt met **Dick Tommel** de eigen positie en die van het Noorden. In café „De Vrouwenpoort", Nieuwestad 1, Leeuwarden. Aanvang: 20.00 uur.

dinsdag 29 november
De Vereniging Milieu Defensie, Milieubescherming Noord-Holland en 2e Kamerlid **Doeke Eisma** discussiëren over „Europa en het milieu" tijdens de regio-vergadering van Noord-Holland. Om 20.00 uur in Hotel Inntel, Provincialeweg 15, Zaandam (naast het station).
De afdeling Delft heeft een vergadering gepland en in Nijmegen zal **Arjen Bouter** het concept E.P. toelichten. Info over de AAV te Nijmegen bij Edwin van Raaij (080-23 03 33).

woensdag 30 november
De Algemene Regio Vergadering Overijssel begint om 20.00 uur in Hotel Restaurant „De Zon", Voorburg 1, te Ommen. Met **Frits Herman de Groot** en **Arjen Bouter** wordt gesproken over het concept E.P. Vervroegde gemeenteraadsverkiezingen in o.a. Breukelen, Woerden en de Ronde Venen.

donderdag 1 december
Het Jaarcongres van het Nederlands Genootschap voor Informatica vindt plaats in de RAI te Amsterdam. Vanaf 14.00 uur discussiëren alle partijvoorzitters over de politieke en maatschappelijke consequenties van technologische ontwikkelingen. Van de (D66-)partij: **Michel Jager.**

vrijdag 2 december
Doeke Eisma houdt om 14.30 uur een inleiding over „sport en internationale betrekkingen" tijdens een paneldiscussie, georganiseerd door Instituut Clingendael in Den Haag. 's Avonds is Doeke in zaal „Brandpunt", Oude Utrechtseweg in Baarn. Hij is daar op uitnodiging van de afdelingen Baarn en Soest; thema van de avond is de decentralisatie van het milieubeleid.

woensdag 7 december
Hans Jeekel bespreekt het concept E.P. met de afdeling Breda. Info bij Hans Gorissen (076-14 59 54).

vrijdag 9 december
De Algemene Regiovergadering Zuid-Holland begint om 19.30 uur in Hotel Central, Kruiskade 12 te Rotterdam. Met **Frits Herman de Groot** en **Arjen Bouter** wordt over het concept E.P. gediscussieerd.

zaterdag 10 december
In het Jacobi Theater in Utrecht wordt een grote feestelijke bijeenkomst georganiseerd waarop de D66-kandidaten voor het Europees Parlement zich presenteren. Voor meer informatie: zie elders in deze Democraat.

donderdag 15 december
De afdeling Zutphen e.o. organiseert i.s.m. andere politieke partijen een politiek café over burgemeestersbenoemingen. Voor D66 spreekt 1e Kamerlid **Jan Vis.** Info bij Jan Poorterman (05750-9 32 50).

Vacatures in besturen en commissies

Door beëindiging van de reguliere termijn komt in het Dagelijks Bestuur de post van vice-voorzitter organisatie vacant.
De huidige vice-voorzitter organisatie, Herman Kernkamp, is herkiesbaar. Kandidaatstellingsformulieren aan te vragen bij het landelijk secretariaat van D66; 070-858303. Retourneren vóór 25 januari 1989.
Vacatures in HB-commissies, PEAC-, PSVI-, en SWB-bestuur worden gemeld in de Democraat van januari.

In Memoriam Jan Dirk van Ketwich Verschuur

Op 31 oktober werden wij opgeschrikt door het plotseling overlijden van Jan Dirk van Ketwich Verschuur.
Jan Dirk was voor velen van ons één van diegenen die D66 bij uitstek verpersoonlijkte. Eind zestiger jaren mocht ik hem in het Haarlemse leren kennen. Mede door hem besloot ik lid te worden van de partij. Graag wilde je, afgezien van politieke overwegingen, behoren bij een groep waar mensen als hij deel van uitmaakten. Jan Dirk straalde de andere wijze van denken en handelen in het openbaar bestuur als het ware uit. Niet voor niets werd hij dan ook al in 1972 de eerste D66-er die tot burgemeester werd benoemd. De gemeenten Breukelen en Wageningen hebben van zijn gaven mogen profiteren.
D66 verliest in hem niet alleen een voorbeeld voor een bestuurder maar ook een man die zonder in de schijnwerpers te willen treden zeer veel heeft bijgedragen aan het ideeëngoed van de partij. Altijd mocht de partij een beroep op hem doen op velerlei terrein. Velen van de leden hebben hem meegemaakt in de rol van voorzitter van congressen en zijn aimabele en rustgevende wijze van leiding geven ervaren. Ook zijn belangstelling en inzet voor de culturele aspekten van onze samenleving tekenden hem.
D66 verliest een prominent lid; zijn collega-D66-burgemeesters moeten hun nestor missen; gemeentelijk Nederland heeft veel te kort gebruik mogen maken van zijn kwaliteiten.
Wij kunnen slechts hopen dat Carin en de kinderen de kracht zullen weten te vinden om deze slag te boven te komen.

Michel Jager

PARTIJNIEUWS
D66
DEMOCRATEN

Voorbereiding Verkiezingsprogramma 1990

Waarschijnlijk al in maart 1990 worden de Tweede Kamerverkiezingen gehouden, tenzij natuurlijk een tussentijdse ontbinding van de Kamer als gevolg van een kabinetscrisis plaatsvindt.
Dat betekent nog een klein anderhalf jaar tot de verkiezingen.
Tijd dus om de voorbereidingen te starten voor een nieuw verkiezingsprogramma dat een consistente lijn, die D66 in de periode '86-'90 heeft ingenomen, combineert met vernieuwende gedachten en een open oog voor de toekomst.

Het Hoofdbestuur heeft inmiddels een 'stappenplan' voorgesteld en een informeel stuurgroepje samengesteld dat de hoofdlijnen van een conceptprogramma ontwerpt.
Dat groepje bestaat uit leden van het hoofdbestuur, de programma-commissie en de Tweede Kamerfractie. Bij de opstelling van deze hoofdlijnen zal gebruik worden gemaakt van de rapportages van de commissie 2000 en 2001, die aan het eind van dit jaar gereed zijn en aan het hoofdbestuur worden aangeboden.
Inmiddels heeft de programmacommissie de SWB-werkgroepen, de JD, het PEAC enk het GPO gevraagd enkele belangrijke items per 'beleidsveld' te noemen.
Een hoofdlijnennotitie, in het hoofdbestuur vastgesteld, wordt vervolgens door de programmacommissie 'aangekleed' tot een concept-verkiezingsprogramma, dat in mei 1989 gereed moet zijn voor publicatie in de Democraat.
Behandeling zal plaatsvinden tijdens het congres van oktober 1989.

Thom de Graaf, secretaris politiek

Februari congres in Maastrich

Wat u nog over Maastricht moet weten!

Ter voorbereiding op het grote Europa-congres van 17-18 februari 1989 volgt hieronder informatie over de volgende zaken:

1. Vervoer naar Maastricht
De NS heeft geen speciale reductiekaarten meer dus met de trein komt u het goedkoopst in Maastricht met de MEERMANSKAART.
Voor die mensen die alleen op zaterdag 18 februari het congres willen bezoeken, bestaat er de mogelijkheid gebruik te maken van speciale touringcars die de volgende routes naar Maastricht zullen rijden:
a. van Den Haag over Rotterdam
b. van Amsterdam over Utecht
c. van Zwolle over Arnhem
De retourprijs zal ƒ 27,50 per persoon zijn, de capaciteit van iedere bus is 50 personen.
GAARNE TELEFONISCHE REACTIES VOOR 20 DECEMBER BIJ TINEKE KNAAP OP HET LANDELIJK SECRETARIAAT 070-858303.

2. Hotelreserveringen
In de vorige Democraat stond een storende drukfout. De drie twee-sterren hotels zijn ƒ 57,– per persoon per overnachting inclusief ontbijt en géén ƒ 15,–. Dit alles op basis van een twee persoonskamer.
Mocht u op eigen gelegenheid iets willen regelen in Maastricht, dan staat de VVV aldaar natuurlijk tot uw beschikking. (043-252121)
D66-leden van de afdeling Maastricht bieden het volgende:
Voor onderdak bij partijgenoten kunt u contact opnemen meet de voorzitter van de afdeling: Anita Menge 043-253772.

3. Het feest
Daar leest u in de volgende Democraat alles over!

Leer Europa-kandidaten kennen!

Op auditie voor Europa

In het Jacobi Theater in Utrecht wordt op ZATERDAG 10 DECEMBER a.s. een grote, feestelijke bijeenkomst georganiseerd waarop de D66 kandidaten voor het Europese Parlement zich presenteren.

De kandidaten doen daar auditie bij de leden van D66 voor een Europa-rol namens onze partij. In een afwisselend programma komen ze meerdere keren voor het voetlicht: de *introductie-parade*, de *„vaste oefening"* waarbij elke kandidaat uitlegt waarom D66 nodig is in het Europees Parlement, de *„vrije oefening"* waarbij elk een eigen thema kiest, en tenslotte de *„publieksdans"* waarin het publiek de onderwerpen aandraagt. Tussen deze „dansrondes" bieden intermezzo's informatie en verstrooiing. Tijdens de rondes pareert een ervaren panel van bekende D66-Europeanen de figuren van de kandidaten met kritisch commentaar en andere invalshoeken, zodat telkens kleine debatten ontstaan. Op 10 december zullen de meeste afdelingen klaar zijn met hun bespreking van het verkiezingsprogramma, zodat de deelnemers aan die discussies ook goed voorbereide vragen aan de aanstaande EP-kandidaten kunnen voorleggen. Daarvoor zal alle gelegenheid zijn!
De toegang tot deze dag, die van 10.30 tot 16.30 uur zal duren, is slechts ƒ 10,–. Er is volop parkeergelegenheid in de parkeergarage van het Paardenveld.

Een grote opkomst van publiek is niet alleen belangrijk voor een verantwoorde verkiezing van kandidaten, maar ook als voorbereiding op de campagnetijd. Juist wanneer er veel publiek is, vormt deze auditie tevens een goede training in openbaar spreken voor de D66-kandidaten. Het programma vormt verder een uitstekend „voorgesprek" voor de ALV van februari 1989. De zaken die daar in zo'n strakke orde behandeld worden, komen hier al in een vrijere discussie aan bod.

Indiening moties en amendementen op europees programma

VERZOEK VAN LANDELIJK SECRETARIAAT:
In verband met de korte tijd die beschikbaar is voor het verwerken van de moties en amendementen op het Europees programma, verzoeken wij u de resultaten van uw afdelings- en regiovergaderingen zo snel mogelijk aan ons toe te sturen.
De sluitingsdatum voor moties en amendementen is 14 december 1988.

Regio-bijdrage 1990 en contributieregeling 1990

In verband met de behandeling van het agendapunt FINANCIEN op het congres op 17 en 18 februari 1989, heeft het Hoofdbestuur de volgende voorstellen:

REGIO-BIJDRAGE 1990
De regiobijdrage is 10,— voor ieder lid, dat uiterlijk op 31 december van het lopende jaar aan zijn contributieverplichting heeft voldaan. Iedere regio ontvangt minimaal 3.000,— regiobijdrage.
Toelichting:
Ten opzichte van de regiobijdrage regeling 1989 worden twee wijzigingen voorgesteld:
a) uitbetaling over alle leden die aan hun contributieverplichting hebben voldaan (was: alle leden die minimaal 40,— contributie hebben betaald.)
b) verhoging van het minimumbedrag per regio van 2.500,— naar 3.000,—.

CONTRIBUTIEREGELING 1990
De contributieregeling is vastgesteld door de 48e Algemene Leden Vergadering van D66 op 17 en 18 februari 1989.

1. Wanneer contributie betalen?
U ontvangt uw acceptgirokaart voor contributiebetaling vóór aanvang van het jaar. U wordt verzocht uw betaling per ommegaande te verrichten. De contributie dient uiterlijk op 1 februari te zijn voldaan.

2. Basiscontributie
De hoogte van de verschuldigde contributie is afhankelijk van het belastbaar inkomen en wel volgens de volgende schaal (per jaar):

belastbaar inkomen		verschuldigde contributie
tot en met	25.000,—	60,—
boven	25.000,—	85,—
	30.000,—	100,—
	35.000,—	115,—
	40.000,—	130,—
	45.000,—	150,—
	50.000,—	170,—
	60.000,—	210,—
	70.000,—	250,—
	80.000,—	290,—

(per 10.000,— meer inkoen, 40,— meer contributie tot 500,—)

3. Uitzonderingen op de basiscontributie
Wie zich naar zijn/haar eigen oordeel zich in een moeilijke financiële positie bevindt, kan desnoods een contributie van minimaal 40,— betalen. Indien ook 40,— een te hoog bedrag vormt, en de moeilijke financiële positie van tijdelijke aard is, kan op eigen beslissing van het lid een contributie van 25,— worden betaald. Dit mag maximaal drie jaar achtereen, daarna moet minimaal 40,— worden betaald. Indien ondanks de minimumcontributie en de uitzonderingen daarop de contributie niet kan worden opgebracht, kan men zich schrijftelijk (en vertrouwelijk) wenden tot de penningmeester van het Hoofdbestuur. Deze kan vermindering of ontheffing verlenen voor een of meerder jaren.
Samenwonende D66-leden kunnen, na hiervan schriftelijk bericht te hebben gestuurd aan D66, 30,— aftrekken van de basiscontributie van beide leden. Beide leden houden hun volledige rechten als lid. Bij informatieverzendingen wordt volstaan met een exemplaar (bijvoorbeeld de Democraat).

4. Proeflidmaatschap
Er bestaat een proeflidmaatschap. De bijbehorende contributie bedraagt 10,— (voor een welkomstpakket en twee publicaties) of 25,8– (voor een welkomstpakket en een jaargang Demecraat). Men kan maximaal 12 maanden proeflid zijn. Als proeflid heeft men wel spreekrecht, doch geen stemrecht op D66 vergaderingen.

5. Nieuwe leden
Nieuwe leden betalen alle nog komende kwartalen van het lopende jaar. Voor elk kwartaal is een kwart van de contributie verschuldigd. Minimaal is men 20,— verschuldigd.

6. Betaling in termijnen
De betaling van de contributie kan in termijnen plaatsvinden op voorwaarde, dat door het lid een ondertekende verklaring wordt afgegeven dat de contributie zal worden voldaan door een machtiging tot periodieke overboeking van een rekening bij de Postbank of bij een bank.

7. Contributiejaar
Het contributiejaar is gelijk aan het kalenderjaar.
8. Vrijstelling van contributieverplichting voor de duur van het lidmaatschap
Indien een lid in enig jaar 3.000,— of meer aan contributie betaalt, is het mogelijk om door de pennningmeester voor de duur van het lidmaatschap te worden vrijgesteld van contributiebetaling. Eenmaal betaalde contributie kan niet worden teruggevorderd.
Toelichting
In de nieuwe contributieregeling zijn de volgende voorstellen verwerkt:
a) Een verhoging van de verschuldigde contributiebedragen over de gehele linie, met uitzondering van de basiscontributie; de laatste contributieverhoging vond plaats in 1983.
b) De invoering van een plafond van 500,— in de contribuei-verplichting
c) De mogelijkheid om vrijgesteld te worden van de contributieverplichting voor de duur van het lidmaatschap indien in enig jaar een contributie van 3.000,— of meer wordt betaald. (art. 8).

Landelijke ledenwerf actie

In de tweede week van november krijgen 10.000 mensen in Nederland die volgens de PTT-computer voldoen aan het zg. "D66 profiel" een direct mailing door de bus van D66.
In de envelop zit de nieuwe algemene D66 folder en een brief van Hans van Mierlo waarin hij de geadresseerde oproep om lid te worden van D66.
Op het landelijk secretariaat was niet de mankracht aanwezig om die 10.000 adressen te schonen van dié mensen die al lid zijn van D66.
Krijgt u, terwijl u al lid bent, deze brief in de bus, dan weet u dus waarom. Bent u er in ieder geval zeker van dat u in het "D66 profiel" past!

Nieuw bij het PSVI

D66 & Democratisering: Woorden, daden, resultaten

Een gloednieuwe uitgave van het PSVI, waarvoor op de laatste ALV direct al veel belangstelling was. Voor slechts ƒ 2,50 krijgt u in 20 pagina's een overzicht van de democratiserings-voorstellen die D66 sinds z'n oprichting heeft gedaan. Mét de reacties van de andere partijen op die ideeën én met het resultaat dat tot nu toe werd bereikt. Verhelderend voor mensen die de beginperiode van D66 niet meemaakten, een geheugensteun voor de anderen. Een naslagwerkje dat eigenlijk ieder behoort te kennen, die wel eens wordt gevraagd: wat wil D66 nu eigenlijk met die democratisering? Of kunt u zonder dit boekje de 18 voorstellen die D66 in 1966 alleen al deed noemen en uitleggen? (Op pagina 5 staan ze bijeen ...)

Raadswerk: iets voor u?

Over zo'n acht maanden opent de kandidaatstelling weer voor de gemeenteraden. Heeft u het raadswerk al eens overwogen? Om in het voorjaar van 1990 mee te kunnen doen aan de raadsverkiezingen worden halverwege volgend jaar de kandidatenlijsten vastgesteld. U heeft dus nog een half jaar om u te oriënteren of u zich voor die lijst wilt aanmelden. Dat kan bij het PSVI.

Allereerst met de brochure "RAADSWERK". Die geeft in 20 pagina's een beeld van het raadslidmaatschap. Hoeveel tijd kost het, waarom doen mensen het, wat komt erbij aan de orde, op welke ondersteuning mag een D66-raadslid rekenen, enzovoorts enzovoorts. Kortom: is het raadswerk iets voor u? Deze brochure verschijnt half december, kost dan slechts ƒ 2,00 en geeft u een vrijblijvende blik in de keuken. U kunt hem nu al bestellen.
In het voorjaar organiseert het PSVI (samen met afdelingen/regio's) verder verschillende bijeenkomsten ter kennismaking met het raadswerk. Ten eerste 'n korte ORIENTATIE van een zaterdag of twee avonden, verschillende malen verspreid over het land (afhankelijk van de belangstelling). Een gesprek met zittende, ervaren raadsleden over met name de persoonlijke aspecten van raadswerk: ambities, teleurstellingen, successen, invloed op je privé-leven. Ten tweede een INTRODUCTIE-REEKS: een serie van waarschijnlijk 2 dagen en 4 avonden waarin u intensiever kennis kunt maken met belangrijke beleidsterreinen: financiën, welzijn, onderwijs, ruimtelijke ordening, milieu, verkeer & vervoer, economische zaken. Verder geven we daarin aandacht aan het "machtsweb" waarin een raadslid verkeert en een korte oefening in spreekvaardigheid. Voor mensen die zich inderdaad kandideren bieden we vervolg-cursussen aan, waarmee u zich goed kunt voorbereiden op de verkiezingscampagne en het raadslidmaatschap. Bij de introductie-reeks verschijnt nieuwe documentatie, die voor de kostprijs wordt verstrekt. De precieze data en prijzen staan nog niet vast omdat die o.m. afhangen van de belangstelling. Heeft u die misschien, geef dat dan nu reeds door! Dan kunnen we u over enige tijd meer informatie toesturen, waarmee u kunt beslissen over aanmelding als deelnemer.

Antwoordbon PSVI

☐ Ik wil vrijblijvend meer weten over raadswerk. Hou me op de hoogte van het kennismakingsprogramma.

IK BESTEL: (prijzen excl. porti)
☐ Raadswerk; introductie-brochure van ± 20 pagina's voor ƒ 2,00.
☐ Publiciteit in de politiek klapper, 130 pagina's ƒ 15,00.
☐ Handboek voor besturen klapper, 61 pagina's ƒ 2,50.
☐ D66 & DEMOCRATISERING, nieuw: brochure, 20 pagina's ƒ 2,50.
☐ Uitspraken over inspraak brochure, 44 pag. ƒ 3,25.
☐ Werkgelegenheidsprojecten brochure, 27 pag. ƒ 2,25.
☐ video "Twintig jaar optimisme" en wel: VHS/V2000/Betamax, huur ƒ 20/koop ƒ 60.
☐ video "Een reden van bestaan".
☐ 5 EG-richtlijnen voor vrouwen. SBK-brochure, 48 pag. ƒ 2,50.
☐ Voor de D'Raad tijdschrijft, abonnement ƒ 40/gratis nummer.
☐ Standpuntenbrief ± 3-wekelijks: abonnement ƒ 35/gratis nummer.
☐ overig: .....
NAAM:.....
ADRES:.....
PLAATS:.....
Bestelling voor PSVI-D66,
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag, 070-85.83.03

Zo werkt de Adviesraad

De Advies-Raad (AR) is een diskussieplatform dat is samengesteld uit een regio-gebonden doorsnee van de partij. Om zijn taak goed te kunnen uitvoeren zijn een reeks goede kontaklijnen met zowel de partijtop als de basis onontbeerlijk. Op grond van het huishoudelijk reglement moeten het HB en de parlementsfrakties melden wat zij met de AR-adviezen hebben gedaan. De AR-leden zijn gehouden de ARV in hun regio te informeren over hun aktiviteiten. Op deze wijze dient de AR zijn schakelfunktie meer inhoud te geven.

Het presidium van de AR bezoekt regelmatig fraktievergaderingen en heeft periodiek overleg met het HB. In de AR-vergaderingen verschijnen D66 Kamer-en HB-leden naar gelang de te behandelen onderwerpen. Hierdoor ontstaat een wisselwerking, die de meningsvorming versterkt.

De Provincie
De informatie-uitwisseling met de regio's verloopt zeer divers. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door de grote verschillen in ledental en afstanden en dus ook in organisatie. Het hangt vooralsnog van de AR-leden zelf af, op welke wijze de informatie-uitwisseling provinciaal tot zijn recht komt. Een werkgroep uit de AR houdt zich met deze problematiek bezig. In het presidium heeft Elske Schreuder hierin een speciale taak. De eerste aanzetten voor verbetering zijn al gegeven. Zo zal meer publiciteit worden gegeven aan namen en adressen van AR leden, vergaderdata van de AR en provinciale voorvergaderingen in regionale- en afdelingsperiodieken. Al deze vergaderingen zijn immers ook toegankelijk voor niet AR-leden. Binnenkort zullen konkrete voorstellen op tafel komen om groepen leden aktuele politieke moties te kunnen laten indienen op AR-vergaderingen.
De AR vergadert openbaar in het Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht. De eerstvolgende keer op 26 november o.a. over "andere politiek" en Europese coalitievorming. In januari wordt gesproken over het Volkshuisvestigingsplan in de jaren '90 en, op verzoek van Louise Groenman over het regeringsbeleid ten aanzien van draagmoederschap en moderne voortplantingstechnieken. In de maartvergadering komt o.a. het Bruntlandrapport aan de orde.

Henk Bleumink

Evaluatie PEAC-plan

'Duidelijk en ambitieus' was het motto, waaronder het plan van het bijkans geheel vernieuwde PEAC-bestuur ruim een jaar geleden in de Democraat van 16-9-1987 werd gelanceerd. Wat is er van het plan inmiddels gerealiseerd en waar behoeft het bijstelling? Tijdens de octobervergadering maakte het PEAC de balans op:

De hoofddoelstelling „het realiseren van een gelijkwaardige positie van vrouwen en mannen in de samenleving" kan wegens nog immer ontoereikend succes geprolongeerd worden. De zo voorzichtige opmerking dat het PEAC niet voornemens is de belangen van de man uit het oog te verliezen, wordt inmiddels een volstrekt overbodige toevoeging geacht.
De 3 activiteitenvelden, in het plan genoemd als voortvloeiend uit deze hoofddoelstelling, kregen het afgelopen jaar ruime aandacht:
Het eerste (binnen de politieke besluitvorming aandacht schenken aan voor vrouwen belangrijke zaken) via het opstellen van notities inzake actuele politieke kwesties als de gezondheidszorg (Commissie Dekker), de 4e nota Ruimtelijke Ordening en de belastingherziening (Commissie Oort). Aan de zogeheten '1990-maatregel' werd de landelijke emancipatiedag gewijd.
Het tweede aandachtsveld (het aantal actieve vrouwen binnen D66 vergroten) kreeg inmiddels vorm door het aanstellen van Annelies van Maanen als stafmedewerker emancipatie.
Het derde activiteitenveld (het emancipatiebeleid van D66 naar buiten vertegenwoordigen) zag PEAC-leden bij manifestaties en petities b.v. inzake de voorstellen gezondheidszorg, het comité 'Gelijke Rechten Nu', maar ook in rustiger vaarwater zoals het Landelijk Platform Kinderopvang (hoewel: die willen ook naar het Binnenhof één dezer dagen), het Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid, de Nederlandse Vrouwenraad (waar wij ons mede mee opwinden over de decentralisatie van de Rijksbijdrageregeling Emancipatiewerk die ons boven het hoofd hangt) en de Associatie voor Herverdeling van Betaalde en Onbetaalde Arbeid, waarbij het PEAC mede-organisator was van een dag over Vrouwen en Ontwikkelingssamenwerking.

Was het in het begin van de periode nog wel eens nodig om bij de verschillende in den lande actieve vrouwenorganisaties de naam PEAC te verduidelijken, op dit moment weet men precies met wie men van doen heeft: de naambekendheid is door de talrijke activiteiten aanwijsbaar vergroot. Waardering voor het PEAC moge blijken uit verzoeken om PEAC-leden als bestuursleden en woordvoerders van deze organisaties.

PEAC en partij-organisatie
Het PEAC heeft kontaktpersonen bij het HB en DB, agenda's en notulen worden uitgewisseld, terwijl maandelijks overleg tussen de kontaktpersonen nagestreefd wordt. Eenzelfde structuur bestaat tussen PEAC enerzijds en SWB en PSVI anderzijds. Het afgelopen jaar heeft steeds een PSVI-lid de PEAC-vergaderingen bijgewoond. Op de gebruikelijke 'Kamertjesdag' heeft het PEAC zowel in 1987 als in 1988 een emancipatie-onderwerp aangedragen, waaraan door het PSVI vorm werd gegeven. Meer aandacht dan tot dusver zal besteed moeten worden aan contacten met SWB en het toetsen van SWB-nota's op emancipatiepunten: dit deel van het PEAC-plan is nog niet erg van de grond gekomen.
Het emancipatoir toetsen van congresstukken en beleidsprogramma's is intussen soepeler gaan lopen door de toezegging van het HB de betreffende stukken sneller ter kennis van het PEAC te brengen, het PEAC bij elk stuk om advies te vragen en het PEAC toestemming te verlenen HB-vergaderingen bij te wonen.
Een gesprek tussen PEAC en het DB over de status van het PEAC heeft hier zeker verhelderend gewerkt.

Een beter contact met de Jonge Democraten resulteerde in deelname van de JD aan de landelijke emancipatiedag van dit jaar. Een meer regelmatig contact, met uitwisseling van agenda's en notulen, wordt nog nagestreefd.

Contacten van het PEAC met de Eerste en Tweede Kamerfracties worden onderhouden via de contactpersonen Louise Groenman en Marie-Louise Tiesinga. Het emancipatie-netwerk waar laatstgenoemde zich voor inzet, wordt op dit moment geëvalueerd. Louise Groenman woont zoveel haar mogelijk is de PEAC-vergaderingen bij.
Dit alles overwegende is het PEAC over de hele linie zeker niet ontevreden over de uitvoering van het ambitieuze PEAC-plan van een jaar geleden. Reden genoeg om op de ingeslagen weg voort te gaan, met inachtneming van de blijkens deze evaluatie meer aandacht behoevende punten.

De samenstelling van het PEAC ondervond sinds bovengenoemde publicatie intussen wel enige wijziging: Kitty Warburg, die zoveel jaren het secretariaat voerde, moest ons wegens andere werkzaamheden verlaten. Marijke Dekker, inmiddels afgestudeerd, kreeg een full-time baan, waardoor helaas voor het PEAC geen tijd overbleef. Op de A.L.V. van dit voorjaar werden Minke Wijkmans en Bernard Aris in hun plaats tot PEAC-lid gekozen. Van anderen mochten wij belangstelling en assistentie ontvangen bij speciale onderwerpen. Meer deskundigen en belangstellenden zijn altijd welkom bij het PEAC, omdat wij niet op elk gebied expert kunnen zijn. Een talentenbank te dien einde is in wording. Eventuele reacties zien wij gaarne tegemoet.

Het voorzitterschap van het PEAC wordt sinds 1 september van dit jaar tijdelijk waargenomen door Mirjam Hommes, omdat Irma van Scheijndel een studie aan de Leidse Universiteit is begonnen naast haar drukke werkkring. Op de ALV van voorjaar 1989 zal officieel een nieuwe voorzitter worden gekozen. Potentiële kandidaten moeten tijdig met het Secretariaat contact opnemen.

Mirjam Hommes

Plan voor landelijk emancipatie netwerk 1989

Tijdens de Landelijke Emancipatiedag op 4 juni j.l. is een enquête gehouden naar de behoefte aan/waardering voor het Landelijk Emancipatie Netwerk van D66. Op basis van de resultaten van de enquête is het volgende plan voor 1989 geboren.

- Het Netwerk zal voortaan een maal per twee maanden vergaderen (in de praktijk 5 x per jaar)
- afwisselend op de eerste of tweede dinsdag of donderdag per maand
- respectievelijk in Den Haag of Utrecht
- van 18.00-20.00 uur
- met als doel de ontmoetingsfunctie in combinatie met bespreking van actueel politieke zaken.

De eerste bijeenkomst is gepland voor DONDERDAG 2 FEBRUARI 1989. Willen belangstelllende dat alvast in hun agenda noteren? Aanvang dus: 18.00 uur. Juiste plaats en invulling van het programma vindt u in de Januari Democraat. Alsmede een overzicht van alle Netwerk-data in 1989.

Marie-Louise Tiesinga

Beschouwingen bij een afscheid

WARS VAN STUNTWERK

Op de markt is genuanceerde politiek moeilijk te verkopen. Daarover zijn Jos Campman en ik het van harte eens. Wij praten met elkaar om ons beider droefenis en die van de redactie van dit blad te onderlijnen over het feit dat Jos zijn Haagse stoel heeft verruild voor die van chef regio-redactie bij het Utrechts Nieuwsblad. Tot 1 november was Jos Campman voorlichter van de fracties van D66 op het Binnenhof en als zodanig lid van onze redactie.

Voorlichter Jos Campman (rechts) in gesprek met zijn opvolger Kees Diets tijdens het D66-congres in Amersfoort.

„Op de markt stond ik overigens weinig", zegt Jos. „Parlementaire journalisten zijn minstens zo genuanceerd in hun denken als de meeste politici. Zouden ze dat niet zijn, dan deugden ze niet voor hun vak. Met kretologie red je het niet bij journalisten. Een heel andere manier van communiceren is nodig om aan parlementaire redacteuren uit te leggen wat het standpunt van de fractie was, wat wij verstaan onder 'andere politiek' en wat ze van de partij mochten verwachten."

Waarom ben je gekomen? Waarom ga je weg?

„Om één en dezelfde reden. Om niet vast te roesten op een plek waar je het uitstekend naar je zin hebt. Daar was ik vier jaar geleden en daar ben ik ook nu nog te jong voor.
Ik zat bij De Gelderlander en ik had het daar uitstekend naar mijn zin. Op een goeie dag zag ik een advertentie in de Volkskrant: 'D66 zoekt voorlichter'. Ik was op lokaal en regionaal niveau achter de schermen al actief in de partij. Niet op de voorgrond want ik vind dat je als journalist de zaken wel gescheiden moest houden om alle onduidelijkheid te vermijden. Toch boeide die advertentie. Toen ik er na een dag of wat weer op stuitte, besloot ik er een briefje aan te wagen. Kort daarna werd ik door bijna de hele fractie ontvangen en een dag later vroeg Maarten Engwirda me om nog eens langs te komen. Snel daarna werd ik benoemd tot voorlichter van de fractie en later ook van de partij. Die benoeming leidde overigens tot een stukje van Diplomaticus in de Haagse Post onder de kop „raving mad", stapelgek. Dat was de kwalificatie die mijn collega's van De Gelderlander van toepassing vonden op mijn overstap. De journalisten op het Binnenhof dachten er niet anders over. Wat meewarig vroeg men mij daar: 'Waar denk je over anderhalf jaar (bedoeld werd: na de kamerverkiezingen) te werken?' En een ander begroette mij met de woorden: 'Daar hebben we de stervensbegeleider van D66!' En, een journalist, heel eerlijk: De media hebben D66 groot gemaakt. Nu houden we jullie klein.

Toen ik kwam stonden we in de polls op twee zetels. Twee weken later was het er nog maar één. Niet bepaald een bemoedigende entree. Ik heb van meet af aan geprobeerd om als persoon goed contact te krijgen met alle journalisten. Dat viel niet mee. Ik zat op een totaal verkeerde plaats in het gebouw, in een kamertje waar nooit iemand voorbijkwam. In een doodlopende gang: Dat is een verkeerde plaats voor een voorlichter die het moet hebben van toevallige ontmoetingen. Het is wel steeds gemakkelijker geworden. Op vriendschappelijke contacten met journalisten heb ik een basis van vertrouwen kunnen kweken waarop ik de standpunten van D66 over kon dragen. En wel op een zodanige manier dat er tenminste naar me geluisterd werd. Journalisten namen mij en de partij steeds serieuzer.
In het begin waren er die zeiden: 'Wat is nou D66? Inhoudelijk stellen jullie toch niks voor. De partij heeft het altijd moeten hebben van goede reclame en stuntwerk. Heel nadrukkelijk heb ik geprobeerd die indruk te vermijden. Andere partijen konden goedkope stunts uithalen, wij moesten langzaam maar zeker duidelijk maken dat D66 wel degelijk een eigen, serieuze rol speelt in het parlement en in de politiek in het algemeen.

Getalsmatig zijn wij voor journalisten niet interessant. Journalisten willen altijd weten wat er gaat gebeuren. Hoe liggen de stemverhoudingen? Als ze de grote partijen raadplegen, dan zijn ze op de hoogte. Wij helpen nooit een minderheid aan een meerderheid. D66 moet het hebben van nieuwe, eigen ideeën. D66 heeft in de afgelopen jaren enkele punten aan de orde gesteld waar toch redelijk veel belangstelling voor was en is. Ik noem het euthanasievraagstuk en de winkelsluitingswet. Maar ook op sociaal-economisch gebied zijn er standpunten ingenomen waar de pers belangstelling voor had.

Welke kwaliteiten moet een voorlichter hebben?

Enthousiasme voor het werk zelf en voor de partij is een essentiële voorwaarde.
Je moet nadenken bij alles wat je zegt. Dat maakt dat je voorzichtiger gaat formuleren. Aan de ene kant zoek je een collegiaal contact met journalisten, aan de andere kant kan het spontaan iets roepen in Nieuwspoort je de kop kosten. Ook al is er die code dat er in Nieuwspoort geen notitieblokken worden getrokken, een journalist kan ook niet altijd de verleiding weerstaan om iets binnenskamers te houden, al heeft hij het sub rosa vernomen. Bovendien kunnen er binnen de fractie allerlei tegenstrijdige belangen zijn. Zo ook binnen een bestuur. En tussen de fractie en het hoofdbestuur speelt ook weer van alles. Daartussen opereer je. Je weet veel, maar je gaat daar heel voorzichtig mee om. Je kunt niet altijd vrijuit praten en er zijn zelfs nu nog dingen, waarvan ik denk dat ik ze meeneem in mijn graf.
Als voorlichter heb ik me altijd geconcentreerd op de journalisten. Achteraf wil ik mijn excuses aanbieden aan al die mensen die mij op congressen aanspraken en geen gehoor kregen, omdat ik nu eenmaal met de journalisten bezig was. Wat betreft de contacten tussen de fractie en de leden wat betreft spreekbeurten, is trouwens Anja Lieshout de eerst verantwoordelijke. Zij neemt de voorlichter veel tijdrovend organisatorisch werk uit handen.
Zo zijn er velen zonder wie ik niet had kunnen functioneren. Niet in de laatste plaats de fractie van zes onder leiding van Maarten Engwirda. Hun enthousiasme en hun geloof in de partij troffen mij al bij mijn eerste gesprek. Achteraf denk ik dat hun optimisme in barre tijden bepalend is geweest voor mijn hele werk daar en voor de partij als zodanig. Ik neem er met weemoed afscheid van."

Stijn Verbeeck

Organisaties uitkeringsgerechtigden verdienen eigen plaats in bestuur sociale zekerheid

EEN DEMOCRATISCHER SOCIALE ZEKERHEID

De benarde financiële positie van mensen die zijn aangewezen op een sociale uitkering trekt veel aandacht, ook in D66. Terecht, want de jarenlange bevriezing en denivellering heeft hun bestaan er niet makkelijker op gemaakt. Maar niet alleen de financiële situatie baart zorgen. Steeds meer mensen zijn langdurig aangewezen op een uitkering omdat zij bijstandsgerechtigd, arbeidsongeschikt, langdurig werkloos of gewoon gepensioneerd zijn. Toch zijn de adviesinstanties, de uitvoeringsorganen en de regelingen in de sociale zekerheid nog altijd gebaseerd op het uitgangspunt dat uitkeringserechtigden slechts tijdelijk even geen werknemer zijn. En dat hun belangenbehartiging bij de organisaties van werkgevers en werknemers (dus) in goede handen is. Dat is niet aleen theoretisch een onjuist beginsel, maar ook in de praktijk een illusie.

Want hoewel nog vol te houden is dat het financiële belang van uitkeringsgerechtigden wél door de vakbonden wordt gediend (de afgelopen jaren waren zij het die keer op keer voorstelden inkomen in te leveren in ruil voor een verhoging van de uitkeringen), talloze andere belangen zijn bij de vakbond niet in goede handen. Dat zou ook te veel gevraagd zijn. De vakbondsvertegenwoordiger, die als lid van een regionale toetsingscommissie de toelaatbaarheid moet beoordelen van een „werklozenproject", waarin „baanlozen" met behoud van uitkering werkzaam zijn, zal zich allereerst laten leiden door het belang van reguliere werknemers.
En de werkgever in het bestuur van een pensioenfonds ziet bij goede beleggingsresultaten (behaald over de ingelegde bedragen van alle verzekerden) liever een premiedaling dan een verhoging van de bestaande pensioenen; één van de oorzaken van de pensioenbreuk.
Het initiatiefwetsvoorstel van Erwin Nypels om gepensioneerden een zetel te geven in de besturen van pensioenfondsen, mag niet rekenen op enige welwillendheid van de sociale partners, die zich in Sociaal-economische Raad fel tegen het voorstel verzetten. Niet de betrokkenen, maar zijzelf, de organisaties van werknemers en werkgevers, moeten de touwtjes in handen hebben.

In de serie over D66 en democratisering dit nummer van de Democraat een artikel van Bert Bakker, beleidsmedewerker bij de D66-Tweede Kamerfractie. „Naast vertegenwoordiging op een veelheid aan plaatsen vereist democratie tevens eenvoud, toegankelijkheid, rechtszekerheid en dienstverlening."

WAO'er kan niet staken

Dat zij de in vele tientallen jaren verworven machtsposities, die behalve in de pensioenfondsen ook door de gehele sociale zekerheid bestaan, niet zo maar prijsgeven is te begrijpen. Dat sterk op de traditionele belangengroeperingen leunende politieke partijen als PvdA, VVD en CDA weinig voelen voor het erkennen van nieuwe belangen binnen de bestaande machtsblokken eveneens. Maar juist voor D66 als van traditionele invloedsgroepen onafhankelijke partij is er alle reden om te pleiten voor medezeggenschap en medeverantwoordelijkheid voor de (organisaties van) uitkeringsgerechtigden.
Er zijn verschillende redenen om de positie van uitkeringsgerechtigden te versterken. Behalve de genoemde, moet ook in gedachten worden gehouden dat mensen met een uitkering geen machtsmiddel tot hun beschikking hebben om van hun invloed of getal te doen blijken. De WAO'er die „staakt" door niet op een keuringsoproep van de GMD te verschijnen, raakt zijn uitkering kwijt. De bijstandtrekker die het inkomstenbriefje niet tijdig inlevert, heeft daarmee alleen zichzelf. Gebrek aan machtsmiddelen moet echter voor een democratie een signaal zijn dat de positie van de betreffende groep mensen extra aandacht behoeft. Dat nu, wordt hoog tijd.

Spilpositie

Want ook in de toekomstige uitvoeringsorganisatie in de sociale zekerheid die het kabinet momenteel ontwerpt, blijft de „spilpositie" van sociale partners in stand. De positie van het georganiseerd bedrijfsleven wordt zelfs nog versterkt. Waarom eigenlijk? Omdat zij vertegenwoordigen? Dat is niet vol te houden, want behalve dat de belangen van werkenden en werklozen niet synchroon lopen, is ook de representativeit van vakbonden onder werknemers twijfelachtig. Omdat zij betalen? Wellicht, werkgevers en werknemers betalen natuurlijk een groot deel van de kosten. Maar ook over uitkeringen moeten premies worden betaald. Belangrijker is nog dat sociale partners juist op de kosten nauwelijks invloed hebben. Die vloeien immers voort uit de door de wetgever geformuleerde regels, en zijn voor de uitvoerders een feit. Het financiële argument kan hier niet doorslaggevend zijn.
En dus is, zoals zo vaak, de traditie het belangrijkste motief. De traditie, en het argument dat organisaties van uitkeringsgerechtigden geen traditie hebben. Zij kunnen dat niet hebben, omdat in de huidige omstandigheden nergens plaats is voor vertegenwoordigers uit deze groepen. De noodzaak tot organisatie ontstaat pas wanneer uitzicht bestaat op medezeggenschap. Toch is in de afgelopen jaren zonder enige subsidie of stimulans een indrukwekkend netwerk tot stand gekomen van (lokale en landelijke) WAO-platforms, de ANIB, groepen vrouwen in de bijstand en bonden van mensen zonder werk. Daarnaast bestaan al langer de traditionele ouderenbonden. Al met al een flink organisatiebeleid. En al is het dan ook een heterogeen geheel, dat hoeft een strukturele betrokkenheid in alle beleidsfasen binnen de sociale zekerheid niet in de weg te staan; vakbonden zijn minstens even heterogeen.

Eigen legitimatie

Wat is er nodig voor een democratischer sociale zekerheid? In ieder geval meer dan de door staatssecretaris De Graaf (sociale zaken) onlangs bepleite „experimenten" met „cliëntenparticipatie": Alleen het woord „cliënt" benadrukt al de secundaire positie, die De Graaf in gedachten heeft; een louter adviserende rol.
Neen, in de allereerste plaats moeten regering en parlement erkennen dat mensen met een uitkering een te onderscheiden groep vormen en dus niet op één hoop mogen worden gegooid met werknemers. Zij vormen een eigen groep, met eigen belangen, met eigen organisaties, en met een eigen legitimatie om deel te nemen aan de sociaal-economische besluitvorming.
Die deelname moet vervolgens geleidelijk groeien. Het makkelijkst is dat op beleidsvoorbereidend en -bepalend niveau, dus in de landelijke advies- en beslissingscentra. De op alle belangrijke sociaal-economische vraagstukken adviserende SER is, met haar vele commissies, waarin veel van het eigenlijke werk wordt gedaan, het eerste gremium waarin participatie van uitkeringsgerechtigden aan

de orde moet zijn, op de voet te volgen door de Sociale Verzekeringsraad, die zowel een (technisch-)adviserende functie heeft als een uitvoerende bevoegdheid. Maar ook in de directe uitvoeringsorganen, verantwoordelijk voor de te verrichten uitkeringen (bedrijfsverenigingen, het GAK, de GSD's en de raden van arbeid) is deelname van betrokkenen op zijn plaats. Hetzelfde geldt voor de al even genoemde toetsingscommissies van de Wet onbeloonde arbeid uitkeringsgerechtigden (de WOAU).

Toch vergt democratie meer dan uitsluitend vertegenwoordiging op alle daarvoor in aanmerking komende plaatsen, meer dan het dragen van medeverantwoordelijkheid. Andere dimensies van democratie zijn in dit verband evenzeer relevant, zoals eenvoud, toegankelijkheid, rechtszekerheid en dienstverlening. Ik breng die eerst nu naar voren, omdat ik meen dat een vergaande democratisering van de sociale zekerheid zoals hierboven omschreven, ook de kwaliteit van de regelgeving in deze opzichten ten goede komt en dus prioriteit verdient. De regels zijn de afgelopen decennia steeds uitgebreider en gedetailleerder geworden, de laatste jaren in een versneld tempo.

Eén loket

Niet alleen de wetten, ook de uitvoeringsinstanties zijn versnipperd en moeilijk toegankelijk voor betrokkenen, al was het maar omdat tussen instantie en individu afhankelijkheid bestaat.

Democratie vereist echter doorzichtigheid van regels en uitvoering, scheiding van informatie over rechten en de beslissing over uitkeringen, en een kenbaar stelsel van rechten en verplichtingen. Het belang daarvan is groter dan de noodzaak tot detaillering. Na de stelselherziening sociale zekerheid van enige jaren terug is het nu zaak om de wetgeving minutieus te schonen van nodeloze ingewikkeldheden. En om de sociale zekerheid zo veel mogelijk te individualiseren, waardoor ook uit dien hoofde minder regelgeving mogelijk wordt. Nodig is ook om de verschillende uitvoeringsorganisaties zo al niet te integreren, dan toch fysiek op één plaats onder te brengen. Eén loket, van waaruit betrokkenen worden doorverwezen.

En ook de burger, die eenmaal een uitkering krijgt, moet weten waar hij of zij aan toe is. In het kader van de fraudebestrijding is het aantal sociale rechercheurs bij gemeentelijke sociale diensten de laatste tijd sterk uitgebreid. Niet zonder resultaat, want er worden meer fraudezaken dan ooit opgespoord. Maar de scherpere controle heeft ook een schaduwkant. Niet zelden blijken vermoedens aanleiding tot buitengewoon onaangename, en niet zelden op vooroordelen gebaseerde aannamens, als gevolg waarvan uitkeringen worden stopgezet, nog voordat er iets bewezen is. Dat komt vooral voor bij de leefvormcontroles achter de voordeur. Zo lang de wetgeving die controles nog vereist, is het zaak om in gemeentelijke gedragscodes te bepalen waar de grenzen van de bevoegdheden liggen. Vast te leggen wanneer gebruik mag worden gemaakt van anonieme tips; te regelen, dat „verdachten" eerst worden geconfronteerd met de verkregen informatie, alvorens op de uitkering wordt gekort, en zo meer. Stuk voor stuk aspecten van rechtszekerheid, een basisbeginsel in onze democratie. De regering heeft een verzoek van Louise Groenman om zo'n gedragscode landelijk te regelen, al eens van de hand gewezen. Alle reden dus voor gemeenteraadsfracties om te trachten de sociale zekerheid van onderop te „democratiseren".

Bert Bakker

IK VIND

Kandidaatstelling

Met stijgende verbazing volgen de D66ers met mij de publiciteit rondom de heer Bertens, waarbij zijn lijsttrekkerschap voor D66 bij de Europese verkiezingen van volgend jaar reeds vast zou staan. De werkelijkheid is dat de kandidaatstelling op 1 november sloot, vervolgens via een schriftelijke stemming onder de leden van D66 in de komende weken de lijstvolgorde wordt bepaald en dat op de algemene ledenvergadering van februari 1989 uit die lijst – van 26 kandidaten – de lijsttrekker wordt gekozen.

Ik begrijp best dat de heer Bertens als oud-woordvoerder van achtereenvolgende ministers van Buitenlandse Zaken en als oud-ambassadeur in Costa Rica de aandacht van de media trekt en dat zij hem gegund.

Ik wil er echter op wijzen dat het een goede D66-traditie is dat personen met een behoorlijke staat van dienst *binnen D66* tot dusverre door de leden van D66 verre de voorkeur verdienden bij het kiezen van vertegenwoordigers in representatieve lichamen, boven mensen die – hoe voortreffelijk hun kwaliteiten ook mogen zijn – even langs komen om gekozen te worden. Hoewel de heer Bertens voorheen vele jaren in Nederland heeft gewoond en gewerkt zijn van hem geen activiteiten bekend binnen D66 en kan hij dus niet tot de eerste categorie worden gerekend.

Bovendien wordt hem binnen D66 niet in dank afgenomen zijn geringschattende opmerking dat hij „zich inderdaad nooit druk heeft gemaakt met het verspreiden van verkiezingsfolders langs de deuren" (Volkskrant van 31 oktober) en zijn optreden in de TV-uitzending „Belevenissen" van zondagavond 6 november. Voor mij althans was het een ergernis n.b. een oud-diplomaat en oud-woordvoerder van Buitenlandse Zaken zo in de publiciteit te zien opereren, en schade te zien toebrengen aan het positieve beeld dat zovele voortreffelijke mensen in D66 van de partij hebben gegeven en nog dagelijks geven. D66 verdient beter dan het optreden van de heer Bertens en de leden zullen via hun stembiljet dat zeker tot uitdrukking brengen.

Aar de Goede
Leiderdorp

Naschrift redactie:

Hoewel het geheel tegen de regels is om in een verkiezingsdemocraat ook een oproep te plaatsen om niet op iemand te stemmen, is de redactie helaas genoodzaakt dit toch te doen aangezien de heer De Goede gemeend heeft voorpubliciteit te moeten geven in de landelijke dagbladen. Gezien de inhoud van de brief heeft de redactie het dagelijks bestuur van D66 om een reactie gevraagd.

Reactie dagelijks bestuur:

De brief van Aar de Goede richt zich niet tot het dagelijks bestuur. Toch menen wij in te moeten gaan op het verzoek van de redactie van de Democraat om commentaar te leveren op deze brief en de overige publieke uitlatingen rondom de kandidatuur van Jan Willem Bertens.

Naar aanleiding van berichten in de media waarin de kandidatuur namens D66 van Jan Willem Bertens voor het Europees Parlement breed werd uitgemeten en in het bijzonder de kritische uitlatingen van het D66-lid Aar de Goede, wil het DB het volgende vaststellen:

a. Ieder D66-lid kan zich kandideren voor een verkiesbare plaats;
b. De leden bepalen de lijstvolgorde;
c. Het congres kiest de lijsttrekker.

J.W. Bertens is reeds geruime tijd lid, heeft zich gekandideerd, heeft zich nimmer als lijsttrekker geafficheerd en heeft vanwege zijn maatschappelijke positie en vroegere funktie als woordvoerder van de minister van Buitenlandse Zaken vanwege dit besluit de aandacht getrokken van de media. Die aandacht komt uit de media voort en is verklaarbaar vanuit deze achtergrond van de heer Bertens.

Noch het DB, noch de Tweede Kamerfractie heeft in de bemoeienis van de pers de hand gehad. Dit neemt niet weg dat het op zichzelf verheugend is dat iemand met deze kwaliteiten zich beschikbaar heeft gesteld.

Hoe de uiteindelijke positie van de heer Bertens op de lijst zal zijn is aan de leden en daarna aan het congres. Daar tornt niemand aan

Michel Jager,
voorzitter dagelijks bestuur D66

ZAL 1992 ONZE CULTUUR NEKKEN?

Het magische getal 1992 blijkt de laatste tijd tot een lichte hysterie aanleiding te geven, zowel in de politiek als in de media. Bij elke te nemen beslissing wordt dat jaartal te pas, maar veelal te onpas, in de beschouwingen betrokken. Geloven we nu werkelijk dat binnen vier jaar na nu, alle grenzen in de V.S.E. (Verenigde Staten van Europa) wijd opengezet worden en dat Thatchers merrie van Troje, het Franse nationalisme, het Vlaamse Blok en het Duitsland van de autobanen allemaal op één lijn zullen zitten in hartverwarmende eenheid? Illusies, illusies . . . Dat neemt natuurlijk niet weg dat we ons op wat langere termijn wel degelijk zullen moeten bezighouden met de Europese integratie. En op het gebied van de eigen cultuur hebben we daarbij nauwelijks iets te winnen en veel eigen gezicht te verliezen.

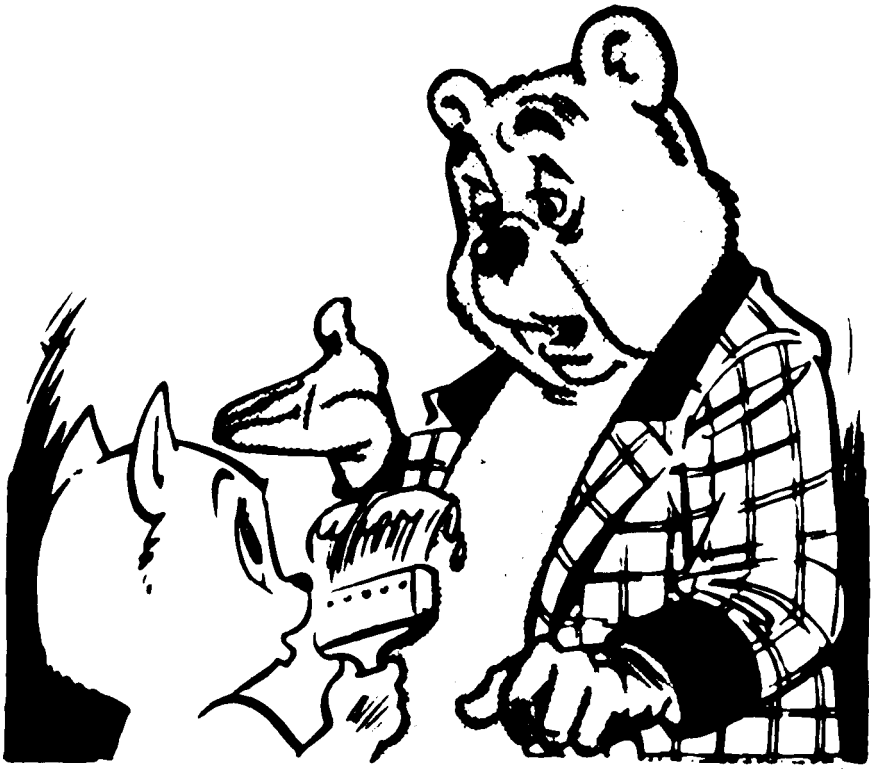

De Nederlandse handelsgeest heeft nooit zoveel gezien in het verkopen van literatuur. Wij sturen liever Frau Antje op pad met onze kaas, dan heer Bommel met onze literatuur.

Als dat gebeurt is het onze eigen schuld. Nederlanders hebben de onbedwingbare neiging het andere lekkerder, beter, mooier te vinden dan het eigene. We plempen onze taal vol angelsaksische bastaardwoorden, laten alle Amerikaanse B-series op onze TV-kanalen dumpen en op onze radiostations is nauwelijks nog een Nederlandstalig lied te horen. Het lijkt soms of we niet eens meer weten dat we een eigen cultuur hebben.
De nieuwbakken staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, baron van Voorst tot Voorst, weet dat natuurlijk wel. Vandaar dat hij enkele weken geleden te kennen gaf dat je bij Nederlandse cultuur ook moest denken aan . . . 'folkloristische groepen'. Dus het handhaven van de Nederlandse cultuur in een Federaal of Verenigd Europa betekent vechten voor de Driekusman, niet voor Multatuli, voor de Erwtenplukkersdans, niet voor Mulisch, voor de Skotse Trije en niet voor Willink of Aat Verhoog . . .

Cultuur zonder grenzen

Ongeveer een jaar geleden kwam de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid met het rapport Cultuur zonder Grenzen. Fraaie woorden over de stimulering van de export van onze cultuur, evaluaties van het weinige dat op het gebied ondernomen is en het vele dat dient te gebeuren. Er volgden wat studiedagen, discussies in het parlement en de rest is stilte. Logisch, want echte budgetten ervoor zijn er niet of nauwelijks, de zaak is hopeloos verkokerd en gesplitst over Buitenlandse Zaken, WVC, Onderwijs en Economische Zaken, ministeries die met het naar buiten brengen van onze cultuur allemaal verschillende doelen lijken na te streven: prestige vergroten, geld binnenhalen, windhandel bedrijven of als 'glijmiddel' hanteren. Op die manier heb je met je cultuur in het buitenland nauwelijks meer in te brengen dan lege briefjes (en die gelden niet, zoals mijn Betuwse grootmoeder placht te zeggen).

Ernst van Altena schreef op verzoek van de redactie van de Democraat voor de serie rond de Europese verkiezingen een artikel over de Europese integratie en de Nederlandse cultuur: „We hebben nauwelijks iets te winnen en veel eigen gezicht te verliezen."

Taal

Als straks het Verenigd Europa een feit wordt, zal dat niet bedreigend zijn voor het Koninklijk Concertgebouworkest, het Nederlands Danstheater of het Nationaal Ballet. Voor vaste waarden is er internationaal altijd plaats. Maar bij onze eigen cultuur moeten we niet in de eerste plaats denken aan dergelijke uitvoerende instituten. De eigen cultuur, de eigen identiteit schuilt onder de oppervlakte en komt het meest kenmerkend naar boven in de eigen taal. De taal is gansch een volk, zei Guido Gezelle en hij had gelijk.

Toen Napoleon in het begin van de vorige eeuw, vanuit zijn centralistisch denken decreteerde dat in Frankrijk alleen het Frans nog als officiële taal mocht gelden en het Provençaals, Bretons en Vlaams ook op de scholen niet meer gebruikt mocht worden, veranderden niet alleen Roobeke in Roubaix, Atrecht in Arras, Zandduinen in Sandune en Grevelingen in Gravelines, nee, daarmee werd in enkele tientallen jaren en hele cultuur om hals gebracht. Kinderen verstaan in die gebieden hun grootouders niet meer. Alles wat geschreven is in de taal der vaderen blijft een gesloten boek. Neem een volk de eigen taal af en het heeft geen geschiedenis meer, geen literatuur meer, geen receptenboeken meer, geen identiteit meer.

Natuurlijk ontstaan er achteraf kleine opstandjes binnen zulke gedepriveerde culturen. In de Provence, in Bretagne en in Frans Vlaanderen is een nieuw zelfbewustzijn gegroeid. Maar helaas gaat zulk 'nieuw nationalisme' vaak de geur aannemen van eng rechts en dat is dan weer een reden om het te bestrijden.

Nationalisme

Nederlanders houden niet van nationalisme. Het 'Hollands vlag je bent mijn glorie' en 'Wien Neerlands bloed door d'aadren vloeit'

zijn uit ons zangboek geschrapt en dat is maar goed ook.
Maar er is natuurlijk een verschil tussen de claustrofobie en het jezelf wegpoetsen. Enig zelfbewustzijn is niet meteen uit den boze. Frankrijk, dat allang heeft ingezien dat het Frans zijn sterke positie in de wereld verloren heeft, probeert met alle middelen die afkalving staande te houden. We kunnen dat ook in Nederland constateren. De activiteiten van het Maison Descartes en de Alliance Française zijn opvallend genoeg. In Nederland zijn de grote Franse schrijvers bekend, ze worden – in vertaling – ook gelezen. Wat doen wij met onze literatuur in het buitenland? Op het ogenblik kennen Nooteboom en Mulisch in Frankrijk enig succes. Maar dat is geen gericht beleid, dat is te danken aan de inzet van één man, Philippe Noble, docent Nederlands aan de Sorbonne.
Het tegenargument is een gemeenplaats: wij zijn nu eenmaal een klein taalgebied.' Maar is dat waar? Noorwegen telt vier miljoen inwoners en de hele wereld kent Ibsen. Circa twintig miljoen Europeanen spreken Nederlands, daarmee hebben wij geen kleine, maar een middentaal. Alleen heeft onze handelsgeest nooit zoveel gezien in het verkopen van een abstracte identiteit in de stoffelijke vorm

van literatuur. Wij sturen liever Frau Antje op pad met onze kaas, dan Heer Bommel met onze literatuur. Makelaars in koffie zijn we en blijven we dat?

Vooruitzien
Als we niets doen heet Amsterdam in 2050 misschien wel Emsterdem, den Haag The Hague en Breukelen Brooklyn. Maar we doen natuurlijk wel wat. In haar brief over het buitenlands cultuurbeleid schrijft de regering: „dat de voortschrijdende Europese eenwording de vraag stelt naar de Europese culturele dimensie en ook (naar) de herontdekking van de culturele eigenheid, niet alleen van lidstaten maar ook van de regio's". Duidelijke taal, de regering stelt de vraag maar geeft het antwoord niet.
Dat antwoord is er wel, maar het kost geld en Ruding zit op het deksel van de schatkist.
Het bewaren van de culturele 'eigenheid' in de lidstaat Nederland begint niet met de export van cultuurgoederen. Het begint bij beter onderwijs, beter táálonderwijs voorop, beter geschiedenisonderwijs, meer culturele vorming. In het verlengde daarvan een beleid dat erop gericht is de programmering van de massa-media te ontdoen van gemakzuchtige import met meer, en desnoods afgedwongen en gereguleerde 'eigenheid' in de radio- en TV-programma's. Er zijn andere lidstaten, en niet de kleinste, die voor de massamedia een quotering hebben vastgesteld met betrekking tot het aandeel eigentalige produkten. Daarbij wordt het tijd eens serieus over de grenzen van de Benelux te gaan kijken. Natuurlijk, Vlaanderen en Nederland zijn twee landen die gescheiden worden door één taal. Maar samen zijn we met twintig miljoen en dat is een grotere vuist dan die wij alleen kunnen maken. In de strijd om het behoud van de eigen identiteit kan de Nederlandse Taalunie een machtig wapen zijn. Nu lijkt het een machteloos orgaan waarin voornamelijk getracht wordt een cent uit te rekken tot een koperdraad.

D66 en de Europese cultuurpolitiek
Als ik de cultuurparagraaf in het Europese verkiezingsprogramma van D66 lees, lijk ik met bovenstaande woorden wel weer een D66-er. Want wat staat daar onder meer? „Respecteren en stimuleren van nationale en regionale culturele identiteiten, waarvan de verschillende talen een belangrijk onderdeel zijn". En ook: „bevordering van literaire vertalingen," en „meer aandacht in het onderwijs voor de cultuurgeschiedenis van Europa". Gezonde uitgangspunten, maar dat moet natuurlijk ook voor een partij met een fractievoorzitter die nog wél weet wat 'met name' betekent en met een schrijver als portefeuillehouder voor cultuur.
Ik recapituleer tenslotte nog even de belangrijkste zaken die mijns inziens gerealiseerd moeten worden als antwoord op de door de regering gestelde 'vraag naar de herontdekking van de culturele eigenheid'.
– Beter taal-, geschiedenis-, en cultuuronderwijs door het terugdraaien van de bezuinigingen **met name** in het lager- en middelbaar onderwijs: kleinere klassen, betere kwaliteit.
– Meer aandacht voor Nederlandstalige programmering op radio en TV.
– Export van onze literatuur door stimulering van meer vertalingen (dat zou bijv. kunnen door in Nederland een vertaalhuis op te richten waar buitenlandse vertalers kunnen komen werken, zulke huizen bestaan al in Frankrijk en Duitsland).
– De taalbanden met Vlaanderen strakker aanhalen.
Ik weet niet hoe het met u gesteld is, maar ik heet straks liever niet Ernest Vanaltená, ik geef de voorkeur aan mijn Nederlandse naam:

Ernst van Altena

D66 voor verruiming adoptie-criteria

Het enige criterium dat aan te leggen is bij het adopteren van kinderen wordt gevormd door de verwachting omtrent een affectieve band tussen ouders en kind. Vooraf mogen bepaalde categoriën volwassenen dan ook niet bij wet worden uitgesloten van het ouderschap. Dat betoogde Louise Groenman namens de D66-fractie tijdens het debat over de regeringsnota 'Adoptie anders dan door een echtpaar'

Stadhuis
Groenman bepleitte in tegenstelling tot de nota dat in beginsel één persoon voor adoptie in aanmerking moet komen.
Dat het daarbij in de meeste gevallen zal gaan om uitzonderingen, mag volgens haar geen reden zijn om éénouder adoptie bij wet uit te sluiten. De D66-fractie toonde zich tevens voorstander van het mogelijk maken van adoptie door een ongehuwd paar. Groenman vroeg zich wel af of in de praktijk de eis om gehuwd te zijn nu wel zo bezwaarlijk was: "Je kunt je afvragen waarom zo'n samenwonend stel niet gewoon op maandagmorgen even langs het stadhuis fietst om alsnog te trouwen. Maar het lijkt me onterecht om een huwelijk als eis te stellen om voor adoptie in aanmerking te komen als andere ongehuwd samenwonenden wel zonder allerlei eisen een eigen kind op de wereld kunnen zetten", aldus de D66woordvoerdster.

Onderzoek
De D66-fractie was het niet zonder meer eens met het afwijzen van adoptie van paren van gelijk geslacht. ."Goed ouderschap wordt niet bepaald door de sexuele geaardheid van de ouder", merkte Groenman hierover op. Om meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling van kinderen van homosexuele ouders verzocht zij de regering bij motie om wetenschappelijk onderzoek naar homoseksueel ouderschap financieel mogelijk te maken. Tot nu toe worden subsidieverzoeken voor dergelijk onderzoek door de regering geweigerd.

SWB brengt nota uit over werkloosheid

WERK MAKEN IS WERK WILLEN MAKEN

Binnenkort verschijnt bij de SWB een nota over het werkloosheidsvraagstuk, inclusief concrete voorstellen om dat aan te pakken. Reden voor een gesprek met de auteur van de nota, Loet Jansen. Hij is actief in de Adviesraad en was voor zijn pensioen werkzaam als technoloog bij het ontwikkelingslaboratorium van Philips Telecommunicatie.

Wat brengt iemand met jouw achtergrond tot het schrijven van een nota over een dergelijk vraagstuk?
Hoewel ik in de eerste plaats technicus ben heb ik ook econometrie gestudeerd. Er is op een aantal punten een treffende overeenkomst tussen technische processen en de werking van de markteconomie. Iedereen is het eens over de gebrekkige werking van de arbeidsmarkt. Maar de politieke besluitvorming werkt onvoldoende om steeds op nieuwe ontwikkelingen in te spelen en daarop correcties aan te brengen. Ik heb de nota natuurlijk niet zozeer geschreven om dit soort technieken toe te passen maar vooral omdat de werkloosheid zowel sociaal als economisch een ernstig probleem is dat naar mijn stellige overtuiging moet en kan worden opgelost. Maar dan moeten we dat wel willen en daar lijkt het toch aan te schorten.

Wat vind je van de werkgelegenheidsvoorstellen bij de laatste Algemene Beschouwingen in vergelijking met jouw eigen plannen?
Al die plannen hebben als gemeenschappelijk elementen de daling van de (bruto) loonkosten en extra inspanningen voor scholing. Daaruit blijkt wel dat men het over de globale aanpak wel eens is, alleen vrees ik dat het slechts druppels op een gloeiende plaat zijn. Door technologische vooruitgang en schaalvergroting zal de uitstoot van arbeid in industrie en landbouw gewoon doorgaan, terwijl arbeidstijdverkorting niet meer interessant wordt gevonden. We moeten hopen dat zulke plannen de uitstoot opvangen zodat de werkloosheid niet verder toeneemt, want echt afnemen, nee daarvoor is de inzet van middelen te gering. Daarom ben ik uitgegaan van de inzet van alle gelden die aan uitkeringen worden besteed met de gedachte dat elke werkloze die aan het werk komt geen uitkering meer behoeft. Integendeel, ook hij gaat meer belasting en premies betalen. Daarmee zijn er dan, afhankelijk van de deelname, miljarden beschikbaar.

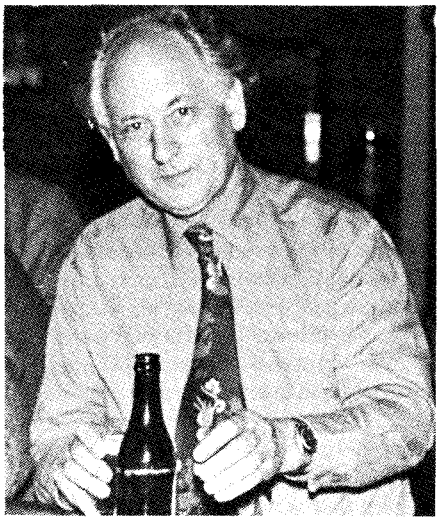

Loet Jansen, auteur van de SWB-nota „Werk maken is werk willen maken."

Dat is echt nodig als we zien dat 360.000 mensen al langer dan 1 jaar werkloos zijn, terwijl de kans op werk na dat ene jaar als maar afneemt.
Maar even zo zorgelijk is - vooral economisch gezien - het lage aantal uren dat per hoofd van de bevolking gewerkt wordt zeker in vergelijking tot de ons omringende landen.
Bovendien is het werk onevenwichtig over de beroepsbevolking verdeeld. Van de totale beroepsbevolking worden zo'n 1,2 miljoen mensen als arbeidskracht onbenut. Mijn conclusie is daarom dat zowel uitbreiding als evenwichtiger verdeling van werk geboden is.

Jij wilt die uitbreiding en verdeling van werk onder andere bereiken via een premie op 4 dagen-contracten. Als er geen rendabel werk is, wat helpen premies dan, leidt dat niet slecht tot verdringing van niet gesubsidieerde werknemers?
Voor uitbreiding van werk ontvangt de werkgever een premie van 65% van het brutoloon als hij een contract van 4 dagen aanbiedt aan een werkloze, die aan een aantal voorwaarden voldoet. Deze komt dan in dienst tegen een loon dat maar 10% lager is dan het voltijdsloon. Wel moet hij bereid zijn voltijds te gaan werken, bijvoorbeeld omdat de produktie groeit. In dat geval verliest de werkgever uiteraard zijn premie. De premie wordt gefinancierd uit de bespaarde uitkering en is hoog genoeg om voor de werkgever aantrekkelijk te zijn omdat bij uitbreiding van de produktie niet direct nieuw personeel nodig is. Voor de werkloze is het aanbod ook aantrekkelijk genoeg.
Om arbeidsdeling te stimuleren introduceer ik het collegiale -dagencontract. Zittende werknemers die werktijd inleveren, waarvoor de werkgever een werkloze aanneemt krijgen een premie, waardoor een extra vrije dag slechts f 30,- inleveren betekent voor een voltijdswerker met een inkomen tot 40.000 gulden. Ook hier moeten zij bereid zijn weer langer te gaan werken. De werkgever krijgt een premie voor de in dienst genomen werkloze, zodat zijn totale loonkosten dalen. In mijn gedachte zouden werknemers die de vrije dag voor scholing willen gebruiken voorrang dienen te krijgen. Bij een optimale benutting van de premies kunnen 450.000 mensen extra aan het werk komen.

Gaat het plan niet buitengewoon veel geld kosten met al die premies?
Ik ben er van uitgegaan dat de premies budgetair neutraal gefinancierd worden. Verder zijn er een aantal onzekere factoren die nooit vooraf te voorspellen zijn, zowel aan de plus als de minkant.
Ruding zal het hier niet mee eens zijn, want die wil dat met de afname van de werkloosheid ook de collectieve lasten omlaag gaan. In mijn plan zullen die lasten weliswaar niet of maar weinig dalen, maar de werkloosheid daalt wel. Als we dat er niet voor over hebben dan is volgens mij het werkloosheidsvraagstuk binnen 10 jaar niet op te lossen.

Leveren jouw voorstellen niet een grote hoeveelheid overheidsregels en controle op?
Mijn voorstellen lenen zich bij uitstek om in een sociaal contract tussen overheid, werkgevers en werknemers overeen te komen. Alle partijen kunnen namelijk een gelijkwaardige prestatie inbrengen. De verdere invulling verloopt dan via CAO's of het arbeidsmarktbeleid, wat ook een tripartite zaak wordt. Dat geldt dan eveneens voor de controle want misbruik van de werkgelegenheidspremies zal per defenitie concurrentievervalsing betekenen.
Wel zullen de betrokken partijen de moed moeten hebben om de gebaande paden te verlaten en een zeker risico aan te gaan. Maar zonder dat kunnen we de oplossing van het werkloosheidsprobleem wel helemaal vergeten.

Rolf Jan Sielcken

Wolffensperger tijdens begroting Justitie:

MINISTER GAAT UIT VAN ONJUISTE VERONDERSTELLINGEN

D66 heeft bij de behandeling van de begroting Justitie van Minister Korthals Altes in de Tweede Kamer zware kritiek geuit op de vele hiaten in het justitiële apparaat. Namens D66 pleitte Gerrit Jan Wolffensperger, gesteund door VVD en PvdA, voor een versterking van de rechtelijke macht. Wolffensperger maakte vooral bezwaar tegen het gelijk oplopen van de reorganisatie van de rechtelijke macht met kortingen op de personeelspost en constateerde dat de Minister "een simpel economisch principe" ontkent als hij nu geen extra investeringen doet. Wolffensperger: "Er is personeel bijgekomen, maar dat is hoofdzakelijk achterstallig onderhoud. De capaciteit is nu aangeland op het niveau dat in 1986 als voldoende kon worden beschouwd, maar de criminaliteit is toegenomen en de wetgeving wordt gecompliceerder en overvloediger."

Wolffensperger laakte de zinssnede uit de Troonrede dat "het verheugend is dat het beleid tot bestrijding van de criminaliteit resultaten begint af te werpen." De criminaliteit is immers absoluut niet afgenomen, constateerde hij, en er vindt juist een zorgwekkende verschuiving plaats naar de middelgrote steden en naar andere soorten van criminaliteit. Bovendien zijn "ondanks de inspanningen van de afgelopen jaren de werkvoorraden bij de rechterlijke instanties niet verminderd en vertoont de behandelingstijd bij strafzaken een stijgende lijn."

Fundamentele kritiek uitte Wolffensperger op de stelling van Korthals Altes dat de problemen voort zouden komen uit een verstoord evenwicht tussen rechtshandhaving en rechtsbescherming. "Dat evenwicht hoort in een rechtsstaat het uitsluitende resultaat te zijn van een afweging van abstracte normen en waarden in de strafrechtpleging, te maken door de wetgever. De minister verdoezelt dat hij in zijn maag zit met een verstoord evenwicht tussen aanbod en verwerkingscapaciteit. Daar is het fout gegaan, en als de minister dat alleen maar kan oplossen door in te grijpen in het zorgvuldig gekozen evenwicht tussen rechtshandhaving en rechtsbescherming dan verdedigt hij in feite de stelling, dat het aanbod van strafzaken bepalend is voor de normen en waarden in onze rechtsstaat."

D66: Herverdeling politiesterkte zonder extra geld onmogelijk

Bij monde van Jacob Kohnstamm heeft de D66-fractie verontrust gereageerd op de door de Stuurgroep Kwantificering Politiesterkte voorgestelde overplaatsing van 2500 politieambtenaren.
Het rapport van de Stuurgroep bevestigt wel de mening van D66 dat herverdeling van politiesterkte over de verschillende korpsen hoogst wenselijk is. D66 zet echter grote vraagtekens bij de uitvoerbaarheid van de de overplaatsings-operatie nu de politie, op basis van de afspraken uit het regeerakkoord, tegelijkertijd met 1600 arbeidsplaatsen wordt gekort.
Volgens Kohnstamm zal uitvoering van beide operaties tot gevolg hebben dat "de politieministers op voet van oorlog met de politiefunktionarissen komen te verkeren, met alle gevolgen van dien voor de uitvoering van het beleid gericht op de terugdringing van de criminaliteit." Volgens D66 moet dan ook de randvoorwaarde van budgettaire neutraliteit losgelaten worden en zal ongeveer 200 miljoen gulden aan het politiebudget moeten worden toegevoegd.

D66 uit kritiek op onderdelen Oort

De grootscheepse operatie tot vereenvoudiging en verlaging van de loon- en inkomstenbelasting – in de wandeling de „Oort-plannen" – mag in het zicht van de eindstreep niet alsnog sneuvelen. Aldus het commentaar van de Kamerfractie van D66 op de groeiende politieke onenigheid over de voorstellen.

Voor de D66-woordvoerders Maarten Engwirda en Louise Groenman staat vast dat de stroomlijning van de belastingwetgeving door moet gaan, al hebben ook zij forse bezwaren op onderdelen. Zo moet de alleenstaandentoeslag worden gehandhaafd voor iedereen die in 1990 ouder is dan 18 jaar. Voor de jongere generatie mag de toeslag verdwijnen, mits tegelijkertijd ook de gunstige fiscale behandeling van alleenverdieners vervalt. Voor kostwinnersvoordelen is in een tijd van emancipatie geen plaats, oordelen zij. Een ander bezwaar van de D66-fractie betreft het nagenoeg afschaffen van de ziektekostenaftrek. Mensen met hoge, onvermijdelijke uitgaven voor dit doel mogen niet onevenredig worden getroffen. Ook het plan om AOW'ers AOW- en AAW-premie te laten betalen kan geen instemming vinden bij D66. Het is ondenkbaar dat men moet betalen voor een verzekering waarvan de polisvoorwaarden de betrokkene nadrukkelijk uitsluiten.

Aftrekposten
Om de Oort-plannen zonder te grote koopkrachtgevolgen te kunnen realiseren is een verlaging van de belastingtarieven noodzakelijk. Over de precieze omvang van het daarvoor benodigde bedrag laat de fractie zich nog niet uit. Zij wil echter vasthouden aan de voorwaarde, oorspronkelijk onderschreven door het CDA, dat hoge inkomens hun eigen belastingverlaging „betalen" door een vermindering van aftrekposten. In hoeverre die voorwaarde wordt gerealiseerd, is nog steeds onduidelijk. Denivellering mag niet het doel zijn van de plannen, al mogen onze tarieven (na 1992) niet te veel afwijken van die in andere Europese landen. De D66-woordvoerders hopen op een kamerdebat waarin PvdA enerzijds, CDA en VVD anderzijds, elkaar zullen tegemoetkomen in hun kritiek op de plannen. In geen geval mag worden toegegeven aan de CDA-wens om voor gezinnen een (nog) gunstiger belastingstelsel te ontwerpen.

Ruk naar D66

Met een aanhang van 25,6 procent van de stemmen is D66 als (onverwachte) winnaar én grootste partij naar voren gekomen uit een onderzoek naar de politieke voorkeur van eerstejaars studenten politicologie en massacommunicatie aan de Universiteit van Amsterdam. Drie jaar geleden, bij de vorige peiling, haalde D66 slechts 8,7 procent van de stemmen. De winst van de Democraten komt vooral van PvdA en klein links, die hun electoraat zagen slinken van zeventig naar 46 procent. Reden voor het Parool om de uitslag als 'ruk naar rechts' te bestempelen. Niet dat de huidige coalitie het onder de studenten erg goed doet met 14,1 procent, maar in 1985 waren CDA en VVD tesamen slechts goed voor 5,3 procent van de stemmen.
De winst van D66 komt niet alleen van de studenten massacommunicatie die voor de eerste keer hun politieke voorkeur bekend mochten maken. Onderzoeker Schmidt merkt wel op dat 'de studenten massacommunicatie wellicht later in de reclame gaan zodat voor hen D66 een niet ongebruikelijke keus zou zijn', maar ook de politicologen staken hun voorkeur voor D66 niet onder de collegebanken. De uitslag maakt nieuwsgierig naar soortgelijke onderzoeken op faculteiten met een minder 'links' imago. Gezien de politieke aardverschuiving onder de politicologen zou ons een absolute D66-meerderheid onder eerstejaars rechtenstudenten niet verbazen.

Utrecht-West naar stembus

Nu de herindeling van Utrecht-West wettelijk is geregeld, worden er op 30 november a.s. tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen gehouden.

Breukelen krijgt Kockengen erbij en verliest Breukelerveen aan Loosdrecht. De nieuwe gemeente telt ca. 14.000 inwoners. Bij de vorige raadsverkiezingen behaalde D66 er het prachtige percentage van 14,6%. Kockengen is helaas niet zo D66-minded. Er zal dus hard aan getrokken moeten worden om de tweede raadszetel van Paul Wijers èn het wethouderschap van Marjo van Dijk te behouden!
Deed D66 in Montfoort het de vorige maal met de PvdA e.a. progressieven, deze raadsverkiezingen treden ze aan als belangrijkste groepering van de Progressieve Combinatie, die als het een beetje wil goed is voor 2 zetels. Lijsttrekker is de D66-er Piet van Wesemael. Vinkeveen, Mijdrecht en Wilnis gaan de gemeente de Ronde Venen vormen met 31.500 inwoners. Bij de vorige raadsverkiezingen scoorde D66 daar gemiddeld 7,5%. Onder het motto „Besturen is meer dan rekenen alleen" en met het milieu als speerpunt voert men enthousiast campagne en volgens het Vinkeveense raadslid Co Sterk wordt gegokt op 2 à 3 zetels.
Het grondgebied van Woerden wordt driemaal zo groot en het inwonertal stijgt van 28.000 naar ruim 33.000 door de toevoeging van Kamerik en Zegveld. De vorige raadsverkiezingen haalde D66 5%, bij de Statenverkiezingen al 7%. Men zit duidelijk in de lift en de ene zetel van Ron de Cock moet dan ook verdubbeld kunnen worden.

Tussentijdse verkiezingen zijn er op 30 november eveneens in Warnsveld. Warnsveld groeit niet, maar slinkt van 10.000 naar ca. 8.000 inwoners. Bij de Statenverkiezingen haalde men 327 stemmen, maar nu de kiesdeler is gedaald tot 300 lijkt de poging van D66 om een zetel te bemachtigen, te gelukken. Lijsttrekker Jan Poorterman is vol goede moed.

De betrokken afdelingen hebben het niet gemakkelijk. Er is vanuit Den Haag minder materiaal beschikbaar, waardoor het campagne voeren meer tijd, geld en moeite kost dan normaal. Vanuit het Haagse wensen allen veel succes.

Krimpen

Na zeseneenhalf jaar raakt Rotterdam een wethouder kwijt. D66-er Ries Jansen verruilt het wethouderschap van de tweede stad van Nederland voor het burgemeestersambt te Krimpen. Een nieuwe D66-er volgt hem op: George Müller. De opengevallen plaats in de Raad wordt ingenomen door Francisca Ravenstein, tot nu toe afdelingsbestuurslid en medewerkster van Louise Groenman.

Van Rotterdam naar Krimpen. Van één van de vier grote steden naar een gemeente van 30.000 inwoners. Van groot naar klein? Krimpen dus? Zo ziet Ries Jansen het in ieder geval niet. De taak wordt gewoon anders, breder. De overstap naar het burgemeestersambt heeft Jansen heel bewust gemaakt. Na twee raadsperiodes als wethouder vond hij dat het tijd werd voor iets anders.

Ries Jansen kijkt tevreden terug op het wethouderschap. Het aanzien van de stad is, door een betere samenwerking tussen verschillende diensten, schoner geworden. Verder was het Schone Rijn-project (voor het Rotterdamse deel) een succes. En tenslotte werd op het gebied van sport „geïnvesteerd in nieuwe kwaliteit": Een overcapaciteit aan sportvelden werd weggewerkt, maar er kwamen wel vijf nieuwe kunstgrasvelden.

Met milieu in zijn portefeuille, is de Rotterdamse wethouder wel cynisch geworden over het milieubeleid van Het Rijk. „Het Rijk verricht veel lippendienst, maar er wordt maar heel weinig gedaan". „De Rijn blijft een open riool. Maar 30 van de 130 schadelijke stoffen zijn verboden en dan zijn er nog talloze ontsnappingsmogelijkheden en veel te weinig sancties. Met name op het gebied van het water is het droevig gesteld", aldus Ries Jansen.

Eerste Kamer verwerpt Eems-Dollardverdrag

Dit voorjaar nam in de Eerste Kamer de schriftelijke behandeling van het Eems-Dollardverdrag een aanvang. Nadat de D66-Tweede Kamerfractie een luid „neen" had laten horen tegen dit verdrag trok ook de Eerste Kamerfractie van D66 van leer tegen het uitbouwen van de Eemshaven in het Eems-Dollardestuarium. Dit strookt volstrekt niet met de kwetsbaarheid van het gebied dat aan Nederlandse zijde is aangemerkt als beschermd natuurgebied en aan Duitse zijde als waardevol gebied voor watervogels. De winst van het project, dat bedoeld is ter stimulering van de economische ontwikkeling in Oost-Friesland weegt – afgezien nog van de sterk gedaalde verwachtingen daarover – niet op tegen de onaanvaardbare en niet te compenseren aantasting van het laatste Waddenestuarium en het grootste en minst vervuilde natuurgebied van de Wadden, van Nederland tot en met Denemarken. Ineke Lambers-Hacquebard diende daarover namens D66 in 1978 al een motie in.

Het antwoord van de regering op de vele vragen werd door alle fracties onbevredigen geacht. Een uitgebreid nader voorlopig verslag is inmiddels uitgebracht. D66-Eerste Kamerlid Marie-Louise Tiesinga gaat daarin opnieuw in op de strijdigheid van het Eems-Dollardverdrag met de Grondwet en internationale verdragen als de Conventie van Ramsar en de EG-Vogelrichtlijn. Zij stelt dat om aan de EG-richtlijn te voldoen de Nederlandse regering de Waddenzee in het algemeen, maar de Dollard in het bijzonder al in 1981 als beschermingszone had moeten aanwijzen en in Brussel moeten aanmelden. De Dollard is als brakwatergetijdengebied opgenomen in het EG-rapport „Important Bird areas in the European Community", opgesteld door de International Council for Bird Preservation (oktober 1981).

De Europese commissie heeft via de permanente vertegenwoordiger bij de EG in Brussel de Nederlandse regering officieel laten weten in overtreding te zijn wat betreft de Vogelrichtlijn. De regering heeft nu twee maanden de gelegenheid om op deze klacht te reageren. De kans dat dit verdrag wordt geratificeerd wordt gelukkig steeds kleiner.